KALINYIN

KOMMUNISTA NEVELÉS ÉS KATONAI KÖTELESSÉG

ZRINYI KIADÓ

MIHAIL IVANOVICS KALINYIN

KOMMUNISTA NEVELÉS ÉS KATONAI KÖTELESSÉG

MIHAIL IVANOVICS KALINYIN

KOMMUNISTA NEVELÉS ÉS KATONAI KÖTELESSÉG

CIKKEK ÉS BESZÉDEK

MUNKÁSÖRSÉG
XIII. KER. PA[illegible]
XIII. ker, Tavo u. 6-8.
28.

ZRÍNYI KATONAI KIADÓ
BUDAPEST, 1964

A mű eredeti címe

О КОММУНИСТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ И ВОИНСКОМ ДОЛГЕ

ВОЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО МО СССР
МОСКВА, 1962

Fordította

ZALAI EDVIN

Ez a kötet a Moszkvában 1962-ben kiadott gyűjtemény alapján készült, de nem tartalmazza annak teljes anyagát. A magyar kiadás tehát válogatás. Munkánk során gyakorlati szempont vezérelt: azokat a beszédeket és cikkeket adjuk közre, amelyeknek néphadseregünk tisztjei oktató-nevelő munkájukban leginkább hasznát vehetik. Felhívjuk az olvasók figyelmét arra, hogy ez a kiadás Kalinyinnak számos, eddig magyar nyelven még meg nem jelent beszédét, írását is tartalmazza. A már magyarul is megjelent részek helyenként eltérnek a korábbi magyar nyelvű kiadásoktól, tekintettel arra, hogy ezek esetében is a legutóbbi orosz nyelvű kiadás szövegét vettük alapul. Ott, ahol a szövegben néhány helyen kisebb rövidítés, összevonás látszott szükségesnek, egyes mondatrészeket vagy mondatokat kihagytunk, s ezt mindenhol jelezzük.

A kiadó

BESZÉD A MOGILJOVI PARANCSNOKI TANFOLYAM ELSŐ VÉGZETT HALLGATÓINAK AVATÁSÁN

1919. június 15

Elvtársak! Engedjék meg, hogy az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság nevében a mogiljovi parancsnoki tanfolyam első végzős hallgatóit az Oroszországi Vörös Hadsereg vöröstisztjeinek nyilvánítsam.

Elvtársak! A vöröstiszt címe a legmagasztosabb cím, amelyet forradalmi időkben, egy forradalmi nép körében csak el lehet nyerni. Önök előtt, vöröstiszt elvtársak, nyitva áll a közvetlen gyakorlati munka széles útja. Forradalmárok eddig még sohasem harcoltak ilyen szervezetten az elnyomott nép jogaiért. Eddig a forradalmárok csupán hatalom nélküli osztályokat vezettek.

Mi, forradalmárok, mindig arról az időről álmodoztunk, amikor a tőke igájában senyvedő nép, a parasztság és a munkásság, fegyveresen védelmezi majd érdekeit. Ma az Oroszországi Szocialista Köztársaságban a hatalom a munkások és parasztok kezében van. Az ő kezükben van a fegyver is. S a leigázók elleni harchoz létrehozzák a saját Vörös Hadseregüket, saját vörösparancsnoki állományukat.

Ha a régi burzsoá hadsereg parancsnoki állománya előtt igen nagy feladatok álltak és állnak a katonák közvetlen nevelése terén, akkor ez még sokkalta nagyobb mértékben így van a Vörös Hadsereg parancsnoki állománya esetében. Azokon a közvetlen feladatokon kívül, amelyek mint a Vörös Hadsereg leendő parancsnokaira hárulnak önökre, azokon a harci feladatokon kívül, amelyek a szakmájukhoz tartoznak, önök előtt mint az új, szocialista hatalom képviselői előtt megnyílik a politikai munka széles területe is.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy hadseregünk olyan munkás-

paraszt tömegekből áll, amelyek még nem egészen járták ki a politikai iskolát. Nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy a közvetlen harci feladatokon kívül, a vöröstiszt feladatkörébe tartozik katonáink nevelése, a kommunizmus valóban öntudatos védelmezőivé formálása is. Ha létrehozunk egy olyan hadsereget, amely 10—15 százalékában teljesen öntudatos kommunistákból áll, nem lesz a világon hadsereg, amely szembeszállhatna vele.

S eltekintve közvetlen szakmájuktól és a hadseregben végzett politikai munkájuktól, arra is gondolniuk kell, hogy legtöbbjük mint a szocialista hatalom közvetlen megbízottja kapcsolatban áll majd a helyi párttagsággal is. S önök tudják, milyen leküzdhetetlennek látszó hiányunk van kommunista erőkben a munka minden területén.

Éppen ezért, amikor valamely faluban vagy városkában járnak, mint állampolgároknak, kommunistáknak, a Vörös Hadsereg legjobbjainak, iskolát végzett, tanult embereknek, ismereteiket meg kell osztaniuk környezetükkel. Köztársaságunk beláthatatlan területeit járva sokféle néppel találkoznak majd, amelyek egészen más életmódot folytatnak, mint mi. Most az oroszországi köztársaság nyugati peremén vagyunk belorusz népesség, zsidó tömegek körében; de kelet felé menve olyan népekkel találkoznak, amelyek egészen másképp élnek, amelyeknek mások az életkörülményei, s az ilyesmibe persze, nem mindenki illeszkedik bele olyan hamar.

Az a feladatunk, hogy magunk mellé állítsuk a helyi lakosságot. De ki nyerhetné meg a lakosságot, ha nem a vöröstiszt, aki ég a vágytól, hogy a szovjethatalmat szolgálja? Érthető tehát, hogy ezek a vöröstisztek lesznek az első tanítók, akik megtanítják a Vörös Hadsereget, hogyan bánjon a lakossággal.

Óhatatlanul összeörrenéseik lesznek sok polgári intézménnyel. És senki előtt sem titok, hogy a katonai hatóságok túlságosan is kevéssé törődnek a polgári intézményekkel, amikor elszállásolásról, élelmiszerfoglalásról és hasonlókról van szó. Ám a vöröstiszt, akinek van áttekintése Oroszország egész gazdasági életéről, egyik-másik intézmény igénybevételekor mindig számba veszi majd, vajon nem gátolja-e ezáltal Orosz-

ország gazdasági fejlődését, nem fékezi-e így egyik vagy másik gyár munkáját.

Az élet napjainkban annyira sokrétű, a helyzet oly gyorsan változik, hogy a Vörös Hadsereg parancsnokainak a helyszínen önállóan kell a körülményekhez alkalmazkodniuk, önállóan kell ilyen vagy amolyan döntést hozniuk. S egy percig sem kételkedem abban, hogy a vöröstiszt, akit az új, születő kommunista rendszer iránti odaadó szeretet hat át, világosan látja majd, hogy a kommunista rendet nemcsak a közvetlen fizikai harc szilárdíthatja, hanem az ország gazdasági és kulturális életében végzett lendületes alkotómunka is.

Szívből kívánom, hogy az önök első végzett csoportjából sok tevékeny funkcionárius kerüljön a szovjet munka legkülönbözőbb posztjaira.

Szívből kívánom, hogy az itt töltött hónapok után, kitörölhetetlen emlékként őrizzék itteni bajtársi közösségüket. Lehet, hogy az élet a szovjetköztársaság legkülönbözőbb tájaira, sőt a világ legkülönbözőbb részeire veti majd önöket, de Mogiljovtól sok ezer versztányira is felébrednek a testvéri érzelmek önökben, amikor régi tanfolyamtársaikkal találkoznak. Nem kételkedem benne, hogy az önök első családja, ez az összeforrott család, a köztársaság különböző végein munkálkodva, a legjobb emlékeket hagyja majd maga után.

Még egyszer a legjobbakat kívánom önöknek, s azt szeretném, ha az önök első csoportja nyomán, ugyanilyen nagyszerű vöröstiszteknek, a szocialista köztársaság ugyanilyen kiváló funkcionáriusainak újabb és újabb évfolyamai végeznék el sikerrel ezt a tanfolyamot. *(Viharos taps.)*

A kölcsönös üdvözlések után Kalinyin elvtárs zárszavában a következőket mondotta:

— Erkölcsi kötelességemnek tartom, hogy ne csak a kormányzat nevében, hanem a munkások és a parasztok nevében is köszönetet mondjak a régi parancsnoki állománynak, amiért itt továbbadta ismereteit. Ezzel régi tiszt bajtársaink, akik eleinte talán idegenkedtek a munkás-paraszt forradalom elveitől, felelősségteljes és megtisztelő munkát végeztek, s közelebb kerültek hozzánk.

Kétségtelen, elvtársak, hogy az új világnézet, amely gyöke-

resen megváltoztatja az egész embert, amely teljesen átalakítja életét, csak hosszan tartó belső harccal sajátítható el. Kétségtelen, hogy a régi tisztikar, amely más körülmények között nevelkedett, de amely óriási többségében ugyanabból a lényegében nyomorgó értelmiségi rétegből került ki, nehezen tudja magáévá tenni az új igényeket (a burzsoá osztály képviselőinek köréhez tartozó tisztek viszont az itteni tanerők között nincsenek).

A nehéz szolgálatot ellátó tiszti réteget a katonai felső vezetés lényegében éppúgy elnyomta, mint a katonákat. S míg a katonát, elvtársak, csak fizikai elnyomás sújtotta, a tisztikarra erkölcsileg is hihetetlen nyomás nehezedett. A tisztnek, ha csak egy kis önérzete volt is, keserves élet jutott osztályrészül a régi cári hadseregben. Amikor száműzetésben voltam, tisztekkel is érintkeztem, akik gyakran mondogatták: ti, munkások, el sem tudjátok képzelni azt a sok megaláztatást, amelyben nekünk részünk van. Hadd mondjak el egyetlen példát: az egyik tiszt hadosztályparancsnoka elé áll a következő kéréssel:

— Engedélyt kérek, hogy léghajós tanfolyamra jelentkezhessek.

— Takarodj a fenébe, marha!

S a tisztnek egy arcizma sem rándulhatott, nem volt joga egyetlen szóval sem tiltakoznia. Ilyen helyzetben volt a régi tisztikar A tisztek széles rétegeire hallatlan nagy nyomás nehezedett, s így természetes, hogy óriási nehézségek állnak ennek az elnyomott, megalázott, többségében teljesen vagyontalan tisztikarnak az útjában, hogy nagyon nehezen tud új álláspontra helyezkedni, az új, szocialista rendszer védelmezőjévé válni.

És úgy hiszem, a vöröstisztek, akik régi tisztikarunktól kapták katonai ismereteiket, ezt meghálálandó, a megritkult sorokba lépve közelebb hozzák majd ezeket a tiszteket a katona lelkivilágához, enyhítik e tisztek mostani súlyos lelki válságát és átsegítik őket rajta.

Nem kétséges előttem, hogy a büszkén lobogtatott vörös zászlót, nemcsak a vöröstiszt fogja majd szilárdan, hanem azok a tisztek is, akik napról napra jobban összeforrnak a Vörös

Hadsereggel. Az új vöröstisztikar pedig még jobban előmozdítja ezt a folyamatot; s nincsen messze az az idő, amikor egységes vöröstisztikarunk lesz, s ebben lesznek régi bajtársak is a maguk régi különc modorával, amelyet azonban a mi vöröstisztikarunk úgy tekint majd, ahogy általában az ifjúság tekinti az öregek némely bogarait. A vöröstisztikar megértő lesz, mert ezen a különcködésen talán csak a sír segíthet már. A tisztikar becsületességét és hozzánk való tartozását ismerve, az ilyen modorosságot nyugodtan megbocsáthatjuk.

Egyszóval, a közeli jövőben lesz egy fiatal forradalmi tisztikarunk, és egy régi, szintén harcos tisztikarunk. Az egységes akarat, a népek barátságára irányuló közös törekvés forrasztja majd őket egybe.

Elvtársak! Szavaimat zárva meg kell mondanom, hogy az a vörös zászló, amelyet magasra tartanak, már sohasem hullhat ki az önök kezéből.

Önökkel, új fiatal harcosokkal, nem félünk Gyenyikin, Kolcsak bandáitól, nem félünk semmiféle ellenségtől. Érezzük, hogy seregeink egyre nőnek. Látom, hogyan nőnek fel az új, fiatal erők, akiknek izmait munkás-paraszt energia feszíti. S ez a fiatal munkás-paraszt energia ne mérne megsemmisítő csapást az ellenségre?!

Meg fogja semmisíteni az ellenséget! Önöket látva csöppet sem kételkedem abban, hogy megsemmisítő csapást mérnek az egész ellenforradalomra, s az egész világ fölött kibontják a szocializmus lobogóját.

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 1. kot. Goszpolitizdat, 1960.

EGY PENZAI NAGYGYŰLÉSEN A VÖRÖSKATONÁKHOZ INTÉZETT BESZÉDBŐL

1919. szeptember 9

Elvtársak! Az egybegyűltek óriási többsége, amint látom, vöröskatona. Olyan parasztok és munkások, akik a forradalom pillanatában egyrészről a munkásosztály és a parasztság, másrészről a tőkések és a földesurak közötti elkeseredett harc pillanatában a legfelelősségteljesebb és legmegtisztelőbb feladatot vállalták. Ha a munkások és a parasztok olykor amiatt panaszkodnak, hogy a szovjethatalomban nehéz a soruk, hogy áruhiány van, akkor az arcvonalakon küzdő vöröskatona elvtársaknak kétségtelenül még sokkal nagyobb nehézségeket, megpróbáltatásokat kell kiállniuk. Ám, ha az ember végigjárja a katonai egységeket, azt tapasztalja, hogy minél közelebb ér az arcvonalhoz, annál jobb a vöröskatonák hangulata, annál forradalmibb és engesztelhetetlenebbek és — ezt meg kell mondanunk — annál jobban tűrik a nélkülözéseket.

Amikor a Nyugati Frontnál jártam, a legmocsarasabb vidékeken, a vöröskatonák azt mondogatták: csak csizmát adjatok — mezítláb lehetetlen a mocsarakban járni —, csak csizmát adjatok, s mi úgy harcolunk majd a lengyel bandák ellen, mint az ördögök.

Miért van az, elvtársak, hogy azok az emberek, akik különösen veszélyes helyen vannak, akiket az a veszély fenyeget, hogy maholnap a másvilágra költöznek a szovjethatalom védelme közben, akiknek a legsúlyosabb megpróbáltatásokat kell kiállniuk — hogy mindennek ellenére mégis éppen ezek az emberek a legforradalmibbak, s a legkönnyebben viselnek el minden viszontagságot. Tőlük sohasem hallunk olyat, hogy béküljünk ki Gyenyikinnel vagy vessünk véget a háborúnak, ha nem sikerül is Gyenyikint szétverni. Elvtársak, ennek főleg

az a magyarázata, hogy az arcvonalon az emberek szemtől szembe kerülnek az ellenséggel, a vöröskatonák saját szemükkel látták, mi is a lényege az ellenforradalomnak, megl átták Gyenyikin igazi arcát, tehát már nemcsak hallomásból ismerték, hanem saját szemükkel látták, hogy az ellenség ott van előttük, felemeli puskáját és igyekszik csapást mérni rájuk. Ilyenkor a vöröskatonák — katonaruhát öltött munkások és parasztok —, akikre a munkás-paraszt hatalom védelmét bízták, látják, hogy nincs más választásuk: vagy harcolnak, golyóval válaszolva golyóra, vagy pedig meghunyászkodnak, hogy engedelmes rabszolgákká tegyék őket. S elvtársak, amikor az arcvonalban ott állnak az ezredek, még ha nincs is megfelelő lábbelijük, de puskával a kézben szemben állnak az ellenséggel, megfeledkeznek a halálról, minden szenvedésükről, s csak egyetlen gondolat foglalkoztatja őket: az, hogy mindenáron megmentsék Oroszországot ezektől a sötét bandáktól, hogy megsemmisítő csapást mérjenek az ellenforradalomra, amely meg akarja fojtani a munkás-paraszt hatalmat.

Elvtársak, rengeteg munkás és paraszt esett már el a harctéren, s nem is egy, hanem tucatnyi harctéren, s nem is csak a legutóbbi háborúban. Minden országban nemzedékről nemzedékre apák és fiak tízezreit meg százezreit áldozták fel a régi önkényuralomért, a burzsoáziáért, azért, hogy a földesurak még jobban gazdagodjanak.

Elvtársak, ma, a döntő összecsapás pillanatában, amikor az orosz munkásosztály és parasztság kezébe ragadta a szuronyokat, a géppuskát és ágyúkat, amikor ezt a fegyvert nem más államok munkásai és parasztjai ellen fordítja... nem birtokok szerzésére, a gyárosok jövedelmének gyarapítására, piacok hódítására használja fel, hanem arra, hogy a munkásokat és parasztokat megszabadítsa a módszeres mészárlástól, hogy végre a maguk kezébe vegyék saját sorsuk intézését, amikor a történelem ránk bízta annak a jognak a kivívását, hogy saját sorsunk alakítói, kovácsai, urai legyünk — ilyenkor minden becsületes munkás és paraszt számára, s általában minden becsületes állampolgár számára, ha szoros kötelékek fűzik népéhez, ha nem hagyja nyugodni a nép jajszava, az

egyetlen megoldás kétségtelenül az, hogy puskát ragad, s utolsó leheletéig pusztítja évszázados ellenségét. S nem kétséges előttem, hogy amikor egyik-másik város válságos helyzetbe kerül, ahogy az például Kazany, Szimbirszk, Szaratov esetében történt, a helyőrség minden egysége, ha közel volt a harci állásokhoz, szívvel-lélekkel, törhetetlen akaraterővel és bátorsággal teljesítette a rá háruló feladatokat. Meg vagyok győződve róla, elvtársak, hogy Penza városának vöröskatonái, ha teljesíteniük kell majd valamilyen frontfeladatot, avagy csatlakozniuk kell ahhoz a Vörös Hadsereghez, amelynek harcképességét és erejét már az ellenség is mindinkább elismeri — Penza vöröskatonái, akárcsak a fronton harcoló egész Vörös Hadsereg is, becsülettel teljesítik majd a rájuk háruló nehéz feladatokat. S ezeknek a teljesítése kétségtelenül nagyszerű eredményeket fog hozni a munkásoknak és a parasztoknak. Nem kételkedem, hogy Gyenyikin bandáit eldöngetjük (ahogy elvertük a port Kolcsak legerősebb bandáin, s ezekkel most már Nyugat-Szibéria paraszt és munkás elvtársai is megbirkóznak).

Az most a feladatunk, hogy visszafoglaljuk a Donyec-medencét a szén miatt, s ha ez sikerül, és lesz gyapotunk is, akkor lehetőségünk lesz az alkotásra, s a frontról hazatérő munkások és parasztok, a Vörös Hadsereg, amely saját fegyvereivel vívta ki a szabadságot az orosz nép számára, és véglegesen leverte a nemzetközi ellenforradalmat, óriási munkát végez majd, hogy talpra állítsa az ipart. Erre a területre fogják irányítani azt a hatalmas alkotó erőt, amely most kizárólag a harci feladatok végrehajtását szolgálja. Elvtársak, az embert éppen az teszi megbecsültté és naggyá, hogy nehéz feladatokat old meg. Aki csak a könnyűekkel birkózik meg, az még nem nagy ember. Azt a népet, amely csak kis akadályokat küzdött le, még nem nevezik nagy népnek; csak azt, amely hatalmas nehézségeken lett úrrá, leírhatatlan szenvedéseket állt ki. S nem kétséges előttem, hogy az orosz munkásosztály és parasztság, ha már létre tudta hozni nagyszerű Vörös Hadseregét, amely csapást csapás után tudott mérni a nemzetközi bandára, létrehoz majd egy munkás-paraszt államot is a maga képére és hasonlatosságára.

Lám, arra szólítlak fel benneteket, hogy végezzétek el ezt a nagy és nehéz munkát. Ennek során talán súlyos nehézségekkel, siralmas nélkülözésekkel kell megbirkóznunk, de ne felejtsétek, elvtársak, hogy a tét is nagy — a munkások és parasztok feje forog kockán. S ennek tudatában, minden erőnkből, a legnagyobb hősiességgel harcolunk majd azért, hogy mi kerüljünk ki győztesen az összecsapásból. Vörös Hadseregünk másfél év alatt megmutatta, hogy tud győzni. S az itt álló fiatal egységek ugyanolyan hősiesen harcolnak majd — sőt, minden fiatal nemzedék mindig jobb az előzőnél. s én nem kételkedem benne, hogy ezekből a fiatal egységekből legyőzhetetlen ezredek lesznek majd, amelyek irtózatos csapásokat mérnek majd nemcsak az orosz ellenforradalomra, hanem végérvényesen szétzúzzák a nemzetközi ellenforradalmat is.

Éljen a Vörös Hadsereg! Éljenek a Vörös Hadsereg új harci ezredei! *(Viharos taps.)*

Krasznij Arhiv c. folyóirat. 1. (86.) köt. 1938. évf.

A VÖRÖS HADSEREG SZAMARAI PÁRTKONFERENCIÁJÁN MONDOTT BESZÉDBŐL

1919. szeptember 16

Elvtársak, engedjék meg, hogy átadjam önöknek a központi végrehajtó bizottság üdvözletét. Elvtársak, a négyévi imperialista háború után a dolgozó tömegek, az elnyomott osztályok előtt önkéntelenül is felmerült a kérdés, vajon milyen útonmódon lehetne véget vetni az imperialista háborúnak, hogyan lehetne halálos csapást mérni azokra az örökös imperialista háborúkra, amelyek évről évre végigsöpörnek a földgolyón. Nem telik el évtized, hogy csaknem valamennyi burzsoá állam kötelességének ne érezné, hogy népét valamilyen mészárlásba hajszolja; ebben a tekintetben különösen szemléletes példát mutatott az orosz önkényuralom. Egy-egy nemzedék életében kétszer is viselt hódító háborút államának hol az egyik, hol a másik végén, pusztítva a saját népét. Végül is a dolgozó osztály számára központi kérdéssé vált, tűrje-e tovább, hogy a népet vágóhídra vigyék, hogy évtizedről évtizedre feláldozzák a rengeteg emberéletet, vagy pedig haladéktalanul vessen véget az egésznek. A legutóbbi háború aztán olyat művelt, amit — úgy hihetnők — emberi elme számára még elképzelni is nehéz. Nem tucatjával vagy tízezrével, hanem milliószámra váltak nyomorékká az emberek, az emberi munka teremtette tízmilliárdos értékek pusztultak el, emberek millióri kerültek a legnagyobb nyomorba, de egy egészen kis réteg hihetetlen módon meggazdagodott ezen a valószínűtlenül hatalmas arányú embermészárláson, amely rengeteg szenvedést okozott az egész emberiségnek.

Az elnyomott osztálynak nem volt más választása, mint hogy harcba szálljon az ilyen osztályelnyomás ellen, azok ellen, akik nem tudnak másképpen élni és államot kormányozni, csak

úgy, hogy hódító politikát folytatnak, és ily módon elnyomják népüket. Az elnyomott osztály történelmi választ elé került: vagy aláveti magát a kialakult körülményeknek és vállalja a rabszolgasorsot, úgyszólván az ágyútöltelék szerepét, vagy pedig egy alapvető történelmi feladatra vállalkozik: felkel eme pokoli rendszer ellen, és felszabadítja az elnyomott tömegeket a kizsákmányolás alól, halálos csapást mér a burzsoáziára és végső soron minden imperialista mészárlásra is. Ez a feladat teljes egészében az orosz munkásosztályra hárult.

A polgárháború, elvtársak, nehezebb a közönséges háborúnál; az utóbbiban állandó arcvonalakon, meghatározott ellenségekkel áll szemben az ember, a polgárháborúban viszont nincsenek állandó frontok, s az ellenség magában az államgépezetben tevékenykedik. Ma különösen nehéz helyzetben vannak a dolgozók; a munkások nagy többsége minden iparágban rengeteget szenved; s az elkeseredett polgárháború körülményei között a nép leghaladóbb, legöntudatosabb részének, amely mindig is latba vetette minden tapasztalatát, minden tudását, s ha kellett életét is áldozta a munkások és parasztok érdekében, a lakosság e rétegének, természetesen fegyveresen is védenie kell azt a hatalmat, amelyre óriási jelentőségű feladat teljesítésének kötelessége hárul.

Ma ugyan vannak fogyatékosságok, hibák a szocialista építés minden területén, de ez főképpen abban leli magyarázatát, hogy öntudatos pártmunkásaink nagy részét ma leköti a hadszíntér, s meg kell jegyeznünk, hogy pillanatnyilag igen sok az ilyen hadszíntér. A legjobb erőket kell a frontra küldenünk. S emellett van egy másik front is, amelynek szintén nem csekély a jelentősége: az erősen megrendült ipar helyreállításának, a termelés beindításának a frontja, s itt is elég sok ellenségünk van. Az ellenséges elemek minden erejükkel, minden lehető módon zűrzavart próbálnak előidézni szervezeteinkben, így vagy úgy lejáratni próbálják a szovjethatalmat. A hatalomnak tehát az a feladata, hogy megbirkózzon ezzel az ellenséggel és helyreállítsa az ipart.

S ezen a téren, mint látjuk, van haladás. Vörös Hadseregünk egyre szervezettebb, harcképessége, állhatatossága, kitartása és katonai tudása fokozódik, s ugyanakkor gyérül az

a sok hiba, amelyet a Vörös Hadsereget közvetlenül ellátó intézmények egész sorában tapasztalhatunk. Ezeknek a hibáknak a fő oka az, hogy kénytelenek vagyunk legjobb erőinket közvetlenül az arcvonalra küldeni. Éppen ebből adódik sok visszásság: különféle mulasztások sebesült vöröskatonáink ellátásában, akik vérüket ontották a szovjetköztársaságért. Ennek ellenére úgy hiszem, elvtársak, még idejében, amint a köztársaság egy kis lélegzethez jut, amint dolgozóink legalább egy csöppet megpihenhetnek, egy kicsit kifújhatják magukat, nyomban minden erejükkel azon lesznek, hogy enyhítsék rokkant elvtársaik kínjait, segítsék őket, hogy ilyen vagy olyan módon a szovjetköztársaság számára szükségeseknek érezhessék magukat.

Minden területen, ha közelebbről szemügyre vesszük, vannak mulasztások, hibák, rendellenességek, melléfogások. S így is lesz ez mindaddig, míg a munkás-paraszt kormány kénytelen minden figyelmét a frontra, az ellenség elleni harcra összpontosítani, s nem jut végre hozzá, hogy rendet teremtsen apparátusában. Hiszen nekünk, elvtársak, akik polgárháborút viselünk, az adott pillanatban nincs más választásunk, mint hogy összes, energikus munkára alkalmas erőnket közvetlenül az ellenség ellen vessük latba.

Van persze még más megoldás is: a burzsoá elemekkel való megalkuvás, amint egy csomó államban látjuk, s amint ez Kerenszkij idejében nálunk is volt. Mi viszont látjuk, hogy manapság csak kétféle hegemónia lehetséges: a proletariátusé vagy a burzsoáziáé, s valami közbülső megoldást, harmadik utat a történelem nem tűr el. Mindenkinek választania kell: vagy haladéktalanul a munkásosztály oldalára áll és harcol érte, harcol vele együtt a monarchizmus és az ellenforradalom ellen, vagy pedig átáll az ellenforradalom oldalára. Mindazok az államok, amelyek a megalkuvó elemekre támaszkodtak, lényegében kezdettől fogva a burzsoá osztályok politikáját folytatják, a legkíméletlenebbül harcolnak a munkásosztály ellen.

Lehet, elvtársak, hogy sokan még kételkednek majd, látva az útjukban tornyosuló akadályokat, de a munkás-paraszt osztály, mint egész, minden bizonnyal megbirkózik ellensé-

geivel és ezekkel a nehézségekkel. Éppen ma láthatjuk, hogy a munkásosztálynak milyen tekintélyes erői indultak az Urálba, ahol Kolcsak tönkretette a gyárakat. A munkásosztály, amely tisztában van munkájának, gyára minden berendezési tárgyának értékével, meg tudja szervezni a munkát, és tud majd új, jobb szervezeti formákat meghonosítani azokban a hátországi intézményekben, amelyek ma kétségtelenül sántikálnak.

Sok a munka az arcvonalon, sok a munka a hátországban is, de elvtársak, ezt csak akkor értékelik majd igazán, ha a nép a lankadatlan kitartást és állhatatosságot követelő hihetetlen nehézségek ellenére megbirkózik feladataival. A történelem csak azt értékeli igazán, ami különösen nehezen sikerül a népnek, amiért rengeteg akadályt és nehézséget kell leküzdenie. Ha az akadályok nem volnának olyan nagyok, ha mindent puszta kézzel, a legcsekélyebb erőfeszítés nélkül el lehetne érni, mindez nem is volna oly becses. Az orosz nép nem edződött volna meg ennyire, a régi harcosokat nem váltanák fel újak, akik már az anyatejjel magukba szívták a harci szellemet, s akik ifjonti hévvel indulnak harcba a munkás-paraszt osztályért, ha az ellenség fölött aratott győzelmeink arányában nem acélosodna egyre inkább szervező- és ellenállóképességünk az ellenséges elemekkel szemben. Én, elvtársak, saját szememmel látom azokat a harcosokat, ügyünk névtelen munkásait, akik a vállukon hordják a munkásokért és a parasztokért vívott harc egész terhét.

Évek és évezredek telnek majd el, s a hálás utókor még mindig emlékezni fog azokra az erőfeszítésekre, amelyeket vitéz harcosaink tettek, hogy széttépjék a köztársaságunk dolgozóit megbéklyózó láncokat. Lehullanak a láncok, s e hősök munkája annál nagyobb becsben áll majd, minél több nehézségükbe került a munka elvégzése.

Krasznij Arhiv c folyóirat. 1. (86) köt. 1938.

A VÖRÖSPARANCSNOKI ISKOLÁT VÉGZETTEK MÁSODIK CSOPORTJÁNAK FELAVATÁSA ALKALMÁBÓL TULÁBAN RENDEZETT NAGYGYŰLÉSEN MONDOTT BESZÉDBŐL

1919. október 26

Munkás elvtársak, polgártársak és polgártársnők, Tula város vöröskatonái, üdvözlöm önöket a mai ünnepségen, amelyet a gyalogsági tanfolyamokról kikerült fiatal vörösparancsnokok felavatása alkalmából rendeztek.

A szovjet kormánynak érdeke a Vörös Hadsereg szervezése, hiszen minden ilyen tanfolyam végeztével a munkás-paraszt tömegek köréből dicső forradalmi hadseregünk újabb vezetői, újabb parancsnokai kerülnek ki.

Nagy feladatok előtt áll a munkás-paraszt kormány és az az osztály, amelyet most előtérbe állított a történelem. Eddig csak bilincsbe vert rabszolga volt, de most előlépett a sötétből, és harcol jogaiért, létéért, s ország-világ előtt követeli elismerését.

Tudjuk, hogy ez az avatás, amelyet ennyire ünnepelnek és ilyen örömmel fogadnak, megszilárdítja és gyarapítja sorainkat. Ezek a fiatal vörösparancsnokok példaképül szolgálnak majd a katonatömegeknek, a vezetőik lesznek. Magukkal viszik majd tudásukat, hogy tovább adják, amikor mint vezetők bejárják a szovjetköztársaság végeláthatatlan térségeit, a különböző városokat és településeket, amelyeket cseremiszektől* finn törzsekig a legkülönbözőbb népek laknak. E parancsnokok előtt hatalmas működési tér nyílik meg, amely a múlt rendszerben hihetetlenül le volt szűkítve. Ez a működési terület nem szorítkozhat csupán a katonai ügyekre; magában kell foglalnia a nagyarányú politikai munkát is, amelyet szovjet-oroszországi köztársaságunk egész végeláthatatlan területén

* Mai nevükön marik — a Volga mentén élő finnugor nép. — *Szerk.*

folytatnunk kell. Éppen ezért különös öröm számunkra az új vörösparancsnokok felavatása.

Ma az egész burzsoá világ hadat visel ellenünk, s így óriási feladatok várnak vörösparancsnokainkra. Az imperialisták ma teljesen nyíltan, cinikus leplezetlenséggel mutatják meg ragadozó ösztöneiket, s úgy látszik, nincs olyan szamár, amelynek ezekben a nehéz időkben kedve ne szottyanna belerúgni az oroszlánba: szovjetköztársaságunkba. Szerencsére, a lelkesedés egyre jobban magával ragadja nyugaton a néptömegeket, s legújabb híreink szerint a nyugati államoknak napról napra nehezebb lesz hadseregeiket harcba vetni ellenünk, mert már a saját néptömegeikkel is számolniuk kell. Éppen ezért ma az a legfőbb feladatunk, hogy leverjük az oroszországi ellenforradalmat; a nemzetközi ellenforradalom erőit ugyanis napról napra jobban lekötik saját proletariátusuk erői, s így már nem tudnak szabadon garázdálkodni.

Mindamellett ma rendkívül nagy veszély fenyeget bennünket. Tulához elég közel, mindössze 150 versztányira, Gyenyikin arcvonala áll, s a szovjet kormány nem akarja lebecsülni ezt a veszélyt. Ha éberek leszünk, ha vörösparancsnokaink feladataik magaslatán állnak majd, végérvényesen le tudjuk győzni az ellenforradalmat. Még magunk sem vagyunk teljesen tudatában azoknak a nagy világeseményeknek, amelyeknek alkotói vagyunk. Nem tudjuk még teljesen felmérni a jelentőségüket, amelyet eljövendő történészeink tudnak csak kellőképpen értékelni majd. Elvtársak, eltelik majd néhány év, s önök valamennyien, különösen a fiatalok, meleg érzelmekkel gondolnak vissza azokra az elmúlt évekre, amikor éheztünk és fáztunk, amikor férjeink és testvéreink az arcvonalra mentek, és életüket áldozták az ügyért. Hiszen az elnyomottak és az elnyomók világméretű összeütközéseinek kora a legnagyszerűbb kor az emberiség történetében. S amikor az egész emberiség egy nagy családdá egyesül majd, amikor a harc nem a személyi, individuális lét védelmét fogja szolgálni, hanem az egész kollektíva javát, amelynek valamennyien elválaszthatatlan részei vagyunk, akkor az emberiség meghódítja majd az egész világot és az egész természetet.

Mi, orosz munkások és parasztok, s azok a műszaki erők,

akik az oroszországi szovjetköztársaságban dolgoznak, részt veszünk az élet új formáinak kialakításában, de a legfelelősségteljesebb szerep ebben az alkotó munkában a Vörös Hadseregnek jut osztályrészül. A szemünk előtt kirajzolódó gyönyörű távlatok csak akkor válhatnak valóra, ha a Vörös Hadsereg segítségével legyőzzük a régi, burzsoá rendszert. Márpedig a burzsoá osztályokat csak végleges megsemmisítő csapással győzhetjük le, s ezt egyedül a Vörös Hadsereg teheti meg. Éppen ezért egészen természetes, hogy a szovjetköztársaság olyan óriási figyelmet fordít Vörös Hadseregünkre.

Elvtársak! Az orosz munkások és parasztok már két éve tartják kezükben a hatalmat. Aki nem vak és végignézi, mi is történt, az láthatja, hogy köztársaságunk — ez az újszülött — a sas tulajdonságaival rendelkezik. Amikor megszületett, körös-körül mindenki nevetett, és azt mondogatta: micsoda badarság; a munkások magukhoz ragadták a hatalmat — nevetséges, legfeljebb két hétig, ha tartani képesek. S persze nem lett igazuk. Az újszülött nem pusztult el két hét alatt, sőt már két éve él, és hatalmas sassá fejlődött. Szárnya mind jobban izmosodik, s erejét már a nyugat-európai ragadozók is kénytelenek elismerni.

Ebben a történelmi pillanatban minden munkásnak, minden állampolgárnak, férfinak és nőnek egyaránt, el kell döntenie magában, kivel és merre tart. A munkás-paraszt tömegekkel tart-e vagy pedig elhagyja őket és a történelemben már halálra ítélt régi világ táborába áll át. Minden egyes ember egyéni boldogsága attól függ most, hogyan dönti el ezt a kérdést. Vörösparancsnokaink úgy döntötték el, hogy beálltak a Vörös Hadseregbe; de ez még nem elég, azt is érezniük kell, hogy a helyes utat választották. A Vörös Hadseregnek pedig éreznie kell, hogy valamennyi állampolgár, az egész lakosság mély rokonszenvvel és szeretettel veszi körül. S meggyőződésem, hogy ha érezni fogja ezt a hadsereg, győzhetetlen lesz.

Aki heves harc idején, ennek az elkeseredett viadalnak a pillanatában meg akarja húzni magát a két malomkő között, az felőrlődik. Amikor emberek milliói pusztulnak a súlyos, elkeseredett harcban, senki sem alapozhatja meg egyéni bol-

dogságát. Hiszen ezt a boldogságot bármely percben szétverheti az első kozák kancsuka, vagy széttiporhatja az ellenséges lovak patája. Az ember csak akkor lehet boldog, ha népével együtt éli át annak minden örömét, bánatát. 25 éve dolgozom közvetlenül munkások körében. Teljes 20 éve dolgozom a kommunista pártban. S ez alatt a 25 év alatt mennyi kudarcnak voltam szemtanúja, hány nagyszerű elvtárs költözött el az élők sorából, belefáradva az egyenlőtlen harcba! Mindezek a hallatlan nehézségek azonban csak fokozták harci kedvünket, lelkesedésünket, mert szilárd meggyőződésünk volt, hogy a munkásosztály győz és hatalomra jut, mert szentül hittük, hogy a régi, burzsoá rend már túlhaladott és pusztulásra van kárhoztatva. S most is, amikor az ellenség kapunkat döngeti, amikor hallatlan erőfeszítésekkel igyekszünk kivédeni csapását, amikor minden erőnket összeszedjük ehhez a döntő csatához, szilárdan hisszük, hogy a munkásosztály győzni fog. Mert tudjuk, hogy az a munka, amelyet ez alatt a két év alatt a munkástömegek elvégeztek, s az ezalatt szerzett tapasztalat. már nem törölhető ki életünkből.

Úgy hiszem, elvtársak, ez alatt a 25 év alatt az élet nagyot haladt előre, s a néptömegek előtt hamarosan megnyílnak a közvetlen építőmunka nagyszerű távlatai, hiszen az, ami itt végbemegy, forradalmi ifjúságunk hősiessége, valóban halhatatlan. Nem nyárspolgár ez, aki céltalanul leélte 80 évét, aztán meghalt, s holnapra már feledésbe is merült. A nagy harcban hősi halált halt fiatal harcosaink emléke évezredekig él majd a nép szívében. S ezeket a pillanatokat, a legnagyobb harc pillanatait, amelyekben az emberek hallatlan kínokat és szenvedéseket állnak ki, s amelyekben ugyanakkor nagy örömök is érik őket — ezeket a pillanatokat tanulmányozzák és beírják majd a történelemkönyvekbe, nagyszerű művészi alkotások örökítik meg őket.

Elvtársak, Vörös Hadseregünk a világ első olyan hadserege, amely az elnyomott osztályt védelmezi. S milyen nagyszerű érzés lehet ebben a hadseregben parancsnoknak lenni, az évszázadokon át elnyomott munkásosztály felszabadításáért és boldogságáért harcba vinni az ezredeket. Önök pedig, elvtársnők, cselekedjenek azoknak a római asszonyoknak a szel-

lemében, akik a harcmezőre induló férjeiket és testvéreiket azzal búcsúztatták, hogy győztesen térjenek haza. A mi vörösparancsnokaink, akárcsak az ókori római katonák, nem fogják kérdezni, hány ellenséggel kell megverekedniük, hanem csak az fogja érdekelni őket, hogy hol az ellenség. Hiszen önöknek ezerszer több joguk van szétzúzni ellenségeiket, mint a római patriciusoknak. Önök az emberiség igazi megmentői, egy új, valóban demokratikus rendszer, egy új, tökéletesebb kultúra megteremtői.

Meggyőződésem, hogy vöröstisztjeink megbirkóznak azzal a feladattal, amelyet a történelem rájuk hárít. Szilárd hitem, hogy a proletariátustól kapott vörös zászlót nem engedik ki kezükből. Ez segítségükre lesz abban, hogy az utolsó, halálos csapást mérjék a nemzetközi ellenforradalomra, és lehetővé teszi, hogy diadalra jusson a kommunista világállam és a kommunista világpárt.

Éljen a Vörös Hadsereg!
Éljenek vöröstisztjeink!
Éljen a győzelmünk!

Krasznij Arhiv c. folyóirat. 1. (86.) köt. 1938.

A GYALOGSÁGI PARANCSNOKOK TAMBOVI TANFOLYAMÁN MONDOTT BESZÉDBŐL

1919. november 9

Elvtársak, mindenekelőtt elnézést kell kérnem, hogy bejelentés nélkül történt megérkezésemmel talán valamelyest megzavarom folyó munkájukat. Elvtársak, Vörös Hadseregünk a fejlődésnek ugyanabban az időszakában van most, mint az egész orosz forradalom. A forradalommal együtt hadseregünk is előrehalad.

A régi burzsoá hadsereg és az új szovjet hadsereg között az a különbség, hogy a régi kormányzat idején a hadsereg mindenkor és minden államban az uralkodó és vagyonos osztályok támaszául szolgált, s az elnyomottak osztálya ellen fordította fegyverét. Ahol a rendszer demokratikusabb volt, ugyanúgy a hadsereg is; azokban az államokban, amelyekben a rendszer feudális és monarchista volt, a hadseregen is rajta volt ez a bélyeg. E hadseregek tisztikara mindig zárt kasztot alkotott. A vagyonos osztályok szentélye, monopóliuma volt. Hogy ne mondjak mást: békeidőben tisztként bejutni az orosz hadseregbe parasztnak vagy munkásnak a legnehezebb feladat volt, mert hadapródiskolákban és tiszti iskolákban csak nemesi csemeték és volt tiszteknek a fiai tanulhattak. Ha meg háborús időben valamelyik katona vagy altiszt érdemei elismeréséül tiszti rendfokozatot kapott, mindig idegen környezetben érezte magát. Találkoztam ilyen tisztekkel, akik még a török háborúban lettek tisztek és századosi rendfokozatig vitték fel. Ezek sohasem érezhették magukat egyenrangúnak még az alacsonyabb rangú fiatal tisztekkel sem. Az egész tisztikart kasztszellem hatotta át, s nyilvánvaló, hogy parasztok és munkások fiainak bekerülése szétbomlasztotta volna. A régi hadseregben minden felelős tisztséget és vezető posz-

tot mindig nemesek vagy földesurak foglaltak el, s ezek mindig erőteljesen védték osztályuk érdekeit. Hadd mondjak el egy példát. Ahol le kellett számolni a munkások vagy parasztok tömegeivel, a polgári közigazgatás ezt az ügyet rendszerint átadta a katonai parancsnokoknak, abban a szilárd meggyőződésben, hogy az utóbbiak nem lesznek szemérmesek.

Ellenben, mihelyt az új osztályok, a munkások és a parasztok jutottak hatalomra, a hadsereg összetétele is gyökeresen megváltozott. Rögtön a kezdet kezdetén a munkásokat vontuk be az első harcoló sorokba, amelyeket be kellett vetnünk az orosz ellenforradalom ellen. Az első fegyveres osztagokat munkás Vörös Gárdának nevezték el. A munkásosztálynak azok a képviselői kerültek ide, akik a forradalom legválságosabb pillanatában életüket kockáztatták annak védelmében. A harc további fejlődésével ez a hadsereg egyre tökéletesedett. A munkások és a parasztok tömegei között megindult az önkéntes ezredek toborzása. Ám a polgárháború szélesedésével, mélyülésével és éleződésével szükségessé vált a reguláris hadsereg, s ekkor bevezettük az általános hadkötelezettséget.

Most szemtanúi vagyunk Vörös Hadseregünk további fejlődésének. E hadsereg soraiban jelenleg több mint 1 000 000 ember harcol. Olyan hadsereg ez, amely nemcsak a belső ellenség ellen tud harcolni, hanem eléggé nagy, reális erő a világimperializmussal szemben is. Mert ha nem volna olyan komoly erő, a nemzetközi rablók már rég megfojtottak volna bennünket. Csak a Vörös Hadsereg növekedése, az orosz ellenforradalomra mért csapásai kényszerítik a nemzetközi rablókat arra, hogy fölöttébb óvatosan vessék be ezredeiket hadseregünk ellen. Az ellenséges ezredek ugyanis, amint a bolsevizmus terjedni kezd soraikban, a saját kormányuk ellen fordítják fegyverüket. Nyugat-Európa katonaruhába bújtatott munkásai és parasztjai kezdik megérteni, hogy csak a nemzetközi zsandár feladatát szánják nekik, és nem akarják vállalni az orosz forradalom vérbe fojtóinak szerepét. Hadseregükben csak a legszigorúbb drillel tudják fenntartani a fegyelmet, a vak engedelmeskedést követelik meg minden

politikai nevelés nélkül. Ha a mi haderőnket csak formális fegyelem tartaná össze, és nem részesítettük volna politikai nevelésben, nem szállhatott volna harcba ellenségeinkkel. Fölényünk azonban éppen abban rejlik, hogy fogyatékosságainkat, technikai felkészületlenségünket lelkesedéssel pótoljuk; minden harcossal megértetjük és éreztetjük, hogy ő az elnyomott osztály védelmezője és az új eszmék hordozója. És csak ennek köszönhetjük, hogy győzelmet győzelem után aratunk ellenségeinken, és szétbomlasztjuk hadseregeiket.

Önöknek, vörösparancsnokoknak fel kell mérniük ezt a helyzetet, és eszerint kell eljárniuk a gyakorlatban. Minden erejükkel legyenek azon, hogy legalább részben elsajátítsák a katonai ismeretek alapjait.

Ám a katonai ismeretek mellett vörösparancsnokainknak jól kell érteniük a politikához is. Tanítaniuk kell a katonákat, meg kell magyarázniuk nekik, miért is harcolnak. Plántálják beléjük a lelkesedés és a nép iránti szeretet szellemét, s akkor legyőzhetetlen lesz hadseregünk. Mert ilyen hadsereg, amely az egész emberiség érdekeit védi, nem volt még sehol a világon. Ebből kiindulva, elvtársak, maguk is megítélhetik, milyen nehézségek várnak még ránk utunkon.

Az egyik legnagyobb akadály, amelyet már leküzdöttünk: a parancsnoki állomány létrehozása.

Az állandó kíméletlen harcban megnőtt harci erőnk, legyőzhetetlenné váltunk. S úgy hiszem, hogy az a sok akadály, amely a Vörös Hadsereg útjában áll, az az elkeseredett harc, amelyet vívnia kell — ez adja meg, elvtársak, azokat a tapasztalatokat, amelyek megedzik Vörös Hadseregünket, ahogy a múltban az akadályok és a viszontagságok edzették az oroszországi kommunista pártot. S ma valamennyi nyugat-európai párt elismeri, hogy a kommunista rend megszervezésén szívvel-lélekkel dolgozó pártmunkások ekkora kontingensével egyetlen párt sem rendelkezik.

Elvtársak, mint ahogy a kommunista párt óriási áldozatokat hozott, majd újból és újból feltöltődött fiatal pártmunkásokkal, ugyanígy a Vörös Hadsereg is óriási áldozatai ellenére nem bomlik, hanem edződik és tökéletesedik. A leg-

nagyobb szenvedések, a gazdasági bomlás és éhínség közepette kovácsoljuk Vörös Hadseregünket, kialakítjuk parancsnoki állományát, amely az iskolapadból egyenesen az ütközetbe megy és a háború kohójában szerzi meg azt a tapasztalatot, higgadt bátorságot és parancsnoklásra való készséget, amely a Vörös Hadsereget legyőzhetetlenné teszi. Alig két évvel ezelőtt nem volt még egyetlen megbízható tisztünk sem, most pedig már kineveltük sorainkból a magunk hadosztály- és hadtestparancsnokait és ezernyi vöröstisztet. Úgy hiszem, vörösparancsnokaink, miután a gyakorlatban megismerkedtek a hadtudomány titkaival, újat alkotnak majd a harcászat területén.

Elvtársak, ma minden alapunk megvan arra a feltevésre, hogy az orosz ellenforradalom a végnapjait éli. Elfoglaltuk Turkesztánt; Szibériában csapataink gyors ütemben nyomulnak előre, s a napokban valószínűleg elfoglalják Omszkot, tehát csak a gyenyikini gyűrű marad hátra. Ennek hátában pedig ugyanolyan bomlás tapasztalható, mint Kolcsak hátában. Egyszóval minden alapunk megvan arra a feltevésre, hogy a Vörös Hadsereg leszámol az orosz ellenforradalommal, és hozzáfog annak a katonai apparátusnak kialakításához, amelyre a szovjetköztársaságnak szüksége van.

Elvtársak, vöröstisztnek lenni a legnagyobb megtiszteltetés ma, amikor felénk fordul az egész világ tekintete. Nekünk, régi forradalmároknak, egyetlen egy harci eszközünk volt: a propaganda, az agitáció. A vöröstisztek nem agitációval, nem kiáltványokkal dolgoznak a szocialista rendszer megvalósításán, hanem fegyverükkel nyíltan és bátran a burzsoázia szívébe döfnek. S mi, oroszok, akiknek azelőtt semmiféle jelentőségünk nem volt a nyugat-európai életben, most a világ központi tényezőjévé, a világforradalom gerincévé váltunk.

Nem kétséges előttem, hogy egyetlen vöröskatona sem feledkezik majd meg erről a felelősségéről, hanem minden erejével, becsülettel igyekszik támogatni a világméretekben kibontakozó harcot, s hősies munkáját arany betűkkel fogják beírni a történelem lapjaira. Mélységes meggyőződésem, hogy

a tambovi vörösparancsnokok, ezek a munkás-paraszt tömegek soraiból kikerült emberek becsületesen tartják majd kommunista vörös lobogónkat, és ki nem engedik kezükből, amíg csapatuk soraiban akár csak egyetlen egy tambovi tanfolyamos is harcol.

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 1. köt. Goszpolitizdat, 1960.

BESZÉD EGY KRONSTADTI NAGYGYŰLÉSEN

1919. december 23

Elvtársak, Kronstadt város matrózai, munkásai, vöröskatonái! Engedjétek meg, hogy üdvözöljelek benneteket az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa nevében. *(Taps.)*

Kronstadt a forradalom őre

Elvtársak, eljöttem az oroszországi szovjetköztársaság határára, arra a pontra, amelyre oly sóváran szegezi tekintetét a nemzetközi ellenforradalom, s amelyre igyekszik egyik csapást a másik után mérni. Nem sok ilyen pont van nálunk; egy van még Oroszország keleti részében, s ez Orenburg városa, amely kelet felől védekezett és védte az oroszországi köztársaságot a kozák csapatok támadásával szemben. Míg keleten ott áll a dicső Orenburg, nyugaton itt van a dicső Kronstadt, amely nemcsak azzal szerzett magának dicsőséget, hogy védekezett az ellenség közvetlen katonai támadásaival szemben, hanem azzal is, elvtársak, hogy itt szüntelenül folyik a szocialista építés, hogy itt a katonai munka mellett nagyarányú polgári munka is folyik.

Dicsőség a tengerészeknek!

Kronstadt dicsőséget szerzett magának azzal is, hogy itt vannak a tengerészek, azok a tengerészek, akiket világszerte a legforradalmibb csapatoknak tartanak. Bárhol csap is a magasba a népi felkelés, a népi vihar hulláma, a tengerészek mindig az élen járnak. Ott vannak például a francia tenge-

részek, akik elsőkként bontották ki a vörös lobogót és üdvözölték az orosz bolsevikokat. Vagy ott vannak az angol tengerészek, akik — legalábbis részben — nem hajlandók részt venni az oroszországi köztársaság elleni háborúban.

Megtisztelő őrhelyen

Éppen ezért, elvtársak, Kronstadt különösen gyűlöletes a nemzetközi ellenforradalom szemében.

Kronstadt a kulcsa Pétervárnak, Kronstadt eleste kétségtelenül Pétervárét is maga után vonná. Magától értetődik hát, hogy minden munkásnak, vöröskatonának, matróznak mindig éreznie és gondolnia kell arra, hogy itt az orosz forradalom legmegtisztelőbb és egyben legfelelősségteljesebb posztján áll. Sőt, nem is csupán az oroszországi forradalom, hanem az egész világforradalom is érdekelt abban, hogy Pétervár kitartson. A forradalmi energia megőrzése szempontjából ez rendkívül fontos, mert Kronstadt vagy Petrográd eleste rendkívül nagy szerencsétlenség volna a nemzetközi proletariátus szempontjából. Ez kétségtelenül súlyos kőként visszahúzná Nyugat-Európában és az egész világon a forradalom fejlődését. Éppen ezért, elvtársak, ha valahol beszélhetünk világmozgalomról, a proletár világmozgalom fejlődéséről, akkor éppen ebben a két városban feltétlenül: Péterváron és annak kulcsában, Kronstadtban. E két város eleste a legsúlyosabban visszahatna a nemzetközi proletariátusra.

Nem is olyan régen, azokban a nehéz időkben, amikor a reakció még diadalmaskodott, rádió útján világgá kürtölte, hogy Pétervár maholnap elesik, sőt hogy már el is esett. Ezt a rádióüzenetet egy héttel azelőtt bocsátotta szárnyra, hogy az ellenforradalmi csapatok Pétervárhoz értek. Nos, tévedett, ahogy a nemzetközi reakció mindig téved és tévedni is fog: a parancsnoki állomány árulására, géppuskákra és ágyúkra számított, de kifelejtett a számításból egyet, kifelejtette azt, hogy a munkások és parasztok tömegei már megértették, hogy ha boldog életet akarnak, ennek megteremtői nem lehetnek a régi nemesek és földesurak.

Magunk vagyunk boldogságunk kovácsai

Magunk vagyunk boldogságunk kovácsai, s bármilyen nehéz is az élet az oroszországi szovjetköztársaságban, bármilyen nehézségeket és megpróbáltatásokat kell is átélnünk a munkásoknak és a parasztoknak, nagyon jól tudjuk, hogy ezektől a nehéz körülményektől és a kínzó éhínségtől a régi nemesek, a rodzjankók* és más söpredék nem szabadíthat meg bennünket. Ezek nem lakattak jól bennünket akkor sem, amikor bőviben volt gabona, amikor gabonánkat millió pud számra kiszállították külföldre; akkor sem volt cukrunk, amikor az angol sertéseket hizlalták vele.

S nevetséges volna, ha az orosz munkások és parasztok igazi tökfilkók módjára most abban az illúzióban ringatóznának, hogy a jelenlegi nehéz helyzetben jóllakathatja őket Rodzjanko, Jugyenics és ez az egész banda. Persze, ez egyetlen munkásnak és parasztnak még csak eszébe sem jut, mert nagyon jól tudják, hogy a nehéz körülmények közül az egyetlen kivezető út az, ha minden erejük megfeszítésével lázas munkába fognak. Boldogságuk kovácsai csak ők maguk lehetnek.

Két év alatt az orosz munkásosztály és az orosz parasztság óriási lépéseket tett abban az irányban, hogy saját boldogságának kovácsává váljon. Látható ez magának Kronstadtnak a példáján is; ha az ellenség nem támadná állandóan, ha napról napra nem hozna létre újabb meg újabb áruló szervezeteket a hátuk mögött, akkor Kronstadtban a lakosság óriási többsége számára sokkal rendezettebb volna az élet, mint a régi kronstadti kereskedővárosban volt. Ugyanezt mondhatjuk az egész szovjetköztársaságra vonatkozólag is.

Az ellenség kimerül

Az ellenforradalom, elvtársak, már kezd kimerülni. Az oroszországi szovjetköztársaság összes ellenfelét támogató ellenség kezdi már mondogatni, hogy az orosz ellenforra-

* Rodzjanko — monarchista nagybirtokos, az ellenforradalom egyik vezetője Oroszországban. — *A ford.*

dalomra szórt pénz nem hozza meg az angol bankároknak a várt kamatokat: a pénz szemétgödörbe hullik és nem hoz gyümölcsöt.

Győzünk, vagy meghalunk

Áldozatot már bőségesen hoztunk, s azt hiszem, nincs a jelenlevők között egyetlen olyan elvtárs sem, akinek valamelyik barátját, fivérét, fiát el ne vitte volna a tífusz, az éhínség, akinek ne esett volna el valakije az arcvonalon.

Sok elvtársunk elesett, de nagy forradalom csak így lehetséges, csak az a nép lehet nagy, amely tengernyi szenvedést áll ki, amely roppant akadályokat küzd le, megverekszik a legerősebb ellenséggel is — csak az ilyen nép hőstette kerül be aranybetűkkel a történelembe.

Ezalatt azonban óriási munkát végeztünk: bátran elmondhatjuk, hogy ez alatt a két év alatt nem hagytuk parlagon heverni tehetségünket. Ha nem voltak nagy tehetségeink, a természetadta tehetségeket mindenesetre a közös ügy szolgálatába állítottuk. Természeti erőforrásainkkal, minden tudásunkkal, hozzáértésünkkel maradéktalanul a nép ügyét szolgáljuk. Arra törekszünk, hogy mindenáron megvédjük éhező, fázó, rongyos, mezítlábas oroszországi szovjetköztársaságunkat, megvédjük ezt a szívünkhöz nőtt köztársaságot. Ez a törekvés tölt el reménnyel bennünket, és jogosít fel arra a feltevésre, hogy az orosz proletariátus már eljutott arra a fokra, amikor azt mondhatja: rabok már nem leszünk, vagy meghalunk, vagy győzünk, mert bármilyen erősek is az európai bankárok, nem ők maguk indulnak harcba ellenünk.

Helyzetünk javul

Meg kell állapítanunk, elvtársak, hogy helyzetünk napról napra, óráról órára javul. Másfél hónappal ezelőtt még azt mondottuk, hogy minden arcvonalon érünk el sikereket, de van még egy veszélyes front, a déli, s hogy ezen az arcvonalon meg kell feszítenünk minden erőnket; ma pedig már ezen az arcvonalon is egyik csapást a másik után mérjük. Ha nem sikerült is még teljesen szétvernünk Gyenyikin csapatait, de

máris általános a bomlás soraikban, s emellett a hátukban a felkelés is egyre nagyobb arányokat ölt. Csapataink közelednek ahhoz a szent helyhez, amelyet Donyec-medencének neveznek, s amelyért most a harc dúl. S nem kétséges előttem, elvtársak, hogy a közeli jövőben bejutunk ebbe a medencébe, s akkor iparunk legfőbb alapja — a szén — a kezünkben lesz. Nincs már messze az a pillanat, amikor tudásunkat és tapasztalatainkat az emberi élet megjavítására tudják majd fordítani.

Miénk lesz a győzelem

Sok elvtársunk hősi halált halt, de ezek az áldozatok nem voltak hiábavalók, a győzelem a miénk lesz. S úgy hiszem, ha lesznek is még nehéz percek, ha az ellenség újabb ellenforradalmi osztagokat merészel is bevetni, ezeket még erősebb csapások érik majd az eddigieknél, mert minden munkás és paraszt óráról órára erősebben érzi, mit is jelent szabad állampolgárnak lenni. S ha ez az érzés nem gyengül, hanem erősödik, az egyre közelebb hozza az ellenforradalom végleges pusztulását is.

Éljen a Vörös Hadsereg!
Éljen a Vörös Hajóhad!
Miénk a győzelem!
(Viharos taps.)

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 1. köt. Goszpolitizdat, 1960.

MIT JELENT KOMMUNISTÁNAK LENNI?

A BUGYONNIJ-HADSEREG LOVASAINAK GYŰLÉSÉN ELHANGZOTT BESZÉDBŐL

1920. május 28

Mit akarnak a kommunisták?

Mindenki ismeri a „kommunista" szót, sok az ellenségük, de hogy mit is jelent kommunistának lenni, azt nem mindenki tudja pontosan megmondani.

A kommunisták — nem afféle paskovista* szekta tagjai, nem olyan emberek ezek, akik egy kis csoportba tömörülve igyekeznek valamit tenni a maguk szektájáért, a maguk csoportjáért.

A kommunisták a dolgozó osztályok, a munkás-paraszt tömegek legjobbjai. Nincsen semmiféle külön hitük; csak azt akarják, hogy ne legyenek az egyik oldalon emberek, akik egész életükön át dolgoznak, de nyomorban élnek és az útszéli árokban pusztulnak el, a másikon meg olyan emberek, akik egész életükön át henyélnek, mégis minden földi jót élveznek. A kommunisták ebbe nem tudnak belenyugodni. Azt akarják, hogy a fényes nap alatt minden ember egyenlő legyen, azt akarják, hogy minden embernek joga legyen egy darabka földre, munkára.

S ha az ember dolgozik, akkor mindenekelőtt arra kell törekedni, hogy a munkája ne haladja meg az erejét, másodszor pedig mindazokat a javakat, amelyekhez az állam jut, egyenlően kell elosztani az egész népesség között, hogy az ember teljes mértékben élvezze is munkája gyümölcsét.

* Paskovisták — a Paskov ezredes által 1874-ben alapított vallási szekta követői. A paskovisták nem ismerték el sem az ikonokat (görögkeleti szentkép), sem a papokat, s azt hirdették, hogy a „lélek üdvözüléséhez" csak hit kell — *Szerk.*

Ma valamennyien nagyon jól tudjuk, hogy nem húzódhatunk be kuckónkba, önmagunknak és családunknak dolgozva, s elzárkózva a külvilágtól. Erre megvolt a lehetőség a régi időkben, amikor az emberek kis családokban élhettek, erdőkkel és mocsarakkal elzárva a többi embertől.

Szovjetköztársaságunk óriási kiterjedésű. A Távol-Kelettől nyugatig, északtól délig terjed. Ebben a köztársaságban vannak vidékek, ahol a nap örökké tűz az ember feje fölött, s vannak olyan tájak is, ahol a nyár alig három hónapig tart, az év fennmaradó része pedig hideg, kemény tél. Éppen ezért nagy köztársaságunk egész területén nem egyforma a gazdálkodás: egyhelyütt a nép földműveléssel foglalkozik, máshol vasércet, megint másutt szenet bányásznak, gyapotot termesztenek stb.

A népesség egyetlen része sem lehet meg a másik nélkül; például a földművelő nem élhet meg a bányász nélkül, aki a vasércet adja neki, a bányásznak létszüksége a kenyér, a városi munkás nem lehet meg a paraszt nélkül és fordítva. Valamennyien egymásra vannak utalva.

S a kommunisták most szeretnének egy közös szövetkezeti gazdaságot létrehozni, szeretnék ezt a nagy országot egy összeforrott dolgozó családdá átalakítani, amelyben egyetlen családtag sem rövidülhet meg.

Óriási feladat ez, s egyetlen ember nem birkózhat meg vele. ezt csak az egész dolgozó nép végezheti el.

Mi ösztönzi a kommunistákat?

Nehéz az utunk. Elfáradtunk. Nincs az oroszországi szovjetköztársaságban egyetlen olyan becsületes ember sem, aki ne lenne fáradt. Ma csak a gazemberek, a spekulánsok pihennek, a szökevények, az olyan emberek, akik nem éreznek együtt a nagy nép szenvedéseivel, akiket nem rendítenek meg ezek a szenvedések. Aki viszont együttérez szenvedő népével, akinek szívügye a nép jobb jövője, az természetesen elfáradt.

Ám az a cél, amelyért harcolunk, egy pillanatra sem hagy

nyugodni bennünket, s nem is nyugodhatunk ma, amikor célunk oly közel van, hogy már láthatjuk azt a fordulópontot, amelyen túl biztos a győzelmünk.

Előbb győzzünk, aztán majd megpihenünk

S ha ebben a pillanatban, a győzelem pillanatában, amikor vannak ágyúink, géppuskáink, amikor legyőzhetetlen vörös lovassággal és gyalogsággal rendelkezünk, ha ebben a pillanatban elhatalmasodik rajtunk a fáradtság és emiatt vereséget szenvedünk, évszázadokon át átkozni fognak bennünket utódaink. Azt mondják majd:

— Nektek, apáink, volt fegyveretek, voltak ágyúitok és géppuskáitok, megvolt a lehetőségetek arra, hogy megfojtsátok az ezeréves ellenséget, és közvetlenül a győzelem előtt lemondtatok a harcról, tönkretettetek mindent.

Kik is hát a kommunisták?

A kommunisták a nagy dolgozó nép fiai, harcosok, akik esküvel fogadták meg a dolgozó népnek, hogy vagy meghalnak, vagy kivívják a szabadságot. S ki is vívjuk ezt a szabadságot. Sem a lengyel pánok, sem az angol lordok, sem az amerikai gyárosok nem fojthatják meg a sok milliós népet, amely szabad akar lenni és legyőzhetetlen hadsereget hozott létre.

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 1. köt. Goszpolitizdat, 1960.

AZ 1. LOVAS HADSEREG VÖRÖSKATONÁI ELŐTT ELHANGZOTT BESZÉDBŐL

1920. október 20

Elvtársak, a 6. hadosztály harcosai! A világ egyetlen munkás-paraszt kormányának rendelkezésére álló egyik legdicsőbb hadseregnek, az 1. Lovas Hadseregnek a katonái vagytok. A munkás-paraszt osztály soraiból kerültetek ki. Ti vagytok a világ egyetlen olyan hadserege, amely közvetlenül a munkásosztály és a parasztok érdekeit védi elnyomóikkal szemben.

Elvtársak, míg a régi hadseregtől csak katonai fegyelmet, harcképességet, a parancsnoki állománynak való állandó, feltétlen, nem tudatos engedelmesség képességét követelték, a mi munkás-paraszt hadseregünktől fegyelem mellett, engedelmesség mellett, katonai bátorság mellett nagyfokú öntudatosságot is követelünk. Minden vöröskatona — gyalogos és lovas katona — a harc pillanatában vörösharcos, akinek a kardja és szuronya a munkások és parasztok ellenségeinek fejét szabdalja, de amikor kardja nem suhog a nép ellenségeinek feje fölött, minden tudását, tapasztalatát, szilárd fegyelmét, minden elvtársi rokonszenvét, amely a vöröskatonát áthatja, míg a végeláthatatlan arcvonalakat járja, az óriási térségeket rója — mindezt a tudást, tapasztalatot és nemeslelkűséget meg kell osztania környezetével, a munkás-paraszt lakossággal. Bárhol jelenik is meg a Vörös Hadsereg, minden községben, minden eldugott kis faluban, minden félreeső városkában — mindenütt éreződnie kell, hogy ez nem a régi rablók hadserege, amely szuronyaival és géppuskáival még jobban szorongatja, elnyomja a munkás-paraszt lakosságot; a falu lakosainak, a város munkásainak érezniük kell, hogy ez saját hadseregük, olyan hadsereg, amelynek lényege, feladata: a munkások és a parasztok védelme az elnyomók zaklatásával

szemben. Ezzel összhangban a városban is, falun is az egész világ előtt példaképül kell szolgálnia a helyi lakosság iránti tapintatával, nagylelkűségével.

De vajon miért kell, elvtársak, annak a Vörös Hadseregnek, amely végtelenül sok áldozatot hozott a frontokon, a falvakba érve tanítóvá, mintaképpé válnia a paraszti tömeg és a városi lakosság számára, amely nem szenvedett el annyi nélkülözést, nem hozott annyi áldozatot, mint a Vörös Hadsereg? Miért? Mi okból követeli meg a munkás-paraszt kormány a hadseregtől a katonai erények mellett azt is, hogy mintakép, tanító legyen, és példát mutasson fegyelmével?... Azért, elvtársak, mert a Vörös Hadsereg munkás-paraszt hadsereg. Az utóbbi három évben a lakosságnak évtizedeken, évszázadokon, évezredeken át még csak emberszámba sem vett rétegeiből szerveződött, melyeknek nemzedékről nemzedékre csak megvetés és elnyomatás jutott osztályrészül; egész munkájuk, életük tartalma nem az volt, hogy megjavítsák a maguk helyzetét, családjuk életét. Ellenkezőleg, egész életük nemzedékről nemzedékre arra ment rá, hogy megszilárdítsák, szebbé tegyék elnyomóik életét, hogy gyönyörű házakat építsenek, gyönyörű pálmakerteket létesítsenek, szobrokkal díszítsék a fővárost, ragyogó fénnyel világítsák ki a gazdagok hatalmas termeit — és mindezt maroknyi, látszólag isten által kiválasztott ember számára tették. A „kiválasztottak" pedig tivornyáztak, züllöttek, a munkás-paraszt osztály húsával-vérével kereskedtek, évszázadokon át tudatosan visszatartották a nép kulturális fejlődését, nem hagyták tanulni, és olyan törvényeket agyaltak ki, amelyek kimondták: „Ha az ember nemesnek születik, övé minden jog és kiváltság, övé a boldogság és a gazdagság, a pénz és a finom falat; aki pedig munkásnak, parasztnak született, annak egész élete a nehéz munka, amelynek eredményeit nem ő maga élvezi, hanem az, aki nemesnek vagy tőkésnek született."

Elvtársak, nem mondhatjuk, hogy a munkások és parasztok belenyugodtak ebbe a helyzetbe, amikor egyszerűen csak málhás állat, egyszerűen csak trágya volt ezeknek a kékvérű nemeseknek a szemében. Évtizedeken, évszázadokon át a saját eszük és belátásuk szerint harcoltak elnyomóik ellen.

A parasztzendülések már I. Miklós korában nagy arányokat öltöttek, s az utóbbi időkben nem volt olyan év, hogy az egykori cári birodalom valamely részében ne ömlött volna a munkások és a parasztok vére. A parasztok harcoltak jogaikért, a munkások sztrájkoltak az elnyomás ellen, s a vlagyimiri országúton* évtizedeken át csörögtek a „lázadók" — munkások és parasztok — bilincsei. Nem is olyan régen még, elvtársak, az uradalmak istállóiból megbotozott parasztok üvöltése harsogott, s a parasztok tucatjával, százával, ezrével, különösen a fiatalok, a kozák területekre, a szabad sztyeppékbe szöktek. Mindez megtörtént, mindezt végigszenvedték az orosz parasztok és munkások.

S most végre, elvtársak, az évszázados harc és gyűlölet a tetőfokára hágott. Ma olyan időket élünk, amikor a parasztok és a földesurak, a munkások és a tőkések közötti harc a vége felé közeledik. Hajdanában a köznépnek és a nemességnek ez a harca Sztyepan Razin, Pugacsov lázadásába torkollott, ma pedig, a mi nemzedékünk életében, ez a harc felszínre tört, magával ragadta egész Oroszországot. Az elnyomott, a munkához és a szekérhez láncolt osztályok, amelyek soha nem rendelkeztek szabadon puskákkal és gépfegyverekkel, most magukhoz tudták ragadni a hatalmat, a fegyvereket, és ezeket évszázados ellenségeik ellen tudták fordítani. Elkeseredett küzdelem ez, patakokban ömlik a vér, de a tét is nagy: évszázados elnyomásnak kell véget vetnünk. Ez az oka annak, hogy olyan elkeseredetten dúl a harc.

A harc nehéz, sokan összeroskadtak a kimerültségtől, feladták, sokan elcsüggedtek, elvesztve azt a reményüket, hogy a munkások és a parasztok végül mégis győzedelmeskednek. Ám, elvtársak, ha egyesek elcsüggedtek is, és elvesztették is a teljes győzelembe vetett hitüket, az osztály egésze ezt a hitét nem veszíthette el és nem is fogja soha. Egy elesett harcos helyébe nálunk öt-tíz új harcos áll. Látjátok ezt, elvtársak, a saját harcotokból is. Hány fiát vesztette már el dicső lovas-

* Vlagyimiri országútnak, „Vlagyimirkának" nevezte el a nép ezt a fegyencszállító utat, amelyen Moszkvából Vlagyimir városán át szibériai száműzetésbe hurcolták a parasztlázadások résztvevőit, a forradalmárokat — *Szerk.*

ságtok a különböző arcvonalakon, de mégsem lett kisebb, mégsem lett kevesebb a harcosa, sőt, minden újabb megpróbáltatás után még csak tovább nőnek sorai. Mi a magyarázata ennek, elvtársak? Az, hogy a munkás-paraszt osztály felocsúdott álmából, és nem akarja elszalasztani a ma kínálkozó kedvező alkalmat. Évtizedek, sőt évezredek óta a munkások és parasztok első ízben ragadták magukhoz az ágyúkat és géppuskákat, és gyermekeinkkel, unokáinkkal szemben bűn volna, ha elszalasztanánk ezt a pillanatot, amikor a fegyver a mi kezünkben van. Gyűlölnének és megvetnének bennünket gyermekeink és unokáink, gyávának neveznének bennünket, ha fegyverrel a kézben mégis megrettennénk elnyomóinktól.

Elvtársak, mi a munkások és a parasztok jogaiért, a szabad munkához való jogért, azért harcolunk, hogy a szocialista haza ne gonosz mostohája legyen valamennyi dolgozónak, mint a régi Oroszország volt, hanem Oroszországból Szovjet-Oroszország, édesanyánk legyen, hogy minden fia érezze szerető gondoskodását, hogy a haza a legnagyobb szeretettel és együttérzéssel fog gondoskodni gyermekei neveléséről, hogy minden kárvallott, mindenki tudja, érezze most már a családi közösség melegét. Addig viszont, amíg ezt elérjük, elvtársak, nagy munkát kell elvégeznünk.

S ti, vörösharcosok, amikor a szovjethatalmat, ezt a nagy családot védelmezitek, ne feledjétek, hogy ennek a munkás-paraszt családnak minden tagja rendkívül nagyra értékeli azokat az emberfeletti erőfeszítéseket, amelyeket a hallatlanul nagy nélkülözések megkövetelnek tőletek, a többi között éppen a dicső 6. hadosztálytól is.

Elvtársak, lehet, hogy nagy megpróbáltatások várnak még ránk, de ne tévesszétek sohase szem elől: ez nem népünnepély, a hatalmat magukhoz ragadó munkások és parasztok tisztában vannak azzal a roppant felelősséggel, amely rájuk hárul. A hatalom megragadása után most már felelősséggel tartozunk az egész világ munkásainak.

A civilizált nyugaton, Amerikában, ahol Oroszországot eddig elmaradott, barbár országnak tartották, a munkások

ugyancsak ezt mondják: „Az orosz proletariátus győzelmétől függ a mi boldogulásunk is."

Látjátok, elvtársak, milyen nagy feladatok várnak ránk, mennyire kell ügyelnünk minden egyes lépésünkre. Az egész világnak megmutattuk, hogy készek vagyunk bármely pillanatban feláldozni életünket Szovjet-Oroszországért. De elvtársak, ha ez kezdetben elegendő volt is, napjainkban már nem, és amikor a szovjet kormány nevében hozzátok fordulok mint Szovjet-Oroszország legjobb, legöntudatosabb polgáraihoz, mint azokhoz a kovácsokhoz, akik saját kezükkel és saját tetteikkel formálják az új szocialista államot, ki kell jelentenem: önfeláldozástokon, tetteiteken kívül a nép joggal elvárja tőletek, hogy necsak minden fizikai erőtöket, hanem minden szellemi képességteket is latba vessétek. S nem kétséges előttem, elvtársak, hogy az a nagy hadsereg, amely a végeláthatatlan arcvonalakon vereségeket tudott mérni a munkásparaszt osztály ellenségeire, most, ebben a felelősségteljes pillanatban megmutatja, hogy nemcsak a fegyverrel tud bánni, nemcsak a halállal tud bátran szembenézni, hanem gondolkodni is tud. Képesek vagyunk az új élet tudatos alakítására is. Tág tere nyílik itt a munkának, elvtársak, de ehhez a munkához hozzá kell fogni, és nektek, élharcosoknak meg kell mutatnotok egy-egy faluba érve, hogy valamennyi elnyomottnak a védelmezői vagytok, hogy nemcsak a győzelem zászlaját hordozzátok, hanem az emberiség iránti szeretet lobogóját is.

Meggyőződésem, hogy a dicsőséges 6. lovas hadosztály, amely hosszú útján hallatlan nélkülözéseken ment át, amelynek rövid története alatt is sok dicsőséges, derék munkás és paraszt fia áldozta életét a szovjet, a kommunista Oroszországért, meggyőződésem, hogy most ezt fogja mondani: „Dicsőséges elesett elvtársaink, akik nem a rablásért, nem idegen kincsek megszerzéséért áldoztátok fel életeteket, hanem az elnyomottak védelme közben a mi eszményeinkért estetek el, esküvel fogadjuk nektek, hogy minden bennünk rejlő fizikai és szellemi erőt (s ez az erő kiapadhatatlan), Oroszország munkásainak és parasztjainak szolgálatába állítjuk, abban a biztos tudatban, hogy Szovjet-Oroszország

hatalmának növelésével hazánknak szerzünk még nagyobb megbecsülést és dicsőséget, s ezzel az egész emberiséget kiszabadítjuk a kapitalizmus jármából."

Éljen végleges győzelmünk, elvtársak, amelyet nemcsak a fegyveres harc frontján vívunk ki, hanem az emberiség legragyogóbb eszményéért vívott küzdelem frontján is!

(Viharos, lelkes „Hurrá" kiáltások.)

Krasznij Arhiv c. folyóirat. 1. (86.) köt. 1938.

MUNKÁSÖRSÉG
XIII. KER. PÁRTBIZOTTSÁGA
XIII. ker. Tüzér u. 6-8.

Kívülálló szemlélőnek úgy tűnhet, mintha senki sem törődött volna annyira a hadsereggel, mint a régi önkényuralmi, cári kormány. Olvassák csak el II. Miklós beszédeinek, üdvözleteinek és pohárköszöntőinek kötetét. A könyv minden oldalán ilyesmiket találunk: „ürítem poharam dicső doni kozákjaimra, tüzéreimre, tiszti iskolásaimra, hadapródiskolásaimra" stb., stb.

A könyv alapján az embernek az a benyomása, hogy a cár sokat iszik. Akár így volt, akár nem, így akarta kifejezni a hadsereg számára érthető formában a haderőről való gondoskodását. „Ürítette poharát" az egyik vagy a másik ezred jövőjére, ha nem is szó szerint, de így fejezte ki táviratában, s így mintha ezzel közelebb került volna a maga, vele együtt ivó, hadseregéhez.

A katonák persze — a katonai mundérba öltöztetett munkások és parasztok nem sokat adtak az ilyen táviratokra. A közönyösek meg sem hallgatták, nem törődtek velük, számukra egyszerűen nem léteztek. A vérmesebbek viszont szitkozódtak magukban: „Barom! Nemcsak, hogy iszik, hanem még meg is táviratozza, hogy ingereljen bennünket."

De nagyon tévednek, akik úgy gondolják, hogy az ilyen táviratoknak semmilyen jelentőségük nem volt, hogy a cár ezeket teljesen feleslegesen, egyszerűen ostobaságból küldözgette. Először is, nem volt ostoba, másodszor pedig nem is engedték volna meg neki, hogy ezeket küldözgesse, ha a környezetéhez tartozó nemesség nem tulajdonított volna nekik bizonyos fontosságot.

Ezeket a táviratokat azért küldözgették, mert a hadsereg

egy része számára reális jelentőségük volt; amikor valamelyik ezred ilyen táviratot kapott, ez alkalmul szolgált az ezredparancsnoknak arra, hogy bált rendezzen, ivászatot szervezzen a tiszt urak számára. S amikor az öreg tábornok egyik kezében a cár táviratát, a másikban a boroskancsót fogva arra szólította fel az ezrednek a fegyelem, az egyenruha, a tiszteletadás által gúzsba kötött tisztjeit, hogy csatlakozzanak a cári üdvözlethez és igyanak meg vele egy pohárka bort, a tisztek 99 százaléka ebben a pillanatban meg is bocsátotta és elfelejtette azokat az erkölcsi, s nem kizárólag erkölcsi sérelmeket, amelyeket a magasabb rangúaktól elszenvedtek. Az ilyen pillanatok alkalmasak voltak arra, hogy megvígasztalódjanak azért a tartalmatlan, egyhangú és céltalan tengődésért, amelyre a szolgálat valamilyen eldugott zugban kárhoztatta őket. A kancsó bor, az öreg tábornok kézszorítása közelebb hozta őket a hatalomhoz, az uralkodó osztályhoz, emelte a hangulatukat, s megkönnyítette nekik, hogy húzzák az egyszerű csapattiszt nyomorúságos igáját.

A kezdő tiszt számára egy ilyen nap, egy báli este felcsillantotta a reményt a ködös jövőt illetően: itt észrevehette a tábornok, ügyesen odatolta a széket az öreg tábornoknénak, a valcer közben néhány szót válthatott a tábornok lányával, aztán teleette magát és jól felöntött a garatra. Reggel azután a tisztek kellemes mámorban úsztak, a katonák pedig, különösen a naposok, ápolgatták a berúgott urak által betört orrukat, pofacsontjukat és más arcrészeiket.

Ezzel lényegében ki is merült a cári kormánynak a hadseregről való gondoskodása. A végtelenségig sorolhatnánk ennek a „gondoskodásnak" a különféle megnyilvánulási formáit, de ezek összességükben egyetlen célt szolgáltak: legyen a hadsereg önző, képmutató eszköz népellenes politikájuk megvalósításához.

Ezért is kellettek a hadseregben olyan emberek, akik nem valami nagyon okosak, akikben túlteng a formatisztelet, tele vannak kasztgőggel és más előítéletekkel. A cári kormány igyekezett mesterségesen kitenyészteni egy ilyen kasztot, és meg kell mondanunk, nem minden eredmény nélkül, amint azt a népes katonai emigráció is bizonyítja.

Nálunk, a munkás-paraszt államban, a hadseregről való gondoskodásnak más az alapja, ha külsőségekben van is némi hasonlatosság. A szovjethatalomnak, az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság munkásainak és parasztjainak is elsősorban azért van szükségük hadseregre, hogy az védje őket a belső ellenség — a burzsoázia — és a külső ellenség — ugyancsak a burzsoázia — ellen. Csakhogy, először is, a mi hadseregünk előtt álló célok mások, mint a burzsoá államok hadseregeinek céljai. A kizsákmányolók és elnyomók alkotta kis banda uralmának és pénzeszsákjaiknak a védelme helyett a mi hadseregünkre magasztos feladatok várnak: védelmeznie kell a munkásokat és a parasztokat, harcolnia kell azok sárba tiport érdekeiért és jogaiért, meg kell védeni őket a nemzetközi rablók merényleteivel szemben.

Hadseregünknek tehát egészen más erkölcsi színvonalon kell állnia, mint a régi hadsereg állott. A Vörös Hadsereg katonája annál értékesebb a hadsereg és az egész munkás-paraszt állam számára, minél fejlettebb, és műveltebb politikailag, minél szorosabb kötelékek fűzik a munkás- és paraszttömegek érdekeihez. Ebben az esetben ugyanis öntudatosan hozza az állam érdekében szükséges áldozatokat.

Maga a hadsereg mégpedig nem egy különálló része, hanem a hadsereg egésze, a vörös parancsnoki állománnyal együtt, magának a népnek egy részét alkotja. A munkások és parasztok számára nemcsak a vörösparancsnokok, a hadsereg vezetői drágák, hanem maga a hadsereg is, mivel az a munkások és a parasztok fiaiból áll; e hadsereg soraiban van a munkás-paraszt ifjúság, a szovjethatalom reménysége, támasza. Ezért nem mondjuk, hogy szeretjük Vörös Hadseregünket — elvégre ez magától értetődik; senki sem gyanúsít bennünket azzal, hogy nem szeretjük önmagunkat, márpedig ebben az esetben szeretjük hadseregünket is, hiszen az azonos velünk, az a mi legjobb, fiatalokból álló alkotórészünk; életünk legszebb két éve, körülbelül a 21—22-ik életév — ki mondja azt élete alkonyán, hogy ezek voltak legrosszabb évei?

A szovjetköztársaság ifjú fiai, akiket eltölt az a vágy, hogy dolgos hazájukat szolgálják, itt, a hadseregben nyilváníthat-

ják ki először nemes, becsvágyó törekvésüket, hogy ebben a szolgálatban minél felelősségteljesebb posztot foglaljanak el, nem a rang kedvéért, hanem a nép előtti nagyobb felelősségért. A vörösharcos fiatal lelkében nem dereng fel az a kétely, hogy azoknak a nemzetközi rablóknak a pénzeszsákját kell őriznie, akik ellopták a nép szabadságát, és elállják a szebb jövő felé vezető útját. Ellenkezőleg, a vöröskatona jól tudja, hogy a nép legnagyobb kincsét a szabadságot bízták rá. Nekünk könnyű gondoskodnunk Vörös Hadseregünkről — s itt nem az állami, hanem a társadalmi gondoskodásról beszélek, a munkások, a parasztok és a helyi szovjetszervek gondoskodásáról.

Elsősorban arról kell gondoskodnunk, hogy hadseregünk ne fajuljon el afféle hivatásrenddé, a néptömegektől elszakadt kasztté; fűzzék erős kötelékek a munkásokhoz és a parasztokhoz nemcsak magát a hadsereget, hanem annak vezető állományát is; a legfelső vezetéstől a közkatonákig hassa át kommunista szellem...

Bámulatosan kedvező helyzetben vagyunk: minden kvalitás, amelyet hadseregünkben megbecsülünk, teljesen megfelel az egyéniség fejlődésének. Míg egy burzsoá ipari államban a katonáktól csak annyit kívánnak, hogy gépiesen teljesítse a parancsnok akaratát, a szovjet állam számára ez nem elegendő. A parancs pontos teljesítése mellett mi még azt is megköveteljük, hogy a katona tudja, milyen közös célt szolgálunk a parancsnak való engedelmeskedéssel: azt akarjuk, hogy vörösharcosunk politikailag tökéletesen fejlett legyen.

A sokoldalú politikai nevelés mellett nagy jelentőséget tulajdonítunk az egyén testnevelésének is. Éppen ezért a hadseregről való gondoskodásunk a legváratlanabb eredeti kombinációban jelentkezhet, olyan formákban is, amelyeknek első pillantásra nem sok közük van a hadsereghez. Például: van a városban korcsolyapálya; kétségtelen, hogy a helyőrség vöröskatonáját nemcsak a beléptidíj fizetése alól kell mentesíteni, hanem ösztönözni is kell a korcsolyapálya látogatására, mert ez nagyszerűen fejleszti az ember ügyességét. Nincs olyan sport, amely ne volna hasznos a hadseregnek.

Nézzünk egy másik területet, például a helyi szokások ta-

nulmányozását. Ez is egyik módja annak, hogy a hadsereget közelebb hozzuk a helyi lakossághoz, amely nálunk nemzetisége és nyelve tekintetében igen változatos. Ha egy vöröskatona ezen a területen foglalatoskodik, kétségtelenül példát mutat a többieknek a lakossághoz való közeledésben.

Hogy idáig eljussunk, természetesen még nagyon sokat kell dolgoznunk. Hadseregünk szüntelen forrongásban van, állománya állandóan változik, de nyilvávaló, hogy már nincs messze az az idő, amikor zömében megállapodik majd, s minden városnak, minden településnek meglesz az állandó helyőrsége.

A helyi szovjetszerveknek és kommunista szervezeteknek elsőként kell erőfeszítéseket tenniük, hogy a helyőrségnek minél jobb körülményeket biztosítsanak, s azután lehet majd további lépéseket is tenni a Vörös Hadseregünkhöz való közeledés és annak minden irányú megszilárdítása végett. Meggyőződésünk, hogy a szovjethatalom ötödik éve ebben a tekintetben is hoz majd eredményeket, s a hadsereg létszámának csökkentése százszorosan megtérül annak minőségi javulásával.

Izvesztyija, 25. sz. 1922. február 2.

A NERCSINSZKI TERÜLET USZPENSZKI JÁRÁSÁNAK MONASZTIRSZKOJE KÖZSÉGÉBEN RENDEZETT GYŰLÉSEN TARTOTT BESZÉDBŐL

1923. július 29

A polgárháború befejezése után nyomban hozzáfogtunk a Vörös Hadsereg létszámának csökkentéséhez, s ez év márciusáig hat és félmillió főről félmillióra csökkentettük.

A kormány egyik fő gondja: a hadsereg létszámának csökkentése. Nos, vajon kevesbedtek-e ezzel a hadsereg költségei?

A kérdés látszólag egyszerű: volt hatmillió fő, maradt hatszázezer, nyilván kissebbedtek a költségek is. Márpedig meg kell mondanom, hogy a költségek nem csökkentek. A hadsereg fenntartása ma is annyiba kerül, mint azelőtt, mert a hadsereg zöme a polgárháború idején az arcvonalon a parasztgazdaság terhére élelmezte magát. Nekünk nem volt gabonánk, s a katonák a falvak élelmiszerkészletét használták fel.

Ráadásul a hadsereg fele vagy kétharmada mezítláb járt. Magam is jártam a Nyugati Frontnál. Ősszel a mocsarakban térdig érő vízben mezítláb jártak a katonák — sokszor kétháromnapig is úgy, hogy egy falat nem volt a szájukban. A háború leghevesebb időszakaiban vöröskatonáink, ha panaszkodtak is, ha kifejezték is elégedetlenségüket, mégis megértették, hogy a szovjet kormánynak nincs pénze, és tűrtek, szenvedtek.

Ma, amikor gazdaságunk már kissé helyrebillent, a vöröskatonák — teljes joggal — követelik a jobb ruházatot és élelmezést, egész helyzetük javítását.

Hiszen mi megkívánjuk, hogy a vöröskatonák jobb kiképzésben részesüljenek egy esetleges háborúra. A vöröskatonák ma nem harcolnak, hanem tanulnak. Ma 600 000 főnyi

hadseregünk van, de ha hadat üzennek nekünk, akár csak egy olyan viszonylag kis állam is, mint Lengyelország, nyomban legalább két és fél millió embert kellene fegyverbe állítanunk, mozgósítanunk. S ezt a hatszázezer főnyi hadsereget ki kell nyújtanunk, mint a gumit, s belé kell öntenünk a két és fél millió embert.

A hatszázezer főnyi hadseregnek egy különösen jól kiképzett, fegyelmezett katonákból álló kerethadsereget kell alkotnia, amely a jelenlegi hadsereg szervezeti formáiba nyomban befogadja az újonnan behívottakat.

Persze, ha már egy év múlva sor kerülne háborúra, falvainkban annyi volna még az öreg dalia, hogy többre mennénk velük a fronton, mint a fiatalokkal. Ellenben, ha öt év múlva következne be, a partizánok addigra már elerőtlenednének, s a parasztokban általában kevés a harci kedv, csak 5—6 hónapos frontszolgálat után válnak igazán jó harcosokká.

A szovjetköztársaságnak óvnia kell hadseregét. Egy nagy hadsereg fenntartása persze, nem a mi kívánságunk, de szükség van rá. Nem tartunk fenn nagyobb hadsereget, mint más államok, sőt még azt is megkockáztatjuk, hogy sokkal kisebb haderőnk lesz.

Összetételét tekintve hadseregünk jobb lett: parancsnoki állományunk ma zömében munkásokból és parasztokból, egykori hadosztály-, ezred-, század-, zászlóaljparancsnokokból áll, akik a forradalom idején nevelődtek ki. Ezek most nagyrészt katonai iskolákban, katonai tanfolyamokon tanulnak, sőt sokan közülük katonai akadémiára is eljutottak. Régebben hadosztályparancsnokok voltak, ezt vitézségükkel, energiájukkal, bátorságukkal, katonai tehetségükkel érték el, de a hadtudományhoz mégsem értettek. Más a tehetség és más a tudomány.

Tegyük fel, valamely faluban van egy nagyon jó harmonikás, de ha odaállítjuk, hogy zongorán vagy hegedűn játsszon — ezeken a legjobbaknak számító hangszereken, amelyekkel valósággal beszélni lehet —, a legjobb harmonikásnak is, bármilyen tehetséges, előbb meg kell tanulnia játszani ezeken a hangszereken.

Ugyanígy vagyunk vele mi is: a hadseregben nagyon sok

tehetséges, munkás- és parasztszármazású parancsnokunk van, de most, amikor van szabad időnk, a kormány számtalan tanfolyamot szervez számukra, képezi őket, s a hadosztályparancsnokok, akik hozzászoktak, hogy tízezreknek parancsoljanak, most iskolapadban ülnek, hogy elvégezzék a háromféves iskolát; a katonai akadémia három éve után pedig kapnak egy zászlóaljat vagy ezredet, s csak azután egy hadosztályt.

Alacsonyabb beosztásba helyezzük őket, és nem adunk nekik mindjárt hadosztályt. Miért tesszük ezt? Azért, mert ha most harcolni kell, már nem a belső ellenséggel lesz dolgunk, nem az országon belül működő orosz fehérgárdista bandákkal, hiszen ezekkel most már a Cseka is boldogul, ezeket hamar elintézi. Gyorsan felszámolja az ellenforradalmat a népbíróság is, és csak kivételes esetekben folyamodik agyonlövetéshez, amikor az ellenforradalmárok nagyon elvetik a súlykot. A hadsereg viszont arra az esetre kell, ha a nemzetközi burzsoázia keleti vagy nyugati határainkon megtámadna bennünket.

A hadseregnek, a vöröskatonáknak tehát nemcsak bátraknak kell lenniük — bátorságukhoz nem fér kétség, s a vöröskatonák is megbíznak a parancsnoki karban, ebben sincs hiba —, a vöröskatonáknak jól kell tudniuk azt is, miért harcolnak, kinek az érdekeit védik, s emellett *érteniük* is kell a harchoz. S ma éppen ennek szentel a kormány különös figyelmet. A kiképzés kemény, nagyok a követelmények mind a vöröskatonákkal, mind a parancsnoki karral szemben. Igyekszünk parasztokból tábornokokat faragni. Az a véleményünk, hogy amíg munkásokból és parasztokból nem tudunk kinevelni saját parancsnoki állományt, nem lehetünk teljesen nyugodtak, mindig számolhatunk árulással. Puszta kézzel ma már nem lehet harcolni.

Manapság Anglia alattvalóinak tízezreit tartja féken keleten csupán repülőgépekkel, katonák tízezrei helyett. Például Egyiptomban, Mezopotámiában, Jeruzsálem környékén, amelyekről a szentírás is említést tesz, a népek felkelnek az angol kormány ellen, s az repülőgépek bevetésével töri le a mozgalmakat. A repülőgépek a falvak fölé szállnak, leszórnak

néhány száz bombát, a falvak a levegőbe repülnek, illetve romba dőlnek, s pánik tör ki.

Mostanában számos felfedezés született a vegyészet területén. A németek alkalmaztak elsőnek gázokat, és harcképtelenné tették az arcvonalon a katonákat. A tudomány változatlanul haladt azóta is: ma sok versztányi távolságra eresztik ezeket a gázokat, és egész városokat, kerületeket, falvakat fertőznek meg.

Esetleges hadüzenet után ellenségeink természetesen harcba vetik majd mindezeket a technikai eszközöket. Éppen ezért fel kell újítanunk repülőgépgyárainkat. S ezek a gyárak már most is teljes üzemmel dolgoznak.

Ezt követően pedig minden tudományos eszközt latba kell vetnünk, hogy egyrészt felkészüljünk a gáztámadás elleni védekezésre, másrészt pedig — hiszen farkasok között csak farkasmódszerekkel lehet bodogulni — maguknak is kell ilyen pusztító harceszközöket feltalálnunk. Ezért mérhetetlen erőket és eszközöket kell fordítanunk a katonai felszerelés és a katonai berendezések felújítására, s ez is egy tétel az állami költségvetésben. A munkáskormány tehát, mint látják, egyrészt a minimumra csökkentette a hadsereg méreteit, másrészt viszont igyekszik megjavítani minőségét, egyensúlyban tartva ezzel a szovjetköztársaság rendelkezésére álló erőket. Úgy hiszem, hadseregünk ereje jelenleg, ha létszáma a tizedére csökkent is, nem kisebb, mint két-három évvel ezelőtt volt. Ezt csak nagy erőfeszítésekkel és nagy állami kiadásokkal érhettük el.

M. I. Kalinyin. Az elmúlt évek. Harmadik könyv. Goszizdat, 1929.

BESZÉD A VÖRÖS ZÁSZLÓRENDDEL KITÜNTETETT 5. HADSEREG AMUR VIDÉKI 2. HADOSZTÁLYÁNAK TÁBORÁBAN RENDEZETT GYŰLÉSEN*

1923. augusztus 6

Először is néhány szót Leninről

Vlagyimir Iljics egészségi állapotáról csak annyit mondhatok, hogy lassan gyógyul. Már hónapok óta változatlan az állapota, de közvetlen veszély nem fenyegeti életét. Igen hosszadalmas és kitartó gyógykezelésre van szüksége.

Itt vannak előttem a régi oroszlánok

Elvtársak, először is némi magyarázattal tartozom: eléggé felületes szemlét tartottunk ugyanis. Ennek az az oka, hogy a harcokban kipróbált régi hadosztályt látom magam előtt. Ha egy fiatal hadosztály állna itt, ezt a lazaságot nem engedtem volna meg magamnak. Önök viszont az én szememben öreg oroszlánok, s ez az oka e lazaságnak.

A támadás ellen nem vagyunk bebiztosítva

Ha az ember szemügyre veszi a burzsoá államok közötti kapcsolatokat, számtalan esetben tapasztalja, hogy képmutatók egymáshoz, hogy a legszívesebben megfojtanák szomszédjukat.

Anglia egy kanál vízben megfojtaná Franciaországot. Franciaország is a legszívesebben elpusztítaná Angliát, Amerika, ha csak teheti, gáncsolja Japánt stb., stb.

Ezek a viszonyok a mai napig sem változtak, mégsem mondhatjuk, hogy biztosítva vagyunk Nyugat-Európa és általában az imperilisták támadásával szemben. Akárcsak itt az Amu-

* A Puty című lap szerkesztőségének megjegyzése: Technikai okokból Kalinyin elvtárs beszédét rövidítve közöljük. — *Szerk.*

ron: a víz sima, mint a tükör, meg sem rezdül, s az ember egy kis csónakon is nyugodtan kievezhet, de egy fél óra múlva vihar kerekedhet, s akkor már nehéz megmaradni egy mély merülésű csónakban — egy szempillantás alatt felfordíthatja a hullám. S így vagyunk a politikával is.

Legyünk mindig résen

A szovjet kormány nagyon jól tudja, hogy — az igazat megvallva — legalább másfélmillió embert kellene fegyverben tartanunk.

Csakhogy a szovjetköztársaság túlságosan is szegény. Négyévi imperialista háború, háromévi polgárháború, ez összesen hét év rombolás, fosztogatás, anyagi eszközök pusztulása.

Éppen ezért a szovjet kormány a hadsereg szervezésének másfajta rendszeréhez folyamodott, és csökkentette a létszámot, hogy a mennyiségi csökkenés bátorság és katonai tudás dolgában minőségi javulást eredményezzen.

A vöröskatona legyen a világ legjobb katonája

Érthető tehát, hogy a vöröskatonával szemben ma nagyobb követelményeket támasztunk, mint hajdan a cári kormány a régi katonával szemben.

A katona — állampolgár

Arra törekszünk, hogy a vöröskatonának állampolgári öntudata és önérzete legyen, érezze magát a nagy köztársaság állampolgárának. Igen nagy felelősség hárul rá.

Értenie kell ahhoz, hogy politikailag nevelje az egyszerű munkásokat és parasztokat.

Emellett tudnia kell, miért verekszik, miért viszi bőrét a vásárra, miért hoz annyi áldozatot, miért nélkülöz és szenved. Ha Vörös Hadseregünknek meglesznek mindezek a tulajdonságai — s jelentős mértékben már is rendelkezik velük —, a világ legjobb hadserege lesz. Már ma is az a véleményünk, hogy vöröskatonáink a legjobb katonák a világon.

Milyen parancsnokokra van szükségünk?

Milyen követelményeket támasztunk parancsnoki állományunkkal szemben?

A parancsnoki állományra felelősségteljes feladat hárul nemcsak a hadseregben, hanem a köztársaságban is. A parancsnokok nemcsak szakemberek, hanem politikusok is.

Parancsnokainkra tízszerte bonyolultabb és nehezebb, de egyben megtisztelőbb feladat is hárul, mint *bármely* kapitalista ország parancsnoki állományára.

A Szovjetunió forradalmi hadserege nem valamely kiváltságos osztálynak az érdekeit védi, hanem a munkások és parasztok érdekeit, a legmagasztosabb eszményeket, amelyekre az emberiség legjobbjai valaha is törekedtek.

Amikor ezt a gondolatot teljesen magáévá teszi a parancsnoki állomány, nem kétséges, hogy minden nehézség közepette segítségre, támogatásra talál az egységeknél, és diadalmaskodik a nehéz helyzeteken, vagy a legvégső esetben, öntudatosan, becsülettel életét áldozta ezekért az eszményekért.

A haditechnikát magasabb színvonalra kell emelnünk

Mindamellett, természetesen, a legnagyobb kötelezettség a kormányra hárul. A hadsereg technikai felszereléséről van szó, elvtársak. Kétségtelenül — ezt nincs szándékomban eltitkolni önök előtt —, ebben a tekintetben nagyon, de nagyon el vagyunk maradva.

Persze mi is minden erőnkkel azon fáradozunk, hogy fejlesszük a technikát, hogy emeljük a hadsereg haditechnikai eszközeinek színvonalát, mégis túlságosan gyengén állunk technikai eszközök dolgában. Legfőbb erényünk, katonai hatalmunk legfőbb alapja egyelőre mégiscsak az emberek és egységek hozzáértése, képzettsége.

Reméljük, az év folyamán sikerül majd vöröskatonáinkat felruháznunk, lábbelihez juttatnunk, többé-kevésbé rendes helyiségekben elszállásolnunk, és a parancsnoki állomány ellátását is nagyjából rendeznünk, de a technikát illetően minden bizonnyal elmaradunk, és úgy hiszem, öt év múlva is

mögötte állunk még Nyugat-Európának és az elsőrendű katonai hatalomnak, Japánnak.

Éppen ezért, elvtársak, éppen önöknek, régi vöröskatonáknak különösen pontosan kell teljesíteniük a kormány által a vöröskatonákra, s így a parancsnokokra is rótt feladatokat, amikor új erőket fogadnak majd be soraikba.

Bennünket nem lehet legyőzni

Nem szabad engednünk, hogy legyőzzenek benünket, mert akkor meg is semmisítenek. Harc esetén tehát Vörös Hadseregünk és parancsnokai legyenek tisztában azzal, hogy bármilyen eszközökkel rendelkezik is az ellenség, bármilyen erős is, a régi rómaiakhoz hasonlóan nem számlálnunk kell az ellenséget, hanem le kell győznünk.

S úgy hiszem, elvtársak, hogy a Vörös Zászlórenddel kitüntetett ötödik hadsereg Amur vidéki második hadosztálya, amely a harcokban nagyszerű katonai hagyományokat teremtett már, kiváló alakulata lesz nagy Vörös Hadseregünknek.

Éljen a Vörös Hadsereg. Hurrá! *(Sok ezernyi hang Kalinyin elvtárs kiáltásához csatlakozva, szűnni nem akaró hurrázásban tört ki.)*

Puty (Habarovszk), 177. sz. 1923. augusztus 8.

BESZÉD AZ 1. LOVAS HADSEREG FENNÁLLÁSÁNAK 4. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL A HADTUDOMÁNYI TÁRSULAT ÜNNEPI ÜLÉSÉN

1923. november 17

Elvtársak, amióta fennáll a lovas hadsereg, többször is meglátogattam az első vonalban, többször elbúcsúztattam a harctérre induló egységeit. Ma, viszont én látom vendégül a lovas hadsereget Moszkvában. Éljen a lovas hadsereg! *(Taps, hurrázás, zene.)*

Elvtársak, eddig az ellenségen kellett győzedelmeskedniük, ma viszont itt, Moszkvában, a munkások és munkásnők, valamennyi állampolgár rokonszenvét kell kivívniuk. Nem kétséges előttem, hogy ez maradéktalanul sikerül önöknek.

Elvtársak, négy éve áll fenn a lovas hadsereg, s ez alatt a négy év alatt én, mint teljesen békés ember, mint szíve mélyéig civil, igen szoros kapcsolatban állottam vele. Ez a kapcsolat — mondhatni — már a hadsereg megszervezése utáni első napokban kezdődött. Először Voronyezsnél kerültünk kapcsolatba, Skuro* lovasságának veresége után. Itt aratta egyik nagyszerű győzelmét a lovas hadsereg, szétverte Skuro és Mamontov** lovasságának egyesített erőit. Nem szándékozom most részletesen ismertetni a lovas hadsereg győzelmeinek és viszontagságainak hosszú sorát. Mintha ma történt volna, úgy él bennem a következő jelenet: az egyik ütközetben végeláthatatlan mezőn hosszú, hosszú láncban hatalmas arcvonalon felvonultak fegyveres egységeink. Nagyszerű látvány volt ez, elvtársak. A munkások és parasztok ellenségei, fegyveres erőik harcba vetésekor úgy gondolták, hogy ellenfelüknek nem lesz-

* Andrej Grigorjevics Skuro — fehérgárdista tábornok, a Gyenyikin-féle „balkéntes hadsereg" lovas hadtestének parancsnoka. — *Szerk.*

** Konsztantyin Konsztantyinovics Mamontov — cári tábornok, Krasznov, majd Gyenyikin hadseregében lovashadtest-parancsnok. — *Szerk.*

nek olyan harcképes egységei, amelyeket szembeállíthatna az ő fejlett technikai eszközeikkel és katonai ismereteikkel. S elvtársak, amikor ezen a végeláthatatlan mezőn felsorakozott a lovas hadsereg lánca, megszilárdult bennem az a hit, hogy bármilyen erős is az ellenség, ezt az erőt, energiát, amely ebben a hadseregben, ezekben a harcosokban összpontosult, nem győzheti le a legalattomosabb ellenség sem. S amikor hosszú láncban felállt a lovas hadsereg, az ellenség, mintha éppen így akarta volna, megmutatta aljasságát; éppen ekkor eléggé alacsonyan elrepült fölötte egy lengyel repülőgép, amelyre megtévesztés céljából vörös csillag volt ráfestve. A vöröskatonák azt mondogatták egymásnak: „A miénk, a miénk". S amikor minden elővigyázatosságot félretéve a gép alá csoportosultak, az géppuskából tüzet nyitott rájuk. Egy szempillantás alatt mindenki puskája után kapott ilyen felkiáltásokkal: „Várjatok csak, gazemberek, ezért még lakoltok!" A lovasok egész vonalában nagy volt a felháborodás. A lengyel hadjárat, elvtársak, nem végződött úgy, ahogy mi szerettük volna, helyesebben, nem sikerült megbüntetnünk a lengyel pánokat a szovjetköztársasággal szemben elkövetett gaztettükért, hiszen megérdemelték volna a büntetést. Mégis úgy gondolom, hogy a lengyel pánok, a lengyel nemesség és burzsoázia, tábornokok és tisztek emlékezni fognak az orosz lovas hadsereg erejére, s minden bizonnyal, százszor is meggondolják, mielőtt hadjáratot indítanának ellenünk.

Elvtársak, mindezek a hadjáratok sajátos szellemet, sajátos katonai hagyományokat alakítottak ki a lovas hadseregben. A hagyomány nagy dolog. Ha a harcokban dicsőséget szerzett valamelyik ezredben a régi kontingensnek visszamarad egy része, az ezredhez kerülő fiatal vöröskatonák hamar elsajátítják tőlük a régi katonai erényeket. S így van ez a lovas hadhadsereg esetében is. Szinte bizonyos vagyok benne, hogy az előttem ülők többsége, legalábbis a vöröskatonák zöme fiatal, s nem járta végig a mesébe illő harcoknak ezt a négyéves útját, azokat a küzdelmeket, amelyeket valamikor a legragyogóbb színekkel ecseteltek volna. Ha valamely burzsoá hadsereg aratott volna ilyen győzelmeket, a szó legszorosabb értelmében meghajolna előtte az egész világ. A lovas hadsereg

kialakította a maga hagyományait, s azoknak a fiataloknak, akik ide kerülnek, ismerniük kell ezeket, át kell, hogy ragadjon rájuk e hagyományok szelleme. Hisz a hagyomány, mint mondtam, nagy dolog. Nem ok nélkül vezetett a régi cári kormány hosszú krónikát a harci ezredekről, összegyűjtve mindent, ami katonai szempontból értékes, s ebből tanultak az új nemzedékek. A mi lovas hadseregünknek, akárcsak az egész Vörös Hadseregnek, természetesen nincsenek évszázados katonai hagyományai; hagyományai, történelmi méretekkel mérve, rövid múltra tekintenek vissza. Mindamellett, ha a lovas hadsereg hagyományai nem is régiek, ha nincs is hosszú történetük, tartalmukban mégis rendkívül gazdagok.

Mik a lovas hadseregnek azok a sajátos hagyományai, amelyeket őrizni és becsülni kell, amelyeket bele kell oltani a lovas hadseregbe kerülő fiatal harcosokba?

Az első ilyen hagyomány a parancsnoki állomány és az egyszerű harcosok közötti elvtársi fegyelem szelleme. Nem volt talán egyetlen fegyvernem, még a mi polgárháborúnkban sem, amelyben annyira összeforrtak volna a harcosok a parancsnokokkal, mint a mi lovas hadseregünkben. A lovas hadsereg minden döntő csatája rendkívüli volt, lovas harcrendek közvetlenül csaptak össze egymással, és ezekben az összecsapásokban nemcsak az egyszerű katonák vettek részt, hanem óhatatlanul a parancsnokok is. Ilyen esetekben egyformán fenyegeti a veszély nemcsak a vöröskatonákat, hanem ugyanúgy a parancsnokokat is. S ez a közös veszély összeforrasztja, átitatja a kölcsönös bizalom, a kölcsönös szimpátia, a barátság szellemével valamennyi katonát, a legmagasabb rendfokozatútól a legalacsonyabbig. Ez az egyik legfőbb hagyomány a lovas hadseregben, ahol a vöröskatonától egészen Bugyonnij elvtársig a kölcsönös bizalom hatja át a századokat. Ez az egyik legértékesebb hagyomány, amelyet a lovas hadseregnek a jövőben őriznie és fejlesztenie kell.

A második hagyomány: a bajtársi segítség a harcban. Veszély esetén valahogy úgy van, hogy minél önfeláldozóbb a harcban minden egyes katona, annál kevesebb áldozatot kell hoznia a harci egységnek. A lovassági harcban kétségkívül elengedhetetlen a legszigorúbb fegyelem, a szomszédba vetett

bizalom. A lovassági harcban a harcmezőről való szökés, a veszély előli elrejtőzés féligmeddig a harci osztag elpusztításával egyértelmű. A lovas egység ereje éppen a teljes bizalmon alapszik: ha te verekszel, verekszik a szomszédod is. Ez a második hagyomány rendkívül erős a lovas hadseregben, legalábbis számtalan látogatásom alkalmából sohasem hallottam panaszt sem a parancsnokok, sem a vöröskatonák részéről amiatt, hogy ezen a téren bármilyen fogyatékosság is mutatkozott volna.

A harmadik hagyomány az, hogy minden vöröskatona, ha az 1. lovas hadsereg tagja, mindig így jelentkezik: „A lovas hadsereg katonája vagyok". Mintha azt akarná mondani: értsétek meg, emberek, a lovas hadsereg katonája vagyok, vagyis mintha mindenkinek a fejébe akarná verni, hogy a lovas hadsereg különleges hadsereg, amely nem mindennapi mebecsülést vívott ki magának, sőt, képes olyasmire is, amire más katonai egység képtelen.

Az ilyen hagyomány, hangsúlyozom, az a meggyőződés, hogy megbirkózunk olyasmivel is, amivel más egység képtelen — saját egységünk ilyen magasztalása, a saját erényeinknek ez a számontartása —, ez, elvtársak, szintén egyik nagy vívmányunk. A katonaember teljes önbizalma, elvtársak, az a tudata, hogy egysége nem is hasonlítható más, ellenséges egységekhez — ez a tudat, elvtársak, óriási esélyeket nyújt a számbelileg egyenlő ellenséges erők legyőzéséhez. A lovas hadsereg régi harcosai által szentül őrzött eme hagyományt, elvtársak, hasznosnak tartom, s ezt a fiatal katonáknak is tovább kell őrizniük.

E három hagyomány vázolásával zárnám is beszédemet, s remélem, elvtársak, hogy a vöröskatonák fiatal nemzedéke és a fiatal parancsnoki kar továbbra is meg tudja majd őrizni ezeket a hagyományokat, s ha súlyos megpróbáltatások érnek bennünket, a szovjetköztársaság védelme közben a harcmezőn is megcsillogtatja őket. *(Viharos taps.)*

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 1. köt. Goszpolitizdat, 1960.

MIK A KÖVETELMÉNYEK A KOMMUNISTÁVAL SZEMBEN?

BESZÉD AZ UFAI PÁRTSZERVEZET TAGJAINAK ÖSSZEVONT ÉRTEKEZLETÉN

1923. december 1

Elvtársak, ma itt tulajdonképpen a párt feladatairól kellene beszélnem.

Beszámolómban mégsem a kommunista párt általános feladataival szándékszom foglalkozni, hiszen ezek valamennyiünk előtt világosak, hanem az időszerű taktikai kérdésekkel.

Hat éve vagyunk hatalmon, s milyen eredményekről számolhatunk be?

A pártmunkások a gyakorlati munka során egyes területekre specializálódtak: vannak gazdasági vezetőink, szakszervezeti funkcionáriusaink, pártmunkásaink stb. Ki-ki a maga területén serénykedik, s általában mind úgy vannak vele, hogy nyakig merülnek a maguk munkájába vagy legalábbis kevesebbet törődnek a szomszédos területekkel, amelyeken elvtársaik dolgoznak.

Így magában a pártban is, egyrészt, bizonyos munkamegosztás alakult ki, másrészt ugyanazokhoz a kérdésekhez másmás módon nyúlnak, s ennek következtében bizonyos fokig eltérő vélemények alakulnak ki. Az egyik vagy a másik területen dolgozó elvtársak a különböző kérdések megoldásában olykor kevéssé veszik figyelembe az egész objektív helyzetet, és csak a maguk „hivatalának" érdekeit tartják szem előtt, vagyis, mint mondani szokás, nem látnak túl az orruk hegyén.

S most az a nagy feladat áll előttünk, hogy kommunista befolyásunk erejével, egységes irányt szabjunk munkánk valamennyi elkülönülő területének.

Hiszen mi is a különbség a kommunista és a pártonkívüli dolgozó között, amikor egy és ugyanazt a munkát végzi?

A különbség közöttük az, hogy az igazi kommunista nem

tekintheti saját munkáját teljesen önállónak, hanem csak a hatalmas egész, a kommunista építés egy részének.

Mindig kommunista marad, bármilyen munkát végez is. Munkáját mindig összekapcsolja a társadalomével.

A gyakorlatban azonban olykor, sajnos, teljesen megfeledkeznek az egészről, a társadalomról, főleg azért, mert „elhatalmasodik" a hivatali munka, s az emberek kezdik mintegy elveszíteni a párttal való állandó belső kapcsolatukat, ami ezáltal az passzív, formális tagsággá változik. Így alakulnak ki helyenként a helyes pártvonaltól való „elhajlások", például a gazdasági vezetők és mások részéről stb.

Emellett azonban, elvtársak, nálunk a pártvonaltól való úgynevezett „nemzeti elhajlások" is megfigyelhetők, melyek következtében megbomlik az egységes szemléletmód a pártban, és számos jelenség eltérő értékelése kap lábra.

Az ilyen elhajlásoknak olykor rendkívül mély gyökerei vannak a nemzetek történetében, életmódjában és így tovább.

Hogy ne mondjunk mást: egy és ugyanazt a jelenséget különböző nemzetek különbözőképpen értékelik. Vegyük akár csak a rablás megítélését: egyes népeknél a lopás a legszégyenletesebb cselekedetnek számít, másoknál viszont nemcsak hogy szégyenletesnek nem tekintik, hanem ellenkezőleg, valósággal virtust látnak benne. Márpedig a kommunista párt sok nemzet dolgozóit fogadta be soraiba, s a nemzetek életmódjában mutatkozó különbségek rendkívül sok bonyolult mozzanatot hoznak be a pártba.

Mindezt számításba kell vennünk, alaposan meg kell fontolnunk és meg kell értenünk, s minden erőfeszítésünket egyetlen egy célra kell irányítanunk, nevezetesen: hogy pártunk egészének energiája a kommunista forradalom elmélyítését és megszilárdítását szolgálja.

Egy-egy időszerű kérdés nem lehet számunkra öncélú, minden ilyen kérdés csak ügyünk megszilárdításának, a kommunista rendszer felé való haladásunknak egy része. Ebből a szemszögből vizsgálunk minden egyes kérdést.

Itt van például a parasztság: rá ma egészen más mércét és módszereket alkalmazunk, mint a munkásosztályra.

Ha a parasztság körében, teszem azt, a vallást elítélő néze-

teinket kívánjuk terjeszteni, ezt óvatosabban és tapintatosabban kell tennünk, nem sértve meg vallási érzelmeit. Tisztában vagyunk vele, hogy e kérdés durva felvetésével nemhogy magunk mellé állítanánk a parasztot, hanem begubózásra késztetjük, elidegenítjük propagandánktól és agitációnktól. Éppen ezért a paraszt irányában óvatosabbaknak kell lennünk, ugyanakkor a munkások körében a vallás kérdését sokkal nyíltabban és szabadabban tárgyalhatjuk, „nyersebben" fejthetjük ki vallásellenes propagandánkat és agitációnkat.

A dolog lényegét és céljait illetően azonban nincsen különbség a parasztok és a munkások irányában tanúsított magatartásunk között. Itt is, ott is pontosan ugyanarra a célra törekszünk.

Minden rendelkezésre álló erő taktikailag helyes felhasználására törekszünk, s ezért nem mellőzhetjük a nemzeti kérdést sem. Önöknél ennek különösen nagy a jelentősége.

Nekünk, éppen manapság, az a feladatunk, hogy az ország valamennyi népére, valamennyi nemzetiségére támaszkodva igyekezzünk megközelíteni a kommunista rendszert. A szovjetköztársaság burzsoá környezetben él, bármely pillanatban támadás érheti a körülötte álló ellenséges fegyveres erők részéről.

Éppen ezért már a puszta önvédelem érdekében is maximális mértékben fejlesztenie kell az egész lakosság cselekvőképességét. A burzsoá banditák visszaverésére csak akkor lehet meg a reményünk, ha a szovjetköztársaságot a lakosság 99 százaléka fogja védeni.

Végül, kommunista rendszeren az emberek teljes egyenjogúságát értjük; olyan rendszerre törekszünk, amelynek alapja a teljes egyenlőség, az anyagi egyenlőség (s a gazdasági egyenlőséggel összefügg a politikai, kulturális stb. egyenlőség is).

Éppen ezért ma az a feladatunk, hogy valamennyi elmaradott — nem a maga hibájából, hanem egy sereg történelmi feltétel következtében elmaradott — néppel megszerettessük a szovjethatalmat, megértessük, hogy az eljövendő kommunista rendszer meghozza nekik a teljes felszabadulást, egyenlőkké teszi majd őket a környezetükben élő dolgozó lakossággal.

Milyen úton-módon kell erre törekednünk?

Már most, nemcsak elméletileg kell meggyőznünk őket, hogy az új, kommunista rendszer meghozza az egyenlőséget a nemzetiségeknek, hanem álláspontunkat azonnal a gyakorlatban is érvényesítenünk kell. Ugyanis, ha a jövőbeli egyenlőség ecsetelése, hirdetése közben most, a gyakorlatban eltérünk tőle és a fajok egyenlőtlenségét, a köztük meglevő különbséget hangsúlyozzuk, akkor, elvtársak, a kommunizmusban nem fognak bízni, a kis nemzetiségek képmutatással fognak gyanúsítani bennünket, mert a nép azt nézi, hogy a gyakorlati életben hogyan valósul meg a hirdetett jog. Az elméletet igen kevéssé veszi figyelembe, mutassák hát be a gyakorlatban ezt az egyenlőséget.

Ma minden szovjetköztársaságban — de különösen önöknél — fontos, hogy a gyakorlatban mutassák be ezt az egyenlőséget. Milyen téren lehet ezt érvényesíteni? Kommunista módon kell felfogni ezt a kérdést. Ha például az itteni baskirokat nézzük, akiknek meg van minden politikai joguk, s akik, például fakitermelésen, orosz, persze többé-kevésbé tehetős parasztoknál dolgoznak, vajon meglesz-e közöttük az egyenlőség? Jogilag nézve teljesen egyenlőek. Ez is, az is dolgozhat a szovjetben, s a legalsó lépcsőtől eljuthat egészen a Szovjet Köztársaságok Szövetségének Központi Végrehajtó Bizottságáig, de lényegében még sincs meg közöttük a teljes egyenlőség. A baskír még írástudatlan, akit fel kell emelnünk, s ennek megfelelően bizonyos előnyökhöz kell juttatnunk.

Az orosz kommunisták gondoljanak mindig a következőkre: ha azt akarjuk, hogy megbízzanak bennünk a kis nemzetiségek, amelyek valamikor nagyok voltak és csak most lettek kicsik (a történelmi események ereje tette őket kicsikké, csökkent a létszámuk, és rendkívül érzékenyekké, ingerlékenyekké váltak), különösen figyelmesnek kell lennünk irányukban. Juttassuk őket bizonyos előnyökhöz, mert csak így lehet valóban egyenlővé tenni, az orosz parasztokkal egy szintre hozni őket.

Lényegében véve a nemzeti kérdésben ugyanolyan politikát folytatunk, mint mondjuk, például a szegényparaszt-bizottságokban. Önök emlékeznek rá, hogy ezek a falvakban úgy-

nevezett „kombedista"* irányvonalat követték, támadták a kulákokat, igyekezve tönkretenni őket. Ezt vagyonuk pusztításával próbálták elérni, ami persze nagyon ostoba dolog, még ha kulákvagyonról van is szó. Mégis, így a szegényparasztbizottságok térdre kényszerítették a kulákot, rákényszerítették, hogy alávesse magát a szegényparasztoknak, akik felemelkedtek, a kulákok pedig bizonyos fokig lejjebb süllyedtek, valamiképpen ugyanis fel kellett szabadítani a szegényparasztok értelmét, amelyet a kulákok hosszú uralma béklyóba vert, le kellett törni ezeket a béklyókat. Márpedig e béklyók széttöréséhez óriási nyomásra, a kulákok vagyonának felosztására és hasonlókra volt szükség.

A nemzeti kérdésben is bizonyos fokig ilyen béklyóletörésre van szükség. Miben fog az megnyilvánulni? Mit kell a kommunista pártnak különös nyomatékkal hangsúlyoznia?

A kis nemzetiséget mindig észrevehetően jobb körülmények közé kell juttatnunk, hogy kimozdítsuk helyéből, hogy a történelem során agyonsanyargatott, anyagilag rosszul ellátott nemzetiség magasabb színvonalra emelkedhessen, kiegyenesíthesse hátát, mint nemzet. Ez a kommunista párt kötelessége, elvtársak, a kis nemzetiségekkel szemben.

Hogyan kell ezt gyakorlatilag megvalósítani?

Ma önök, akik a városban dolgoznak, egyféle taktikát alkalmaznak, falun viszont másfajta taktikára van szükség. A falvakat ma patronáljuk, s önöknek az ilyen patronálásnál más módszereket kell alkalmazniuk, ha orosz faluról van szó, és másokat, ha baskír az a falu.

Kétségtelen, hogy például a vallási kérdéseknek, amelyeket a parasztok körében orosz és baskír falvakban egyaránt felvetünk, igen sok a közös vonásuk, de, ha egy orosz marxista baskírok közé kerül munkára, mindenekelőtt tanulmányoznia kell ennek a népnek legalább a külső életkörülményeit. Szükséges tudnia, mondjuk, mit kell tennie, amikor belép a mecsetbe. Az orosz marxista orosz templomba lépve ösztönösen leveszi a sapkáját, hogy a hivőket meg ne sértse. Ha viszont elmegy a mecsetbe, tudnia kell, körülbelül mi a teendő, ami-

* A szegényparaszt bizottságok orosz nevéről — komityet bednoti — nevezték így. — *Szerk.*

kor az ember oda belép, hiszen ott sem akarja megsérteni az imádkozókat.

Ezt a taktikát össze kell egyeztetni a népélet sajátosságaival, azzal a világszemlélettel, amelyet a nép történelmi életútja során kialakított, s amelyet nem lehet egy csapásra átalakítani.

Forradalmunkat mi nem forradalmi szavakkal mérjük.

Ha az ember, tegyük fel, azt kiáltja, hogy „le az istennel", figyelembe kell vennie a körülményeket is. Ha például elmegyek az ufai vasúti javítóműhelyekbe, többé-kevésbé kockázat nélkül kiálthatom azt, hogy „le az istennel", s még tapsra is számíthatok; ez tehát itt eléggé forradalmi jelszó lesz.

Viszont, ha ugyanezzel a jelszóval elmegyek egy baskír faluba, kötve hiszem, hogy ez ott forradalmi jelszó lesz, azt ugyanis náluk másképpen kell megfogalmazni. Lehet, hogy ott például azt kell mondani: „milyen szegények vagytok!", meg azt, hogy a bolsevikok nem isten, hanem a természetellenes dolgok ellen harcolnak, a parasztok istenbe vetett, be nem teljesülő reményei ellen. Lehet, hogy az ilyen mérsékelt kijelentés sokat fog mondani a baskíroknak és a parasztoknak. Isten az isten, de önök csak igyekezzenek önállóan dolgozni.

Látják tehát, elvtársak, milyen különböző módokon nyúlnak a marxisták egy és ugyanazon kérdéshez, amikor azt különböző helyzetekben kell megoldani.

Mi is a feladata a patronálónak? A kommunista a munkásosztály körében azzal vívja ki magának a tekintélyt, hogy az általa hirdetett elvek mélységesen erkölcsösek, a munkásosztály számára az egyedül előnyösek. Ugyanígy a patronálónak is, a parasztok közé menve, olyan munkát kell végeznie, hogy a paraszt lássa munkája mély erkölcsiségét, lássa, hogy ez a munka rendkívül hasznos az ő — mármint a paraszt — számára. Általában véve ez hát a patronálás lényege.

Minél jobban megszereti majd a paraszt patronálóját, minél gyakrabban fordul majd hozzá, amikor gyakorlati kérdésekben kell döntenie, annál szorosabb lesz a munkás-paraszt összefogás. Hogy erre szükségünk van, nem is szorul bizonyításra. Ezt már ma is világosan látja minden funkcionárius, még ha nem is kommunista. A mi erőnk a parasztban és a

munkásban rejlik. Minden kommunistának úgy kell kezelnie munkájában a más nemzetiségeket, ahogy a saját parasztságát kezeli. S ha ezt a munkát úgy fogjuk fel, mint a munkások, a parasztok és a más nemzetiségek közötti elengedhetetlen kapcsolatot, szinte már biztosítottnak tekinthetjük győzelmünket.

Ha valahol a lakosság, mondjuk, fele részben orosz, fele részben más nemzetiségű, és végrehajtó bizottsági választásokra kerül sor, bizonyos előnyöket kell nyújtani a kis nemzetiségeknek. Itt az a feladat vár önökre, hogy kiemeljék a baskír kommunistákat. Ufának eléggé tekintélyes földalatti szervezete volt, már régóta kiterjedt kommunista bázissal rendelkezik. Az önök feladata, hogy a baskírokból gyakorlati vezetőket képezzenek ki a szovjet munka valamennyi területére. Ez nem lényegtelen politikai feladat, s meg kell birkóznunk vele.

Mi e feladat jelentősége a kommunizmus építésének szempontjából?

Gyakorlati oldalról nézve, ez a munka arra késztet bennünket, hogy a baskírok köréből mind több értelmiségi kádert neveljünk. A baskír nép életrevaló, tetterős elemei foglalkoznak majd a néppel a baskír állam kialakítása érdekében — ez az első; másodszor pedig, a baskír nép kiegyenesítheti derekát, észreveszi, hogy a parasztság, amely korábban sohasem vett részt felelősségteljes munkában, kezdi soraiból kiemelni a maga vezetőit. Így fog kifejlődni állampolgári öntudata, s ennek megfelelően megnő majd a szovjethatalom tekintélye is. Hiszen a nép látni fogja, hogy csak a szovjethatalom teszi lehetővé céljai elérését. Éppen ezért az állampolgári öntudat kifejlődése egyben a szovjethatalomhoz is köti majd a baskír népet.

Ezzel, elvtársak, kimagasló eredményeket érünk el, és meglátjuk, hogy a baskír nép a legközelebbi jövőben a szovjethatalom leghűségesebb védelmezőjévé válik, és hogy a nép teljesen összefonódik a szovjethatalommal.

Van-e ennek a mi szempontunkból valamilyen gyakorlati jelentősége?

Óriási jelentősége van. A nemzeti kérdést most nemcsak

a marxizmus elvei szempontjából vizsgálom, amelynek alapja a teljes egyenjogúság, hanem a forradalmi taktika szempontjából is. Ez a taktika, mint látják, felbecsülhetetlen előnyöket biztosít a kommunizmus ügyének, a velünk együttműködő összes népeknek. S ez a lényeg.

A nemzeti kérdésről most át kell térnünk egy még élesebb kérdésre, a formalizmus kérdésére, amely pártunkban meglehetősen előtérbe került.

Kétségtelen, hogy egyes szervezetek, a szervezetek egyes vezetői, teljesen belemerülve munkájukba, a maguk tevékenységi szférájába, túlságosan formálissá válnak. Márpedig a marxizmus, lényegénél fogva, olyan világnézet, amely mindig nagyon mélyrehatóan nyúl *minden egyes kérdés lényegéhez,* s a formális oldalnak itt mindig csak alárendelt szerepe van.

A marxizmusban mindig a kérdés lényege a legfontosabb. Nálunk viszont a forradalom után a pártba tömegével özönlöttek be fiatalok, akik nem járták ki a pártélet hosszú iskoláját, mert nem is volt még idejük rá, hanem a pártba kerülve nyomban a legkülönbözőbb megbízatásokhoz láttak.

Márpedig ha az ember egy meghatározott területen dolgozik, idővel annyira hozzászokik munkájához, hogy lassan már egészen gépiesen végzi.

A formális oldal erősödése az utóbbi időben bizonyos fokig fékezni kezdte a párt összeforrottságát, olyan fékké lett, amely károsan hat pártmunkánkra.

Fegyelem, pártszerűség és demokratikus szellem — ez lényegében az a három mozzanat, amelynek mindig nagy jelentősége volt pártunkban, de nem csupán nálunk, hanem általában minden pártban.

Csakugyan, hogyan egyeztethető össze a párton belül például a pártfegyelem a demokratikus szellemmel?

A demokratizmus önmagában véve a bírálat szabadságát is jelenti, a fegyelem viszont azt hangsúlyozza, hogy az embernek teljesíteni kell a kapott utasítást. Mindamellett, elvtársak, nekünk mindenképpen össze kell kapcsolnunk két, látszólag összeférhetetlen dolgot: a fegyelmet és a demokratizmust.

A fegyelemről természetesen nem mondhatunk le. A rend-

kívül nagy fegyelemnek köszönhetjük, hogy legyőztük a burzsoá világot, a régi rendszert — ez teljesen kétségtelen. Ha pártunk a múltban nem kovácsolta volna ki vasfegyelmét, aligha bírtunk volna ellenségeinkkel. A fegyelem megfizethetetlen szolgálatot tett nekünk, s úgy gondolom, hogy szükségünk van rá ma is, a jövőben is.

Ma még nem mondhatjuk, hogy kifejleszthető a teljes demokratizálás, hogy kissé el is hanyagolható a fegyelem, mivel semmiféle veszély nem fenyeget. Valójában még nagyon is nagy a veszély, s még igen nagy szükség van a fegyelemre, ezért a párton belül a demokratizmust össze kell kapcsolnunk a szilárd pártfegyelemmel.

De ha a fegyelmet össze akarjuk kapcsolni a pártdemokráciával, ragaszkodnunk kell ahhoz, hogy a vezetők ne állítsák túlságosan előtérbe a formai oldalt, mert a fegyelmet és a demokráciát túlságosan is keskeny ösvény köti össze. Itt nagyon sok függ a vezetőtől, nehogy a demokráciát érvényesítve, a fegyelmet lazítsa, szétzüllést okozzon.

Nagyon nehéz megtalálni azokat a formulákat, amelyeket rögzíteni lehetne, legalábbis írásban, mint a szervezet vezetőinek magatartási szabályait. Itt, kereken meg kell mondanunk, rendkívül nagy jelentősége van a vezetés művészetének, a szervezés marxista módszerének.

Ha a vezető minden egyes jelenséget marxista módjára tud vizsgálni, nem fog félni, hanem csak éber figyelemmel kíséri majd a szervezetet, lehetővé téve az öntevékenység tömeges kifejlesztését, ugyanakkor megőrizve ebben a tömegben a fegyelmet. Ismétlem azonban, az egyik vagy másik jelenségre vonatkozólag semmiféle határozott formai receptet sem lehet adni.

Eléggé szép számmal vannak olyan emberek, akik elméletileg többé-kevésbé ismerik Marx alaptételeit, de az olyanok, akik marxista módon tudnak vizsgálni minden egyes jelenséget, igen kevesen vannak. Nem sok az olyan marxista, aki ezt a marxizmust alkalmazni is tudja a gyakorlati életre.

Másrészt, találkoztam olyan marxistákkal, akik a marxizmust könyvből nagyon gyengén ismerték, mégis csodálatosan

értettek ahhoz, hogy minden egyes kérdést helyesen, marxista módon oldjanak meg.

A marxizmus, elvtársak, eleven tanítás, amelyet nemcsak könyvből kell elsajátítani, hanem a gyakorlatban is kell tudni alkalmazni. Ezért igyekeztem önöknek ezt társadalmi életünk néhány jelensége alapján, például a nemzeti kérdés alapján megmutatni.

Elvtársak, tegyük fel, hogy egy kommunista egyszerű küldönc valamely szovjetintézményben; látszólag itt munkájában nincsen semmi különös. De hogyan nézze a kommunista ezt az egyszerű, prózai, jóformán semmiféle szakképzettséget nem igénylő munkát? Mivel kapcsolja össze ezt a munkát? Azt mondja: küldönc vagyok, de mint ilyen, egy szükséges kis csavar egész szovjetköztársaságunkban. Ez a csavar kicsi, de szükséges, nélküle nem forog a gép egyetlen nagy kereke sem.

S ez a lendítőkerék, amelynek Baskír Köztársaság a neve, szintén csak egy kis csavar az OSZFSZK* nagy gépezetében, s a nagy lendítőkeréknek vannak nagy csavarjai is — a népbiztosok tanácsának elnöke, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elnöke, a párt titkárai, a népbiztosok stb. —, s ha ezek nagyobbak is, mégis csak részek.

S ez a küldönc tovább fűzi gondolatait, eképpen: maga az OSZFSZK, bármilyen jelentős része is, szintén csak egy csavar a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében, a szövetség pedig egy része az óriási nemzetközi munkásmozgalomnak.

S ha ezt így végiggondolja, elvtársak, meg fogja becsülni a maga apró munkáját is. Ezzel lelket visz munkájába. Így okoskodik majd: olyan szerepet töltök be, amely csekély ugyan, de előbbre viszi az emberiséget, közreműködik a fő kerék mozgásában, azaz a világ munkásosztályának érdekeiért vívott harcban. Ha tehát jól teljesítem kötelességemet, ezzel kommunista munkát végzek, és munkámmal előmozdítom a kommunista ügyet.

Elvtársak, mindezeket a látszólag elemi igazságokat azért mondtam el, hogy hangsúlyozzam, miért olyan fontos a jó helyi

* Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság. — *Szerk.*

munka. Amikor sokan azt mondják: mi mégis csak kis emberek vagyunk, munkánk nem hat ki a forradalmi mozgalom egész nagy gépezetének működésére, ezzel a nézetükkel a legsúlyosabb tévedésbe esnek. Minél nagyobb lesz a siker itt, helyben, annál nagyobb lesz országos méretekben is.

Most szeretnék kitérni a párttagok anyagi helyzetében mutatkozó különbségekre.

Ez kétségtelenül igen kényes kérdés. Az anyagi egyenlőtlenség kérlelhetetlenül arra vezet, hogy egyes csoportoknál, enyhén szólva, elégedetlenség üti fel a fejét. Így gondolkodnak majd: hogy lehet ez, hogy bár ugyanolyan kommunisták vagyunk, ugyanolyan fáradhatatlanul dolgozunk a kommunista rendért, mégis rosszabbul élünk, mint egyes, felelős pozícióban levő kommunisták.

Ez, elvtársak, kétségtelenül olyan kérdés, amely erősen megosztja az embereket. Ezt nyíltan és kertelés nélkül meg kell mondanunk.

Államunknak az a törekvése, hogy többé-kevésbé kiegyenlítse valamennyiünk anyagi helyzetét, olyan irányban, hogy legalább funkcionáriusainkat valamivel jobban láthassuk el legfőbb szükségleteikben (például lakás és elsőrendű közszükségleti cikkek tekintetében).

Persze, amikor az embernek megvan a legfőbb, amire szüksége van, valamivel könnyebben nézi el, hogy egyes csoportok jobban élnek.

A Központi Bizottság foglalkozott ezzel a kérdéssel, s le is farag sok mértéktelenséget, amely egyes elvtársaknál tapasztalható.

Hogy egyes elvtársaknál megengedünk valamelyest jobb életkörülményeket, az teljesen érthető: van jó néhány olyan felelős poszton álló elvtársunk, aki a szó szoros értelmében éjjel-nappal nyakig ül a munkában, s ezektől csak nem várhatjuk el, hogy — teszem azt — a piacra járjanak, és ott rengeteg időt elfecséreljenek...

S vannak ilyen funkcionáriusok minden városban. Ezek (tulajdonképpen egy jelentéktelen kis csoport) hajnaltól késő estig dolgoznak, s jobban vannak ellátva, mint a kommunisták tömege.

Vannak azonban szép számmal olyanok is, akik visszaélnek helyzetükkel, s túllépik saját hatáskörüket. S éppen ez az, amire a párt Központi Bizottsága és az Ellenőrző Bizottság felhívta a figyelmet, amikor kiadta körlevelét, és Moszkvában már hozzá is fogott ennek gyakorlati alkalmazásához.

Ebben a kérdésben azonban nagyon körültekintőnek kell lenni az emberek magatartásának megítélésénél... Tudni kell marxista módon bánni az emberekkel, gondosan meg kell vizsgálnia az illető magatartását, tisztázni kell, vajon az adott esetben kifogásolt jelenség mértéktelenség-e, vagy pedig egyszerű véletlen...

Végül, egy ember magatartásának megítélésében figyelembe kell venni azt is, hogyan teljesíti a párt által rábízott feladatot. Ez a kérdés lényege.

Amikor ítéletet mondunk valakiről, mindenekelőtt azt kell megvizsgálnunk, hogyan teljesítette kötelességét. Ha a kötelességét teljesítette, 100 százalékig beleadva erejét, tudását, energiáját, akkor, elvtársak, enyhébben kell elbírálnunk. Ha viszont minden pártkötelezettségét csak formálisan teljesíti: szombatonként eljár a taggyűlésre, idejében befizeti a tagsági díjat, egyszóval mindent nagyszerűen teljesít, de ebbe a munkába tudásának és energiájának csak 40—50 százalékát adja, úgy hiszem, elvtársak, hogy a pártnak az ilyen embert pellengérre kell állítania.

A párt megköveteli az embertől, hogy ne csak formálisan teljesítse kötelességét, hanem a párt által rábízott munkába minden energiáját belefektesse.

A most önök elé tárt kérdések olyanok, hogy összeforraszthatják, de ugyanúgy meg is bonthatják a pártot. Ezért minden felelős személynek, minden kommunista vezetőnek különösen óvatosnak kell lennie, és nem szabad elfelejtenie, hogy végeredményben éppen ezektől a feladatoktól függ a szovjethatalom sorsa, szilárdsága.

Engedelmükkel, elvtársak, azt kívánnám önöknek, hogy mindegyikük külön-külön mélységesen átérezze, milyen maximális erőfeszítéseket kell tennie, hogy összeforrassza és egyesítse a kommunista pártot, de nem csupán a kommunista

pártot, hanem valamennyi nemzetiséget is. Különösen önöknél itt nagyon, de nagyon sok függ ettől.

Azt szeretnénk, ha a kis nemzetiségek kommunistái valóban internacionalista kommunistákká válnának, ha ugyanúgy dolgoznának és ugyanolyan mélységesen átéreznék, mennyire alá van rendelve minden feladatunk az alapvető, fő feladatnak: a kommunizmusnak.

Elvtársak, a maguk nagy ügyét nem mellőzhetik a mindennapi munkában, nem véthetik szem elől, milyen óriási tetteket visznek végbe, hogy lényegében azokat az új formákat alakítják ki, amelyeknek lehetővé kell majd tenniük valamennyi nemzetiség testvéri együttélését.

Ha ezeket a formákat megtalálják és megszilárdítják, a szovjethatalom biztonságban lesz és legyőzhetetlenné válik. *(Taps.)*

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 1. köt. Goszpolitizdat, 1960.

LENIN HALÁLÁRA

BESZÉD A SZOVJETUNIÓ II. SZOVJETKONGRESSZUSÁNAK MEGNYITÁSÁN

1924. január 26

Elvtársak! Nehéz szavakat találni, nehéz meglelni a kellő formát, hogy kifejezzük azokat az érzelmeket, amelyek most nemcsak bennünket, itt jelenlevőket fogtak el, hanem a munkások és parasztok legnagyobb tömegeit is, s nemcsak a szovjetköztársaságok szövetségének munkásait és parasztjait, hanem az egész világ elnyomott tömegeit is.

Elvtársak, ebben a teremben összegyűltek a szovjetköztársaságok szövetségében élő nagy és kis népek képviselői. Azért jöttek el ide, hogy a munkások és parasztok közös ügyeit intézzék, a javukon munkálkodjanak. Még nem is olyan régen a cári Oroszországban sovinizmus, önkény és elnyomás nehezedett a határvidékekre, leigázták a kis nemzetiségeket. Vlagyimir Iljics volt az, aki elsőként nemcsak jelszóba foglalta, hanem gyakorlatilag meg is valósította a teljes nemzeti felszabadítást. S most itt, a munkásparlamentben, ország-világ előtt demonstráljuk a szövetségünkben élő összes népek szolidaritását, teljes testvériségét és azt a kívánságát, hogy közös munkával igazi munkás-paraszt államot hozzanak létre. Ebben nem lesznek elnyomók és elnyomottak, minden nemzetiség otthon érzi majd magát, s a legkisebb nép munkása és parasztja is nagy szövetségünk — a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége — egyenjogú állampolgárának érzi magát.

Éppen ezért, elvtársak, Vlagyimir Iljics halála olyan fájdalom, olyan csapás, amely nemcsak az orosz munkásosztályt és parasztságot, hanem az egész világ elnyomott osztályait is sújtja. S nem kétséges, hogy mindenütt, ahol rabság és elnyomás van, a szívek mélyéből fakadó keserű sóhaj hallatszik

Vlagyimir Iljics halála miatt. Nehéz feladat a népek testvériségének kialakítása. Tudjuk ezt saját tapasztalatainkból is. Még mindig nem sikerült megszabadulnunk a történelmi múlt, a kölcsönös bizalmatlanság maradványaitól.

Számunkra, akik Vlagyimir Iljics munkatársai voltunk, és a kis nemzetiségek jelenlevő képviselői számára érthetők és emlékezetesek mindazok a nehézségek, amelyeket a népek igazi testvériségének kialakítása során le kellett küzdenünk. Még a hatalomra jutott munkásosztály is, amely tökéletesen tisztában van vele, hogy csak általános szolidaritás esetén, csak a legszorosabb szövetség esetén védheti meg magát a külső ellenséges erő támadásaival szemben — még ez a munkásosztály is Vlagyimir Iljics nélkül, Lenin segítsége nélkül nem tudott volna azzal a tapintattal, az egyes nemzetiségek sajátosságainak azzal a teljes megértésével közelíteni a nemzeti kérdéshez, amint azt Vlagyimir Iljics tette és tanította. Ő volt az egyetlen ember, akinek valamennyi nemzetiség hitt, akire mindannyian hallgattak és akit vezérüknek, irányítójuknak tekintettek.

Nem kétlem, hogy az önök mostani érzelmei kifejezik az önöket küldő nagy nemzetiségi tömegek érzelmeit. Bátran elmondhatjuk: nem volt még a világon hűségesebb, együttérzőbb, hatalmasabb védelmezője a kis nemzetiségeknek, mint Vlagyimir Iljics.

Nem kétlem, hogy halála különösen nagy szomorúsággal tölti el a kis népeket, hiszen ezeknek a népeknek az első igazi védelmezője éppen Vlagyimir Iljics volt. Ő volt az egyetlen, aki konkrétan, reálisan és gyakorlati módon tudta érvényesíteni a népek egyenlőségét és testvériségét.

Vlagyimir Iljics a nemzetiségi politika területén azt hagyta ránk örökül, hogy mi, nagy nemzetek, adjuk meg szövetségünk valamennyi többi népének a fejlődés lehetőségét, segítsük őket kulturális színvonaluk emelésében. A népek évezredes történelmi szokásainak megértése és tiszteletben tartása legyen egyik jellemvonásunk.

Elvtársak, még egy valóra vált nagy eszmét hagyott ránk örökül Lenin. Ez a munkások és parasztok szövetsége. Vlagyimir Iljics hosszú politikai pályafutásán vörös fonálként húzó-

dik végig az az eszme, hogy a munkásosztály csakis a parasztsággal szövetségben győzheti le ellenségeit. Ez a megvalósult zseniális gondolat az egész világ számára váratlan eredményekkel járt. Az orosz munkásosztály győzelme, hatéves diktatúrája, az a tény, hogy itt összegyülhettünk — ez mind a munkás-paraszt szövetség eredménye. Elvtársak, ezt a szövetséget Vlagyimir Iljics nemcsak hogy megvalósította — arra is megtanított bennünket, hogy értékeljük, hogy megértsük a jelentőségét.

Most előttünk, sőt az egész világ előtt is világos, hogy a munkás-paraszt szövetség az a fő bázis, az a reális erő, amelynek segítségével megnyilatkozott köztársaságunk óriási, meglepő forradalmi ereje. Ez az erő — a munkás-paraszt szövetség — most minden munkás, minden paraszt számára érthetővé vált. S elsőként Vlagyimir Iljics adta ki ezt a jelszót.

Nagysága nemcsak abban rejlett, hogy új eszméket, új gondolatokat fogalmazott meg. Sok olyan ember volt, aki új gondolatokat, új eszméket ébresztett. De Vlagyimir Iljics nemcsak felvetett gondolatokat, hanem valóra is váltotta azokat, megtalálta az ehhez szükséges mozgató erőket is. S nekünk, akik utána itt maradtunk a szovjetköztársaságban, kötelességünk folytatni ezt a rendkívül fontos ügyet. Nemcsak szentül megőrizzük a munkások és parasztok szövetségének fejlesztésére és megszilárdítására vonatkozó tanítását, hanem egyre jobban erősítjük is ezt a szövetséget. S már most megfigyelhető nálunk egy új jelenség: a munkások és parasztok szövetségét munkás-paraszt összefogássá alakítjuk át, vagyis ezt a szövetséget a legteljesebb mértékben megszilárdítjuk. Nemcsak, hogy tömörítjük a munkásokat és parasztokat, hanem át is itatjuk a munkásosztály pórusait paraszti elemekkel és a paraszti tömegek pórusait a munkásosztállyal. Nem kétlem, hogy sem a szovjet kormány, sem a kommunista párt nem fog a legcsekélyebb mértékben sem eltérni Vlagyimir Iljics hagyatékától a munkás-paraszt szövetséget illetően, hanem ellenkezőleg, tovább is fejleszti ezt a művet. Még nagyobb mértékben egyesítjük majd ezt a két hatalmas osztályt a végleges győzelem érdekében.

De két osztály szövetségéhez olyan eszközök szükségesek,

amelyek erősítik ezt a szövetséget. S a szovjetköztársaság létének legválságosabb pillanataiban, amikor úgy látszott, hogy a munkásosztály és a parasztság között rés támad, Vlagyimir Iljics meg tudta találni ezeket az eszközöket. Az egyik mint tudjuk, az új gazdasági politikára való áttérés volt. Hogy milyen értékes ez az új gazdasági politika, amelyet Vlagyimir Iljics a szovjetköztársaság létének válságos pillanatában indított meg, azt a szovjet kormány ma, e politika egyes negatív oldalai ellenére, az e téren előfordult torzítások egész sora ellenére, világosan látja. Ez a politika szükséges a munkás-paraszt szövetség fenntartásához. A kormány harcolni fog az új gazdasági politika negatív oldalai ellen, az e politika következtében lerakódott és jelenleg is lerakódó hordalék ellen, de azokat az alapokat, amelyeket Vlagyimir Iljics lerakott és amelyek meghatározott eredményekkel jártak, meg fogja tartani mindaddig, amíg az állam anyagi eszközeinek gyarapodása módot nem ad túlhaladásukra.

Vlagyimir Iljics gazdag örökséget hagyott ránk belpolitikánk valamennyi területén. A szovjet kormány a legközelebbi jövőben bőségesen meríthet majd Vlagyimir Iljics bölcsességéből, s fel tudja majd használni ezt a gazdag forrást a belső igazgatás területén. Vlagyimir Iljics mindig a legnagyobb figyelemmel kísérte a paraszti tömegekben végbemenő folyamatokat. S a szovjet kormány ma, szilárd hűséggel Vlagyimir Iljics hagyatéka iránt, ugyancsak törődni fog a paraszti tömegek érdekeivel, minden lehető módon elősegítve jólétük emelkedését.

A szovjet kormány tehát figyelmes lesz a paraszti tömegek iránt, s ugyanakkor Vlagyimir Iljics tanításának megfelelően sohasem fogja szem elől téveszteni azt sem, hogy a köztársaságok szövetségének fő mozgató ereje a munkásosztály. A szovjet kormány már az idén, amint az országban a legcsekélyebb anyagi javulás állt be, lényegesen megjavította a munkásság helyzetét. S nem kétséges előttem, hogy az anyagi lehetőségek növekedésével a munkásosztály jóléte is állandóan emelkedni fog.

Szövetségünk nemzetközi helyzetére áttérve határozottan mondhatom, hogy ezen a területen nem lesz semmiféle vál-

zás. Nincsen okunk alapvetően megváltoztatni külpolitikánk irányvonalát. Erélyesen harcolunk a béke megőrzéséért, támogatjuk azokat a népeket, amelyeknek szabadságát veszély fenyegeti; mi magunk jelentékeny erőfeszítéseket teszünk, hogy normális kapcsolatokat alakítsunk ki más államokkal, olykor még bizonyos áldozatok árán is, persze, amennyiben érdemesnek mutatkozik ilyen áldozatokat hozni.

A szovjet kormány, a kommunista párt a külpolitika területén Vlagyimir Iljics határozott útmutatásait követheti.

Gondoljunk csak az olyan rég elhangzott és mégis mindig új jelszavakra, mint: „Háborút a háború ellen!", „Harcoljunk a békéért, az elnyomott nemzetek felszabadításáért". Ezeket a feladatokat tűzte Vlagyimir Iljics a kommunista párt, a munkásosztály, a szovjetköztársaságok szövetsége zászlajára, maga is igyekezett — nagyrészt sikerrel — megvalósítani azokat. Ezek ma a mi feladataink is. Az az óvatosság, hozzáértés, rugalmasság, amelyet más államokkal folytatott tárgyalásokon tanúsított, követendő példaképül szolgál nekünk.

Elvtársak, a szovjetköztársaság mindig tudta mozgósítani, éreztetni hatalmas, a munkásosztály és a parasztság szolidaritásán alapuló erejét, a maga katonai hatalmát, különösen fennállásának nehéz pillanataiban.

Most, Vlagyimir Iljics halála után a szovjetköztársaság természetesen nehéz időket él át. Úgy gondolom, hogy szövetségünknek ezekben a nehéz napjaiban különösen nagy erővel mutatkozik majd meg az önfenntartás és a szolidaritás érzése. a munkás- és parasztttömegek bámulatos áldozatkészsége. Éppen ezért ma, amikor mély fájdalommal tölt el bennünket egy nagy ember elvesztése, nemcsak Oroszország, hanem az egész világ legnagyobb emberének elvesztése — maximális mértékben kell megnyilvánulnia a szovjetköztársaság erejének és hatalmának.

Több mint hat évvel ezelőtt a szovjetek II. összoroszországi kongresszusa Vlagyimir Iljics vezetésével megszerezte a hatalmat. Mégpedig olyan pillanatban, amikor a munkásosztályt ezerféle veszély vette körül. A proletariátusnak nem volt sem államapparátusa, sem hadserege. Ellenkezőleg: éppen ellenségeink rendelkeztek mindezzel. És csak a munkásosztály vas-

akarata, állhatatossága és a kommunizmus iránti feltétlen odaadása, a Lenin iránti határtalan bizalom tette lehetővé, hogy győzzünk a külső frontokon, véget vessünk a gazdasági bomlásnak, előzzük Oroszország területéről a fehérgárdistákat, legyűrjük az éhinség okozta mérhetetlen kínokat, és mindennek eredményeképpen kialakítsunk egy szilárd államapparátust. Határainkat éberen őrzi a forradalmi Vörös Hadsereg; a szovjetköztársaságokon belül minden egyesegyedül a szovjet törvények szerint történik. Létrehoztuk a munkásparaszt államot, látjuk további felvirágzásának kilátásait. Az egyes nemzeti köztársaságokból saját kezdeményezésükre megalakítottuk a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét, s most itt összegyűlt annak legfelső szerve, a teljes hatalom birtokosa: a szövetség szovjetjeinek II. kongresszusa. S most itt, a II. szövetségi szovjetkongresszuson, amelyhez végtelenül sok gyötrelmes megpróbáltatáson át éppen Vlagyimir Iljics vezetésével jutottunk el, amely egész forradalmi alkotó tevékenységünknek eredménye, búcsúztatnunk kell Vlagyimir Iljicset.

Elvtársak, szentül őrizzük majd végakaratát. Amikor most megadjuk a végső tisztességet emlékének, szilárdan megfogadjuk: az ő gondolatai, az ő akarata a kommunizmusért folyó harcban a mi gondolataink, a mi akaratunk is, s szeretett nagy vezérünk elvesztésétől lesújtva megtízszerezett erővel kell harcolnunk a munkásosztály végső céljáért: a kommunizmusért.

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 1. köt. Goszpolitizdat, 1960.

A Vörös Hadsereg a munkások és parasztok összefogásának egyik lényeges megnyilvánulása. Valamennyi paraszt- és munkásifjú békeidőben itt teljesíti először egyik legkomolyabb állampolgári kötelességét. A húszéves ifjú ezzel szinte egy csapásra a szovjetköztársaság teljes értékű állampolgárává válik.

A legtávolabb eső falvak parasztjai, a nagy gyárak munkásai századokba, zászlóaljakba és ezredekbe tömörülnek a közös cél: a szovjetállam védelme érdekében. Közös laktanyákban élnek, ugyanabban az órában kelnek, a laktanyákban, a gyakorlótereken együtt sajátítják el a katonai ismereteket, megtanulják, hogyan lehet elérni eredményeket vállvetve, szorosan összefogva, semmi szín alatt sem hagyva cserben a bajtársat, nem lépve ki a sorból a nagy veszély pillanatában sem, tudva, hogy a lánc szakadása ilyen veszélyes pillanatban a bajtársak vesztét okozza — mindez a hadseregbe behívott munkásokat és parasztokat egyesíti és győzhetetlen sereggé forrasztja össze.

A városi munkás feladata, hogy megismertesse a paraszttal a városi kultúrát. A könyveket, újságokat, gyárakat, kiállításokat, múzeumokat hozzáférhetővé kell tenni a paraszti vöröskatonák számára. A munkások és városi vöröskatonák, akár az olasz ciceronék (idegenvezetők), akik a turistáknak megmutatják Róma nevezetességeit, ismertessék meg a parasztokkal mindazt, ami a városban fontos. Így a parasztok, egy- vagy kétévi vörös hadseregbeli szolgálat után, a városi kultúra tekintélyes poggyászával megrakodva térjenek vissza a faluba. S a munkások mutassák meg nekik azt is, mennyire jelentős az ő munkájuk, mennyire fontos a gyári munkafolyamat,

hogy a parasztokban tiszteletet ébresszenek a munkások nehéz munkája iránt.

Vörös Hadseregünk a megtestesült munkás-paraszt összefogás. Óvjuk hát mint a szovjet állam fő támaszát, s fejlesszük tovább benne a munkások és parasztok összefogását, amely a szovjethatalom egyik legfontosabb tartópillére.

M. Kalinyin

Krasznaja Gazeta, 44. sz. 1924. február 23.

M. I. Kalinyin: Válogatott művek. 1. köt. Goszpolitizdat, 1960.

JÓKÍVÁNSÁGOK A LESZERELT 1901-es KOROSZTÁLYNAK*

A Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Szovjetunió Népbiztosi Tanácsának rendelete értelmében, ez év tavaszán tényleges katonai szolgálatra hívják be az 1902. évi születésűeket, s leszerelik az 1901. évi korosztályt.

A falujukba most hazatérő vöröskatona elvtársak politikai kérdésekben sok olyasmivel ismerkedtek meg, amiről falun maradt kisöccsük, sőt sokszor egész családjuk még nem tud. Ők lesznek a szovjetrendszer legjobb hírnökei odahaza, ezenkívül a dolgozó osztály és az egész emberiség boldogabb életéért küzdő gyakorlati harcosok is.

A leszerelt vöröskatona nemcsak átadja környezetének ismereteit, hanem sikeresen alkalmazza is azokat a társadalmi munkában.

Minden leszerelt vöröskatona tartsa folyton szem előtt, hogy hazatérése után a társadalmi életben való részvétellel tovább kell gyarapítania a hadseregben szerzett ismereteket.

Így fogja a Vörös Hadsereg egészséges szelleme felfrissíteni a társadalmi életet falun, ahol az új élet nagyszerű oldalai mellett, sok sötét vonást is találunk még — a régi idők sok olyan csökevényét, mint az iszákosságot, a korrupciót, a hatalommal való visszaélést, a sógorság-komaságot stb., stb.

A falu, a járás elnökének, a bírósági végrehajtónak a posztján, a kölcsönös segítség bizottságaiban, a szövetkezetekben stb. való részvételével a leszerelt vöröskatona úgy szerepeljen, mint a kommunizmus útján haladó szovjet funkcionárius mintaképe. Lobogó lelkesedéssel harcoljon a múlt csökevényei

* A dokumentum 1924. tavaszán íródott. — *Szerk.*

ellen, mégpedig nem annyira adminisztratív befolyással, mint inkább személyes példamutatással.

Azt kívánom a Vörös Hadseregből hazakerülő katonáknak, hogy érjenek el ragyogó sikereket munkájukban, s ezáltal mozdítsák elő hazánk társadalmi rendjének további megszilárdulását, még jobban meggyőzve így a tőkésországokat szövetségünk tényleges elismerésének elengedhetetlen szükségességéről.

Ugyanakkor a szovjethatalom szerveinek sem szabad megfeledkezniük a leszereltekkel szembeni kötelességükről, és minden egyes esetben minden tőlük telhetőt el kell követniük, hogy kielégítsék a leszereltek kérelmeit: fát utaljanak ki nekik építkezéshez, vetőmaghitelt nyújtsanak nekik, segítségükre legyenek gazdaságuk talpraállításában stb.

A városban élő, mezőgazdasággal nem foglalkozó leszerelt vöröskatonák ügyét is viseljék szívükön az illetékesek: soron kívül nyilvántartásba kell venni őket a munkaközvetítőben, munkához kell juttatni őket, közmunkákat kell szervezni a leszereltek számára, hajlékhoz kell juttatni őket stb.

Jókívánságaim végső soron abban foglalhatók össze, hogy a leszerelt katonák igazolják a hozzájuk fűzött nagy reményeinket, s hogy az illetékesek minden erejük latbavetésével igyekezzenek számukra olyan feltételeket teremteni, amelyek megértetik velük, hogy a szovjethatalom és a kommunista párt amikor ilyen követelményeket támaszt a hadseregből leszerelő katonákkal szemben, maga is minden tőle telhetőt elkövet érdekükben.

M. Kalinyin

ÖTEZER PARANCSNOK FELAVATÁSÁHOZ

Szeptember 1-én a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének katonaiskolái 5000 fiatal parancsnokot avatnak fel. Ez a második rendes parancsnokavatás az utóbbi években. A Vörös Hadsereg újabb feltöltést kap megfelelő katonai oktatásban részesült munkások és parasztok személyében.

Amíg vannak a világon tőkés hatalmak, amíg Nyugat és Kelet munkásai és parasztjai le nem rázták elnyomóikat és kizsákmányolóikat, amíg a világon csak egyetlen szocialista ország van, amelyben a munkásoké és a parasztoké a hatalom, a Vörös Hadsereg szövetségünk létének és fejlődésének legfőbb, legmegbízhatóbb támasza.

A Vörös Hadseregnek — a rá háruló feladatoknak megfelelően — osztályhadseregnek, az országot kormányzó munkások és parasztok fegyveres erejének kell lennie.

A parancsnokok rendkívül fontos és felelős láncszemet alkotnak az egész hadsereg láncában. Annak minősége, tudatossága, harcképessége, fegyelmezettsége attól függ, hogy ők mennyire lelkesek, mennyire odaadóak a munkás-paraszt ügy iránt, mennyire helyesen értelmezik a maguk és a hadsereg feladatait.

A Vörös Hadsereg parancsnoka minden közkatona szemében legyen a becsületesség, a hősiesség, az általa szolgált nagy ügy iránti odaadás példaképe. S a világon nincs szebb és nagyszerűbb ügy, mint a dolgozók érdekeiért vívott harc ügye.

A Vörös Hadsereg minden parancsnoka legyen tudatában e nagy feladatoknak és értse meg azok fontosságát. A Vörös Hadsereg legyen méltó a szövetség dolgozóinak bizalmára.

A munkástömegek forradalmi tevékenységének első napjai-

ban, a régi világ ellen folytatott nagy polgárháborújuk napjaiban, a forradalom tüzében és fegyverropogásában szerveződött a munkások és parasztok fiatal Vörös Hadseregе. A munkásosztály és a parasztság ismeretek és tapasztalatok nélkül, kellő gyakorlat és hozzáértés nélkül összefogott, s hősiesen megvédte vívmányait. De a sebtében szervezett Vörös Hadseregben hiány mutatkozott tapasztalt parancsnokokban.

Ez a hiány, helyesebben az ilyen parancsnokok teljes hiánya a polgárháború idején mindvégig fájón érződött. Az elé a nagy és halaszthatatlan feladat elé állította a munkás-paraszt hatalmat, hogy kinevelje a maga munkás-paraszt parancsnoki kádereit. S most örömmel állapíthatjuk meg, hogy ezt a feladatot kezdjük gyakorlatilag megoldani.

A dolgozók szövetségének Vörös Hadserege 5000 fiatal parancsnokot kap. Valamennyien munkások és parasztok gyermekei, akiket az osztályérdekek közössége forraszt egybe a dolgozókkal, akik égnek attól az ifjúi vágytól, hogy teljes odaadással szolgálják a dolgozókat. Forró friss vér áramlik a Vörös Hadseregbe, a dolgozók odaadó szolgálatára lelkesíti, összeforrasztja kipróbált erős sorait.

Üdvözlöm a munkás-paraszt érdekekért folyó küzdelem új fiatal harcosait.

M. Kalinyin

Krasznaja Zvezda, 197. sz.
1924 augusztus 31.

A VÖRÖS HADSEREG POLITIKAI MUNKÁSAINAK FELADATAI

BESZÉD A LENINGRÁDI KATONAPOLITIKAI AKADÉMIÁN

1926. január

Elvtársak! A hadsereg politikai munkásai előtt állok itt, akiknek feladata: tanulmányozni a marxizmus elméletét. Tulajdonképpen nem nagyon szerencsés kifejezés, amikor azt mondjuk: „tanulmányozni a marxizmus elméletét". Helyesebb volna azt mondani: az akadémia feladata a marxizmus alapján olyan katonai-politikai funkcionáriusokat kiképezni, akik a marxista módszert elsajátítva a szovjet állam érdekében tudják felhasználni elméleti képzettségüket.

Az önök fő feladata az, hogy a hadseregben dolgozzanak: így tehát a marxista módszert is rendkívül sajátos körülmények között kell majd alkalmazniuk, s bizony az ilyen körülmények között végzendő munkáról kész tankönyveket és szabályzatokat találni nem fognak. Önök tanulmányozzák a marxizmust. Nos, ha ismerik a marxizmus elméletét, ez még nem jelenti azt, hogy a gyakorlatban minden adott helyzetben helyesen tudják alkalmazni is.

A politikussal szemben támasztott követelmények közül a legnehezebb az, hogy minden adott helyzetben meg tudja találni a helyes forradalmi vonalat. S a gyakorlatban emiatt gyakran merülnek fel nézeteltérések: a marxista módszert látszólag elég sokan tudják alkalmazni. Mindamellett pontosan tanulmányozni a helyzetet, helyesen számba venni jellemző adatait, figyelembe venni az összes kísérőjelenségeket, pozitívakat és negatívakat egyaránt, megérteni a kibontakozó események dialektikáját — egyszóval tanulmányozni mindazoknak a körülményeknek az összességét, amelyek között élnek, és helyesen alkalmazni a marxizmus módszerét — ez már sokkal nehezebb feladat. A gyakorlatban azt tapasztaljuk,

hogy egyesek a jelenségek egyik oldalának szentelnek nagyobb figyelmet, mások meg egy másik oldalának.

Tegyük fel, hogy a politikában találkozunk egyrészt egy nyugtalan vérű emberrel. azaz olyannal, aki sebtében áttekinti az események külső burkát, másrészt pedig egy olyannal, aki bele tud mélyedni a helyzet elemzésébe, hajlamos annak beható tanulmányozására. S az ilyen alkati különbségekből a végbemenő jelenségek más-más értékelése adódhat. Az események különböző elemzésének eredményeképpen még rendkívül fontos kérdésekben is más-más értékelések adódhatnak.

Fölöttébb tanulságosak azok az események, amelyek most Leningrádban játszódnak le a XIV. pártkongresszust követő pártviták során. Ezek szerfölött gazdag anyagot nyújtanak a neveléshez, a politikai öntudat fejlesztéséhez, a gyors politikai tájékozódás képességének kialakításához. A katonák a háborúra való jó felkészülés céljából nemcsak a hadtudomány elméletét tanulmányozzák évről évre, hanem évente hadgyakorlatokat is tartanak. A hadgyakorlat mesterséges háború, vagyis közeledés azokhoz a körülményekhez, amelyek a háborúban adódnak. Leningrádban most eléggé érdekes vita zajlik sorainkban. Ez lényegében a politikai harc hadgyakorlata, vagy talán nem is annyira hadgyakorlat, mint inkább egy kisebb arányú, de valóságos belpolitikai csata.

Önök nem a mi belső csatáinkra, hanem a külső ellenség elleni harcra készülnek politikailag. Ami ma nálunk végbemegy, nagyon érdekes, mert e jelenségek alapján gyarapíthatjuk politikai tapasztalatainkat. A hadseregbeli munka igen-igen sajátos körülmények között folyik; ez megköveteli önöktől a felhalmozott politikai tapasztalatok körültekintő és figyelmes alkalmazását. Először is, nem tudjuk pontosan, milyen körülmények között robbanhat ki nálunk háború — nem tudjuk ezt sem politikai, sem katonai szempontból. Másodszor, nem ismerjük alaposan azokat a népeket és területeket, ahol a háború kibontakozhat. Természetesen csak példaképpen azt mondhatnám: ha a háború a nyugati arcvonalon robban ki, ott egyfajta nemzeti feltételekkel találkozunk, ha viszont más fronton kerül rá sor, a feltételek is mások lesznek.

A politikai munkásnak ismernie kell e körülmények egész sajátszerűségét, rugalmasnak kell lennie a munkamódszerek alkalmazásában; az új módszerek nem hasonlítanak majd azokra a módszerekre, amelyeket korábban, más helyzetben alkalmazott. A háború, ha sor kerül rá, nem lesz a szó régi értelmében vett háború — olyan, amelyben az ellenség hadseregét áthághatatlan lövészárkok és műszaki zárak választják el vonalainktól. Ilyesmi nem lesz. A polgárháború (s kétségtelen, hogy az eljövendő háború, bármilyen lesz is, polgárháború jellegét ölti) nagyobb lehetőségeket nyújt az ellenfelek közötti érintkezésre, s ennek megfelelően ezek sokkal nagyobb hatással is lesznek egymásra, mint a tőkésországok közötti háborúban.

A polgárháborúban a Vörös Hadseregnek az ellenség hátországában kell szövetségeseket keresnie. Így a politikai munkások tevékenysége is nagyobb jelentőségre tesz szert. Hadseregünknek, amikor ellenséges területen, vagy helyesebben szólva az ellenfél területén megy át (az „ellenséges" szót valószínűleg nem fogjuk használni), magatartásával, céljaival, s végül a nemzeti sajátosságok iránti tapintatával meg kell majd nyernie ezt az ellenfelet. Kinek kell ezt véghezvinnie? A Vörös Hadsereg egyszerű közkatonáinak, akiket, mint minden nagy hadseregben, elragad majd a háborús hangulat, a bosszúnak, az ellenféllel való leszámolásnak a vágya.

A politikai munkás szálljon szembe az óriási hadseregnek ezzel a nyomásával: a háborút a vele járó bosszúvággyal, az ellenség mielőbbi leverésére irányuló törekvéssel olyan mederbe kell terelnie, amely a legnagyobb politikai eredményekkel kecsegtet. S ezért mondom: ez az egész helyzet nemcsak a marxizmus elméletének tanulmányozását és ismeretét követeli meg a politikai munkástól.

Marxista tartalmú könyvek tanulmányozása egymagában véve nem elegendő. Tegyük fel, tanulmányozzuk Marxot, Engelst, Plehanovot és Lenint. Ennek a négy óriásnak a tanulmányozása (ha jelentőségüket tekintve nem is egyenlők — éppen csak kronológiai sorrendben említettem őket) lényegében elegendő a marxizmus megértéséhez; de aki azt mondja, hogy a marxizmus eszméinek megvalósításához elegendő, ha

az ember Marxot és Lenint tanulmányozza, megismerkedik Plehanovval és ezzel be is éri — az nem érti a marxizmust. A marxistának mindemellett sokoldalúan művelt, sokoldalúan tájékozott embernek kell lennie.

A marxizmus módszere, s ha az ember nem sokoldalúan művelt, hanem csekély tudományos felkészültségű, hogyan is tudná ezt a módszert alkalmazni? Hadd mondjak el egy példát: hogyan látnának hozzá marxista módszerrel néhai III. Sándor cár múzeumában, a mai Orosz Múzeumban található műalkotások értékeléséhez?

Előfordulhat, hogy bármilyen kiválóan tanulmányozzák a marxizmust Marx, Engels, Lenin művei alapján, bármenynyire elmélyednek is ezekben a művekben, a múzeumba jutva mégis laikusnak bizonyulnak, s e képek megértésére nem tudják alkalmazni a marxista módszert. Ahhoz ugyanis behatóan meg kell ismerkedniük az orosz festészeti iskolával. Csak akkor tudnak majd mit kezdeni a marxista módszerrel e képek értékelésében, s akkor az önök értékelése átfogóbb és sokoldalúbb lesz a festészet átlagos kedvelőinél. Ezzel a példával arra akartam utalni, hogy a hadtudománnyal is valahogy így vagyunk.

Önök a hadügy területén dolgoznak, s ott is alkalmazni kívánják a marxista módszert. Viszont, ha a hadügyet kevéssé ismerik, ha nem tanulmányozták a vöröskatonát összes jellemző vonásaival, ha nem ismerik az orosz embert, és a szovjetköztársaságban élő összes népeket (márpedig ezredeinkben a Szovjetunió legkülönbözőbb területeiről való embereket találnak — különböző nevelésű, nemzetiségű és kultúrfokú embereket), akkor a marxizmus elméletének legalaposabb tanulmányozása ellenére sem tudják alkalmazni a marxista módszert a Vörös Hadsereg fejlesztésében. Csak az tudja a marxista módszer alkalmazásával az ország védelmébe bevonni a kirgizeket is, az oroszokat is, aki tanulmányozta őket, aki ismeri az életük közötti különbséget. Ez esetben, természetesen, megtalálja a velük való foglalkozás marxista módszerét is. Másként foglalkozik majd az orosszal, s másként a kirgizzel — éppen mert tanulmányozta jellemző sajátosságaikat.

Úgy hiszem, a katonai komisszároknak nemcsak a marxizmus elméletét kell elsajátítaniuk, hanem a hadügy és a haditechnika lényegét is. Ha a hadügyet és a haditechnikát tanulmányozzák, alkalmazni tudják majd a marxizmust a hadseregszervezésre, a hadsereg kiképzésére. Éppen ezért szeretnék legalább vázlatosan kifejteni néhány, engem különösen érdeklő gondolatot, előadásomat nem gondoltam át részleteiben, nem elemeztem a részletkérdéseket: csak nagy vonásokban szeretnék erről beszélni.

Amikor itt az önök parancsnokával néhány szót váltottunk, és én megkérdeztem, vajon három év elegendő-e ahhoz, hogy a kommunistákat kiképezzék a hadseregben végzendő politikai munkára, azt válaszolta, hogy szűkösen talán elegendő lesz. Vorosilov elvtárssal egy másik alkalommal, oktatási ügyben, a moszkvai Szverdlov Intézetben jártunk. Ott négyéves tanulmányi időt akartak, mi pedig ragaszkodtunk a három évhez és ki is tartottunk véleményünk mellett. Az a véleményünk, hogy a marxizmust „megtanulni" nem lehet: a marxizmus eljárás, módszer, az a képesség, hogy az egyes konkrét jelenségekhez marxista módon nyúljunk hozzá, figyelembe vegyük az összes körülményeket, és az adott pillanatban a leghelyesebb irányvonalat válasszuk céljaink eléréséhez. Így kell felfogni a marxizmust. Ha tehát valakit meg akarunk tanítani arra, hogy mindenkor a helyes irányvonalat válassza, ehhez nem háromévi tanulás, hanem hosszú politikai tapasztalat és gyakorlati munka szükséges.

Önök észrevehetik, hogy jelenleg igen szép számmal vannak marxista tudósaink, akik nem valami gyorsan haladnak előre politikai vonalon, felső pártvezetésünk pedig munkásokból áll, akik rendszeres képzésben nem részesültek. Miért van ez? Talán véletlen, hogy olyan funkcionáriusok lépnek elő, akiknek nincsen rendszeres, egyetemi marxista képzettségük? Ennek az a magyarázata, hogy a marxizmus eszméit a gyakorlatban kell megvalósítani. A marxizmus — örökös alkotás, s ha az ember megértette lényegét, a szüntelen alkotás folyamatát látjuk nála, amely a legcsekélyebb tényben is megnyilvánulhat. S önöknek is alkotniuk kell, mihelyt hozzálát-

nak a gyakorlati munkához. A politikai munkában vegyék figyelembe a helyzet reális feltételeit. A marxista nem bocsátkozhat gépies ismétlésekbe, különben nem lesz hatással a tömegre. Hadd mondjak el egy egyszerű példát: Vorosilov elvtárssal együtt végigjártunk tucatnyi üzemet; ha mindenütt egyformán viselkedtünk volna, kétségtelenül a legcsúfosabb kudarcot vallottuk volna. *(Derültség.)* Az üzemjárás során összeszoktunk, összehangolódtunk a munkában, s a gyakorlati tapasztalat bizonyos munkamegosztást alakított ki közöttünk.

Az ember minden gyűlésen egy pillanat alatt felméri a helyzetet, és ennek megfelelő taktikát alkalmaz. Minden újabb gyűlésen úgy vagyunk vele, hogy ha nem nyúlunk hozzá alkotóan, ha belefáradunk és nem reagálunk érzékenyen az adott helyzetre — ez nyomban megmutatkozik: alkotás helyett ismétlésekbe bocsátkozunk, s a hallgatóságnak ez nem kerüli el a figyelmét. Nyomban észreveszi, hogy a vezető nem alkot, hanem a régit ismétli, s legyen az bármennyire is helyes, nem számít, mert a tömeg észreveszi az ismétlést. A közönség annyira érzékeny, hogy nyomban észreveszi, amikor az ember a dolog lényegét formálisan, mechanikusan fejti ki, amikor nem ragadja magával a tömegek izgalma, nem mélyül el a kérdésekben — s ennek megfelelően csökken a szónok befolyása is. Ha a tömeg megérezte, hogy mechanikusan próbálnak hatással lenni rá, ez csökkenti a befolyást, kevésbé figyel oda stb.

A politikai funkcionárius munkája valahogy észrevétlen, eltérően a gazdasági vezetők és a közigazgatási emberek tevékenységétől, ugyanakkor a politikai funkcionárius munkája: szüntelen alkotás. Ám hogyan alkothat szüntelenül valaki, ha nem sokoldalúan képzett, ha híján van a szükséges ismeretek egész sorának? Világos, hogy ha az ember alkotni akar, ha részt akar venni a munkában, ha magával akarja ragadni a tömegeket, ha munkájában napról napra szeretne valami újat találni, és azt akarja, hogy ezt az újat mások is észrevegyék, sokoldalúan műveltnek kell lennie. Ez abban nyilvánul meg, hogy, mondjuk, Ivanov politikai munkást ma ugyanúgy meg-

hallgatták, mint tegnap. Amikor valamelyik professzorról azt mondják, hogy előadásai rendkívül érdekesek, és azokra mindig zsúfolásig megtelik a terem, ez azt jelenti, hogy az illetőben pezseg a tettvágy, hogy alkot. A politikai funkcionáriusnál, s különösen a hadsereg politikai munkásánál ez a legdöntőbb.

Miért különösen nagyok a követelmények a hadsereg politikai munkásával szemben? Már elmondottam, hogy önök sajátos körülmények között vannak, egy specifikus katonai környezetben, s hogy, másfelől, háborúban az önök hallgatósága pokolian nehéz helyzetbe kerülhet, s a politikai munkásnak el kell tudnia viselni a háborúban adódó összes nehézségeket, és környezetét is e nehézségek zokszó nélküli tűrésére kell nevelnie. Csakhogy a háborúban más valami is kell. Vannak esetek, amikor a vöröskatonától halálos veszedelemben önfeláldozást kell követelni, amikor a katonát meg kell győzni arról, hogy az életben a legnagyobb tett — meghalni. Irgalmatlanul nehéz dolog ez. Próbálják csak önök nekem, avagy én önöknek bebizonyítani, hogy a legnagyobb tett — meghalni. Márpedig háborúban ez mindennapos dolog, hiszen a győzelmet csak vér árán lehet kivívni.

Milyen óriási felvilágosító munka vár a politikai munkásra, s különösen a hadseregben! Meg kell tanulnia felmérni a körülötte kialakuló helyzet minden sajátosságát. Egy és ugyanaz a helyzet sohasem ismétlődik meg pontosan: minden változik, minden az alakulás folyamatában van. A tegnapi Kalinyin nincs már — elmerült a Léthe vizében. Minden nap új embereket szül, új helyzeteket teremt, új gondolatok árnyalatait hozza magával, s a politikusnak mindezt figyelembe kell vennie. Még a legműveletlenebb tömegek is észreveszik, hogy olyan ember munkálkodik közöttük, akiben élet van és aki alkot.

Szeretném, ha önök megértenék gondolataimat, és bizonyos mennyiségű tudományos ismeret birtokában alkalmazni is tudnák mindezt az életben. Ha önöknek sikerül mindig elevenen és alkotóan dolgozni, nem kétlem, hogy a tömegek között sikereket érnek el. S mindazok, akiket sikerül alkotó

munkájukkal magukkal ragadni, hisznek majd önökben, lelkesedni fognak önökért, s önök vezetik majd a tömegeket, haladnak előre, nem fognak egy helyben topogni. *(Hosszan tartó taps.)*

M. I. Kalinyin. Azokban az években. Második könyv. Goszizdat, 1926.

BESZÉD A HADTUDOMÁNYI TARSULAT* ELSŐ ÖSSZ-SZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁN

1926. március 8

Elvtársak, a tudományos társulatok általában mindig rendkívül kimértek, itt meg olyan taps reszketteti a levegőt, hogy a résztvevők összetételét nézve kételyeim támadnak, vajon mit is nevezzünk tudományos társulatnak. Mai ülésük a Hadtudományi Társulat I. kongresszusa, ha nem nevezhetjük is éppen alapító kongresszusnak. Unsliht elvtárs beszédében elmondotta, hogy a tagok előkészítő munkájuk során tisztázták a társulat fő feladatait.

Milyen szervezet legyen a Hadtudományi Társulat?

Amikor néhány nappal ezelőtt Unsliht elvtárs figyelmeztetett, hogy legalább egy kis üdvözlő beszédet kell mondanom a Hadtudományi Társulat I. kongresszusán, eszembe jutott, hogy magam is tagja vagyok ennek a legtudományosabb társulatnak *(viharos taps)*. S ezért nekem is hozzá kell adnom a magam obulusát a hadtudományi elmélethez. S bizony néhány napja már az motoszkál a fejemben, hogy mit is tehetnék ezen a téren. Persze, mindenekelőtt kezembe vettem a legfőbb forrást, a társulat alapszabályzatát és minden rendelkezésünkre álló anyagot. Elolvastam Frunze elvtárs beszédét. Az rendkívül átfogó tervet nyújt a Hadtudományi Társulat tevékenységéhez. Itt mint előadó, beszédet fog tartani Vorosilov elvtárs. Egyéni véleményem szerint aligha tudja majd kibővíteni a már korábban felvázolt programot. Valameny-

* A Szovjetunió Hadtudományi Társulatának nevét a szovjet kormány 1926. júniusában a Szovjetunió Védelmében Közreműködő Társulatra (OSZO) változtatta. — *Szerk.*

nyien tudjuk, hogy minden elnevezésnek megvan a maga határozott tartalma. Hadtudományi Társulatról beszélvén, világos, hogy e társulat munkájának tudományosnak, *katonai* jellegűnek kell lennie. Ez az első. Másodszor, miben is rejlik ennek a társulatnak a feladata? Úgy gondolom, a Hadtudományi Társulatnak a Hadügyi és Tengerészeti Népbiztosság kisegítő szervének kell lennie. A társulat tehát kisegítő társadalmi erő, illetve annak kell lennie, hogy támogassa fegyveres erőinket az ellenség elleni harcban.

Tudományos vagy tömegmunka?

Bevonhatjuk-e a tudományos munkába a Szovjetunió sok milliós lakosságát? Ez nagyon nehéz volna.

A Hadtudományi Társulat alapszabályaiban egy óriási társadalmi apparátus sémáját találtam meg, amelynek igazgatási szervezetét a hadügyi tárca terhére tartják fenn. Ez szerintem nagy hiba. Úgy gondolom, hogy ha egy társadalmi apparátus eleven, társadalmi jellegű alkotó szervezet akar lenni, a saját eszközeiből kell fenntartania magát — ez az első. Egy társulat esetében nem helyénvaló, hogy kiadásait az állam fedezze. Ez az első kételyem mint a Hadtudományi Társulat tagjának, s most éppen ebben a minőségben kívántam is felszólalni. A második kételyem: miképpen lehetne a hadtudományi gondolatot összekapcsolni a tömegmunkával, úgy, hogy az üzemekben, a falvakban köröket, sejteket szervezzünk. Amondó vagyok, hogy ha a nagy tömegeket közelebb akarjuk hozni a tudományos gondolathoz, nyilván kell egy központ, amelyben virágzik a hadtudományi elmélet, s hatással van a nagy tömegekre is.

Nézem társulatunk vezető szerveinek összetételét, és úgy látom, igen sok olyan köztiszteletben álló elvtárs került be ezekbe, aki el van halmozva konkrét katonai munkával és igen felelősségteljes feladatokkal, s aki éppen a legkevésbé fog elvont hadtudományi tevékenységgel foglalkozni. Márpedig, úgy látszik, éppen itt az ideje, hogy elvont hadtudományi munkával is foglalkozzunk. Elmondhatom, hogy hadtudományi elméletünknek van tere a főiskolákon és a katonai akadé-

miákon. Ott, nézetem szerint, eleven tudományos elméleti munka folyik, de nevelési, pedagógiai irányban hajlik el. Ott a katona elvtársak elméleti képzésben részesülnek, kiegészítik tudományos ismereteiket, hogy azután áttérjenek a gyakorlati munkára. Amikor a hadtudományi elmélet fejlesztéséről beszélnek, az önálló tudományos kutatómunkát értik rajta.

Hasonlítsuk össze a burzsoá országok bármelyik tudományos intézetét a mieinkkel. Amikor mi tudományos intézetről beszélünk, arra gondolunk, hogy zavartalanul fejlesztik benne az elméletet, folyik a katonai kérdések tanulmányozása, maguk a tudományos munkások pedig nem pedagógusokként szerepelnek, hanem új tudományágak létrehozóiként.

Az első feladat: a hadtudományi erők és tapasztalatok összpontosítása

Hadtudományi Társulatunk előtt az a feladat áll, hogy itt, a központban összegyűjtse a hadtudományi elméletnek mindazokat az értékes felfedezéseit, amelyek nálunk, a Szovjetunióban fellelhetők, hogy hadtudományi akadémikusokat, teoretikusokat neveljen, akiknek hivatásuk a hadtudomány elméleti művelése. Ezért, úgy hiszem, társulatunk legelső feladata az, hogy összegyűjtse mindezeket a teoretikusokat — persze nem mechanikusan, valamennyiüket egy zsákba rakva, hanem úgy, hogy eszmeileg és szervezetileg egyesítse őket, vagy legalábbis tudományos munkásságukat, hogy tagjai sorába fogadja mindazokat, akik a hadtudomány területén kiemelkedőt alkottak, tudományos érdemeket szereztek.

Éppen ilyen tudományos kollektívának a kialakítása a legelső feladatunk. Csakhogy nyomban egy másik, nem kevésbé fontos feladatba ütközünk. Hogyan kapcsoljuk össze ezt a magasan szárnyaló tudományos elméletet, amely nélkül a Vörös Hadsereg ugyanúgy nem létezhet, ahogy nem létezhet nélküle egyetlen más hadsereg sem — hogyan kapcsoljuk össze ezt a nagy tömegeknek a védelmi feladatokba való bevonásával? Önkéntelenül is eszembe ötlik, hogy mint minden tudományban, a hadtudományban is nyilván igen szűk azoknak az embereknek a köre, akik önálló alkotó gondolkodásra

képesek. Ez ugyanis nem adatik meg mindenkinek, csak egyes kiválasztottaknak. Nekünk erkölcsileg és anyagilag támogatnunk kell azokat, akiktől remélhetjük, hogy önálló elméleti, irodalmi és másféle munkát és kutatást tudnak majd folytatni a hadtudomány területén. Hiszen hadügyi tárcánk nem vállalhatja magára azt a feladatot, hogy segítse az egyik vagy másik teoretikust, különösen amikor nincs is teljesen meggyőződve tudományos munkájának fontosságáról. A tudósnak szüksége van segítségre és támogatásra, de az a legjobb, ha ezt a támogatást társadalmi szervezettől kapja. Van azonban itt egy körülmény, amelyre fel szeretném hívni figyelmüket. Egyes nagy tudósok — különösen angol természetbúvárok — életének tanulmányozásakor például akaratlanul is feltűnik az embernek, hogy az egyes esetek mekkora tömegével támasztja alá, akár csak Darwin is, a maga tudományos tételeit. Darwin roppant jelentőségű tudományos munkái hatalmas arányú kísérleti, tapasztalati munkán alapultak, *de főleg megfigyeléseken, amelyeket a szó legszorosabb értelmében a világ minden zugában folytatott.*

Darwin nemcsak maga végzett megfigyeléseket, hanem az előtte felhalmozott tapasztalatokat is általánosította. Hatalmas elméje összegyűjtötte és általánosította a világ minden részén szétszórt hihetetlen mennyiségű tapasztalatokat.

Vajon összegyűjthette volna-e Darwin ezt a gazdag anyagot társadalmi segítség, támogatás nélkül? Természetesen nem.

Darwint olvasva láthatjuk, milyen rengeteg ember segítette, éspedig minden fenntartás nélkül, tisztán eszmei megfontolásokból, az igazság megtalálásának vágyától hajtva, falusi gazdáktól kezdve egészen professzorokig a legkülönbözőbb emberek. Valamennyien közölték vele a maguk tapasztalatait, tényeket, amelyeket maguk észleltek.

A második feladat: a szükséges tények általánosítása, összegyűjtése, felhalmozása.

Ha, teszem azt, a Hadtudományi Társulat központi tanácsa Moszkvában dolgozik valamilyen kérdésen, és pontosan ugyanezen a kérdésen dolgozik valamelyik távoli erődünk hadtudományi sejtje, mondjuk, valahol az afgán határon is, akkor az ilyen azonos jellegű párhuzamos munka semmiféle

eredménnyel nem jár. Úgy hiszem, ha tudományos kérdések megoldásával olyan sejt foglalkozik, amely nem rendelkezik sem erőkkel, sem tapasztalatokkal, sem megfelelő apparátussal, ez csak erőpazarlás lesz.

Világos, hogy a helyi sejtek munkája, s különösen a Hadtudományi Társulat tagjainak a helyszínen végzett munkája csak akkor lesz célszerű, ha valamilyen terv alapján folytatják, és ha a központ valamelyik munkatársa összegyűjti vagy általánosítja a helyszínen felhalmozott tényeket és megfigyeléseket. Hadd mondjak erre egy példát, csak úgy találomra: tegyük fel, valamelyik teoretikus meg szeretné tudni, milyen hangulatban kel fel reggelenként a vöröskatona, hogyan érzi magát fél órával a felkelés után, hogyan egy további fél óra múlva stb. Magától értetődik, hogy ilyen egyedi esetekben a helyi funkcionáriusok óriási mennyiségű megfigyelést gyűjthetnek.

Így aztán következtetéseket lehet levonni a vöröskatona napirendjének ésszerű, tudományos beosztásához.

Úgy vélem, a Hadtudományi Társulatnak szüksége van széles körű általánosításokra, a katonai élet gazdag tényanyagának felhalmozására. Ezek a tények szükségesek a nagyarányú elméleti munkához, az általánosításokhoz. Ha ezekkel a tényekkel foglalkoznak majd, a munka érdekes lesz, és a Hadtudományi Társulat egyszerű tagjai is megértik, hogy hasznos munkát végeznek, hogy a közös tudományos célhoz szükséges tényeket gyűjtenek.

A harmadik feladat: a munkás-paraszt tömegek bevonása a munkába

A szervezési kérdés az egyik legnehezebb kérdés. Általánosan elismert tudományos tekintélyeink még nincsenek, egyelőre csak társulatunk létrehozásának szervezeti formáinál tartunk. A szervezetet nem öncélúan alakítjuk ki, hanem azért, hogy fejlesszük a hadtudományt. Ez pedig rendkívül nehéz feladat. Katonai szaktekintélyeinknek és hadügyi vonalon dolgozó politikai funkcionáriusainknak *világosan látniuk kell, hogy csak konkrét feladatok kitűzésével vonhatjuk*

be a tömeget az alkotó hadtudományi munkába. Nekünk katonásítanunk kell a lakosságot.

„Katonásításról" nem olyan értelemben beszélek, hogy a lakosságot megelőző katonai kiképzésben kell részesíteni. A cél az, hogy a dolgozók nagy tömegei megértsék, hogy a mai körülmények között milyen feladatokat hárít ránk az ország védelme. Ehhez viszont egyetlen szervezet nem elegendő. Katonásítottuk a tömegeket az Aviahim* útján, s ez helyes, ezzel egy konkrét feladatot — a hadsereg közvetlen segítését — oldottuk meg. Most a katonásítást hadtudományi talajon folytatjuk, tehát támaszkodjunk a megfelelő embertípusra, s használjuk ki a nagy tömegek hangulatát. A katonai parancsnoknak sokoldalú, széles látókörű funkcionáriusnak kell lennie: a Hadtudományi Társulat helyi köreiben elhangzó hasznos gondolatokat mind össze kell gyűjtenie és fel kell használni az ellenség ellen. Ha a hadtudomány talaján próbálnánk tömöríteni a munkások és parasztok óriási tömegeit, ez igen nehéz feladat volna. A tudományos gondolkozás területén tűzzünk ki konkrét feladatokat.

Hogyan lehetne a sejtet eszmeileg tömöríteni? Hogyan lehetne összeforrasztani? Hogyan lehetne a hadtudomány terén patriótákat nevelni, hiszen nélkülük nem lehet boldogulni. Minden szakmának, minden tevékenységi ágnak megvannak a saját, hogy úgy mondjuk, megszállottjai *(derültség)*, akik csak azt ismerik el, amit ők maguk tanulmányoznak. Elnöke vagyok az analfabétizmus elleni harc bizottságának. Már megjegyeztem, hogy vannak ott hűséges híveink, akiknek ez a fő gondolatuk: „vesszen az analfabétizmus". S a mi társulatunknak (már a „mi társulatunknak" nevezem — remélem, szabad), a Hadtudományi Társulatnak is szüksége van a maga patriótáira, akik szellemi életük céljának tekintik a hadtudomány, a hadtudományi elmélet fejlesztését. Tehát a mi társulatunknak is ki kell alakítania egy gárdát követőiből, híveiből, rajongókból, ideálok embereiből, ügyünk prófétáiból.

* Aviahim — a légierők és a gázvédelem fejlesztésében közreműködő társaság. 1927-ben egyesítették az OSZO-val és Oszoaviahim — a Szovjetunió Honvédelmét, Repülésügyét és Vegyészetét Támogató Társaság — néven 1948-ig állt fenn. — *Szerk.*

Az ilyen gárda mindig összeforraszt, tömörít egy társulatot. Fő feladatunk egyrészt az, hogy a társulatban elméleti kutatásokat folytassunk, kineveljük sorainkból a teoretikusokat, akik elméleti téren dolgoznak. Második feladatunk az előbb említett lelkes gárda kinevelése. *S a harmadik feladat már a tudományos munkások és a tömegek közötti kapcsolat megteremtése.* Amikor a Hadtudományi Társulat napirendjén az szerepel, hogy teremtsük meg a kapcsolatot a nagy tömegekkel, akkor itt konkrét feladatokat kell kitűzni. Magam nem szándékszom ezt elvégezni, de úgy gondolom: a társulat vezetőinek, akik erkölcsileg felelősek annak fejlődéséért, ki kell tűzniük olyan konkrét problémákat, amelyekkel az egyszerű emberek meg tudnak birkózni, amelyek konkrét munkát adnak a tömegfunkcionáriusoknak. Vegyük például a katonai terepvázlatok készítését. Az ifjúságot bizonyára szórakoztatja majd az ilyen munka. S azt hiszem, konkrét munkával a Hadtudományi Társulat tagjainak adott konkrét feladatok útján ki lehet építeni a társulatot.

Legfelül a magasan szárnyaló elvont elméletnek kell lennie. Az itt végzett munka és kutatás eredményeit felhasználja majd a hadügyi tárca a maga céljaira. Alul pedig konkrét adatgyűjtésnek, óriási arányú kísérletnek kell folynia, amely tudományos alapot szolgáltat az elméleti feltevésekhez. Hogy ezt hogyan lehet majd összekapcsolni, magam sem tudom. Csak annyit tudok, hogy nem végzik a társulatban ezt a munkát. Ezt persze nem könnyű megvalósítani, mert óriási arányú munka. Mégis, ha elvégezzük, ha lesz majd százezer tevékeny tagja a Hadtudományi Társulatnak, s ha a tagok öntudatosan fizetik majd a bármilyen csekély tagdíjat is, s ha erejükhöz meg szabad idejükhöz mérten dolgoznak majd társulatuknak, ez azt jelenti, hogy lakosságunk jelentős része kapcsolatba kerül a hadsereggel. A kérdés ilyen felvetése megkönnyíti a dolgozók nagy tömegei közötti katonai propagandát és az agitációs munkát egyaránt. Hiszen ma már szinte közhely, hogy a korszerű háborúban csak a valóban felfegyverzett nép győzhet, politikai céljainak, a harc eszközeinek és módszereinek ismeretében.

A Hadtudományi Társulatnak tehát olyan társadalmi szer-

vezetté kell válnia, amely nem zárkózik be a hadügyi tárca szférájába. A tömegek közé — ez legyen a Hadtudományi Társulat jelszava.

Kommunista pártunk régebben nem volt nagy szervezet, nem volt több tízezres tagsága. S mégis magunkhoz ragadtuk a hatalmat, elragadva egy olyan kormánytól, amelynek volt hatalmi apparátusa és voltak hű emberei.

Miért vált ez lehetővé? Azért, mert pártunk szoros kapcsolatban állt a lakosság nagy tömegeivel. Ha a Hadtudományi Társulatban alkotó munka folyik majd, ha a társulat kimegy a tömegek közé, ha mindenki erejéhez mérten kiveszi majd részét a társulat munkájából, ha a társulat egyszerű tagjai elmennek falura, ott nem tűnnek el az ismeretlenség homályában, hanem magukkal ragadják a falut. S amikor arra lesz szükség, hogy az ország védelmének előmozdítása céljából megfelelő hangulatot teremtsenek, fel is fogják ébreszteni a rokonszenvet.

Közös erőfeszítésekkel a kitűzött cél felé

Ezt a néhány gondolatot szerettem volna önöknek elmondani. Már utaltam rá, hogy ezek a kételyeim, az elém tűzött feladatok olvasása közben fogtak el. Mivel lehetnék segítségére a társulatnak? Ha az tagsági díjat szedne, legalább tudnám, hogy bizonyos hónapban fizetek, s így kapcsolatba is kerülnék vele. Csakhogy a társulat eddig nem kért tőlem tagsági díjat.

Éppen ezért szeretném, ha az első kongresszus hozzálátna a legnehezebb feladat megoldásához. A hadtudományt fogjuk fel úgy, mint bármely más tudományt, amelynek sok általánosításra van szüksége. S minden általánosítás nagy mennyiségű tény felhalmozását teszi szükségessé. Annyi kiváló hadtudományi teoretikust kell kinevelnünk, amennyi a társadalom életéhez és helyes megszervezéséhez elengedhetetlenül szükséges. Másodszor, az elméletnek olyan nedvekkel kell táplálkoznia, amelyek alulról, a proletariátus és a parasztság nagy tömegeiből áradnak. A legszebb virágok is a földből sarjadnak. Ettől a talajtól nem szakadhatunk el, belőle kell

táplálkoznunk. S éppen ebből adódik a feladat nehézsége: nem szabad szem elől tévesztenünk a hadtudományi elméletnek a felfelé ívelésre irányuló törekvését, s ugyanakkor nem szabad elszakadnunk a tömegektől. Ez a kérdés veleje.

S most engedjék meg, hogy a Szövetség és az OSZFSZK kormánya nevében, valamint pártunk Központi Bizottsága nevében sok sikert kívánjak önöknek e rendkívül nehéz probléma megoldásához. Ennek a problémának a megoldása — amiben nem kételkedem — nemcsak fegyveres erőink javára válik, hanem bennünket is megelégedéssel tölt majd el, és nagy szolgálatot tesz más kérdésekben, amelyek egyéb területeken vetődnek fel, s amelyeknél szintén egyrészt nagyfokú absztrakcióra, másrészt pedig a tömegekkel való kapcsolatra van szükség. Az önök sikerei nemcsak a hadügynek lesznek hasznára, hanem áldásos hatással lesznek az egész népességre is. *(Hosszan tartó taps.)*

Izvesztyija, 58. (2689) sz. 1926. március 11.

AZ ISKOLA ÉS AZ ÉLET

A J. M. SZVERDLOV KOMMUNISTA EGYETEM VÉGZŐS HALLGATÓI ELŐTT MONDOTT BESZÉDBŐL

1926. május 28

A forradalmi munka és az elméleti iskola

Elvtársak, mindenekelőtt engedjék meg, hogy üdvözöljem önöket, az új pártdiplomásokat.

Elvtársak, ma önökkel együtt egész pártunk ünnepli azt a tényt, hogy egy eléggé erős, új, kulturált kommunista ár özönlött soraiba. Pártunk mindig hiányt szenvedett kultúrmunkásokban. Önök nyilván emlékeznek rá, milyen nagy erőfeszítéseket tett a legsúlyosabb években Vlagyimir Iljics,* hogy külföldön pártegyetemeket szervezzen, mint például Capri szigetén, ahová sok nehézséget leküzdve mentek el az emberek, hogy tanuljanak, majd ismét visszatértek a cári Oroszországba forradalmi munkára. Azok a pártok, amelyek a közéleti tevékenység területén velünk együtt, és természetesen, ellenünk is harcoltak, az általános kultúra és a képzettség tekintetében sokkal jobban álltak, mint mi. Mi mindig szűkiben voltunk a kiválóan képzett politikai és kulturális funkcionáriusoknak. Az illegális munkában a kulturális fogyatékosságokat pótolta ugyan a feltétlen odaadás, a munkástömegekre nehezedő állandó cári nyomás. S ez a két tényező: egyfelől a pártmunkások elvhűsége, az elveikért folytatott odaadó harcuk, másfelől pedig a cári nyomás és a munkásosztállyal való leszámolás — ez a két ellentétes jelenség tette lehetővé, hogy számukat tekintve viszonylag kis kulturális erőkkel, viszonylag nagy és politikailag kiválóan képzett kommunista pártot hozzunk létre.

Rendkívül bonyolult korban élünk. Életünk évről évre bonyolultabbá válik. Szovjet építőmunkánkban egyre több

szakképzett erőre van szükség. A társadalmi jelenségek primitív felfogásával ma már felettébb nehéz boldogulnunk... Értenünk kell hozzá, hogy minden társadalmi jelenséget mélyrehatóan, marxista módon vizsgáljunk. Ehhez pedig az szükséges, hogy a vizsgált tárgyat a maga egészében ragadjuk meg, hogy elemezzük egész belső tartalmát, ami viszont komoly marxista előképzettséget igényel. Különösen szükséges az ilyen marxista képzettség akkor, ha előzőleg nem végeztünk jelentősebb gyakorlati munkát.

Ezért mondom, hogy ma a szovjet építőmunkában, s így a pártmunkában is, égető szükségünk van magas képzettségű funkcionáriusokra. A Szovjetunió, ami a tömegek politikai nevelését, politikai aktivitását, politikai öntudatát illeti, kétségtelenül maga mögött hagyta az összes európai és Európán kívüli országot. Ez szinte nyilvánvaló, de politikai aktivitásunk még mindig nem elég lendületes az előttünk álló nagyarányú építőmunkához.

Vitathatatlanul az a feladatunk, hogy a tömegek aktivitását, a tömegeknek a politikai tájékozódás iránti vágyát felhasználjuk kulturális pártmunkánkban. Nagy fellendülések idején (amilyen ma az angol sztrájk*) minden munkás, aki tegnap még közönséges nyárspolgár volt, hőssé válik — a munkásság érdekeiért küzd, s a tömegek megmozdulása a tömegekért folyó harcban egymás után szüli a hősöket. Csakhogy az előrehaladás üteme, elvtársak, nem mindig ilyen gyors. Gyakran vissza is kell vonulnunk, s az ember életének kilencvenkilenc százalékát közönséges szürke évek, szokványos hétköznapok töltik meg. A pártmunkásnak az a legértékesebb tulajdonsága, ha ünneppé tudja tenni a legszürkébb hétköznapokat, ha nap mint nap le tudja győzni az egyik akadályt a másik után, ha a gyakorlati életben napról napra, óráról órára felmerülő nehézségek nem lohasztják le lendületét, hanem éppen a hétköznapok ingoványos talaján gázolva fejlődik, acélosodik akaratereje, ha a napi munkában látja és sohasem téveszti szem elől azt a végső célt, amelyért harcol: a kommunizmust.

* Az angol munkasok 1926 évi általanos sztrájkjáról van szó. — *Szerk.*

Pártunk legszélesebb körű vezető gárdája, amelyben önök is dolgozni fognak, a napi teendők között sohasem feledkezhet meg a végső célokról. S bármilyen akadályok bukkannak is fel útjában, szilárd meggyőződése, hogy ezeket — ha nem ma, hát holnap — le fogja győzni. S a kommunizmus végső győzelmébe vetett szilárd meggyőződését a mindennapi munka során, apró példákkal el kell plántálnia a pártonkívüli munkások és parasztok nagy tömegeinek tudatába. Akkor becsüli meg a munkás a vezetőt, de nem csupán a munkás, hiszen önök is csak azt az előadót és azt a vezetőt becsülik, aki együtt lelkesedik a tömegekkel és lelkesedésével lángra tudja gyújtani azt a tömeget, amelynek körében dolgozik. Éppen ezért, elvtársak, ahhoz, hogy a pártban dolgozzunk, ahol maga a munka bizonyos fokig önfeláldozás, s hogy ebben az önfeláldozó munkában örömet leljünk, hogy az lekösse érdeklődésünket — ehhez az szükséges, hogy mélységesen meg legyünk győződve azoknak az elveknek az igazságáról és szépségéről, amelyekért harcolunk. S kik lehetnének jobban meggyőződve a marxizmus által hirdetett elvek és eszmék igazságáról, mint akik három esztendeig tanulmányozták azokat...

A marxizmus és annak alkalmazása

Marxistának lenni nemcsak annyit jelent, hogy olvasgatjuk, vagy akár tanulmányozzuk is Lenint, Marxot, Engelst és Plehanovot. A marxizmus ismeretéhez, persze, elegendő elolvasni e négy szerző munkáit — aki ezeket elolvassa, ismeri a marxizmust. De más ismerni a marxizmust, és megint más azt napról napra, óráról órára, a legváltozatosabb körülmények között, a legsajátosabb, legszokatlanabb helyzetekben alkalmazni. Aki könyvből ismeri a marxizmust, aki kívülről fújja Marxot, az még nem feltétlenül tud minden kérdést marxista szemszögből vizsgálni. Ha ahhoz, hogy valaki marxista legyen, elegendő volna megismerni vagy valamelyest tanulmányozni Marx, Engels, Lenin, Plehanov műveit, nyilván gomba módjára szaporodnának a marxisták. Bármilyen nehéz feladat is e négy legnagyobb marxista beható tanulmányozása, ha erre bizonyos időt szánunk, mégis megoldható. Hiszen kommunista

pártunkban szép számmal találunk olyan funkcionáriusokat, akik ilyen értelemben jól ismerik Marxot...

A marxizmust — annak módszerét, értelmezését — nemcsak a felsorolt szerzők művei alapján, hanem az események történelmi menete alapján is kell tanulmányozni, ennek valóban a gyakorlat az igazi próbája. Önök csak a marxizmus módszerét sajátították el (ha ugyan megtették — de azt hiszem, még nem sajátították el), de csak úgy, mint a katonák, akik elvégezték a vezérkar Akadémiáját. A legfelső parancsnokok zöme, természetesen, világszerte katonai akadémiákról került ki, ez igaz; azt viszont nem állíthatjuk, hogy mindenki, aki akadémiát végzett, nagyszerű parancsnok. Nálunk a forradalmi hadseregben nem minden parancsnok végzett akadémiát. Mit jelent ez? A marxizmus az egyik legelevenebb tudomány, nem pedig elvont elmélet. Amikor az ember Marx „Tőkéjének" első kötetét olvassa, teljesen belemerül az absztrakciókba. S amikor önök — legalábbis kötelességből — a „Tőke" első kötetét olvasták, nyilván szintén ez volt a benyomásuk. Az absztrakciók birodalmába kerültek, s azon gondolkodtak, hogyan lehetne ezt az elméletet a gyakorlati életben alkalmazni. Ám ez az elvont elmélet egyben a legelevenebb, a gyakorlati munka során nap mint nap legjobban tanulmányozható elmélet is.

A marxizmus: alkotás

Ahhoz, hogy marxisták legyünk, az elméletet élettel kell átitatnunk, a mindennapi munkát össze kell kapcsolnunk az elmélettel; marxistának lenni annyit jelent, mint alkotónak lenni.

Mit jelent alkotónak lenni? Mi a különbség az iparos és az alkotó között? Ugyanaz, mint a művész és a közönséges képfestő között. Nézzük csak a vlagyimiri vagy a szuzdali képfestők ikonjait.* Valamennyi hasonló, és egyiken sem látunk életteli arcot. Az alkotó viszont egészen más. Az alkotó szívét-lelkét adja a legegyszerűbb munkába is, legyen ez akár

* Görögkeleti szentkép. — *Szerk.*

bocskorfonás. Az iparos nagyszerű művész lehet, ha beleadja lelkét a munkába, s a művész is iparossá válik, ha csak mázol, lélek nélkül. S így vagyunk a marxizmussal is: alkotás nélkül, a történések állandó alkotó számbavétele nélkül álmarxizmussá lesz.

Ha önök skolasztikusan, sablonosan alkalmazzák majd munkájukban azt, amit tanultak, a leninizmus iparosai lesznek. Így nem ragadhatják magukkal a tömegeket. Ez helytelen alkalmazása a marxista módszernek. A marxista módszert akkor alkalmazzuk helyesen, ha Marx elméletére támaszkodva tanulmányozzuk a szemünk láttára lezajló jelenséget. S így minden alkalommal új megoldáshoz jutunk. Ha az ember ma így old meg egy kérdést, holnap ugyanezt a kérdést már másképpen kell megoldania, mert holnapra új helyzet áll elő. A helyzet szünetelenül változik. A történelem nem áll egy helyben, hanem örökösen halad előre. S a marxistának a történelem haladásával szintén állandóan tovább kell haladnia. A marxistának értenie kell ahhoz, hogy mindig pontosan tájékozódjon. A marxistától elvárjuk, hogy bármilyen egyszerű munkát végez is, örökké dolgozzon az agya, örökké tanuljon, alkosson.

Önök, elvtársak, most végezték el a marxizmus hároméves tanfolyamát. Valamennyiüket, egészen természetesen, fűti a nemes vágy, hogy a lehető legjobban végezzék majd munkájukat. Hiszen nem lehet az embernek nagyobb öröme annál a tudatnál, hogy valamiben hasznára volt a társadalomnak! Nincs ennél nagyobb öröm! Bármilyen szép álmokat sző is az ember, nem lehet nagyobb elégtétele annál a gondolatnál, hogy hasznossá tette magát. Ez a tudat teljesen kielégíti az embert.

Az ifjúság még nem szerezhette meg a gyakorlatban a szükséges élettapasztalatokat, a forradalmi harcnak, az osztályharcnak, a tömegek megnyerésének és vezetésének tapasztalatait — ilyen tapasztalatai még nincsenek.

Szeretném, ha valamennyien tudatában volnának annak, hogy ha az ember vezetni akarja a tömegeket, a lelkesedés lázában kell égnie, mert ha anélkül, álmosan áll a hallgatóság elé, nem kétséges, hogy a hallgatóságra is ez a hangulat ragad rá. Kereken megmondom: nincs érzékenyebb barométer

a hallgatóságnál. Bármilyen egyszerű nyelven szól is valaki a szónoki emelvényről, ha belső tűz fűti, ha az általa felvetett kérdéseknek van jelentőségük, s ha ezeket a kérdéseket meg is oldja a szónok, a tömegre is átragad lelkesedésének heve. Mit bizonyít ez? Azt bizonyítja, hogy ha a tömegeket vezetni akarjuk, velük együtt kell lelkesednünk.

A tömegmunkáról

S végül, elvtársak, fogadjanak el tőlem egy kis tanácsot. Önök kétségtelenül kulturális tényezők lesznek majd ott, ahová kerülnek.

A Szovjetunió ma hatalmas, s pártunk létszáma most fogja meghaladni a milliót, de ebben a milliós pártban, akárcsak az egész országban gyenge lábon áll még a kultúra — s önöknek sohasem szabad kérkedniük kulturáltságukkal. Soha! Erre a tömeg rendkívül kényes. A tömeggel csak egyenesen, nyíltan lehet beszélni, magától értetődőnek véve azt, hogy az is ugyanolyan józan eszű emberekből áll, mint önök, hogy ők is meg tudják oldani a felmerülő kérdéseket, mint maga a szónok és az író.

Ezt a néhány szót akartam elmondani önöknek ma, amikor búcsút mondanak az iskolapadnak és kilépnek az életbe.

Azt szeretném, ha az előző évfolyamokhoz hasonlóan, az önök évfolyama is tovább erősítené azt a hagyományt, hogy a Szverdlov Egyetemről új, művelt, igazi forradalmiságtól áthatott kommunisták kerülnek ki.

Bizonyos vagyok benne, hogy azon a poszton, amelyre majd kerülnek, munkájukban sohasem feledkeznek meg a Szverdlov Egyetemen töltött három esztendőről, hogy az egyetem további fejlődése, az ország kommunistái körében élvezett tekintélye éppolyan örömmel tölti majd el önöket, mint egyes növendékeinek növekvő tekintélye.

Azt szeretném, ha a Szverdlov Egyetem és az ország különböző részein dolgozó egykori növendékei közötti eszmei kapcsolat soha nem szűnne meg, ha ez a kapcsolat kölcsönös fejlődésüket szolgálná.

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 2. köt. Goszpolitizdat, 1960.

BESZÉD A MOSZKVAI DOLGOZÓK KÉPVISELŐINEK, A KATONAI INTÉZETEK NÖVENDÉKEINEK ÉS VÖRÖSKATONÁKNAK A VÖRÖS HADSEREG FENNÁLLÁSÁNAK 9. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT ÜNNEPI ÜLÉSÉN

1927. február 23

Elvtársak, mindenekelőtt engedjék meg, hogy üdvözöljem önöket a Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg fennállásának kilencedik évfordulója alkalmából. *(Taps.)* Ilyenkor általában az a szokás, hogy a szónok összefoglalja az eredményeket, gondolatban felméri a megtett utat, további sikereket kíván stb., stb. Én azonban szeretnék eltekinteni ettől a sablontól. hiszen erről elég sokat beszélünk hétköznapokon, a mai nap viszont ünnep a Szovjet Szocialista Köztársaságok egész Szövetsége és a Vörös Hadsereg számára. Ismétlem: a mai nap nem a szakmai oktatás és a politikai képzés napja, hanem ünnep, évforduló.

Ezért engedjék meg, hogy ezen az ünnepi esten a Vörös Hadsereggel szemben ne támasszak semmiféle igényt a szovjet kormány nevében. *(Derültség, taps.)* Persze, valamennyiünknek szilárd meggyőződése, hogy a kormánytól kapott minden feladatot a vöröskatonák, a parancsnokok és a komisszárok önfeláldozóan, maradéktalanul, tökéletesen teljesítenek. *(Taps.)*

A Szovjetunió dolgozóinak ezen az örömünnepén csak annyit szeretnék hangsúlyozni, hogy a mi Vörös Hadseregünk különleges hadsereg. Minden burzsoá államban van olyan hadsereg, amely az uralkodó osztályok érdekeit védi. De nincs a világon még egy hadsereg, amely olyan szoros, szerves kapcsolatban állna, annyira összeforrna népével, mint a szovjet Vörös Hadsereg. Amikor például a cári hadseregnek egy zászlóalja végigvonult az utcán zenekarral az élén, a rendezett alakzat és a zene felkeltette az utca népének érdeklődését, mondhatni kíváncsiságát. De a puszta kíváncsiságon kí-

vül nem érződött semmiféle belső, vérségi kapcsolat a cári katonai egység és a zászlóalj látványától elragadtatott tömeg között, mert a zászlóalj idegen maradt a nép számára. Amikor viszont ma hasonló esetekben a Vörös Hadseregnek valamely egysége zárt rendben végigvonul az utcán, minden munkás, minden paraszt a látvány miatti elragadtatása mellett bizonyos belső büszkeséget is érez. Országunk munkásai vagy parasztjai nem határolják el magukat a Vörös Hadseregtől, a magukénak, szívükhöz nőttnek, közelinek érzik hadseregüket, s a fegyveres erők építését szívügyüknek tekintik. Sehol a világon nincs ehhez hasonló. Ez a körülmény — a munkásosztály, a parasztság és a Vörös Hadsereg szoros összeforrottsága — a Vörös Hadsereg hatalmának és legyőzhetetlenségének záloga.

Közvetlen rendeltetése: a szovjet határok védelme mellett a parasztokból és munkásokból álló Vörös Hadsereg, amelyet szoros kapcsolatok fűznek a néptömegekhez, óriási kulturális és politikai befolyással van a falu társadalmi és állami életére. A katonai szervektől kapott adatok világosan igazolják ezt a gondolatomat. Így például a Vörös Hadseregből tavaly leszereltek közül 12 000 falusi könyvtáros került ki. Az OSZFSZK-ban 1925—1926-ban például a falusi szovjetek elnökeinek 53,1 százaléka leszerelt katona volt, s a járási végrehajtó bizottságok elnökeinek 70,7 százaléka is korábbi vöröskatonák közül került ki.

Miről tanúskodnak ezek a számok? Arról, hogy a Vörös Hadsereg, a munkásosztály és a parasztság között nagyon szoros az együttműködés. Ez a kapcsolat, a Vörös Hadsereg kulturális és politikai befolyása parasztságunkra, úgy hiszem, azzal a szilárd meggyőződéssel tölt el bennünket, hogy a Vörös Hadsereg becsülettel teljesíteni fogja feladatait, bármilyenek is azok.

A fiatal munkások és parasztok, kikerülve a Vörös Hadseregből, az ott szerzett ismeretek alapján pótolhatatlan társadalmi és politikai munkásokká válnak a városban és különösen falun. Ezzel a hadsereg és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének dolgozó tömegei közötti szerves kapcsolatot szilárdítják.

Engedelmükkel, elvtársak, végül kifejezném azt a kívánságomat, hogy a munkásosztály, a parasztság és a Vörös Hadsereg közötti szoros kapcsolat és szerves összefogás itt említett irányzata ne lanyhuljon, hanem továbbra is erősödjön és mélyüljön, hiszen nagymértékben éppen ettől függ dicső Vörös Hadseregünk hatalma, szilárdsága és legyőzhetetlensége. *(Viharos taps.)*

M. I. Kalinyin. Válogatott művek.. 2. köt. Goszpolitizdat, 1960.

BESZÉD A SZOVJETUNIÓ ÉS AZ OSZFSZK OSZOAVIAHIM-SZERVEZETE KÖZPONTI TANÁCSÁNAK ÜNNEPI ÜLÉSÉN

1927. november 9

Elvtársak, üdvözlöm önöket a munkás-paraszt kormány nevében. Sajátszerű ülés ez. Itt látszólag a legkülönbözőbb területeken és a legkülönbözőbb önálló irányokban munkálkodó emberek ültek össze. Valójában azonban ez itt, a szó tág értelmében véve, repülésügyünk nagy családja. Valamennyien légierőnk fejlesztésén munkálkodunk, ki-ki a maga területén, erejéhez és képességeihez mérten.

A kormány méltányolja és nyomatékosan hangsúlyozza, milyen jelentősége van a légierőnek országunk védelmi rendszerében. A nagy tömegek is tudják, hogy a légiflotta a hadsereg szeme. Csakugyan az a helyzet, hogy légiflotta nélkül a hadsereg a korszerű háborúban vak. Ezzel mindent megmondtam. A repülőgépek békés alkalmazásának lehetőségei (gyors közlekedési eszköz, megbízható hírszolgálat) szintén mindenki előtt ismeretesek. De mindezek mellett, elvtársak, mint egy csepp vízben a tenger, a légiflotta színvonalában is tükröződik az adott állam egész helyzete, technikája, minden vívmánya. Hiszen nem véletlen, hogy éppen a repülőgépek és a repülőgépmotorok építése terén különösen megfeszített verseny folyik az egyes államok között. Minden állam igyekszik légi fölénybe jutni vetélytársaival szemben. Mi a magyarázata ennek? Az, hogy a légierő a jövő fegyvere, hogy ezen a területen igen nehéz eredményeket elérni... Ebben az ügyben teljes összhangba kell hozni egyfelől a gigászi méretű tudományos kutatást, másfelől a legfejlettebb technikát, és ráadásul a gyárakban a technikusoknak, a munkásoknak és a művezetőknek matematikai pontossággal kell elkészíteniük az alkatrészeket stb. A légiflotta létrehozásához nemcsak repülő-

gépek és motorok kellenek, hanem emberek is, elsősorban pilóták, akiknek különleges, korántsem minden emberre jellemző tulajdonságokkal kell megáldva lenniük. Lelkiismeretes kötelességteljesítés esetén, az ügy előre halad. A repülésügyben, a feltalálótól kezdve egészen az utolsó csavart beszerelő munkásig, minden munka rendkívül nagy figyelmet és kivételes gondosságot igényel. A repülőnek nemcsak katonai ismeretekkel kell rendelkeznie, vele szemben olyan igények is felmerülnek, mint a fizikai szívósság, a repülés közbeni tájékozódó képesség és más repülői tulajdonságok, s egyben az is fontos, hogy különösen nagy gonddal bánjon gépével. Ha a lovas katona köteles gondját viselni a lovának, és azt, mint a dal mondja, második feleségének kell tekintenie, akkor, úgy hiszem, a pilóta számára a feleségénél is drágább kell hogy legyen a repülőgép *(taps)*, mert ha az asszonnyal valami baj történik, ez rendszerint csak súlyos kellemetlenség, de ha a repülőgépen támad valami komoly üzemzavar, az az esetek többségében halállal végződik.

Éppen ezért is értékeli olyan nagyra kormányunk a repülésügy terén elért sikereket, és ezért kíséri különös figyelemmel ezt az ülést... Ezek az eredmények részben a magas képzettségű műszaki erők, a tudományos dolgozók munkájának, részben a munkások és pilóták munkájának köszönhetők. Ám, elvtársak, nem érhetjük be az elért eredményekkel, nem pihenhetünk meg babérainkon. Proletárállamunknak az a fő feladata, hogy a tudomány, a technika, a kultúra és az anyagi jólét minden területén megelőzze a burzsoá államokat. A szocializmusnak úgy kell megszerveznie a termelőerőket, hogy a burzsoá világ hozzá képest primitív világgá, a burzsoá társadalom élete pedig durva és szegényes életté váljon. Ilyen óriási feladat vár ránk! Ahhoz, hogy ezt elérjük, hosszú éveken át megfeszített, önfeláldozó munkát kell végeznünk.

Ebben a teremben az állandóan Moszkvában élő elvtársak mellett szép számmal vannak olyan repülők is, akik hatalmas államszövetségünk különböző szegleteiből jöttek el ide. S ezek a végekre vetődött emberek, a nagy kulturális központoktól elszakadva, olykor szem elől tévesztik az általános perspektívát, és úgy gondolkodnak, hogy a távoli vidékeken végzett

munkájuk jelentéktelen, s nem is tartja számon a központban levő kormány. Némelyek úgy látják, hogy munkájuknak nincs nagy jelentősége, lebecsülik saját eredményeiket. Szeretném biztosítani őket, hogy a kormány számon tartja a légiflotta összes dolgozójának munkáját. Bárhol folyik is az, bármilyen jelentéktelennek látszik is, mi megbecsüljük, közös vívmányaink mérlegére tesszük. Éppen ezért egyetlen dolgozónk se feledje, hogy bárhol végzett, bármilyen jelentéktelennek és szerénynek is látszó munkájával közös sikereinket gyarapítja. Ez a tudat hassa át minden dolgozónkat.

S a mai közös ünnepünk alkalmával engedjék meg, hogy még egyszer üdvözöljem önöket a szovjet kormány nevében, és kifejezésre juttassam azt a reményemet, hogy a Szovjetunió valamennyi nemzetiségének munkásaival és parasztjaival együtt teljesítjük majd az előttünk álló feladatokat, s hogy itt a légiflotta segítése terén a dolgozók mindegyik társadalmi csoportja verseng majd a másikkal, minden köztársaság igyekszik majd túlszárnyalni a másikat a légierők támogatásában. Azt látjuk, hogy minden nagy gyár, minden jelentősebb üzem megfeszített erővel igyekszik eszközöket előteremteni egy-egy új repülőgép építéséhez, pénzt összegyűjteni egy-egy vitorlázógép építésére, repülőtér, fel- és leszálló hely stb. berendezésére. S ha a nagy tömegek ennyire szívükön viselik repülésügyünk sorsát, ez feltétlenül lelkesítőleg hat mindenkire, a tiszta tudomány területén dolgozó professzortól egészen a légiflotta egyszerű fizikai munkásáig. S különösképpen tartsák ezt szem előtt a repülők, a légiflotta összes parancsnoka és vöröskatonája.

A szövetségi kormány figyelemmel kíséri légiflottánk növekedését, és a rendelkezésére álló eszközök arányában igyekszik kielégíteni szükségleteit. Légierőnk megszilárdulása fegyveres erőink egyik jelentős elemének meggyökeresedését jelenti. *(Taps.)* S ha megszilárdítjuk Vörös Hadseregünket, ezzel még jobban biztosítjuk a szocializmus építését nagy országunkban. *(Hosszan tartó taps.)*

Izvesztyija, 258. sz.
1927. november 11.

BESZÉD A FRUNZE KATONAI AKADÉMIA HALLGATÓINAK ÜNNEPÉLYES AVATÁSÁN

1928. július 2

Elvtársak, engedjék meg, hogy üdvözöljem önöket a Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg Katonai Akadémiájának elvégzése alkalmából, amely lehetővé tette önöknek, hogy felsőfokú katonai képzettségre tegyenek szert. A mai napon a vörösparancsnoki állományt a csapatainknak annyira szükséges magas képzettségű parancsnokok csoportja tölti fel.

Nem szándékszom itt részletesen kitérni Vörös Hadseregünk céljaira és feladataira, ezeket önök úgyis pontosan ismerik. Csak néhány szót szeretnék mondani ebben az ünnepélyes pillanatban. Sok beszédet, üdvözletet, előadást hallottak már életükben. De korántsem minden maradt meg emlékezetükben, s ez nem is lehet másképpen. Ellenben a mai napra — erre a nevezetes napra, amikor befejezték tanulmányaikat, s amikor bizonyos fordulat áll be életükben — mindig emlékezni fognak.

A záróünnepséget, az iskola, különösen a főiskola elvégzésének napját az ember sohasem felejti el, s ami azon a napon történt, az marad meg legjobban emlékezetében, az véső dik be a legjobban tudatába.

A parancsnoki állománynak, éppúgy, mint egész Vörös Hadseregünknek az a feladata, hogy őrizze határainkat, biztosítsa munkásaink és parasztjaink békés munkáját. A Vörös Hadsereg szilárd biztosíték arra, hogy országunkban sikerül felépíteni a szocializmust. A parancsnoki állománynak kell a vöröskatonákat arra nevelnie és előkészítenie, hogy teljesítsék a proletárállam védelmének nagy feladatát. Hogyan érhető el a legjobban ez a cél?

A vörösparancsnoknak szoros kapcsolatban kell állni a vöröskatonák tömegével, ismernie kell annak szükségleteit és igényeit.

A parancsnok értsen hozzá, hogy fenntartva a katonai egységekben a szigorú forradalmi fegyelmet, megtalálja a harcosokkal a közös nyelvet, kivívja bizalmukat, általánosan elismert tekintéllyé váljon előttük katonai és politikai kérdésekben. Ez komoly és megfontolt munkát követel még azoktól az elvtársaktól is, akiknek az a szerencse jutott osztályrészül, hogy elvégezhették a Katonai Akadémiát.

A magasabb fokú katonai képzettségben részesült parancsnokkal szemben különösen komoly követelményeket kell támasztanunk. Az ilyen parancsnok legyen buzgó, szorgalmas és szerény. Sohasem szabad éreztetnie fölényét azokkal a parancsnokokkal szemben, akiknek nem nyílt lehetőségük felső fokú végzettség szerzésére. Minden erejéből segítenie kell a parancsnoki állományt a vöröskatonáink kiképzésével kapcsolatos nehéz és felelősségteljes munkájában. Mi sem hat demoralizálóbban a beosztottakra, mint a vezetők fölényeskedése, bármilyen fronton — katonai vagy polgári fronton — parancsnokolnak is.

Bízom benne, hogy önök nem követik el ezt a hibát. Remélem, tovább tudják majd adni ismereteiket az egyszerű harcosoknak és parancsnokoknak egyaránt, mégpedig kellő tapintattal, megtalálva a módját a tömegek kezelésének. Önöknek elméleti képzettséggel gyarapított, hadseregbeli gyakorlati tapasztalataikat egyszerű és érthető formában, kellő hozzáértéssel tovább kell adniuk a vöröskatonáknak, konkrét és világos példákkal magyarázva meg gondolataikat.

Óva intem önöket attól, hogy túlbecsüljék erejüket és ismereteiket. Önök sokat kaptak az Akadémián, de szorgalmasan kell dolgozniuk, hogy megfelelően alkalmazhassák ezeket az ismereteket a gyakorlati életben. Beosztottjaik és társaik körében tekintélyt és elismerést kell kivívniuk maguknak.

A Vörös Hadseregben elengedhetetlen, hogy a parancsnoki állományt ne csak tiszteljék, hanem forrón szeressék is. A mi hadseregünk sajátos szervezet, amelynek feladata az állam védelme, a hadseregben mindenkinek készen kell állnia arra, hogy hazáját védve odafeszítse mellét a golyóknak. A hadseregben éppen ezért nagyobb szükség van, mint bárhol másutt, a szigorú fegyelemre és a parancsnokok tekintélyére.

De a hadseregben, a csatában minden harcosnak, minden parancsnoknak késznek kell lennie arra is, hogy segítse szomszédját, kimentse őt a halálos veszedelemből. Éppen ezért a hadseregben a bajtársiasság szellemét is fejleszteni kell.

A haderő minden kvalitása, természetesen, nagymértékben a parancsnoki állománytól függ, kiváltképpen a felső fokú katonai képzettséggel rendelkező parancsnokoktól. Minden nehéz helyzetben önökhöz fordulnak majd a vöröskatonák, különösen ma. Önöknek úgy kell viselkedniük, hogy a kiképzés (harcászati, lövész- vagy másmilyen kiképzés) nehéz pillanataiban minden parancsnok és vöröskatona nyugodtan, bajtársiasan önökhöz fordulhasson magyarázatért, egyik-másik őt érdeklő kérdés tisztázásáért. S ha elérik azt, hogy mindegyik vöröskatona bármilyen kérdésben nyugodtan és gátlás nélkül önökhöz fordul magyarázatért, ez azt jelenti majd, hogy a parancsnoki állomány és a vöröskatonák közötti viszony normális. Különösen manapság kell nagy figyelmet fordítaniuk a vöröskatonák szükségleteire. Önöknek érteniük kell ahhoz, hogy világosan és érthetően tisztázzák minden kételyüket mind a kiképzés, mind a politikai munka, mind pedig általában politikánk területén.

Lényegében ennyi az, amit itt ma el akartam mondani. Persze hosszadalmasan sorolhatnám azokat a feladatokat, amelyek önökre várnak, de hát önök felső fokú katonai iskolát végeztek, s maguk is nagyon jól eligazodnak a helyzetben.

Úgy hiszem, a szovjet kormány bizonyos lehet abban, hogy veszély esetén a parancsnokoknak ez a gárdája, éppúgy, mint az előzőek, teljes odaadással, minden akaratával, energiájával, tudásával, az életét is feláldozva védelmére kel a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének. Nem kétlem, elvtársak, hogy a Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg Katonai Akadémiájáról most kikerült parancsnokok a kellő pillanatban becsülettel teljesítik majd magasztos kötelességüket.

Pravda, 152. sz.
1928. július 3.

A VALLÁS ELLENI HARC ÉS A SZOCIALISTA ÉPÍTÉS

BESZÉD A HARCOS ATEISTÁK SZÖVETSÉGÉNEK II. ÖSSZ-SZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁN

1929. június 14

Elvtársak, először kerülök itt baráti kapcsolatba az ateistákkal *(viharos taps)*, mert állandóan a fellebbviteli fórumon dolgozom, ahová a hívők panaszaikkal fordulnak, s így gyakran a hívők oldalára kell „állnom". Hiszen valakinek csak kell védenie őket is. Önökről többnyire negatív dolgokat hallok a panaszosoktól. Lehetséges tehát, hogy valamelyest „ferde" képem van önökről, különösen gyakorlati munkájukról. Politikámat és a kormány politikáját ismerik: önök állandóan támadnak, mi meg, amennyire ez szükségesnek és célszerűnek mutatkozik, fékezzük önöket.

Az ateisták kongresszusának ideológiai és politikai szempontból igen nagy a jelentősége. Talán nagyobb is, mint sokan gondolnák. Mik is az ateisták? Olyan emberek, akik az egyik legerősebb emberi előítélet ellen harcolnak.

Azt mondják, hogy a vallás emberi előítélet. Ez nem egészen pontos meghatározás, mert a vallás több az előítéletnél. Ez bizonyos fokig a természeti erőkkel szembeni emberi gyengeségnek, az ember szervezeti gyengeségének maradványa. Az emberiség történetének hajnalán a vallás az emberi fejlődés magasabb foka volt a mágiával szemben, amelyből kinőtt. Ez azt jelentette, hogy az ember túljutott a varázslat uralmának szakaszán. Már nem elégedett meg az egyszerű varázslattal, és bonyolultabb erőket igényelt. Ez azt jelenti, hogy az többékevésbé uralma alá vetette a természet erőit, de még mindig nem elégségesen.

Ezzel párhuzamosan a vallást egyre inkább felhasználták a maguk érdekében az uralkodó osztályok. Mi most ez ellen a

történelmi termék ellen harcolunk, amelyet az uralkodó osztályok a maguk önző céljaira használnak fel.

A vallás elleni harc nem új keletű, s a Szovjetunió ateistái nem alkotnak új tényezőt. Ateisták éltek régebben is. Vagyük például Voltaire-t, a francia felvilágosítót, akinek nagyszerűen megírt antiklerikális művei vannak. Voltaire vallásellenes propagandája és agitációja mégsem járt nagy eredménnyel. Azóta természetesen fejlődött ez a gondolkozás, s a mi ateistáink ma nem lehetnek ugyanolyanok, mint a XVIII. századi franciák voltak. Ma a fejlődés olyan fokára értünk, amelyen a vallást nem lehet egyszerűen kigúnyolni, nem lehet már kizárólag agitációs módszerekkel folytatni a harcot ellene.

Szmidovics elvtárs egyik beszélgetésünk alkalmával azt mondotta, hogy a vallás elleni egyszerű agitáció ma már túlságosan primitív harc, és hogy nem lehet erre szorítkozni. Ugyanígy nem oldja meg a problémát a tisztára külsőleges harc sem, amely a vallási kultusz külső attributumainak likvidálására korlátozódik. Ha önök leszerelik a harangokat, abból természetesen egy csomó kellemetlenség adódik. Ezt nagyon jól tudom. Mindamellett a harangokat le lehet szerelni. Csukjanak be minden templomot — ezzel is meg lehet próbálkozni, mondjuk egy-egy körzet vagy akár kormányzóság méreteiben. De a mai helyzetben nem lehet már csupán erre szorítkozni. *Elmélyült* harcot, bolsevik harcot kell folytatni.

Ha minden csapásunkat kizárólag a vallásnak ezek ellen a — mondhatni — külsőleges, formális oldalai ellen, az életbeli megnyilvánulásai ellen, vagyis a vallás dekóruma ellen irányítjuk, ezzel még nem folytatunk harcot a vallás lényege ellen. Meg kell mondanom, hogy parasztságunk, sőt az egyszerűbb városi nép is, lényegében véve inkább csak a vallás külsőleges szertartásainak tesz eleget, s nem hatja át eszmei vallásosság. Csak a szertartások ellen harcolni — túlságosan kevés.

Ugyanúgy kevés az is, ha az ateista *csakis* azt tekinti feladatának, hogy a vallás mint olyan ellen harcoljon, mondván: én ateista vagyok és egyetlen eszmém, egyetlen célom a vallás elleni harc. Az ilyen ateista elszakad a bolsevizmustól,

a kommunizmustól. Képzeljünk csak el egy 40—50—60 éves vallásos asszonyt, aki mindennap eljár a templomba, és részt vesz az istentiszteleteken, úgyhogy egész élete ezeknek a szertartásoknak a látogatásában merül ki. Úgy gondolom, valamennyien közülünk, akiknek már vannak némi élettapasztalatai és akik megfigyeltek ilyen embereket, azt mondják: ez a legprimitívebb vallásos ember. A kultuszt ápolja, a vallás külső oldalának tesz eleget. De ez az asszony a vallás legbuzgóbb védelmezője, látszólag — a legvallásosabb ember.

Az az ateista, aki céljának a vallás elleni harcot tekinti, és ezt szinte öncélnak tartja, bizonyos értelemben ehhez az öregasszonyhoz hasonlít. Az ilyen ember nem kommunista. Ez az ateista és az említett öregasszony két szögesen ellentétes ember, aki elvontan harcol a kultusz külső megnyilvánulásai ellen, illetve azokért. Az egyik szeretné ezt minden áron megsemmisíteni, a másik pedig meg akarja védeni.

Aki tehát úgy akar harcolni a vallás ellen, hogy megőrizze magában az igazi harcost, annak a kommunizmushoz kell csatlakoznia. Ez nem jelenti azt, hogy feltétlenül a párt tagjává kell lennie. Itt eszmei odatartozásra gondolok, nem pedig szervezetire.

S mit jelent kommunista ateistának lenni? *Mi a vallás elleni harcot nem önálló, önmagában elegendő célnak, nem öncélnak tekintjük. Azért harcolunk a vallás ellen, hogy megkönnyítsük, egyengessük az utat a kommunizmus felé.*

A vallás elleni harc az egyik ösvény a sok közül, az egyik út a sok közül, amely a kommunizmushoz vezet, az egyik eszköz a kommunizmushoz vezető út egyengetéséhez. *Az az ateista, aki letér a csak külsőleges harc útjára, elszakad létünk alapjától, a lét tényleges céljától, s ez a cél: a szocialista társadalom felépítése, az emberiség felszabadítása a kizsákmányolás alól, a gazdasági és politikai rabságból.*

A vallás elleni harc céljaink közül csupán az egyik, s még azt sem mondhatnám, hogy a legfontosabb, noha igen jelentős, igen nagy cél. Minden harcosnak, ha igazi kommunista, igazi ateista akar lenni, és maximális eredményeket akar elérni harcában, *össze kell kapcsolnia ezt a munkát az általános építéssel, a maga munkáját úgy kell felfognia, mint en-*

nek az általános munkának egy részét. Úgy kell felfognia helyzetét, hogy ő egy harcoló katona a szovjet építés számtalan frontjának egyikén. Ha minden ateista magáévá teszi majd a marxizmus—leninizmusnak ezt a sarkigazságát, könnyebb lesz a gyakorlati munkája is.

Ha magukévá teszik majd azt a marxista igazságot, hogy az önök munkája az egyik kis ága az átfogó építésnek, akkor nyugodtan dolgozhatnak, akkor minden egyes lépésüket is más szemmel fogják nézni.

Tegyük fel, hogy holnap húsvét van. Az egyszerű ateista elvont szemszögéből nézve szét kell kergetni mindazokat, akik ennek megünneplésére készülnek, minthogy ez ostobaság és előítélet; szét kell kergetni őket, hogy imádkozásaikkal ne pocsékolják hiábavalóan a munkanapot. Elvontan ezt így is lehet mondani, de az ateista legyen tisztában azzal is, hogy ő egyúttal a szocializmus építője is, s ezért minden lépésénél ügyelnie kell arra, hogy ezzel ne gátolja az általános építést, hogy előrehaladása ezen a fronton ne fékezze az építés más szakaszain a munkát, hanem ellenkezőleg, előmozdítsa azt.

Miért nem zárunk be, például, már ma minden templomot? Természetesen, elsősorban azért nem, mert igen sok még nálunk a hivő ember. Sőt rengeteg a hivő a *dolgozó* népesség körében is, mi több: a szovjethatalom *hívei* között is, akik harcoltak és ma is harcolnak a szovjethatalomért. Éppen ezért az adminisztratív intézkedések területén alaposan meg kell fontolnunk minden lépést, nem szabad a harc külső formáival felháborodást keltenünk a dolgozók nagy tömegeiben, amelyek tudatlanságuk és fejletlenségük miatt hisznek istenben. Nem az emberek bűne az, hogy fejletlenek, ez a történelmi körülmények és a megdöntött kizsákmányoló osztályok bűne. Amint konkrétan, komolyan nyúlnak ehhez a kérdéshez, nyomban látni fogják, hogy itt a legnagyobb körültekintésre van szükség.

A vallás nem szakítható el az osztályharctól. Mit jelent az osztályharc a mi viszonyaink között? Azt jelenti, hogy a proletariátus és a parasztság — annak legszegényebb része — harcol a kapitalizmus maradványai ellen, márpedig ezekből van még nálunk bőven. Ha jóformán nincsenek is nagytőké-

seink, kistőkések akadnak annál nagyobb számban. S ha nem vagyunk kellően körültekintők a hivőkkel szemben, ha éles formákat alkalmazunk, világos, hogy ezzel a hozzánk húzó dolgozó népességet ellenségeink karjai közé kergetjük.

Manapság nálunk a vallásellenes harc nemcsak ideológiai talajon éleződött ki. Ha a vallás elleni harc csak osztályokon belül folyna, talán nagyon könnyen befejezhetnénk a harcot, vagy olykor egyesekkel szemben talán gorombaságra is ragadtathatnánk magunkat, egymás között lévén. Csakhogy az osztályellenség ott leselkedik ránk építésünk egész frontján. Ellenségeink kihasználják az egyik vagy másik területen tett minden helytelen lépésünket, s minden helytelen gyakorlati lépésünkbe, minden hibánkba belekapaszkodva igyekeznek ellenünk hangolni a munkásokat és a legszegényebb néprétegeket. Ma éppen a vallási kultusz az a menedék, ahová a régi burzsoáziának ez az egész bandája menekül, ahol oltalmat és erkölcsi megnyugvást talál. A burzsoá elemek felhasználják a vallás elleni harcban elkövetett hibáinkat, és ezek felnagyításával igyekeznek eltántorítani tőlünk a munkásosztályt és a parasztságot. Ezt nem szabad elfelejtenünk. A vallásellenes harc területén rendkívül rugalmasnak kell lennünk.

Végül, önök is nagyon jól tudják, hogy a vallás évezredes múltra tekint vissza, és bizonyos fokig betölti a társadalmi életnek azt az űrjét, amely a kapitalista társadalomban fennállott. A tőkés társadalomban a munkásosztály és a szegényparasztság számára a kocsma, a söröző és a templom volt a közösségi élet helye. Amikor ateizmust viszünk a tömegek közé, szem előtt kell tartanunk, hogy *nem elég megfosztani az embert az istenbe vetett hittől. Ezzel párhuzamosan kulturális színvonalát is emelnünk kell,* kulturális tartalommal kell kitöltenünk a vallási érzelem eltűnése nyomán támadó űrt. Ezért mondom azt, hogy *a tömegmunkának nemcsak agitációs jellegűnek kell lennie, hanem az agitációs munkát propagandamunkának is kell követnie.*

Az az érzésem, hogy az ateista fronton folytatott propagandamunkánk viszonylag gyenge. A „Bezbozsnyik" (ateista, istentagadó) kiadó már egészen jó könyvecskéket jelentetett meg. Ezekre támaszkodva meg lehet indítani egy nagyarányú

munkát. A harc fő színteréül a gyáraknak, a falvaknak, a nyilvános helyeknek kell szolgálniuk. Az ateista, különösen ma, értsen hozzá, hogy istentagadó eszméit ezeken a helyeken védelmezze. Azt önök maguk is érzik elvégre, hogy a pravoszláv* vallás külsőségeit nagyon könnyen szét lehetne rombolni, mert a pravoszláv szertartásokkal torkig vannak már maguk a hivők is. A nép száján keringő történetek és anekdóták közül a legmocskosabbak, a legszemérmetlenebbek éppen a papokról szólnak, s minden paraszt a legnagyobb élvezettel hallgatja meg ezeket az anekdótákat, jóllehet ápolja magát a kultuszt. Most propagandamunkára van szükségünk. Úgy gondolom, elérkezett az ideje, hogy nagy arányokban megindítsuk ezt a munkát.

Az eszmei harchoz nagyon jó káderekre kell kiképeznünk, hiszen most a régi kulturált nyárspolgári és burzsoá értelmiségi közönség menekült a valláshoz. Ez a társaság tud hadakozni és a szóval bánni, művelt, s ha szembe akarunk szállni vele, komoly érveket kell felsorakoztatnunk, s nem elég csupán azt tudnunk, amit a vallás *ellen* hozhatunk fel, hanem bizonyos fokig ismernünk kell magát a vallást is, eredetét és gyenge oldalait stb., stb.

A vallás mint vallás elleni harc, lényegében véve, szintén csak a külső oldala ennek a harcnak. Márpedig itt főleg *filozófiai* küzdelem folyik, harc az *idealista* vagy *materialista* világszemléletért. A pravoszláv keresztények óriási tömegei most különféle szektákhoz menekülnek. A szektásság az idealista világszemlélet bonyolultabb, racionálisabb formája. Olyan mákony ez, amely ellen igen nehéz küzdeni. A szektának szerény imaházaik vannak. Ha szétromboljuk az egyiket, mit sem számít: létrehoznak egy másikat. S ha végleg megfosztjuk őket azoktól, akár a szabad ég alatt is imádkozhatnak, amiből még szebbé válik a helyzet: hiszen így üldözöttek, isten vára alatt találkoznak. Így még sokkal jobban fest a dolog. S általában a külső attributumok megsemmisítése még csak kezdete a harcnak. Mélyebbre kell nyúlnunk ennek során, gyökerestül ki kell iratanunk minden vallási ele-

* Görögkeleti: szó szerint igazhitű. — *Szerk.*

met, még azt az idealista világszemléletet is, amely ezt vallja: „ha isten nincs, van egy legfelső ész".

A vallás elleni harc az egyik legbonyolultabb probléma, s az erre vállalkozónak igazi ateistának kell lennie. Itt nem elég, ha valaki ért a harangok nyelvének felkötéséhez — ehhez a szovjethatalom alatt nem kell különösebb bátorság. Ha valaki önök közül, tegyük fel, a cárizmus idején felmászott volna az Izsák Székesegyház tornyába, és éppen a legjobbkor elkötötte volna a harangok nyelvét, ez nagy forradalmi tett lett volna, nagy együttérzést váltott volna ki még a hivők körében is. Miért? Azért, mert ha cárizmus alatt valaki felmászik az Izsák Székesegyház tornyába, és elköti a harangnyelveket a csendőrség, a politikai rendőrség szeme láttára, ezzel lényegében a cári rendszer elleni tiltakozását fejezi ki.

S minthogy egy ilyen tettért súlyos büntetés várt volna elkövetőjére, s aki elköveti, az tudatában is lett volna a várható súlyos büntetésnek, mindenki azt mondotta volna: „hőstettet hajtott végre".

De most? — Most ez már nem kerül semmibe. Most azt mondják, hogy az ateisták mindezt a milícia oltalma alatt hajtották végre. Értik hát, mi a különbség? Komszomolistáink sokszor nem látják ezt a különbséget. Ma ez csínytevéssé válik: az embereket nem büntetik ilyen tettekért, így hát a harangnyelvek elkötésének sincs meg az a politikai hatása, amelyre sokan számítanak. Ez azt jelenti, hogy más-más körülmények között nem lehet ugyanahhoz a tetthez folyamodni. A körülmények megváltoztak, tehát cselekednünk is másképpen kell. Azok a módszerek, amelyek a cárizmus idején tiszteletet ébresztettek, hőstettnek számítottak és valóban azok is voltak, ma egyszerű csínytevéssé alacsonyodhatnak.

Nálunk ma túlságosan is sok a baj, túlságosan is sok a keserűség, a sorscsapás, nagy a nép szegénysége és ellátatlansága, túlságosan sok betegség kínozza az embereket. Túlságosan is nagy még a kulturálatlanság parasztságunk dolgozó tömegeiben, különösen az elmaradott köztársaságokban. Ha mindezt figyelembe veszik, türelmesebbek lesznek e nép vallási nézetei iránt. Különösen fontos, hogy *különbséget tegye-*

nek a vallásos tömegek és ama vallásos burzsoák között, akik a vallást a maguk osztályérdekeire használják fel.

Minden erőnkből azon kell fáradoznunk, hogy ezek a vallásos burzsoák ne állíthassák maguk mellé a nagy tömegeket és ne válhassanak azok vezéreivé. Ezért is mondom azt, hogy az ateisták harca rendkívül bonyolult és politikailag rendkívül kényes. *Nagyon is sokan vannak még nálunk olyanok, akik azért kapaszkodnak a vallásba, mert a szovjethatalom elleni politikai harc eszközét látják benne.*

A vallás leküzdésének legfőbb tényezője a munkás- és parasztnépesség legalsóbb tömegeinek anyagi és kulturális felemelkedése. *Minél magasabbra emelkedik a munkások és a parasztok kulturális színvonala és — ami még fontosabb —, minél jobb lesz az anyagi ellátottságuk, annál könnyebben térnek át a materialista álláspontra, az ateisták vonalára.*

Ha önök mindezt mérlegre teszik, meggyőződésem, hogy helyeselni fogják azt a politikát, amely önöknek, az ateizmus eszméiért folyó közvetlen és gyakorlati küzdelem vezetőinek és harcosainak, valószínűleg túlságosan enyhének tetszik. Önöknek esetleg úgy tűnik, hogy a kormány nem törődik ezzel a rendkívül fontos problémával. A valóságban mi ezzel nagyon is tisztában vagyunk, és magunk is igen fontosnak tartjuk a nagy tömegek vallási előítéleteinek mielőbbi leküzdését. Tudjuk ellenben azt is, hogy az ezért folyó küzdelemnek nemcsak szélesednie, hanem mélyülnie is kell, hogy igazi bolsevik ateistákat kell kinevelnünk, akik látják a Szovjetunió építésével kapcsolatos feladatok összességét, és képesek a szocialista építés érdekeit szem előtt tartva harcolni a vallás ellen.

Amikor tehát a kormány korlátozza egyik-másik gyakorlati lépést, ezt abból a megfontolásból teszi, hogy nálunk a dolgozó népességnek még jelentősebb rétegei vannak, amelyek — akár őszintén, akár kételyekkel — mégiscsak hívők. Ebből indulunk ki, s ezzel a ténnyel számolni is kell. Sok gyárban felháborodást kelt, amikor egyik-másik hívő munkást valamilyen társadalmi munkára emelnek ki. Ezt szégyennek tartják, az illetőt meghurcolják. Természetesen ez hiba. *Hiszen az illető dolgozó ember, aki kezd bekapcsolódni a társadalmi*

munkába, ez pedig már első záloga annak, hogy az illető, ha nem is a legközelebbi, de legalább a távolabbi jövőben áttérjen az ateisták álláspontjára. Azért változik meg, mert társadalmi ösztönének fejlődése, a közösségi szellem fejlődése egyre jobban kiszorítja vallási érzelmét. Ez a fizikai törvény kérlelhetetlenségével megy majd végbe, és vallási érzelmei végül is eltűnnek.

Nem szabad a vallás miatt elriasztanunk a dolgozó tömeget a szocializmus építésétől. Nálunk van tőkés osztály és dolgozó osztály. Az utóbbihoz tartoznak ma nálunk a vörösprofesszorok, a legmagasabb képzettségű emberek, és ugyanebben a dolgozó tömegekben vannak olyan írástudatlan munkások is, akik alighanem még a sámánnak hódolnak. Hiszen országunk rendkívül nagy. S ez az osztály testvéri, dolgozó osztály, nem szabad hát eltaszítanunk magunktól az ilyen munkást vagy parasztot. Fejlesztenünk kell őt, emelnünk kell színvonalát. Ez legyen a lényege az ateisták munkájának.

Nem szabad mindig korbáccsal dolgozni. Nem ez a befolyásolás egyetlen „pedagógiai" eszköze. A bolsevikok sohasem tagadták, hogy bizonyos fokig hasznos az erőszak, de mégsem szabad abszolút módszerré változtatni azt, hanem alkalmazását mindig alaposan meg kell indokolni. Éppen ezért a vallási érzelem elleni harc az egyik legnehezebb probléma. Ugyanakkor azt is le kell szögeznünk, hogy nagy győzelmet értünk el, s eredményeink egyre gyarapodnak. Meg kell mondanunk, hogy ifjúságunkból csaknem teljesen hiányzik már a vallásosság. Ez győzelem. És biztos léptekkel szüntelenül tovább kell haladnunk.

Erőnk ma már annyira megnőtt, hogy nincs az országnak olyan zuga, amelyben ne volna ateista sejt. Szervezetünk ma átfogja az egész Szövetséget. *Ezt a munkát most fokozni kell.* Ez a kérdés lényege.

Azt mondom, hogy ideológiai téren kell harcolnunk. Ez nem jelenti azt, hogy a kormány nem fog segíteni — isten őrizz. *(Derültség.)* No lám, milyen erős a vallási érzelem. *(Derültség.)* Régen jártam már falun, de emlékszem, farsang végén hogyan égettük a maskarát. A farsangolás még Krisztus előtt

kezdődött. Ez a kereszténység előtti kor szokása, s a kereszténység harcolt ellene.

A harcra szükség van, s a kormány segíteni fogja önöket ebben. Nem szabad ellenben elriasztani a valóban dolgozó lakosság egyes elmaradott részeit. Azok is építik a szocializmust, s nekünk vigyáznunk kell rájuk. A szovjethatalomért vívott harc idején a népesség 99 százaléka hivő volt. Éppen ezért a dolgozó népességet elriasztás helyett át kell nevelni. Amikor pedig önök súlykolják és telegügyögik a fejét, ezzel módot adnak rá, hogy az ellenség nevelje. Ma a vallásos lobogó alatt gyülekeznek a szovjetellenes elemek. Éppen ezért a dolgozó tömegeket ügyesen ki kell vonni a befolyásuk alól. Itt türelemre és tanulásra van szükség. Ügyesen és logikusan kell a harcot folytatni. Még az is lehetséges, hogy sok helyütt egyelőre legyőzik majd érvekkel önöket, hiszen a kommunistákat is évről évre le-legyőzte a tőkés rend, de végül mégis csak mi győztük le őt. Én börtönnel kezdtem politikai pályafutásomat, vagyis amint megjelentem a porondon, máris fuccs! *(Taps.)*

Ki kell járnunk bizonyos iskolát. Harcolnunk kell a világkapitalizmus ellen, s erre a dolgozó népet fel kell készíteni. Minden egyes ember nagy érték. A harc még nem ért véget, inkább csak most bontakozik ki, a nemzetközi erők még csak készülődnek. Ezért kell majd még harcolnunk, többek között ideológiailag a vallási fronton is. A tevékenységnek ez a szép területe nagyon alkalmas jellemünk edzésére és mások meggyőzésére. Igazi harcos csak úgy kovácsolódik ki, ha a nagy tömegek között tud harcolni az ellenség ellen, és minden ellenséges érvre a maga csattanós ellenérveivel válaszol, amelyek meggyőzik a semleges embereket. Éppen ezért az a véleményem, hogy ma a harcnak nem a külsőleges oldalaira kell súlyt helyeznünk. Persze nem szabad figyelmen kívül hagynunk a karneválokat és az ünnepségek nevetséges külső oldalait sem — ezekre rá kell világítani. Ezzel magunk mellé állítjuk a tömeget. Kiegészítésképpen még annyit szeretnék mondani, hogy azoknak, akik ezen a fronton valóban dolgozni akarnak, edzeniük kell magukat az igazi ellenség — a pópák, a szektások és különösen a hivő értelmiségiek, a szónoklás-

hoz értő emberek — elleni harcra. Ha önök érvekkel le tudják majd győzni az értelmiségit, azt fogom mondani, hogy az ateisták nagyszerűen tudnak harcolni.

Ezek nagy vonásokban az önök előtt álló feladatok. Az ateisták erői gyarapodtak; most színvonaluk emelésére kell törekedniük.

Úgy hiszem, hogy önök az ateista front fiatal, növekvő hadseregeként meg fognak edződni, s igazi ideológiai harcosokká, bolsevik ateistákká fognak válni, akik eszmeileg le tudják verni ellenfeleiket. Ha eszmeileg védeni tudják majd az ateizmust, a bolsevizmust és a kommunista építést, nem kétlem, hogy közelebb hozzák a proletár ateizmus győzelmét, és ezzel elősegítik a szocializmus diadalát. *(Viharos taps.)*

M. I. Kalinyin. Válogatott művek. 2. köt. Goszpolitizdat, 1960.

BESZÉD A MOSZKVAI HELYŐRSÉG LESZERELŐ KATONÁINAK TALÁLKOZÓJÁN

1933. október 29

Elvtársak, engedjék meg, hogy üdvözöljem önöket egyik legfontosabb állami kötelességük teljesítésének, helyesebben a Vörös Hadseregben végzett munkájuknak befejezése alkalmából.

Bátran állíthatjuk, hogy a fiatalok kilencvenkilenc százaléka, ha nem is teljesen önként, de mindenesetre szívesen megy a hadseregbe. Márpedig emlékszem, hogy viszonylag nem is olyan régen a bevonuló katonák búcsúztatása falun éktelen sírás-rívással járt. Az egész község apraja-nagyja elkísérte az újoncokat, s mindenki sírt, mintha temetnének valakit. Hasonlítsák csak össze a bevonulók mai búcsúztatását a harminc év előttivel, s meg fogják látni, mekkora változások történtek azóta.

Mi is hát az értelme, mi az oka ezeknek a gyökeres változásoknak? Hiszen első pillantásra úgy tűnik, mintha semmi sem változott volna.

Minek vonult be akkor katonának az ember? Hogy védje az államot, arra nem térek ki most, hogy milyen államot. Ma is azért vonulunk be katonának, hogy védjük az államot. Csakhogy ma, ha nem is mind a kilencvenkilenc százalék vonul be önkéntesen, de mindenesetre sokkal nagyobb kedvvel teszi azt, akkor pedig nem szívesen mentek a legények.

Mi az oka ennek a különbségnek?

Akkor a parancsnokok még tisztikart alkottak, a katonának nem voltak semmiféle állampolgári jogai, kötöttebbnek érezte magát. Ma szabadabb nálunk a légkör, a vöröskatonának jobb

a sora, a parancsnoki állomány és a legénység közt jobb a viszony, a vöröskatona a szolgálaton kívül teljes jogú állampolgár, az egyenruha nem feszélyezi.

Mindamellett helytelen volna, ha csak ebben látnánk a különbséget, vagyis úgy gondolnánk, csak ez az oka annak, hogy az emberek régen sírtak az újoncok bevonulásakor, ma viszont az ifjúság szívesen katonáskodik, és nem siratják a bevonulókat.

Ebben, persze, nemcsak az állampolgári jogok játszanak közre.

A legfőbb, sarkalatos különbség abban rejlik, hogy a munkásokat és a parasztokat akkor idegen érdekek védelmében, a nemesség kiváltságainak, a burzsoázia érdekeinek és pénzének védelmében vitték el katonának.

Igaz, hogy a parasztság nagy tömegei — de még a munkásság sem kivétel — nem látták ezt ilyen világosan, mégis mindegyikük érezte, megértette ezt. Lehet, hogy nem tudta olyan jól, megfelelő formában kifejezni, talán nem tudta a megfelelő szavakkal másoknak elmondani, de minden bevonuló dolgozó a szíve mélyén érezte, hogy öt-nyolc évi távolléte alatt (5—8 évig tartott akkor a katonai szolgálat a gyalogságnál és a tengerészetnél) idegen érdekeket kell védelmeznie, hogy nem létérdekeinek védelmében vonul be az ezredhez, hanem hogy erősítse a munkások és a parasztok rabszolgaságának láncait. Nem szándékszom külön szólni az anyai könnyekről, a sírásról, arról a keserűségről, hogy a család viszonylag hosszú időre elvesztett egy munkáskezet.

Hiszen munkáskezet ma is veszít a család, ma is vannak anyák (s ki sirathatná jobban a fiát, mint éppen az édesanya?!). Mi hát a magyarázata annak, hogy ma a bevonulók búcsúztatásakor még sincs sírás-rívás? Azért marad el a siratás, mert az anyák nagyon jól tudják, hogy fiaik saját államukat, a munkásosztályt és a parasztság érdekeit mennek védelmezni. Kivel szemben kell védelmeznünk ezeket az érdekeket? Az örökös, évszázados ellenséggel: a földesurakkal és a tőkésekkel szemben. Azt hiszem ezért, ez a legfőbb, sarkalatos oka annak, hogy az anyák, nővérek és feleségek régente fájó szívvel búcsúztatták bevonuló hozzátartozóikat, ma pedig

a fiatalok szívesen mennek katonának, és nem sírva búcsúztatják őket.

Ez a fő és döntő különbség a harminc évvel ezelőtti és a mai bevonulás között.

Önök teljesítették a vöröskatona megtisztelő feladatát. S most két-, három- vagy négyévi szolgálat után hazatérnek falujukba.

Mire tanította meg önöket a hadsereg?

A szovjet rendszer gyökeresen különbözik a régi, cári rendszertől. Mit nyújtott a katonának a régi, cári hadsereg? Csak a lélektelen drillt nyújtotta, a szolgálati szabályzat szerint szigorúan megkövetelte a katonától, hogy gondolkodás nélkül teljesítse feljebbvalója parancsát és fenntartás nélkül engedelmeskedjen neki. Ez volt a krédó a régi hadseregben.

S mi a helyzet nálunk? A mi haderőnkben az ifjúság hozzászokik a fegyelemhez, tágítja szellemi látókörét, s politikailag is fejlődik ez alatt a két év alatt.

A hadsereg nemcsak azt követeli meg minden vöröskatonától, hogy a katonai szolgálat alatt hozzászokjon a fegyelemhez, a szervezethez és a pontossághoz, a feljebbvalók parancsainak értelmes — ismétlem: értelmes — végrehajtásához, hanem azt is, hogy a vöröskatona szellemileg fejlődjön, okosodjon, hogy kiszélesedjen politikai látóköre, és megértse az állami érdekeket.

Mit jelent a szovjet rendszer, és mi a célja pártunknak?

A szovjet rendszer útján vezeti el a párt a munkásokat és a parasztokat arra a fokra, hogy megértsék és összekapcsolják egyéni érdekeiket, egyéni törekvéseiket a társadalméival.

A burzsoá társadalomban, a burzsoá államokban a maga egyéni érdekeit mindenki szembeállítja minden más érdekkel.

Úgy gondolom, mindegyikük, még ha nem végzett is politikai iskolát, nagyon jól tudja, hogy a tőkés társadalomban mindenki mindenkinek ellensége, csak a saját érdekeit védi,

és ezeket szembeállítja minden más érdekkel. Minden kereskedő igyekszik megfojtani a többit, minden gyáros szeretné a maga áruival háttérbe szorítani társait. Bár valamennyi gyáros szembeáll a munkásokkal, magán a burzsoá osztályon belül is szüntelen, állandó harc folyik.

Hol mutatkozik meg a legjobban és igazolódik be millió- meg milliószor a kapitalista társadalomnak ez a vonása?

Ez a hely: a piac. A tőkés államban valahányszor elmegy a vevő az üzletbe, azon töri a fejét, hogyan vásárolhatna minél olcsóbban; a kereskedő meg azon gondolkozik, hogyan adhatná el áruját minél drágábban.

Szüntelen harcot folytat mindenki mindenki ellen — ez a lényege mindegyik tőkés társadalomnak, ez a lényege belső szerkezetének, s amikor ott az eszményiről beszélnek, arról, hogy vannak egyes emberek, akik tudnak az összesség érdekében dolgozni, akkor ezek a szó legszorosabb értelmében (ha ugyan egyáltalán vannak ilyenek) szórványos esetek, egyesek, akik magában a társadalomban semmiféle változást nem idézhetnek elő, nincs semmiféle jelentőségük.

A kapitalista társadalom lényege: az adás-vétel.

Itt mindig két ember áll egymással szemben, s mindegyik rá akarja szedni, be akarja csapni a másikat, minél többet akar keresni a másikon. Ez a lényege annak, hogy az egyéni érdekeket szembeállítják a mások érdekeivel.

Ilyesmi még nálunk is van, mint a kapitalista rendnek, az adásvétel, a kölcsönös becsapás rendjének a maradványa.

Az érdekek szembeállítása még nálunk is nagymértékben megvan. Ezzel az életben igen gyakran találkozhatnak, de ez ne keserítse el, ne ábrándítsa ki önöket.

Tudniuk kell, hogy a szovjethatalom még csak 16 éve áll fenn. Egy emberöltőnél is sokkal rövidebb idő ez. Még csak 16 évesek azok, akik a szovjethatalom első napjaiban születtek, márpedig az emberek gondolkodásmódja igen lassan változik.

Az emberek gondolkodásmódja a gazdasági és kulturális színvonal emelkedésével párhuzamosan változik majd. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne harcoljunk az egyéni érdekeknek minden más érdekkel való ilyen szembeállítása ellen.

Mit akarok ezzel mondani? Önök két évig szolgáltak, két évet a hadseregben töltöttek. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy két éven át a saját érdekeiket mindig összekapcsolták a közérdekekkel.

Ki tudhatná a vöröskatonánál jobban, hogy a háborúban miért nem tűrhetünk meg sorainkban olyan embert, aki a csatában is mindig csak a saját érdekét tartja szem előtt? Elnézhetik-e a vöröskatonák, ha egy ilyen ember, ahelyett, hogy előre nyomulna, meglapul a bokorban?

Ez az egyéni érdeknek a közérdekkel való szembeállítása. Tűrhető-e ilyesmi a hadseregben? Nem, ez teljesen tűrhetetlen.

Nemcsak azért tűrhetetlen, mert így egy harcos kiesik a sorból, hanem azért is, mert bomlasztóan hat, jobban kikezdi egy hadsereg harcképességét, mint az ellenséges lövedék, hiszen a hadsereg ereje nemcsak fegyverzetében rejlik, hanem a felvonuló lánc állhatatosságában is.

Erre persze azt lehet mondani, hogy az egyik ember bátor, a másik meg gyáva. Ez nem igaz. A legbátrabb ember sem akar meghalni. Itt a kötelességtudás a lényeg, annak a megértése, hogy bizonyos körülmények között a magam egyéni érdekeit fenntartás nélkül alá kell rendelnem a közérdeknek, s amikor a helyzet úgy kívánja, fel is kell áldoznom a köz érdekében, és ez alól nem bújhatok ki.

A lengyel támadás idején meglátogattam Bugyonnij 6. hadosztályát. Arra repült egy repülőgép. Mindenki azt kiabálta, hogy a miénk.

A gép lejjebb ereszkedett, és egyszerre csak gépfegyvertüzet zúdított ránk. A vöröskatonák a puskájukhoz kaptak, lőtték a gépet.

Nekem viszont semmi sem volt a kezemben, még revolver sem. Hirtelenjében szerettem volna az ott álló géppuskás kocsi alá bújni. Ám átvillant az agyamon, hogy én az Össz-szövetségi Központi Végrehajtó Bizottság elnöke vagyok, és ezért nem bújhatok el, ezt a hadsereg előtt nem tehetem meg. Nyugodtan álltam hát. Ez azonban nem jelenti, hogy bátor vagyok, csak éppen megértettem, hogy állnom kell. Lényegében véve, ha egyszerű paraszt lettem volna, és nem a Szovjetuniót személyesítem meg ott, akár el is bújhattam volna, sőt feltehető,

hogy valóban elbújtam volna. Így azonban nem lehetett, mivel a Szövetséget képviseltem. Megértettem, hogy gyávaságommal demoralizálnám az élethalálharcot vívó hadsereget.

Nem bátorságról van itt szó, hanem szükségességről. Miért látszik a parancsnok bátrabbnak a vöröskatonánál? Lényegében véve nem is bátrabb, de helyzete erre kötelezi, minthogy egy századot vezet.

Század vezetésekor, ha lelke mélyén fél is az ember, köteles a többiek élén haladni. Ez a katonai fegyelem, egy példa arra, hogy az ember a közös érdekekért feláldozza az egyénieket.

Mit jelent az egyéni érdekek feláldozása?

Önök nálam jobban tudják, mi az, hogy: nyugalom, fegyelem, szervezettség. Ebben van az egység ereje. Vegyünk egy ezer főnyi csapatot. Ha ez nyugodt, állhatatos, ha itt mindenki megbízik szomszédjában, ötöd annyi vesztesége sem lesz, mint annak a csapatnak, amelyiknek a katonái meglapulnak a csalitban. Értik már, mi kötelezi önöket és mire?

Mindezt azért mondom, hogy megértsék, milyen munka vár önökre a falun. Nemcsak a hadseregben elsajátított elméletet kell falura vinniük, nemcsak a hadseregtől kapott kultúrát — márpedig hadseregünk igen nagy mértékben emeli a kulturális színvonalat —, nemcsak az itt szerzett politikai képzettséget (hiszen nem véletlen, hogy falun a vezető pozíciókat többnyire éppen volt vöröskatonák töltik be), hanem át kell adniuk a falunak azt is, amit itt megértettek és magukra szedtek.

A hadseregben önök látják, hogy a bokrok közt meglapulni a legszégyenletesebb dolog, árulás a többiekkel szemben. Mindenki megérti, hogy az, aki a bokorba fekszik, nemcsak áruló, nemcsak szenved, hanem maga is megveti magát abban a pillanatban.

A haderő megtanította önöket, hogy egyéni érdekeiket össze kell kapcsolniuk a közérdekkel. Ez elengedhetetlen!

A hadseregnek egységesnek, egészségesnek kell lennie, a harcosok állományában mindenkinek maradéktalanul meg kell bíznia a másikban, veszély esetén mindenkinek egyért és egy-

nek mindenkiért kell harcolnia, mert csak így lehetünk legyőzhetetlenek. Erre tanította meg önöket a hadsereg, s ezt magukkal kell vinniük a falura is, s ott is alkalmazniuk kell.

Önöknek vérükké vált, hogy egyéni érdekeiket alárendeljék a közérdekeknek. Minden igazi vöröskatona tisztában van vele, hogy a harcrendet nem lehet elhagyni.

Elsőnek vagy tizediknek menekülni egyformán szégyenletes dolog. Futni utoljára kell. Ez a hadseregben mindenkinek vérévé vált, s ezt kell önöknek a faluba is elvinniük.

Mi történik a faluban?

Persze, ma nem olyan nálunk a falu, mint három-négy évvel ezelőtt volt; a mai falu nem azonos a tegnapival. Mi a legfőbb különbség a mai és a három-négy évvel ezelőtti falu között?

A különbség az, hogy a parasztok többsége három-négy évvel ezelőtt egyéni gazda volt, a parasztok többsége önmagának és csakis önmagának dolgozott; rokoni kapcsolatok voltak ugyan a parasztok között, de gazdaságilag mindegyik önmagának, a maga portájának dolgozott.

Miután végzett a betakarítással a maga parcelláján, kipletykázhatta azt a szomszédját, amelyik még nem takarította be a termést. Alapjában véve semmi köze nem volt hozzá, minden paraszt elkülönült a többitől, s ezért is nevezték egyéninek.

S mindezeknek a viszonyoknak, akárcsak a világ többi részén is, az volt az alapjuk, hogy a maguk egyéni érdekeit szembeállították a társadalmi érdekekkel, s így a parasztok nem értették meg teljesen az állam egészének érdekeit.

Most a paraszt kolhozban, kollektivában dolgozik, gongütésre indul munkába és gongütésre hagyja abba. Ha lustálkodik, az egész brigád bíztatja, sietteti. Most nem közvetlenül önmagának, hanem a kolhoznak dolgozik. Munkájának gyümölcse a közös magtárba, a kolhoz magtárába kerül, és csak onnan élvezi annak minden előnyét.

Ha a paraszt sokat termelt, ezt a sokat nem tekinti sajátjának, az a kolhozé, s hogy onnan ebből mennyi jut neki — sok vagy kevés —, azt eddig nem tudta.

Ebből eleinte óriási nehézségek adódtak, s a paraszt nehezen igazodott el ebben, így okoskodva: azt tudom, hogy mennyit dolgoztam, de hogy mennyit kapok, azt már nem.

Csak most győződött meg saját tapasztalatain arról, hogy ha a kolhoz rosszul dolgozik, ő is keveset kap, ha meg jól dolgozott, akkor többet.

Most, három évi nagyarányú kolhozmunka után, minden paraszt tisztában van vele, hogy ha többet dolgozik, többet is kap, mint három évvel ezelőtt.

A parasztság ma olyan, mint egy hadsereg. Fegyelmezetlen, kispolgári hadsereg volt ez, s most valamennyiüket meg kellett szervezni, fegyelemre kellett szoktatni, figyelembe kellett venni az egyes emberek közötti jellembeli különbségeket. Ez rendkívül nehéz munka volt.

Ennek az időszaknak most vége van.

Most mindenki látja, hogy a kolhozparasztok kezdenek komolyan dolgozni, minden kolhoznak vannak már ügybuzgó tagjai: olyan emberek, akik harcolnak a kolhozért.

S közöttük nemcsak férfiak vannak, hanem nők is. Azok az asszonyok, akik régen lelki vigaszt keresve a kolostorokat járták, most elmennek a kolhozba, és itt megtalálják a lelki kielégülést.

A kolhozban jobb az élet — ez bebizonyult tény

Sok kolhoz ma már kineveli saját kádereit, akik szívósan és állhatatosan harcolnak a kolhozok szervezeti és gazdasági megerősítéséért. A paraszti tömegek ma jól ismerik a kolhozok összes előnyeit az egyéni gazdasággal szemben, s hogy nagyobb haszonnal dolgoznak, hogy jobb bennük az élet, azt máig a tapasztalat már világosan bebizonyította.

Ma már sok kolhozparaszt megérti a kolhoz érdekeit és állhatatosan harcol azokért.

Miért teszik ezt?

Azért, mert a kolhoztermelés, lényegében véve, az egyéni és a közérdek összekapcsolásának konkrét megtestesülése.

Ez kétségtelenül hatalmas lépés előre.

Régen a paraszt oda volt láncolva a földhöz, és a maga

parcelláján kívül semmit sem látott. Most felemeltük kultúráját, áttekintése van a kolhozról, s a maga érdekeit összekapcsolja amazéval. Ez, ismétlem, kétségtelenül nagy lépés előre. De vajon megállhatunk-e itt? Megelégedhetünk-e ezzel mi, vöröskatonák, akik a fővárosból, a Vörös Hadsereg dicső ezredeiből kerülünk haza, a faluba? Természetesen, nem.

Önöknek messzebbre kell látniuk, a kolhoznál is messzebre. Ahhoz, hogy a kolhoz jól dolgozzon, fegyelemre és szervezettségre van szükség.

Ahhoz, hogy a kolhozok dolgozzanak, becsületes emberek is kellenek. Márpedig mi nemcsak kolhozokat építünk (a kolhoz — kis sejt), mi a kommunista társadalmat is építjük, hiszen mi az egész világot felforgatjuk, ki akarunk szabadítani minden dolgozót a tőke igájából. Éppen ezért önöknek, mint a fővárosból érkezett embereknek, az lesz a feladatuk, hogy felnyissák a kolhozparasztok szemét.

S nem elég, ha az embernek a kolhozon belül van jó szeme, messzebre kell látnia, a közös gazdaság mezsgyéin túl, márpedig a kolhozparasztok egyelőre még nemigen látnak túl saját kolhozuk határain.

Erős még nálunk a paraszti korlátozottság. A kolhozok további megszilárdítása, a folyamatos szocialista fejlődés pedig megköveteli a kultúra emelését, megköveteli, hogy minden kolhozparaszt ne csak a maga kolhozát nézze, hanem azon túl is lásson, hogy kitekintése legyen a kolhozból.

Legyünk erős láncszem a láncban!

A kolhozparasztnak világosan látnia kell, hogy a kolhoz az egyik sejtje, az egyik vöröskatonája a kolhozok előnyomuló csatárláncának. Önök tudják, hogy a vöröskatona nem válhat ki az előnyomuló lánc harcrendjéből. S ugyanígy a kolhozok sem kapcsolódhatnak ki egyetlen pillanatra sem szocialista építésünk közös láncából. Legyen a kolhoz a szocializmus általános építésének szerves része, és feltétlenül teljesítse mindazt, amit tőle megkövetelnek. Éppen ezért ma a legfontosabb és legfelelősségteljesebb feladat a kolhozparaszt látó-

körének olyan kiszélesítése, hogy túl lásson saját kolhozán, megértse az egyetemes állami feladatokat.

Itt korántsem a forma, hanem az értelem, a tartalom a fő. Ennek igazolására önök is számtalan bizonyítékot sorakoztathatnak fel a katonaéletből.

A falujába visszatérő vöröskatona semmiképpen sem feledkezhet meg az egyetemes állami érdekekről, az államról mint egészről.

Csak ebben az esetben (ha állhatatosan harcolnak az állami érdekekért) lesz a szocializmus építésének az egész Szövetségben szilárd alapja, csak így válnak hozzáférhetetlenné az állam határai, így biztosítható maguknak a kolhozoknak a jövője.

Éppen ezért a szocializmus építéséért vívott harc és ebben a munkások és parasztok áldozatai (vegyük akár csak a Vörös Hadsereg és hajóhad fenntartásának költségeit) elkerülhetetlen anyagi áldozatok, s a kolhozparasztoknak és munkásoknak vállalniuk kell ezeket. Nélkülük a kolhozfejlesztés nem állhat szilárd talajon.

Ugyanezt kell mondanunk az ipart illetően is. Ipar nélkül a kolhozok nem létezhetnek.

Csak két példán próbáltam kimutatni, hogyan kell fejlődnie gondolkodásmódjuknak, s úgy hiszem, hogy a kolhozparasztok látókörének a nemzeti, össz-szövetségi keretekig való kiszélesítése az egyik legfőbb feladat, amelyre sok figyelmet és erőt kell fordítaniuk. Amikor a kolhozparaszt tudatával felfogja majd a nemzeti-állami formákat, előbb-utóbb elkerülhetetlenül megérti majd a nemzetközi érdekeket is, és a maga érdekeit feltétlenül össze fogja kapcsolni Franciaország, India stb. proletariátusának érdekeivel.

Kétségtelen, hogy az a kapcsolat, amely a kolhozparasztot a párthoz és a szovjetapparátushoz fűzi, napról napra egyre inkább rávezeti a parasztot erre a gondolatra. Ez lesz majd, ha lehet azt mondani, az a talaj, amelyből ezek az össznemzeti érdekek sarjadnak. Gazdag, jó talaj ez.

Konkrétan miben is kell hát megnyilvánulniuk ezeknek az összállami érdekeknek? Elsősorban a gabonagyűjtés, a pénzügyi kötelezettségek és minden más állami kötelezettség teljesítésében.

Ismernünk kell a célt, végig kell vinnünk a megkezdett ügyet

Mindössze ezt akartam elmondani. Hadseregünknek (ezt ellenségeink is elismerik) ma kitűnő az emberanyaga és még jobb a katonaanyaga. Vajon miért ismerik el ellenségeink is, hogy a Vörös Hadsereg nagyszerű katonaanyag? Azért, mert a vöröskatonának fejlett a politikai öntudata, mert már a helyzetünk is öntudatra ébreszti őket. Csak a mi hadseregünkben kapcsolják össze a harcosok egyéni érdekeiket a társadalom, az egész állam érdekeivel, s ebben rejlik a Vörös Hadsereg ereje és legyőzhetetlensége.

Ha hadseregünk nagyszerű hadsereggé vált, akkor államunk ereje is az emberek millióinak összeforrottságában, öntudatosságában, széles politikai látókörében nyilvánul meg, abban, hogy ezek a milliók világosan látják pártunk és kormányunk céljait és feladatait.

Ha kolhozparasztjaink 40—50 százaléka világosan látja majd azokat a célokat, amelyek felé kormányunk halad, ha ezeket a magukénak tekintik, s értük úgy fognak harcolni, ahogy a kommunisták harcolnak tanításuk céljaiért, akkor ügyünket gyorsan és sikeresen véghez is visszük majd.

Dimitrovnak a kommunisták perében tanúsított magatartása mindennél világosabban tanúsítja ezt.

S ha a kolhozparasztok látóköre valóban kiszélesedik és politikai öntudatuk erősödik, államunk végképp legyőzhetetlen lesz.

Államunk szovjet formája és kommunista tartalma olyan erő, amely mindenben és mindenütt megmutatkozik, s így szükségképpen meg fog mutatkozni önvédelmünk frontján is.

Végül hadd említsem meg még egyszer, hogy önök eleget tettek egyik legfőbb állami kötelességüknek: két évet töltöttek hadseregünkben, s itt kijárták nemcsak a közvetlen tanulás nagyszerű iskoláját, hanem a szervezettség iskoláját, a legfontosabbat és legnehezebbet — a fegyelem iskoláját is.

Önök most, elvtársak, mindenkinél jobban megértették a társadalom érdekeit.

Csakis a társadalom védelmével, az összességnek a biztosítá-

sával, csakis az egész Szovjetunió védelmével biztosíthatjuk végérvényesen a kolhozok fejlődését és a szocializmus építését. S ezt a gondolatot kolhozparasztságunk körében éppen a vöröskatonáknak kell hirdetniük, akik ezt mindenkinél jobban megértik. *(Viharos, szűnni nem akaró taps, amely éljenzésbe csap át.)*

Krasznij voin, 238. sz.
1933. október 12.

LEGYETEK SOKOLDALÚAN KÉPZETT EMBEREK!

A KOMSZOMOL DNYEPROPETROVSZKI AKTIVAÉRTEKEZLETÉN MONDOTT BESZÉDBŐL

1934. március 3

A komszomolistákat nemcsak azért becsüljük, mert — amint a pionírok mondják — az öreg bolsevikok „örökösei", hanem azért is, mert tevékenyen résztvesznek az építőmunkában, mert aktív alkotóerői az országnak. Ez természetesen sok mindenre kötelezi a lenini Komszomolt. S minden Komszomol-szervezetnek — mint általában minden szervezetnek — az a legfőbb kötelessége, hogy célszerűen, minél eredményesebben irányítsa és használja fel erőit.

Nem mindig az a jó parancsnok, aki egyszerre veti be összes erőit a harcba. Nem mindig ez a célszerű. Az a jó parancsnok, aki maximálisan tudja megőrizni harcosai energiáját a döntő ütközetre. Nagyon helyesen mutatott rá Bugyonnij elvtárs egyik alkalommal egy fehérparancsnoknak a hibájára. Egymással párhuzamosan vezették egységeiket az azovi sztyeppéken. Bugyonnij olyan lakott helyeken vezette át csapatát, ahol a vöröskatonák éjjel megpihenhettek, megetethették a lovaikat, az ellenség serege viszont kopár, felperzselt sztyeppén vonult át. Így tettek meg több mint 200 kilométert. Bugyonnij serege egészséges szellemben, harcképesen érkezett meg, az ellenség viszont kimerült, s így Bugyonnij elvtárs le is verte. Ezzel azt akarom mondani, hogy minden vezetőnek helyesen meg kell szerveznie munkáját, idejében számba kell vennie és fel kell mérnie minden körülményt, és csak szükség esetén szabad minden anyagi erejét, az egész szervezet erejét bevetnie. Ez a bolsevik tulajdonság teljes mértékben megvolt Lenin elvtársban. S a komszomolistáknak igyekezniük kell ezt elsajátítani, úgy szervezve meg munkájukat, hogy minden komszomolistát ismerjenek, hogy tudják,

kitől mit várhatnak, kinek mivel lehetnek a segítségére, kit milyen munkára lehet a legjobban használni.

Hadd mondjak el egy példát: a komszomolisták közül sokan tanulnak műszaki egyetemen, főiskolákon, technikumokban. Ezek a diákok gyakran túl vannak terhelve, s ha nem szervezik meg helyesen a tanulás, a társadalmi munka és a pihenés rendjét, az egészségük sínyli meg ezt. Míg elvégzik az iskolát, az egyiknek a májával, a másiknak a veséjével van valami baja, a harmadiknak a gyomra nincs rendben. Ki gondoskodjon hát diákságunk életének helyes megszervezéséről, ki felelős elsősorban a párt előtt ezekért a káderekért? A Komszomol. Ez a Komszomol dolga, a Komszomolnak kell erre ügyelnie; ennek érdekében rendszeres munkát kell végeznie az iskolákban, az elemi iskoláktól egészen a főiskolákig. A Komszomolnak segítenie kell a kormány erre vonatkozó rendelkezéseinek pontos teljesítését, igyekeznie kell minél jobban megszervezni a diákok tanulását és életét.

Szocializmust építő proletárállamunk kapitalista környezetben él. Ez azt jelenti, hogy bármikor ki vagyunk téve az ellenséges támadás veszélyének. Ezt mindennapi békés munkánk közben egy percre sem szabad elfelejtenünk. Mindig résen kell lennünk, mindig harci készenlétben kell állnunk valamennyiünknek.

Vajon háború esetén kikből áll majd elsősorban hadseregünk? Zömében komszomolistákból. Éppen ezért a komszomolistáknak különösen résen kell lenniük. Mindig gondolniuk kell arra, hogy ellenséges támadás esetén a kommunisták vezetésével és velük vállvetve nekik kell elhárítaniuk az első csapást. Márpedig tudvalevő, hogy az ellenség első csapásai a leghevesebbek. Ez arra kötelezi a komszomolistákat és a vezetésük alatt álló munkásfiatalokat, hogy behatóan tanulmányozzák a haditechnikát.

Itt rá kell mutatnunk a Komszomol munkájának egy olyan fontos területére, mint a testnevelés. A sport hasznos dolog, edzi az embert. De a sport csak segédeszköz, s ha öncéllá, puszta rekordhajhászássá változtatják, mit sem ér. Mi sokoldalú embereket akarunk nevelni, akik jól futnak, úsznak, gyorsan és szépen járnak, akiknek minden szervük rendesen

működik, egyszóval normális, egészséges, munkaképes és harcképes embereket, akikben a fizikai képességek mellett a szellemiek is helyes irányban fejlődnek.

Vorosilov elvtárssal együtt több katonaiskolát látogattunk már meg, s ő mindenütt különös figyelmet fordított ezekre a kérdésekre. Mindenütt hangoztatta, hogy kerülnünk kell a rekordhajhászást, és hogy a sporttal nem szabad kizárólag a sport kedvéért foglalkozni, hanem alá kell rendelni a kommunista nevelés általános feladatainak. Hiszen nem korlátolt sportolókat akarunk nevelni, hanem a szovjetország építőit, akik nemcsak erős kezükkel és jó emésztőszerveikkel tűnnek ki, hanem széles politikai látókörükkel és szervezőkészségükkel is. Éppen ezért a Komszomolnak, amikor a dolgozó fiatalok újabb millióit vonja be a testnevelési mozgalomba, amikor a sportot magasabb fokra emeli, egyben a sportoló ifjúság határozott politikai és társadalmi arculatának kialakításáról is kell gondoskodnia.

Szeretném, ha a komszomolisták nem értenék félre szavaimat, nem gondolnák azt, hogy vissza akarom őket tartani a kiemelkedő eredményektől, ha megértenék, milyen sokat jelent a helyes bolsevik szervezés életünk és munkánk bármely területén.

Külön szólnék még néhány szót az ifjúság bajtársi érzelmeiről. Az ember fiatal korában leginkább hajlamos a barátkozásra, a kollektív bajtársias összefogásra. Ritka eset, hogy a fiatalok közül valaki cserben hagyja társát nehéz helyzetben — ilyesmi száz eset közül talán legfeljebb kettő-háromban fordul elő. Az ilyen érzelmeknek különösen harcihelyzetben van nagy jelentőségük. Egy katonai oszlop embereinek harcképességét módfelett növeli az a tudat, hogy tökéletesen bízhat szomszédja állhatatosságában. Az ellenség tüze így nem kelt pánikot, vagy a minimumra csökkenti a pánikhangulatot. A bajtársiasság érzése összeforrasztja a harcosokat, fokozza fegyelmezettségüket. A bajtársiasság, az osztályszolidaritás érzését minden eszközzel fejlesztenünk kell az ifjúságban. Ez a legszebb szocialista tulajdonságok közé tartozik, és szükség van rá mindenütt, de különösen az osztályharcban.

Sokan megszokták, hogy üres szónak vegyék a bajtársias-

ságot, holott, ha helyes irányban fejlesztjük ezt az érzést, ha elérjük, hogy a komszomolisták és a pártonkívüli ifjúság, bajtársak és barátok megosszák termelőmunkájuk örömeit, együtt küzdjék le nehézségeiket, közösen töltsék szabad idejüket testedzéssel, sporttal stb., a bajtársiasság fontos kiegészítője lesz a szocialista munkaversenynek, s kitűnő eredményeket biztosít.

Komszomolunk nagyszerű, rendkívül érdekes korban él. Az emberi társadalom történetében még egyetlen fiatal nemzedék sem élhetett ilyen korban.

Olyan korokban, amelyekben nincsenek számottevő történelmi változások, akár hetven évig is elélhet az ember anélkül, hogy csak valamivel is előbbre jutna: az ember életében így nem voltak nagy változások, ugyanabban a házban halt meg, amelyben valamikor megszületett.

Ma viszont ifjúságunkkal együtt valamennyien nagy történelmi átalakulások korát éljük. Szemünk láttára léteznek még olyan államok, amelyekben jelentős feudális csökevények vannak, s ugyanakkor Európa hajdan legbarbárabb országában, Oroszországban — amely valamikor a népek börtöne volt — teljes gőzzel folyik a szocializmus építése.

Volt-e valaha is ennél érdekesebb kor? Volt-e valaha is hősiesebb és drámaibb kor, mint a miénk?

Még az eseményekben és megrázkódtatásokban oly gazdag francia forradalom korában sem volt ennnyi hősiesség és drámaiság. Az a forradalom, természetesen, össze sem hasonlítható a mienkkel. Bár a maga idejében a haladást szolgálta, mégiscsak polgári forradalom volt. A mi szocialista forradalmunk az első, amely a történelem leghaladóbb osztályának, a proletariátusnak az érdekeiért harcolva egyúttal az egész dolgozó emberiség érdekeiért harcol. Nagyon ajánlom a komszomolistáknak, fiataljainknak, olvassák el Gorkij „A viharmadár dala" című költeményét. Híven ábrázolja a régi Oroszország haladó embereinek forradalmi törekvéseit.

Aki a szocialista munkának kíván élni, az alkot, átalakítja az életet, harcol, lerombolja a régit és újat teremt. S a mi szovjet valóságunk lehetővé teszi minden dolgozónak, minden fiatal munkásnak és kolhozparasztnak, hogy kibontakoztassa

képességeit és tehetségét. Érthető, hogy az emberiség történetében nem volt még ilyen érdekes időszak, hiszen az októberi forradalom előtt a mindennapi kenyerét folyt a harc olyan körülmények között, amikor maroknyi gazdag uralkodott a dolgozók millióí felett.

Nem kétséges, hogy harcunkból, a hazánkban folyó átalakulás eredményeképpen, hamarosan csodálatos remekművek születnek majd. Nem kétséges, hogy forradalmi valóságunk nagyszerű témákat szolgáltat majd a művészeknek. S ilyen korban élni valóban nagy boldogság. Bár 58 éves vagyok, végtelenül boldoggá tesz az a tudat, hogy ilyen korban élhetek. Tudjuk, hogy eljön majd a kommunizmus, amikor szép és érdekes lesz az élet, de a legszebb pillanat mégis az, amikor az osztályok között folyik a harc, amikor mi magunk is részt veszünk ebben a harcban, azzal a meggyőződéssel, hogy e küzdelemből a proletariátus kerül ki győztesen.

Hogyne lelkesítené ez ifjúságunkat is újabb hőstettekre a szocializmusért folyó harcban! S nap nap után látjuk, hogy a párt neveltjei — a lenini Komszomol fiai — milyen odaadással szolgálják a szocializmus ügyét, hogyan látnak neki a párt első felhívására a kultúra és a technika elsajátításának, hogyan termelik ki a kőzetet a bányákban, hogyan építik a metrót, hogyan rohamozzák a sztratoszféra magasságait, milyen férfiasan küzdenek a zord sarkvidékkel, s miképpen válnak így a Szovjetunió első hőseivé.

Pártunk Központi Bizottsága... tudja, hogy a Komszomol lelkesen teljesíti a párt által kitűzött feladatokat. A pártot és a kormányt határtalan szeretettel övezi, a legnagyobb odaadással támogatja országunk ifjú nemzedéke, a Komszomol. Mi, öreg bolsevikok, bizonyosak vagyunk benne, hogy nem tévedünk: a komszomolisták a Szovjetunió új építői.

Ha *igazi* kommunista akarsz lenni, életed végéig fiatal maradsz.

Miért mondtam azt, hogy igazi kommunista? Miért ad a kommunizmus ilyen életerőt az embereknek? Az igazi kommunista számára a személyes élmények csak *másodrendűek:* mondjuk, valami családi kellemetlenség ér — nagyon fáj, persze, de arra gondolok, hogy a szocializmust ez nem érinti,

s így munkámat sem befolyásolhatja. Akinek mindig csak a családi érdekei lebegnek a szeme előtt, aki mindig csak önönmagára és kedvesére gondol, nem válhat igazi kommunistává. S aki valóban aktívan dolgozik, aki tevékenyen részt vesz az egész építőmunkában, olykor észre sem veszi, hogy őrajta milyen ruha van, meg is feledkezik apró-cseprő családi ügyeiről, egyéni kellemetlenségeiről.

Ahhoz, hogy valaki tántoríthatatlan kommunista legyen, mindenekelőtt szilárd kommunista világnézettel kell rendelkeznie. Ez teszi lehetővé, hogy hozzáértéssel nyúljunk minden kérdéshez, és helyesen vizsgáljunk minden jelenséget. A kommunista világnézet a proletárforradalom harcosainak ugyanaz, mint — mondjuk — a csillagásznak az óriás távcső, vagy a laboratóriumi kutatónak a mikroszkóp. A politikusnak, a közéleti embernek a kommunista világnézet teszi lehetővé, hogy helyesen, egész sokrétűségében lássa a helyzetet, amelyben dolgozik, hogy szervezze és harcba vigye a tömegeket, világosan lássa, megértse és kijelölje a további perspektivákat. Mindez együttvéve erősíti az embert és nemcsak az apró-cseprő, egyéni bajokkal szemben vértezi fel, hanem a nagyokkal szemben is. Ha a közös eszméknek élünk, ha a kollektívát helyezzük mindenek fölé, ha ugyanazok az érdekek és remények éltetnek bennünket, mint környezetünket — így éppen a dolgozóknak eme közös érdekei azok, amelyek bennünket, öreg kommunistákat, megfiatalítanak.

Vegyük csak például a polgárháború időszakát és a szocializmus építésének időszakát. Ezekben a napokban a dolgozók, még az öregek is, a hősiesség és a lelkesedés csodáit művelték, nagyszerű tetteket hajtottak végre, s ezt teszik ma is. Sose feledjék ezt el azok, akik majd a helyünkre lépnek: a komszomolisták, az ifjúmunkások és kolhozparasztok. Az öreg bolsevikoktól, a harcedzett öreg proletároktól el kell sajátítaniuk a kollektív szellemet, a lobogó alkotókedvet, meg kell tanulniuk a végbemenő események értelmezését és elvi magyarázatát.

Ha lépést akarunk tartani rohanó életünkkel, ehhez nem elegendő a lázas munka.

A komszomolisták, különösen az aktivisták, gyakran panasz-

kodnak, hogy nincs idejük olvasni, képezni magukat. Magam is elfoglalt ember vagyok, mégis jut naponta időm az olvasásra. Naponta elolvasok legalább nyolc-tíz oldalt — nem iratokból, hanem marxista könyvekből, s emellett a szépirodalmi újdonságokat is olvasgatom...

A komszomolisták, s kiváltképpen a Komszomol aktivistái sokat dolgoznak. Rengeteg a dolguk, mégis igyekezniük kell sokoldalúan képzett emberekké válni.

A szocialista építéshez művelt emberek kellenek, művelt embernek pedig az tekinthető, aki nemcsak sokat olvas, hanem emellett behatóan foglalkozik a materialista filozófiával, elsajátítja a tudomány vívmányait, helyesen értelmezi az olvasottakat és tudja, hogyan kell a forradalmi elméletet a forradalmi gyakorlattal összekapcsolni.

S nem kétséges, hogy ha a komszomolisták jól osztják be idejüket, jut belőle az elméleti képzésre is.

M. I. Kalinyin. Az ifjúságról. Molodaja Gvargyija kiadás. 1940.

AZ ÖSSZ-SZÖVETSÉGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG NEVÉT VISELŐ KATONAISKOLA TÁBORAVATÓ ÜNNEPI ÜLÉSÉN MONDOTT BESZÉDBŐL

1934. május 29

Elvtársak, köszöntöm iskolájuk hallgatóit és parancsnokait. Kiváló munkájukért ma átnyújtják önöknek a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége Központi Végrehajtó Bizottságának elismerő oklevelét.

Mit is mondjak önöknek? Úgy hiszem, az iskola parancsnokától az utolsó hallgatóig önök is mindannyian nagyon jól tudják, hogy hadseregünknek a világ valamennyi hadserege között a legjobbnak kell lennie. S ez érthető is, minthogy Vörös Hadseregünk a világon egyedülálló hadsereg, szemben áll vele az egész világ.

Ha elolvassák a japán vezetők nyilatkozatait, azt látják, hogy ők szeretik a japán hadsereget szembeállítani az egész világgal. Ez a szembeállítás azonban minden alapot nélkülöz. Egyetlen tőkésország nem állíthatja szembe magát valamennyi tőkésországgal.

A mi hadseregünk viszont nem úgy áll szemben a tőkésvilág valamennyi hadseregével, ahogy ők teszik. Mi azt sem mondjuk, hogy az egész világ sorompóba állt ellenünk. Ezt nem mondhatjuk, mert fölösleges is lenne. Ezt mindenki megérti különösebb magyarázkodás nélkül is. Világos, hogy a tőkésvilág ellenünk van. Még a velünk legjobb kapcsolatokat fenntartó országok is, s bennük azok az emberek is, akik különösen határozottan szállnak síkra a Szovjetunióval való barátság mellett, csak taktikai megfontolásokból támogatják a Szovjetunióval való barátságot, csak azért, mert — ha lehet azt mondani — az adott nép, az adott állam vagy uralkodó társadalmi réteg érdekei ezt átmenetileg így kívánják.

Lényegében véve azt akarom mondani, hogy a mi hadse-

regünk az egyetlen proletárhadsereg, nem számítjuk a kínai Vörös Hadsereget, amely már öt éve szüntelen harcot folytat a tőkésekkel. Ennek megfelelően hadseregünk feladatai is sokkal bonyolultabbak és felelősségteljesebbek. S ez érthető is, minthogy a mi hadseregünk veresége a világproletariátus vereségét jelentené. A proletariátus érdekeiből kiindulva még csak gondolni sem szabad arra, hogy a mi hadseregünk az ellenséggel vívott harcban akár kétszeres erőfölénnyel szemben is vereséget szenvedhetne. Példaképpen a legkedvezőbb arányt vettem: egy a kettőhöz. Tegyük fel, hogy nem mind támadnak ránk egyszerre, hanem a támadás fokozatosan bontakozik ki.

Ebből az egyszerű, mindenki számára érthető számításból teljesen világosan kitűnik, hogy hadseregünknek harci kvalitásai tekintetében legalább háromszorosan-négyszeresen felül kell múlnia bármely kapitalista ország hadseregét. Elértük-e ezt? Természetesen, még nem. Hadseregünk, minden bizonnyal, a legjobbnak tekinthető felszerelése, fegyelme, öntudatossága és erkölcsi állapota tekintetében. E kvalitásai tekintetében vetekedhet bármelyik másik hadsereggel. Csakhogy a háborúban nem csupán anyagi és erkölcsi fölényre van szükség. A korszerű háború rendkívül sokrétű, bonyolult folyamat. A vezetőtől, a parancsnoktól megköveteli, hogy össze tudja hangolni a valamennyi bevetett fegyvernemet, a légierőtől egészen a gyalogságig. A parancsnoki állománynak rendkívül képzettnek kell lennie. Minden parancsnoknak mesteri szinten kell ismernie szakmáját. S hogy jól értsen a dolgához, a parancsnoknak igen művelt embernek kell lennie. Csak művelt ember tudja a harcban felhasználni a modern fegyverek minden fajtáját és a helyzet kedvező alakulását.

Vöröskatona-állományunknak minőség tekintetében is messze felül kell múlnia bármely tőkésország közkatonáját. Egyrészt, rendkívül nagy fegyelemre van szükség, másrészt viszont el kell érnünk, hogy az emberek maguk is tudjanak tájékozódni minden bonyolult esetben, hogy ne csak lelkesedésüket, hanem tudásukat és kultúrájukat is használni tudják a harcban. S ha a katonának fel kell áldoznia életét, áldozza fel úgy, hogy az maximális eredménnyel járjon, nagymértékben hozzá-

járuljon a győzelem kivívásához. Az egyszerű önfeláldozás csupán hősiesség, márpedig csak hősiességgel, ésszerű számítás nélkül, az összes anyagi eszközök felhasználása nélkül győzelmet aratni ma szinte lehetetlen. A hősiesség szép, de egymagában még kevés. A fontos az, hogy a hősiesség maximális eredményekkel járjon. Ha már az ember az életét áldozza, mérjen minél súlyosabb csapást az ellenségre. Ez viszont megint csak úgy érhető el, ha ismerjük a katonai szakma minden csínját-binját, ha töviről-hegyire ismerjük azt a technikát, amelyet a hadsereg rendelkezésére bocsátunk.

Sőt. Nekem az az egyéni véleményem, hogy az embereknek mindig meg kell előzniük a technikát, a hadseregnek e technika ismerete, a vele való bánni tudás tekintetében magasabb színvonalon kell állnia magánál a technikánál. A hadseregben legyen állandó igény annak fejlesztésére, s mindig elégedetlennek kell lennie a meglevő technikával. Ez azt jelenti, hogy a hadseregnek nem szabad egyhelyben állnia, hanem az elért színvonalról, állandóan tovább kell fejlődnie.

A katonai gyakorlat, a katonai ismeretek mindig előbbre vitték az új technika tökéletesedését. S ez érthető is, minthogy a hadsereg a technika alkalmazása közben látja annak minden fogyatékosságát.

Körülbelül ilyen hadseregre van hát szüksége a Szovjetuniónak.

Az önök iskolája a legutóbbi tanévig mindig az élen járt. Az utóbbi évben kissé megingott, s ha jól tudom, lövészetben elhagyta valamelyik másik iskola. Ebben sem látok semmi szégyelnivalót, minthogy az önök iskoláját így is a legjobbak közt tartjuk nyilván. S ha a Szovjetunióban akadt még egy iskola, amely legyőzte, s egy másik, amely nem sok híján ugyanolyan nagy eredményeket ért el, ez csak azt bizonyítja, hogy hadseregünk egységes, s egy akarat fűti nemcsak Moszkva, hanem a többi köztársaság ifjúságát is. Az úgynevezett patriotizmus érzését, igaz, kissé piszkálja az a körülmény, hogy a mi iskolánkat legyőzték. Ám ha az egész állam érdekeit, az ország védelmének érdekeit nézzük, s abból a megfontolásból indulunk ki, hogy valamennyiünk közös feladata az egész Szovjetunió védelmi képességének emelése, hogy minden dol-

gozónak igyekeznie kell országunkat hatalmassá, a legsúlyosabb harcban is legyőzhetetlenné tenni — ebből a szempontból nézve az iskola veresége pozitív tényezőnek tekintendő, hiszen arról tanúskodik, hogy hadseregünk egésze megerősödött, hogy egész hadseregünk jobban sajátította el a technikát.

Ezt nem azért mondom önöknek, hogy kudarcukba belenyugodjanak. Személy szerint én azt szeretném, ha a következő alkalommal önök győznének, s újra magukhoz ragadva az elsőséget, így a többieket még jobb eredményekre ösztönöznék. Ha a belorusz iskola a legjobbak közé került, igyekeznie kell még feljebb kerülni. Hadseregünknek, ezt újra hangsúlyozom, a világ legjobb hadseregének kell lennie.

Végül, engedjék meg, hogy gratuláljak önöknek a mai ünnep alkalmával, és kifejezzem azt a reményemet, hogy a mi fiatal parancsnoki állományunk a legkiválóbb lesz a világon; s minden erejével igyekszik majd elérni, hogy a vöröskatona mind tudatossága, mind technikai képzettsége, mind fegyelme, mind pedig — ami a legfontosabb — a győzelembe vetett szilárd hite tekintetében a proletariátus ügyének legjobb és legállhatatosabb harcosa legyen. Ne feledjék, hogy ez az önbizalom kétségtelenül verhetetlenné teszi majd hadseregünket; győzelmeinkben ennnek rendkívül nagy szerepe lesz. Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy egy harcrend csak akkor erős, ha minden parancsnok és vöröskatona, a csatába indulva megbízik a másikban, ha nem kell árulástól tartania, s bizonyos lehet afelől, hogy minden egység a végsőkig fog harcolni.

BESZÉD A KATONAI AKADÉMIÁK HALLGATÓINAK ZÁRÓÜNNEPSÉGÉN

Üdvözlöm önöket, elvtársak, mérnökök és parancsnokok, abból az alkalomból, hogy befejezték tanulmányaikat, elvégezték a főiskolát és most a Vörös Hadseregben megkezdik gyakorlati munkájukat. Főiskolai végzettséggel nálunk, a Szovjetunióban egyelőre még nem sokan rendelkeznek. Önök a mai nappal ezek soraiba lépnek, s így még nagyobb felelősség hárul önökre egész munkájukért. Csakhogy önök, elvtársak, nem akármilyen mérnökök, hanem hadmérnökök. Hadmérnöknek lenni a Szovjetunióban nagy megtiszteltetés.

Mit jelent nálunk hadmérnöknek lenni? Ez azt jelenti, hogy részt vesz a proletár hadseregnek, a világ egyetlen Munkás-Paraszt Vörös Hadseregének fejlesztésében és szervezésében, annak a hadseregnek a szervezésében, amely az egész világ dolgozó tömegeinek érdekeit védi. Mi lehet nemesebb, megtisztelőbb feladat, mint a történelemben az első és a világon az egyetlen Vörös Hadsereg szervezőjének, fejlesztőjének lenni. Ezt a nagy és megtisztelő feladatot önöknek minden energiájukkal meg kell oldaniuk.

A mai Vörös Hadsereg már nem olyan, mint néhány évvel ezelőtt volt. Évről évre nagyobbak a vele szemben támasztott követelmények, s szüntelenül fejlődik, tökéletesedik.

A háború megköveteli, hogy a legcélszerűbben hasznosítsuk mindazokat a tapasztalatokat, mindazokat az anyagi és szellemi erőket, amelyekkel államunk, pártunk rendelkezik. Minél jobban kihasználni ezeket az erőket arra, hogy egy esetleges háborúban, ha ránk kényszerítik, megszervezzük a győzelmet — ez a mi feladatunk! Önök, a Vörös Hadsereg

mérnökei, technikusai, parancsnokai, önök építik és szervezik fegyveres erőinket!

A világon csak egyetlen olyan állam van — a szovjet állam —, amelynek az a célja, hogy az emberiséget végérvényesen kiszabadítsa a sok évszázados rabságból. És a Vörös Hadsereg, e hadsereg minden katonája és parancsnoka tudja, hogy az ellenséggel való esetleges összeütközésben győznünk kell és győzni is fogunk. Ezért ne feledjék, elvtársak, hogy minden erőnket, minden energiánkat, összes tudományos tapasztalatainkat a Vörös Hadsereg fejlesztésére, erejének növelésére, további tökéletesítésére kell fordítanunk. Elvtársak, még egyszer a legjobbakat kívánom önöknek, és remélem, hogy a mérnököknek és parancsnokoknak ez az újabb gárdája számottevő gyarapodást jelent majd Vörös Hadseregünknek, hadiiparunknak, s hogy egész munkájával előmozdítja majd a győzelmet, ha háborút kényszerítenének ránk.

A nagy Kommunista Pártnak hurrá! *(Hosszan tartó harsogó hurrázás nyomja el Kalinyin elvtárs szavait.)*

Pravda, 123. sz.
1935. május 8.

BESZÉD
A SZOVJETUNIÓ KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA ELNÖKSÉGÉNEK ÜLÉSÉN A LEGJOBB EJTŐERNYŐSÖK KITÜNTETÉSE ALKALMÁBÓL

1935. május 17

Ma a kitüntetéseket olyan személyeknek nyújtottuk át, akik zömükben országunk védelmének területén dolgoznak.

A Szovjetunió védelme valamennyi állampolgár egyik legfelelősségteljesebb és legmegtisztelőbb feladata. A párt és a kormány minden lehetőt elkövet, hogy tovább fokozza a Szovjetunió védelmi képességét.

Ha nyomon követjük védelmi képességünk fejlődését a szovjethatalom megteremtésétől a mai napig, nyugodtan állíthatjuk, hogy hatalmas sikereket értünk el. Ez valamennyiünk előtt teljesen világos. Ha csak egyszerűen összehasonlítjuk a mi országunk védelmi képességét azoknak az államoknak a katonai erejével, amelyeknek a támadását esetleg vissza kell majd vernünk, világossá válik, mekkorát haladtunk. Sikereink pontosabb ellenőrzésére természetesen csak akkor kerül sor, ha a történelem a mi Vörös Hadseregünk ezredeit szemtől-szembe állítaná az ellenség fegyveres erőivel.

Önök nyilván tisztában vannak vele, hogy más a helyzete ugyanannak az ejtőernyősnek, amikor a saját hazája területén tevékenykedik, és megint más, amikor idegen területen kell működnie. Más, ha az ember repülőgépről itthon ugrik le, ahol a néptömegek lelkes tapssal fogadják, és megint más ellenséges földön leereszkedni. Ilyenkor van igazán jelentősége annak, hogy az ejtőernyős tudjon tájékozódni és helyesen határozni. Éppen ezért elvtársainknak minden erejükből fejleszteniük kell magukban ezt a képességet.

Önök, mint katonák, minden bizonnyal tanulmányozzák a régi háborúk történetét, a háborúkban részt vevő hadseregek összetételét és ezeknek a háborúknak az eredményeit. A tör-

ténelemből tudják, hogy a kulturáltabb, fegyelmezettebb és jobban kiképzett, magasabb eszményeket szolgáló hadsereg mindig óriási fölényben volt az olyan hadsereggel szemben, amelyből ezek az elemek hiányoztak. Nekünk van egy óriási előnyünk, amellyel egyetlen ország sem dicsekedhet: mi munkás-paraszt államot védelmezünk. Azokat az osztályokat védjük, amelyek a világon mindenütt, mindig elnyomás alatt éltek. Nálunk a katona az öntudatnak sokkal magasabb fokán áll, mint bármely kapitalista hadseregben.

A Vörös Hadsereg vitézsége, katonáinak lelkesedése, áldozatkészsége — megannyi olyan tulajdonság, amelyet nálunk maga a szovjet rendszer, pártunk nevel az emberekbe. De ezekhez az elsőrendű jelentőségű tényezőkhöz hozzá kell még számítani a nagyfokú kulturáltságot, a tudomány és a technika elsajátítását. Ne mondjuk, hogy az ellenséget könnyűszerrel elintézzük. Nem, az ellenséget le kell vernünk. A hadsereg, a repülők, a parancsnokok és a katonák tekintsék a vereség puszta gondolatát is iszonyatosan károsnak, amely a munkásosztály legjobb fiainak évtizedes munkáját egy csapásra tönkre teheti, amely hihetetlenül messzire kitolhatja a kommunizmus győzelmét. Éppen ezért az eljövendő háborúban mindent el kell követnünk a győzelem kivívásáért.

Milyen döntő elemekben mutatkozik még hiány nálunk? Még nem értük el a modern technika csúcsait, és még korántsem tudjuk tökéletesen kihasználni a rendelkezésünkre álló technikát. Éppen itt vár még ránk a legtöbb tennivaló.

Engedjék meg, elvtársak, hogy a legjobb eredményeket kívánjam önöknek a haza védelmének megszilárdítását célzó megtisztelő munkájukban. *(Viharos, hosszan tartó taps.)*

Pravda, 135. sz.
1935. május 18.

A VÖRÖS HADSEREGET A DOLGOZÓK GONDOSKODÁSA ÉS SZERETETE VESZI KÖRÜL

BESZÉD A SZOVJETUNIÓ KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA ELNÖKSÉGÉNEK ÜLÉSÉN AZ AZERBAJDZSÁNI NEMZETI HADOSZTÁLYNAK ÉS AZ AZERBAJDZSÁNI SZSZK FUNKCIONÁRIUSAINAK KITÜNTETÉSE ALKALMÁBÓL

1936. január 28

Elvtársak! Engedjék meg, hogy üdvözöljem önöket, a Lenin-renddel, a Munka Vörös Zászlórendjével, a Vörös Csillag-renddel és a „Megbecsülés jele" renddel — kitüntetettek dicső családjának új tagjait. Nagy kitüntetés ez a köztársaságra nézve. A Szovjetunió kormánya ezzel a kitüntetéssel megmutatta, milyen jelentős helyet foglal el az önök köztársasága a Szovjetunió köztársaságainak sorában. Ez egyúttal azt is tanúsítja, hogy szovjet Azerbajdzsán sok olyan embert adott hazánknak, akik a Szovjetunió legjobbjaival egy sorban menetelnek.

Külön is szeretnék szólni az azerbajdzsáni hadosztály kitüntetéséről. A mi hadseregünk feladata a Szovjetunió határainak védelme. Csakhogy Vörös Hadseregünk emellett a kultúra fészke is a Szovjetunió valamennyi népe számára.

Még nem is olyan régen (általános szokás szerint) az emberek sírva-ríva búcsúztatták a bevonuló katonákat. Ha valamelyik faluban nagy volt a jajveszékelés, az arra járó minden kérdezősködés nélkül is tudhatta, hogy az újoncok vonulnak be katonai szolgálatra, hogy a parasztok búcsúztatják a cári hadseregbe bevonuló fiaikat. Oda bevonulni csakugyan nem volt élvezet, kivéve persze a népesség kiváltságos rétegeit, amelyeknek a tagjai tiszti szolgálatot teljesítettek. De még a burzsoák és a földesurak is csak ügyefogyott fiaikat küldték a hadseregbe, akiket nem volt mire tanítani vagy akik nem voltak alkalmasak a tanulásra.

Egészen más a helyzet nálunk. Valóságos harc folyik a hadseregbe való bejutásért. És tudomásom szerint nemcsak az

OSZFSZK-ban folyik ilyesmi, hanem valamennyi szövetséges köztársaságunkban is.

Mi készteti munkás-, paraszt-, kolhozifjúságunkat arra, hogy igyekezzen a Vörös Hadseregbe bejutni? Elsősorban az a tudat, hogy a Vörös Hadseregben az emberek művelődnek, politikailag fejlődnek. S ez valóban így is van. Hadseregünkben az emberek művelődnek, politikailag aktivizálódnak. A leszerelt katona városban is, falun is aktív politikai munkássá válik. Ha szemügyre vesszük a falusi aktívát, azt látjuk, hogy túlnyomó része volt vöröskatonák közül került ki. S ez persze nem véletlen.

Emellett a parasztok és a munkások szeretik hazájukat, a Szovjetuniót, féltik határai sértetlenségét, s ugyanakkor tisztában vannak vele, hogy csak egy hatalmas és művelt, teljesen tudatos hadsereg biztosíthatja a Szovjetunió területi épségét. határainak sértetlenségét.

Ily módon az első mozzanathoz, tudniillik, hogy a Vörös Hadsereg műveltebbé teszi és politikailag neveli az embereket, hozzájön még ez az alapvető cél is, amely mélyen beleévődött a dolgozók tudatába: a szocialista haza határainak védelme.

Azt hiszem, nincs a világon még egy állam, legyen bár a leghazafiasabb, amelyben a népesség olyan nagy százaléka világosan tudatában volna annak, hogy miért kell katonai szolgálatot teljesítenie, miért kell harcolnia a szovjet állam területi épségéért.

Meggyőződésem az is, elvtársak, hogy nemzeti szovjetköztársaságaink csapatai a Szovjetunió nehéz napjaiban becsülettel versengenek majd egymással és a Vörös Hadsereg törzskádereivel a szovjet határok védelmében.

A legcsekélyebb mértékben sem kételkedem Vörös Hadseregünk nemzeti osztagainak bátorságában és hősiességében. Sőt, bizonyos vagyok benne, hogy ebben a tekintetben a legcsekélyebb mértékben sem maradnak el hadseregünk törzskáderei mögött.

Ez nagyon szép, de fontos, hogy ne maradjanak el mögöttük bolsevik bátorság tekintetében sem. Mit is jelent a bolsevik bátorság? Azt jelenti, hogy nem áldozzuk fel hiába-

valóan életünket, hanem — ha már erre kerül sor — tudjuk becsülettel úgy feláldozni életünket, hogy az ellenség ezért emberéletek tucatjával fizessen. Erre a bolsevik tételre meg kell tanítani Vörös Hadseregünk minden harcosát és parancsnokát. Mert ha háborúra kerül sor, rendkívül heves és súlyos harc lesz az.

Amikor meglátogattam a moszkvai katonaiskolát, a hallgatók azt mondták nekem: „Kalinyin elvtárs, ha kétszeres túlerővel kell majd harcolnunk, akkor is mi fogunk győzni". S én így válaszoltam: „Ha kétszeres túlerő ellen kell majd harcolnunk, teljesen bizonyos vagyok benne, hogy az ellenséget csúnyán felaprítjuk. De lehet, hogy háromszoros vagy négyszeres túlerővel kerülünk szembe. Önöknek erre is készen kell állniuk, önöknek technikailag és minden más tekintetben fel kell készülniük arra, hogy mindegyik harcosunk esetleg négy ellenséges harcossal is megbirkózzon".

Nézetem szerint Vörös Hadseregünk nemzeti osztagaiban a harcosoknak és parancsnokoknak éppen az a feladatuk, hogy felkészüljenek a háromszoros-négyszeres túlerővel való megbirkózásra. Ez esetben nemcsak megvédjük majd határainkat, hanem alaposan szét is verjük ellenségeinket. *(Viharos taps.)*

Szívből kívánom, hogy az azerbajdzsáni hadosztály dicső Vörös Hadseregünk élenjáró hadosztályai között foglaljon helyet, hogy őrizze és fejlessze az egész Vörös Hadseregünkben érvényesülő politikai vonalat, hogy mindig szoros kapcsolatban álljon a munkásosztállyal és a kolhozparasztsággal, s ne higgye, hogy ennek a kapcsolatnak csak ma van politikai jelentősége.

Miért? Azért, mert a dolgozókkal való szoros kapcsolat az egyik hatalmas eszköz hadseregünk harcképességének fokozására. Az a katonai egység, amely az arcvonalon küzd és tudja, hogy a munkások és a parasztok mögötte állnak — az ilyen egység erős, az ereje megsokszorozódik. Éppen ezért, parancsnok elvtársak — ezredestől a hadnagyig —, sohase feledkezzenek meg munkájuknak erről az oldaláról. Amikor munkásgyűléseken szólalnak fel, vagy a kolhozokba látogatnak, ne tekintsék ezt a helyi pártszervek utasítására nyújtott segítség-

nek, csupán szűk értelemben vett patronálási munkának. Tartsák mindig szem előtt, hogy ezzel nemcsak önök nyújtanak segítséget, hiszen ezt sokszorosan visszakapják olyan helyzetekben, amelyekért a Vörös Hadsereget tulajdonképpen fenntartjuk.

Engedjék meg, hogy még egyszer gratuláljak az összes kitüntetett elvtársnak, civileknek és katonáknak egyaránt — hiszen szívük szerint nálunk a civilek is katonák —, engedjék meg, hogy gratuláljak önöknek, és kifejezzem azt a reményemet, hogy ez a kitüntetés újabb erőt önt önökbe a gazdasági, a kulturális és a katonai fronton folytatott harcukhoz. *(Viharos taps. A kitüntetettek lelkesen éljenzik a pártot és a kormányt.)*

M. I. Kalinyin. Cikkek és beszédek a Szovjetunió VII. és VIII. szovjetkongresszusa közötti időből. Partizdat, 1936.

LEGYÜNK MINDIG RÉSEN, ŐRIZZÜK ÉBEREN HATÁRAINKAT!

A SZOVJETUNIÓ KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA ELNÖKSÉGÉNEK ÜLÉSÉN A TÁVOL-KELETI HATÁRŐRÖKNEK ÉS A BELORUSZ SZSZK ÁLLATTENYÉSZTŐ KOLHOZPARASZTJAINAK KITÜNTETÉSE ALKALMÁBÓL MONDOTT BESZÉDBŐL

1936. február 27

A távol-keleti határőr elvtársakra rendkívül nehéz feladat hárul — nemcsak azért, mert messze vannak a központtól, nemcsak azért, mert ott különösen rideg az éghajlat, avagy mert ott a határmenti területek többnyire lakatlanok.

Különösen nehéz távol-keleti határőreink dolga azért is, mert valamennyi határunk között ez a legnyugtalanabb.

Rendkívül nagy figyelemre, éberségre van ott szükség. Emberfeletti bátorság és a Szovjetunió iránti hűség szükséges ott, óriási állhatatosságot kell tanúsítani a szünet nélkül állandóan folytatódó provokációs határsértésekkel szemben.

Határőr osztagaink Vörös Hadseregünk élenjáró osztagai. Mindennapi tevékenységük során közvetlenül kerülnek szembe az idegen, kapitalista országok képviselőivel.

A határainkon álló határőröket szüntelenül mindenféle provokációk érik a határon túlról. Erős idegekkel kell rendelkezniük, rendkívül hidegvérűnek kell lenniük, hogy ne üljenek fel a provokációknak. S meg kell mondanunk, hogy távol-keleti határőreink, egészében véve, ebben a tekintetben magas színvonalon állnak.

Vannak azonban, elvtársak, olyan pillanatok, amikor a határőröknek már nemcsak állhatatosságot kell tanúsítaniuk, hanem közvetlen, nyílt harcot is kell vívniuk a szovjet határok erőteljes védelmében. Erre pedig akkor kerül sor, amikor az ellenség megsérti a szovjet határokat, áttöri műszaki záraink hálózatát. Ilyenkor már valóságos harc kerekedik.

És, elvtársak, határőreink az összetűzések egész sorában megmutatták, hogy becsülettel őrzik, védelmezik határainkat. Nem kétlem, hogy nemcsak ezt a képességüket mutatták meg,

hanem tiszteletet is ébresztettek szomszédainkban egész Vörös Hadseregünk iránt.

Önök nagyon jól tudják, hogy ilyen körülmények között az ember nem „illedelmes viselkedéssel", hanem erejével vívja ki magának a tiszteletet. Ha valaki nem hallgat a szóra, és erőszakkal próbál betörni területünkre, jól oda kell csapnunk, hogy az illető megérezze erőnket, s így megtanítsuk tisztességre. Ilyen körülmények között nem lehet másképpen megbecsülést kivívni. S éppen ilyen a helyzet távol-keleti határainkon.

Nem kétséges előttem, hogy a kemény lecke, amelyben a pimasz útonállókat az utóbbi két-három összetűzés alkalmával határőreink részesítették, megtanította ellenségeinket erőnk és hatalmunk, Vörös Hadseregünk tiszteletére.

Elvtársak, mi nem akarunk összeütközéseket más államokkal, nem törekszünk idegen területek meghódítására.

Hódításra az törekszik, aki idegen javakat akar megkaparintani. Nekünk erre nincs szükségünk. Azokat a javakat, amelyekre szükségünk van, előteremtjük magunk is. Most is vannak közöttünk állattenyésztő kolhozparasztok, akik nagy értékeket állítanak elő országunk számára, gyarapítják a Szovjetunió gazdaságát, s ma nagyszerű munkájukért kitüntetésben részesülnek. A munkások és a kolhozparasztok becsületes, önfeláldozó munkája — ez az az út, amelyen haladva gazdaságunkat gyarapítani igyekszünk. Éppen ezért semmiféle belső ösztönző és anyagi feltétel sem késztet bennünket arra, hogy verekedésbe bonyolódjunk bárkivel is.

Ha ennek ellenére akadnak emberek, akik megpróbálnak átjutni határainkon, akik meg akarják kaparintani azt, amit mi teremtettünk és teremtünk, el akarják orozni munkánk gyümölcseit, ki akarják aknázni az általunk létrehozott erőforrásokat, akkor — amint ez önök előtt is világos —, bár szocialista és munkás-paraszt ország, vagyis a legbékésebb ország vagyunk, mégis nagyon megharagudhatunk, és mérgünkben jó nagyot a kezükre is csaphatunk. S az az ellenállás, amelyet határőreink nemegyszer tanúsítottak, amelyre ellenségeink kényszerítettek rá bennünket — nem más, mint a munkás-

paraszt tömegek ellenállása az országunk ellen irányuló merényletekkel szemben.

Úgy hiszem, elvtársak, Bogdanov határőr elvtársnak igaza volt, amikor itteni felszólalásában azt ajánlotta, hogy minél kevesebb véráldozattal verjük vissza ellenségeinket. Ez feltétlenül helyes...

Azt szeretném, ha határőreink, a Távol-Keletre visszaterve, nemcsak a párt és a kormány által tiszteletükre rendezett fogadás benyomását vinnék magukkal, hanem a távol-keleti harcosoknak tolmácsolnák azt a sok lelkes üdvözletet és őszinte jókívánságot is, amelyet az itt jelenlevő kitüntetettek, és az ő révükön a Szovjetunió összes munkásai és parasztjai is dicső határőreink iránt kifejeztek.

M. I. Kalinyin. Cikkek és beszédek a Szovjetunió VII. és VIII. szovjetkongresszusa közötti időből. Partizdat, 1936.

DICSŐ HATÁRŐREINK MÉLTÁN RÉSZESÜLTEK A MAGAS KITÜNTETÉSBEN

BESZÉD A SZOVJETUNIÓ KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA ELNÖKSÉGÉNEK ÜLÉSÉN A HATÁRŐRÖK KITÜNTETÉSE ALKALMÁBÓL

1936. március 17

Kitüntetett elvtársak! Üdvözlöm önöket abból az alkalomból, hogy elnyerték a Szovjetunió legnagyobb kitüntetését.

Elvtársak, a kitüntetettek zömét ma az NKVD* határőr csapatai és egyes vezetői alkotják.

Határőr csapataink becsületes, dicsőséges munkát végeznek. Ez az a munka, amelynél az emberek szemtől szembe találkoznak a másik világ ellenséges képviselőivel. Olyan munka ez, amikor embereink ott állnak a Szovjetunió határán az ellenséggel szemben, amely igyekszik — hol titokban, hol eléggé nyíltan és arcátlan módon — behatolni országunk területére.

Határőreink rendkívül felelősségteljes munkát végeznek, ahol rettenthetetlen harcosokra van szükség. A rettenthetetlenség a legelső tulajdonság, amelyet határőreinktől megkövetelünk. Erre a munkára csakis a mi szovjet, pártos embereink képesek.

Amikor itt ilyen emberekről beszélek, természetesen nem a szó szűk értelmében vett párttagokra gondolok, hanem politikánkat ismerő emberekre, akik a maguk különleges határvédelmi munkájában össze tudják kapcsolni a határőr speciális tulajdonságait a párt és a szovjet kormány politikájával.

Fennállásának 15 éve alatt a határőrség — nyugodtan állíthatom — kiérdemelte azt a kitüntetést, amelyben a párt és a kormány a határőrcsapatokat most részesíti. Talán egyetlen államban sincs még egy olyan nehéz és bonyolult szolgálat, mint nálunk a határőrcsapatok szolgálata.

Vegyük csak a keleti határainkat. Ha csak a sajtóban is

* Belügyi Népbiztosság orosz nevének rövidítése. — *Szerk.*

közölt és a hivatalos okmányokban is említett nyílt támadásokat számoljuk össze, már ezek is elég tekintélyes számot érnek el egyetlen év leforgása alatt.

S ezek csupán azok a támadások, amelyek nagy visszhangot keltenek az egész Szovjetunióban. Pedig bizony naponta adódnak olyan kisebb-nagyobb incidensek, amelyekről sajtónk nem számol be. Mi a magyarázata annak, hogy államunkkal és határainkkal szemben, az egyik leghatalmasabb állammal szemben, amelynek erejét a tőkésországok is mind elismerik — ezek az országok ilyen kihívó politikát engednek meg maguknak? Tudjuk, hogy a tőkésállamok egymással szemben nem mernek ilyen arcátlan provokatív magatartást tanúsítani. Mi hát az oka annak, hogy a Szovjetunióval szemben ezek a kapitalista államok mégis mernek így viselkedni?

Ennek egyetlen magyarázata az, hogy a mi államunk a munkásoké és a parasztoké, a velünk szembenálló hadseregek, pontosabban vezetőik pedig gyűlölnek bennünket, vad gyűlöletet éreznek államunkkal szemben és készek megsemmisíteni bennünket, vagy ha erre nincs mód, legalább némi kárt szeretnének okozni államunknak.

Abban a harcban, amely a köztünk és Franciaország közötti kölcsönös segélynyújtási szerződés megkötéséért folyik, vagy helyesebben folyt, a parasztok, a munkások, a kispolgárok a szerződés megkötése mellett foglaltak állást. Ugyanakkor Franciaországban egy befolyásos csoport azt mondotta: „Inkább béküljünk ki a fasisztákkal, járjunk Canossát — hajoljunk meg a fasiszta Németország előtt, mintsem hogy a bolsevikokkal kössük össze sorsunkat."

Ha tehát önök munkájukban mindig szem előtt tartják, hogy határunk mentén másfajta osztályállamok terülnek el, amelyek kibékíthetetlenül szembenállnak velünk, teljes mértékben megértik majd munkájuk fontosságát és jelentőségét.

Bármely munkaterületen elért minden sikerünk egyrészt megszilárdítja államunkat, növeli anyagi hatalmát, másrészt ingerli ellenségeinket. Ők ugyanis egyre jobban meggyőződnek róla, hogy a kommunista rendszer, amelyet belső tartalma tesz erőssé, nem hullhat szét, hogy megdöntését csak az egész kapitalista világ közös erőfeszítéseivel lehet megkísé-

relni. S ha mindezt jól megfontolják, világossá válik önök előtt, miért folytatják ellenségeink ezt a provokációs politikájukat határainkon. Határőr katonáink, mint látják, a legfelelősségteljesebb, a legfontosabb és a legnehezebb munkát végzik. *(Viharos taps.)*

Kiválóan kell dolgozniuk, s egyben rendkívüli állhatatosságot is kell tanúsítaniuk. Képzeljék csak el, hogy amikor ellenségeink a maguk területén tüntetően viselkednek vöröshatárőreink szeme láttára, milyen erős vágyat éreznek határőreink arra, hogy ellássák a baját ennek a söpredéknek. S ez érthető és nagyon is természetes érzés. Ám a szilárd meggyőződés, a forradalmi edzettség, a belügyi szolgálathoz méltó proletárkitartás segítségére van határőrünknek abban, hogy mindezeket a csúfolódásokat elviselje és uralkodjon érzelmein.

Elvtársak, nagyszerű iskola ez, amelyben bolsevik edzettségű harcosok nevelődnek. Kivárni a megfelelő pillanatot, a szükséges időben lesújtani, kiállni az ilyen provokatív kötözködést — ez komoly dolog. De legalább olyan fontos az is, hogy amikor le kell sújtani, úgy vágjunk oda, hogy azt igazán megérezzék, olyan mesteri hozzáértéssel, hogy egyetlen harcosunk sikeresen helytálljon néggyel szemben is. *(Viharos taps.)* Mindezt nem agitációs célzattal mondom. S azt hiszem, a jelenlevő harcosok és parancsnokok világosan értenek engem. Úgy gondolom, hogy határaink védelmének legjobb módja az, ha tucatnyi harcosukat leveri egyetlen katonánk. *(Taps.)* A japánoknál, mint mondják, a régi szolgálati szabályzatban az állt, hogy egyetlen japán nyugodtan harcolhat két ellenség ellen. De amikor olyan helyzetbe kerülünk majd, hogy támadásuk esetén egyetlen katonánk is megbirkózik majd tucatnyi harcosukkal — ez lesz a legjobb mód ellenfeleink lecsendesítésére. *(Derűs élénkség a teremben. Viharos taps.)*

Lám, ebből az egyszerű, merőben civil okoskodásomból önök nyilván megértik, milyen felelősségteljes és bonyolult feladat hárul előretolt határőr-osztagainkra. Meggyőződéssel és joggal mondhatjuk hát, hogy a határőrök az itt kapott kitüntetést a legteljesebb mértékben kiérdemelték.

Amikor a lapokban megjelent a kormánynak a határőrök

kitüntetésére vonatkozó közleménye, szilárd meggyőződésem szerint minden becsületes munkás, illetve kolhozparaszt azt mondta magában: „Határőr katonáink a határőrség fennállásának 15. évfordulóján teljesen megérdemelten kapják ezt a magas kitüntetést". *(Viharos taps.)*

Elvtársak, a Szovjetunió tovább fejlődik. Anyagi erőink és eszközeink gyarapodnak. Erősödnek pártunk sorai, tökéletesedik a hadseregünk. Vezetőségünk ez alatt az idő alatt megmutatta, hogy a megfelelő pillanatban a kellő irányban tudja koncentrálni a Szovjetunió összes erőit. Mindez, elvtársak, újabb nagy sikerekkel kecsegteti a Szovjetuniót.

Mindamellet szeretném, ha éberségünk egy pillanatra sem lanyhulna, hanem egyre jobban erősödne. Nyíltan meg kell mondanom, hogy határaink őrzése a Szovjetunió honvédelmének egyik legfontosabb tényezője. Önök tisztában vannak vele, hogy a határainkon átcsúszó mindegyik kém, diverzáns igyekszik kárt okozni államunknak.

Azt hiszem, az önök politikai érettsége, a szovjet határok őrzése közben tanúsított ébersége nem engedi majd, hogy bármilyen elhamarkodott cselekedetre ragadtassák magukat. A határőrség tizenöt éves fennállása és az önök áldozatos munkája erről tanúskodik. Úgy gondolom, hogy ezeket a nagyszerű tulajdonságaikat a jövőben is megőrzik, s ha már össze kell tűzniük az ellenséggel, maradéktalanul tudják majd csillogtatni vitézségüket. *(Viharos taps.)*

Elvtársak, nem kételkedem abban, hogy a Belügyi Népbiztosság csapatai, határőr osztagaink teljes lelki nyugalommal megígérhetik a pártnak, a kormánynak, hogy százszorosan meghálálják majd ezt a kitüntetést a munkás-paraszt államnak. *(Viharos taps.)*

Ma, elvtársak, a tengerészeknek egy csoportját is kitüntetjük. A kormány sok tengerésznek adományozott különféle kitüntetéseket. Itt ezeknek csak egy része van képviselve.

A tengerészek kitüntetése, úgy hiszem, kitűnő előjelnek tekinthető. Ez a kitüntetés arról tanúskodik, hogy flottánkban egyre több a kiváló katona, hogy hajóhadunk erőben egyre gyarapodik és tökéletesedik.

S a kitüntetett tengerészek személyében üdvözöljük azokat

az új osztagokat, amelyeknek megvan a maguk sajátos harci módszere az ellenséggel szemben.

Üdvözöljük ezeket az új osztagokat, amelyek a tengerészekre jellemző erővel és energiával lépnek a munkás-paraszt Vörös Hadsereg első soraiba a Szovjetunió ellenségeivel folytatott harcban.

Üdvözöljük a kitüntetett tengerészeknek ezt az első csoportját, és szilárd meggyőződésünk, hogy követik majd más, még népesebb csoportok, és hogy flottánk szerepe a szovjet ország védelmében évről évre fokozódni fog. *(Viharos taps.)*

M. I. Kalinyin. Cikkek és beszédek a Szovjetunió VII. és VIII. szovjetkongresszusa közötti időből. Partizdat, 1936.

A KIVÁLÓ VÁROSI ÉS FALUSI TANÍTÓKNAK AZ „UCSITYELSZKAJA GAZETA" SZERKESZTŐSÉGE ÁLTAL ÖSSZEHÍVOTT ÉRTEKEZLETÉN MONDOTT BESZÉD

1938. december 28

I. A marxista—leninista elmélet elsajátításáról

Elvtársak, sok szó esik manapság nálunk a marxizmus—leninizmus forradalmi elméletének, a bolsevik párt történetének tanulmányozásáról. A legfontosabb itt az, hogy elsajátítsuk ennek az elméletnek a lényegét, hogy megtanuljuk azt a gyakorlatban alkalmazni és megértsük pártunk forradalmi harcának tapasztalatait...

A marxista—leninista tanítás nem holmi hitvallás, nem dogmák gyűjteménye, hanem vezérfonal a cselekvéshez. Amikor a marxizmus—leninizmus elsajátításáról van szó, sokan azt mondják, hogy „elmélyült munka", „különös elmélyedést igénylő munka" ez stb. Márpedig tisztában kell lennünk azzal, hogy a marxizmus—leninizmusban nem a betű a fontos, hanem annak lényege, forradalmi szelleme.

Vajon mit jelent „a marxizmus—leninizmus teljes elsajátítása"? Hogyan értelmezzük ezt? Úgy, hogy szövegszerűen már kész következtetések és formulák alakjában kell bemagolni a marxizmus—leninizmus egész bölcsességét? Vagy pedig úgy, hogy a lényegét kell elsajátítani és hogy ezt az elméletet tudni kell a cselekvés vezérfonalául használni a társadalmi-politikai életben és magánéletünkben egyaránt? Ez utóbbi a helyesebb, a fontosabb — ez a döntő a marxizmus—leninizmusban. S amikor a „marxizmus—leninizmus elsajátításáról" van szó, ez azt jelenti, hogy meg kell tanulnunk azt a maga dinamikájában látni.

A marxizmus—leninizmus bemagolására nagyjából mindenki képes, de elsajátítani a lényegét és megtanulni az alkalmazását — ez már nehezebb dolog. Sok öreg munkást ismerünk, aki részt vett a politikai harcban. Vajon volt-e alkalmuk

annyira tanulmányozni a marxizmus—leninizmust, mint önöknek? Hiszen nem állt rendelkezésükre „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története". Nagyon kevés lehetőségük volt ennek az elméletnek a rendszeres tanulmányozására. Legfeljebb egy tucatra való forradalmi könyvet olvastak el — ennyi az egész. Gyakorlatukban mégis elég jól alkalmazták a marxizmus—leninizmust. Emberek milliói haladtak és haladnak ma is ennek az elméletnek a zászlaja alatt. És sok munkás helyesen foglalt állást a társadalmi jelenségeket illetően a politikai életben, helyesen értelmezte a marxista—leninista irányvonalat az egyes kérdések eldöntésében, mert megértette, felfogta a marxista—leninista elmélet forradalmi lényegét.

A marxizmus—leninizmus tanulmányozása nem öncél, nem formális cselekedet. Nem azért tanulmányozzuk a marxizmus—leninizmust, hogy formálisan ismerjük — ahogy régen a katekizmust tanultuk. A marxizmus—leninizmust mint olyan módszert, olyan eszközt tanulmányozzuk, amelynek segítségével helyesen tudjuk meghatározni politikai, társadalmi és egyéni magatartásunkat. Nézetünk szerint, ez az ember leghatalmasabb fegyvere az életben.

Most azt kell eldöntenünk, hogyan tanulhatnánk meg minél helyesebben alkalmazni a marxizmus—leninizmust a gyakorlati életben. Mindenekelőtt, legalább nagy vonásaiban, ismernünk kell a marxizmus—leninizmus elméleti alapjait, a kommunista párt történetét. A párttörténet tanulmányozása során azt kell vizsgálnunk, hogy bizonyos adott körülmények között hogyan oldottak meg a bolsevikok egy-egy gyakorlati kérdést; miért oldották meg éppen úgy, s nem másképpen, miből indultak ki; miért bojkottáltuk például a Buligin-dumát; miért vettünk részt később, kevésbé kedvező politikai körülmények között a II., a III. és a IV. Állami Duma választásain? Miért? Mindezeknek a kérdéseknek az elemzése során (s jó néhány ilyen kérdés volt a történelemben, mert sokat harcoltunk) ez szinte például szolgálhat arra, hogy miképpen kell a marxista—leninista módszert alkalmazni, hogyan kell más, megváltozott politikai körülmények között más

kérdések megoldásához, a mai helyzetben felmerülő kérdések megoldásához hozzáfogni.

Itt természetesen figyelembe kell venni minden változást, minden új feltételt. Éppen ezért a marxizmus—leninizmus tanulmányozásában az a legfontosabb, hogy önmagunkat vizsgáljuk, mielőtt az élet különböző területein most napirendre kerülő kérdések megoldásához fogunk. Vegyünk egy példát a mindennapi életből. Mondjuk, valamelyik tanítónő elválik a férjétől. Marxista szemszögből mi legyen a magatartásunk ebben az esetben? Mit tegyünk? Hiszen az ilyen kérdésben meg kell találnunk a helyes álláspontot, ebben marxista módon kell ítélkeznünk és döntenünk. A legegyszerűbb állásfoglalás (s ez többé-kevésbé — legalább formailag — helyes is), ha azt mondjuk: ez magánügy, a politikához semmi köze. Mindamellett, ha az esetnek híre terjed, ha a tanulók foglalkoznak vele, ha a faluban pletykálkodásra ad alkalmat, s a tanítónő tekintélye így meginog — mégiscsak ésszerűen meg kell magyaráznunk az esetet. Így bizony néha hétköznapi kérdések is társadalmi-politikai kérdésekké válnak. Az életben lépten-nyomon rengeteg különféle hétköznapi esettel találkozunk. S meg kell találnunk helyes megoldásukat, helyes marxista álláspontra kell helyezkednünk — itt mutatkozik meg, ki az igazi marxista.

A marxizmus—leninizmus az a kulcs, amely lehetővé teszi egyik-másik kérdés megoldását. De csak lehetővé teszi a megoldást, s nem oldja meg a kérdést; lehetővé teszi a helyes állásfoglalást. Mindamellett ez nem kész recept az életben előfordulható minden esetre. Éppen az időszerű kérdések megoldásában, az ebben való állásfoglalásban mutatkozik meg, ki az igazi bolsevik marxista, s ki csak betűrágó, könyvmoly.

Vannak emberek, akik valóban elsajátították a marxizmus—leninizmust, s alkalmazni is tudják ezt az elméletet gyakorlati kérdések megoldásában. S vannak, akik teletömték a fejüket bemagolt szövegekkel, ahogy egy zsákot krumplival tömnek tele, de képtelenek ezt a tudásukat a gyakorlatban alkalmazni. Kívülről fújnak mindent, akár egy előadást is meg tudnak tartani. Ellenben, ha olyasmivel fordulnak hozzájuk, hogy az iskolában ilyen meg ilyen eset történt, például

valamelyik apa elpáholta ott tanuló fiát, s megkérdezik tőlük, hogy a közösség szempontjából mi volna a helyes álláspont ebben a konkrét esetben, az ilyen egyszerű dolog is teljesen megzavarja őket. Ha van is valami javaslatuk, az nyilván opportunista megoldás lesz, amely egyáltalán nem felel meg a marxizmus—leninizmus szellemének, még ha közben egy halom idézetet hordanak is össze. Az opportunizmus nem csupán a marxizmus—leninizmus nyílt tagadásában jut kifejezésre. Olykor betűrágásban, az elmélet dogmatikus felfogásában is megmutatkozik.

A bolsevizmus iskolájának tehát éppen az a lényege, hogy a marxizmus—leninizmus lényegének helyes elsajátítása alapján oldjuk meg a gyakorlati kérdéseket.

A szöveg megtanulása még csak szövegtanulás. S ahogy az iskola a gyermekek számára még nem maga az élet, hanem csak iskola, így a marxizmus—leninizmus tanulmányozása a tanintézetekben, különféle körökben és szemináriumokon, önálló tanulás útján stb. — még csak tanulás. Az ember itt csak könyvből ismeri meg a marxizmus—leninizmust. Amikor azután bekapcsolódik a politikai életbe, a közéleti tevékenységbe, amikor ezt a módszert alkalmazza, mégpedig tudatosan alkalmazza, az már más. Éppen a mindennapi életben felmerülő kérdések megoldásában mutatkozik meg a marxizmus—leninizmus hatása, ez annak legjobb iskolája, itt mutatkozik meg, ki az igazi marxista—leninista.

Nem a szemináriumokon való részvétel vagy előadások hallgatása a legjobb iskola. Ez csak segédeszköz.

A legjobb iskola önök számára az, ha vitatkoznak az emberekkel, elbeszélgetnek a néppel, vagy éppenséggel valamely hanyag diák ügyében döntenek. Vajon mi legyen a döntés: kettes vagy hármas osztályzat, illetőleg az iskolából való kicsapás, vagy éppen ellenkezőleg, elnézőnek kell lenni irányában?

Az ilyen kérdések eldöntése a marxizmus—leninizmus legjobb iskolája.

Mint ahogy az üzemi mérnök számára a gyárban végzett munka nem más, mint technológiai ismereteinek gyakorlati alkalmazása és tapasztalatok szerzése, mint ahogy a tanító

számára az iskolai munka nem más, mint pedagógiai ismereteinek gyakorlati alkalmazása, éppúgy a marxizmus—leninizmus is az elmélet és a gyakorlat eleven, szerves kapcsolatát jelenti.

Talán értik most már, mit is akartam mindezzel mondani. Szeretném önökkel világosan megértetni, hogy a marxizmus—leninizmus elsajátításához korántsem elegendő az elmélet tételeinek és következtetéseinek bemagolása, sőt még az sem elegendő, ha valaki annak lényegét teszi magáévá. Tényleges elsajátításához az is szükséges, hogy az ember megtanulja, hogyan kell ezt az elméletet gyakorlati kérdések megoldásában alkalmazni, s tovább menve: hogyan kell ezt az elméletet a felhalmozott tapasztalatokkal gazdagítani, hogyan kell belőlük leszűrni a tanulságokat, vagyis hogyan kell az elméletet tovább fejleszteni. Márpedig éppen ez a legnehezebb...

Szó volt itt arról, hogy jó volna tanulóköröket alakítani. Megértem ezt a törekvést. Bizonyos fokig igaz, hogy a tanulókörök mégiscsak lehetővé teszik az eszmecserét. Csakhogy ki mondta önöknek, hogy most nem alakíthatnak tanulóköröket? Honnan vették ezt? Olvassák el a párt Központi Bizottságának 1938. november 14-i határozatát. A határozat a tanulókörnek azt a formáját ítélte el, amely a marxizmus—leninizmus tanulmányozásának kényszerjellegű rendszerét alkotta. Ez azelőtt a legfőbb formája volt kádereink bolsevik képzésének, s a propaganda minősége rovására menő mennyiséghajhászás kifejezése volt. Az egyik elvtársnő itt elmondotta, hogy náluk mind a hét tanító önállóan tanul. De vajon ki gátolja bármelyiküket abban, hogy ezt mondja: „Egy hét múlva beszámolót tartok erről meg erről a kérdésről; akit érdekel, jöjjön el és szóljon hozzá". Hát útját állja ennek bárki is?

A marxistának az élet minden jelenségét konkrétan kell szemügyre vennie. És természetes, hogy az ilyen kölcsönös vita útján jobban lehet tisztázni a kérdéseket. Amikor az ember elolvas valamit, a tárgynak csak az egyik oldalát veszi észre, vagy megragadja, mondjuk, három oldalát, de a negyedik elkerüli figyelmét. Végül meglátja mind a négy oldalt, de közben kiderül, hogy nem is négyszögről van szó, hanem

kockáról, amelynek hat oldala van. Így csiszolódik és gazdagodik a vitában a gondolat.

Önök azt mondják, hogy vitákra van szükség. S mi az akadályuk ezeknek? Összegyűl öt-tíz ember, de öt is elegendő egy-egy kérdés alapos megvitatásához. Ki akadályozza ezt? S ha emellett még beszámolókat is készítenek, kereken meg kell mondanom, hogy ötször olyan alaposan tanulmányozzák majd a kérdéseket, mint ha előadásokat hallgatnának. Hiszen ha beszámolót ír az ember, alaposan meg kell fontolnia minden szót, minden gondolatot. Beszámoló írásánál egynek-másnak forrásmunkában is utána kell nézni. Ha beszámolót ír az ember, sokkal jobban dolgozza fel a kérdéseket, mintha csak előadásokat hallgat. Hogy egy előadásból mennyi marad meg az emberben, az nagymértékben függ az előadótól, de a saját hangulatunktól is. Előadás közben az is előfordul, hogy az előadás sokszor háromnegyed részben üres frázisokat ismételget és csak negyed részben tartalmaz hasznos adatokat. *(Derültség.)* Sajnos nem tudjuk még kellőképpen kiküszöbölni a frázisokat. Ezt meg kellene tenni, de valahogy nem sikerül maradéktalanul. Ne gondolják, hogy ellene vagyok az előadásoknak. Magától értetődik, hogy az előadás az oktatásnak egyik fontos formája. Csupán önálló munkára szeretném ösztönözni önöket, ez a munka pedig megköveteli önöktől, hogy előadásokat látogassanak és azokat figyelmesen végighallgassák.

Mi legyen hát az álláspontunk a tanulóköri munkát illetően? Amikor az ember azt mondja, hogy „kör", már eleve valami korlátozott dologra gondol. A „kör" fogalma egymagában is a korlátozottság jele. Vajon kizárjuk-e ezzel a kérdések kollektív megvitatását? Nem, ezt nem zárjuk ki és nem is ítéljük el. De a kollektív megvitatást össze kell kapcsolni az önálló tanulással mint alapvető módszerrel. Otthon készüljünk fel; a körben, az értekezleten tartsuk meg a beszámolót, azt követően pedig indítsunk vitát. Csakhogy ne legyen ez amolyan erőltetett tessék-lássék vita, hanem a felvetett kérdésről mindenki mondja meg tényleges véleményét, s ne féljen kimondani gondolatait. Ha a beszámolóban csak parányi önálló vélemény is lesz, nem kétséges, hogy heves vita bontakozik

majd ki. Az ilyen viták — legyen bár Puskin a téma — nagyszerű iskolái lennének a marxizmus—leninizmusnak.

Amikor a marxizmus—leninizmus tanulmányozása kerül szóba, sokan azt hiszik, hogy csak marxista könyveket kell olvasni: Marxot, Englest és Lenint. Valójában ez nem elég. Az a feladat, hogy minden könyvet marxi szellemben, lenini szellemben olvassunk. Itt van mondjuk Csernisevszkij — őt sokféleképpen lehet olvasni. A hatvanas-hetvenes évek haladószellemű olvasója a maga módján olvasta, az akkori liberális olvasó is, mi, marxista—leninisták pedig szintén a magunk módján olvassuk. Mi másképpen fogjuk értelmezni. Ha előadást tartunk Csernisevszkij munkásságáról, ha elemezzük Csernisevszkijt, avagy vitát indítunk róla a gondolatok kölcsönös csiszolására, ez a marxizmus—leninizmus elsajátítását is szolgálni fogja. A vitában a magunk szavaival, a magunk nyelvén kell beszélnünk. Önöknek is bizonyára megvan a maguk nyelvezete. Szükség van a vitára, de ez ne mesterkélt, hanem lényegbevágó vita legyen, olyan, amely ha nem is „hajbakapáshoz", de legalább komoly, heves szóváltásokhoz vezet. Így kell ezt elrendezni, s akkor az emberek akár tanulókörbe is szívesen eljárnak majd. A marxizmus—leninizmus legjobban éppen a tanulásnak ezzel a módszerével ismerhető meg.

Azt hiszem, a szövegeket önök jobban ismerik, mint én, erről meg vagyok győződve. Ha önökkel együtt most vizsgáznom kellene, szövegismeretből megbuknék, feltétlenül megbuknék. Ám egy-egy kérdést marxista módon vizsgálni, úgy gondolom, bizonyára jobban tudnék, mint önök, hamarább találnám meg a helyes irányvonalat, mert több éves tapasztalataim, elméleti viták során gazdagodott gyakorlatom folytán érzékenyebben reagálok. Érzem a hamisságot egy-egy helytelen fogalmazásban. Az elméleti viták és szócsaták során így egy új érzék fejlődött ki bennem: hozzászoktam az éber figyeléshez. Éppen ezért nem kell félni a vitáktól, hanem meg kell tanítani az embereket vitatkozni. Csak a vita csiszolhatja gondolatunkat és nyelvezetünket. Amikor az ember tudja, hogy minden helytelen következtetésért és minden helytelen

fogalmazásért szembeszállnak vele, nagyobb figyelemmel keresi meg a helyes megoldásokat.

Ha tehát meg akarják érteni a marxizmus—leninizmust és el is akarják sajátítani az önálló tanulásra támaszkodó beszámolók, dolgozatok és viták igen nagy hasznukra lesznek. Az önálló tanulás a legfőbb módszere a marxizmus—leninizmus elsajátításának.

II. A tanító legfőbb feladata: az új embernek, a szocialista társadalom polgárának a nevelése

Lehet, hogy tegnap volt itt róla szó, de ma senki sem említette, mi van a gyermekekkel, hogyan megy velük a munka, milyen a viszonyuk velük. Az egyik elvtárs mintegy mellékesen megjegyezte: „A munkásszállásokon ügyeletet vezettek be. Az ügyeletesek vigyáznak arra, hogy a gyermekek magatartásukkal ne bontsák meg túlságosan a rendet." Így volt? *(Közbeszólások:* „Így".)

Talán azt akarják, hogy a gyermek olyan legyen, mint egy átlagos nyárspolgár, mint egy 45 év körüli ember, akinek nincs egészen rendben a gyomra? *(Derültség.)* Vagy azt akarják, hogy a gyermek pontos hasonmása legyen önöknek, felnőtteknek? Csakhogy a gyermekekben túlbuzog a tettvágy. Ha én tanító volnék és a gyermekek valami csínyt követnének el, de úgy, hogy ebben bátorság is mutatkozik, a bátorságot valamiképpen még buzdítanám is, a csínyért pedig kicsit megszidnám őket, s ezzel le is zárnám az ügyet. Persze csínyje válogatja.

Ha tőlem megkérdeznék, mi ma a tanító legfőbb feladata, azt mondanám: az új ember nevelése. (Ma ezt gyakran mondjuk, s nincs is benne semmi új.) *Nálunk a szocialista társadalom új embertípusa alakul ki. Ezt az új embert a legjobb emberi tulajdonságokra kell nevelnünk.* Hiszen az új szocialista ember sem lesz az emberi érzelmektől ment. Az ember csak ember. Ez legyen a kiindulópont.

Milyen emberi tulajdonságokra kell ezt az embert nevelni? *Először is, szeretetre, a népek, a dolgozó tömegeknek a szeretetére.* Az embernek szeretnie kell az embereket. Ha az em-

bereket szereti, szebb, boldogabb lesz az élete, mert senkinek a világon nincs olyan rossz élete, mint a mizantrópnak, az embergyűlölőnek. Az ő élete a legrosszabb.

Másodszor: becsületességre. A gyermekeket becsületességre kell nevelni. A tanítónak, nézetem szerint, következetesen, minden rendelkezésére álló pedagógiai eszközzel kell erre szoktatnia a gyermekeket: hogy ne hazudjanak, ne csaljanak, hanem becsületesen viselkedjenek.

Harmadszor: bátorságra. A szocialista ember a munka embere, meg akarja hódítani a világot, s nemcsak a földi világot, hanem a világmindenséget is fel akarja tárni az emberi ész segítségével.

Negyedszer: elvtársias összetartásra. Szükség van erre is. Már csak azért is, mert kapitalista környezetben élünk, mert rendszeres uszítás folyik a Szovjetunió ellen és valamennyi burzsoá epedve várja a Szovjetunió eltiprására alkalmas pillanatot. Ezt a pillanatot, persze nem érik meg soha, de ez azt jelenti, hogy a Szovjetuniót csak acélfallal védhetjük meg. A Szovjetunió még erősebb lesz, ha a szovjet emberekbe már gyermekkoruktól, már az iskolában beleneveljük az igazi, szilárd elvtársias összetartást. Az ilyen ember a Vörös Hadseregbe vagy az arcvonalra kerülve, már könnyen beleilleszkedik a katonák összeforrott közösségébe. Mindegyik már úgy kerül oda, hogy a szeretet erős kötelékei fűzik szocialista hazájához.

Ötödször, a munka szeretetére. S a munkát nemcsak szeretni kell, hanem becsületesen végezni is, mindig szem előtt tartva, hogy aki él és táplálkozik, de nem dolgozik, az mások munkájából él. Ezt önöknek nem kell különösebben fejtegetnem. Ezt a diákoknak kell kifejteni. A munkával külön kell foglalkozni. Gyakran mondogatjuk, hogy: „A munka becsület dolga", de ha örökké csak ezt ismételgetik, ez egymagában véve még kevés. Nem ezzel teljesítjük a párt és a nép akaratát. A gyermekeknek világosan látniuk kell, hogy a munka valóban becsület dolga. A gyermeket nem lehet becsapni. Amint csak a legcsekélyebb hamisságot is érzi, nyomban elveszti belénk vetett bizalmát.

Tovább sorolhatnám az új ember tulajdonságait, de meg-

elégszem ennyivel. Ezek a marxisták—leninisták tulajdonságai. Ugyanezeket a követelményeket támasztjuk minden becsületes, józangondolkodású emberrel szemben is. Pártunk értékét éppen az adja meg, hogy olyasmit követel, amit minden becsületes, józangondolkodású embertől meg kell követelni.

A fegyelem önmagától adódik azokból a tulajdonságokból, amelyekről fentebb beszéltem. A gyermekek szeretnek törnizúzni; mi magunk is ilyenek voltunk. Más kertjébe belopakodni élvezet volt; a lopott alma ízesebb a sajátnál vagy a vásároltnál. Mindamellett figyelmeztetnünk kell az embereket, hogy óvják, őrizzék az értékeket. Nemcsak rombolni kell, hanem *építeni* is — ez itt a lényeg. Mi nemcsak a régit romboljuk le, hanem az újat is építjük.

Azt hiszem, arra születni kell, hogy valaki igazi *tanító* legyen, ezt nem lehet csak úgy egyszerűen elsajátítani. A tanító munkája sok nehézségbe ütközik és nagy felelősséggel jár. Persze, a megfelelő tantárgyakra való oktatás a fő munka, de emellett a diákok utánozzák is a tanítót. Éppen ezért a tanító világszemlélete, magatartása, élete, az egyes jelenségekkel kapcsolatos állásfoglalása ilyen vagy amolyan formában kihat valamennyi diákjára. Ezt gyakran észre sem lehet venni. Még ez sem minden. Bátran állíthatjuk, hogy ha a tanítónak nagyon nagy a tekintélye, egyes embereknél egész életükön át érződnek befolyásának nyomai. Ezért kell a tanítónak okvetlenül vigyáznia magára, érezve, hogy magatartása és egész tevékenysége erősebb ellenőrzés alatt áll, mint bárki másé. Gyermekek tucatjai függesztik rá szemüket, márpedig a gyermekszemnél mi sem figyeli meg élesebben, érzékenyebben, fogékonyabban a lelkiélet különböző árnyalatait, minden finomságát. Ezt nem szabad elfelejtenünk.

Csak attól tartok, hogy az elmondottakkal még természetellenes magatartásra késztetem önöket. Pedig ez nagyon nagy baj volna. A tanítónak természetesnek és becsületesnek kell lennie, amikor különféle kérdésekben dönt, kiváltképpen amikor mindenféle gyermeki ügyről, büntetésekről és hasonlókról van szó. Tegyük fel, valamelyik kisfiú betört egy ablakot vagy bántott egy kislányt, vagy valamelyik kislány bántott egy fiút. Itt nemcsak magát a tényt kell nézni, hanem azt is

figyelembe kell venni, vajon hogyan hat majd a gyermeklélekre a kérdés ilyen vagy amolyan eldöntése. Ezt okvetlenül meg kell tenni. Hiszen a gyermekeknek is megvan a maguk „jogi kódexe". Tegyük fel, a gyermekek összeverekedtek, az egyiknek beverték az orrát, s aztán a póruljárt elmegy árulkodni. Még a semleges fiúk is elítélik, azt mondván: „Besúgó vagy — verekszel, aztán meg elmégy panaszkodni!"

A legfontosabb az, hogy becsületesek legyünk a gyerekekhez, hogy vigyázzunk önmagunkra, s gyermekeinkből valóban derék, valóban szocialista állampolgárokat neveljünk, becsületes, bátor embereket, akikben fejlett a bajtársiasság érzése, s akik fegyelmezettek is — a gyermeklélektan és a gyermeki lehetőségek határain belül.

S végül, elvtársak, fontos az is, hogy a gyermekekben hosszú évekre élénk benyomások, a legjobb benyomások és emlékek maradjanak az iskoláról. Ha el tudják érni, hogy tanítványaik egész életükben úgy emlékezzenek iskolaéveikre, mint a legszebb éveikre — ez már jó jel.

Azt hiszem, ez a legfontosabb, amit a tanítótól meg kell követelnünk.

III. Minden tanító kötelessége, hogy terjessze az ismereteket a nép körében, hogy állandóan részt vegyen a társadalmi életben

Most a társadalmi élet kérdéseire szeretnék rátérni. Itt fontos, hogy a tanító közel kerüljön az emberekhez, a valósághoz, hogy jól ismerje a helyi viszonyokat. Persze az volna az ideális, ha tanítóink és más értelmiségi kádereink valamennyien tökéletesen elsajátítanák a marxizmus—leninizmust. Sőt már az is jó lesz, ha legalább az általános alapjait ismerik majd ennek az elméletnek. Már ez is jó — akár kommunistákról, akár pártonkívüliekről van szó. Garantálom, hogy egyes pártonkívüliek jobban ismerik a marxizmus—leninizmust, mint sok párttag. Igaz, hogy ezek inkább csak kivételek. A legfontosabb itt az, hogy megtanuljuk marxista módon szemlélni a helyi élet jelenségeit, helyesen elemezni ezeket a jelenségeket. Márpedig azokból az előadásokból, amelyeket

önök a lakosságnak tartanak és amelyekről itt beszámoltak, teljesen hiányzik a mindennapi élet. A sok hozzászóló közül egyik sem említette, hogy valamilyen helyi jelenségről kellett volna előadást tartania. Pedig az emberek születnek, meghalnak, házasodnak, lakodalmat csapnak. Megannyi társadalmi jelenség... Hát erről nincs mit mondani vagy talán nem szabad beszélni? Talán kevés alkalom kínálkozik?

A kolhozépítés, a gazdaság fejlesztése gondolatokat ébreszt a kolhozparasztokban, közelebb hozza őket az átfogó társadalmi feladatokhoz. Az érdekes előadásokhoz akad tehát bőven anyag.

A kolhozokból rendkívül tehetséges emberek emelkednek ki, s ha róluk tartanának előadásokat, sőt következtetéseikben pozitív és negatív oldalaikra is rámutatnának, az önök előadását minden bizonnyal heves vita követné. Az ilyen előadások egészséges megvitatása fejlesztené a kolhozparasztok társadalmi arculatát, növelné a kolhozmunka tekintélyét.

A szomszéd kolhozban 10—12—15 mázsás termést értek el hektáronként, itt meg csak 5—6 mázsát. Miért olyan alacsony itt a terméshozam? No lám, máris van egy előadástéma.

Szóval, ha tanulmányozzák a paraszti életet és foglalkozni kívánnak a lakossággal, tegyék ezt úgy, hogy közvetlen, szoros kapcsolatba kerüljenek az élettel, hogy előadásuk felkeltse az emberek érdeklődését. Ha ezt elérik, a nép feltétlenül látogatni fogja előadásaikat. Magától értetődik, hogy országunk és az egész világ társadalmi és politikai eseményei mindig bőségesen szolgáltatnak anyagot.

Végül az is fontos, hogy az előadásokat szabad vita kövesse, s hogy az emberek több elnézéssel legyenek a hozzászólások formáját illetően. A legfontosabb az, hogy az előadás vezérgondolata világos legyen, s hogy a vita résztvevői erről megmondják véleményüket. Ne feszélyeztessék magukat fejtegetésük formája miatt, legyenek tisztában azzal, hogy a beszéd formája csak gyakorlat dolga, s hogy az önálló gondolat a fontos.

A tanító társadalmi életének egyik elengedhetetlen követelménye, hogy mindenütt, ahol erre alkalom kínálkozik, ahol kikérik a véleményét, becsületesen nyilatkozzék. Fontos, hogy

a parasztok megbecsüljék a tanítót, ne csak mint tanítót, hanem mint embert is. Ne feledjék, hogy ez nem lényegtelen politikai kérdés. Ha azt akarják, hogy a tanítói testület elfoglalja az őt megillető helyet, arra kell törekedniük, hogy a tanítók elfogulatlanok legyenek és meg merjék mondani a véleményüket egyik vagy másik kérdésről. Magától értetődik, hogy a tanító, amennyiben helyi lakos és részt vesz a helyi gazdasági és politikai életben, segítséget is tud nyújtani a parasztok problémáinak megoldásában.

Ám a legnagyobb segítséget kulturális téren nyújthatja a tanító a parasztoknak.

A kultúra rendkívül tág fogalom: a kézmosástól az emberi gondolkodás legmagasabb teljesítményéig terjed. S képzeljék, éppen itt esik az ember a legkönnyebben nyárspolgáriságba. Tiszta kéz, gondozott öltözet, kényelmes lakás stb. — ezek a lakosság kulturáltságának ismérvei. Nyilvános összejövetelek, színjátszó csoportok, táncesték stb. — ezek a társadalmi kultúra ismérvei. A kommunisták részt vesznek ezekben, mert nagyon helyesen a kulturális fejlődés tényezőit látják bennük. Csakhogy mindez könnyen nyárspolgári időtöltéssé is fajulhat. Ahhoz viszont, hogy valaki határt tudjon vonni a nyárspolgáriság és az igazi kulturális fejlődés között, jelentős kulturáltságra és politikai érzékre van szüksége. A marxista ezeket a vívmányokat az előrehaladás eszközeinek, új lépcsőfokainak tekinti. A nyárspolgár számára viszont mindez öncél, állandósítani igyekszik azt, amit elért, rabjává válik a kialakult helyzetnek, igyekezvén az ennek megfelelő erkölcsöket is stabilizálni, s elaltatni minden gondolkodást. Ez ellen már harcolni kell.

Éppen ezért kívánatos, hogy kulturális munkájukba társadalmi-állami elemeket, politikát vigyenek bele, különben kultúrájuk elveszti határozott irányvonalát és amolyan „helyi kultúra" jellegét ölti, elszakad az ország egyetemes kultúrájától, általános kulturális igényeitől.

Az önök kulturális munkájának az ország szocialista építéséhez kell kapcsolódnia, nehogy az emberek gondolkodása elszigetelődjön. Nyárspolgár éppen az az ember, aki mindentől

elszakadva, elszigetelten gondolkodik, akinek nincs kapcsolata senkivel és semmivel.

Igen nehéz munka ez, nehéz és kényes munka, hiszen tőlünk is nagy kulturáltságot igényel. Ezzel is úgy vagyunk, mint a zenével. A zeneértő meghallja a hamis hangot a zenekarban, én meg egy hamis skálát sem vennék észre, mert nem értek a zenéhez. Amikor az ember valamilyen hamis hangot hall, azt ki kell javítania.

IV. A tanító mindig szívvel, meggyőződéssel beszéljen

Elvtársak, nem tudom, milyen volt a tegnapi ülésük. Ma azonban nem tapasztalok itt semmiféle *eszmecserét* — mindenki egyszerűen beszámol munkájáról, egyesek még szépítgetve is azt. Hát azért gyűltek össze, hogy többé-kevésbé szokványos beszámolókat tartsanak? Márpedig itt éppen az derül ki, hogy az egyik iskola olyan, mint a másik, s az emberek is mindenüt nagyjából egyformák. Pedig én azt hittem, azért jöttek itt össze, hogy kissé „hajbakapjanak".

Mi az oka annak, hogy amikor elbeszélnek valamit, csupa megszokott fordulatot használnak? Hiszen önök tanítók, az orosz nyelvet jól ismerik. Tudják mit jelent az, ha valaki kész frázisokat használ? Ez azt jelenti, hogy az agya nem dolgozik, csak a nyelve. Kész frázisokkal nem lehet az embereknél hatást elérni, hiszen a frázisokat amúgyis ismerik. Önök attól tartanak, hogy ha a saját szavaikkal beszélik el mondanivalójukat, az nem lesz olyan szép. Tévednek. Azt kellemesebb hallgatni, s érthetőbb is.

Az életben önök szoros kapcsolatban állnak a parasztsággal, a néppel. Amikor meg beszélnek erről, az embernek az a benyomása támad, mintha ez csak afféle „technikai" kapcsolat volna: ennyi meg ennyi gyűlést rendeztek, annyi meg annyi beszélgetést folytattak. Mintha nem is magáról az életről beszélnének, hanem a parasztság és a tanítói testület közötti érintkezés „technikájáról". De hiszen önök talán nemcsak gyűlések és megszervezett beszélgetések során találkoznak az emberekkel. Inkább azt kellene elmondaniuk, mi a *tartalma* a lakossággal való kapcsolatuknak.

Ennek a kapcsolatnak vannak politikai, lélektani és más olyan oldalai, amelyek a normális emberi életben megnyilvánulnak. Az önök fejtegetéseiből azonban nem érződik ez a szoros, szerves kapcsolat. Talán túlságosan öreg vagyok már és ezért nem tudom érzékelni? Én legalábbis egyetlen hangot sem hallottam arról, hogy mik a nehézségeik, hol szorít a cipő. Egyre csak kész frázisokat csépelnek, s ez formálissá teszi beszédüket. Mindenkinek igyekeznie kell a maga nyelvén szólani, azon a nyelven, amelyre édesanyja tanította. Szavamra mondom, a legszebb nyelv az anyanyelv. Állandóan azt hangoztatjuk: tanító, tanító, milyen nagy dolog tanítónak lenni. S ez így is van. De mi lesz, ha a tanító csak szólamokkal áll az emberek elé?

Ön például, aki itt legutoljára szólalt fel az elvtársak közül, falun dolgozik, láthatólag elégedett a helyzetével, s mint ecsetelte, nagyon szépen él ma. De úgy hiszem, aki elolvasná beszéde gyorsírt szövegét, nemigen adna hitelt annak, amit mondott. Nem azért, mert talán nem mondott igazat, korántsem. Először is az volna a benyomása, hogy az elvtársnő egy kicsit dicsekedett. A beszédből egyre az csendül ki, hogy: ezt meg ezt tettem. S amint az emberek megérzik, hogy valaki egy kicsit dicsekszik és előtérbe tolja magát, nyomban gyanakvókká válnak. Megmondom kereken: ön nagyon sok szépet mondott, de szív valahogy nem volt benne. Szavain nem érződött, hogy szívből beszél. Ezzel egyáltalán nem szándékszom azt mondani, hogy önnek nincs szive. Szó sincs róla. Csak azt akarom ezzel mondani, hogy tényleges lelkiállapotát közkeletű frázisokkal próbálta kifejezni. Márpedig az ember rendszerint köznapi, egyszerű szavakkal fejezi ki belső érzelmeit, kerülve minden szokványos fordulatot. Beszéde gyorsírt szövegének olvasása közben minden művelt embernek az a gondolat villan át az agyán: ez mesterkélt. Igen, mesterkélt. Nem a természetes belső érzelmeket tükrözi. Sok és lelkes szó arról, hogy elégedett a munkájával, mennyire szereti a munkáját, s e szavak mégsem meggyőzők, mert nem a saját szavai, hanem szólamok. Értik, mit akarok mondani? Mondják meg hát, nem így van? Nem tűnik ez így mesterkéltnek? *(Közbeszólások:* „Így van.")

Gondolják csak el, hogy ilyen fejtegetéssel, ilyen beszéddel állnak a nép elé. Vajon mit eredményezne ez? Az összegyűltek meghallgatnák önöket és elmennének, még kérdéseket sem tennének fel, vagy legfeljebb alig néhányat.

Éppen ezért a legelső, amit a tanítótól meg kell követelnünk, az, hogy saját beszédmódja legyen az, amelyet anyjától tanult. A nyelvtannal meg kell ismerkednünk, hogy helyesen beszéljünk, de szóljunk természetes, hétköznapi nyelven.

Meg kell mondanom, hogy a tanítói munka a legnehezebbek közé tartozik. Szinte úgy hiszem, hogy tanítónak valósággal születni kell. Persze, a szó igazi értelmében vett tanítókról beszélek. Vannak emberek, akik sokat tudnak. Szép számmal ismerek olyanokat, akik nagyszerűen értenek szaktárgyukhoz, de ha odaállítják őket tanítani, nem tudják ismereteiket kifejteni. Nem elegendő a tárgyismeret, érteni kell a kifejtéséhez is, hogy a hallgatók megértsék.

Nos hát, úgy gondolom, a legeslegelső követelmény a természetes beszéd. Ne tanítsák a gyermekeket közhelyekre, frázisokra — ezeket úgyis eleresztik a fülük mellett.

Ha az ember beszél, beszéljen a maga módján. Bár a szavak mások lesznek, a lényeg ugyanaz marad. Az ilyen beszédet mindenki nagyobb figyelemmel hallgatja. Minden szónak találónak, helyénvalónak kell lennie, ahogy az éppen kívánkozik. Ellenkező esetben mechanikusnak tűnik a beszéd. Márpedig a szavaknak nem mechanikusan, hanem szervesen kell egymást követniük, kifejezve a szónok gondolatait.

Kerülni kell a kész fordulatokat, amelyeknél csak az emlékezet működik, de az agy nem dolgozik. Szóljunk egyszerű nyelvezeten a néphez, a magunk szavaival, természetes stílusban. Hiszen a mesterkélt stílusnak nagyon rossz a mellékíze. Önök közül sokan bizonyára még emlékeznek (vagy talán már nem is emlékezhetnek) azokra a bibliás vénasszonyokra, akik a kolostorokat járták. A forradalom előtt sokan voltak országunkban. S ha az ember hallgatta őket, mind ugyanazt mormolta: „Uram, istennek anyja engem, méltatlant, érdemesnek talált arra, hogy lássam szentséges orcáját . . .” Nem szabad hozzájuk hasonlítanunk. Nyelvünk gazdag, s ne törjék

kerékbe, ne rontsák el, inkább a gyermekeket is tanítsák meg a helyes beszédre. Hogyan lehet őket erre megtanítani? Követeljék meg tőlük, hogy előbb gondolkozzanak, aztán beszéljenek, ne pedig előbb beszéljenek, aztán gondolkozzanak. Ez itt a lényeg.

*

Ilyen feladatok várnak hát tanítóinkra. S tanítói testületünknek a maga egészében még kulturáltabbnak kell lennie. Nemcsak abban az értelemben, hogy a tanítóknak jól kell ismerniük szaktárgyukat, hanem a szó általánosabb értelmében is, vagyis hogy legyenek nagyobbak a kulturális igényeik. Önök is láthatják, hogy a városi és a falusi népesség, amelynek kulturális fejlődése mérföldes léptekkel halad előre, egyaránt nagy kulturális igényekről tesz tanúságot.

Életünk egyre szövevényesebb, s minden területen egyre magasabb „színvonalat" követel meg funkcionáriusainktól. S ha a tanítók „színvonala" ma, teszem azt, két méter magas, akkor arra kell törekednünk, hogy legalább két és fél méter legyen.

Az elvtársak itt szóvá tették, hogy kevés az újság. Újságokban csakugyan hiány mutatkozik. Az önök kulturális fejlődéséhez viszont nem is elegendő az újság. Az újság arra kell, hogy az ember a napi politikai eseményekben tájékozódjon, a napi szükségleteit elégítse ki. A kulturális felemelkedéshez azonban a kultúra történetét, az emberiség egész kulturális örökségét tanulmányozni kell. Ehhez az orosz irodalom, kivált a szépirodalom ismerete, szükséges. Enélkül nem boldogulhatnak. A tanítónak emberanyaggal van dolga, mégpedig a legfiatalabbal és legfogékonyabbal. A szépirodalom az embertípusok gazdag képtárát adja — legalábbis én úgy vélem. Benne a különféle embertípusokat a legkülönbözőbb helyzetekben ismerjük meg. Éppen ezért szinte szakmai kötelességük, hogy olvassák a szépirodalmat. A kulturális felemelkedés tehát nagymértékben a szépirodalom ismeretét is jelenti. Ez szellemileg gazdagítja az embert, elősegíti fejlődését (legalábbis én azt tapasztaltam), fejleszti az emberismeretet.

Ennyit szerettem volna elmondani. Beszélgethetnénk erről

akármeddig, hisz oly sok kérdés foglalkoztatja még önöket. De a legfontosabbat, a leglényegesebbet, amit mondani akartam, hallották. Azt szeretném, ha hazatérve nem feledkeznének meg tanácsaimról. *(Viharos taps.)*

M. I. Kalinyin. A szovjet értelmiség feladatairól. Goszpolitizdat, 1939.

A MARXIZMUS—LENINIZMUS OKTATÁSÁRÓL

A FŐISKOLAI MARXISTA—LENINISTA TANSZÉKEK VEZETŐINEK MÁSODIK ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁSÁN ELHANGZOTT BESZÉDBŐL

1940. július 4

Elvtársak, az önök tanácskozásának napirendjén szereplő kérdések nem idegenek előttünk, hogy úgy mondjam, gyakorlati emberek, politikusok előtt sem. Hiszen egész mindennapi munkánk, bel- és külpolitikánk nem más, mint a marxizmus—leninizmus elveinek megvalósítása és továbbfejlesztése. A végső cél, amelynek elérésére mint gyakorlati munkások, mint politikusok törekszünk: a kommunizmus felépítése.

Önök a főiskolákon a marxizmus—leninizmus alapjait adják elő, a haladó, forradalmi elmélettel vértezik fel a szovjet értelmiség leendő kádereit: a jövendő mérnököket, agronómusokat, pedagógusokat, jogászokat, irodalmárokat, színészeket, képzőművészeket stb., vagyis a kommunizmus jövendő építőit. S nem is akármilyen építőket, hanem azok parancsnoki állományát. A szovjet népnek magától értetődően szívügye, hogy értelmisége mint a legképzettebb réteg, ne vaktában, hanem teljesen tudatosan, Marx—Engels—Lenin eszméitől vezérelve dolgozzon, hogy munkájában alkalmazni tudja a marxizmus—leninizmus módszerét.

Valamikor régen mi is foglalkoztunk marxista—leninista oktatással. Persze mi csak amolyan kontár professzorok voltunk: munkánkat kis földalatti körökben folytattuk, s a körök tagjai közül soknak alig volt valami műveltsége. Ne feledjék azt sem, hogy oktatómunkánk, propagandánk az opportunisták ellenállásába ütközött, amelyet le kellett győznünk. Ráadásul mi magunk is kevéssé ismertük még a marxizmust, különösen ami a szövegszerű ismeretét illeti. Lényegében utat kerestünk és azt egyengettük a fiatal munkásmozgalom szá-

mára. De bármilyen kedvezőtlenek voltak is a feltételek, munkánk, mint önök is tudják, sikeresnek bizonyult.

Volt egy nagy előnyünk. Amikor valamely munkás vagy munkásnő elment a marxista körbe, nem holmi akadémikus megfontolásokból tette ezt, hanem saját létérdekei vitték. Hiszen nagyon jól tudjuk, hogy a munkások ösztönösen vonzódnak a marxizmus—leninizmushoz, minthogy ez az egyetlen tanítás, amely helyesen és a legteljesebben kifejezésre juttatja a proletariátusnak mint osztálynak az eszményeit.

Az élenjáró munkások számára, akik beléptek a körökbe, a kibontakozó osztályharcban a marxizmus—leninizmus elsajátítása élet-halál kérdés volt. Ezek a munkások harcba indultak a munkásosztály eszményeiért, ehhez pedig szükségük volt olyan nagy erejű fegyverre, mint a marxizmus—leninizmus. Ám ehhez a fegyverhez nyúlva, nemcsak szabadságuk szánalmas maradványait kockáztatták, hanem fejüket is. Így aztán, ha lehet azt mondani, egy nagyarányú hazárdjáték vette kezdetét, amely tele volt romantikával, és amely veszélyei, valamint magasztos céljai miatt egyaránt rendkívül izgalmas volt.

Egészen természetes tehát, hogy az ebbe a harcba induló emberek igyekeztek kellőképpen felfegyverkezni, értelmet és világosságot vinni a harcba, nehogy a sötétben botorkáljanak. Sőt, igyekeztek mások előtt is feltárni a harc értelmét, hogy meggyőzzék és maguk mellé állítsák őket. A marxizmus—leninizmus elsajátítása lehetővé tette a forradalmi harcosoknak, hogy viszonylag könnyebben viseljék el az élet viszontagságait, és tetemesen fokozta ellenállóképességüket a hatóságok megtorló intézkedéseivel szemben. Értik mire gondolok? (*Több hang:* „Értjük!")

Nemrég olvastam Feliksz Dzerzsinszkij nagyszerű naplórészleteit. Semmi sem tudta megtörni vasakaratát, az ügyünk igazába vetett hitét. Bilincsbe verve írta: „Itt a börtönben, sokszor nehéz, olykor szinte elviselhetetlen az élet... Mégis, ha újra kezdhetném, megint csak azt tenném, amit tettem. S nem kötelességérzetből, kényszerből csinálnám. Számomra ez belső szükséglet."*

* F. E. Dzerzsinszkij. Naplórészletek. 1939. 86. oldal (oroszul).

Lám, mit jelent az, elvtársak, ha az ember kialakítja a maga szilárd meggyőződését, felvértezi magát a marxizmus—leninizmussal. Így egészen természetes, hogy köreink tagjai olyan mohósággal és szenvedéllyel szívták magukba a marxizmus—leninizmus alapjait, ahogy egy utazó hosszú és fáradságos út után issza a jótékony oázis forrásának vizét.

Ez nagy előnyünk volt a múltban, de — teljesen érthető módon — nincs meg ma. Az önök hallgatósága: boldog, egészséges, mindennel ellátott, szabad fiatalság, amely nem fél a holnaptól, s amely szovjet viszonyok között nevelkedik. Az önök hallgatói nem járták ki közvetlenül az osztályharc iskoláját. Nem látták és nem tapasztalták a maguk bőrén a tőkés kizsákmányolást. Szinte azt mondhatnám, spekulatív úton érzékelik a kapitalizmust.

Igaz, a kapitalista környezet eléggé reálisan és közvetlenül felhívja és fel is fogja hívni magára figyelmüket. Hogy ne mondjak mást: itt van a világkapitalizmus előrevetett fehérfinn osztaga elleni harc. S amikor ifjúságunk ilyen esetekben szemtől szembe találja magát a kapitalizmussal, konkrétabban érzékeli, reálisabban kezdi elképzelni azt. De mindennapi életéből nem ismeri a kapitalizmust, mert országunkon belül már rég végeztünk vele. Sok főiskolás ezért ugyan úgy lát hozzá a marxizmus—leninizmus tanulmányozásához, akárcsak valamelyik más tantárgyhoz.

A marxizmus—leninizmus ma kötelező tantárgy valamennyi felső fokú tanintézetünkben. Ez természetes. Sok tanerőt képeztünk már ki a marxizmus—leninizmus alapjainak oktatására, és meggyőződésem, hogy a közeljövőben gazdag kutató és népszerűsítő jellegű tudományos irodalom lát majd napvilágot a társadalomtudományok valamennyi területén. De ahhoz, hogy a tanuló ifjúság figyelmét a marxizmus—leninizmus tanulmányozása felé fordítsák, hogy valóban felkeltsék az érdeklődést ez iránt az élenjáró, forradalmi elmélet iránt, magas színvonalú oktatásra van szükség, vagyis önöknek el kell sajátítaniuk a propaganda lenini művészetét. Ez a lényeg.

Én a marxizmus—leninizmus alapjainak tanítását a legérdekesebb és leghálásabb feladatnak tartom. Ha csak egy közepes képességű előadót tekintünk is, aki viszonylag tűrhető

előadásokat tart, akiben legalább szikrányi előadói tehetség van, bizonyos vagyok benne, hogy előadóterme mindig megtelik majd bármiféle külső kényszer nélkül is. Nézetem szerint nincsen érdekesebb és lebilincselőbb tantárgy a marxizmus—leninizmus alapjainál. Melyik tantárgyat lehetne jobban kiszínesíteni előadásokban és az ifjúság szemináriumi foglalkozásain? Az egész élet, minden tudományág, a művészet, az irodalom, az emberiség múltja, jelene, sőt még a jövője is — ez az egész mérhetetlenül gazdag kincsestár, a rendelkezésükre áll a marxizmus—leninizmus alapjainak frappáns, szemléltető és meggyőző illusztrálására. Ebben a tekintetben a marxizmus—leninizmussal egyetlen tudomány sem veheti fel a versenyt.

Ez persze nem jelenti azt, hogy a többi tudományt el kell hanyagolni vagy háttérbe kell szorítani. Ha önök így értelmeznék szavaimat, ez azt jelentené, hogy nem tudom kifejezni gondolataimat. Nem, én nem erre gondolok. Ellenkezőleg, a marxizmus—leninizmus megköveteli, hogy az emberek lelkiismeretesen tanulmányozzanak minden tudományt. A maxizmus—leninizmusnak létérdeke, hogy a tudományos ismeretek a legszélesebb körben terjedjenek, hiszen maga is tudomány lévén, az összes többi tudomány adataira támaszkodik.

Csak azt akarom mondani, hogy a marxizmus—leninizmus oktatói ma hasonlíthatatlanul kedvezőbb viszonyok között vannak, hasonlíthatatlanul több lehetőségük van a hallgatók érdeklődésének felkeltésére és lekötésére, mint bármely más tantárgy előadóinak. Vegyük például a matematikát. Még a legeszményibb, legtehetségesebb előadó sem tudja a matematikát olyan élénken, színesen és érdekesen előadni, mint ahogy a marxizmus—leninizmust lehet, ha az előadó ismeri, szereti tantárgyát és maga is meggyőződéses marxista—leninista. Persze, egy tehetséges matematikus jobban tudja előadni tárgyát, mint egy átlagos matematikatanár, erőteljesebb és maradandóbb hatása is van, de mégis csak főleg a fokozott matematikai fogékonyságot mutató emberekre. Mondjanak csak egy tantárgyat is, amely érdekesebb, mint a marxizmus—leninizmus! Nem hiszem, hogy van ilyen.

Igaz, hogy a matematika túlságosan elvont tantárgy. De vegyük akkor a történelmet — ez konkrét tudomány, tele színes

tartalommal. De szerintem ez a tudomány sem lehet érdekesebb, mint a marxizmus—leninizmus, főleg azért, mert mégis csak korlátozott területű tudomány. Emellett a történelem maga is a marxista—leninista filozófia konkrét alkalmazásának területe. Csak annyiban tudomány, amennyiben a dialektikus materializmusnak, vagyis a marxizmus—leninizmus filozófiájának a szellemében fejlődik. Ellenkező esetben nem más, mint tények és események puszta halmaza, amely nem nyújt igazi tudást.

S ha az önök hallgatóinak, elvtársak, nincs is az az ösztönzőjük, amely nálunk a földalatti mozgalomban hatott, szerintem mégis mérhetetlenül nagy lehetőségeik vannak arra, hogy lekössék hallgatóságukat, felkeltsék érdeklődését. A marxizmus—leninizmusban mint tantárgyban, megvannak mindazok az elemek, amelyek általában felkeltik az emberek, különösen a fiatalok érdeklődését.

Az egyik felszólaló elvtárs azt mondotta, hogy a marxizmus—leninizmus filozófiája rendkívül nehéz tárgy. S szerinte ezért tévednek azok, akik úgy vélik, hogy a főiskolára kerülő 18 éves fiatalok olyan könnyen meg tudják majd emészteni a marxizmus—leninizmus filozófiai eszméit. Csakhogy az illető elvtárs maga is leszögezte, hogy a marxizmus—leninizmus filozófiai eszméi nem felfoghatatlanok és hozzáférhetetlenek főiskolásaink nagy tömegei számára, hanem fokról fokra eléggé alaposan és mélyen el tudják sajátítani azokat. Azt hiszem, az elvtársnak igaza van. A marxizmus—leninizmus filozófiai eszméit valóban nem lehet egycsapásra elsajátítani. Hiszen nem lehet a semmiből azonnal minden. A marxizmus—leninizmus filozófiai eszméinek elsajátításához természetesen idő kell.

Úgy gondolom, az önök hallgatósága, a szovjet ifjúság nem lehet immunis a marxizmus—leninizmus alapjaival szemben. Hiszen a marxizmus—leninizmus nem más, mint szintézise, általánosítása a történelemnek, értelmezése az emberiség egész tevékenységének, világot átalakító tudomány. Hogyan vetődhet hát fel az a gondolat, hogy az önök hallgatósága, a szovjet fiatalokból álló hallgatóság, csupa életvidám és nemes törekvésekkel teli fiatal, immunis volna a marxizmus—leninizmus alapjaival szemben? Egyszerűen nem fér a fejembe, hogy egy

18 éves ifjú vagy leány, a tíz osztály elvégzése után főiskolára kerülve, ne volna fogékony a szenvedélyes (nem külső megnyilvánulásában szenvedélyes) igaz emberi szóra, amely a marxizmus—leninizmust hirdeti. Ez lehetetlen. Tehát minden csak az előadás módján múlik...

Felszólalt itt a Bányászati Főiskola marxizmus—leninizmus tanszékének képviselője is. Ha én a maxizmus—leninizmus előadója volnék ezen a főiskolán, a mai körülmények között és Kaftanov elvtárs ellenőrzése alatt *(derültség, taps)*, én a marxizmus—leninizmus érdekében, elvtársak, kötelességemnek tartanám, hogy tanulmányozzam a bányászatot. *(Taps. „Úgy van!" kiáltások.)*

Itt persze nem olyan méretű tanulmányozásra gondolok, amely bányászati szakemberré képesít (értenek engem?), hanem csak olyanra, hogy bányászati adatokat és anyagokat használhassak fel a marxizmus—leninizmus oktatásában. Vagyis, a marxizmus—leninizmus tanításához a bányászat területéről is merítenék szemléltető anyagot, mert hiszen ez az anyag áll legközelebb hallgatóimhoz, s ennek alapján konkrétan megmutatnám, hogyan lehet a marxizmus—leninizmust akár ezen a területen is alkalmazni.

Ebből, elvtársak, egy általános szabály következik: minden főiskolán a marxizmus—leninizmus tanításában figyelembe kell venni az illető főiskola profiljának sajátosságait, vagyis a megfelelő szaktudományból merített konkrét adatokat kell illusztrálásra felhasználni. Így aztán valóban lehetőségünk lesz arra, hogy a marxizmus—leninizmussal felvértezett szakembereket képezzünk.

A marxizmus—leninizmus előadóinak, például a Bányászati Főiskolán, tisztában kell lenniük azzal, hogy ezen a főiskolán nem a marxizmus—leninizmus szakembereit képezzük, hanem a marxizmussal—leninizmussal felvértezett bányászati szakembereket. A marxizmus—leninizmus szakembereinek képzésére más tanintézeteink szolgálnak. A marxizmus—leninizmus előadóinak a Bányászati Főiskolán, s éppúgy más főiskolákon is, tevékenységükben szem előtt kell tartaniuk az adott tanintézet tulajdonképpeni rendeltetését.

Akadnak majd talán elvtársak, akik így vélekednek: mi kö-

zöm a főiskola egyéb tantárgyaihoz — engem csak az érdekel, hogy a hallgatók jól elsajátítsák a marxizmus—leninizmus alapjait. Ez merőben helytelen nézet. Ellentmond a marxizmus—leninizmus szellemének. Még megérteném, ha így érvelnének egyes szaktárgyak előadói. De hogy a marxizmus—leninizmus előadója így gondolkozzon, ez már képtelenség. Miért?

Elsősorban azért, mert a marxizmus—leninizmus előadói — a szovjet diákság politikai nevelői. S mint ilyenek nem lehetnek közömbösek aziránt, hogy hallgatóik milyen sikereket érnek el más tantárgyakban, arra kell ösztönöznünk a hallgatóságot, hogy minél nagyobb eredményeket érjen el minden tantárgyban.

Feladatkörük tehát, mint látják, sokkal szélesebb, mint más tantárgyak előadóéi. Ezzel kapcsolatban szeretném nyomatékosan felhívni a figyelmet a következő feladatra, amely nézetem szerint a marxizmus—leninizmus tanításának fő feladata.

Képzeljünk csak el két előadót, aki marxizmus—leninizmust tanít: az egyiknél a hallgatók 20 százalékának van rossz osztályzata, a többi viszont a marxizmus—leninizmus lelkes hívévé, meggyőződéses kommunistává vált; a másiknál a hallgatóknak csak 10 százaléka kapott ugyan rossz osztályzatot, nem nevelt azonban a marxizmus—leninizmusnak egyetlen új hívet sem. Önök szerint melyik előadó felelt meg jobban hivatásának? Szerintem az első jobban teljesítette feladatát, mint a második.

Ebből adódik, elvtársak, az önök feladata is: nem elégedhetnek meg az előmenetel formális jegyeivel, hanem meggyőződéses kommunistákat, lelkes marxista—leninistákat, eszményi bolsevikokat, tehát eszményi embereket kell nevelniük hallgatóikból. A mi elképzelésünk szerint éppen az ideális bolsevik az eszményi ember, mert benne összpontosulnak az emberek legszebb tulajdonságai.

A marxizmus—leninizmus tanáraként mindig arra ügyelnék, hogy hallgatóim mennyire fogják fel a marxizmus—leninizmus lényegét. Hiszen el lehet azt sajátítani formálisan is, és akadnak emberek, akik kitűnően bevágnak minden tételt, történelmi eseményt és dátumot, mégsem válnak meggyőződéses

marxistákká—leninistákká. Az önök véleménye szerint lehetséges ez? *(Néhány közbeszólás:* „Lehetséges".) Másrészt az is előfordulhat, hogy valaki a tételeket nem tudja ugyan, de vérébe ment át a a marxizmus—leninizmus lényege.

Nézzünk hát két diákot: az egyik fújja az anyagot, de érezni rajta, hogy nem marxista—leninista meggyőződésű, a másik látszólag nem ad olyan szabatos válaszokat, de a felmerülő kérdéseket elvi szempontból, a marxizmus—leninizmus szellemében, meggyőződéses bolsevikként vizsgálja. Úgy hiszem, a második diák érdemel jobb osztályzatot, mert nekünk nem betűrágókra, hanem marxistákra—leninistákra van szükségünk. Igaz? *(Közbekiáltások:* „Igaz".)

Ahhoz ellenben, hogy diákjainkból lelkes marxistákat—leninistákat, meggyőződéses bolsevikokat neveljünk, ehhez már a tanításban is sok emberi szenvedélyt, tüzet kell belevinnünk. Ha az előadó lelkesen végzi munkáját, ha minden előadásából valósággal árad a bolsevik lelkesedés, bizonyosak lehetünk benne, hogy a marxizmus—leninizmusnak sok új hívet fog nevelni.

Elvtársak, önöknek nemcsak nagyszerű előadóknak, hanem politikusoknak is kell lenniük. Önökhöz fiatalok járnak, s azok rendkívül fogékonyak. Tekintsenek csak a múltba, ismerkedjenek csak meg különböző tudományágak kiváló professzorainak életrajzával — és meglátják, milyen nagy hatással voltak ezek mindig a diákságra. A kiemelkedő professzorok mindig mély nyomot hagytak tanítványaik szívében. Önökre rendkívül nagy erkölcsi felelősség hárul a szovjet értelmiség új nemzedékének politikai nevelése terén. Önökre vár a feladat, hogy egy egész életre politikai irányt szabjanak hallgatóiknak. S ez határozza meg az önök helyét a főiskolák tanári karában.

Tudom, elvtársak, hogy nem könnyű megbirkózni mindezekkel a feladatokkal. A marxizmus—leninizmus ismeretén kívül nagyon sok adottsággal kell rendelkeznünk hozzá.

Nevezetesen, a marxizmus—leninizmus tanára legyen a tanintézet legműveltebb embere, vagy legalábbis tartozzon a legműveltebbek közé. Ugyanakkor igen képzett embereknek is kell lenniük. A műveltség és a képzettség, természetesen, nem

egy és ugyanaz, nem egyértelmű fogalmak. Vagy önök szerint talán azok? *(Közbeszólások:* „Nem azok".)

Ebben tehát egyetértünk; önöknek kell főiskolájuk legképzettebb és legműveltebb embereinek is lenniük.

A képzettség megszerzése nem könnyű dolog. Fáradhatatlan munka szükséges hozzá. Széles körű képzettség hiányában nem lehet a marxizmus—leninizmust úgy tanítani, hogy az akár csak a legcsekélyebb eredménnyel is kecsegtessen. Miféle előadója lehet a marxizmus—leninizmusnak az, aki nem ismeri jól a Szovjetunió népeinek és az emberiségnek a történelmét, a természettudományt, az irodalmat, a filozófiát, a művészet különböző ágait stb.

Önök, minden bizonnyal, jól ismerik Marx Károlynak azokat a füzeteit, amelyek híres kronológiai jegyzeteit tartalmazzák. Csakhogy Marx nemcsak történelmi ismereteivel ejti csodálatba az embert, hiszen éppoly kiválóan ismeri a matematikát, a természettudományokat, az irodalmat, a művészetet stb. Mi mindent tudott Marx! Ez aztán igazi eredmény! *(Taps.)*

A széles körű képzettség lehetővé teszi önöknek az előadás könnyű és érdekes felépítését... Képzettségükre támaszkodva a marxizmus—leninizmus tanításánál tudnak történelmi párhuzamokat használni, művészi képeket idézni, frappánsan tudják illusztrálni az egyes következtetéseket és tételeket.

S itt nem árt gondolnunk arra, hogy a pártkáderek kötelesek alaposan tanulmányozni a nemzetközi politikát. Minden egyéb mellett ez is, mármint a nemzetközi politika, gazdag anyagot nyújt az osztályharc megértéséhez.

Mindez jelentősen megkönnyíti a marxizmus—leninizmus elsajátítását.

Szinte felmérhetetlen felelősség hárul önökre, elvtársak. A Szovjetunió minden részéből gyűltek itt össze a marxizmus—leninizmus főiskoláinak előadói. Hol is dolgoznák ki a marxizmus—leninizmus tanításainak kérdéseit, ha nem a mi országunkban, ha nem itt, ezen az arra illetékes gyűlésen?

Azt szeretném, ha sikeresen megoldanák ezeket a kérdéseket, és a legközelebbi jövőben méltó színvonalra emelnék a marxizmus—leninizmus alapjainak tanítását. Azt kívánom, hogy főiskoláinkon mindenütt virágozzék a marxista—leninista

elmélet, hogy főiskoláink a marxizmussal—leninizmussal felvértezett szakembereket adjanak a szocialista építés valamennyi ágazatának. Pártunk erre törekszik. Úgy gondolom, önök ezzel tudnak a legtöbb segítséget nyújtani szocialista államunk erősítéséhez, a kommunizmus építéséhez. Látják, menynyire összefügg itt minden.

Végezetül engedjék meg, hogy sok sikert kívánjak tanácskozásuk munkájához, s éppúgy további előadói tevékenységükhöz is. *(Viharos taps, mindenki feláll.)*

M. I. Kalinyin. A kommunista nevelés kérdései. Goszpolitizdat, 1940.

A VÖRÖS HADSEREG ÉS HADITENGERÉSZETI FLOTTA POLITIKAI MUNKÁSAINAK SZEREPE ÉS FELADATAI

BESZÉD A LENIN-RENDDEL KITÜNTETETT LENIN KATONAPOLITIKAI AKADÉMIA HALLGATÓINAK ÉS TANÁRI KARÁNAK GYÜLÉSÉN

1940. szeptember 19.

Elvtársak, mindenekelőtt üdvözlöm önöket és szívből sok sikert kívánok a most kezdődő tanévben. *(Taps.)*

Önök arra készülnek, hogy a Vörös Hadsereg és haditengerészeti flotta politikai munkásaivá, vagyis katonapolitikai szakemberekké váljanak. Civil ember nem is érthet meg mindent ezen a területen. Ám a háború ma már szemünk láttára olyan formákat ölt, hogy a civilek is kénytelenek megismerkedni a katonai dolgokkal.

A polgári lakosság a modern háborúban szintén felelős országa védelméért. Ami pedig a háború okozta áldozatokat és nélkülözéseket illeti, ezek — legalábbis a háború egyes szakaszaiban — a polgári lakosságot csaknem ugyanúgy sújtják, mint az arcvonal katonáit.

Önmagától kínálkozik ebből a következtetés: ahhoz, hogy a polgári lakosság áldozatait és veszteségeit a minimumra korlátozhassuk, a polgári lakosságnak el kell sajátítania legalább a legelemibb honvédelmi ismereteket.

Viszont, ha már a polgári lakosság előtt is ilyen élesen vetődik fel a katonai ismeretek elsajátításának szükségessége, még fontosabb az a katonák számára, akiknek közvetlen feladatuk a haza védelme. Éppen ezért tanulniuk kell, sokat kell tanulniuk, elméletből és gyakorlatból egyaránt, elsajátítva a korszerű háború tapasztalatait. Az akadémián töltött időt maximálisan ki kell használniuk, hogy tökéletesen elsajátítsák a szükséges ismereteket, és megtanulják ezeket a gyakorlati munkában is alkalmazni. Így lesznek kiváló szakemberek a maguk területén.

A politikai munka a honvédelem jelentős tényezője. A po-

litikai munkás a vöröskatonák és vöröstengerészek nevelője. Nevelő — milyen nagy szó ez! S milyen sokat mond, milyen büszkén cseng napjainkban! Nyilván önöknek is feltűnt, hogy az utóbbi időben újságjainkban és folyóiratainkban milyen sok cikk jelenik meg a nevelés kérdéseiről. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy ez a téma még sohasem töltött be olyan életbevágóan fontos helyet társadalmi életünkben, mint ma...

Usinszkij, a kiváló orosz pedagógus azt mondotta, hogy más ismereteket terjeszteni, tanítani, és megint más nevelni. Egyébként nevelni, véleménye szerint, sokkal nehezebb, mint tanítani, általános és szakmai ismereteket átadni. Az igazi neveléshez nemcsak az szükséges, hogy jól értsünk a dolgunkhoz, hanem az is, hogy makulátlan legyen a lelkünk. A „lélek" ebben az összefüggésben Usinszkijnál a nevelő erkölcsi arculatát, magatartását jelenti, vagyis olyasmit, amit lelkiismeretnek is nevezhetnénk.

Úgy hiszem, Usinszkijnak lényegében igaza volt, amikor ezt a követelményt támasztotta. Hiszen a nevelő nemcsak azzal hat neveltjeire, hogy bizonyos ismereteket ad át nekik, hanem magatartásával, életmódjával, a mindennapi élet jelenségeit illető álláspontjával is.

Teljes joggal támaszthatunk ilyen követelményeket politikai munkásainkkal szemben is, vagyis mint nevelőknek nemcsak ahhoz kell érteniük, hogy jó beszédeket mondjanak, hogy a katonáknak megmagyarázzák az előttük felmerülő kérdéseket, hanem erkölcsi-politikai tekintetben is jó példát kell mutatniuk, s emellett a katonai dolgokkal is tisztában kell lenniük. Gondoljanak csak arra, hogy többszáz vöröskatona függeszti tekintetét a politikai munkásra, utánozza őt, példát vesz róla..

A fiatalok körében sokszor hallani ilyen megjegyzéseket: a régi irodalomban voltak olyan hősök, akiket az ember példaképének tekinthetett életében, a mai irodalomban viszont nincsenek vagy alig találhatók ilyen hősök. Ez szerintem, elvtársak, két szempontból is helytelen.

Először is, a régi irodalomban nagyon kevés olyan hős volt, akit példaképnek lehetne tekinteni. Ezek általában „felesleges emberek" voltak.

Másodszor, mai irodalmunkban, vagyis a szovjet irodalom-

ban szép számmal vannak már olyan hősök, akiknek a példáját érdemes követni. Vegyük csak Osztrovszkij „Az acélt megedzik" és Gladkov „Energia" című művét, valamint egy sor más szépirodalmi alkotást, amelyekben nagyszerű emberekkel találkozunk. Szerintem ifjúságunk sokat meríthet ezekből a művekből.

S még több hősünk van az életben. Az igazi bolsevik politikai munkás szintén hős. S másképp ez nem is lehet már csak azoknak a feladatoknak a lényegénél fogva sem, amelyekkel a Vörös Hadsereg és haditengerészeti flotta politikai munkásai foglalkoznak.

A politikai munka igen bonyolult és nehéz terület. Évente fiatalemberek százezrei vonulnak be a hadseregbe. Ezek immár nem a régi elnyomott, megfélemlített, tudatlan fiatalok, hanem bátor, emberi méltóságuk tudatában levő emberek, nagy és sokrétű szellemi igényekkel. Problémáikkal és különféle vágyaikkal elsősorban a politikai munkáshoz fordulnak. Neki aztán alaposan kell értenie a dolgát, hogy helytálljon.

Ezért szeretném, ha tanulás közben ezt se tévesztenék szem elől. Különös figyelmet igényel ez az akadémia vezetősége és tanári kara részéről, hiszen itt a nevelőmunka igazi mestereit kell kiképezni.

Ezek szerint igen nehéz feladatok várnak önökre, leendő nevelőkre, vagyis propagandistákra, agitátorokra (akik eszmeiségét visznek a gyakorlati munkába) és vezetőkre (hiszen a politikai munkás mindezt egyesíti magában). Ezek sokkalta nehezebb feladatok azoknál, amelyekkel régi propagandistáinknak, agitátorainknak és vezetőinknek — illegális funkcionáriusainknak — kellett megbirkózniuk.

Igaz, mentségükre azt is mondhatnánk, hogy nálunk az illegalitás idején nehezebb volt a helyzet. De ha elfogulatlanul vesszük szemügyre és minden oldalról elemezzük ezt a kérdést, kénytelenek vagyunk megvallani, hogy ma a Vörös Hadsereg és haditengerészeti flotta politikai munkásai hasonlíthatatlanul nehezebb és bonyolultabb helyzetben vannak.

A cárizmus és a kapitalizmus ellen elsősorban a kritika eszközével harcoltunk. Egy bizonyos pontig ez volt a fő fegyverünk. A kritikához bőven akadt anyag, s bőven akadtak ezt fel-

használó emberek is. S a kritikához nem is kellett túlságosan nagy művészet: viszonylag gyorsan hozott bizonyos eredményeket. Amikor azt mondottuk a tömegeknek, hogy a cári hatóságok vagy a tőkések elnyomják, sanyargatják és fosztogatják a munkásembert — s ilyen elnyomott, kisemmizett ember milliószámra akadt —, többé-kevésbé hamar felfogták kritikánk értelmét.

S milyen helyzetben vannak ma a politikai munkások s általában a pártmunkások? Ma a marxizmus—leninizmus az állam hivatalos ideológiája, és valamennyiünknek építőmunkát kell végeznünk, konstruktív feladatokat kell megoldanunk. Ez hasonlíthatatlanul nehezebb, mint a cárizmus és a kapitalizmus bírálata. Itt már jóval több művészetet igényel az agitáció és a propaganda, s ebben a munkában sok új módszerre és formára van szükség.

Mi most itt a Vörös Hadseregben és haditengerészeti flottában végzendő politikai munkáról beszélünk. S mit jelent ez? Azt jelenti, hogy fegyveres erőinket a szocialista állam által megoldandó feladatoknak megfelelő erkölcsi-politikai színvonalra kell emelnünk. Ez fontos konstruktív feladat, amelynek megoldása nemcsak a politikai munkásokat foglalkoztatja, hanem az egész pártot, az egész népet, az egész szocialista államot is.

Ma minden állam nagyobb gondot fordít hadseregének erkölcsi-politikai színvonalára, mint valaha. S ennek kapcsán el kell ismernünk, hogy a kapitalista államok nem minden siker nélkül végzik „politikai munkájukat" hadseregeikben. Aki azt gondolja, hogy a kapitalizmus ma nem képes szándékait megvalósítani és ebbe bevonni a tömegeket, az téved.

A mai imperialista háborúkban a nagy tömegek is részt vesznek. A tömegek, persze, akaratuk ellenére, kényszerből vesznek részt ezekben a háborúkban. Ám amellett, hogy e háború ellenzőivel szemben közvetlen erőszakot, megtorlásokat alkalmaznak, veszett iramban gyúrják a tömegeket, hogy az uralkodó köröknek kedvező irányban befolyásolják őket.

Hogy a kapitalista államok milyen nagy jelentőséget tulajdonítanak hadseregeik erkölcsi-politikai színvonalának vagy kiváló harci szellemének, ezt akár Hanson Ely nyugalmazott

vezérőrnagynak az amerikai lapokban nemrég megjelent átfogó cikke is tanúsítja.

„A kiváló katonai szellem — írja az amerikai tábornok — a hadsereg tagjainak olyan lelkülete, amely a katonákat és egész katonai egységeket igen nagy fizikai és erkölcsi bátorságot tanúsító alakulatokká teszi. Ez a kitűnő szellem teszi képessé őket arra, hogy elviseljék a legnagyobb nélkülözéseket és csapásokat, nem is szólva a kimerültségről. Ez ad nekik erőt, hogy minden kedvezőtlen körülmény ellenére végül is rákényszerítsék akaratukat az ellenségre.

A háborúk történetében — írja — gyakran találkozik az ember olyan esetekkel, amikor egyes katonai alakulatok a győzelem biztos tudatában habozás nélkül támadták meg a háromszoros túlerőben levő ellenséget. És csakugyan győztek is. Sokszor csodálkozva kérdjük magunktól, vajon miért volt ez így, s miért van így napjainkban is. A válasz igen egyszerű: a győzelmet arató alakulatban kitűnő volt a harci szellem és a parancsnoki kar, amely ápolni tudta az emberekben a jó szellemet és ki tudta ezt használni, amikor erre szükség volt. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a csapatok szelleme és az emberek vezetésére való képesség elválaszthatatlan egymástól, akár az ikrek."

És csakugyan, a csapatok kitűnő szelleme, vagy ahogy nálunk szokás mondani: a hadsereg magas erkölcsi-politikai színvonala az ellenség legyőzésének egyik döntő feltétele. Szeretném felhívni a figyelmüket arra, hogy a háborúk történetében nem találnak egyetlen olyan világhírű hadvezért sem, aki ne lett volna katonái kedvence. Ez azt jelenti, hogy a világhírű hadvezérek nemcsak a hadászatban és a harcászatban voltak nagy mesterek, hanem ahhoz is értettek, hogy katonáik, csapataik szívébe férkőzzenek. Mesterien értettek csapataik harci szellemének és katonáik önbizalmának fokozásához. Így volt ez például Szuvorov, Kutuzov és sok más nagy hadvezér esetében is.

Mit jelent ma a Vörös Hadsereg és haditengerészeti flotta harci szellemének fokozása, erkölcsi-politikai színvonalának emelése? Mit jelent ma a vöröskatonát és vöröstengerészt olyan harcossá nevelni, aki ki tudja állni a harc minden ne-

hézségét, és csodákra képes támadásban és védelemben egyaránt?

A vöröskatonának és vöröstengerésznek mindenekelőtt teljesen tisztában kell lennie azzal, hogy óriási emberi értékekért, nagy szocialista hazájáért, népe életéért és boldogságáért, sokmillió osztálytestvére szabadságáért és jobb sorsáért kell majd harcolnia. S arra, amit mi hősiességnek nevezünk, vöröskatonáink és vöröstengerészeink csak akkor lesznek képesek, ha ilyen eszmei célokat követnek, ha szilárdan meg vannak győződve ügyünk igazáról.

A mi politikai munkásaink, persze, jobb helyzetben vannak, mint bármely kapitalista ország „politikai munkásai". Természetesen objektív feltételekről beszélek.

A kapitalista hadseregekben félre kell vezetni a katonák tömegeit és minden lehető eszközzel tompítani kell politikai öntudatukat. A mi politikai munkásainknak ezzel szemben a tiszta, szent igazságot kell hirdetniük, amelyért a szovjet nép harcol, s ennek az igazságnak a szellemében kell fejlesztenünk a vöröskatonák és vöröstengerészek politikai tudatát.

Meg kell azonban vallanunk, hogy még nem minden politikai munkásunk tanulta meg ezeknek az objektív előnyöknek a felhasználását. Ezen a téren még korántsem történt meg minden, amit meg lehet és meg kell tenni.

Ugyanakkor a nemzetközi helyzet parancsolóan megköveteli tőlünk ennek a munkának a megjavítását. Hiszen ostromolt várban élünk. Igaz, hogy ez aztán óriási — a világ egyhatodrészére terjed ki. De a világ fennmaradó öthatod része engesztelhetetlen elvi ellenségeink kezén van. A kapitalista világnak ezt a velünk szemben tanúsított elvi engesztelhetetlenségét, azt hiszem, felesleges volna példákkal illusztrálnom. Ilyen példákat újságjaink minden egyes számában talál az ember, ha azokat valamivel figyelmesebben olvassa.

Vegyük csak azt az általános légkört, amelyet a kapitalista világ a Szovjetunió körül teremtett. Hiszen tény, hogy a külföldi sajtó a legnagyobb buzgalommal ócsárolja mindazt, amit jól csinálunk, s ugyanakkor a legkisebb kudarcunkat is felfújja és a végletekig eltúlozza.

Szóval, a kapitalista környezet és a mai nemzetközi helyzet

arra kötelez bennünket, hogy a szovjet állampolgárokban fejlesszük az önfenntartás ösztönét és fokozzuk mozgósítási készenlétüket. Aki szívén viseli a kommunizmust, mint olyan társadalmi rendszert, amelyben élni kíván, annak erősítenie kell ezt a rendszert, harcolnia kell érte.

Ebből, elvtársak, világosan kitűnik, mi is az első feladatuk mint leendő politikai munkásoknak: a vöröskatonáknak és vörös tengerészeknek a kommunizmus eszméire való nevelése. A kommunizmus eszméire való nevelés mindamellett nem azt jelenti, hogy valamennyiüket a párt tagjaivá kell tenniük. Nem, én nem erre gondolok. Ez azt jelenti, hogy számukra érthetővé, hozzájuk közelállóvá, szívügyükké kell tenniük mindazt, ami a szovjet államban történik. Ehhez pedig korántsem kell az embereket okvetlenül formailag a párt tagjaivá tenni.

Aki pártonkívüli marad, az is lehet őszinte híve a szovjet rendszernek, a szocialista iparnak, a kolhozoknak, a szovjet kultúrának, vagyis lánglelkű szovjet hazafi. Büszke arra, hogy egy olyan államnak a polgára lehet, mint a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége, amelyben van mit látnia és van minek örülnie az embernek.

A politikai munkásnak valóban szép életünkből rengeteg tény áll rendelkezésére, hogy az ifjú szívekben egy egész életre megszilárdítsa a hazafias büszkeséget.

Elvtársak, a kommunizmus eszméire való nevelés az ifjúság olyan szellemű nevelését jelenti, hogy a fiatalságának hévével megszeresse a szovjetországot, mégpedig nemcsak tudatával, hanem mind az öt érzékével. Ne gondolják, hogy ez nehéz feladat. Éppen csak szakítaniuk kell a sablonossággal. A proletariátust akár egy olyan ifjú hősnek is ábrázolhatják, aki a pokol minden elképzelhető kínját kiállva végül is kiszabadította az ellenség karmai közül szépséges szerelmét: a soknemzetiségű nagy országot. Mennyi forradalmi romantika van ebben, mennyi nagyszerű történelmi tény, amely lebilincselőbb a legszebb meséknél is. Ezeket a tényeket csak megfelelő formába kell önteni, s önmagukért beszélnek!

Szóval, a kommunizmus eszméire való neveléshez szenvedély kell. Csak tisztában kell lenniük vele, mi is munkájuk lényege: a szocialista állam védelmét és erősítését bízták

önökre! Nincs és nem is lehet annál megtisztelőbb feladat, mint a szocialista állam erősítése és fejlesztése, hiszen éppen ezen az úton haladva jutunk el közvetlenül a kommunizmusba. S más utat nem is ismerünk. Világos ez mind gyakorlati, mind elméleti szempontból, vagyis teljesen megfelel a kommunizmusért vívott harcunk tapasztalatainak és a marxista klasszikusok megállapításainak.

S ezzel kapcsolatban, a pontosság kedvéért, nézetem szerint valamit le kell szögeznünk. Katonáinktól és parancsnokainktól meglehetősen gyakran hallani ilyen kijelentéseket: „Készek vagyunk meghalni a szovjet államért, nagy hazánkért!" Azt hiszem, ez mélységesen hazafias jelszó. Mégis valamivel pontosabbá, helyesebben szólva, mélyebbé kellene talán tenni.

Szó se róla, meghalni nagy dolog, hőstett. Csakhogy itt az a kérdés, hogyan halunk meg. Nem halhatunk meg passzívan, a legelkeseredettebb harc nélkül! Ha csakugyan meg kell halnunk, úgy kell meghalnunk, hogy a harcban csöppenként áldozzuk fel vérünket, hogy a harcos utolsó csepp véréig fogja kezében a géppisztolyt és pusztítsa az ellenséget. Felhívás ez a kitartó, állhatatos, rendíthetetlen tevékenységre. Éppen ezekre a tulajdonságokra kell katonáinkat nevelniük.

Emellett elvtársak, katonáinkat katonabecsületre kell nevelnünk, s ebben, azt hiszem, nagyszerű eredményeket érhetünk el, hiszen ez nálunk sokkal könnyebb feladat, mint bármely más hadseregben.

A Vörös Hadseregbe és haditengerészeti flottához nem elkeseredetten, hanem örömel vonul be az ifjúság. Úgy teszi ezt, ahogy nyolcéves gyermekeink az iskolába mennek: emelt fővel és büszkén: lám, iskolába járunk. Ifjúságunk saját jószántából megy a hadseregbe, persze, nem olyan értelemben, hogy ezek a fiatalok önkéntesek, hanem más értelemben. Angliában és Amerikában például önkéntes hadsereg volt, csakhogy ott az ínség kergette az embereket a hadseregbe. Nálunk nem az ínség viszi az embereket a hadsereg soraiba, azért vonulnak be, hogy ott eleget tegyenek a szovjet állampolgár legmegtisztelőbb kötelességének. Emellett a Vörös Hadsereg és haditengerészeti flotta ifjúságunk testi és szellemi fejlődésének nagyszerű iskolája is.

Önökre tehát, elvtársak, az a felelősségteljes és megtisztelő feladat hárul, hogy a Vörös Hadseregbe és haditengerészeti flottához belépő fiatalokat ráneveljék a katonabecsületre. Tudatosítsák bennük azt, hogy magasztos honpolgári kötelességüknek tesznek eleget, amikor a szocialista haza védőiként harci őrhelyükön állnak, ezáltal a legnagyobb és legmegtisztelőbb feladat hárul rájuk. Ezt katonáinknak kiválóan kell teljesíteniük, mert a kapitalizmussal szemben a kritika fegyverét szükség esetén ki kell egészítenie a fegyverrel gyakorolt kritikának. Önöknek meg kell értetniük a katonákkal, hogy ez a fegyver a cselekvő marxizmus—leninizmus. Szóval a vöröskatonák és vöröstengerészek egész katonai kiképzését át kell itatniuk és össze kell kapcsolniuk a kommunista világnézettel.

Vegyük például a fegyelmet. A fegyelemről, persze, egészen leegyszerűsítve is lehet beszélni, nem az egészet, az általánosat tekintve. Ha viszont önök azt akarják, hogy a kommunizmus behatoljon a vöröskatonák és vöröstengerészek tudatába, hogy gondolkodásmódjuk kommunista legyen, akkor értessék meg velük: a fegyelem nem önmagáért kell, nem ez a lényeg, hanem az, hogy fegyelmezetten jobban lehet helytállni az ellenség ellen vívott harcban.

Ám a helytállás sem öncélú, hanem azért van rá szükség, mert nehéz helyzetben ez védi meg a katonai alakulatot a nagy veszteségektől.

Nem tudom, elvtársak, lehet hogy tévedek, de nekem az az érzésem, hogy nálunk nem ápolják kellően az egyes katonai alakulatok harci hagyományait. Márpedig ez komoly tényezője a nevelésnek. Azt mondják, hogy háború idején egy ezred vagy hadosztály bármilyen ütközet után gyorsan helyre tudja állítani harcképességét, ha épségben maradt legalább az a magva, amely megtestesíti az alakulat fejlett harci hagyományait. Ezt az ügyet tehát kézbe kellett venni, mégpedig nem kezdetleges módszerekkel, hanem szervezetten, hogy minden újonc necsak ezrede számát ismerje, hanem egész harci történetét, valamennyi hősét és harci kitüntetését, a vetélkedőkön és hadgyakorlatokon elért minden kiemelkedő eredményét, s így büszke legyen ezredére, mindenütt védje becsületét. Éppen

ezért nem ártana, ha minden ezrednek a könyvtárában megvolna a maga írott története.

Az ezredzászlót lengje körül harcos forradalmi romantika, hogy azt minden vöröskatona szentségként tisztelje, részletesen ismerve mindazokat a hadjáratokat és harci epizódokat, amelyekben az ezred ez alatt a zászló alatt résztvett. Célszerűnek tartanám azt is, ha az ezred legkiválóbb hőseinek képét nemcsak a klubokban és vörös sarkokban, hanem a zászlóteremben is elhelyeznék, hogy minden katona, amikor oda belép, kihúzza magát és úgy érezze, mintha díszszemlén volna.

A fiatal harcos ezáltal illeszkedik bele tökéletesen az ezred harci szervezetébe.

Vagy itt van a tisztelgés kérdése. Miért követelmény az, hogy a vöröskatona vagy vöröstengerész tisztelegjen a parancsnoki kar tagjainak, amikor találkozik velük? Ez látszólag csak formaság, egyszerűen a figyelmesség jele. Márpedig korántsem így van ez.

A vöröskatonák és a vöröstengerészek katonák, s nem is csak egyszerűen egy óriási hadsereg és flotta katonái, hanem a történelem leforradalmibb hadseregének és legforradalmibb flottájának a tagjai. Ebből máris kitűnik, hogy ezekre az emberekre különleges feladatok hárulnak. Most ők teljesítik azokat a feladatokat, amelyeket két-három-négy évtizeddel ezelőtt forradalmáraink teljesítettek, még régebben pedig Dobroljubov és Csernisevszkij, vagyis a legkiválóbb, leghaladóbb oroszok, akik a szabadságért küzdöttek.

Csakhogy akkor az emberek a kritika eszközével harcoltak, önöknek viszont van fegyverük. Ma a forradalmi harcos puskával felfegyverzett kritikus. S ez az ember felelősségteljes poszton áll.

S ha ez így van, miért ne adnánk meg egymásnak a kellő katonai tiszteletet mi, egy testvéri katonai közösségnek a tagjai, a legforradalmibb hadsereg katonái és parancsnokai, akiknek talán vállvetve kell majd harcolnunk, akik talán sebesülten vagy holtan fogjuk kivonszolni társunkat a tűzből, a véres csatából?

Ha így nyúlunk majd minden kérdéshez, fokozatosan ki fogjuk fejleszteni minden vöröskatonában és minden vörös-

tengerészben a szocialista katonabecsület érzését és a szovjet emberből lett katona önérzetét. Magától értetődik, hogy ehhez először is minden parancsnoknak nagyon meg kell becsülnie a vöröskatonákat és vöröstengerészeket.

Az elvtársak, minden bizonnyal, valamennyien látták a „Csapajev" című filmet és emlékeznek is még rá. Nézetem szerint ebből sokat tanulhatnak. A film valósághűen és eléggé világosan megmutatja, miben is rejlik a parancsnok ereje.

Ha majd önökből is parancsnokok lesznek — márpedig minden jel erre mutat —, ne csak parancsnokai, hanem bajtársai is legyenek beosztottjaiknak. A kettőt összekapcsolni nem könnyű dolog. S minél nagyobb egységnek a parancsnoka valaki, annál inkább meg kell követelni tőle a két tulajdonság összekapcsolását.

Emlékeznek még a filmnek arra a jelenetére, amikor egy önző, fosztogató gazember a harc beszüntetésére biztatja a lovasszázad kimerült katonáit és már majdnem befolyása alá is keríti őket? A század tartalékban állt, s a fehérek akkoriban indították meg „pszichológiai támadásukat". Amikor Csapajev megtudta, mi történt a századnál, otthagyta harcálláspontját, villámsebesen lovasaihoz vágtatott, s lelőtte az árulót, aki éppen szónokolt, majd nyomban „vigyázz"-t vezényelt és máris készült visszaülni lovára. Ám ebben a pillanatban újabb lövés dördült el. Csapajev természetesen azt hitte, hogy reá lőtt valaki, s fenyegetően azt kérdezte: „ki lőtt?" Kérdésére körülbelül ilyesmit jelentettek: „Mi magunk is elintéztünk egyet". Ebből kitűnik, hogy Csapajev tettei nem ellenkeztek a katonák általános hangulatával, hiszen egy másik áruló lelövésével mintegy igazolták parancsnokuk szigorú eljárását.

Vagy vegyük a filmnek egy másik jelenetét, amelyre valószínűleg szintén emlékeznek — azt, amikor Csapajev arról győzi meg lovasait, hogy ne hozzák őt kellemetlen helyzetbe és szüntessék be a parasztok malacaira való vadászást. Körülbelül ilyesmit mondott: „Ha akkor jöttök el hozzám, amikor éppen teázom, üljetek le és igyatok velem; s ha éppen ebédelek, üljetek le és ebédeljetek velem. De szolgálatban a parancsnokotok vagyok!"

Ezt így elhatárolni rendkívül nehéz feladat egy szovjet pa-

rancsnoknak. Csakhogy még nehezebb feladat ez a politikai munkások számára. Márpedig a tömegekre csak az lehet hatással, aki ért az ilyen elhatároláshoz. S valamennyi tehetséges hadvezér értett is hozzá. Persze nem holmi komázásra vagy a tömegekhez való alkalmazkodásra gondolok, mert ez összeegyezhetetlen a vezetés bolsevik értelmezésével.

A parancsnok, természetesen, azzal tudja a legjobban megszilárdítani tekintélyét a beosztottjai között, hogy kiválóan érti a dolgát és igyekszik egységét a legjobbak közé emelni. De ahhoz, hogy a parancsnok a tekintély mellett beosztottjai szeretetét is élvezze, pontosan ismernie kell a vöröskatonák életét, mert csak így tud idejében segíteni, amikor valahol szorít a csizma. Emellett egyszerű, szerény embernek kell lennie. Az átlagember nem szereti a fennhéjázást, a fölény fitogtatását. Bár azt szokták mondani, hogy olykor a szerénység rosszabb a büszkeségnél, azért a nép a szerénységet mégis jobban szereti.

Mindezek a pozitív tulajdonságok, amelyeket a politikai munkásoktól elvárnak, nem hullanak az égből, ezeket kitartó munkával kell megszerezni. Még a tehetséges embereknek is állhatatosan kell dolgozniuk, hogy kifejlesszék adottságaikat, jóllehet éppen az ilyen emberek általában a legmunkabíróbbak.

A politikai munkásoknak mindenekelőtt tájékozottaknak kell lenniük a marxizmus—leninizmusban. De legalább annyira kell ismerniük a katonai szakmát is. S hogy ismereteiket alkalmazni tudják a gyakorlatban, mondhatnám, nagy általános műveltségre van szükségük. Ez érthető is, hiszen a politikai munkásnak emberekkel van dolga, akiket nemcsak békés viszonyok között, díszszemléken vezet, hanem akkor is, amikor ezeknek az embereknek az életüket kell kockáztatniuk. Viszont hogyan vezethetné a harcosok tömegét, ha nem tudja, hogy bizonyos konkrét helyzetben milyen a hangulatuk. Az emberismerethez a szépirodalom olvasása, a saját megfigyelés és tapasztalat nyújt segítséget. Mindezt el kell sajátítaniuk és hozzáértéssel kell alkalmazniuk.

Szeretném, ha akadémiájuk vezetősége és tanári kara mindig felhívná figyelmüket ezekre a mozzanatokra. Különben még megtörténhet, hogy egyik-másik elvtárs remekül

ismeri a marxizmus—leninizmus tanításának szövegét, s mégsem lesz marxista. Hiszen a kettő nem azonos, nem egyértelmű. Már úgy beszélek itt önökkel, mint a tudósokkal, s közben magam is mintha tudóssá válnék. *(Derültség.)* Egyszerűbben szólva, ha az ember ismeri a marxizmus—leninizmus tanításának szövegét, ez még nem jelenti azt, hogy marxista, kommunista.

Parancsnokaink és politikai munkásaink sokszor azzal kérkednek, hogy egységükben ennyi meg ennyi a kommunista és komszomolista. Mindamellett akadnak ezek között olykor gyávák is. Az ilyen emberek formailag kommunisták és komszomolisták, ismerik a marxizmus—leninizmus tanításait, de lényegében mégsem kommunisták, komszomolisták.

Amikor a Vörös Hadseregben és haditengerészeti flottában a kommunizmus szellemében nevelik a katonákat, nem szabad minden áron arra törekedniük, hogy valamennyi vöröskatonából és vöröstengerészből formálisan marxistát, kommunistát csináljanak. Inkább igyekezzenek minden vöröskatonába és vöröstengerészbe azt a tudatot beleoltani, hogy az őrhelyen tanúsított gyávaság, a szökés és az árulás a legnagyobb szégyen, s adott esetben még a halál is százszorta jobb. Azt kell megértetni velük, hogy a nép az ilyen negatív tulajdonságokért, ha tudomást szerez róluk, annyira megveti az embert, hogy ennél a halál is jobb. Nem ok nélkül mondotta már Szvjatoszlav kievi fejedelem is, hogy a halottakat nem érheti szégyen.

Még azt hihetik, hogy ijesztgetni akarom önöket, amikor ilyen szörnyűségekkel hozakodok elő. Hiszen az ilyen tulajdonságok általában nem jellemzők hadseregünkre. Amit mondottam, azért mondottam el, mert szeretem Vörös Hadseregünket és haditengerészeti flottánkat. S minthogy marxisták vagyunk, tisztában vagyunk vele, hogy az ellenség összeütközés esetén igyekszik majd minden résen befurakodni...

Ezekre a kérdésekre szerettem volna felhívni az elvtársak figyelmét.

A Lenin Katonapolitikai Akadémia, mondhatnám, az egyetlen olyan tanintézet az országban, amelyről magas képzettségű politikai munkások kerülnek ki. Engedjék meg, hogy még egy-

szer sok sikert kívánjak önöknek a tanuláshoz és kifejezésre juttassam azt a meggyőződésemet, hogy a Vörös Hadsereg és haditengerészeti flotta önökkel politikai munkásainak egyik legjobb osztagát kapja. Ugyanakkor azt is szeretném, ha az önök akadémiája még nagyobb tekintélyt szerezne a Vörös Hadseregben és haditengerészeti flottában, ha az elosztásnál verekednének növendékeiért mint értékes politikai nevelőkért. Így tudják majd, elvtársak, a maguk területén érvényesíteni a marxizmus—leninizmus eszméit. *(Viharos taps.)*

M. I. Kalinyin. A kommunista nevelésről. Molodaja Gvargyija kiadás 1958.

A KOMMUNISTA NEVELÉSRŐL

ELŐADÓI BESZÉD A MOSZKVAI PÁRTAKTÍVA ÉRTEKEZLETÉN

1940. október 2

Elvtársak! Húsz évvel ezelőtt, éppen 1920. október 2-án Vlagyimir Iljics Lenin az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetség III. összoroszországi kongresszusán beszédet mondott a kommunista nevelésről.* A Komszomolhoz fordulva azt mondotta, hogy a mi nemzedékünk, amely a kapitalista társadalomban nevelkedett, aligha fogja megvalósítani a kommunista társadalom felépítésének feladatát. Ez a feladat az ifjúságra hárul.

S lám ma, amikor önök itt tapsoltak, önkéntelenül is eszembe jutottak ezek a szavak, s ráébredtem arra, hogy éppen azok az egykori komszomolisták, az a réteg van itt előttem, amelyhez akkor Lenin szólott és amely ma, felnőtt korában, már élettapasztalatokat szerzett és tevékenyen részt vesz a szocialista építésben. S én önökkel együtt tapsolok — éppen önöknek, a szocializmus építőinek.

A kommunista nevelésre nálunk nagy figyelmet fordítanak. Nem véletlen, hogy sajtónkban lépten-nyomon találkozunk a „nevelés" szóval.

Ám ha többé-kevésbé pontosan és röviden próbáljuk megfogalmazni, hogy általában mi is a nevelés, komoly nehézségekbe ütközünk. A nevelést gyakran összetévesztik az oktatással. Magától értetődik, hogy a nevelés sok hasonlatosságot mutat az oktatással, de a két fogalom semmiképpen sem azonos értelmű. Tekintélyes pedagógusok nézete szerint a nevelés tágabb fogalom, mint az oktatás. A nevelésnek megvannak a maga sajátosságai.

* Lenin Művei. 31. kötet. 1951. Az ifjúsági szövetségek feladatai. — *Szerk.*

Szerintem, a nevelés a növedékek lelkivilágának a kívánt tulajdonságok kialakítása végett folytatott határozott, céltudatos és rendszeres formálása. Úgy hiszem, ez a fogalmazás (amely természetesen senkire sem kötelező) nagy vonásaiban felöleli mindazt, amit a nevelés fogalmába beleviszünk, nevezetesen: bizonyos világnézetnek, erkölcsnek és együttélési szabályoknak a meghonosítását, a jellem és az akarat, a szokások és az ízlések bizonyos vonásainak kialakítását, bizonyos fizikai tulajdonságok kifejlesztését stb.

A nevelés a legnehezebb feladatok közé tartozik, s a legkiválóbb pedagógusok szerint nemcsak tudomány, hanem művészet is. A pedagógusok itt az iskolai nevelésre gondolnak, amely természetesen, viszonylag korlátozott. De van olyasmi is, mint az élet iskolája, amelyben szüntelenül folyik a tömegek nevelése, amelyben a nevelő maga az élet, az állam, a párt, s az élettapasztalataik, politikai tapasztalataik szerint különböző felnőtt emberek millióit nevelik. Ez már sokkal bonyolultabb feladat.

S éppen erről a nevelésről, a tömegek neveléséről szeretnék itt egyet-mást ma mondani.

I

Engels az „Anti-Dühringben" ezt írja: „... Az emberek erkölcsi nézeteiket, tudatosan vagy tudattalanul, végső fokon azokból a gyakorlati viszonyokból merítik, amelyeken osztályhelyzetük alapul — a gazdasági viszonyokból, amelyekben termelnek és cserélnek... Az erkölcs... mindenkor osztályerkölcs volt: vagy az uralkodó osztály uralmát és érdekeit igazolta, vagypedig, mihelyt az elnyomott osztály eléggé hatalmassá vált, az ezen uralom elleni lázadást és az elnyomottak jövő érdekeit képviselte."*

Az osztálytársadalomban tehát sohasem volt és nem is lehetett osztályon kívüli vagy osztály feletti nevelés.

A burzsoá társadalomban a nevelést teljesen áthatja az uralkodó osztályok képmutatása, önző érdeke; mély ellent-

* Engels: Anti-Dühring. 1950. 97—98. oldal.

mondások jellemzik, amelyek a tőkés társadalom antagonizmusát tükrözik.

A tőkésnek az az eszménye, hogy a munkásokban és a parasztokban olyan alázatos szolgákat lásson, akik zokszó nélkül viselik a kizsákmányolás terhét. Éppen ezért a tőkések nem akarták bátorságra és merészségre nevelni őket, nem óhajtottak nekik bármiféle műveltséget is adni, hiszen műveletlen és megfélemlített emberekkel könnyebb boldogulni. Csakhogy hódító háborúkban ilyen emberekkel nem lehet győzni, s bizonyos elemi ismeretek nélkül az emberek még a gépeknél sem tudnak dolgozni. Így egyfelől a technikai haladás körülményei között folyó kölcsönös konkurrencia, a fegyverkezési hajsza stb., másfelől pedig a munkásoknak és parasztoknak a művelődésért vívott harca rákényszeríti a burzsoáziát, hogy az ismereteknek legalább bizonyos morzsáit juttassa a dolgozóknak, a rablóháborúk pedig arra késztetik, hogy állhatatosságra, bátorságra és más, a burzsoázia szempontjából veszélyes tulajdonságokra nevelje őket.

Ezek elől az ellentmondások elől nem térhet ki egyetlen burzsoá nevelési rendszer sem.

Mindamellett az uralkodó osztályok, nem törődve ezekkel az ellentmondásokkal, amelyek — mint már mondottam — a burzsoá társadalomnak a természetéből fakadnak, elkeseredett harcot folytatnak azért, hogy a néptömegeket maguk mellé állítsák, s erre a nyílt elnyomástól a legagyafurtabb félrevezetésig minden eszközt felhasználnak.

A dolgozó ember a burzsoá társadalomban születésétől haláláig az uralkodó osztálynak kedvező gondolatok, érzelmek, szokások állandó befolyása alatt áll. Ez a befolyás a legkülönbözőbb módokon érvényesül, s olykor alig észrevehető formákat ölt. Az egyház, az iskola, a művészet, a sajtó, a mozi, a színház, a különféle szervezetek — mindmegannyi eszköz a burzsoá világszemléletnek, erkölcsnek, szokásoknak stb., a tömegek tudatába plántálására.

Vegyük például a mozit. Az egyik burzsoá rendező ezt írja az amerikai filmekről: „Sok mai film nem más, mint afféle narkotikum olyan elcsigázott emberek számára, akiknek az az

egyetlen kívánságuk, hogy egy puha karosszékbe süppedjenek és kanállal etessék őket". Ez a lényege a burzsoá nevelésnek.

Ezzel az évszázadok folyamán kialakult nevelési módszerrel, amelynek célja az uralkodó tőkésosztály helyzetének megszilárdítása, az elnyomottaknak helyzetükkel való kibékítése, a kommunista párt — a proletariátus élcsapata — a saját nevelési elveit állítja szembe. Ezek mindenekelőtt a burzsoázia uralma ellen irányulnak, a proletariátus diktatúráját szolgálják.

II

A kommunista nevelés gyökerében különbözik a burzsoá neveléstől, mégpedig nemcsak feladatai tekintetében — ami bizonyítás nélkül is nyilvánvaló —, hanem módszereiben is. Elválaszthatatlanul összefügg a tömegek politikai öntudatának, általános műveltségének, értelmi színvonalának emelésével. Erre törekszik minden kommunista párt.

Valamennyiük végső célja azonos ugyan, de mivel a Szovjetunióban a munkásosztály helyzete más, mint a kapitalista országokban, a nevelésnek nálunk ezekhez az eltérő feltételekhez kell alkalmazkodnia. Nálunk a munkásosztály az uralkodó, vezető erő, nemcsak anyagi, hanem szellemi vonatkozásban is.

Marx és Engels ezt írta: „Az az osztály, amely az anyagi termelés eszközeit kezében tartja, ezzel egyszersmind a szellemi termelés eszközei fölött is rendelkezik ... Az egyéneknek, akik az uralkodó osztályt alkotják, egyebek között tudatuk is van és ennélfogva gondolkodnak; amennyiben tehát mint osztály uralkodnak és egy történelmi korszakot egész terjedelmében meghatároznak, magától értetődik, hogy ezt egész kiterjedésükben teszik, tehát egyebek között mint gondolkodók, mint gondolatok termelői is uralkodnak, koruk gondolatainak termelését és elosztását szabályozzák; hogy tehát gondolataik a korszak uralkodó gondolatai."*

Nem mondhatjuk ezt a Szovjetunió határain túl élő munkásosztályról.

* Marx—Engels Művei. 3. kötet. 1960. 45. oldal

Mi a kommunista nevelést mindig konkrétan fogjuk fel. A mi viszonyaink között ennek a párt és a szovjet állam előtt álló feladatokat kell szolgálnia. A kommunista nevelés alapvető és legfőbb feladata az, hogy maximális segítséget nyújtson osztályharcunkban...

Igaz, hogy nálunk mások az osztályharc formái, mint a Szovjetunió határain túl. Nálunk — mondhatni — a legmagasabb fokra emelkedett; pozitív eredményei hatékonyabbak. Ám ez, természetesen, jóval bonyolultabb is itt.

Marxnak és Engelsnek az a megállapítása, amely szerint „az uralkodó osztály gondolatai az uralkodó gondolatok", ha ezt a Szovjetunió munkásosztályára vonatkoztatjuk, sok mindenre kötelez bennünket. Nem szorítkozhatunk csupán a burzsoá rendszer bírálatára. A legfontosabb most a politika, a gazdasági élet, a kultúra, a tudomány, a művészet stb. minden területén a gyakorlati eredményekért vívott harc. Világos tehát, hogy a kommunista nevelésnek is ebben az irányban kell haladnia.

III

Vajon mit tekintünk ma legfontosabb feladatunknak a kommunista nevelés terén? S vajon általában elvileg új feladatok-e ezek azokhoz képest, amelyekről Lenin 20 évvel ezelőtt a Komszomol III. kongresszusán beszélt?

A Szovjetunióban, természetesen, azóta jelentősen megváltozott a helyzet. Lényegében véve azonban a kommunista nevelésnek azok a feladatai, amelyeket Lenin 20 évvel ezelőtt kitűzött, ma is időszerűek.

Nem ártana, ha e feladatokra minél gyakrabban emlékeztetnénk azokat, akik a kommunista társadalomról absztrakt képet igyekeznek festeni. A „teoretizálás" ilyen kedvelői, akik „mélyértelmű" ábrándokat szőnek a jövő emberének sajátos vonásairól, és a kommunizmust valami meghatározatlan boldog jövendővel azonosítják, a kommunista nevelésbe is beleviszik ezt az elvontságot. Szerintem ez nem más, mint kávézaccból való jósolgatás, nem pedig bepillantás a jövőbe.

Elvtársak, a kommunista építés egyik legfontosabb eleme, a Szovjetunió dolgozóinak hatalmas fegyvere a kapitalizmus

elleni harcukban a munka termelékenysége. Lenin azt mondotta: „A munka termelékenysége, ez végeredményben a legfontosabb, a legfőbb az új társadalmi rend győzelme szempontjából. A kapitalizmus a munka olyan termelékenységét hozta létre, amilyet a hűbériség nem ismert. A kapitalizmust azzal lehet véglegesen legyőzni és azzal fogjuk véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabb fokú termelékenységét hozza létre... A kommunizmus a kapitalizmussal szemben az önkéntes, a tudatos, az egyesült, a modern technikát felhasználó munkások magasabb fokú munkatermelékenységét jelenti."*

Erre kell gondolnunk, elvtársak, erről kell beszélnünk, elsősorban ebben az irányban kell fejlesztenünk a kommunista nevelést — a munka magas termelékenységéért vívandó harc irányában.

Vagy talán — magunk között szólva — az ilyen álláspont, amely szerint a kommunista nevelést ilyen gyakorlati irányba kell terelni, csak az én magánvéleményem? Nem, elvtársak, ez nem magánvélemény.

Amikor beszédemre készültem és ezt gondolatban felvázoltam magamnak, elővettem a legfontosabb forrásokat, elsősorban alkotmányunkat. Az alkotmány 12. cikkelye így hangzik: „A munka az SZSZKSZ-ben minden munkaképes polgárnak kötelessége és becsületbeli ügye annak az elvnek az alapján, hogy »aki nem dolgozik, ne is egyék«."

Az SZSZKSZ-ben megvalósul a szocializmus elve: „Mindenkitől képességei szerint, mindenkinek munkája szerint". Márpedig az elvtársak is nagyon jól tudják, hogy az alkotmány cikkelyei nemcsak az állampolgárok jogainak és kötelességeinek jogi megfogalmazását jelentik, hanem egyúttal az emberek nevelésének fontos tényezői is.

Az alkotmány idézett cikkelye határozottan a munka nagyszerűségéről beszél. Ez érthető is: nálunk már régóta gyökeres változás megy végbe az embereknek a munkára vonatkozó nézeteiben. A szocialista munkaverseny a munkát, amely régebben szégyenletes, súlyos tehernek számított, *becsület*

* Lenin Művei. 29. kötet. 1953. 435. oldal.

dolgává, *dicsőség* dolgává, *merészség* és *hősiesség* dolgává változtatja. S ez a tény világosan kifejezésre is jutott az alkotmányban.

Sokszor azt hallom, hogy más a munka nagyszerű volta országunkban, s megint más a magasabb termelékenységért való harc. Nem, elvtársak, ez nem így van. Amikor a munka nagyszerűségéről beszélünk, ez máris magában foglalja azt, hogy minden erőnkből serkentenünk kell a munka termelékenységének emelését. Éppen ez a legfontosabb.

Ezt a feladatot szolgálják a pártnak és a szovjethatalomnak az olyan fontos intézkedései, mint a Szocialista Munka Hőse címének, a Munka Vörös Zászlórendjének, a Hősies Munkáért és a Kiváló Munkáért érdemérmek rendszeresítése. Emellett a szovjethatalom és a párt nem egy esetben a legkiválóbb dolgozókat olyan magas kitüntetésekben részesíti, mint a Lenin-rend vagy a Vörös Csillag-rend és a Becsület-rend.

A Szocialista Munka Hősének magas címe egyenrangú a Szovjetunió Hőse címével. Ezt a címet, ezeket az érdemrendeket és érdemérmeket nem egyszerűen munkájukért kapják az emberek, nem egyszerűen azért, mert dolgoznak, hanem a munka különösen magas termelékenységéért, a munka termelékenységéért folytatott harcban elért kiváló sikerekért.

Ugyanezt a célt szolgálja a Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének 1940. június 26-i rendelete.

Látszólag ez két teljesen ellentétes dolog: egyfelől a Szocialista Munka Hőse címének, a Lenin-rendtől különféle érdemérmékig sokfajta kitüntetés adományozása, másfelől meg egy rendelet, amely büntető rendszabályokat vezet be a munkafegyelem megszilárdítása érdekében. Lényegében mégis mindkettő ugyanarra irányul, ugyanazt a célt szolgálja.

A párt és a szovjethatalom éppen azzal mutatja meg, milyen irányban kell folytatni a Szovjetunió dolgozóinak kommunista nevelését, hogy egyrészt ösztönzi és kitünteti a szocialista munka legjobb képviselőit, másrészt pedig bünteti a termelés rendbontóit.

Elvtársak, önök között bizonyára nem sokan vannak, akik már a forradalom előtt is gyárban dolgoztak. Az ilyen emberek száma nálunk évről évre kevesebb. Feltételezhető tehát,

hogy nemigen tudják, milyen volt a munkához való viszony a régi, forradalom előtti időkben. Pedig ez a viszony, sajnos, még mindig elég erősen érezteti hatását.

Mi, forradalmárok, akkoriban nem sokra becsültük azokat az öreg, jó szakmunkásokat, akik már vagy negyven éve dolgoztak a gyárban. Pedig képzett emberek voltak, kitűnően értették a mesterségüket, szívükön viselték a munkafegyelmet, nem lógtak. S amikor sztrájk tört ki, erőszakkal kellett őket távoltartani a gyártól. Maguk nem merték abbahagyni a munkát, mert féltek, hogy ez árt majd a vezetőséggel való jóviszonyuknak. A régi időkben nem becsültük az ilyen munkásokat. Vajon miért? Azért, mert a tőkések érdekében törték magukat.

Más a helyzete ma, a szocializmusban. Ma az olyan embereket, akik negyven éve dolgoznak egy gyárban, akik példát mutatnak a munkafegyelemben, akik alaposan ismerik szakmájukat és kiváló eredményeket érnek el a munka termelékenysége terén — az ilyen embereket ma felkaroljuk, érdemrendekkel és érdemérmékkel tüntetjük ki, s mint a legkiválóbb szovjet állampolgárokat tiszteljük és jutalmazzuk.

Ez mellesleg szemléltető példája a dialektikának is. Régebben „tagadtuk" a munkához való ilyen viszonyt. Ma „tagadjuk" ezt a „tagadást". Az eredmény, mint láthatjuk: a „tagadás tagadása", a munkához való szocialista viszony igenlése.

Miért nézzük ma egészen más szemmel az ilyen munkásokat? Miért tartjuk ma őket a Szovjetunió leghasznosabb, legértékesebb honpolgárainak? Azért, mert ma az első vonalakban állnak osztályharcunkban, amely a fejlődés magasabb fokára emelkedett. Hiszen az osztályharc nem az arcvonalon zajló fegyveres összetűzés. Nem, az osztályharc ma más irányban folyik. A magasabb munkatermelékenységért folyó küzdelem ma az osztályharc egyik fő iránya. Régebben, a szovjet rendszer előtt, az ember a jó munkájával objektíve a kapitalizmust segítette, még erősebbre kovácsolta önmaga és az egész munkásosztály rabláncait. Ha viszont ma, a szocialista társadalomban valaki jól dolgozik, ezzel a szocializmus mellé áll és eredményeivel nemcsak a kommunizmus útját egyen-

geti, hanem a világproletariátus rabláncait is feszegeti. Az ilyen ember a kommunizmus tevékeny harcosa.

Vajon nagy mértékben emeltük-e hazánkban a munka termelékenységét? Nem mondhatnám, hogy ezen a téren valami nagy eredményeket értünk el. Elméletileg a szocialista munka termelékenységének sokszorosan felül kellene múlnia a kapitalizmusban elért termelékenységet. Mi a véleménye, Scserbakov elvtárs, helyes ez a megállapítás? (*Scserbakov:* „Helyes, helyes!", *Élénkség a teremben.)* Hát gyakorlatilag? Gyakorlatilag nem értük el még Európa legmagasabb munkatermelékenységét sem, Amerikáról már nem is szólva. Ezek szerint tehát, nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk a munka termelékenységének emelésére. A termelékenység emelkedése alapján világosabb képet alkothatunk magunknak a jövő kommunista társadalmáról.

De ne felejtsük el, elvtársak, hogy a munka magasabb termelékenysége nemcsak a mennyiségre, hanem a minőségre is vonatkozik. Akadnak nálunk emberek, akik hajlanak arra, hogy a kommunizmust elvontan fogják fel, s nem visznek konkrét tartalmat ebbe a fogalomba. Márpedig mit jelent a kommunizmus? Azt jelenti, hogy: termelj minél többet, minél jobb minőségben! S itt nemcsak a fizikai munka termékeire gondolok, hanem a szellemi munka termékeire is: a mérnökök, építészek, írók, tanítók, orvosok, színészek, képzőművészek, zenészek, énekesek stb. teljesítményeire is.

Nyíltan meg kell vallanom, hogy nagyon elégedetlenek vagyunk sok termékünk minőségével. S jellemző, hogy valamennyien káromkodunk, ha valamilyen rossz minőségű cikk kerül a kezünkbe, de közben eszünkbe sem jut, vajon milyen termékeket kapnak tőlünk mások. Szóval valamennyien azt akarjuk, hogy mindenből legyen elegendő és jó minőségben. De kérdem, hogyan érjük ezt el, ha a maga területén nem törekszik mindenki a legjobb eredményekre? Meg kell végre szívlelnünk a régi igazságot: ki mint vet, úgy arat.

S itt, a termelés minősége terén szintén nem csupán a buzdításra szorítkozunk. Amint azt önök is tudják, a Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének 1940. július 10-i rendelete kimondja, hogy „rossz minőségű vagy hiányos iparcikkek gyár-

tása és a kötelező szabványoknak meg nem felelő termékek előállítása a kártevéssel egyenlő elbírálás alá eső államellenes bűntény". Az ipari üzemeknek a rossz minőségű vagy hiányos iparcikkek gyártásáért felelős igazgatóit, főmérnökeit és ellenőrzési osztályvezetőit bíróság elé kell állítani, és a bíróság ítélete alapján öttől nyolc évig terjedhető elzárással büntetendők.

Szó se róla, ez a rendelet nagyon érzékenyen érint egyes embereket, szigorúan sújtja őket a rossz minőségű termelésért. Egyúttal azonban ez hatékony fegyvert is ad a vállalatok vezetőinek kezébe a környezet egészségtelen befolyása elleni harcban. Mert hogyan is gondolkodtak általában sokan közülük? Így okoskodtak: hát érdemes-e botrányt csapni, megrontani a jóviszonyt a társadalmi szervezetekkel, az elvtársakkal stb., amikor a nagy tömegben a többi között a hibás cikk is elcsúszik. S el is csúszott. A selejthez való ilyen viszony mély gyökereket eresztett nálunk a termelésben.

S éppen ezeket a gyökereket kell most elvágnunk, kiirtanunk. Ezt parancsolóan megkövetelik a szocialista társadalomnak, s minden egyes tagjának az érdekei. Itt nincs más választás: vagy a kommunizmust építjük, vagy pedig csak beszélünk a kommunizmusról és közben egészen lassan, mondhatni, álmatagon nyújtózkodva és ásítva, közeledünk a kommunizmus felé. Csakhogy ne felejtsük el, hogy nagyon kockázatos dolog így a kommunizmus felé közeledni, mert ezáltal túlságosan elnyúlna az átmeneti időszak.

Aki a kommunizmusról beszél, de ugyanakkor a kommunizmust nem kapcsolja össze kézzelfoghatóan, anyagilag, olyan életbevágó kérdésekkel mint a termelés minősége, az egyszerűen csak üres szalmát csépel.

Mintha most történt volna, úgy emlékszem rá, pedig már negyven éve, vagy talán harmincnyolc—harminckilenc éve — a rég fogalma nálam valahogy mindig a negyven év körül mozog *(derültség)* —, az illegális mozgalomban vita kerekedett arról, hogy a forradalmár munkás köteles-e vagy nem köteles jól dolgozni, azaz termelésének minőségével törődni. Az egyik tábor így érvelt: képtelenek, fizikailag képtelenek vagyunk rossz készítményt kiadni a kezünkből; ezt nem bírnánk elvi-

selni, ez emberi méltóságunkat sértené. A másik tábor, ezzel szemben azt vallotta: nem a mi dolgunk a termelés minőségével törődni. Ez a tőkések dolga. Hiszen nekik dolgozunk, s úgyis rákényszerítenek bennünket, hogy jól dolgozzunk. Csak annyira fogunk jót gyártani, amennyire rákényszerítenek, mondották. Arra viszont nincs szükség, hogy még kezdeményezzünk, buzgólkodjunk is.

Amint látják az elvtársak, már a forradalom előtti időkben, a kapitalizmus idején is akadtak olyan munkások, akik harcban állottak ugyan a tőkésekkel, mégis azt vallották, hogy nem szabad rosszat gyártani, mert ez sérti az embert, bántja lelkiismeretét. De vajon nálunk, a szocialista társadalomban, ahol nem a tőkéseknek, hanem önmagunknak dolgozunk, mindenkit sért, mindenkinek bántja a lelkiismeretét, ha rosszat gyárt? Ezt, sajnos, nem állíthatjuk. Pedig mennyivel jobb lenne, ha az embereket jobban sértené, ha jobban bántaná a lelkiismeretüket a rossz minőségű termelés!

S amikor kommunista nevelésről beszélünk, ez elsősorban azt jelenti, hogy minden dolgozóval meg kell értetnünk, menynyire elengedhetetlen, hogy legalább az elemi lelkiismeretességgel végezze munkáját. Aki bolseviknak vagy egyszerűen becsületes szovjet állampolgárnak akarja tekinteni magát, annak legalább annyira lelkiismeretesen kell dolgoznia, hogy termékei minőségileg megfeleljenek — ezt mindenkivel meg kell értetnünk.

A kommunizmusért tehát a munka mennyiségileg és minőségileg magasabb termelékenységével harcolunk. Ez a szovjet dolgozók kommunista nevelésének legelső alaptétele.

IV

Elvtársak, a szovjet alkotmány 131. cikkelye kimondja: „Az SZSZKSZ minden polgára köteles óvni és szilárdítani a szocialista társadalmi tulajdont mint a szovjetrendszer szent és sérthetetlen alapját, mint minden dolgozó jómódú és kulturált életének forrását.

Aki a szocialista társadalmi tulajdon ellen tör, az a nép ellensége."

Óvni és szilárdítani a társadalmi tulajdont — ennek a kérdésnek nagyobb jelentősége van, mint első pillantásra látszik. Ez már kommunista jellemvonás. Azt hiszem, az emberiség történetében nem volt még olyan társadalom, amely jobban óvta volna vagyonát, mint a kommunista társadalom. S ez természetes is, hiszen az eszközökkel való rendelkezésnek, az eszközök elosztásának a joga csak a kommunista társadalomban illeti meg magukat a termelőket. Azt hiszem, nem szorul külön bizonyításra, hogy a termelő takarékosabb a javakkal, mint a kizsákmányoló vagy mások javainak eltulajdonítója.

A történelem nem tanította meg az embereket a köztulajdon óvására, s mindig akadtak éppen elegen, akik azt szívesen fosztogatták. A közpénzek eltulajdonítása a régi közigazgatási rendszer jellemző vonása volt, s a hivatalnokok a kincstárat fejőstehénnek tekintették. Érthető, hogy ez a rendszer a magántulajdon tekintetében is kifejlesztette a nemtörődömséget, a pazarlást, a köztulajdont pedig felülről lefelé mindenki gondtalanul kezelte.

Ám a nemzeti vagyonnak, az emberi munkának az a fecsérlése, amelyet a múltban láthattunk, gyerekes csíny csupán ahhoz képest, ahogy a mai kapitalista társadalomban tékozolják az emberi munkát. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy ma nap mint nap a munkanapok millióit fecsérlik el arra, hogy lerombolják a múltbeli munkát. S mennyi értékes természeti kincset fecsérelnek el, pedig ezek csak korlátozott mennyiségben fordulnak elő a Földön. Az emberiséggel szemben elkövetett ezért az egyetlen bűnért is megérdemli már a kapitalizmus, hogy minél előbb megsemmisítsék.

Az állami termelés mérlegében a takarékosság gyarapítja a nemzeti vagyont, mégpedig kulturális színvonalunk emelkedésével évről évre nagyobb arányban.

Elvtársak, az alkotmány 131. cikkelye rendkívül gazdag anyagot szolgáltat a kommunista neveléshez. Ez a cikkely az ellen a burzsoá felfogás ellen irányul, amely azt tartja, hogy: „megvan az otthonom, egyébbel nem törődöm, s óvóhelyemre senkit be nem engedek". Ez a cikkely arra kötelez bennünket, hogy vigyázzunk a társadalmi tulajdonra, hogy a közér-

dekeket egyéni érdekeink fölé helyezzük, mert csak a közösség, a szocialista társadalom biztosíthatja igazán minden egyes ember helyzetét.

Lenin már a szovjethatalom fennállásának első évében ezt mondotta: „Tartsd számon gondosan és lelkiismeretesen a pénzt, gazdálkodj takarékosan, ne henyélj, ne lopj, tarts szigorú fegyelmet a munkában — éppen ezek a jelszavak, amelyeket a forradalmár proletárok joggal kigúnyoltak akkor, amikor a burzsoázia mint kizsákmányoló osztály az efféle beszédekkel leplezte uralmát — éppen ezek a jelszavak válnak most, a burzsoázia megdöntése után, a mai helyzet aktuális és fő jelszavává."*

Ami a tolvajokat, a társadalmi tulajdon fosztogatóit, a szélhámosokat és a kapitalizmus hagyományainak egyéb ilyen „letéteményeseit" illeti, ezek ellen büntető rendszabályokat kell foganatosítanunk ...

Tehát, elvtársak, mindenekelőtt meg kell tanulnunk képességeink szerint dolgozni, meg kell tanulnunk óvni a köz javait, s amikor eleget termelünk majd és tudunk már kellőképpen takarékoskodni is a megtermelt javakkal, akkor mindenki szükségletei szerint részesülhet majd belőlük.

Ez a kommunista nevelés második alkotóeleme.

V

A kommunista nevelés elengedhetetlen alkotóeleme a hazaszeretet, a szocialista haza iránti szeretet, a szovjet hazafiság fejlesztése is.

A „hazafi" fogalma az 1789—1793. évi francia forradalom időszakában terjedt el. Akkor a nép ügyéért harcolók, a köztársaság védelmezői nevezték magukat hazafiaknak a monarchista tábor hazaárulóival szemben.

Később azonban a reakciósok és az uralkodó felső körök a maguk önző érdekeire használták fel ezt a fogalmat. Éppen ezért a „hazafiság" fogalmát Európában, s éppúgy a cári Oroszországban is a nép szükségleteit szívükön viselő legbecsülete-

* Lenin Művei. 27. kötet. 1952. 238. oldal.

sebb emberek mindig gyanúval fogadták, s nemzeti sovinizmust, az uralkodó felső rétegek alaptalan önhittségét látták benne. Végül ennek a jelszónak a jegyében fosztogatták a cári helytartók a leigázott népeket is.

Monopolizálták a „hazafiságot" a feketeszázasok is, akik utcai pogromokkal, a munkások, értelmiségiek, zsidók bántalmazásával tüntettek „hazafias érzelmeik" mellett. S általában a társadalom aljának sok sötét, kalandor eleme bújt akkoriban a „hazafiság" mögé.

A nép szemében így lejáratták a „hazafiság" fogalmát. Tisztességes ember többé már nem számíthatta magát a „hazafiak" közé.

Az Oroszországhoz csatolt népek, amelyeket a hivatalnokok és gyarmatosítók lépten-nyomon kizsákmányoltak, fosztogattak és megaláztak, természetesen gyűlölték az orosz államot.

A korbács és kancsuka lovagjainak „hazafiságával" szemben egyre nagyobb arányokat öltött a haladó mozgalom, amelynek éle az önkényuralom ellen irányult.

A haladó erőknek a reakció elleni harca legelőször az irodalom, a zene, a festészet területén bontakozott ki, ahol — legalábbis célzásokkal — kifejezésre tudták juttatni az akkori valóság tagadását. Idővel ebbe a harcba fokozatosan a lakosság demokratikus rétegei is bekapcsolódtak, s így ez egyre radikálisabb jelleget öltött. Ez a folyamat gyarapította és tömörítette az önkényuralom, az úgynevezett hivatalos Oroszország ellenfeleit, s egyúttal legjobb képviselői személyében kialakította e nagy nép nemzeti támaszát. A zseniális, tehetséges írók, kritikusok, publicisták egész plejádja jelent meg, akik fellendítették és világviszonylatban is elismertté tették irodalmunkat. S nemcsak az irodalom, hanem az orosz zene, festészet, tudomány területén is feltűntek a legkiválóbbak mint a nemzeti kultúra valóban hazafias művelői.

Ezek az emberek, akik sokra tartották becsületüket, emberi méltóságukat és társadalmi tekintélyüket, határozottan elkülönítették magukat a vaskalapos, hivatalos „hazafiságtól". Népük szolgálatát és igazi hazafias érzelmeinek ébresztését helyezték mindenek fölé, s e nagy cél érdekében vetették latba minden erejüket és tehetségüket. Tőlük tanultak, példájukat

követték a kortársak és a következő nemzedékek, az ő példájuk gyújtotta lángra bennük a hazafiság érzését. Ezeknek az embereknek a szenvedélyesen hazafias tevékenysége az orosz nép történetének sok ragyogó lapját töltötte meg. S ha a hivatalos Oroszország szimpátiáját nem is élvezték, annál jobban megbecsülte őket a nép, amely tisztelte és mindig tisztelni is fogja ragyogó emléküket.

S a haladó erőknek a reakció ellen vívott eme harca, a kulturális erőknek ez a gyarapodása és konszolidációja tette lehetővé az elnyomott nemzetiségeknek, de legalábbis legöntudatosabb elemeiknek, hogy meglássák a másik Oroszországot is: a nemes, szabadságszerető, senkit el nem nyomó, művelt, tehetséges Oroszországot, amely elősegíti a nagy tömegek ismereteinek gyarapodását. A kialakuló forradalmi munkásmozgalom napirendre tűzte az Orosz Birodalomban élő valamennyi nemzetiség proletárjainak és minden dolgozójának igazi tömörítését a cárizmus és a kapitalizmus elleni harcban...

Ez a politika késztette legöntudatosabb elemeiket, hogy megismerkedjenek az orosz irodalommal, művészettel, tudománnyal, az orosz forradalmi harcosokkal, és az orosz kulturális életbe bevonva, a közös harc részeseivé, tehát már összoroszországi méretekben gondolkodó emberekké tette őket.

A szovjet hazafiság hirdetése nem választható külön, nem szakítható el népünk múltbeli történetének gyökereitől. A szovjet hazafiság elengedhetetlen eleme a népünk tetteire való büszkeség, hiszen közvetlen folytatói vagyunk őseink alkotó tetteinek, amelyekkel előbbre vitték népünk fejlődését.

A szovjet élet ezt ragyogóan illusztrálja. Csak egyetlen tényre szeretném ezzel kapcsolatban felhívni a figyelmüket: arra, hogy milyen elragadtatással idézik fel béklyóikból felszabadult népeink epikai és történelmi hőseik emlékét. Ezeket a hősöket ábrázolják legjobb művészi alkotásaikban, amelyeket aztán Moszkvába, a szovjetköztársaságok szívébe hoznak kiállításra, mintha csak bizonyítani akarnák a Szovjetunió valamennyi népének: ide nézzetek, mi sem vagyunk csak úgy szánalomból a népek nagy szövetségének tagjai, nem vagyunk

amolyan sehonnaiak — lám itt a családfánk, amelyre büszkék vagyunk, és szeretnénk, ha ebben ti is gyönyörködnétek, akik testvéreink vagytok a munkában és az emberiség legmagasztosabb eszményeinek védelmében!

A szovjet hazafiság — melynek gyökerei a régmúltba, egészen a népi eposzig nyúlnak vissza — magába szívja a nép alkotásának legjavát, és legmegtisztelőbb kötelességének tartja a nép minden vívmányának őrzését.

A nagy proletárforradalom nemcsak nagy rombolást vitt véghez, hanem a példátlan építőmunka alapjait is lerakta. Ugyanakkor ez nagy erejű tisztító viharként átjárta emberek tízmillióinak az agyát és bátorságot, önbizalmat öntött belé jük. Így a dolgozó tömegek minden ellenségét legyőzni képes daliáknak érezték magukat.

És megszületett már a szovjet eposz is, helyreállítva a kapcsolatot a távoli múlt és korunk népi alkotása között. A folyamatosságnak ezt a láncát a kapitalizmus szakította meg, ellenségesen szembeszállva a szellemi termékeknek ezzel a fajtájával. A társadalom szocialista átalakításának most kibontakozó folyamata a legnagyobb művészek ecsetjére kívánkozó sok gazdag és vonzó témát szolgáltat...

Tehetséges íróink és művészeink nem maradhatnak el a nép mögött. Hiszen soha még annyi és olyan kiváló anyag nem állt rendelkezésre, mint korunkban. Csak most nyílt korlátlan lehetőségük népük szolgálatára, arra, hogy a mai nemzedék nagy tettei alapján mély, hazafias érzelmeket oltsanak a tömegekbe.

Azt hiszem, a szovjet nép szolgálatára nagyszerű példa Majakovszkij. Majakovszkij a forradalom katonájának tekintette magát és művészete lényegét tekintve az is volt. Nemcsak tartalmilag igyekezett egybeforrasztani költészetét a forradalmi néppel, hanem formailag is, és a jövő történészei bizonyára azt mondják majd, hogy művei az emberi viszonyok gyökeres átalakításának nagy korszakába tartoztak. Éppen ezért Majakovszkijnak, véleményem szerint, minden joga megvolt arra, hogy ezekkel a szavakkal forduljon a jövő nemzedékhez:

A kommunista távolban
elérlek benneteket,
nem úgy,
mint Jeszenyin-féle daloló gála-lovag.
Költők és kormányok
koponyája felett
versem
eléri
a messzi századokat.
Eljut hozzátok a versem,
de nem úgy jut el ám,
ahogy szerelmi vadászatokon
egy-egy nyíl célba téved,
vagy ahogy régi peták
villan meg
az éremgyűjtő asztalán,
nem is úgy, mint holt csillag fénye
éri el
a késő nemzedéket.
Az én versem
áttöri
az évek roppant seregét
s úgy ront ki a fényre
nyersen és tömören,
erő sugárzik róla,
mint napjaink fényére
kibukkan a vízvezeték,
melyhez hajdan rabszolga-hadát
hajtotta robotra Róma.

(*Képes Géza* fordítása.)

Korunk, a világot új elvek szerint átalakító nemzedékünk diadalmas hangja csendül ki ezekből a büszke sorokból.

Elvtársak, a történelem ránk bízta azt a felelősségteljes és megtisztelő feladatot, hogy osztályharcunkkal teljes győzelemre vigyük a kommunizmust...

Ehhez pedig az szükséges, hogy a Szovjetunió valamennyi dolgozóját a lángoló hazafiság, a határtalan hazaszeretet szel-

lemében neveljük. Nem elvont, plátói szeretetről beszélek, hanem célratörő, tevékeny, szenvedélyes, megfékezhetetlen szeretetről, amely nem ismer kíméletet az ellenséggel szemben, amely nem riad vissza semmiféle áldozattól a haza nevében.

Ez hát a szovjet dolgozók kommunista nevelésének harmadik alapvető feladata.

VI

Szükségesnek tartom még, hogy kitérjek a kollektív szellem kérdésére. Nem szorul különösebb bizonyításra, hogy a kollektív szellem ápolása milyen tekintélyes helyet foglal el a kommunista nevelésben. Most nem a kollektivizmus elméleti alapjaira gondolok, hanem arra, hogy a termelésben, a mindennapi életben olyan szokásokat kell meghonosítanunk, olyan feltételeket kell teremtenünk, amelyeknél a kollektív szellem magatartásunk elválaszthatatlan részévé válik, mégpedig nemcsak tudatosan, hanem ösztönösen is. Hadd magyarázzam meg ezt a gondolatomat egy példával.

Aki önök közül olvasta Ilf és Petrof „Földszintes Amerikáját", bizonyára emlékszik még érdekes úti megfigyeléseikre. Ha az útitársak közül valakit baj ér, a többiek feltétlenül önként a segítségére sietnek. És jellemző, hogy ilyenkor még „az idő pénz" elvet valló amerikaiak sem sajnálják az elfecsérelt időt. A segítségnyújtás itt szinte társadalmi kötelességnek számít.

Egy másik példa. A régi orosz falun, a legnagyobb dologidőben, minden család igyekezett minél előbb betakarítani a termést, de ha az aratás után a parasztok egy elmaradt aratónő mellett haladtak el, aki egyedül dolgozott és sok gyermeke volt, természetesnek tartották, hogy közösen segítsenek neki.

Ilyen értelemben beszélek hát, elvtársak, a kollektív szellemnek mint az emberek természetes szokásának a fejlesztéséről. A régi világban az ilyen szokások ösztönösen alakultak ki. Én viszont azt mondom, hogy most tudatosan kell ápolnunk ezeket a szokásokat a népben.

A kollektív szellemet azonban nem szabad összetéveszteni a nyájösztönnel. Amikor például a múltban a parasztok közösen látták el a baját a lótolvajnak vagy a betéttulajdonosok

lázongó tömege beverte a csődbejutott bank ablakait — az ilyesmi, véleményem szerint, nem tekinthető a közösségi szellem megnyilvánulásának. Az ilyen tettek a nyájösztön jellegét viselik. Ezzel szemben a kollektivitás céltudatos cselekvést tételez fel.

A kollektív szellemnek nagy szerepe van társadalmunk gyakorlati életében, mert ez a társadalom a kollektivizmusra épül. A kapitalista társadalommal a kommunizmus kollektivista társadalmát állítjuk szembe, s meg vagyunk győződve óriási fölényéről. A kommunista építőmunka sikere nem kis mértékben attól függ, hogy milyen sikeresen honosítjuk meg a közösségi szellemet a termelésben, a társadalmi és a magánéletben.

A kollektív munka, a kooperáció a termelés alapja. A szocialista ipar esetében ez nem szorul külön bizonyításra. Ott az világosan megmutatkozik a munkásoknak és mindazoknak, akik kapcsolatban állnak a gyári termeléssel. A kapitalista társadalomban az egyes proletár munkája teljesen személytelenné válik, és az áruban dologi formát öltve nemcsak a munkásnak tűnik el a szeme elől, hanem a gyárosnak is, akit csak a profit érdekel. Nálunk ellenben a dologi formát öltött munka a dolgozó szeme előtt marad, mégpedig nemcsak a termelés helyén, hanem a fogyasztásban, a használatban is. Tehát minden termelő már közepes áttekintőképesség esetén is láthatja munkája eredményeit. Nevelőmunkánkkal azonban ki kell szélesítenünk és el kell mélyítenünk minden munkásban azt az érzést, hogy egyéni munkája része a közös, kollektív munkának.

Külön figyelmet érdemel azonban a kollektív szellem fejlesztése a kolhozfaluban. A falu, ahol a múltban csaknem teljesen ismeretlen volt a kollektív munka, most a kollektivizmus komoly iskoláját járja ki. Bár a falusi gyűléseken a múltban is beszéltek olykor „közösségről", „közösségi érdekekről", lényegében vajmi kevés kollektivitás volt ott. Az olyan kitételek, mint „közösségi érdekek", „közösség", a kulákok egyéni ügyeit takargatták.

Amikor a parasztság a kollektív gazdálkodás útjára lépett, nehéz feladatokkal találta szemben magát: egész múltjával

szakítva, teljesen át kellett állítania gondolatvilágát, s az önmagának végzett munkáról át kellett térnie a köz javára végzett munkára. Nem könnyű dolog ez, és sikerét csak az állam jelentős behatása és segítsége biztosíthatta.

Az egyéni, egyszerű munkáról, a kollektív, magasabb fokú és bonyolultabb munkára való áttérés jóval nagyobb szervezőképességet követel meg az emberektől. S ahogy a kolhozparasztok egyre inkább leküzdik tulajdonosi hajlamaikat és magukévá teszik a kollektív szellemet, mindinkább gyarapodnak szervezési tapasztalataik is a munka kollektív módszereinek alkalmazása terén.

Ilyen körülmények között folyik hát falun a kommunista nevelés.

Világos, hogy ma már nem elegendő, ha csupán buzdítunk a kollektivitásra, pusztán agitációnkban domborítjuk ki ennek előnyeit az egyéni munkával szemben. A propogandistának, az agitátornak, a nevelőnek a munka hatékonyabb módszereire kell megtanítania a kolhozparasztokat, vagy legalábbis konkrét példákat kell ismertetnie az ilyen munkáról, elemezve hatékonyságának okait.

Tehát még az olyan bonyolult ügynek is, mint a kollektív szellemre való nevelésnek, a gyakorlati munkához kell alkalmazkodnia, hogy minél hatékonyabb legyen. Vagyis a kollektív szellemre való nevelést konkrétan kell folytatni. A nevelő, amikor egyik-másik gyakorlati folyamat értelmét magyarázza, egyben maga is gyarapítja gyakorlati tudását elméleti fejlődéséhez. Ez többek között szemléltető például szolgálhat az elmélet és a gyakorlat egységére.

S ez a kommunista nevelés negyedik eleme.

VII

Minden pozitív munkának termékenyítő tényezője a műveltség. Minél bonyolultabb, minél kvalifikáltabb valamilyen munka, annál nagyobb műveltséget igényel. Mint a levegő, úgy kell az embernek a műveltség, a maga egész sokrétűségében, az elemi műveltségtől kezdve, amely a szó legszorosabb értelmében minden ember számára nélkülözhetetlen, az úgy-

nevezett nagy műveltségig. Nagy műveltségű ember — szokták mondani egyesekről.

A műveltség az ember fejlettségének fokmérője. S minthogy a művelt ember magára vonja a figyelmet, egyesek igyekeznek a műveltség látszatát kelteni. Az ilyen emberre azt mondják: pávatollakkal ékeskedik. Pedig ez, szerintem, helytelen felfogás, és káros is a műveltség szempontjából. Az emberek tömege először, persze, a kultúra külsőségeit veszi át. De ha az ember igyekszik a kultúra külsőségeit átvenni, ez elősegíti általános műveltségének emelkedését is.

Miért érezzük ma különösen nagy szükségét az általános műveltség emelésének? A szovjetrendszer huszonhárom esztendeje alatt országunk gazdasága nagyon fellendült. A termelés technikai színvonala hasonlíthatatlanul magasabb, gépeink és szerszámgépeink bonyolultabbak, és nagyobb gondosságot, műveltséget igényelnek. Ha végigmegyünk az egyes iparágakon, mindenütt azt halljuk, műveltebb munkásokra van szükségünk. Magától értetődik, hogy ugyanilyen arányban nőttek a követelmények a hivatalokban is.

A kolhozfalunak is nagyobb műveltségű emberekre van szüksége. A traktorosnak, a kombájnkezelőnek, a gépésznek, az agronómusnak, a zootechnikusnak közvetlen szakmájának ismeretén kívül, bizonyos általános műveltséggel is kell rendelkeznie. De vehetünk más szakmákat, akár a lóápolást is. Ez nem különösebben nehéz mesterség, amikor néhány lóról van szó, de ahol 20—40 ló van az istállóban, ott már bizonyos szervezettségi tapasztalatra és műveltségre van szükség. Így van ez a kolhozgazdaság valamennyi ágában. Az előrehaladáshoz műveltség kell.

Nem árt megemlítenünk a honvédelem szükségleteit sem, hiszen itt napról napra, óráról órára nőnek az igények a műveltség tekintetében.

A műveltség, minden egyéb mellett, tisztaságot is jelent a munkahelyen és a mindennapi életben egyaránt.

Képzeljünk csak el, elvtársak, egy mérnököt, egy jó mérnököt. Sokat tanult, művelt ember, egész gyárat vezet, értékes munkaerőnek számít. De a gyára olyan, hogy ott még az ördög is a lábát törné! *(Derültség.)* Hát hol itt a kultúra? Ha az

ilyen mérnök ezt nem veszi észre, ez azt jelenti, hogy még a legelemibb kulturáltsággal sem rendelkezik, hogy valójában nem szívügye a gyár, a termelés.

A kultúráért folyó harcot a szó legtágabb értelmében fogom fel, olyan értelemben is, hogy a csapokból ne csepegjen a víz, hogy a moszkvai lakásokban ne legyen poloska stb. A poloska türhetetlen valami, ez szégyen, s az emberek közben még azon törik a fejüket, hogy vajon milyen is lesz az ember a kommunizmusban, milyen tulajdonságok jellemzik majd. *(Derültség.)* Gyermeknevelésről szavalnak, s ugyanakkor poloskát tenyésztenek a lakásukban. Hát kulturált emberek ezek?! Dehogy, ezek a régi orosz társadalomból ránk maradt tutyi-mutyi nemesi tökfilkók. *(Derültség.)*

*

Elvtársak, a kommunista nevelés számos egyéb kérdéséről is beszélhetnénk még, például a párt, a szakszervezetek, a Komszomol, a sportegyesületek, a főiskolák, az iskolák, az irodalom, a művészet, a film, a színház, a család stb. szerepéről. Így azonban túl messzire kalandoznánk tulajdonképpeni témánktól, és szem elől tévesztenénk a legfontosabbat, azt, ami az osztályharc mai szakaszában meghatározza a szovjet dolgozók kommunista nevelésének feladatait és tartalmát.

Véleményem szerint az itt kifejtettek azok a legfontosabb szempontok, amelyeket a kommunista nevelésben minden szervezetnek és intézménynek, minden nevelőnek követnie kell. Az összes gyakorlati kérdést a kommunista nevelés fő tartalmának és alapvető céljainak szem előtt tartásával kell megoldaniuk.

Ha nevelésünk látszatra kitűnő is, de absztrakt, vagyis nem kapcsolódik közvetlenül, konkrétan a szocialista állam további fejlesztéséért és az osztályharcban elfoglalt pozícióinak erősítéséért folyó küzdelemhez, ez csak paródiája lesz a nevelésnek.

A mostani bonyolult nemzetközi helyzetben népünknek különösen összeforrottnak, fegyelmezettnek és ébernek kell lennie, hogy szocialista államunk felkészülten nézhessen elébe minden váratlan és véletlenszerű eseménynek. Ezt szem előtt

kell tartania valamennyi társadalmi szervezetünknek, irodalmunknak, művészetünknek, filmjátszásunknak, színházunknak stb. Így aztán, elvtársak, a mai történelmi szakaszban a kommunista nevelés terén valóban teljesítjük majd a párt akaratát, és Lenin útmutatásait. *(Viharos taps. Mindenki feláll.)*

M. I. Kalinyin. A kommunista nevelésről. Goszpolitizdat, 1940.

BOLDOG EMBER AZ, AKI A KOMMUNISTA ESZMÉNYEKÉRT HARCOL

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 23. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL A MOSZKVAI KALINYIN SZÍNESFÉM- ÉS ARANYIPARI INTÉZET DIÁKJAINAK, PROFESSZORAINAK, ELŐADÓINAK, MUNKÁSAINAK ÉS ALKALMAZOTTAINAK ÜNNEPI ÜLÉSÉN TARTOTT BESZÉD

1940. november 5

Elvtársak, személyesen még nem ismerjük egymást. Most látogattam el először ide. Ez az első találkozásom önökkel, éppen ünnep alkalmából, amikor az egész Szovjetunió megemlékezik a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 23. évfordulójáról.

Mit kívánjak önöknek vagy mit kérjek önöktől? Bizonyos fokig nehéz helyzetben érzem magam, mert nem tudom, hogyan fejezhetném ki a legjobban azt, amit a közelgő ünnep és egyben első találkozásunk alkalmából mondani szeretnék.

Ha figyelmesen szemügyre veszik életüket, ha többé-kevésbé helyesen értékelik akár csak a múlt év eredményeit is, okvetlenül látják, hogy sok mindenféle nehézséget kell leküzdenünk a végső célunkhoz vezető úton.

A nemzetközi politikai helyzet mostanában rendkívül ingatag. A tőkésvilág, amelyre egyre jobban kiterjed a második imperialista háború lángja, nagyon súlyos következményekkel fenyegető mély megrázkódtatások szakaszába lépett. S minthogy kapitalista környezetben élünk, szükségképpen kisebb-nagyobb mértékben mi is érezzük azokat a földalatti lökéseket, amelyek hullámszerűen terjednek ennek a sajátos földrengésnek az epicentrumától. A tőkésvilágban ma egyre szaporodó ellentétek és óriási arányú összeütközések az egész belső életünkön rezonálnak.

Ez a bonyolult és módfelett bizonytalan nemzetközi helyzet állandóan mozgósítási készültségre kötelez bennünket, nehogy bármilyen fordulat váratlanul érjen minket. A legfőbb, a leglényegesebb most — amint ezt önök is megértik — az, hogy nagy, kitűnően felszerelt, a haditechnika legújabb vívmányai-

val ellátott, nagyszerűen kiképzett és magas képzettségű parancsnoki állománnyal rendelkező hadseregünk legyen. Mindehhez rengeteg pénz szükséges.

Kívül álló számára persze kellemes látvány a Vörös Hadsereg és haditengerészeti flotta katonáinak díszfelvonulása. Ne felejtsük el azonban, hogy ez drága, rendkívül drága mulatság. Mégsem mondhatunk le ezekről a kiadásokról, mert ellenkező esetben igen szomorú sorsra jutnánk. Úgy hiszem, ha jól meggondolják és elemzik a mai nemzetközi helyzetet, maguk is arra a következtetésre jutnak, hogy nem mondhatunk le az országunk védelmi képességének további megszilárdítását célzó mostani kiadásokról.

Az elmúlt évben nagy sikereket értünk el, de elég nehéz év is volt a tavalyi, minthogy emberáldozatokat követelt. A Szovjetunió népessége ezalatt az év alatt 23 millió fővel gyarapodott,* a tőkésvilág népessége pedig ennek megfelelően 23 millió fővel csökkent *(élénkség a teremben)*. Ez nézetem szerint reális, igen konkrét lépésünk előre, a kommunizmus felé. Önöknek mi a véleményük? Én így látom. Nos, azt hiszem, önök is így értékelik ezt a sikert, mert fiatalok, elméjük fürgébben dolgozik, önök gyorsabban fogják fel és értik meg a jelenségeket, mint egyik-másik öregember. Érthető, hogy az ilyen sikereket nem adják ingyen, Dolgozni kell, sokat kell dolgozni értük.

A mi nemzedékünknek az a feladat jutott osztályrészül, hogy kivívja a proletariátus diktatúráját és felépítse, legalább alapjaiban, a szocialista társadalmat. Az önök nemzedékének viszont már egy magasabbrendű feladat jutott, az, hogy befejezze a szocializmus építését és kivívja a kommunizmus teljes győzelmét. Mi azért küzdöttünk, hogy megragadjuk a hatalmat és felépítsük a szocializmust. Önöknek pedig azért kell küzdeniük, hogy megvédjék a szocializmust és teljesen felépítsék a kommunizmust. Legalább annyit kell tehát még vereked-

* Kalinyin Nyugat-Ukrajnának és Nyugat-Belorusszijának 1939-ben történt visszacsatolására, Besszarábiának a Szovjetunióhoz való csatolására és Litvániának, Lettországnak és Észtországnak a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségébe való felvételére (1940) utal. — *Szerk.*

niük, mint amennyit nekünk, ha ugyan nem még többet. *(Viharos taps.)*

Most, ha lehet azt mondani, békés küzdelem folyik, vagyis a két rendszer versenye minden vonalon. Ha önök akár csak felületesen is elemzik azokat a tényeket, amelyekről sajtónk nap mint nap beszámol, azt látják, hogy folyik a küzdelem, a békés, de egyszersmind elkeseredett harc gazdasági, kulturális, katonai stb. vonalon.

Önöknél is folyik a békés küzdelem. Éppen most fejezték be az ünnepséget, amelyen a vörös vándorzászlókat átadták a szocialista munkaverseny győzteseinek. Szemünk láttára adta át az egyik csoport a másiknak békésen, barátian a vörös zászlót. *(Derültség.)* Természetes, hogy mindez békésen ment végbe, hiszen a zászló csak a megbecsülés jele, hiszen a verseny baráti csoportok között, tanulótársak között folyt.

Mindamellett, még a mi viszonyaink között folytatott, szocialista verseny is csak verseny. Hiszen amikor valamiben vetélkedem társammal, és azt látom, hogy legyőz engem, persze kissé bosszant, hogy előbbre van nálam, mert szeretném megelőzni, elhagyni őt. S ezért felötlik bennem az a gondolat, hogy a verseny következő menetében okvetlenül túl kell szárnyalnom, le kell győznöm őt. *(Derültség.)*

S körülbelül így érzi magát minden szovjet ember a mi békés, baráti harcunkban, amelyet elvtársi, szocialista versenynek nevezünk. Ugyanakkor ebben a versenyben mindenki örül a másik sikereinek és győzelmeinek, jóllehet valamennyien emberek vagyunk, s magunkban kissé bánkódunk: miért is maradtam le, miért nem én járok az élen, miért is hagytam magam legyőzni.

Egészen más a helyzet a szocializmus és a kapitalizmus közötti versenyben. Itt heves, kiméletlen harc folyik, amelyben a versengő felek nem örülnek egymás sikereinek és győzelmeinek. Ma békés, látszólag vértelen harc ez: ki ér el magasabb munkatermelékenységet és jobb minőséget a termelésben, kinek lesznek nagyobb gazdasági és kulturális erői, kinek lesznek nagyobb számban és jobb repülőgépei, harckocsijai, ágyúi, gépfegyverei stb.

Mégis, lényegében véve ennek a harcnak semmivel sincs

kisebb jelentősége, mint a közvetlen háborús összecsapásnak, mivel a gazdagabb és kulturáltabb országnak, jobb a hadserege, légi és haditengerészeti flottája, jóval nagyobbak az esélyei is a győzelemre. S ha egyszer így van, legyen a mi hadseregünk és flottánk már békeidőben jobban felszerelve és felfegyverezve, fegyelmezettebb és jobban kiképzett, mert csak ebben az esetben biztosíthatjuk a győzelmet.

S amikor a kommunizmus győzelméről beszélünk, ez azt jelenti, hogy ezt a győzelmet még békeidőben kell előkészítenünk. S nálunk ma éppen ez folyik. Ennek az előkészítésnek eleme népességünk létszámának és területünk növekedése, ami magától értetődik.

Az egyik legfontosabb szovjet főiskola hallgatói ülnek előttem — ez a főiskola olyan iparágak számára képez szakembereket, amelyek nálunk viszonylag kevésbé fejlettek a leggazdagabb tőkésországokhoz képest. Pedig ezeknek az iparágaknak minden tekintetben és különösen országunk védelmi képességének növelése szempontjából felbecsülhetetlen fontosságuk van.

Minden bizonnyal önök is feszült figyelemmel kísérik a Nyugaton ma kibontakozó imperialista háborút. S feltehetőleg tudják azt is, hogy a hadviselő felek hogyan mérlegelik győzelmi esélyeiket, hogyan próbálják kiszámítani a háború várható kimenetelét. Mint hogyha egy egy-ismeretlenes egyenletet próbálnának megoldani. Az ismeretlent keresve alapul veszik a rezet, a cinket, az ónt, az ólmot, az alumíniumot és a többi színesfémet, vagyis éppen azokat, amelyekkel önök fognak dolgozni.

Ma különösen szembetűnő, milyen heves harcot folytatnak a hadviselő felek a légi fölényért: kinek lesznek jobb és gyorsabb repülőgépei, kinek a gépei hordoznak több terhet, röpülnek magasabbra, kinek a gépei manőverképesebbek. De ugyanilyen harc folyik az elsőségért a színesfém-kohászat területén is. Ez a harc ugyan kevésbé szembetűnő, kevésbé észrevehető, minthogy a színesfém-kohászat dolgozói közvetlenül nem ütköznek össze egymással. A gépek konstrukciója is mindenkinek szembe tűnik, de hogy milyen fémekből készülnek a gépek, azt a nagyközönség már nem látja ilyen világosan. Az államuk

hadigazdasági potenciálját komolyan és mélyrehatóan elemző politikusok és hadvezérek szemében viszont a színesfém-kohászat területén folyó harc ugyanolyan sokat nyom a latban, mint a légügyben folytatott versengés. Gondoljunk akárcsak arra az egy tényre, hogy a repülőgép-tervezés haladása nem csekély mértékben a fém minőségének függvénye.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom küszöbön álló 23. évfordulója alkalmából és első találkozásunk örömére, elvtársak, szeretném önöknek szívből azt kívánni, hogy színesfém-kohászatunk minél hamarább jusson teljes fölénybe minden mutatószám tekintetében, legalábbis Európában. Ez pedig jelentős mértékben önöktől függ, vagyis attól, hogy önök hogyan tanulnak, mennyire sajátítják el szakmájukat, hogyan dolgoznak majd azután mint mérnökök.

Huszonhárom éve áll fenn a szovjethatalom. Vagy tíz éve gyors ütemben képezzük a fiatal mérnöki kádereket iparunk valamennyi ága számára. S meg kell mondanom, hogy ebben a tekintetben már eddig is szép sikereket értünk el.

Az utóbbi években érezhetően javult a városi és falusi dolgozók anyagi helyzete. Igaz, még nem mondhatjuk, hogy ez minden tekintetben ragyogó. Mindamellett ma már viszonylag jól élünk, különösen a tőkésvilág dolgozóinak életéhez viszonyítva.

Persze, önök azt mondhatják: „Csakugyan nem élünk rosszul. Csakhogy elvették ám az ösztöndíjunkat! *(Derültség.)* Aztán bevezettek bizonyos korlátozásokat a kenyér és más élelmiszerek elosztása terén. Ha nagy a család, kétszer is mehet az ember vásárolni."

Ez csakugyan igaz, elvtársak. Az ilyen külső jelek mintha arra utalnának, hogy éppenséggel valamivel rosszabbul élünk, mint egy-két évvel ezelőtt. Ez azonban csak látszat, s teljesen érthető okai vannak.

Lényegében véve azonban egészen más a helyzet. Akár el is tekinthetünk attól, hogy ma mindenki beszerezheti a közszükségleti cikkeket és a teljesen elegendő mennyiségű élelmiszert. Nézzük például a most behívott újoncokat. Tény, hogy minden újabb korosztály erősebb és egészségesebb ifjúságból áll: magasabb a termetük, nagyobb a súlyuk, szélesebb a mell-

kasuk. Valami oka csak van ennek! *(Derültség.)* Úgy hiszem, hogy ez a tény afféle sajátos algebrai képlet. Jómagam nem vagyok matematikus, és az algebrához nem sokat értek *(derültség)*, de úgy gondolom, hogy ez a tény algebrai képletül szolgálhat a szovjet emberek általánosan javuló anyagi helyzetének kifejezésére.

Tehát fizikailag, az anyagi helyzet tekintetében, ugyancsak megerősödtünk. Most többet kell dolgoznunk. Különben talán könnyen elterjedne az ilyen gondolkodás: ha egyszer szocializmus van, ez azt jelenti, hogy jobban kell élnünk, tekintet nélkül a múltra, függetlenül munkánk termelékenységétől és a konkrét nemzetközi helyzettől.

A jó élet nem pottyan az égből. Munkában és harcban kell megteremteni. Hogy jól élhessünk, ahhoz előbb nagyon sokat kell dolgoznunk. Nincs elég lakás? Építeni kell. Rossz az ágyunk — meg kell keresnünk egy jó ágyra valót. Viszonylag szegényes az öltözetünk — jól neki kell durálnunk magunkat a munkának, hogy szép ruhánk legyen. Először biztosítanunk kell a nyersanyagot, majd megfelelő szövetet kell készítenünk, s aztán azt meg is kell varrnunk. Márpedig nálunk sokan úgy gondolják, hogy a szocializmus amolyan „terülj, terülj, asztalkám", amelyen mindig mindent bőségesen megtalálunk. Nem, a szocializmus most mindenekelőtt rendkívül magas munkatermelékenységet jelent. Ha ez megvan, mindenünk bőségesen lesz...

Tehát, elvtársak, a szocializmus annyit jelent, mint jól dolgozni, több és jobb cikkeket termelni.

Konkrét viszonyaink között ennek a tételnek a jelentőségét még az is fokozza, hogy kapitalista környezetben élünk, hogy a mai nemzetközi helyzet rendkívül labilis. Ha szocialista környezetben élnénk, nem kellene ilyen rohamos ütemben építenünk és ennyi pénzt a védelemre fordítanunk. Csakhogy kapitalista országok vesznek körül bennünket, s ezt sohasem szabad szem elől tévesztenünk. Ezért kell feszült figyelmet fordítanunk országunk védelmére, önfenntartására és erősítésére.

Önöknek, fiataloknak, mindig első helyre kell állítaniuk ezt a feladatot. Önök a szocialista állam gyermekei. S meg kell

mondanom — nem agitációképpen, hanem csak úgy röviden, egy egyszerű becsületes ember szemszögéből nézve, tisztán emberi meggyőződésből —, hogy a Szovjetuniónál jobb ország nincs ma a világon. *(Viharos taps.)*

Nemrégiben, „A kommunista erkölcsről" tartott előadásomban, amelyet minden bizonnyal olvastak *(közbekiáltások:* „Olvastuk, olvastuk!"), idéztem egy tényt az angol életből. Jellemző, hogy Angliában a mindennapos légitámadások következtében harc folyik az óvóhelyekért, a munkások és a tőkések között. A munkásoknak nincsenek óvóhelyeik, a tőkések pedig nem engedik be őket a magukéba. Az angol kormányférfiak pedig cinikusan kijelentik: „Nem szabad a munkások számára jó óvóhelyeket építeni, mert aztán ki sem lehet őket onnan rángatni munkára." Igen, igen, szó szerint ezt mondják: „Ha az óvóhelyek rosszak, a munkások előbb mennek dolgozni" — így is, úgy is veszélyes, mondják a munkások magukban; akkor már jobb, ha dolgozni megyünk, legalább keresünk valamit.

Ilyen a tőkésvilág. Jól szemlélteti ez, hogy mit számít az ember a burzsoázia szemében. Ebből a szemszögből nézve nincs ma egyetlen burzsoá ország sem, amely akár csak valamennyire is hasonlítana a néhány évtizeddel ezelőtti haladó tőkésországokhoz. Akkor a burzsoázia mégis vonzódott valamilyen humánus eszményekhez, hozzájárulva a maga obulusával az általános emberi haladáshoz. Ma ennek a vonzódásnak már nyomát sem találjuk.

A Szovjetunió manapság az egyetlen ország, amely megtestesíti az általános emberi haladást e szó igazi értelmében, amelyet a legmagasztosabb és legnemesebb eszmények vezérelnek. Éppen ezért azt hiszem, hogy minden becsületes embernek a végsőkig kell harcolnia a Szovjetunióért, vagyis a teljes győzelem reményében nem szabad visszariadnia semmiféle áldozattól sem. *(Hosszantartó taps.)*

S mit jelent a végsőkig harcolni a szocialista hazáért, amit egyesek olykor mondogatnak? Ezen azt értik: „Harcolok a végsőkig, amikor majd behívnak a hadseregbe". Igen ám, de már koron túl vannak, a hadseregbe nem hívják be őket. Tehát amit mondanak — üres szavak! Az igazi harc azt jelenti, hogy

az ember a maga mindennapos munkájában maximális mértékben hasznára van a szocialista államnak. Most, elvtársak, éppen ez a legfőbb eszményünk.

Az emberek nem élhetnek, a régi kifejezéssel szólva, „lélek nélkül", szerintünk pedig: társadalmi eszmények nélkül. Minden embernek, amennyiben tisztában van emberi mivoltával, csak akkor teljes az élete, ha érzi, hogy valami nagyra törekszik, nem a maga szűk önző érdekeiért, hanem az olyan haladó emberek magasztos céljaiért, akik az őket személyesen lelkesítő közös nagy ügyért harcolnak. S valóban, elvtársak, szerintem csak az az ember lehet boldog, aki nagy célokat tűz maga elé, és minden erejével harcol értük, még ha csak közepes emberi képességei vannak is.

Egyesek önök közül talán így vélekednek: „Hát igen, harc a társadalmi eszményekért... Csakhogy nem kell mindenkinek harcolni az eszményekért. Hadd harcoljanak a vezetők az eszményekért, mi pedig csak éljük egyszerű életünket!" Nem, elvtársak, egyszerű életet élni nem lehet. Szocialista államban vagyunk, s ez az embertől sokkal magasabb eszmeiséget követel meg, mint a régi, tőkés társadalomban a haladó emberektől. Olvassák csak klasszikus irodalmunkat, s meglátják, hogy az eszme nélküli emberek lényegében gyötrődő mártírok, ha ugyan nem egyszerűen gazemberek, tolvajok és részegesek.

Az eszmeiség tehát nagy dolog.

És milyen eszmeiség lehet nálunk? Bennünket a legnemesebb eszmények lelkesítenek. Mi az egész emberiség érdekeiért, a legjobb társadalmi rendszer létrehozásáért harcolunk, s azt kommunizmusnak nevezzük. S ez a lényege egész munkánknak, ez az értelme harcunknak.

A mi viszonyaink között az eszméknek élő ember a legtudományosabb talajon igyekszik a lehető legjobban berendezni az emberiség társadalmi életét. S ha azt látja, hogy sikereket érünk el ennek az új társadalomnak az építésében, akkor könnyebb az élete, mert közvetlenül tapasztalja a nagy célért vívott harcban kifejtett erőfeszítéseinek eredményeit.

Akinek viszont nincsen ilyen célja, az véletlenekre, a vak véletlenre bízza életét. Vegyünk egy ilyen példát az életből. A fiatalok legnagyobb öröme, amikor találkára mennek.

(Derültség.) Világos, hogy az ember örül, amikor találkára megy. De ha nem találkozik azzal, akit látni szeretett volna, már lógó orral megy el, csalódottan és összetörve. *(Derültség.)*

Lám milyen csalóka az egyéni élet, ha nincsenek benne eszmények. Nagyon csalóka. Sok az akadály az ilyen élet útjában, s ezek gyakran kizökkentik az embert a normális kerékvágásból, még ha anyagilag teljesen rendezettek is a körülményei. Az ilyen élet, ha lehet azt mondani, halott, értéktelen, nincs meg benne a szüntelen lüktetés, a szüntelen előre törekvés. Nem élet ez, hanem csupán gonosz véletleneknek és a sors értelmetlen szeszélyeinek a láncolata. Ma jó napja van az embernek, holnap meg a lehető legrosszabb. Ma kellemetlenségeim vannak, teljesen összetörök, elcsüggedek, nem is tudom, mit kezdjek magammal. Holnap meg szerencsés napom van, s máris elfelejtem az előző nap kellemetlenségeit. Míg az ember fiatal, mindez kiegyenlítődik, de olyanformán, hogy nincsen semmi értelme. Fiatal korában az ember nem érzi ezt az ürességet, de amikor felnő, és lassan-lassan eléri az én koromat, egyre inkább tudatára ébred annak, hogy hiábavalóságokkal töltötte életét. Az ilyen ember nem ismeri az élet igazi örömeit.

Más a helyzet egy olyan embernél, akinek az életét magasztos eszmények ragyogják be, aki nagy célt tűzött maga elé... Nyugodtan állíthatjuk, hogy az eszmeiség bizonyos fokig megfiatalítja az embert. Én, persze, különösen szívesen állítom ezt. De itt most nem egyéni önzésről van szó. Az élettapasztalat megdönthetetlen tekintély. Ennek a tanúsága szerint pedig az eszmeiség élénkíti és életkedvvel tölti el az embert.

S minthogy itt diákok vannak előttem, fiatalok, akik a nagy élet küszöbén állnak, hadd mondjam meg, hogy önöknek magasztos eszmények felé kell törniük, a kommunista eszmeiséget kell magukba fogadniuk. Ez nagy kincs lesz az önök életében, gyógyító ír minden viszontagság ellen, amely életpályájukon éri önöket. Jóllehet önök a Színesfém- és Aranyipari Intézet hallgatói, és mérnöknek készülnek, jóllehet hozzászoktak ahhoz, hogy teljesen anyagi dolgokkal foglalkozzanak és behatóan tanulmányozzák az olyan konkrét tudományokat, mint a fizika, a kémia, a kohászat, az anyagellátás és más

bölcsességek — mégis szeretném, ha több volna önökben a kommunista eszmeiség. Ez nem terheli, hanem megkönnyíti az önök életét, nem gátolja, hanem segíti önöket a legbonyolultabb szakmai problémák megoldásában. Azt szeretném, ha ez az eszmeiség mindegyikükben napról napra fejlődne, nőne és erősödne. Ez nemcsak személyesen önöknek válna előnyére, hanem az egész közösségnek, az egész szocialista államnak is.

Minél magasabb fokon áll kommunista eszmeiségük, annál összeforrottabb lesz a közösségük, annál szilárdabb ellenállást tudnak majd tanúsítani a Szovjetunió ellenségeivel szemben. A kommunista eszmeiség emellett kulturális színvonalunk emelkedését is jelentősen elősegítheti. Ez magától értetődik, mert a kommunista eszmeiség az alapja az ember igazi kultúrájának.

Végezetül, engedjék meg, hogy sok sikert kívánjak önöknek mind közvetlen szakmájuk elsajátításához, mind pedig kommunista eszmeiségük fejlesztéséhez. *(Viharos taps.)*

Isztoricseszkij archiv, 1955. évf. 6. sz.

KATONAI KOMISSZÁROK

CIKK AZ IZVESZTYLJÁBAN

1941. július 24

A katonai komisszárok intézményének a Vörös Hadseregben és haditengerészeti flottában való bevezetése a fény és árnyék, a haladó emberiség és a kannibál fasizmus roppant arányú harcának ebben a feszült pillanatában rendkívül nagy jelentőségű esemény. A Vörös Hadsereg eszmei-politikai vezetőinek, akikre a parancsnokokkal együtt teljes felelősség nehezedik a hadműveletekért, megfelelő befolyással is kell rendelkezniük a hadműveleti-harcászati tevékenységben.

A Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg katonai komisszárjairól kiadott rendelet 3. pontjában ez áll: „A katonai komisszár az egész egység (magasabbegység) erkölcsi vezetője, egysége anyagi és szellemi érdekeinek legfőbb védelmezője..."

A német fasiszták hadműveleteikben lényegében azt a taktikai vonalat folytatják, amely a fasiszta párt fennállása óta jellemzi őket. Ennek az a lényege, hogy az ellenséget látszólagos erejükkel bénítják meg. Kétségtelen, hogy ebben a tekintetben eléggé el vannak kényeztetve. Németországban a Reichswehr és a rendőrség védelme alatt csépelték a munkásokat és békés polgárokat, váratlan rajtaütéseket hajtottak végre különféle városok ellen. Mindez a rohamosztagosok elsöprő erejének, energiájának és „bátorságának" a látszatát keltette.

Amint magukhoz ragadták a hatalmat, ugyanezt a politikát kezdték alkalmazni gyengébb szomszédaikkal szemben is: váratlanul támadtak minden technikai eszköz latbavetésével a megbénítás és terrorizálás céljából. Meg kell vallanunk, hogy Hitler nagyszámú titkos ügynöke az európai országokban buzgón terjesztette a fasiszta hadsereg legyőzhetetlensé-

gének gondolatát. Mindennek egyetlen célja volt: szétzülleszteni, demoralizálni, szellemileg ellankasztani a fasizmus ellenségeit, s aztán katonai eszközökkel szétzúzni őket. Ha jobban szemügyre vesszük a fasiszták által az utóbbi két-három év alatt folytatott háborúkat, azt látjuk, hogy a katonai eszközök győzelmeikben alighanem kisebb szerepet játszottak, mint az a bomlasztó propaganda és egész Európát végigzengő fasiszta harsonázás, amely rémületbe ejtette a nyárspolgárokat. Persze a német katonai egységeknek a támadása egymagában is impozáns látvány: robogó motorkerékpárosok, akik szüntelenül tüzelnek géppisztolyukból, utánuk a harckocsik és a legvégén a gyalogság, amely szinte befejezi a megszállást és megerősíti az elfoglalt terepszakaszokat, az egész fölött pedig bombázók, amelyek tonnaszámra szórják a gyilkos fémet — a támadás meglepetésszerűségének és az összes fegyverfajták összpontosított nyomásának ezt a harcászatát alkalmazza Hitler a mi országunkban is.

Legjobb parancsnokaink igen hamar átláttak ezen a taktikán, s kereken színpadiasnak nevezik ezt az egész sürgésforgást, amely közvetlenül nem jár olyan nagy eredményekkel az ellenség leverése tekintetében. Higgadt, nyugodt, magabiztos fogadtatással nemcsak hogy kudarcba lehet fullasztani az ilyen harcászatot, hanem súlyos vereséget is lehet mérni az ellenség egységeire, zavart lehet kelteni soraikban, s ennek eredményeképpen nagy ember- és anyagveszteségekkel járó rendezetlen visszavonulásra lehet kényszeríteni őket.

Az egyszerű emberre, ha nem ismeri a fasizmus harcászatát, amelyet a közelmúltban alkalmazott és amelyet ma is alkalmaz, ez a taktika erős benyomással lehet. S itt különleges jelentőségre tesz szert a katonai komisszárok és az egész politikai apparátus tevékenysége. A katonai komisszároknak le kell leplezniük a tömegek előtt ezeket, a fasizmus belső rothadtságát és gyengeségét eltakaró kulisszákat.

A katonai komisszároknak meg kell magyarázniuk, hogy a fasiszták másképpen támadni nem tudnak, hogy ez a harcászatuk nemcsak a katonai célszerűségből következik, hanem az ellenség megfélemlítését is számításba veszi, saját katonáik buzdítását, átmeneti elbódítását is szolgálja, hogy azok

gondolkodás nélkül nyomuljanak előre. Egyhelyben topogni a fasiszták számára a halállal egyértelmű. Minden megállás módot ad arra, hogy a katonák tömegei gondolkodni kezdjenek, hogy felébredjen bennük a kétely: először, a háború célszerűségét, másodszor pedig magának a győzelemnek a lehetőségét illetően. Ezt a taktikát a fasisztáknak a politikai szükségesség diktálta, minthogy minden megtorpanás bomlasztja a hadsereget. S a katonai komisszároknak az a feladatuk, hogy megismertessék hadseregünk katonáival a fasizmus eddigi taktikáját, amely politikai munkásaink előtt nem újdonság, megértessék velük, hogy a fasiszták ezen a taktikán nem változtathatnak, s kényszerű alkalmazása a német fasizmus elkerülhetetlen pusztulását vonja maga után. Minden alegységünk, amely feltartóztatja a fasiszták előnyomulását és csapást mér rájuk, ezzel nemcsak közelebb hozza győzelmünket, hanem züllészti is hadseregüket, bomlasztja soraik német alapossággal mesterségesen kialakított rendjét.

A fasiszta párt vezetősége megtiltja a német katonáknak a gondolkodást. Az egységeink által mért csapások keresztülhúzzák a fasiszta hadvezetőségnek ezt a rendelkezését, és gondolkodásra késztetik a német katonákat. S amikor gondolkodni kezdenek, óhatatlanul rájönnek, hogy ha meg akarják menteni saját életüket, az első adandó alkalommal meg kell adniuk magukat. De ez csak az első szakasz, később azt is megértik majd, hogy saját fasiszta vezetőségük ellen kell szuronyaikat fordítaniuk.

Katonai komisszárjaink többségükben olyan emberek, akik már egy évtizede vagy annál is régebben vannak a hadseregben, és különleges katonapolitikai képzettségük van, sokan közülük nemcsak a polgárháborúban, hanem a legutóbbi hadjáratokban is szereztek katonai tapasztalatokat. Politikai munkásaink a fehér-finnek elleni háború hónapjai alatt a harcban és a hadvezetés által kitűzött célok elérésében tanúsított bátorságukkal és rettenthetetlenségükkel ragyogó oldalakat írtak be a hadtörténetbe.

Katonai komisszárjaink tapasztalatokban gazdag politikai iskolát jártak ki. Most alkalmazniuk kell marxista tapasztalataikat, meg kell tanítaniuk a vöröskatonákat a marxizmus—

leninizmusnak *a gyakorlatban, a cselekvésben* való alkalmazására. A katonai komisszárnak pártunk legjobb vonásait kell tükröznie.

S vajon háború idején pártunk milyen vonásainak kell érvényesülniük?

Ezek a következők: a higgadtság a legbonyolultabb helyzetben is, bátorság a veszélyes pillanatokban, a kedvezően alakult helyzet kihasználása, a harci egység összefogása, a harcfeladatok teljesítésére való mozgósítás, a harcosok rendületlen önbizalmának felkeltése. Egyszóval azt látjuk, hogy a hadseregben a marxizmus—leninizmust most gyakorlatilag, nem pedig akadémikusan kell tanítani. Nem véletlen, hogy hazánk legjobb fiai, mielőtt rohamra indulnának az ellenség ellen, a pártba kérik felvételüket. Gyakorlati indítékok viszik őket a pártba — szeretnének minél súlyosabb veszteségeket okozni az ellenségnek; a párttal való szoros, szerves kapcsolat növeli harci erejüket.

Katonai komisszárjaink pártunk színét-javát alkotják. a vöröskatonák egész tömege rájuk függeszti tekintetét; szovjet eszményeink hordozói, a munkások és a parasztok boldogságának letéteményesei, dicső kommunista pártunk és kormányunk képviselői ők.

A katonai komisszárok minden erejüket, minden bolsevik odaadásukat a fasizmusnak — a szovjet nép és az egész világ legádázabb ellenségének — a szétzúzása szolgálatába állítják.

M. I. Kalinyin. Mindent a frontért! Mindent a győzelemért! Goszpolitizdat, 1942.

A NÉPI KATONA

CIKK AZ IZVESZTYIJÁBAN

1941. augusztus 23

A német fasiszták mesterek az idegen eszmék gyakorlati alkalmazásában. Úgy látszik, nem bírják megemészteni a Vörös Hadsereg katonáinak hőstetteiről sajtónkban megjelenő közleményeket, s nyomban hozzálátnak az ilyen hőstettek utánzatainak költéséhez.

Csakhogy ez náluk valahogy esetlenül, mesterkélten hat, körülbelül így: egy pilóta egyszerre 20 repülőgépet lőtt le, egyetlen katona megsemmisítette a vöröskatonáknak egy teljes századát stb., magának az eseménynek és a színhelynek közelebbi leírása nélkül. Nyomban látszik, hogy ez valahol Goebbels irodájában született, olyan ember agyában, aki még nem szagolt puskaport. Az utánzat nem ér sokat, hát még a tökfilkóknak szánt fasiszta utánzat.

A mi katonáink hősiessége szerves, mélyről fakadó megnyilvánulása a hazaszeretetnek, annak, hogy harcosaink egész szívükkel szeretik a szovjet szocialista hazát, ahol a legegyszerűbb emberek intellektusa, szellemi színvonala is szüntelenül emelkedik, ahol mindenki építőnek, s nemcsak egyéni boldogsága, hanem az egész nép boldogsága teremtőjének érzi magát. Magától értetődik, hogy harcosaink számára a haza védelme is hazafias kötelesség — azt a művet, azokat a törekvéseket, eredményeket és javakat kell megvédenünk, amelyeket a szovjet emberek huszonnégy év alatt kivívtak.

A fasiszták ezzel szemben a kegyetlenség ördögét ingerlik a katonákban, egyénileg érdekeltté teszik őket a rablásban, vagyis az ember legalantosabb banditaösztöneire spekulálnak. De mi mást is tehetnének, amikor már a Szovjetunió megtámadása maga is banditatámadás, rablótámadás. A ban-

ditizmus, a rablás, az erőszak az alapja a fasiszta „államiságnak". A fasiszta hadseregben nincs hősiesség, csak rablók fenekedése. Nem kétséges, hogy megtanítjuk a móresre a fasiszta fenegyerekeket.

Gyarapodnak a szovjet hazáért küzdő hős harcosok sorai, kirostálódnak a kishitűek és gyávák. A fasiszta csapatok mesterségesen létrehozott rabló-bátorsága megcsappan, az ellenség idegessége fokozódik, ami abban is megmutatkozik, hogy kezdi az egyik arcvonalról a másikra dobálni csapatait, keresve a legkisebb ellenállást, de mindenütt súlyos veszteségeket szenved, egyre erősödő ellenállásba ütközik.

A fasizmus meggyalázza földünket, szeretné bekebelezni területeinket, előzetesen megsemmisítve az ukrán és a belorusz parasztság egy részét, hogy a megmaradókat a fasiszta földbirtokosok rabszolgáivá, igavonó barmaivá tegye. A fasiszták megerőszakolják és gyilkolják asszonyainkat és lányainkat, minden alkalmat megragadva, vagy akár ok nélkül is halomra öldösik őket. Ebben nemcsak a fasiszta pribékek vérszomja mutatkozik meg, hanem a fasiszta vezetőségnek az a törekvése is, hogy megszabadítsa Ukrajnát és Belorussziját a fölös népességtől, s földünket a lehetőségek szerint megtisztítsa a földesúri birtok számára. A fasiszták az ukrán, a belorusz és más szláv népek kiirtása végett viselnek hadat.

A fasiszták országunk földjét tiporják. Csodálkozhatunk-e ezek után hadseregünk hősiességén, országunk legjobb fiainak halálmegvetésén?

Sehol nem értékelik annyira az életet, mint a Szovjetunióban, s nemcsak a nép, hanem az állam is. A fasiszták egyénileg gyávák, de szervezett hordában kihívó fenegyerekek, a pisztoly fegyelme által összetartva, halált és rabságot hoznak népünknek. Ilyen körülmények között, ilyen ellenséggel szemben csak egyetlen tennivaló van: pusztítani minden lehető módon, nem kímélve saját életünket sem.

A fasizmus elleni harc örök dicsőséget szerez katonáinknak. Ami az élet szépségét illeti, éppen a hazáért vívott önfeláldozó harc ennek legmagasztosabb megnyilvánulása. Ezért erősödik egyre jobban ellenállásunk, ezért ragadja magával a hősiesség Vörös Hadseregünk egyre szélesebb rétegeit, s bárhogy tombol

is a fasizmus, bármilyen haditrükköket agyalnak is ki tábornokai, végül vereséget fog szenvedni.

A nép egyre inkább a saját bőrén érzi a fasizmus veszélyét. A háború, annak törvényszerűségei, a fasiszták fékeveszett tombolása meggyorsítja azt a folyamatot, amely a szovjet építőt népi harcossá, a fasizmus megbosszulójává formálja. S az arcvonalon harcoló katonáink, a fasiszták hátában működő harcosok — a partizánok — hősiessége egyre fokozódni fog. A frontkatonák hősiessége vonzó romantikává válik a frontra vonuló újabb harcosok számára.

Hősiességünk a felháborodott nép belső indulatából fakad, hullámai a történelem népi viharainak egét csapkodják, s elsöpörnek az útból minden akadályt.

M. I. Kalinyin. Mindent a frontért! Mindent a győzelemért! Goszpolitizdat, 1942.

NEM ENGEDJÜK BE A FASISZTÁKAT LENINGRÁDBA

CIKK AZ IZVESZTYIJÁBAN

1941. szeptember 2

Leningrád lakossága, az egész Szovjetunió népessége felismerte a fenyegető veszélyt, s ez fokozza a leningrádiak erejét, ellenállóképességét.

A fasiszták önteltek, erőszakosan célratörők, nem törődnek seregeik óriási veszteségeivel, a sok millió halott és sebesült német katonával — mindenáron győzelemre törnek. Nos, ebben, mint sok másban is, kegyetlenül elszámították magukat.

Ellenségeink nem először fenik a fogukat Leningrádra. Egyesek — mint Napóleon — közelébe se jutottak, mások — mint Jugyenyics — falainál törték be fejüket.

A hitlerista haramiák panaszkodnak amiatt, hogy Keleten a hadviselés nem szabályos, hogy az oroszoknak, a francia árulókhoz hasonlóan, védtelenül kellett volna hagyniuk olyan városaikat, mint Leningrád: ha elérted, vedd birtokba, és kényed-kedved szerint bánj el a lakossággal. A fasiszták ehhez szoktak hozzá. Itt, a Szovjetunióban viszont minden élőlény bosszúra szomjúhozik, és meg akarja torolni a fasiszta kannibálok gaztetteit.

Leningrád nevét mélyen szívébe véste minden szovjet állampolgár. Nincs a Szovjetuniónak olyan zuga, ahol ne volna olyan ember, akit valamilyen kötelék Leningrádhoz fűz.

Leningrád a szívünkhöz nőtt történelmi múltja miatt, mert megnyitotta számunkra a Nyugat-Európával való érintkezés útját. Leningrád több mint kétszáz éven át az orosz kultúra, tudomány és technikai fejlődés központja volt, s ma is az.

Leningrád volt a központja a haladó eszméknek az oroszországi népek jobb jövőjéért küzdő harcosoknak. Pártunk legfontosabb bázisa volt a munkásosztály ügyéért vívott harcban.

Innen irányította Lenin a proletariátus és a parasztság győzelmes felkelését, itt kiáltották ki először a szovjethatalmat. S a leningrádi proletariátus Lenin lobogója alatt élenjárt a szovjetek hatalmáért vívott küzdelemben.

Gyönyörű város Leningrád, nyílegyenesek az utcái, lenyűgöző az építészete, fenséges a Néva a testvéreivel, a középső és a kis Névával. A város büszkén tekint át a vizeken nyugat felé. A szobrász Nagy Pétert jelképesen egy kígyót eltipró ágaskodó lovon ülve ábrázolta. S éppen most egy kígyó igyekszik átölelni Leningrádot, egy mérges kígyó, amely mérgével megfertőzi a világot.

Dicsekvés nélkül elmondhatjuk, hogy Leningrád legfőbb ékessége a proletariátusa, a város igazi gazdája. Ezért is viseli a dicső város a nagy Lenin nevét.

A leningrádi munkás kiválóan fejlett politikailag, gyorsan reagál a politikai eseményekre és jelenségekre, mindig szem előtt tartja az egész nép érdekeit. A szovjet állam iránti szeretete igen magas fokú. A párthoz való ragaszkodása határtalan. Odaadó hazaszeretete ismeretes a szovjetország egész történetéből. Nehéz pillanatokban hősiességével tanúsítja nagyságát. S a harcos embernek ezek a legjobb vonásai átragadnak a munkásokról a város egész lakosságára, s elsősorban az értelmiségre.

S erre a nagy városra tör most a megrészegült fasiszta horda; állig felfegyverkezve arról ábrándozik, hogy igába hajtja ezt a várost, leszámol a leningrádi munkásokkal, ahogy ez a katonai banditaszervezet leszámol a fegyvertelen párizsi munkásokkal, akiket elárultak Franciaország kormánykörei.

Leningrád, a leningrádi lakosság megmutatja majd a fasiszta betolakodóknak, mit jelent az, ha az ember a szülővárosát, a szülőföldjét védelmezi. A fasiszták fenyegetőzése nem rémíti meg a leningrádiakat; viszont pusztítani fogják a fasisztákat, a fasiszta söpredékkel trágyázzák a leningrádi földet — ezzel szolgálatot tesznek a német népnek. Nehéz, sok erőt, hozzáértést és hősiességet igénylő feladat ez. De egyúttal nagy dicsőség is jut osztályrészül a leningrádiaknak vele.

Nehéz feladat vár rájuk. Az ellenség álig fel van fegyve-

rezve, fejlett technikájú, jó katonai rablószervezete van és... mérhetetlenül pimasz, kegyetlen, vérszomjas.

A Leningrádot védő katonai egységek parancsnokaira és politikai munkásaira felelősségteljes és megtisztelő feladat hárul: maradéktalanul ki kell használniuk azt a magas színvonalú haditechnikát, amellyel az ország Vörös Hadseregünket ellátta, fel kell használniuk minden tudásukat és tapasztalatukat, a harcosok állhatatosságát az ellenség elleni harcban, alaposan végigondolva minden hadműveletet.

Leningrádi elvtársak! Az egész Szovjetunió veletek érez, hazánk apraja-nagyja lankadatlan figyelemmel és izgalommal kíséri az ellenség ellen vívott önfeláldozó harcotokat; ezrenmeg ezren szeretnének veletek együtt ott lenni az első vonalakban.

Valamennyiünknek, az összes szovjet embernek mélységes meggyőződése, hogy az ellenség, amely most lépésről lépésre nyomul előre, később mérföldes léptekkel menekül még előletek.

M. I. Kalinyin. Mindent a frontért! Mindent a győzelemért! Goszpolitizdat, 1942.

A HÁTORSZÁG SZILÁRDSÁGA BIZTOSÍTJA A GYŐZELMET AZ ARCVONALON

(A VÖRÖS HADSEREG POLITIKAI CSOPORTFŐNÖKSÉGÉNEK SAJTÓIRODÁJA SZÁMÁRA, 1942. FEBRUÁR 7)

A Vörös Hadsereg fennállásának dicsőséges huszonnegyedik évfordulója alkalmából a Szovjetunió népei újra megmutatják hadseregük harcosai, parancsnokai és politikai munkásai iránti forró szeretetüket.

1941 nagy megpróbáltatások éve volt a Vörös Hadsereg és a hajóhad számára. Az ellenség a Szovjetunió fegyveres erőinek gyengeségére számítva alattomosan, rabló módjára megtámadta országunkat. A fasiszta német hordák gonosztevők részeg bandái módjára betörtek országunkban, és hallatlan gaztetteket visznek véghez városainkban, falvainkban, meggyalázzák munkásainkat, kolhozparasztjainkat, értelmiségi dolgozóinkat, agyonkínozzák őket abban a hiszemben, hogy büntetlenül garázdálkodhatnak.

Ám a fasiszta szörnyek kegyetlenül elszámították magukat. A Vörös Hadsereg — valamennyi katonája, parancsnoka és politikai munkása — az egész világnak megmutatta, milyen önfeláldozóan szereti hazáját, mennyire él benne az ősi orosz harci szellem, hősiesség, mennyire ért a támadáshoz és az ellenség megsemmisítéséhez.

A Vörös Hadsereg fennállásának huszonnegyedik éve nehéz esztendő volt. Legjobb fiaink közül sokan hősi halált haltak a német megszállók ellen országunk függetlenségéért, a nép szabadságáért és boldogságáért, az orosz hadsereg becsületéért, hagyományos legyőzhetetlenségéért vívott harcban.

Mindez arany betűkkel kerül majd be a Nagy Honvédő Háború történetébe.

Hadseregünk szilárdan kezében tartja a kezdeményezést, és kegyetlenül veri a hitleristákat. A szovjet nép ezen nem cso-

dálkozik, magától értetődőnek veszi hadserege győzelmeit; a szovjet nép rendíthetetlenül hisz a fasizmus fölötti győzelemben, s ez a meggyőződése szilárd alapokon nyugszik

Hitler arra számított, hogy megtörheti a Vörös Hadsereg erejét és a szovjet nép akaratát egyetlen nekirugaszkodással, vad terrorral, megfélemlítéssel és fülsiketítő harsonázással. Ennek eleinte talán volt is valami hatása, de hadseregünk csakhamar átlátott ezeken a fasiszta hókusz-pókuszokon és megkezdte az ellenség erejének felőrlését, agyondicsőített egységeinek felgöngyölítését.

A háború megköveteli, hogy a hadseregnek és a népnek reális ereje legyen, katonai kifejezéssel élve: a hátország szilárdságát. A történelemben alig akad példa rá, hogy a hátország olyan szoros kapcsolatban állott volna a fronttal, hogy a nép olyan közel állt volna a hadsereghez, mint nálunk. A szovjet nép már az első napoktól teljes fegyverzetben fogadta a fasisztákat. S ez másként nem is lehetett. A német hódítók betolakodtak házainkba, meggyalázzák és megbecstelenítik asszonyainkat, rabolnak, sőt még gúnyt is űznek az emberekből. Népünk teljes erejével hadra kelt, és szilárdan eltökélte, hogy kíméletet nem ismerve leszámol azokkal, akik megzavarták békés munkáját, s rabolnak, erőszakoskodnak.

Amikor a fasiszták megtámadták a Szovjetuniót, azt hitték, hogy hátországunk ingatag, abban reménykedtek, hogy amint a Vörös Hadsereget az első vereség éri, széthúzás támad majd a munkások és a parasztok, a Szovjetunió népei között. Ebben azonban végzetesen elszámították magukat a hitleristák.

Oroszország történetében, de nem csupán Oroszország történetében nem volt még példa az arcvonal és a hátország olyan rendíthetetlen egységére, amilyen a szovjetországban tapasztalható. A Vörös Hadsereg összeforrt az egész néppel. S bármilyen nagy igényeket támaszt is a front a hátországgal, a néppel szemben, az mindent teljesít. A szovjet nép azt tűzte ki céljául, azt tekinti szent kötelességének, hogy megadjon a frontnak a győzelem biztosításához minden szükségeset.

Úgy gondolom, Vörös Hadseregünk tanúsíthatja, hogy a munkások, a kolhozparasztok, a szovjet kormány minden

tőlük telhetőt elkövetnek, hogy ellássák az arcvonalat mindenféle fegyverrel, lőszerrel, hadianyaggal. Sok ezer példát sorakoztatnánk fel arra, hogy gyáraink munkásai, kolhozparasztjaink és értelmiségi dolgozóink milyen önfeláldozóan, hősiesen dolgoznak. Egyformán vonatkozik ez országunk valamennyi köztársaságára és területére.

Hogy mennyire szívükön viselik a Szovjetunió népei a front érdekeit, ezt eléggé meggyőzően mutatja a lakosság önkéntes részvétele a Vörös Hadsereg számára meleg holmit gyűjtő akciókban; megmutatkozott abban is, hogy nagy összegek folytak be a lakosságtól a honvédelmi alap javára, nem is szólva azokról az ajándékokról, amelyekkel a dolgozók kollektívái és egyes állampolgárok elárasztották a harcosokat. Mindez tanúsítja a lakosságnak a hadsereg iránti mély szeretetét. Mindebből kitűnik, hogy nagy hazánk legtávolabbi városainak és falvainak lakossága is szoros kapcsolatot tart fenn a hadsereggel, egy hús, egy vér vele.

A hadseregbe szüntelenül egyre újabb csapatkiegészítések áramlanak, s bátran állíthatjuk, hogy ezek a hadseregbe a népnek azt a törhetetlen akaratát viszik magukkal, hogy még nagyobb erővel üssük az ellenséget, magukkal viszik a győzelembe vetett megingathatatlan hitet.

A nép eme hangulata, ilyetén győzni akarása láttán senki sem kételkedhet abban, hogy a fasizmust szét fogjuk zúzni

M. I. Kalinyin. Mindent a frontért! Minden a győzelemért! Goszpolitizdat, 1942.

MINDENT A HÁBORÚÉRT, MINDENT A GYŐZELEMÉRT!

(A SZOCIALISZTYICSESZKOJE ZEMLEGYELIJE CÍMŰ LAPBAN MEGJELENT CIKK, 1942. FEBRUÁR 23)

Nyolc hónapja viselünk hadat a fasiszta Németország ellen. Ez a háború a harcok hevessége, az ütközetek tartama, a véráldozatok nagysága tekintetében páratlan a világon. De nem is lehetett még párja: hiszen a mai háborúban vagy két milliárd ember vesz részt, vagyis a földkerekségnek csaknem a teljes lakossága.

A leghevesebb és legvéresebb ütközetek, amelyekben a legtöbb harcos és a legtöbb technikai eszköz vesz részt, a mi országunk területén folynak. A szovjet népet a világ legnagyobb hadserege támadta meg, a haditechnika legújabb vívmányaival felfegyverkezve a legvérengzőbb és legalattomosabb hadsereg. A Vörös Hadsereg határt nem ismerő önfeláldozással verekszik ezzel a fasiszta hordával, és csapásokat mér rá.

Kormányunk, népünk nem akart háborút. S ez természetes is, mert a nép munkájával létrehozott anyagi és szellemi javak nálunk a nagy néptömegek tulajdonában vannak.

A háborút ránk kényszerítette a hitlerista Németország. Valamennyi szovjet embernek — a frontövezetben és közvetlenül az arcvonal mögötti övezetben élőknek, meg a távoli hátországban lakóknak egyaránt — meg kellett látnia e háború súlyos voltát. Meg kellett érteniük, hogy a német fasizmus a szovjet nép függetlenségét és szabadságát fenyegeti, fel kellett ismerniük, hogy mindent az ellenség szétzúzásának szolgálatába kell állítani.

A heves harcoknak és a hitleristák véres kegyetlenkedéseinek közvetlen színterévé vált nyugati területeink lakossága már az első napokban látta, érezte a német fasizmus által a szovjet nép ellen indított háború rabló jellegét. A háború ha-

talmas árként zúdult a békés lakosságra, s ebben a hömpölygő szennyben mindenki megérezte a fasiszta invázió egész szörnyűségét.

Országunk nagy kiterjedésű. Minél távolabb kerülünk az arcvonaltól, annál kevésbé érzik az emberek a háború nyomását. A hátországban ez többnyire már csak kényelmetlenségekben nyilvánul meg: a menekültek özönlésében, a zsúfoltságban, ellátási nehézségekben, a piaci árak emelkedésében stb. Elvégre nyilvánvaló, hogy az effajta nehézségek össze sem hasonlíthatók azokkal az igazi nehézségekkel, amelyeket frontkatonáinknak és a hitlerista rablók által átmenetileg megszállt területek lakosainak kell elszenvedniük. A hátországban élő és dolgozó emberek viszonylag könnyű terhet viselnek ebben a rendkívül súlyos háborúban, s ezt meg kell érteniük, ezzel tisztában kell lenniük. Képzeljünk csak el egy családot, amelyben az apa az arcvonalon harcol, a fia meg a hátországban dolgozik, vagy fordítva: az apa dolgozik a hátországban, s a fia küzd a Vörös Hadsereg soraiban. Melyikük van nehezebb helyzetben? Mindenki előtt világos, hogy a frontharcos helyzete a nehezebb.

A Vörös Hadsereg harcosai és parancsnokai nem panaszkodnak a nehézségekre és a nélkülözésekre. Önfeláldozóan vereksznek, készek a hazáért bármikor odaadni minden erejüket és ami a legértékesebb, életüket is. S ugyanígy kell dolgoznia a hátországban is minden szovjet embernek, férfinak és nőnek egyaránt, a városban éppúgy, mint falun.

Kétségtelen, hogy a hadműveletekben gyorsabban érnek az emberek, és a látszólag legtehetetlenebbek is félelmetes bosszúállókká válnak. Nagyszerűen ábrázolja a nép hősiességét és bosszúvágyát Vaszilij Grosszman „Aggastyán" című elbeszélésében, amely a Krasznaja Zvezda ez év február 8-i számában jelent meg.

„— Kemény ember vagy te — mondotta Szemjon Miheics, a partizánok közé állt kolhozelnöknek —, pedig a mi családunkban senki sem ontott még vért. Anyánk még a tyúk nyakát sem merte elvágni, mindig a szomszédasszonyt kérte meg rá.

— Vigyázzon csak, bátyám — válaszolt a kolhozelnök —,

a németekhez túlságosan jó ne legyen, mert ezért felelni fog a nép előtt."

A hitleristák gaztettei a faluban így végződtek: az egyik német géppisztolyos lelőtt egy sebesült vöröskatonát meg egy asszonyt, aki segíteni akart a sebesültön.

„Szemjon Miheics maga sem értette meg, hogyan került a kezébe egy súlyos dorong. Soha életében nem érzett ehhez foghatót. Harag, iszonyatos, izzó harag öntötte el, harag, amely megtisztította az utóbbi hónapok szörnyű megaláztatásaitól, fellobbant benne a bosszúvágy önmagáért, a többiekért, a sok-sok ezer öregért, gyermekért, lányért, asszonyért, az ellenségtől meggyalázott földért. Jó magasra emelte a dorongot, és a német felé indult. S ahogy ment kimérten a feje fölé emelt doronggal, kiegyenesedve, méltóságteljesen a dereshajú öreg pásztor — valóságos megtestesülése volt a honvédő háborúnak.

— Halt! — üvöltött a német, és lekapta géppisztolyát. De az öreg hatalmas erővel lecsapott rá a súlyos doronggal."

Így értik meg az emberek a háború törvényeit ott, ahol a német megszállókkal találkoznak. Tanulságos lecke ez. Szomorú volna az országra és egész jövőnkre nézve, ha a nép az ellenségtől kapott ilyen szemléltető lecke nélkül sem értené meg, hogy mindent el kell követnie és mindent fel kell áldoznia a győzelemért.

Országunk hatalmas területein dúl a háború. Emberek milliói hagyták el lakhelyüket és költöztek keletre. Az ellenséges repülőgépek olykor elég mélyen berepülnek a front mögé, bombázzák a városokat és a falvakat, felszítva ezzel a lakosság gyűlöletét. Mindamellett nemcsak ez határozza meg a háborút, nemcsak ez szabja meg a néppel szemben támasztott követelményeit, a tőle követelt áldozatokat; a népnek világosan látnia kell azt is, hogy mekkora veszély fenyegeti a Szovjetunió népeinek nemzeti függetlenségét. A győzelmet, a mielőbbi győzelmet mindenki akarja, s azt hiszem, a túlnyomó többség őszintén és tevékenyen kíván részt venni a győzelemért vívott harcban, elő akarja segíteni a győzelem kivívását.

Az itt a kérdés, hogy gyakorlatilag hogyan állíthatnánk a

legjobban és a leghatékonyabban az ellenség fölötti győzelem szolgálatába minden erőnket. Úgy hiszem, a legfontosabb, amit mindenkitől el kell várnunk, annak a megértése, hogy a győzelmet nemcsak az arcvonalon vívják ki, hanem a távoli hátországban is. A katonai sikerek elérésében nemcsak a csatamezőn küzdő harcosok vesznek részt, amikor fegyverrel pusztítják az ellenséget, hanem a háziasszonyok is, amikor a termelésben a bevonultak helyébe lépnek, amikor takarékoskodnak a villanyárammal, a tüzelővel, amikor gondját viselik a sebesült katonáknak, az árva gyermekeknek.

A háborúhoz sok mindenféle eszköz szükséges, s ezeket egyre nagyobb mennyiségben kell gyártani. Hogy a frontot elláthassuk minden szükségessel, a hátországban szorosabbra kell húznunk a nadrágszíjat, kevesebbet kell fogyasztanunk. De ezeket a látszólag nagyon egyszerű, világos dolgokat sokan olykor nehezen emésztik meg. Márpedig aki valóban elő akarja segíteni a győzelmet, annak ezt meg kell értenie, és következetesen, napról napra meg is kell valósítania.

Vörös Hadseregünk hervadhatatlan dicsőségtől övezve ünnepli fennállásának huszonnegyedik évfordulóját. A Nagy Honvédő Háborúban nemcsak a harcban tanúsított bátorsággal, kitartással és hősiességgel tűnt ki, hanem azzal is, hogy hozzáértéssel, művészettel tud küzdeni a szovjet hazáért.

A Vörös Hadsereg súlyos csapásokat mért és mér az ellenségre. Hitlernek igazán nincs mivel kérkednie, s most egy újabb tavaszi támadással szeretne visszaütni. Azt ígérgeti, hogy tavaszra friss erőket, új technikát készít elő, s azzal áltatja magát, hogy fegyver, lőszer gyártásában senki sem múlja felül. Minden erőnkkel azon leszünk, hogy meghiúsítsuk Hitlernek ezeket a terveit is.

Ha hadseregünk megtanulta, hogyan kell verni a hitlerista bandákat, akkor mi mindent elkövetünk, hogy fegyverünk és lőszerünk mennyisége felülmúlja az ellenségét, s hogy ez minőségileg is jobb legyen.

Nagy és felelősségteljes feladat előtt áll most a kolhozparasztság. Gabonára, húsra, zöldségfélékre a hadseregnek ugyanolyan nagy szüksége van, mint lőszerre. Megköveteljük, hogy a gyárak teljes kapacitással dolgozzanak, s a rosszul

dolgozó igazgatókat pedig bíróság elé állítjuk; a munkásnak, akárcsak a harcosnak, nincsen joga engedély nélkül otthagyni a gyárat. A kolhoz is üzem. A kolhoz lényegében gabonagyár, s háború idején itt is vasfegyelemre van szükség. A rosszul dolgozó, a földet csak immel-ámmal kihasználó, az állammal szemben fennálló kötelességét nem teljesítő kolhoz bűncselekményt követ el, az ellenséget segíti. Ilyen kolhozoknak nem szabad lenniük. A kolhozparasztoknak éppúgy, mint a frontharcosoknak, illetve a gyári munkásoknak, szigorúan teljesíteniük kell kötelességeiket. Csak így győzhetünk a fasizmussal szemben. A fasiszta banditák a rabszolgaság jármát szeretnék a szovjet nép nyakába rakni. Nekünk tehát nincs más választásunk, mint szétzúzni a hitlerizmust. S ennek a célnak az érdekében fel kell áldoznunk mindent, még az életünket is. Hassa át ez a tudat az egész szovjet népet, aprajáját és nagyját.

Hős Vörös Hadseregünk fennállásának dicsőséges huszonnegyedik évfordulóján biztosítjuk a katonákat, a parancsnokokat, a politikai munkásokat arról, hogy a szovjet nép minden ereje latbavetésével ellátja majd a Vörös Hadsereget mindennel, ami az ellenség kíméletlen pusztításához szükséges.

M. I. Kalinyin. Mindent a frontért! Mindent a győzelemért! Goszpolitizdat, 1942.

A PÁRT TÖMEGMUNKÁJÁNAK EGYES KÉRDÉSEI

A MOSZKVAI VÁLLALATOK PÁRTMUNKÁSAINAK ÉRTEKEZLETÉN MONDOTT BESZÉDBŐL

1942. április 21

Elvtársak! Nem szándékszom önöknek instrukciós előadást tartani, s a párt tömegmunkájának csupán néhány kérdésére szeretnék kitérni.

Sok szó esik a párt tömegmunkájáról. Mindenki beszél róla, de ha közelebbről megvizsgáljuk a kérdést, azt tapasztaljuk, hogy sokan nem látják elég világosan és határozottan, nem fogják fel elég konkrétan. A jelenlegi háború rendkívül bonyolult viszonyai között, s főleg mivel új funkcionáriusok ezrei kerültek üzemi és hivatali pártszervezetek vezetőségeibe, ezrek meg ezrek lettek most propagandistákká és agitátorokká, nekünk az a feladatunk, hogy jól hasznosítsuk pártunknak a politikai tömegmunka szervezése és folytatása terén szerzett fölöttébb gazdag tapasztalatait.

Mit is jelent a párt tömegmunkája? Mit is jelent a tömegekkel való kapcsolat? Éppen ez az, amit politikai munkánkban különösen értékesnek tartunk.

Meg kell mondanunk, hogy a tömegekkel való kapcsolat rendkívül sokféle lehet.

Tegyük fel, hogy valakinek széles ismeretségi köre van, hogy ismerőseivel összejár, s így vendégségben sok mindent megtud abból, ami a gyárakban, a munkások között, a hivatalokban történik. Ez is kapcsolat az emberekkel.

Másfajta kapcsolat a munkásokkal való bizalmaskodás. A párttitkár vagy szakszervezeti titkár járja a műhelyeket, vállon veregeti a munkásokat, keresztnevükön szólítja őket. Érdemben mégsem foglalkozik a dolgokkal, a fogyatékosságokra nem hívja fel a munkások figyelmét. Az ilyen párttitkárról vagy pártszervezőről olykor ilyeneket mondanak:

„Ez aztán tartja a kapcsolatot az emberekkel, vállon veregeti a munkást, Ivan Petrovicsnak szólítja, a mi emberünk."

S ha valaki a tömegek után sodródik, ez is „kapcsolat" az emberekkel. Az emberek panaszkodnak neki egyre-másra, ő meg helyesel, a mellükre borulva velük együtt sír. Sopánkodnak neki, ő meg helyesel: „Bizony, villany nincs, hideg van, az élelem csakugyan kevés". Valami zavar támad a gyárban vagy a hivatalban, ő meg egy nótát fúj a jajveszékelőkkel: „Hogy a fene egye meg ezt a bürokráciát, lehetetlen helyzetbe kerültünk!" Az emberek felfigyelnek erre, s egyiknek-másiknak ez eleinte még tetszik is.

De vajon mi, bolsevikok, ilyen tömegkapcsolatokra gondolunk? Szó sincs róla. A tömegek után kullogni, bármerre mennek is, olykor esetleg elmaradott elemeket követve — ez mensevik vonal. A mi bolsevik vonalunk az, hogy vezessük a tömegeket, hogy ne gyámkodjunk felettük, hanem öntudatos élcsapatként magunkkal ragadjuk őket.

S vajon hogyan kell a tömegeket vezetni?

Mielőtt erre felelnék, hadd vessek fel még egy másik kérdést is: ki vezetheti a tömegeket? A tömegek vezetésére a kommunisták hivatottak. A kommunista párt vezeti a tömegeket — s nem is rosszul. Ezt számtalan példával bizonyíthatnám. A legelső példa mindjárt a háború. A háború első hónapjaiban elszenvedett kudarcok után, amelyek főképpen a támadás meglepetésszerűségének, váratlanságának tudhatók be, ma már nyugodtan elmondhatjuk, hogy a népnek egy pillanatra sem rendült meg a bizalma a kormányban, s így a pártban sem. Ez tény.

Itt most pártvezetők gyűltek össze. Mert akár akarják, akár nem, önöket a tömegek vezetőiknek tekintik ott, ahol dolgoznak. De hogy is lehetne ez másképpen, miféle párttitkár volna az, akit a nép ne érezne politikai vezetőjének?! A párttitkár igen felelős személy a gyárban, a hivatalban, a kerületben.

De vajon milyen követelményeknek kell megfelelnie a pártszervezet titkárának ahhoz, hogy valóban befolyása legyen a tömegek körében, hogy a tömegek hallgassanak rá, bízzanak benne? Magától értetődik, hogy a pártvezetőnek, a propagan-

distának, az agitátornak elvhű embernek kell lennie, aki odaadóan szolgálja a kommunista pártot, hogy legalább nagy vonásaiban ismernie kell pártunk történetét és tisztában kell lennie azokkal a feladatokkal, amelyeket pártunk a munkásosztály, a nép elé tűz. A pártvezetőnek, a propagandistának politikai képzettség dolgában a többiekkel legalábbis egyenlő színvonalon kell állnia, s igazán nem árt, ha bizonyos általános műveltséggel is rendelkezik. Milyen módon foglalkozzon a pártmunkás a tömegekkel?

Először is: saját sokéves tapasztalataim szerint igen fontos, hogy a pártvezető ne legyen gőgös, elbizakodott. Ha valaki egyszerű párttagokkal folytatott beszélgetésében akár csak egy mozdulattal, valami jelentéktelennek látszó hangsúllyal, egy-egy elejtett szóval érezteti, hogy náluk okosabbnak, műveltebbnek tartja magát, elveszett. A munkás és általában az egyszerű ember nem szereti, ha valaki nagyra tartja magát, az ilyenre nem hallgat és adandó alkalommal ezt az orra alá is dörgöli. Éppen ezért mindennél fontosabb, hogy a kommunisták ne legyenek gőgösek, fölényesek . . .

Megállapodtunk tehát abban, hogy az agitátornak szerénynek kell lennie, s különösen fontos ez azoknál, akik a pártban — mondhatni — adminisztratív funkciót töltenek be, teszem például a pártszervezetek titkárainál. Aki meg akarja nyerni a munkások szeretetét, annak ki kell fejlesztenie magában a szerénységet, le kell küzdenie minden gőgöt. Nem így van? *(Közbekiáltások:* „Így van, így van!) Aki vezető akar lenni, annak vigyáznia kell magára.

Másodszor. Nem helyes, ha a propagandista, a vezető a tömegekkel való érintkezésében kioktató hangot üt meg. Minden bizonnyal maguk is megfigyelték már, hogy ha valamelyik előadó egyre csak ilyeneket mond: szükség van erre meg erre, ezt meg ezt kell tenni, kötelességük ez meg ez — valahogy kellemetlen benyomást kelt. Amikor cikket írok és a gondolatmenet szerint az kívánkozik oda, hogy „meg kell tenni", ezt valahogy visszatetszőnek érzem, s igyekszem másmilyen fogalmazást találni. Merőben más a helyzet akkor, amikor gondolatunkat, felhívásunkat fejtegetés, elemzés útján, egyik-másik lépés szükségességének bebizonyításával fejezzük

ki. Beszélhetünk a hallgatósághoz úgy is, mintha tanácskoznánk vele: „Véleményük szerint, nem volna-e helyes, ha ezt meg ezt tennénk", „Szerintem ezt a kérdést jobb volna így meg így megoldani", „A magam részéről ebben az esetben ezt meg ezt tenném". Az ilyen hangot másképpen is fogadják.

Itt szűkebb körű tanácskozásokról, termelési értekezletekről, beszélgetésekről van szó. Több ezer főnyi nagygyűlésen természetesen a beszéd formájának is másnak kell lennie: ilyenkor rövid, szabatos mondatokra van szükség, s itt már nehéz a beszélgetés formáját alkalmazni. Önöknek viszont napi munkájukban leginkább magukkal a munkásokkal kell bizonyos kérdéseket megvitatniuk, s ilyenkor a „hogyan gondolják?", „mi a véleményük?" forma helyénvalóbb. Nagyon fontos, hogy felrázzuk az embereket, véleménynyilvánításra, vitára serkentsük őket. Ha ez sikerül, az értekezlet élénk lesz, a munkások szívesen szólnak hozzá, s így az eredmény sem marad el. Különben sokszor úgy fest az egész, mint hajdanában egy litánián. A szónok mondja a magáét, a hallgatóság oda sem figyel, leülik az előírt időt, majd szétszélednek.

Sose féljenek eltérni beszédük vázlatától. Amikor a termelésről vagy a háborúról beszélnek, s felmerül valamilyen más kérdés, amelyre a nép reagál — semmi baj, csak nem szabad előle kitérniük. Ha már felkeltették az érdeklődésüket, valamennyien figyelni fognak, s aztán sorra vehetik a kitűzött kérdéseket is.

A legfontosabb az, hogy sohase térjenek ki a kényes kérdések elől, pedig ezt elég sok szónok gyakran megteszi. Ez megengedhetetlen, ne térjenek ki a válasz elől, ne ferdítsék el a felvetett kérdéseket. Ha nem tudnak kapásból egyik-másik kérdésre válaszolni, mondják meg nyíltan: „Érdekes és fontos kérdés ez, örömmel válaszolnék is rá, de nem készültem fel erre, nem gondoltam át, s így most nem tudnék kielégítő feleletet adni. Majd gondolkozom rajta, megbeszélem az elvtársakkal, s akkor megadom a választ. De talán akad önök között is valaki, aki ezt tisztázhatná?" Ez a becsületes eljárás. Pedig bőven akadnak olyanok, akik szeretik megkerülni a kényes kérdéseket vagy olyan magyarázgatásba fognak, hogy az

ember semmit nem ért belőle és végeredményben problémájára megnyugtató választ nem kap.

A pártvezetőnek a többi emberhez való viszonyában makulátlanul becsületesnek kell lennie. A pártszervezet titkára a párt szeme. Nem tudom, mennyire tudatosodott ez önökben. Éppen ezért az emberekhez való viszonyukban félre kell tenniük mindenféle egyéni szimpátiát vagy ellenszenvet. Ha akadnak is emberek, akikkel valamilyen oknál fogva nem éppen rokonszenveznek, ezt a leggondosabban titkolniuk kell, nehogy bárki is megsejtse. Nagy baj származna abból, ha valaki észrevenné, hogy nem elfogulatlanok az emberekhez való viszonyukban.

Előfordul olykor, hogy egy-egy középszerű ember hallgatag, mindentől félrehúzódik, de jól dolgozik, egy másik viszont nem dolgozik éppen olyan jól, de gyakran jár be a pártbizottságra, az üzemi bizottságba, a Komszomol-szervezetbe, mindig szem előtt van, s így előre viszik. Ez nem jó. Ha a párttitkár azt akarja, hogy tekintélye legyen, mindig tisztán kell állnia a tömegek előtt. Ez nem azt jelenti, hogy nem lehetnek közelebbi, személyes kapcsolatai egyes emberekkel. Szó nincs róla. De társadalmi kapcsolataiban elfogulatlannak kell lennie. „A barátom vagy, ez nagyon szép, de ha elhanyagolod a munkát, ha szeretsz lógni, ha kibújsz a termelési feladatok alól, többet követelek meg tőled, mint másoktól, és szigorúbban meg rólak mulasztásaidért." Ez ilyenkor a párttitkár helyes magatartása.

Az embereknek egész viselkedésünkből ki kell érezniük az őszinteséget, a becsületességet. A képmutatást nehéz elrejteni, éppen ezért ez mindenképpen kerülendő. A tömegeket nem lehet félrevezetni, márpedig ha észreveszik, hogy valaki képmutató, már nem hisznek neki.

Ha ezeket a tulajdonságokat kifejlesztjük magunkban, ez nagyon megkönnyíti a munkánkat.

Most pedig nézzük meg, hogyan is kellene megszervezni a párt tömegmunkáját, hogyan kell egyes kérdéseket a tömegek elé vinni. Minden kérdést pártosan kell felvetni.

Itt van például a kölcsönjegyzés. Nem vitás, hogy egyhavi fizetését ma mindenki jegyzi. S mint agitátor, meg is mondanám a munkásoknak: „Egyhavi fizetést ma azok is jegyeznek,

akiknek alacsony a keresetük. De nagyon jól tudjátok, milyen helyzetben van ma államunk. Nagy hadseregünk van, sok a kiadásunk, az államnak pénzre van szüksége, s ezt valahonnan elő kell teremteni. Csak így lehet háborút folytatni, más kivezető út nincsen." Erre esetleg ez lesz válasz, hogy: „Már így is nehezen élünk." — „Azért nehéz az élet, azért adják a kenyeret is jegyre, mert háború van. Ha bőven volna kenyér, szövet, ruha, cipő és más áru, kölcsönt sem kellene jegyeztetnünk, hanem egyszerűen megnyitnánk az üzleteket, teletömnénk azokat áruval és özönlene a pénz. A kölcsönre éppen azért van szükség, mert nincsen elég pénz, fogyasztási cikk, mert lőszert, fegyvert gyártunk, mert az áruk a hadsereg, a háborúk szükségleteire fogynak el."

Nemcsak nálunk kevés az áru, hanem más országokban is, különösen a fasiszta országokban és a német fasiszták által kifosztott országokban. S éppen ezzel kapcsolatban ki kell fejtenünk, hogy egyáltalán nem a mi bűnünk az, hogy bennünket megtámadtak, meg kell magyaráznunk a hitlerista Németország háborújának imperialista jellegét. Kereken fel is lehet vetni a munkások előtt a kérdést: „Azt akarjátok talán, hogy leverjenek bennünket?" Tudom, hogy önök nem merik még csak kiejteni sem ezt a szót. Én pedig többször is megkérdezném attól, aki keveset jegyez: „Talán azt akarod, hogy leverjenek bennünket?" Itt nincs más választás: vagy levernek bennünket, vagy szűkebbre kell húznunk a nadrágszíjat. A leningrádiakról vegyünk példát: lám milyen nehézségeket állnak ki és milyen hősiesen tartják magukat. Így, pártosan kell felvetni a kérdést a dolgozók előtt.

Az egyik nagy gyárban a munkásoknak beszédemben kereken meg is mondottam, hogy az állam a fogyasztás csökkentését és a termelés növelését követeli meg tőlünk; élesen vetettem fel a kérdést és meg is magyaráztam, hogy nem éheztetni akarjuk a munkásokat, alkalmazottakat, de most kevesebb az áru, több kell az arcvonalnak, az ellenség pedig szorongat bennünket. Ne féljenek élesen felvetni a kérdéseket, csak arra ügyeljenek, hogy ezt megfelelő módon, pártosan tegyék.

Ha a gyárban tudják, hogy önöktől távol áll minden képmu-

tatás, hogy nem szoktak kertelni, hogy nem fontoskodnak, akkor szavaik mindenkinél meghallgatásra találnak. Egyébként nem lesz hitelük, s azt mondják majd az emberek: „Ismerlek már, nekünk adod a jótanácsokat, magadban meg egészen mást gondolsz: vizet prédikálsz és bort iszol." A szemünkbe esetleg nem mondják meg, de suttogni fogják.

Mi is ma a pártpropaganda, a pártagitáció feladata? Minden lépésnél éreztetni kell a tömegekkel, hogy a kommunista pártnak nincsenek semmiféle külön érdekei, hogy a proletariátus, az egész nép érdekei mellett száll síkra. S ma éppen olyan időket élünk, amikor a közérdek világosan és szemléletesen felülkerekedik a magánérdeken, amikor ezt mindenki, még a kevésbé képzett ember, még a gyermek is világosan látja. Ma mindenki tudatában van annak, hogy a nép érdekei előbbre valók az egyének és csoportok érdekeinél.

Kegyetlen háború folyik, a fasiszták hallatlan szörnyűségeket művelnek. Ezt meg kell mondanunk és mindenkitől meg kell kérdeznünk, hogyan szándékszik kivenni a részét a közös ügyből. „Lám mit követel meg tőled a közösség, mit követel meg a párt. Ha legyőzzük az ellenséget, lesz bőven mindened, ha viszont nem győzzük le, magad is elpusztulsz. Ám az ellenséget csak akkor zúzhatjuk szét, ha minden erőnket, anyagi és emberi erőket egyaránt, bevetjük a háborúba." Ha bármilyen gyűlésen ilyen szellemben szólalunk fel és mindezt becsületesen kifejtjük, a részvevők 99 százaléka, ha ugyan nem mind a 100 százaléka el fogja ismerni — ezt garantálom —, hogy az ellenség szétzúzása érdekében nem szabad visszariadni semmiféle áldozattól. Lehet, hogy itt-ott akad majd még egy-egy nyomorult, aki ezzel szembeszegül, hiszen ellenséges elemek még vannak, de ilyenekkel csak elvétve fogunk találkozni, ezek a régi világ maradványai. Meg kell tanítanunk az embereket a köz érdekében végzendő odaadó munkára. Ez ma a kommunisták feladata.

Igen érdekes jelenséget figyelhetünk meg mostanában: a pártba többen jelentkeznek, mint békeidőben, s az arcvonalon többen lépnek a párt soraiba, mint a hátországban, a fronthoz közelebb eső vidékeken pedig többen, mint a távolabbi vidékeken. *(Közbeszólások:* „Helyes!") Vajon miért van ez? Azért,

mert mindenki érzi, hogy erősíteni kell a pártot. Mindenki tudja, hogy pártunk — vezetőerő, hogy csak egy erős, hatalmas párt biztosíthatja a népnek a győzelmet. S amikor a vöröskatona látja, hogy súlyos harcok előtt áll, kéri a pártba való felvételét, hogy mint kommunista menjen a harcba. Ebben rejlik pártunk, a szovjet állam nagy ereje. A tömegek jól tudják: a párt útja az ő útjuk is.

A fasiszta Németországban is vannak tömegszervezetek. Hitler azonban megzavarta, elnyomta, lealacsonyította a tömegeket, mi viszont felemeljük őket, fejlesztjük öntudatukat.

Itt szó esett arról, hogy a propagandisták és az agitátorok meghallgatják az egyes munkások kéréseit és segítséget nyújtanak nekik. Ez helyes. Ha bármivel segíthetünk és segítünk az embereken, ez szép emberi vonás. A nőknél ez még inkább érvényesül, mint a férfiaknál. De itt is rá kell világítanunk az egyéni igények és a közös feladatok közötti kapcsolatra. Ha valaki kér valamit tőlünk, ezt meg kell tennünk, de egyben meg kell neki mondanunk: „Látod, a párt, a szakszervezet segít rajtad, fáradozik érted, de azt szeretnénk, hogy ha úgy adódik, te se húzódozz majd, hanem társaiddal együtt segítsd a közös ügyet." Ezt az irányvonalat kell követnünk egész tömegmunkánkban.

Szó volt itt az unalmasan folyó újságolvasásról is. Meg kell vallanunk, hogy a közös újságolvasás gyakran inkább afféle gyámkodás a munkások felett. Szerintem nem mindig hasznos, ha állandó felolvasókat jelölnek ki. Ha én valamelyik gyár párttitkára volnák, a következőket tenném: ebédidőben odamennék a munkásokhoz és megkérdezném, ki kíván részt venni az újságolvasásban. Ilyenek mindig akadnának. Erre megkérdezném: „S ki akar felolvasni?" Újságot olvasni nálunk sokan tudnak, s így felolvasó is akadna feltétlenül. Mindamellett küldenék a csoporthoz egy tapasztaltabb, képzettebb munkást is, aki vitát kezdeményezne és meg tudná magyarázni az elolvasottakat. Ez így fesztelenebb lenne, s könnyebben felszínre kerülnének a munkásokat foglalkoztató kérdések. Persze ilyen helyre képzett és tapintatos embert kell küldeni. Garantálom, hogy az olvasottakat ilyen esetben élénk megbeszélés követi, s hogy ennek meg is lesz az eredménye.

Vagy 40 évvel ezelőtt magam is felolvasó voltam. Illegális körömnek 15 tagja volt. A puszta felolvasásból nem sült volna ki semmi. Maga a felolvasás akkor 15—20 percig tartott, s utána beszélgettünk. Megkérdeztem a hallgatóktól: „hát ezt meg ezt megértettétek-e?" — „Nem értettük". — „Akkor beszéljük meg." S így megindult a beszélgetés, amely eltartott másfél-két óra hosszat is. Amíg olvastam, a hallgatók figyeltek, mert tudták, hogy utána megbeszélés következik. Mint látják, elvtársak, nem olyan egyszerű agitátornak lenni. A felolvasás pedig már szinte propagandamunka, s ezt kellő hozzáértéssel, átgondoltan kell megszervezni. Ha a beszélgetést vezető felolvasó nem tudja felkelteni a hallgatók érdeklődését, s a hallgatók tudják, hogy előre felkészítették, ugyan miféle eszmecsere sülhet ki ebből? A hallgatók úgy fogadják az ilyen felolvasást, mint valami iskolás leckét, mint régen valami hittanórát.

Minden újságcikkben akad valami, amit ki lehet ragadni általános politikai kérdések felvetéséhez. Szerintem jobb, ha a munkások közül olvas fel valaki, s még jobb, ha ez sorban történik, a csoporthoz kijelölt pártmunkás pedig inkább a megbeszélés irányításában nyújtson segítséget, magyarázza meg, amit a résztvevők esetleg nem értenek . . .

Felvetődik itt az újonnan beállított munkásokkal való foglalkozás kérdése. Ez igen fontos és nehéz munka. Mi itt a nehézség?

Amikor valaki először kerül a gyárba — s az ilyen új munkások ma zömükben nők —, először megszédíti, sőt kissé meg is ijeszti őt a szokatlan gyári élet. Csak fél év múlva kezdi lassan megszeretni a gyárat. A gyárban fegyelem van, márpedig nálunk az emberek, különösen a fiatalok, hozzászoktak a szabadabb élethez. Az új munkásoknak segítséget kell nyújtanunk abban, hogy beleilleszkedjenek a termelésbe, hozzászokjanak a gyári fegyelemhez és rendhez, s meg kell értetnünk velük, hogy az embernek itt eleinte ugyan nehéz a sora, de később megszereti a gyárat, s már nem is tud elszakadni tőle. Mindent el kell követnünk, hogy az új emberek megkedveljék munkájukat, minél hamarább elsajátítsák szakmájukat és fokozzák szakképzettségüket. Éppen ezért a pártszervezetek és

szakszervezetek egyik legfőbb feladatuknak éppen azt tekintsék, hogy segítséget nyújtsanak az új munkásoknak termelés közben a technika elsajátításában, a kollektíva mindennapi életébe való beleilleszkedésben. Rendkívül fontos az is, hogy ismerjük az embereket, s tudjuk, milyen emberek kerültek a gyárba, s hogy ennek megfelelően szervezzük meg munkánkat.

Van most egy rendkívül meggyőző érvünk: a háború. Meg kell értetnünk a gyárba került fiatalsággal, hogy ez itt nem játék, nem szórakozás, hanem harci feladat, csaknem ugyanolyan, mint az arconalon. Ez egyik leghatékonyabb érvünk. Az új munkásifjúsággal a gyárban nemcsak a Komszomolnak, hanem a pártszervezetnek is foglalkoznia kell.

Az új munkásoktól, a nőktől, a fiataloktól nagyon sok függ majd a mai nehéz helyzetben. Az új munkásokat fegyelemre kell nevelnünk, tudatosítanunk kell bennük az általános proletárérdekeket. A pártnak hozzáértéssel, napról napra foglalkoznia kell velük, de ne csak utasításokkal, hanem úgy, hogy fel is keltse érdeklődésüket, bevonja őket a társadalmi munkába.

Körülbelül ez az, amit el akartam mondani. Remélem, hogy beszélgetésünk legalább valamelyest segítségükre lesz munkájukban. *(Hosszantartó taps.)*

Partyijnoje sztroityelsztvo 8. sz. 1942. április.

A KOMMUNISTÁK PÉLDAMUTATÓ VITÉZSÉGÉRŐL

A NYUGATI FRONT, A LÉGOLTALMI EGYSÉGEK ÉS A MOSZKVAI HELYŐRSÉG AGITÁTORAINAK ÉRTEKEZLETÉN MONDOTT BESZÉD RÖVIDÍTETT GYORSÍRÓI JEGYZETE

1942. július 22.

Amikor felvetődik a kérdés, hogy az arcvonalon vajon mi a legfontosabb az agitációs munkában, a válasz csak ez lehet: *a legfontosabb a személyes példamutatás vitézségben és bátorságban, a haditechnika elsajátításában; a legfontosabb agitátoraink, politikai munkásaink, összes kommunistáink hozzáértő és önfeláldozó harci munkája.*

Agitátoraink, politikai munkásaink, komisszárjaink — a párt képviselői a Vörös Hadseregben. A vöröskatonák a fronton nem tanulmányozhatják a párt programját, a bolsevik párt történetét. Tettekből, a gyakorlati munkából és a komisszárok, a politikai munkások, az agitátorok magatartásából ismerik meg a bolsevik hagyományokat. A vöröskatonák tömege így kerül kapcsolatba a párttal, így ismeri meg a pártot.

A háború kitörése óta a hadsereg pártszervezetei szüntelenül gyarapodnak, nőnek. S minél súlyosabb a helyzet az arcvonalon, minél erőteljesebb és hevesebb a harc, annál több vöröskatona és parancsnok özönlik a párt soraiba. Pusztán az a tény, hogy népünk — márpedig minden vöröskatona a nép fia, s az egész vöröskatona-tömeg ma a lakosság legéleterősebb része —, érezve az országot fenyegető veszélyt, a harc legfeszültebb pillanataiban még szorosabban felzárkózik a párt mögé, tovább gyarapítja sorait — már maga ez a tény is pártunk tekintélytéről tanúskodik.

A nép nagy tömegei körében a párt a nép érdekeiért vívott önfeláldozó, odaadó évtizedes harcával szerezte tekintélyét. Ezt még Lenin, a párt alapítója és a párt más vezetői teremtették meg és gyarapították.

Míg a kommunisták hatalomra nem jutottak, a párthoz való

tartozás mindenféle kellemetlenségekkel, üldöztetéssel, letartóztatással, börtönnel, száműzetéssel fenyegető nehéz élet vállalását jelentette. Az emberek mindezt mégis vállalták, mert lelkesítették őket a kommunizmus eszméi, a munkásosztály győzelmébe vetett szilárd hit. S amikor a pártnak áldozatai voltak, ez még jobban tömörítette sorait, mert tagjai bizonyosak voltak ügyük igazában, abban, hogy hasznos, a nép számára szükséges ügyért dolgoznak.

Bármilyen vandálságokat követett is el a cárizmus, akármilyen kegyetlenül számolt is le a bolsevikokkal, a népből, különösen a munkásosztályból mindig újabb és újabb harcosok kerültek ki, akik beálltak a kommunista párt soraiba, nem riadva vissza a harc nehézségeitől, attól sem, hogy az eszméért, a nép ügyének győzelméért életüket is feláldozzák. S ezen az alapon nőtt, acélosodott, tökéletesedett pártunk, egyre újabb odaadó harcosokat nevelve, kiváló vezetőket emelve ki a maga soraiból, míg végül össze nem roppantotta az ellenséget.

Népünk több mint húsz éven át békében épített, hozzászokott az eredményekhez. Hogyan is ne szokott volna hozzá ehhez, hogyne töltötte volna ez el rajongással! Ma egy vasútvonal épült meg, holnap egy csatorna, aztán meg egy nagyszerű épület — nem volt olyan hét, hogy valamiben meg ne mutatkozott volna az emberi kéz munkájának eredménye. Valamennyien nagyon jól tudjuk, mennyire örül az ember, amikor látja, amint munkája nyomán nagyszerű alkotások születnek, mennyire örül, hogy ennek maga is részese. Érthető, hogy ezek alatt az évek alatt egyesekben elhatalmasodott a tespedés, az önelégültség.

S a szovjethatalom fennállásának huszonnegyedik esztendejében újból harcba kellett szállnunk, háborút kényszerített ránk a hitlerista Németország. A németek szeretnék leigázni országunkat, megsemmisíteni a szovjethatalmat, kiirtani népünket. Szörnyű veszély fenyegeti hazánkat. A népnek, a pártnak, az államnak most az a feladata, hogy zúzza szét az ellenséget, mentse meg a szovjetek országát a leigázástól, a szovjethatalmat a pusztulástól.

Az ellenség szétzúzása nem könnyű feladat. Nem szabad le-

becsülnünk a németek erejét, hiszen erősek és szervezettek. A győzelem még sok erőfeszítést és áldozatot követel a hadseregtől és a néptől. Sok áldozatot hozott pártunk, népünk már eddig is. De ugyan mondhatja-e ebben az ádáz harcban egyetlen kommunista is, hogy : „csak kerüljön el valahogy a végzet?" Kereken megmondhatom, ha ismernek párttagot, aki így gondolkozik, hát az nem kommunista, hanem rongyember, gyáva féreg, aki befurakodott a pártba, hogy hasznot húzzon az uralkodó párthoz való tartozásból.

A kommunista sohasem vonja ki magát az ellenség elleni harcból. Természetesen igyekszik harcászati szempontból jobb helyzetbe kerülni, kedvezőbb állásokat elfoglalni, de *amikor megkezdődik a csata, a kommunista szívósan, rettenthetetlenül verekszik, ameddig csak lehet.*

Pártunk a legharcosabb párt, mindig azt hirdette, hogy a nép ellenségei ellen kíméletlen harcot kell vívni, s a gyakorlatban folytatta ezt a küzdelmet a szocialista rendszer győzelméig; a harc tüzében vált a nép egyetlen szeretett pártjává. S amikor most, az elkeseredett harc legválságosabb pillanataiban a harcos a roham előtt azt mondja: „kommunistaként szeretnék a csatába menni" — ez azt jelenti, hogy a katona, az egész szovjet nép szemében a párt a legharcosabb, a legrettenthetetlenebb osztag a hazáért folyó küzdelemben.

A kommunista párt lobogója a rettenthetetlenség, az ingadozást nem ismerő, a győzelemben való kétkedést nem tűrő önfeláldozó és kíméletlen harc zászlaja. Éppen mert a kommunisták nem térnek ki a harc elől, hanem a bolsevizmus hagyományaihoz híven határozottan és bátran mennek a küzdelembe — éppen ezért ragadják magukkal a tömegeket.

A rettenthetetlenség a nép ügyéért, Lenin ügyéért folyó harcban — ez a kommunista legfőbb tulajdonsága. Amint a pártba lépett, tudnia kell, hogy az élethalálharc legdöntőbb pontjain a helye, hogy fáradhatatlanul, kitartóan, önfeláldozóan, életét sem kímélve kell küzdenie a győzelemért. Az élettel nem játszunk. Drága az mindegyikünknek, de a harc megindulásával, a győzelem érdekében semmitől sem szabad visszariadnunk, életünket sem szabad kímélnünk.

A párt, a haza, a nép mindennél drágább nekünk... S a

kommunista harcosokban a nép, a hadsereg, a vöröskatonák tömege elsősorban pártunknak ezeket a legnemesebb vonásait lássa meg, a harcban tanúsított bátorságot és állhatatosságot, vagyis annak megértését, hogy az eszme mindenek fölött áll, hogy ha én kommunista vagyok, akkor a bolsevizmus eszméje, a nép érdeke még az életemnél is többet ér számomra.

Ez az első követelmény a kommunistával szemben, mert csak így lehet tekintélye, csak így lehet súlya szavának, kizárólag így találhatja meg az utat a harcosok szívéhez, csupán így nevelheti és lelkesítheti a tömegeket.

Ám a kommunistáknak, különösen a parancsnokoknak és politikai munkásoknak a hősiessége és bátorsága nem lehet afféle ifjonti hév. Tőlük nemcsak bátorságot követelünk. A vöröskatonák tömegei megszokták, hogy a politikai munkásban agitátort, vezetőt lássanak, aki megtanítja őket, hogy mit és hogyan kell tenniük, s a csatamezőn is példát mutat.

Néha megkérdezik: hogyan agitálhatnánk a legjobban? Erre a kérdésre nehéz válaszolni. *A harcmezőn nagy jelentősége van az agitátor bölcs, erőteljes szavának, amikor az egybekapcsolódik a harctevékenységgel.* Ha a századparancsnok, a politikai vezető a gyakorlatban megmutatja, hogy ésszerűen fel tud használni minden rendelkezésre álló fegyvert, ügyesen, mesterien tud csapást mérni az ellenségre — minden harcbahívó szava élénk visszhangra talál majd. *A sikeres harctevékenység az alapja a sikeres agitációnak.* Ezt jegyezzék meg egyszer s mindenkorra.

Az egyik agitátor, egy ütegparancsnok, beszámolt itt róla, mennyire érzi, hogy az emberek szíve szerint való, amit mond, és lelkesíti az embereket agitációja. Itt egyáltalán nem arról van szó, hogy az illető parancsnok ékesszólóan, szépen tud beszélni. Amit mond, az azért talál tetszésre a harcosok körében, mert látják, hogy az üteg jól tüzel, erőteljesen veri az ellenséget, s ezért szeretik a parancsnokot. Megbüntetheti a fegyelemsértő katonákat, megkövetelheti a legszigorúbb fegyelmet, s a harcosok mégis szeretni fogják. „Szigorú a parancsnokunk — mondják majd —, de a tüzeléshez ért, nagyszerűen harcol a németek ellen!"

Minthogy ez a parancsnok tud harcolni, ütege súlyos káro-

kat okoz az ellenségnek, katonái megszívlelik minden szavát, tekintélye van a szemükben. Aki viszont ügyetlen, két balkezes, az beszélhet amennyit csak akar, minden ékesszólását latba vetve, lehet bármilyen elnéző a vöröskatonák iránt, tekintélye mégsem lesz. Hiszen minden vöröskatona tudja, hogy ha a parancsnok ma elnéző irántuk, ezért az elnézésért holnap esetleg vérrel kell fizetni.

Éppen ezért az a véleményem, hogy *az agitátorral szemben a legfőbb követelmény: a katonai tudás, párosulva harcunk feladatainak világos megértésével.* Ha például a szakaszparancsnok igazi fegyelmet tud tartani, kitartóvá tudja kovácsolni szakaszát, s a gyakorlatban megmutatja, hogy súlyos csapásokat tud mérni az ellenségre, mégpedig kevesebb veszteséggel, mint amennyit az ellenségnek okoz — ha az ilyen parancsnok megszólal, erről kezeskedem, a vöröskatonák egyöntetűen azt mondják majd: „Hallgassunk a parancsnokra, hiszen igencsak érti a dolgát".

Az agitátornak tehát a fronton az a feladata, hogy példamutató bátorsággal és vitézséggel, szenvedélyes bolsevik szóval, bátor és nyílt kérdésfelvetéssel, s főleg példás harctevékenységgel nevelje és tanítsa az embereket.

Ezt egyes elvtársak még nem értik; az ilyen agitátorok ugyanis mindig szóözönnel árasztják el az embereket. Ez néha odáig fajul, hogy helyenként még a parancsot is úgy adják ki, mintha könyörögnének. Ezek az emberek megfeledkeznek arról, hogy a legszigorúbb fegyelem, a vasfegyelem a hadsereg alapja, legféltettebb kincse. Az agitációnak viszont e fegyelem megszilárdítását kell szolgálnia. Az agitátor eleven, bolsevik szava felbecsülhetetlen szerepet játszik harci soraink tömörítésében. Ugyanakkor helytelen és mélységesen káros volna, ha mindent az agitációtól várnánk, nem törődve a fegyelemmel, a katonai renddel, a harci paranccsal.

A hadsereg ereje a legszigorúbb, a legszilárdabb fegyelemben rejlik. *Az elöljáró parancsa, utasítása minden körülmények között törvény a harcos számára, amelytől semmiféle eltérés nem lehetséges.* Aki bármilyen formában megszegi katonai rendünk szabályait, aki megszegi a fegyelmet, azt a legszigorúbban meg kell büntetni. *S az agitátorok egyik legfontosabb*

feladata éppen az, hogy napról napra szilárdítsák a katonai rendet, hozzáértéssel és kitartóan neveljék a harcosokat a katonai kötelesség teljesítéséért való felelősségérzet szellemében, a vasfegyelem szellemében.

Az embereknek katonai szolgálatuk első napjától tisztában kell lenniük azzal, hogy attól kezdve nem lehet más életcéljuk, mint az ellenség elleni harc, nem létezik számukra más törvény, mint az elöljáró parancsa. A háború — háború, s nem tűr meg semmiféle önkényeskedést; s aki megszegi a fegyelmet, nem kerülheti el a szigorú büntetést.

Agitációnkban főleg arra kell törekednünk, hogy a harcos második természetévé tegyük a fegyelmezettséget, az elöljáró minden parancsának maradéktalan és pontos teljesítését, bármilyen nehézségekbe ütközi is az. Ez a győzelem egyik záloga.

A parancsnok érezze magát mindig parancsnoknak. Vele szemben mindenkinek mint parancsnokkal szemben kell viselkednie, és csak amikor azt mondja: „pihenj, most beszélgessünk" — kezdődhet meg a bajtársi beszélgetés. Ha viszont a parancs kihirdetése után, ahelyett, hogy nyomban dologhoz látna, locsogni kezd, ez nem agitáció, hanem szószátyárkodás, amely csak elpuhítja az embereket. A fegyelemnek mindig és mindenütt az első helyen kell állnia. A katonai rend szabályait mindig és mindenütt következetesen, a legszigorúbban be kell tartani.

Harcosaink állhatatosságának további fokozása, természetesen agitátoraink figyelmének középpontjában áll. Naivitás volna ellenben azt gondolni, hogy pusztán szavakkal, bármennyire helyesek és igazak is azok, állhatatosságra lehet nevelni az embereket. *Állhatatosságra elsősorban a harc nevel, az ellenség élőerejének és technikai eszközeinek pusztítását célzó aktív harctevékenység.* Természetesen, mi sohasem tévesztjük szem elől, hogy *a katonák harcos bolsevik nevelése és kitartásra szoktat.*

Pártunk egész történelmi útja során minduntalan heves, kíméletlen harcot vívott az ellenséggel. A harc és csakis a harc nevelte és erősítette pártunkat, annak köszönhető példátlan bolsevik állhatatossága. Harc nélkül nincsen igazi állhatatos-

ság. Bármennyit és bármilyen tehetséggel agitálunk is, a kitartásról mondott legszebb szavak is üres fecsegéssé válnak, ha az emberek hónapokig nem látnak ellenséget, nem harcolnak. Igazi állhatatosság csak aktív harctevékenységben születik, amikor az embert hozzászoktatták ahhoz, hogy rajta üssön az ellenségen és pusztítsa, s érezze magát állandóan veszélyben.

Több frontnál most nincsenek jelentősebb események. De szabad ezen az alapon úgy gondolkodni, hogy az egyik-másik frontnál létrejött stabilizáció feljogosít a lusta megnyugvásra? Korántsem. A helyzet megszilárdulása nem azt jelenti, hogy a fegyvert a párnánk alá rakva elnyúlhatunk és szendereghetünk, az őrszemekre bízva a biztosítást. Az ilyen stabilizálódás csak bomlaszt. A védelemnek aktívnak kell lennie. A védelemben is szüntelenül zaklatni kell az ellenséget, újabb meg újabb csapásokat kell mérni rá. A védelemben bármilyen, látszólag másodrendű arcvonalszakaszról van is szó, sohasem szabad semmit sem elnézni a németeknek, egy talpalatnyi földet sem szabad átengedni nekik. Ha a németeknek, tegyük fel, bárhol is sikerült akár csak valamennyire is visszaszorítani a miéinket, minden áron újra vissza kell vetni az ellenséget.

Ha tehát, elvtársak, fokozni akarják a harcosok állhatatosságát, egyetlen kihívó lépést sem szabad eltűrniük a németektől. Ily módon fokozódik ma a mi kitartásunk és lanyhul az ellenség állhatatossága. A harctevékenység kétségtelenül áldozatokkal jár. De áldozatok nélküli háború nincs, s a győzelmet nem adják ingyen. Ha valamelyik egységnek valahol szét kell zúznia a németeket, el kell foglalnia egy fa-föld erődöt, megleckéztetve az ellenséget és veszteségeket okozva neki, akkor ezt minden áron meg kell tennie.

Nálunk sok szó esik az ellenség iránti gyűlöletről. Csakhogy a szó egymaga még kevés. *Az ellenség elleni kíméletlen harc az, ami fejleszti az ellenséggel szembeni gyűlöletet.* Ha valamelyik egység vagy tízszer megverekszik a németekkel, higgyék el nekem, a vöröskatonák meggyűlölik a németeket, amennyire kell.

Az agitátor mondja meg kereken a peremvonalban küzdő harcosoknak: aki egy teljes héten át nem ölt meg egyetlen né-

metet sem, az rosszul teljesíti hazafias kötelességét, az nem harcol kellőképpen a győzelemért. Mondják meg nyíltan az embereknek: „Ha ti nem csináltok semmit, vajon ki csinálja meg helyettetek?" Minden harcosnak meg kell értenie: ha ő maga nem tesz semmit a hitleristák pusztítása érdekében, ezt senki más sem végzi el helyette. Minden harcosnak meg kell értenie, hogy a haza sorsát, a harc kimenetelét az ő fegyvere, az ő állhatatossága, az ő harci aktivitása dönti el.

*

Immár csaknem huszonöt éve, hogy pártunk hatalmon van. Ma már mindenki előtt világos, hogy a bolseviknak a megpróbáltatások legnagyobb terhét kell magára vállalnia. A hadseregbeli bolsevikoknak, az agitátoroknak, Lenin eszméitől, ügyünk, harcunk igaz és nemes voltának tudatától lelkesítve töretlenül állniuk kell a háborús idők minden viszontagságát és megpróbáltatását, a tömegekkel együtt, azok élén haladva, ki kell harcolniuk a győzelmet az átkozott fasiszta német megszállók fölött.

M. Kalinyin. A párt tömegmunkájáról. Goszpolitizdat, 1944.

Húsz hónapja folytatnak már a Szovjetunió népei véres háborút a hitlerista Németország rablóbandái ellen, szovjet hazájuk, függetlenségük, szülőföldjük, a lakosság békés munkája védelmében. Természetes, hogy gondolataink a történelmi múltba szállnak, keresve a mai eseményekhez közel álló analógiákat, s így magától értetődően elsősorban Leninhez, akinek a tanítását igyekszünk valóra váltani.

Lenin, a néptömegek nagy tanítója, világos választ adott a háborúnak és a háborút előidéző okoknak a kérdésére. Megmutatta, mi az igazság a háborúk körül, mi a háborúk természete, milyen célokért, kinek az érdekében viselték azokat. Lenin azt tanította, hogy a háborút nem lehet általánosságban vizsgálni, hogy minden egyes háborút történelmileg konkrétan kell szemügyre venni, tanulmányozva előbb a kormányoknak a háborút megelőző politikáját.

Lenin mesterien határozta meg a háborúk jellegét, és ami különösen értékes, megadta a kulcsot annak megértéséhez, vagy helyesebben a megértés lehetőségéhez, hogy valamely háború igazságos-e vagy igazságtalan, s kinek a részéről, miért igazságos vagy igazságtalan az adott háború. Az igazságtalan háborúk közé sorolta Lenin a hódító háborúkat, amelyek idegen népek leigázására, idegen földek meghódítására irányulnak. Az ilyen háborúkkal Lenin mindig különösen szenvedélyesen szállt szembe, leleplezve bűnös, népellenes jellegüket, rablóháborúknak nevezve azokat. Ugyanakkor támogatta a népek nemzeti felszabadító harcát, a haladó, forradalmi háborúkat, amelyeket a legteljesebb mértékben jogosnak és igazságosnak tartott.

„... *ha* a háború »igazi lényege« *például* az idegen nemzeti elnyomás megsemmisítése (ami *különösen* tipikus az 1789—1871-es évek Európájára), akkor az elnyomott állam vagy nemzet részéről a háború haladó jellegű — írta Lenin. — *Ha* a háború „igazi lényege" a gyarmatok újrafelosztása, a zsákmányon való osztozkodás, idegen területek elrablása (ilyen az 1914—1916-os háború) — akkor a haza védelméről szóló frázis »merő népcsalás«."*

A marxizmus—leninizmus soha sem tagadta, hogy burzsoá államok is viselhetnek igazságos, haladó háborúkat, amikor a nép idegen elnyomók ellen visel háborút, vagy amikor a háború célja például egy erőszakkal szétdarabolt ország egyesítése.

Általában a nemzeti felszabadító háborúk alapjában véve haladók, még ha a burzsoázia reakciós rétegei olykor megpróbálják is korlátozni — amennyire lehet — a háború által felserkentett tömeg szociális, demokratikus törekvéseit. Meg kell mondanunk, hogy a burzsoázia reakciós rétegei olykor nagyobb figyelmet fordítanak az országban folyó belpolitikai harcra, mint a nép nemzeti felszabadító háborújára.

Ebben a cikkben nem akarom kimerítően elemezni Lenin elméleti tételeit, bármilyen értékesek is azok önmagukban véve; itt az érdekel bennünket, hogy mi volt Lenin álláspontja a szocialista haza védelmének kérdésében, s milyen megállapításai voltak ezzel kapcsolatban.

A múlt világháborúban Lenin és pártunk elvileg szembehelyezkedett a honvédelem jelszavával, mert azt a háborút hódító rablóháborúnak tartotta. Lenin kereken megmondotta, hogy aki ilyen háborúban a haza védelme mellett száll síkra, az a gyakorlatban támogatja az imperialista uralkodó körök érdekében folyó hódító, s éppen ezért igazságtalan háborúkat.

1917 októberében azonban Oroszországban a munkásosztály és a parasztság vette kezébe a hatalmat, és egy új szovjet államot hozott létre. Ezzel kapcsolatban a munkások és parasztok szempontjából új megvilágításban vetődött fel a haza kérdése. S Lenin akkor kijelentette, hogy most valamennyien hon-

* Lenin Művei. 23. kötet. 1951. 23. oldal. — *Szerk.*

védők lettünk, s legfőbb gondunk a szovjet államnak a külső ellenséggel szembeni védelme. A haza védelmének jelszava tehát új értelmet kapott.

A szovjethatalom megteremtése után Lenin fáradhatatlanul mozgósította a népet hazája védelmére, s egyik legfőbb gondja a szovjet állam fegyveres erőinek létrehozása volt. A hadsereg létrehozásának feladata azonban nem olyan egyszerű, amint ez talán első pillantásra tűnik. Azt gondolták egyesek, hogy fel lehet használni a régi hadsereget, de Lenin nagyon helyesen megállapította, hogy „... a hadsereg a régi rendszer támogatásának legmerevebb eszköze, a burzsoá fegyelemnek, a tőkés uralom támogatásának legszilárdabb védőbástyája, és arra szolgál, hogy a dolgozókat a tőkésekkel szemben való rabszolgai engedelmességben és alárendeltségben tartsa és nevelje".* Egyesek eleinte még a hadsereg létrehozásának célszerűségében is kételkedtek. Vita folyt arról, egyáltalán szükség van-e reguláris hadseregre, nem volna-e jobb felfegyverezni a népet, népi milíciát szervezni, vagy nem kellene-e a munkásgárdára támaszkodni. Lenin azonban a leghatározottabban szembeszállt az ilyen okoskodással.

„Az uralomra törő új társadalmi osztály — mondotta — sohasem szerezhette és szilárdíthatta meg ezt az uralmat — és nem teheti meg ezt ma sem — másként, mint úgy, hogy... fokozatosan alakítja ki, súlyos polgárháborúban alakítja ki az új hadsereget, az új fegyelmet, az új osztály új harci szervezetét."** A szovjethatalom feloszlatta a régi hadsereget, és a Népbiztosok Tanácsának 1918. január 28-i (15-i) rendeletével megalakította az új hadsereget: a Munkás-Paraszt Vörös Hadsereget. E hadsereg a következő elvek alapján jött létre:

„1. A Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg a dolgozó osztályok legöntudatosabb és legszervezettebb elemeiből alakul.

2. Sorai nyitva állnak az Oroszországi Köztársaság minden 18. életévét betöltött polgára előtt. A Vörös Hadsereg soraiba való belépéshez a csapatbizottságoknak, vagy a szovjethatalom platformján álló demokratikus társadalmi szervezeteknek, a párt- és szakszervezeteknek, vagy e szervezetek legalább két

* Lenin Művei. 28. kötet. 1952. 290. oldal.
** Ugyanott, 290—291. oldal.

tagjának az ajánlása szükséges. Egész egységek belépése esetén ezek valamennyi tagjának együttes kezessége és név szerinti megszavazás szükséges." A törvényhozás, mint a rendeletből kitűnik, arra törekedett, hogy a szovjethatalom iránt hű hadsereget hozzon létre, és megakadályozza ellenséges elemeknek e hadsereg soraiba való befurakodását, márpedig a régi hadseregben szép számmal voltak ilyen elemek, különösen a parancsnoki állományban és az igazgatási apparátusban. Gondosan meg kellett válogatni az embereket, hogy a hadsereget biztosítani lehessen az árulás ellen. Ez annál is inkább fontos volt, mert javában dúlt a polgárháború, s nemegyszer előfordult, hogy katonák a fehérek oldalára álltak át.

Lenin vezetésével a munkások és a parasztok hadkötelezettsége alapján megalakult a reguláris Vörös Hadsereg, amely felváltotta a vörösgárdista osztagokat. Hogy milyen nagy jelentőséget tulajdonított Lenin éppen egy ilyen hadsereg létrehozásának, az a következő szavaiból is kitűnik: „... a világon először jött létre egy olyan hadsereg, olyan fegyveres erő, amely tudja, miért harcol, s a hihetetlenül súlyos áldozatokat hozó munkások és parasztok a világon először ismerik fel világosan, hogy a szocialista Szovjet Köztársaságot, a dolgozók ... hatalmát ... védelmezik."*

Forradalmi időben a szervezés folyamata is rendkívül meggyorsul. S ez nem is lehet másként. Az új hadsereg — amelynek megszervezését a szovjethatalom éppen csak elrendelte és amelynek alakulása még a kezdet kezdetén volt — máris egy kemény és kérlelhetetlen ellenséggel találta szemben magát. A német csapatok Pszkov és Narva irányában vonultak, s igyekeztek elfoglalni Pétervárt. Lenin akkor a nép fő feladatául tűzte, hogy tanuljon meg harcolni, tanuljon meg „olyan hadsereget teremteni, amely nem menekül, hanem a legnagyobb szenvedéseket is el tudja viselni". Különben, figyelmeztette az embereket, „... a német csizma fog rajtatok taposni".**

S a fiatal Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg méltó volt a bizalomra, amelyet Lenin, pártunk és egész népünk a szovjet ál-

* Lenin Művei. 29. kötet. 1953. 219—220. oldal.
** Lenin Művei. 27. kötet. 1952. 91. oldal.

lamnak ezekben a súlyos napjaiban beléje vetett. 1918. február 23-án ez a hadsereg Pszkov és Narva alatt megállította a német csapatok előnyomulását. Ezt a napot tekintjük azóta a Vörös Hadsereg születésnapjának.

Lenin különös figyelmet fordított a Vörös Hadseregre. S ez nem is lehetett másként. A Vörös Hadsereget tekintette a nép legjobb, felfegyverzett részének. A parancsnoki helyeket a hadseregben úgy töltötték be, hogy a munkások és a parasztok köréből, valamint a régi hadsereg katonai szakemberei közül kiválogatták a legaktívabbakat, legjobbakat.

A Kolcsakon aratott győzelem alkalmából a munkásokhoz és a parasztokhoz intézett levelében Lenin ezt írta: „Szívvel-lélekkel végre kell hajtani a Vörös Hadseregre vonatkozó minden törvényt, minden parancsot, mindenképpen erősíteni kell a fegyelmet a hadseregben, segíteni kell a Vörös Hadsereget mindennel, amivel ki-ki segítheti — ez az első, legfontosabb és legfőbb kötelessége minden öntudatos munkásnak és parasztnak... Aki nem segíti odaadóan és önfeláldozóan a Vörös Hadsereget, aki nem támogatja teljes erővel a rendet és a fegyelmet a hadseregben, az áruló és hitszegő... azt könyörtelenül meg kell semmisíteni."*

A belső ellenforradalomal a szovjethatalom akkor minden bizonnyal könnyen megbirkózott volna. Csakhogy az ellenforradalom háta mögött ott álltak a nemzetközi rablók csapatai, s ezek között különösen a német imperializmus volt veszélyes. A német hadsereg akkoriban mélyen beékelődött Oroszország területébe: elfoglalta Ukrajnát, és Petrográdot fenyegette. Lenin nyomatékosan figyelmeztette a népet a szovjet államot fenyegető veszélyre: „A Szovjet Köztársaságot ostrom alá vette az ellenség. A Szovjet Köztársaságnak *egységes harci táb*ornak kell lennie, nem szavakban, hanem a valóságban."**

A hadseregnek nyújtott népi támogatás kérdése háborús viszonyok között az arcvonal és a hátország egységének kérdéseként vetődik fel. „A háború — tanította Lenin — minden nemzet összes gazdasági és szervezeti erőinek próbája."***

* Lenin Művei. 29. kötet. 571—572. oldal.
** Ugyanott, 446. oldal.
*** Lenin Művei. 30. kötet. 1953. 141. oldal.

S ma, amikor olyan ádáz harcot folytatunk a német megszállókkal, mélységesen átérezzük e lenini tétel igazságát. Hiszen a háború csakugyan a legélesebb és legsokrétűbb próbája bármely állam szilárdságának. Éppen ez teszi leginkább próbára az állam szervezeti és gazdasági erőit. A háborúban megmutatkozik a katonai ellenállás ereje, a hátország szilárdsága.

„A *komoly* hadviseléshez — mondotta Lenin — erős, szervezett hátország szükséges. A legjobb hadsereget, a forradalom legodaadóbb híveit is azonnal elpusztítja az ellenség, ha nincsenek eléggé felfegyverezve, ha nincsenek kielégítően ellátva élelmiszerrel és nincsenek megfelelően kiképezve."* S Lenin azt követelte, hogy a „Mindent a háborúért!" jelszó legyen az egész munka alapja, hogy az ország összes embertartalékait teljesen az arcvonal szolgálatába állítsák, s mind egy szálig mozgósítsák a lakosságot.

Az országunkban való éléshez jogot csak azoknak adhatjuk meg, mondotta Lenin, akik tevékenyen részt vesznek a háborúban, és minden erejükből segítenek bennünket. „Ebből következik az a jogunk és kötelességünk, hogy a háború érdekében az egész lakosságot mozgósítsuk, kit a szó szoros értelmében vett katonai munkára, kit pedig a háború érdekeit szolgáló mindenféle egyéb munkára."**

Lenin szigorú követelményeket támasztott a szovjet emberekkel szemben. „... Nagyobb munkafegyelmet — mondotta —, dolgozzunk jobban, katonai elszántsággal, szilárdsággal, önfeláldozással, félretéve a szűkebb csoport- és műhelyérdekeket, feláldozva minden magánérdeket! Enélkül nem győzhetünk."***

Különösen nagy jelentőséget tulajdonított Lenin az új társadalmi fegyelem kialakításának és megszilárdításának. Nemcsak az árulók, a szabotőrök elleni kíméletlen harcot sürgette, hanem a legszigorúbb intézkedéseket követelte a gyáva, önző, engedékeny emberekkel és az árurejtegetőkkel szemben is. „A fegyelem és a forradalmi katonai szellem ellen elkövetett

* Lenin Művei. 27. kötet. 62. oldal.
** Lenin Művei. 29. kötet. 463—464. oldal.
*** Lenin Művei. 30. kötet. 523. oldal.

egyetlen vétség sem maradhat büntetlen" — jelentette ki Lenin.*

A szilárd katonai fegyelmet tartotta a siker legfontosabb előfeltételének, az egész honvédelmi munka alapjának. „A legnagyobb fokú katonai fegyelemre és katonai éberségre van szükség. Ha ölbetett kézzel várunk vagy elvesztjük a fejünket, az annyit jelent, hogy mindent elvesztünk.**

A mostani háborúban pártunk és a szovjet nép rövid idő alatt átállította az ország egész életét a háborús vágányokra ...

Nagy felszabadító háborút vívunk. A német imperializmus vandálságát nagyon jól ismerjük már a múlt háborúból is. Rabló céljai, a népeink leigázására irányuló törekvései ugyanolyanok, mint az 1918—1919-es időszakban voltak.

A „Veszélyben a szocialista haza!" című felhívás jellegű dekrétum leleplezte a német imperialisták Oroszországgal kapcsolatos céljait, és kijelölte a Szovjet Köztársaságot fenyegető veszély elleni harc gyakorlati útjait. Ebben a lenini dokumentumban ez áll:

„A német militarizmus ... *meg akarja fojtani az orosz és ukrán munkásokat és parasztokat, vissza akarja adni a földet a földbirtokosoknak, a gyárakat a bankároknak, a hatalmat a monarchiának.* A német tábornokok saját »rendjüket« akarják bevezetni Petrográdban és Kijevben. *A Szovjetek Szocialista Köztársasága a legnagyobb veszélyben forog* ... Oroszország munkásainak és parasztjainak szent kötelessége, hogy önfeláldozóan védjék a szovjetek köztársaságát a burzsoá-imperialista Németország hordáival szemben."***

Fontosságára való tekintettel teljes egészében idézem e dekrétum gyakorlati részét:

„A Népbiztosok Tanácsa elrendeli: *1. Az ország minden ereje és eszköze teljesen a forradalmi honvédelem szolgálatába állítandó. 2. Minden szovjet és minden forradalmi szervezet köteles utolsó csepp véréig védeni minden állást.* 3. A vasúti szervezetek és a velük kapcsolatos szovjetek minden erejükkel kötelesek meggátolni az ellenséget a közlekedési apparátus

* Leniszkoj Szbornyik, XXXIV. kötet. 45. oldal.
** Lenin Művei. 29. kötet. 457. oldal.
*** Lenin Művei. 27. kötet. 15. oldal.

használatában; visszavonulás esetén szét kell rombolni a pályákat, fel kell robbantani és fel kell gyújtani a vasúti épületeket; az egész gördülőanyagot — vasúti kocsikat és mozdonyokat — haladéktalanul kelet felé, az ország belsejébe kell irányítani. 4. Az összes gabona- és általában élelmiszerkészleteket, valamint minden értékes vagyontárgyat, amit az a veszély fenyeget, hogy az ellenség kezébe juthat, feltétlenül meg kell semmisíteni; ezt a helyi szovjetek tartoznak ellenőrizni — személy szerint a szovjet elnöke felelős érte. 5. Petrográd, Kijev és az új front mentén levő minden város, falu és település munkásait és parasztjait lövészárok ásása céljából katonai szakértők vezetése alatt zászlóaljakba kell mozgósítani. *6. E zászlóaljakba vörösgárdisták felügyelete alatt besorozandó a burzsoá osztály minden munkaképes férfi és nő tagja; az ellenszegülők főbelövetnek.* 7. Minden olyan kiadvány, amely a forradalmi honvédelem ellen irányul és a német burzsoázia oldalára áll, vagypedig az imperialista hordák betörését a szovjethatalom megdöntésére akarja felhasználni, betiltandó; e kiadványok munkaképes szerkesztőit és munkatársait lövészárkok ásására és más honvédelmi munkákra kell mozgósítani. *8. Ellenséges ügynökök, spekulánsok, fosztogatók, rablók, ellenforradalmi agitátorok, német kémek a helyszínen főbelövetnek.*"*

1918-ban, amikor a német megszállók Ukrajnából az OSZFSZK területére próbáltak betörni, Lenin a Népbiztosok Tanácsa nevében felhívást intézett az összes kormányzósági és kerületi szovjetekhez. Ebben megállapítja, hogy a lakosság még nem vont le minden következtetést a német megszállók garázdálkodásaiból. „Ukrajnában — állapítja meg a felhívás — nemegyszer előfordult, hogy a parasztok és munkások ellenszegültek annak, hogy vagyontárgyakat elszállítsanak vagy megsemmisítsenek. Azt remélték, hogy megtarthatják a maguk részére. Kegyetlenül megbűnhődtek. A betörő hadak elraboltak mindent: a gabonát, az állatállományt, a szenet, a fémeket, a gépeket, és mindezt magukkal vitték. Ukrajna példája szörnyű tanulságul szolgálhat egész Oroszország számára."**

* Lenin Művei. 27. kötet. 1952. 15—16. oldal.
** Lenin. Válogatott Művek. II. kötet. 1949. 407. oldal.

Ebből látható, hogy a németek megrögzött, régi betörők, s s ebből nem könnyű kigyógyítani őket. A német katona vandálsága, hihetetlen kapzsisága mégis meglepte a szovjet lakosság jelentős részét. Sokan sehogysem tudták megérteni, hogy ha a német hadsereg végigvonul valamely területen, az egyértelmű a száskajárással. Csakugyan nehéz is egy szovjet állampolgárnak elképzelni, hogy a német katona az általa agyonlőtt szovjet gyermekről hidegvérrel levegye ingecskéjét, és elküldje a „Vaterland"-ba feleségének. A szovjet igazságszolgáltatás szerint az ilyen gaztettnek csak egyetlen büntetése lehetne: a főbelövetés. A fasiszta hadseregben viszont a hadvezetés maga ösztönzi a rablást, az erőszakoskodást, a gyilkolást, ezt megszállt területen rendjén levőnek tartják.

De bármennyit garázdálkodnak is a németek, bármennyire csúfot űznek is a leigázott népekből, bármilyen erőfeszítéseket tesznek is, a hitleri Németország helyzete a háború negyedik évében a területi hódítások ellenére sok tekintetben emlékeztet a császári Németország 1918. évi helyzetére, vagy talán még rosszabb is annál.

A moszkvai szakszervezetek és üzemi bizottságok IV. konferenciáján Lenin a következőképpen értékelte a német imperializmus katonai helyzetét: „... Minél tovább aratja Németország győzelmeit, annál világosabban látja mindenki, még a német nagyburzsoázia számos tagja is, hogy a háború kiúttalan, hogy ha a németek képesek is ellenállni a Nyugati Fronton, ez cseppet sem hozza közelebb a háború végét, de teremt még egy újabb leigázott országot, amelyet a német csapatoknak meg kell szállniuk, el kell foglalniuk, tovább folytatva a háborút; a német hadsereg pedig elzüllik, hadseregből rablóbandává, olyan emberek bandájává válik és fog válni, akik erőszakot követnek el más népeken, fegyvertelen népeken, akik kipréselik ezekből a népekből az élelmiszerkészletek és nyersanyagkészletek maradványait is a lakosság elkeseredett ellenállása ellenére."*

A németek akkori sikereinek ez a lenini értékelése teljes mértékben alkalmazható a hitlerista Németországra is. A kez-

* Lenin Művei. 27. kötet. 473. oldal.

deti katonai sikerek és területi hódítások egyáltalán nem hozták közelebb a fasiszta Németországot a háború győzelmes befejezéséhez, hanem ellenkezőleg, inkább eltávolították attól. S épp úgy, mint a múlt világháborúban, a mostani háború is reménytelenné válik Németország számára; körvonalaiban egyre világosabban kirajzolódik a hitlerizmus elkerülhetetlen pusztulása.

Az erkölcsi tényezőknek a hadseregbeli fontosságáról Lenin a következőket írta: „A győzelmet minden háborúban végeredményben azoknak a tömegeknek harci szelleme határozza meg, amelyek a csatatéren vérüket ontják. Az a meggyőződés, hogy a háború igazságos, annak tudata, hogy fel kell áldoznunk életünket testvéreink boldogulásáért, fokozza a katonák harci szellemét és hallatlan nehézségek elviselésére készteti őket. A cári tábornokok azt mondják, hogy vöröskatonáink olyan terheket viselnek el, amilyeneket a cári rendszer hadserege sohasem bírt volna el. Ennek az a magyarázata, hogy minden egyes fegyverbe szólított munkás és paraszt tudja, miért harcol, és tudatosan ontja vérét az igazság és a szocializmus diadala érdekében."*

A munkások és a parasztok hatalomra jutása után a szovjet kormánynak már az első napoktól kezdve a hazának, a forradalom vívmányának a védelme volt a fő gondja. S ebben az irányban első lépésként a munkás-, paraszt- és katonaküldöttek szovjetjeinek II. kongresszusa elfogadta a békéről szóló dekrétumot. Az a tény, hogy a szovjet kormány valamennyi hadviselő félnek békekötést ajánlott fel, világossá tette a lakosság, a hadsereg és az egész világ dolgozói előtt, hogy a Szovjet Köztársaság népei nem kívánják folytatni az imperialisták által megkezdett háborút. A földről szóló dekrétum szilárdan a szovjetekhez kötötte a paraszti tömegeket, megnyitotta előttük a mezőgazdaság kulákoktól és földesuraktól mentes fejlődésének útját. Éppen ez szilárdította meg a hátországot és tette lehetővé azt a példátlan hősiességet, kitartást, amelyet Oroszország munkásai és parasztjai a forradalom vívmányainak a belső és külső ellenséggel szembeni védelmében tanúsítottak.

* Lenin Művei. 31. kötet. 1951. 131. oldal.

A szovjethatalom idején a munkás-paraszt tömegek közvetlenülenül érezték, mennyire javul az anyagi helyzetük, s a jelenlegi háborúban sziklaszilárdan állnak a szovjet rendszer mellett, a bátorság, az elszántság és a hősiesség csodáit viszik véghez. A hitlerista vezetők, az egykori fehérgárdista tábornokokhoz hasonlóan, elámulnak a szovjet harcosok példátlan állhatatossága és bátorsága láttán. Megpróbálják eltitkolni vagy rosszindulatúan meghamisítják a szovjet harcosok hőstetteinek okait. Ám hiábavalók a fasiszta főkolomposok erőfeszítései! Az egész világ tudja, hogy mi szovjet hazánkért és ezáltal a haladó emberiségért harcolunk; a halhatatlan Lenin eszméi hőstettekre lelkesítik harcosainkat és parancsnokainkat. A háborúk történetében aligha akad ragyogóbb példája a hazafiságnak, mint amilyet Leningrád, Ogyessza, Szevasztopol és Sztálingrád védői tanúsítottak, állhatatosságukkal előkészítve a Vörös Hadsereg mostani csapásait. E hősök dicsősége évszázadok múlva sem halványul el.

Lenin itt idézett megállapításai és az általa aláírt dokumentumokból vett részletek csak az egyik oldalát alkotják annak a tevékenységnek, amelyet Vlagyimir Iljics a szocialista haza védelme érdekében kifejtett. Ez a tevékenység, mondhatni, nyilvános jellegű, célja a tömegek meghatározott irányba sorakoztatása, a fennálló helyzet velük való megértetése, a tömegek energiájának a szovjet rendszerért vívott harcban való fokozása. De ugyanilyen fontos Lenin tevékenységének másik oldala is: közvetlen intézkedéseire, utasításaira, tanácsaira, az egyik-másik funkcionárius tetteit kifogásoló megállapításaira gondolok. Ebből ismerjük meg őt, mint a szovjet állam védelmét szolgáló gyakorlati munka közvetlen vezetőjét.

1919 nyarán Kolcsak hadserege a Vörös Hadsereg csapásai miatt az Urálhoz húzódott vissza. Lenin akkor azt táviratozta a Keleti Front törzsének, hogy erélyes támadást kell indítani Kolcsak ellen. Utalt arra, hogy minden késlekedés és az Urál előtti megtorpanás, a további támadás beszüntetése az ellenségnek kedvezne. S ha az Urál és Szibéria Kolcsak kezén maradna, az kiheverné a vereséget, összeszedhetné erőit, és újból veszélyessé válna a Szovjet Köztársaságra nézve. Lenin éppen ezért Kolcsak végleges leverése érdekében a Keleti Front meg-

erősítését sürgette, megtiltotta, hogy a Keleti Frontról Gyenyikin ellen dobjanak át katonai erőket, s ragaszkodott ahhoz, hogy a helyszínen kutassanak fel újabb erőket és embertartalékokat. „Ha *gyengítjük* az Urál és Szibéria elleni támadást, az *vesztünket* okozza — *fokoznunk* kell ezt a támadást az uráli felkelő munkások erejével . . .”*

A polgárháború legnehezebb időszakában, amikor Gyenyikin az egész arcvonalon megkezdett támadással Kurszkhoz közeledett, Lenin az akkor rosszul dolgozó Forradalmi Katonai Tanács munkájának lényeges javítását sürgette.

„Megnyugtatni és megnyugtatni — ez rossz taktika —, mondotta Vlagyimir Iljics. — Az eredmény az, hogy okkal, ok nélkül »megnyugszunk«.

A valóságban pedig az egész vonalon megtorpanás, csaknem összeomlás.

A Szibériai Frontra kineveztek valami Olderoge nevű gazembert, meg azt az anyámasszony Pozernt, és »megnyugodtak«. Szégyen, gyalázat! És máris kapjuk az ütlegeket! Ezért a Köztársasági Katonai Tanácsot felelősségre vonjuk, ha nem történnek *erélyes* intézkedések! Szégyen, gyalázat, ha kiengedjük a kezünkből a győzelmet . . .

A csapatfelállítással szintén késlekedünk. Elmúlik az ősz — Gyenyikin háromszorosára növeli haderejét, tankokat is kap stb., stb. Ez lehetetlen állapot. Ezt az *álmos* munkaütemet elevenné kell tenni.”**

1919 őszén Jugyenyics igyekezett elfoglalni Pétervárt, talán arra számítva, hogy ha azt elfoglalni nem is sikerül, a bolsevikok legalább kénytelenek lesznek a Déli Fronttól elvonni erőik egy részét, ami megkönnyítené Gyenyikinnek a Moszkva irányába való előnyomulást.

Lenin átlátott az ellenség tervén, és bár komoly veszély fenyegetett, amikor Gyenyikin elfoglalta Kurszkot, és hadseregével Orjol felé nyomult előre, azt írta: „Ne változtassanak a terven, *ne módosítsák az intézkedéseket,* ne essenek pánikba,

* Lenin Művei. 29. kötet. 456. oldal.
** Lenin Művei. 35. kötet. 1956. 404—405. oldal.

adjanak *újabb* erőket. De *adjanak* és pedig lehetőleg leghamarább, mert ilyen nagy veszély még sohasem fenyegetett."*

S csakugyan találtak újabb erőket. 1919 októberének második felében a Vörös Hadsereg döntő vereséget mért Gyenyikinre Orjol és Voronyezs alatt.

Amikor a Déli Frontnál hadseregünk támadásba ment át Gyenyikin ellen, Lenin megírta a Honvédelmi Tanács megbízottjának: „Nem visszaverni, hanem megsemmisíteni kell az ellenséget. Ne érjék be félrendszabályokkal. Közöljék pontosan, hol mennyit foglaltak el, milyen falvakat, mit és hogyan tisztítottak meg."** Ezt a taktikát követi hadvezetőségünk a mostani háborúban is.

Még számtalan dokumentumanyagot lehetne felsorakoztatni annak az óriási munkának az illusztrálására, amelyet Lenin a szocialista haza védelme terén végzett. Ennek az anyagnak a tanulmányozása alapján világos képet kapunk arról, milyen alaposan ismerte Lenin a hadművészetet, a háború hadászatát és harcászatát. S ez nem is lehetett másként. Hiszen Lenin a legforradalmibb osztály — a proletariátus vezére volt; ő alapította meg a világ legharcosabb pártját, a bolsevik pártot, amely gyakorlati tevékenységével előkészítette és végrehajtotta a fegyveres felkelést.

A Vörös Hadseregben a polgárháború éveiben sok tehetséges hadvezér emelkedett ki...

Lenin gazdag örökséget hagyott hátra, többek között a hadseregszervezés, a hadászat és a harcászat területén is. Ő volt a legnagyobb hadvezér a dolgozó tömegek felszabadulásáért vívott háború történetében. Ő vetette meg az alapját a modern tudomány és technika elvein felépült szovjet reguláris hadseregnek.

A jelen tanulmányozása során a történelmi múlthoz szokás fordulni. Lenin tevékenységének tanulmányozása valamennyiünk számára égető szükséglet, s ez vonatkozik a hadseregre, a hadsereg parancsnokaira és politikai munkásaira is, mert csak így nyílik lehetőségük a mai események jobb megérté-

* Pravda, 54. szám. 1942. 23.
** Leninszkij Szbornyik, XXIV. kötet. 16. oldal. — *Szerk.*

sére, katonai ismereteik szüntelen tökéletesítésére és a német megszállók elleni sikeresebb harcra.

A Vörös Hadsereg fennállásának huszonötödik évfordulója nagy ünnep népünk számára. Hiszen a Vörös Hadsereg a szovjet nép édes gyermeke, s a nép semmilyen eszközt nem sajnál, amikor a hadsereg szervezéséről és megszilárdításáról van szó; a hadsereg a nép szemefénye... S most elérkezett az a pillanat, amikor a Vörös Hadsereg harcképességét a csatamezőkön a világ legerősebb hadseregével vívott viadalban teszi próbára.

A katonai kaszt Németországban dölyfös és kevély; a német tábornokok a hadügy felülmúlhatatlan ismerőinek képzelik magukat, európai győzelmeik pedig megszédítették őket.

A hitlerista terror és a zabolátlan agitáció a német tábornoki kar kezében olyan rabszolgamódra engedelmes hadsereget adott, amely még a rablásokat és a gaztetteket is a parancsnokok tudtával, sőt azok utasítására hajtja végre. Az a körülmény, hogy a fasiszta vezérek fütyülnek a saját maguk által aláírt nemzetközi szerződésekre, hogy mindenféle hitszegésre vetemednek a szomszédos országokkal szemben, nagy ütőkártyákat adott a német tábornokok kezébe a hadi játszmában. A Szovjetunióval szemben mindezt a legteljesebb mértékben kihasználták. Vörös Hadseregünk előtt óriási erő állt: egy számbeli fölényben levő ellenség, állig felfegyverezve vadonatúj technikával, egy pimasz, erőszakos, könnyű győzelmüktől megittasodott ellenség.

Hitler és tábornoki kara meg volt győződve róla, hogy Keleten könnyűszerrel kivívják a győzelmet, hogy semmiféle erő nem állhat ellen mindent félresöprő ármádiájuknak.

A Lenin által alapított Vörös Hadsereg volt a világon az első és egyelőre az egyetlen hadsereg, amely nemcsak helytállt, hanem egyik csapást a másik után méri az olasz—német koalíció egyesített hadaira. A szovjet nép büszke gyermekére, amely most tölti be huszonötödik esztendejét.

Bolsevik, 2. sz.
1943. január.

AZ AGITÁTOR SZAVA A FRONTON

RÖVIDÍTETT GYORSÍRÓI JEGYZET A FRONTAGITÁTOROKKAL 1943 ÁPRILISÁBAN FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSRŐL

Minden agitátor igyekszik meghitt beszélgetéseket folytatni. Mi is a meghittség? Tudom, hogy az agitátorok gyakran azzal az eltökélt szándékkal keresik fel a harcosokat, hogy meghitten elbeszélgetnek majd velük. Már maga az a tény azonban, hogy az agitátor eleve ilyen célt tűz maga elé, lehetetlenné teszi a meghittséget. Márpedig, ha az agitátor úgy menne a harcosok közé, hogy egy csésze teát igyon meg velük, majd beszédbe elegyedve valamilyen őket érdeklő kérdést vetne fel, az ilyen beszélgetés valóban fesztelen lenne.

Egy másik példa. Tegyük fel, hogy valaki valamilyen hibát követ el, ezért atyailag megdorgáljuk, rendre intjük, majd azt mondjuk: „Hát rendben van, most az egyszer nem szólok erről senkinek, de jegyezd meg, ha ilyesmi még egyszer előfordul, már nem hunyhatok szemet" — ebben is van meghittség. Ha ellenben az ember azzal az eltökélt szándékkal áll oda, hogy most pedig meghitten fog beszélgetni, az szinte sohasem sikerül.

Amikor fesztelen beszélgetéseket emlegetek, arra gondolok, hogy az emberek minden gátlás nélkül érdeklődnek egy és más után, s közben nem érzik, hogy az agitátor valamilyen meghatározott céllal kereste fel őket. Tudjuk, hogy az agitátornak sok különleges feladata van, s ezeket is teljesítenie kell. Ám a fesztelen beszélgetésekben, amelyekről itt szó van, a témáknak szinte önmaguktól kell felvetődniük.

Igyekeznünk kell az embereket véleménycserére, vitára bírni, hogy aztán ebben a vitában szinte döntőbíróként megállapítsuk, kinek is van igaza.

A fesztelenség nem azt jelenti, hogy a beszélgetést nem kell

irányítani. Az irányítás szükséges, csakhogy az embereknek nem szabad érezniük, hogy meghatározott feladattal jöttünk el közéjük.

Nem egészen rendjén való az sem, ha az ember azzal megy a katonák közé, hogy „Na, ma azért jöttem, hogy erről meg erről elbeszélgessünk".

A legnehezebb az agitációs munkában: megtanulni rendesen beszélni. Első pillanatra talán azt hinné az ember: ugyan miféle bölcsesség kell ehhez, hiszen már kétéves korunktól kezdünk beszélni. Mégis, ez elég nehéz dolog. Miben rejlik itt a nehézség?

Az agitátornak világosan kell kifejeznie gondolatát, hogy annak hatása legyen, mégpedig éppen olyan hatása, amilyet az agitátor kíván. Emellett gondolatainkat röviden kell kifejtenünk, mert az időnk kevés. Gondolataink legyenek világosak, mindenki számára érthetőek. Ez viszont elég nehéz feladat.

A nyelvet a klasszikusoktól kell megtanulni. Vegyük például Turgenyevet. Hol találjuk a hősök külsejének olyan leírását, mint az ő műveiben? Tegyük fel, hogy önöknek le kell írniuk feleségüket. Vajon megtalálják-e erre a megfelelő szavakat? Nem mindenkinek sikerül ez, bár hozzátartozóját nagyon jól ismeri. Közhelyeket fog mondani. Pedig az agitátornak többet kell nyújtania, leírásának színesnek kell lennie.

Az agitátornál a nyelvezeten fordul meg minden. Önöknek a katonákkal előttük ismert dolgokról kell beszélgetniük. Ha tehát lebilincselően és színesen beszélnek ezekről, felkeltik érdeklődésüket. Szánt szándékkal nem mondtam, hogy „szépen", mert nálunk sokan szinte rajonganak a frázisokért, abban a hiszemben, hogy ez így jó, pedig mi sem visszataszítóbb az elcsépelt frázisok pufogtatásánál. Ismerek olyan agitátorokat, akik három óra hosszat is beszélnek, de beszédükből a hallgatókban egyes felkiáltásokon kívül nem marad meg semmi sem, mivel gondolatok nem voltak a beszédben. Önöknek katonákkal van dolguk, egyszerű emberekkel, akik harcolva több ezer kilométert tettek meg és sok borzalmat láttak, ezért gyűlölik a közhelyeket, kivált a dagályos frázisokat. Az agitátornak világosan és röviden kell nekik kifej-

tenie gondolatait. Nem árt emellett a jó gondolatokat ismételni. Oda se neki, ha valaki esetleg ilyen kifogást emel: „mi az, most már örökké csak a beásásról fogsz beszélni?" Ilyenkor egyszerűen azt kell felelni: „Addig fogok erről beszélni, míg meg nem tanultok árkot ásni; nem szeretném, ha fölöslegesen otthagynátok a fejeteket."

Az agitátornak képzett embernek kell lennie. Olvasson és tanuljon sokat. Azt ajánlanám, hogy minden szabad idejét fordítsa olvasásra. Olvasgassák klasszikus íróinkat. Tanulmányozzák Lenin műveit...

A beszélgetésekre mindig készülni kell, még annak az agitátornak is, aki nagyon képzett, olvasott és jól ismeri a katonai kérdéseket. Hiszen ismereteink mégis csak korlátozottak, s ezért minden alkalommal alaposan fel kell készülnünk, maximális mértékben kihasználva tudásunkat. Éppen ezért hasznosnak tartanám, ha minél gyakrabban folytatnánk beszélgetéseket előre meghatározott témákról, mert ez gyarapítja az emberek ismereteit és fegyelemre szoktatja őket. Ha pedig észrevesszük, hogy a témát már megelégelték, hogy inkább csak beszélgetni szeretnének a katonák, teázzunk velük és üssünk meg fesztelenebb, meghittebb hangot.

Persze a fesztelen beszélgetésre is fel kell készülni, hiszen itt a legkülönbözőbb kérdések vetődhetnek fel. Ne térjünk ki a válasz elől, ne kerüljük meg a felvetett kérdéseket. S az se bántson bennünket, ha valamilyen kérdésre nem tudunk felelni. Mondjuk meg nyíltan: „Nem tudom, majd utána nézek az irodalomban; ha találok valamit, megmondom a választ."

Olykor felvetődnek ilyen kérdések is: „A katonák, különösen az idősebbek között vannak hivő emberek, akik keresztet viselnek, imádkoznak, a fiatalok meg kinevetik őket." Ne feledjük, hogy vallásáért senkit sem üldözünk. A vallást eltévelyedésnek tartjuk és felvilágosító munkával harcolunk ellene. Minthogy a vallásnak a nép körében még elég nagy tábora van, s egyesek mélységesen vallásosak is, a kinevetéssel egymagában nem megyünk semmire. Persze, ha egyik-másik fiatal kinevet valakit vallásosságáért, ez nem olyan nagy ször-

nyűség; csak azt nem szabad megtűrnünk, hogy ez gúnyolódásba csapjon át.

Minek szenteljenek most az agitátorok különösen nagy figyelmet?

Mindenekelőtt a szervezettséget kell propagálniuk. Hogyan oldható ez meg? Vegyük csak a következő egyszerű példát: itt az ebéd ideje, de a konyha nincs a helyén, valahol meg kell keresni. Ilyen eset láttán máris szóvá tehetik a szervezettség kérdését beszélgetéseikben. Meg kell vitatniuk, milyen módon lehetne biztosítani, hogy a konyha mindig a helyén legyen. Ilyenkor nem árt a vétkeseket megdorgálni lazaságukért, amelyet még mindig nem sikerült leküzdeniük. Ha én agitátor volnék, időm 90 százalékát ennek a témának szentelném.

A nemtörődömség a legnagyobb hibánk. Milyen sokakban él még ma is az ilyen hanyag gondolkodás: „Oda se neki, valahogy majd csak lesz." Valamennyien nagyon jól tudjuk, hogy ha valamelyik egység elfoglal egy állást, minden erőfeszítéssel annak megerősítésére és megtartására kell törekednie. Támadásnál pedig mindent el kell követnie, hogy a támadás minél hatékonyabb legyen, minél kevesebb veszteséget és áldozatot követeljen. Nálunk viszont sokszor kapásból támadnak, s ebből semmi jó sem származik. A nemtörődömséget a legerélyesebben le kell küzdenünk.

A háború első időszakában sok nehézségbe ütköztünk, mert nem szerveztük meg kellőképpen a harcokat, pedig éppen ez a leglényegesebb. Minden katonai parancsnoknak kiváló szervezőnek kell lennie. Régebben sok parancsnok úgy gondolkodott, hogy a harcot a harcálláspontón kell megszervezni. Csakhogy ez már a szervezés utolsó fázisa. Amikor a parancsnok harc közben elfoglalja a harcálláspontot, már előzetes munkájának gyümölcseit aratja le.

Nagyon fontosnak vélem a katonák óvatosságra szoktatását. Megengedhetetlennek tartom, hogy az emberek az arcvonalon nyílt terepen telepedjenek le ebédelni. Ha oda becsap egy lövedék, kész a baj. Egy csomó ember meghal, és helyükbe újakat kell állítani. Önöknek, agitátoroknak nagyon erélyesen kell harcolniuk azok ellen, akik félvállról veszik a veszélyt.

Agitációs munkájukban a katonai tudás, a hadicsel fejlesztésére is kell törekedniük. Külön hangsúlyozom a „csel" szót, mert önöknek vöröskatonákkal van dolguk, akiknek korlátozott a tevékenységi köre. A katonákat hozzá kell szoktatni ahhoz, hogy megfontoltan járjanak el, igyekezzenek mindent a legjobban megcsinálni és ha lehet, rászedni az ellenséget. A mesterlövészet például többek között azért is hasznos, mert megtanítja az embereket arra, hogy megfontolják cselekedeteiket, mondhatni, vadásztulajdonságokat fejleszt ki bennük. A mesterlövész igyekszik megölni az ellenséget, az ellenség pedig — őt. Éppen ezért a mesterlövésznek rendkívül furfangosnak kell lennie; jól kell álcáznia magát, éles szemre, biztos kézre van szüksége. S ezeket a tulajdonságokat ne csak mesterlövészeinkben, hanem minden katonánkban ki kell fejlesztenünk.

Fordítsanak nagyobb gondot arra, hogy a katonák megtanulják az árokásást. Nálunk sokszor próbálják elsikkasztani ezt a munkát, különösen támadás közben. A katonák azt mondják: „minek ássunk árkot, amikor egy fél óra múlva már nem lesz rá szükség?" Önöknek viszont meg kell értetni velük, hogy ez a munka mindig fontos, még ha az árokra esetleg csakugyan nem is lesz szükség, mert ez jó iskola, s mint ilyen, elengedhetetlen a harcunkban.

Véleményem szerint, önöknek nagyobb figyelmet kell fordítaniuk a sebesültekre. A sebesültnek szüksége van meleg, együttérző szavakra, s itt aztán bőven nyílik alkalmuk a meghittségre. A jó bánásmódot a sebesült katona sosem felejti el, s ezt ezernyi alkalommal el fogja mondani. Így a halkan odasuttogott szavak nagyon messzire hallatszanak majd el.

A vöröskatonákat neveljék a halottak tiszteletére, a halottak iránti kegyeletre. Hogyan viselkedik a nép a halottal szemben? Amikor valaki meghal, suttogva beszélgetnek körülötte. A halottaknak meg kell adni a kellő tiszteletet, s ezt a szokást önöknek, agitátoroknak kell meghonosítaniuk. Felhívtam a végrehajtóbizottsági elnököket a tömegsírok rendbehozására, s hogy ezt a munkát bízzák az úttörőkre. Vegyék rá a csapatokat, hogy a halottakat rendesen eltemessék és sírhalmot emeljenek nekik. Persze, amikor a hadsereg előre-

nyomul, ez nem mindig lehetséges, de hát agitátorok vannak a második vonalban is. Agitációs munkájukkal gondoskodjanak arról, hogy az elesett vöröskatonákat a lehetőség szerint ünnepélyes keretek között temessék el. Ez nevelő hatással lesz az emberekre, akik szeretni fogják a haza védőit.

Az agitátor legyen mindig a tömegek vezetője, ragadja mindig magával a tömegeket. Különösen fontos szerepe van harc közben. Olykor még egy kiváló egység is elveszti önbizalmát a nagy veszteségek láttán. Ilyenkor az agitátor buzdítsa a katonákat a harc mentének megfordítására.

Az agitátornak mindig figyelembe kell vennie az adott helyzetet, mindig mérlegelnie kell, hogy milyen emberek között dolgozik. Önöknek katonákkal, fegyelmezett emberekkel van dolguk, de ezek az emberek óriási terheket viselnek. Ezt számba kell venniük, s éppúgy számolniuk kell azzal is, hogy az emberek nemzetiség, kor, jellem tekintetében különbözők. Mindezt az agitátornak mindig szem előtt kell tartania.

Partyijnoje sztroityelsztvo, 11. sz. 1943. június

EGYSÉGES HARCI CSALÁD

RÖVIDÍTETT GYORSÍRÓI JEGYZET
A NEM OROSZ NEMZETISÉGŰ KATONÁK KÖZÖTT DOLGOZÓ
FRONTAGITÁTOROKKAL 1943. AUGUSZTUS 4-ÉN
FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSRŐL

Elvtársak! Nagy örömömre szolgál, hogy találkozhatom itt a Vörös Hadseregnek azokkal az agitátoraival, akik a Nagy Honvédő Háborúban résztvevő csaknem valamennyi szovjetunióbeli nemzetiséget képviselik.

Nehéz és véres háború ez. A háború két és fél esztendeje alatt sok család szenvedett már veszteségeket. Nincsen azonban más kivezető út számunkra, mint a harc. Nincs más választásunk: vagy készek vagyunk a fasiszták csizmáit tisztítani, a rabszolgaságot, a pusztulást vállalni, vagy pedig verekszünk szabadságunkért és függetlenségünkért.

Amikor a német fasiszták kirobbantották ezt a háborút, nem vettek bennünket emberszámba, egyszerűen barmoknak tekintettek. Így vélekedtek az elején. Most azonban, amikor egyik csapásunk a másik után zúdul rájuk, már kezdik érteni, mi is a Szovjetunió. Régebben azt hitték, hogy valamennyi katonánk orosz, most viszont látják, hogy katonáink, mégpedig jó katonáink nemcsak oroszok, hanem türkmének, kazahok, üzbégek, azerbajdzsánok stb. is. Régebben a németek azt hitték: az ukránok és beloruszok tárt karokkal fogadják majd őket és fellázadnak az oroszok ellen. A többi nemzetiséget a németek még csak számba sem vették.

A háború megmutatta, hogy a Szovjetunió a népek egységes, összeforrott családja, hogy nálunk olyan nagy az összefogás, amilyenhez foghatót a világ még nem látott, vannak természetesen jelentéktelen kivételek is. Akadtak olyanok, akik készek voltak a németeknél a községi bíró funkcióját vagy másmilyen funkciót vállalni, de ez csak elvétve fordult elő, s egy olyan nagy országban, mint a miénk, ennek nincs

semmiféle jelentősége. A Vörös Hadseregben képviselt valamennyi nemzetiség katonái odaadóan védelmezik hazájukat, nagyszerűen küzdenek, példás bátorságról és hősiességről tesznek tanúbizonyságot. Ez az, amire ellenségeink egyáltalán nem számítottak.

Nálunk mindenki harcol. A cárizmus idején az azerbajdzsánok és a közép-ázsiai népek: a türkmének, az üzbégek, a kazahok, a kirgizek és mások nem harcoltak, be sem hívták őket a hadseregbe. A cári kormány nem bízott meg bennük, s nem akarta őket katonai kiképzésben részesíteni. Önök nagyon jól tudják, hogy a háború egyrészt nagy áldozatokat követel ugyan a népektől, másrészt azonban lehetőséget nyújt a férfilakosságnak, hogy jól elsajátítsa a fegyverforgatást. Márpedig egy fegyveres nép nem tűri, hogy a tyúkszemére lépjenek. Éppen ezért a cári kormány nem is vette be a hadseregbe ezeknek a nemzetiségeknek a tagjait, leszámítva maroknyi kulákat és nemest, akik lényegében a cári kormány ügynökei voltak és annak politikáját hajtották végre.

A szovjet kormánynak nincs oka arra, hogy így bánjon a területünkön élő népekkel. Nálunk valamennyi nemzet egyenjogú, s a Szovjetunió összes népei, még azok is, amelyek régebben elmaradottaknak számítottak, most részt vesznek a háborúban. A grúzokról, örményekről és tatárokról nem is beszélek most, hiszen ők a cárizmus idején is hadba vonultak.

Persze, nem volt könnyű feladat a nemzeti köztársaságok és területek népességét a hadviselésre, a fegyverforgatásra kiképezni, fegyelemhez szoktatni. Ezzel a feladattal csak a szovjethatalom birkózhatott meg.

Gyakran mondjuk, hogy internacionalisták vagyunk, de nem mindenki érti, hogy ez mit is jelent tulajdonképpen. Egyesek azt hiszik, hogy ha valaki internacionalistának nevezi magát, ez azt jelenti, hogy nem tekinti magát orosznak, üzbégnek, kazahnak. Ez ostobaság. Internacionalistának lenni azt jelenti, hogy tiszteletben tartunk minden nemzetiséget, s ez itt a lényeg. S ha tisztelettel viseltetik az ember minden nemzetiség iránt, ez azt jelenti, hogy internacionalista; ha viszont, teszem azt, orosznak születik és azt vallja, hogy csak az jó, ami orosz, akkor nem nacionalista, hanem bornirt orosz sovi-

niszta, szűklátókörű ember, aki nem lát tovább az orránál. Pártunk nemzetiségi politikája tette lehetővé, hogy országunk valamennyi népét bevonjuk a Honvédő Háborúba, ez a politika avatja hősökké összes népeinket, megnyitva az utat hazánk minden tehetséges embere előtt.

Ha valamelyik szovjet ember tehetséges, egyre feljebb emelkedik, bármilyen nemzetiségű is. Önök is nagyon jól tudják, milyen sok kitűnően képzett tisztünk van ma a Vörös Hadseregben minden nemzetiségből. Ma még hadnagyok, fiatal alezredesek, de hamarosan tábornokok és marsallok is lehetnek. Az előléptetésnél nálunk nem a nemzetiség, hanem a tudás, a bátorság számít. A tudatlan embert, a rossz katonát nem léptetjük elő, de ha valaki — akár közkatona, akár tiszt — tehetséges, okos, jól érti a dolgát, magas rangot érhet el, bármilyen nemzetiségű legyen is. Ezt az elvet Legfelső Főparancsnokságunk szigorúan érvényesíti.

Még egy fontos kérdésre kell kitérnem: a nem orosz nemzetiségű katonák orosz nyelvtanulására. Erre feltétlenül szükség van. Az orosz nyelvet nem nélkülözhetjük a hadseregben. Orosz nyelvű a szolgálati szabályzatunk, orosz nyelven íródnak a hadparancsok, orosz a vezényszó. Az orosz az érintkezés nyelve a Szovjetunió népei között. Az orosz nyelv Lenin nyelve...

Eleinte a nem orosz nemzetiségű katonák orosz nyelvtudása, természetesen, eléggé szűkkörű lesz, s gondolkodni, persze, anyanyelvükön fognak. Ha tehát úgy kívánnak közölni valamit a katonákkal, hogy azok azt megszívleljék, szóljanak hozzájuk anyanyelvükön, s hallgatóik így jobban átérzik, amit mondani akarnak. Az anyanyelv a szívükig hatol, megértetvén velük az önök gondolatainak minden árnyalatát. Éppen ezért az orosz nyelvtanulás nem mentesíti az agitátort az alól, hogy a nem orosz nemzetiségű katonákkal anyanyelvükön is foglalkozzon. Tanuljanak oroszul, de a katonák szívéhez, különösen az első időkben, anyanyelvükön keressék az utat. Ezért nagyon helyes, hogy az agitátorokat nálunk úgy válogatják össze, hogy a katonákkal azonos nemzetiségűek legyenek.

A háború alatt összes népeink nagyot fejlődtek. Az üzbégek, amint itt elmondották, az iránt érdeklődtek, hogyan állnak

náluk otthon a gyapottal. Pedig ma már nem is a gyapot a legfontosabb termék az Üzbég Köztársaságban, legfeljebb a mezőgazdaságban a legfontosabb, hiszen Üzbegisztánnak ma már figyelemre méltó ipara van. A háború kitörése óta sok gyárat telepítettünk át oda, a köztársaságban szénbányákat, új vízierőműveket létesítettek. Ma már nem mondhatjuk Üzbegisztánról, hogy csak szőlőjéről és gyapotjáról híres. A köztársaság ma nagyiparral is rendelkezik. Régebben ott jóformán nem is volt munkásosztály, ma viszont a munkások száma Üzbegisztánban már százezerekre rúg.

A háború valamennyi nemzetiségünktől nagy áldozatokat követel, anyagi áldozatokat és véráldozatokat egyaránt. Másfelől valamennyi népünknél fejlődik az állhatatosság, az állampolgári felelősségtudat, kiszélesedik a látókörük, és, szinte azt mondhatnánk, kilépnek a világporondra. Gondolják csak el, hogyan térnek majd haza, miután leverjük a németeket. Új emberekként, mondhatnám, világhírű emberekként fognak ott megjelenni, akik tudatában vannak annak, hogy közvetlenül részt vettek a világtörténelem formálásában.

Az itt hozzászóló agitátorok helyesen állapították meg, hogy minden nemzetiségnél más-más problémák vetődnek fel a velük való foglalkozásban, hiszen minden nemzetiség tagjai más-más fajta körülmények között éltek és élnek, s ez rányomja bélyegét magára a népre is. A kaukázusi és kaukázusontúli népek például nagyon megbecsülik a fegyvereket, s itt nagy jelentősége van a fegyverek ünnepélyes átadásának. Az üzbégeknél köztiszteletnek örvendenek az öregek. Az egyes népek nemzeti szokásait, életmódját az agitátornak feltétlenül figyelembe kell vennie munkájában.

Mindamellett úgy hiszem, vannak közös problémák is az egyes nemzetiségekkel való foglalkozásban. Önök nagyon jól tudják, hogy a jól harcoló és az eseményekben tájékozódni tudó agitátornak nem kell különösen sokat beszélni. Annak a katonának pedig, aki nem jól harcol vagy könnyen elcsügged — legyen az grúz, kazah vagy üzbég —, az agitátor például ilyeneket is mondhat: „Talán azt szeretnéd, hogy ne vegyünk részt a háborúban, amikor valamennyi többi nemzetiség oroszlán módra harcol? Ilyen körülmények között talán távol tart-

hatjuk magunkat? Talán azt akarod, hogy csupán temlattad egész népünket csüggedőnek tartsák? Gondold csak el, mi volna, ha köztársaságunkat olyan országnak tekintenék, amely nem tud harcolni, amely képtelen hadat viselni és megvédeni magát! Hogyan nézzünk ezután más népek szemébe, hogyan haladnánk tovább, hogyan fejlesztenénk kultúránkat? Talán egyedül vagy a háborúban? Ma mindenki harcol. S te inkább félrehúzódnál a harctól? Inkább azt akarnád, hogy rabságba döntsenek bennünket? Már megbocsáss, de mi ezt nem hagyjuk! Akkor már inkább elesünk a harcban, mintsem hogy a gyávaság vagy árulás bélyegével térjünk haza. A háború ma nem egyik-másik városért vagy területért folyik, nem azért, mert a németek talán el szeretnék foglalni valamelyik határmenti városunkat, mi viszont nem akarjuk odaadni. Ebben a háborúban arról van szó, hogy a németek le akarnak igázni bennünket, a mi tetemeinkre akarják építeni világuralmukat. A megszállt területekről a németek sok szovjet embert hurcoltak el kényszermunkára. Ezek közül sokan éhen pusztultak a túlfeszített munkában. S éppen ez ellen harcolunk. Erre igazán nem mondhatod, hogy a háború valahol nyugaton folyik és bennünket nem érint."

Ha az agitátor anyanyelvükön beszél az emberekkel, fesztelenebbül beszélhet, mert pontosan megértik. Üzbég az üzbéggel, kazah a kazahhal fesztelenebb viszonyt alakíthat ki. S ha a katonák azt mondják: „Miért beszélsz így velünk és miért szidsz bennünket?" — erre nyugodtan azt felelhetik: „én is üzbég (vagy kazah) vagyok, s legalább úgy szeretem népemet, mint ti, ezért beszélek így veletek".

Mindenki, s így az orosz is büszke nemzetére, ami természetes is, hiszen népének fia! Ez igen fontos mozzanat, ennek nagy jelentősége van, s az agitációs munkában ezt mindig figyelembe is kell venni. Neveljék az embereket a szovjet hazafiságra, a nemzeti büszkeségre, emlékeztessék a harcosokat népünk dicső hagyományaira, gyönyörű hősköltményeire, irodalmára, nagy embereire, hadvezéreire, szabadságharcosaira. Csakhogy ez egymagában még nem elég. A nemzeti büszkeségnek és a hazafiságnak harci tettekben kell megnyilvánulnia. Minden népnek vannak nemzeti hősei. Legyen hát

még több ilyen hős. Háború van, s a háború, mint tudjuk, hősöket szül. Neveljenek bátor, merész harcosokat segítsenek munkájukkal a Vörös Hadsereg számára altiszteket és tiszteket nevelni a nem orosz nemzetiségű katonákból.

A Szovjetunió népei — teljes joggal — idősebb testvérüknek tekintik az orosz népet. Az orosz nép hősi múltját, nemzeti hőseit és nagy embereit önöknek is jól kell ismerniük, s ezekkel meg kell ismertetniük a nem orosz nemzetiségű katonákat is. Ez még közelebb hozza egymáshoz országunk népeit, még jobban megszilárdítja barátságukat.

A népek közötti barátságot azonban nemcsak a múlt tényei és eseményei alapján erősíthetjük. Az arcvonalon számtalan gyönyörű példáját láthatjuk a különböző nemzetiségű katonák harci barátságának. Propagálják ezeket a példákat, tegyék azokat közismertekké! Önök mint agitátorok igen sokat tehetnek ebben a tekintetben.

Mostanában a háború egyre kedvezőbb fordulatot vesz számunkra. Ez valamennyi népünk katonáinak közös érdeme. Hazánk népei versenyeznek egymással a hősiességben, és bátran, önfeláldozóan harcolnak az ellenség ellen.

Vörös Hadseregünk egységes harci család, amelyben minden népet eltéphetetlen, erős barátság fűz össze... Ez a barátság biztos záloga a fasiszta német területrablók feletti győzelmünknek.

M. I. Kalinyin. A kommunista nevelésről. Molodaja Gvargyija kiadás, 1947.

NÉHÁNY SZÓ A PROPAGANDÁRÓL ÉS AZ AGITÁCIÓRÓL

BESZÉD A MOSZKVAI PÁRTSZERVEZETEK TITKÁRAINAK A PARTYIJNOJE SZTROITYELSZTVO CÍMŰ FOLYÓIRAT SZERKESZTŐSÉGE ÁLTAL ÖSSZEHÍVOTT ÉRTEKEZLETÉN

1944. január 12

Elvtársak! Hat szónok beszédét hallgattuk meg, s azt hiszem, körülbelül ugyanazokat mondotta volna a többi, itt összegyűlt pártszervezeti titkár is.

Mi a jellegzetes vonása pártunk alapszervezeti titkárainak? A gyakorlatiasságuk. Megfigyelhettük, hogy valamennyi felszólaló elvtárs gyakorlati szempontból veti fel a kérdéseket. Nem rossz ez így. A bolsevizmus sohasem mellőzte a dolgoknak ezt az oldalát. A gyakorlatiasság a funkcionáriusok pozitív tulajdonsága. Mindamellett, úgy hiszem, titkáraink nem szorítkozhatnak csupán a dolgok gyakorlati oldalára; arra is kell törekedniük, hogy általános következtetéseket vonjanak le. Meg kell tanulniuk általánosítani.

Az eredmények felsorolására, összefoglalására szükség van, de ez mégiscsak az egyik része a munkának. A kommunistákat éppen az jellemzi, hogy a különféle gyakorlati kérdéseket, a különféle gyakorlati feladatokat összegezni, általánosítani tudják. S ha most az önök gyakorlati munkáját próbálnánk nagy vonásaiban általánosítani, azt látnánk, hogy a párt- és társadalmi munkát különválasztják a termelési munkától. Mintha az volna a felfogásuk, hogy legyen bár valaki akármilyen nagyszerű termelőmunkás, odaadó kommunista is, amíg nem tevékenykedik valamely körben, nem szólal fel gyűléseken, nem agitál, addig nem is végez társadalmi munkát.

A társadalmi munkának a termelőmunkától, állami munkától való ilyen különválasztása szerintem (hangsúlyozom: egyéni véleményem szerint) nemigen felel meg magának a termelésnek, államunk jellegének. Az ilyen felfogás, azt hiszem, inkább a régi idők kommunistáinál lett volna helyénvaló.

Hogy miért? Hát azért, mert a forradalom előtt a termelőmunka a tőkéseket szolgálta, agitációnk pedig teljes egészében a tőkések ellen irányult, ezzel szemben most a termelőmunka a legfontosabb állami és társadalmi feladatok egyike, a legfontosabb munka napjainkban.

Amikor a régi időkben a Putyilov gyárban dolgoztam, ezzel, ugyebár, a tőkéseket erősítettem, s így igazunk volt, amikor a termelőmunkát szigorúan különválasztottuk a pártmunkától. Ha akkor túlteljesítettem volna a termelési feladatokat, az elvtársak joggal vethették volna szememre: „Nosza, jól keresel, esténként is dolgozol — a tőkéseknek, gyűlésekre bezzeg nem jársz, a pártmunkát elhanyagolod." S ez így rendjén is lett volna, de csak abban az időben. Hát most? Gondoljuk csak el, hogy ma valaki nem végzi termelőmunkáját, mindent egyik napról a másikra halogat, de azért köröket hív össze, más embereket is elvon ezzel a munkától, folyton előadásokra hurcolja őket és így végzi a pártmunkát. Az ilyen embert, persze, senki sem tartaná jó kommunistának. S ez érthető is, hiszen ma nem idegen gazdának dolgozunk, hanem magunk lettünk szocialista államunk gazdái. S maga a termelés is társadalmi, állami termeléssé lett.

Ha tehát én párttitkár volnék, abból indulnék ki, hogy az ember legfőbb pártfeladata, legfőbb társadalmi kötelessége a termelőmunkája. Ha valakinek a termelési eredményei nem kielégítők, bár minden más tekintetben megfelel, azt mondanám róla, hogy rossz kommunista.

Az önök hozzászólásaiból érzem, hogy tulajdonképpen szintén ez a felfogásuk, de nem merik nyíltan bevallani, mintha attól tartanának, hogy prakticizmussal vádolják majd önöket. Hozzászólásaikból érzem, hogy önök művelt, képzett emberek, mindamellet egyikük sem mondta ki, hogy a termelőmunkát szocialista viszonyaink között, kiváltképpen háborús időkben, a legfontosabb társadalmi és pártkötelességnek tekinti, olyan munkának, amely a szovjet rendszer erősítését célozza.

Miért ne vethetnénk fel szigorúan elvi síkon, pártszerűen a kérdést: vajon az olyan munka, amely a szovjet rendszert erősíti, amely a legérzékenyebb csapásokat méri ellenségeinkre, és világszerte dicsőséget szerez szovjet országunknak, vagyis

más szavakkal szocialista rendszerünknek — vajon az ilyen munka nem kommunista munka, nem pártmunka talán? Vajon a termelési eredmények, a kulturális sikerek elérése nem kommunista munka, nem pártmunka? Hiszen van szóval és van tettel folytatott propaganda. A tettel folytatott propaganda és agitáció sokkal hatásosabb. Nálunk lépten-nyomon azt hallani, hogy a tettekkel folytatott propaganda és agitáció a leghatékonyabb propaganda. Tehát minden termelési sikerünk végeredményben nem más, mint tettel folytatott propaganda.

Mondok egy másik példát: vajon ma a fronton mi a legfontosabb követelmény a párt tagjelöltjével szemben? *(Közbeszólások:* „A hősiesség".)

Úgy van, a hősiesség, a kiváló harctevékenység. Márpedig ez látszólag nem pártmunka. Mégis a hősiesség, az odaadó harc a legfontosabb tulajdonság, amelynek alapján a pártba belépni szándékozót megítélik.

Nézzük hát meg, mi következik ennek analógiájára. Ha elismertük, hogy a kiváló harctevékenység az arcvonalon fontos pártügy, kommunista ügy, akkor nyilván egyetértünk azzal is, hogy a lőszer, az ágyúk, a gépfegyverek gyártása ugyanolyan szívügyünk, ugyanolyan közvetlen harc céljainkért. A termelőmunka a legfőbb alapja, mondhatnám a szentélyek szentélye mai pártmunkánknak. S önöknek ezt mindig szem előtt kell tartaniuk, amikor agitálnak, propagandát folytatnak, amikor nevelik az embereket.

Lenin műveiből tudják, mennyire fontos, hogy a fejlődés minden szakaszában megragadjuk a legfontosabb láncszemet. Az agitációban, a propagandában, a pártszerűségre való nevelésben is meg kell ragadni a legfontosabb láncszemet. Mi ma a legégetőbb, legdöntőbb feladata az egész szovjet népnek? A német megszállók elleni harc. Éppen ezért bárhol agitálnak is, bármilyen munkát végeznek is, bárkivel beszélgetnek is, agitációjuknak és propagandamunkájuknak ma mindig a legfontosabbra kell összpontosulnia: arra, hogy minden erejükből segítsék az egész nép legfőbb feladatának teljesítését — a német betolakodók szétzúzását.

Amikor a pártirodán agitációs munkájukra készülnek és ott

magukba szívják a kommunista bölcsességet, olyan anyagot kell felkutatniuk, olyan történelmi analógiákat kell keresniük, amelyek gyarapítják ismereteiket, amelyek alapján jobban tudják kifejteni, megmagyarázni a tömegeknek országunk mai helyzetét és a fasizmus elleni harcban az egyes emberre háruló feladatokat. Életünk ma olyan gazdag nagyszerű tényekben, hogy az agitátorok minden téren bőven találnak benne szemléltető, eleven, közvetlenül a folyó eseményekhez kapcsolódó anyagot.

Vegyük például a tegnapi újságot. Megjelent benne kormányunknak a TASZSZ útján közzétett nyilatkozata a lengyel kérdésről.* Ez aztán igazán gazdag anyag. Emellett a nyilatkozat rendkívül világos és közérthető is. Pompás beszédet lehet rá felépíteni. Hívják fel a hallgatók figyelmét arra, amit már annyiszor hangsúlyoztunk, nevezetesen: hogy igazságos háborút folytatunk... Hadseregünk ma jobb helyzetben van, mint bármikor volt ebben a háborúban, a németek pedig az utóbbi öt évben sohasem voltak olyan rossz helyzetben, mint ma. S lám, kormányunk mégis milyen előzékeny Lengyelország, a lengyel nép iránt. Ezzel kapcsolatban természetesen, nyomon követhetik a szovjet—lengyel viszony történetét is, összeszedhetik és ismertethetik a megfelelő történelmi anyagot. Megtalálják a pártiroda könyvtárában.

Az emberek így megtanulják, hogyan kell a nemzetközi kérdéseket marxista módon vizsgálni, s így fokozatosan tapasztalatokat gyűjthetnek mindennapi pártmunkájukhoz.

Mit is jelent a pártmunka? Szervezetileg, természetesen, felosztjuk a munkaterületeket, s ezeket pártmunkának, szakszervezeti munkának, gazdasági munkának stb. nevezzük. Mindegyik munkaterületnek megvannak a maga sajátosságai.

Mi különbözteti meg a pártmunkát minden más munkától? Én túlságosan szűknek tartom azt a felfogást, amely szerint ez csak agitációt, propagandát, szűk értelemben vett kommunista nevelést jelent. A pártmunka lényege — ha lehet mondani — az, hogy minden munkába, még a legadminisztratívabb,

* Kalinyin az Izvesztyija 1944. január 11-i számában közzétett, „A szovjet kormány jelentése a szovjet-lengyel kapcsolatokról" c. közleményre gondol.

a legmechanikusabb munkába is lehet vinni pártos felfogást és hozzáállást.

Az esztergályos például egyszerű mechanikus munkát végez. Számunkra azonban korántsem közömbös, vajon úgy végzi-e ezt a munkát, mintha valamely magánvállalatnál meghatározott bérért dolgozna, nem kapcsolva ezt össze fontosságának társadalmi szemléletével, vagy pedig esztergályosunkat, amikor valamilyen alkatrészen dolgozik, áthatja az a gondolat, hogy egyúttal nem lebecsülendő állami feladatot is teljesít. Hiszen az ország védelmén munkálkodik, mivel készítményei az arcvonalra kerülnek, ahol azokat az ellenség elleni harcban használják fel, és minél jobb minőségű a terméket, annál hatékonyabban veszi ki részét a németek elleni harcból. Így tehát nem szigeteli el magát a közös politikai feladatoktól, hanem a közös harc, a közös állami intézkedések láncszemének tekinti magát.

És ezzel kapcsolatban szeretnék elmondani még valamit. Egyik-másik kommunistáról gyakran mondják nálunk, hogy ízig-vérig pártember. Ám gondoljuk csak meg, vajon kizárólag az agitátorokra és propagandistákra alkalmazható ez a meghatározás? Hogy valaki ízig-vérig pártember legyen, nem kell okvetlenül agitátornak vagy propagandistának lennie, de szükséges valami egyéb, nevezetesen az, hogy pártos magatartást tanúsítson a politikai, társadalmi, sőt még a magánéletben is. Vegyük csak ismét az esztergályos példáját. Ha munkáját összekapcsolja az egésszel, ha beleviszi minden energiáját, erejét, hozzáértését, abban a tudatban, hogy ezzel is a szovjet országot védi, s ezért nem törődik sem az idővel, sem a nehézségekkel, sem a termelésben felmerülő akadályokkal, akkor pártosan végzi munkáját, s én azt mondanám, hogy ez az elvtárs ízig-vérig pártember, a termelőmunka pedig nála pártmunka, mert összekapcsolja az egésszel.

Hadd mondjak el egy példát a múltból. A párthoz akkor olyan emberek is csatlakoztak, akik elégedetlenek voltak, ha valamilyen egyszerű technikai munkával, mondjuk röplapok széthordásával, konspiratív lakások fenntartásával vagy hasonlókkal bízták meg őket. Mindenképpen agitátorok, propagandisták akartak lenni, vagyis politikai dicsőségre vágy-

tak, s hamar el is távolodtak a párttól, ha ilyen jelentéktelennek tűnő, szürke hétköznapi munkát kellett végezniük. Pedig a pártnak akkor éppen az ilyen munkára volt legnagyobb szüksége...

Ebből világosan kitűnik, hogy a pártosság vagy a pártmunka nem a munka nemétől függ, hanem attól, hogy milyen célt szolgál. Ha ez a munka nem a munkásosztály ügyét szolgálja, nem lehet hasznos, nem lehet pártmunka.

Hogyan is folyhatna szovjetországunkban olyan termelő munka, különösen a vállalatainkban, kolhozainkban, intézményeinkben folyó munkára gondolok, amely nem a szovjet rendszert erősíti?! Mint látják, a politikai munkában a pártosságot nem az határozza meg, hogy a szervezeti munkamegosztás során (amelyre szervezeti szempontból szükség van) ki milyen munkát kap, hanem az, hogy mennyire visz pártosságot minden társadalmi, termelési, intézménybeli munkába az illető.

Ezzel természetesen nem akarom lebecsülni a marxizmus—leninizmus tanulmányozásának szükségességét, hiszen lényegében ez ad módot rá, hogy valaki a gyakorlati életben minden ügyhöz pártszerűen álljon hozzá.

Az egyik hozzászóló elvtárs elmondotta itt, hogy a pártszervezet kis létszáma miatt nehéz helyzetben van, amikor gyára minden kommunistáját pártmunkával, társadalmi munkával kell ellátni. Itt alighanem valami félreértés van.

Hallottunk itt olyan esetről is, hogy valamelyik feltaláló mérnök, akit felvettek a pártba, felkereste a pártirodát, és társadalmi munkát kért, mire egy propagandakör vezetésével bízták meg. Ugyanakkor egy másik magas képzettségű mérnök is felkereste a pártirodát, de nem volt már szabad kör. s így nem tudták, milyen társadalmi feladattal bízhatnák meg.

Én mást tennék, azt mondanám neki: „Szervezd meg a feltalálók körét, és légy a vezetője. Lehet, hogy nem fogtok semmit sem feltalálni, de az is megtörténhet, hogy valamit kieszeltek." Lehet, hogy önök közül egyesek ezt nem tekintik pártfeladatnak, de szerintem ez igenis pártmunka. Ha ugyanis valaki igazi feltaláló, találmánya teljesen leköti, minden gondolata körülötte forog. Miért vonnám hát el ettől? Kapjon megfelelő munkát, szervezzen olyan kört, amelyben feltalá-

lással foglalkoznak. S én ezt is pártfeladatnak fognám fel. A másik mérnök, ha jó agitátornak bizonyul, folytasson agitációs és propagandamunkát, ha pedig erre nincs hajlama, olyan munkát kell neki keresni, ahol a legtöbb hasznot hajthat.

Ne aggódjanak hát, hogy nincs elegendő pártmunka, hanem adjanak alkalmat a kezdeményezésre, törjék egy kicsit a fejüket, s meglátják, hogy még kevés is az ember minden munka elvégzéséhez.

Szó volt itt a kommunista nevelésről is, arról, hogy miképpen neveljük pártosságra az új párttagokat. Ez önöktől is függ, attól, hogy milyen irányt adnak ennek a munkának.

Az egyik elvtárs elmondotta itt, hogy taggyűlésükön megrótták a fiatal kommunistákat, amiért nem fizetik rendszeresen a tagsági díjat. Ez látszólag egészen gyakorlati kérdés. Persze meg is lehet szidni az embereket, meg lehet nekik mondani, hogy fegyelmezetlenek, rossz kommunisták stb. Ám lehet ezt a kérdést elvi síkon is felvetni, így érvelve: „Magatok is nagyon jól tudjátok, hogy ha egy vagy két hónapi tagdíjjal elmaradtok, ennek a párt szempontjából nincs lényegesebb jelentősége, a pártkassza ezt nem sínyli meg. Pártunk ma már nem szegény párt. Nem is azért beszélgetünk veletek erről, mert tagdíjfizetési késedelmetek miatt nem tudtuk idejében elküldeni az elszámolást. Nem ez itt a lényeg. Arról van szó, hogy ha nem fizetitek be idejében a tagdíjat, akkor nem törődtök a párttal, félvállról veszítek a pártot. Aki ilyen hanyagul viszonyul pártkötelezettségeihez, pláne az olyan egyszerű, tisztán szervezeti pártkötelezettségekhez, mint a tagdíjfizetés, annak nem igazán szívügye a párt. Aki szívén viseli a pártot, annak a tagdíjfizetés szinte öröm, hiszen így anyagi kapcsolatba kerül a párttal, érintkezik vele."

Amint látják az elvtársak, azonos a felfogásunk ebben a kérdésben, egyformán gondolkodunk, csak arra szeretném felhívni a figyelmüket, hogyan lehet ilyen egyszerű ügyet politikának tekinteni. Ha politikusan nyúlunk minden kérdéshez, politikát vihetünk olyan egyszerű kérdésbe is, mint a tagdíjfizetés.

Ha így vetik fel a kérdést, a taggyűlésen nyilván hozzászólók is akadnak mindjárt, akik különféle példákat hoznak fel, eset-

leg akadnak olyan ellenvélemények is, hogy ez nem olyan fontos, hogy van ember, aki szívesen meg is hal a pártért, de elfelejti befizetni a tagdíjat stb. Így nyomban elvi vita kerekedik.

Láthatjuk tehát, hogy ha egy kérdést szigorúan gyakorlati síkra terelünk, ha csak a tények nyelvén szólunk róla, kevesebbre megyünk vele, mintha ugyanezt a kérdést általánosítjuk, politikailag értékeljük — ennek már nevelő hatása van.

Azt tapasztalom, hogy önök a fiatal kommunistákkal végzett pártmunkát, azok nevelését kizárólag a tanulással kapcsolják össze. A tanulás, persze, fontos dolog. Nem vagyok ellene. Tanulni kell. A nevelés és az oktatás azonban a szó szoros értelmében véve nem egy és ugyanaz.

Előfordulhat, hogy valaki kívülről tudja a párt programját és szervezeti szabályzatát, pontosan betart minden formalitást és mégsem kommunista. Szenvtelen ember az ilyen, nem kommunista. Nyilván hallották már önök is, hogy egyik-másik emberről azt mondják: szenvtelen *(közbeszólás:* „Korlátolt!"). Nem, ennek már más az értelme, ez már rosszaló kifejezés, a szenvtelen ember viszont éppen csak túlságosan merev, gondolkodásából hiányzik a rugalmasság, nincsenek benne emóciók, nem érti a tréfát és az iróniát. Az ilyen emberre igazán csak azt lehet mondani, hogy szenvtelen.

Nevelni sokkal nehezebb, mint tanítani, oktatni, hiszen a nevelő nemcsak bizonyos ismeretek átadásával hat az emberekre, hanem főleg a hétköznapi jelenségekhez tanúsított viszonyával.

Bodrova elvtársnő itt elbeszélte nekünk egy munkásnő nehéz sorsát, akit aztán közösen felkaroltak, és ezzel helyre állították lelki egyensúlyát. Meg kell mondanom, hogy ez nemcsak önmagában véve derék pártos tett. Ez nem csupán azért becsülendő, mert segítettek egy nehéz körülmények által letört emberen. Ez kommunista nevelés is, konkrét nevelés. Éppen ilyen példákra kell építeniük a kommunisták nevelését.

A hibákat is felhasználhatjuk a nevelésben, ha azokat elvi síkon megvitatjuk. Tegyük fel, hogy valaki rosszul dolgozik. Ilyenkor ki kell mutatni, hogy ez a rossz munka a többiekre is hatással van. Az efféle konkrét tényeket, az életből vett

problémákat éppúgy felhasználhatjuk az emberek nevelésében, mint az általános politikai kérdéseket.

Vegyünk egy példát. Tegyük fel, valamely pártszervezetnek a titkára vagyok. Sok ember keres fel, köztük olyanok is, akik szeretnek másokra árulkodni, elmondva, hogy ez meg ez roszszul dolgozik, az pedig hibát követett el. S közben maguk is követnek el ilyen hibákat. Akadnak ilyen emberek. Az ilyeneket le kell leplezni — ez nevelőmunka lesz.

Meg kell vallanom, hogy a nevelés a legnehezebb munkák közé tartozik, mert a nevelő egyéni magatartásával is összefügg. Ha például valaki az ivás ellen agitál, közben maga is iszik, ebből semmi jó sem származik. Ha valaki fegyelemre inti az embereket, de maga minduntalan megszegi a fegyelmet, intelmeinek nemigen lesz hatása.

A nevelés a legnehezebb pedagógiai munkák közé tartozik. Az embereket bizonyos politikai alapismeretekre oktatni, megismertetni velük a párt programját, szervezeti szabályzatát — ez már más, ez bizonyos ismereteknek az átadása. Persze, nem lehet éles határvonalat húzni az oktatás és a nevelés közé, hiszen oktatással is neveljük az embereket. Sohasem szabad azonban szem elől tévesztenünk, hogy a párttagok nevelésével napról napra, észrevétlenül kell foglalkoznunk, hogy a nevelés olykor apróságokra, olykor pedig komoly, nagy ügyekre és kérdésekre épül.

Beszéltünk már itt az újságolvasásról. Ha csak pusztán felolvasásról van szó, s ezt nem követi vita, nem sokra megyünk vele. Itt úgy adódhat, hogy az egyik már el tudta olvasni az újságot, s ezért nem figyel a felolvasásra, a másik ugyan nem olvasta még el, de a felolvasás egymaga nem sokat nyújt neki. Ha viszont az előadó elemzi vagy általánosítja az olvasottakat, ez már, természetesen, mindenki számára érdekes lesz. Vitatkozzanak hát az emberekkel. Miért is ne vitatkoznának? Önök túlságosan gyakorlatias emberek. Félnek, hogy valami hibát követnek el. És ha hibát is követnek el! A hibákért nálunk nem büntetnek, hanem megdorgálják az embert, esetleg az újságban is írnak róla — ennyi az egész. Azokat büntetik, akik védik hibáikat, kitartanak mellettük, eltérnek a párt irányvonalától. Ha valaki a mi emberünk, odaadó híve a szov-

jethatalomnak, pártjának, s ha magyarázataiban valahol nem egészen pontos fogalmazásokat alkalmazott, erre persze felhívják a figyelmét, és kész.

Önök azt hiszik, hogy a pártos szellemet csak a párt szervezeti szabályzata és programja alapján lehet terjeszteni? Aki belép a pártba, annak természetesen ismernie kell szervezeti szabályzatát. Az határozza meg a kommunisták magatartását, az adja meg viselkedésükhöz az irányelveket. Node, ha a kommunistákkal folytatott beszélgetések csak erre szorítkoznának, nem sokra mennénk velük. Itt nincs helye semmiféle formális hozzáállásnak.

Az oktatásban is értenünk kell hozzá, hogy különböző emberekkel különböző módon foglalkozzunk. Tegyük fel: valaki már a hatvanadik évét tapossa, önök pedig a párt programjának és szervezeti szabályzatának pontos ismeretét követelik meg tőle. Az illető kiváló termelő, becsületes munkás, odaadó híve a szovjethatalomnak és derék kommunista. Világos, hogy az ilyen párttaghoz ebben a kérdésben elnézőbbeknek kell lennünk.

Lám, köröket szervezünk, tanulmányozzuk a marxizmust, az orosz történelemmel pedig egyáltalán nem foglalkozunk, ez valahogy nem számít pártfeladatnak. Márpedig ez igen-igen helytelen. Az orosz történelem tanulmányozása érdekes, lebilincselő, s ha marxista adja elő és a múlt minden történelmi eseményét marxista szemszögből értékeli, az emberek szívesen járnak majd el a körbe és sokat tanulnak. Ez pártmunka lesz.

A képzettebbek a filozófia történetének tanulmányozásával is foglalkozhatnának. Általában mindazok, akik valamilyen téma, mondjuk a szépirodalom, a világtörténelem bizonyos szakasza iránt érdeklődnek, vagy akiket valamilyen társadalmi vagy akár műszaki probléma foglalkoztat, kört alakíthatnak e téma tanulmányozására. Ezeknek a köröknek a pártossága pedig az egyes kérdéseknek marxista—leninista módszerrel történő tanulmányozásában rejlenék. Az ilyen körökben kedvükre filozofálgathatnak az emberek.

Miféle kommunista az, aki nem szeret egy kicsit filozofálni? Mi messzire előre nézünk, távoli perspektivákat próbálunk fel-

tárni. Ám úgy látom, hogy önök sajnos már túlságosan is gyakorlati emberekké váltak, örökké csak az orruk elé néznek, nehogy valahol megbotoljanak.

A marxizmus az egyetlen helyes módszer nemcsak a társadalmi, hanem a természeti jelenségek megismerésében is. Éppen ezért a világmindenség jelenségeinek megismerésére irányuló mindenféle munka, ha azt a marxizmus—leninizmus álláspontjára támaszkodva végzik, a bolsevik pártosságot erősíti. Az ilyen munkának nincsenek határai. Csak az a fontos, hogy az emberek szélesebb látókörrel tekintsenek a világra, értelmet vigyenek gyakorlati munkájukba, általánosítsák eredményeiket.

Partyijnoje sztroityelsztvo 1. sz. 1944. január.

A SZUVOROV NEVÉT VISELŐ KATONAISKOLÁKBAN FOLYÓ NEVELÉSRŐL

A SZUVOROV NEVÉT VISELŐ KATONAISKOLÁK PARANCSNOKAI, POLITIKAI HELYETTESEI TISZTELETÉRE A KREMLBEN RENDEZETT FOGADÁSON MONDOTT BESZÉDBŐL

1944. május 10

Önök most rendkívül bonyolult probléma előtt állnak: hogyan neveljék a Szuvorov-iskolásokat?

Más országok tapasztalatai itt nem sokat segítenek. A német rendszer teljesen elfogadhatatlan számunkra. A német katonaiskola túlságosan sokat ad a formálisra, erősen kasztjellegű. Ebben a melegágyban a lélektelen katonatiszteket tenyésztik. A növedékekbe azt a tudatot oltják, hogy a katona minden, a civil meg senki. Az egész nevelés formális fegyelmen alapszik. Olvastam valamikor egy német tábornoknak az életrajzát. Az illető a hadapródiskola 1. vagy 2. osztályában elvételt valamilyen rangmegjelölést, s a tanár ezért 100-szor vagy 200-szor leíratta vele ezt a rangot. A fiú kétszeresen teljesítette a feladatot, s ezzel a tanár nagyon meg volt elégedve. Ime egy kis epizód a német katonai „nevelés" rendszeréből.

Az angol iskolákban más a nevelési módszer. Ott a sportra, a testnevelésre, az ügyesség kifejlesztésére fordítanak nagyobb figyelmet. Ez jó ugyan, de nekünk másképpen kell nevelnünk. Hogyan? Aki erre azt mondja, hogy a fiúkból katonákat akarunk faragni, ezzel még nem mondott semmit.

Mi a követelmény nálunk a katonával szemben? Meg kell értetni vele az egyenruha, a zászló becsületét, azt, hogy ha az ember tiszti egyenruhát visel, nem követhet el becstelenséget. Csakhogy mindezt nehéz formába önteni.

Éppen ezért azt hiszem, feladatul kell kitűzni és el kell érni, hogy az önök növendékei — a Szuvorov-iskolások — mindenekelőtt igazi képviselői legyenek szocialista társadalmunknak, hű fiai legyenek népünknek. Az a feladatunk, hogy szovjet

állampolgárokat neveljünk, életerős, minden ízükben szovjet embereket, akik öntudatosan harcolnak a szovjet életért.

Nem türhetjük, hogy tisztjeink formaimádatba süllyedve elveszítsék általános emberi érzésüket, s a hazát csak agresszív értelemben fogják fel, ahogy azt a német katonáknál tapasztaljuk. Azt akarjuk talán, hogy a mi katonáink is el legyenek szigetelve az egész lakosságtól, mint Németországban? Nem. Mi elsősorban arra törekszünk, hogy tisztjeink tetterős szovjet állampolgárok legyenek. Sőt azt szeretnénk, ha az önök növendékei minden területen, nemcsak a katonaságnál, ahol majd dolgozniuk kell, megmutatnák tudásukat, fegyelmezettségüket. Látják, milyen bonyolult mindez.

A németek most azt kiabálják, hogy azért győzünk, mert számbeli fölényben vagyunk. Ez csak amolyan szédelgés, hogy mi a nyers fizikai erőnek köszönhetjük győzelmeinket. Valójában koránt sincs így. Arról van szó, hogy a vöröskatona egészen más ember. A háború elején a németek kihasználták a támadás meglepő voltát, és sikert értek el. Napról napra nőtt azonban csapataink ellenállása, s egyre világosabban mutatkozott meg katonáink, s éppúgy parancsnoki, tiszti állományunk fölénye, amely jóval fölötte áll a németnek. Ma már vitathatatlan, hogy hadművészettel kerekedtünk felül. A szovjet ember győz itt, a szovjet szocialista nevelés, a szovjet rendszer, amely embereinket megtanította önbecsülésre.

Azt hiszem, feladatunk nem szorítkozik egyszerűen csak szovjet állampolgárok nevelésére. Önöknek ugyanis az új szovjet katonát is ki kell formálniuk. A feladat tehát meg van fogalmazva szavakban, már csak tartalommal kell megtölteni.

Milyennek kell lennie ennek a katonának? Természetesen makulátlanul becsületes embernek, bátornak kell lennie, aki ebben a tekintetben példát mutat vöröskatonáinak; mint katonának fizikailag szívósnak, erősnek kell lennie, amit a kitűnő testnevelésnek, az alapos edzésnek köszönhet.

Az egyik nehézségük a sok árva. (*Közbekiáltás:* Nálunk a növendékek 85 százaléka a háborúban elesettek gyermeke.) Lehetőleg el kellene kerülni azt, hogy elhagyatottnak érezzék magukat. Ebbe tanácsot adni nagyon nehéz, de szerintem valamit tenni kellene, hogy ne érezzenek — nem mondom, hogy

lelketlenséget, ilyesmire nem is gondolok, hanem — bürokratizmust a katonai hatóságok részéről; egy s más megmaradt ebből, volt alkalmam találkozni vele. Önöknek törődniük kell azzal, hogy a gyermekek atyai gondoskodásban részesüljenek. Hiszen vannak itt nyolcéves gyerekek, esetleg összeverekszenek, még el is sírják magukat. Ha verekszenek, az szerintem nem rossz, hiszen emberek, nem bábok. S önöknek beléjük kell oltaniuk azt, hogy ha már az utcán valahogy összeakaszkodnak valakivel, akkor a legnagyobb szégyen az, ha egy Szuvorov-iskolás húzza a rövidebbet.

Az okos nevelés legelső feltétele a nevelő tapintata és a növendékek megnyerésére való képessége. Semmi sincs olyan taszító hatással a fiatal lélekre, mint a ridegség. Tapintatos bánásmódra van szükség. Tudják, vannak nagyon szigorú pedagógusok, akiket a diákok mégis szeretnek, és vannak jóságos pedagógusok, akik sehogy sem tudnak megbirkózni feladatukkal. Mi a magyarázata ennek? Egyszerűen az, hogy az egyik alaposan érti a dolgát, szereti a gyerekeket, tökéletesíti mesterségét, tud egyénileg foglalkozni a gyerekekkel, a másiknak meg nincsen pedagógiai tehetsége, képtelen zöldágra vergődni a gyerekekkel. Önök a pedagógiában még újoncok, és sokat kell dolgozniuk, hogy elsajátítsák a nevelés művészetét.

Önöknek politikailag kell nevelniük Szuvorov-iskolásokat. Ez nehéz munka. Nem tudom, milyen követelményeket támaszt a tanterv, de én sok konkrét példát használnék fel az életből. Sztálingrádban, például, végigjárnám a gyerekekkel a történelmi nevezetességű helyeket, s így nem elvontan, hanem gyakorlatilag oltanám beléjük a hazaszeretetet, a haza tájai, életfeltételei stb. iránti szeretetet. A gyermekek elvont formában semmit nem értenek meg. Ha önök azt mondják nekik, hogy szeretni kell a hazát, ez számukra csak üres szólam lesz, önöknek tehát meg kell szerettetniük velük azt, ami körülöttük van. A tanítást általában gyakorlati síkra kell vinni.

A gyerekek gyakorlatiasan gondolkodnak. Nevelkedik nálam két fiúcska; az árvaházból vettem őket magamhoz. Az egyik hétéves, a másik hat, s mindketten katonák akarnak lenni. Az idősebbik egyszer elkérte kitüntetésemet és vállpántomat.

Azt mondtam neki: „Tanulj, s akkor lesz vállpántod. Egyelőre még gyengén olvasol." Most rendkívül buzgón tanul, reméli, hogy kitüntetést kap. Játszani is katonásdit játszanak a gyerekek. Hallottam, hogy az egyik családban egy kisfiút még a háború előtt Fritznek hívtak, s ezért most sok zaklatásban volt része. A többi gyerek csúfolta. Amikor háborúsdit játszottak, persze senkisem akart német lenni, de hát ott volt az „igazi Fritz", így mindenki őt püfölte. A szülők kénytelenek voltak a gyereket egy másik iskolába tenni, és más nevet adni neki.

A Szuvorov-iskolásokat önöknek konkrétan kell a hazaszeretetre tanítaniuk, beléjük nevelve az őket körülvevő élet iránti szeretetet. Találja meg ennek útját-módját minden nevelő önmagától. Annyi azonban bizonyos, hogy a nevelésnek konkrétnak, nem pedig absztraktnak kell lennie; ebben egyetért minden jó pedagógus. A haza, a nép iránti szeretetre nem szavakkal kell nevelni, minthogy az olyan fogalmak, mint a haza, a nép, a szocialista rendszer, a gyerekek számára túlságosan bonyolultak; ezeket a fogalmakat közelebb kell vinni a gyermekekhez, érthetővé kell tenni számukra. Az általánosítás képessége a korral jön meg. Oltsák bele növendékeikbe a barátság, a bajtársiasság érzését, neveljék őket arra, hogy ne hagyják cserben társaikat, hogy ne szedjék rá egymást. Itt is áll a szabály: a ravaszkodás az ellenséggel szemben megengedett, de a bajtárssal szemben nem, a bajtársat elgáncsolni szégyen.

A katonaiskolában végzett egész politikai munkájuk lényegében nevelőmunka. Figyelembe kell venniük az életkort Növendékeik közül soknak nincsen apja, anyja. Meg kell magyarázni nekik, hogy az ellenség ragadta el szüleiket. Őszintén megvallom, ez nem könnyű dolog, s az önök helyzete igen nehéz és felelősségteljes. Mégis, ha önök kellőképpen foglalkoznak ezzel, ha ezt teljes komolyságában fogják fel, ha megfelelő módon tudnak közeledni növendékeikhez, nagyon nagy szolgálatot tesznek az államnak. S ez önöknek is kitűnő iskola lesz. A gyermekek politikai nevelésében mindent jól meg kell fontolni: hogyan foglalkozzunk a gyerekekkel, nehogy az legyen az érzése, hogy fölötte áll valaki, akitől reszketnie kell,

hanem nevelőjében az embert lássa és tisztelje. Ugyanakkor a nevelőnek kell olyan tekintéllyel rendelkeznie, hogy még a gyermek is megérezze ezt, hogy ez rá is hasson. A gyermek általában érzékeny teremtés, minden hamisságot nyomban megérez. Így hát nehéz dolguk lesz. Úttörő munkát kell végezniük a gyermekkor és a serdülőkor között levő gyermekek katonai nevelésében; gondolják csak meg, mi lesz, ha kiderül, hogy kakukkfióka nő fel a szárnyaik alatt.

Mindamellett nehéz bármilyen nevelési receptet adni. Ilyesmit a parancsnokságtól se várjanak. Utasításokat, persze, fognak kapni, de azok csak általánosságokat tartalmaznak, s itt az önök kezdeményezésére van szükség. A gyermekek különbözőek, s nem is törekszünk arra, hogy valamennyit egyformává gyúrjuk. Ellenkezőleg, bár az ellenség azzal vádol bennünket, hogy az embereket mind középszerűvé tesszük, valójában csakis a szocializmus nyújt igazán lehetőséget az egyéni tehetség teljes kibontakoztatására. Önöknek természetesen az összes gyermekekben ki kell fejleszteniük a katonai tulajdonságokat, mint például a bátorságot, a haza, a szocialista rend iránti odaadást. Csakhogy ezek olyan egyetemes követelmények, mint a hívő embereknél a hiszekegy. Ezt lehet formálisan is elsajátítani, de ez a forma végül is feltárja a tartalmat. Teszem például, ma eléneklik a himnuszt, holnap is eléneklik, s ez így megy mindennap; s a himnusz így fokozatosan, mint mondani szokás, a vérükké válik, s az embereket egyre inkább áthatja annak tartalma.

A katonai hagyományokat is konkrét példák, mondjuk, a háborúk története alapján kell ápolni. Teszem például, önök a gyermekekben fel akarják ébreszteni a hősiesség iránti tiszteletet. Ha pusztán a hősiességről mint olyanról beszélnek, ezt a gyermekek nem fogják fel. De ha elmondanak egy történelmi epizódot, elmondják, hogy az orosz katonák itt és itt hősiességről, bátorságról tettek tanúságot, önfeláldozóan védték a hazát, s aztán megmagyarázzák, miért is verekedtek így, akkor már konkrét a gondolat, s a gyermekek meg fogják érteni.

Általában törekedjenek az előadások hatásosságára. A film és a színház éppen rendkívül hatékony volta miatt foglal el ma agitációnkban és propagandákban olyan fontos helyet.

A gyermekekkel való foglalkozásra, éppúgy, mint a politikai beszélgetésekre is, nagyon alaposan fel kell készülni. Vegyük például a kölcsönjegyzés érdekében folytatott agitációt. Ha erről a kérdésről kellene beszélnem, először is Minyin példáját idézném, elmondanám történetét, hogyan hívta fel ez a nyizsnyij-novgorodi kereskedő honfitársait a haza megmentése érdekében arra, hogy rejtsék el asszonyaikat és gyermekeiket, és gyűjtsenek pénzt az ellenség elleni harchoz. Persze ezt minél szebben, minél színesebben kell elmondani. Egy a célunk, s ezt nagyon jól ismerjük. De most azon törjük a fejünket, hogyan tehetnék a gyermekek számára nehéz fogalmakat érthetővé. Önök talán sok munkát lesznek kénytelenek fordítani erre, de ez nemes feladat. Politikai nevelőnek lenni igen megtisztelő foglalkozás, s a politikai nevelésre nem szabad sajnálni az időt, mert az százszorosan megtérül.

Talán egyikük-másikuk úgy érzi majd, hogy az idő múlik, az emberek ma harcolnak, kitüntetéseket kapnak, mi pedig itt holmi nevelési kérdésekkel bíbelődünk. Pedig ez nem így van. Az önök munkája sokszorosan megtérül, mert rendkívül nagy szükségünk van hozzáértő emberekre, s ez a szükséglet évről évre növekszik. Egyre nagyobbak a követelmények az emberekkel szemben kulturális tekintetben is, ismeretek dolgában is. Újból hangsúlyozom: önöknek is sokat kell meg tanulniuk, jócskán gyarapítaniuk kell ismereteiket. Felülről csak a legáltalánosabb útmutatásokat kapják, a konkrét megvalósítás önökre vár. Rendkívül kívánatos, hogy kerüljenek minden sablont, ehhez szüntelenül gazdagítaniuk kell nyelvezetüket. Ha az egyik beszélgetésükben már használtak bizonyos szavakat, igyekezzenek legközelebb másokkal helyettesíteni őket.

Jó volna, ha a Szuvorov-iskola növendékei az általános tantárgyakban legalább olyan előmenetelt érnének el, mint a tízosztályos iskolák tanulói. Szerintem az általános tantárgyakkal legalább úgy kell foglalkozniuk önöknek is, mint a nem katonai iskolákban. A próbát a növendékeknek akkor kell majd kiállniuk, amikor felvételi vizsgát tesznek, hogy főiskolára kerüljenek. Arra a kevés növendékre (úgy gondolom, csak elvétve lesznek majd ilyenek), akik polgári főiskolára

mernek, természetesen külön gondot kell fordítaniuk, mert éppen itt ütközik majd ki, hol képezik jobban az ifjúságot: a katonai vagy a polgári iskolákban.

Igen fontos, hogy növendékeiket idegen nyelvekre tanítsák. Régebben a középiskola ezen a téren keveset nyújtott, s a középiskolát végzettek vajmi kevéssé bírták az idegen nyelveket. Idegen nyelveket csak azok tudtak, akik mellett nevelőnő volt. A vagyonosabb szülők francia, angol nevelőnőket tartottak gyermekeik mellett. A katonaiskolákban jobb volt a nyelvoktatás. Remélem, önöknél is példás nyelvtanítás folyik majd.

Hadd szóljak néhány szót a munkára való nevelésről is. A munkának óriási jelentősége van a gyermeknevelésben. Munka nélkül nem lehet tetterős embereket nevelni. Elsősorban azt javasolnám, hogy fejlesszék kisegítő gazdaságukat. Ebből az a haszon is származik, hogy a gyermekeket megtanítják a mezőgazdasági munkára. Nemrég olvastam Ragyiscsevet, s ő azt ajánlja, hogy a nemesek gyermekeiket tanítsák valamilyen iparra, hogy a forradalom után hasznos tagjai lehessenek az új társadalomnak. Ragyiscsev ezt csaknem 200 évvel ezelőtt írta, de nevelőink ma is tanulhatnak egyet-mást tőle.

A mezőgazdasági munka bizonyos fokig kiegészítheti a sportot. Ez katonapolitikai szempontból is hasznos. Gondoljuk csak el, hogy valamelyik egységünk eljut például Romániába, s a mi tisztünk megtudja mutatni a román parasztnak, hogyan kell dolgozni, mondjuk kaszálni, vagy bármilyen más munkát elvégezni. Milyen hatása lesz ennek? Hiszen nyomban elterjedne a járásban a hír, hogy a Vörös Hadsereg munkáshadsereg, hogy a szovjet tiszt nem olyan, mint a román nemesi ficsúr. Éppen ezért nézzék politikai, nevelési szemszögből is a mezőgazdasági munkát. Növendékeikből nemcsak katonai szakembereket fognak nevelni (ez magától értetődik), hanem politikus embereket is. A mi haderőnk népi hadsereg. Nem véletlen, hogy a nép annyira szereti. A szovjethatalom húszonhat éves fennállása alatt hadseregünk kivívta a nép szeretetét. Éppen ezért tisztjeinket úgy kell nevelnünk, hogy ne ficsúrok legyenek, hanem mindenhez értsenek, többek között a mezőgazdasági munkához is.

Gyárakba is el kell vinniük növendékeiket, tanulmányi kirándulásokat kell szervezniük, hogy megismerkedjenek a munkások munkájával. S ezt éppen önöknek, a gyerekek politikai vezetőinek kell megszervezniük. A pedagógusok vezetésével rendezett tanulmányi kirándulások más jellegűek, önök viszont másra terelik a növendékek figyelmét, a társadalmi mozzanatokra.

Most pedig engedjék meg, hogy sok sikert kívánjak önöknek megtisztelő munkájukhoz.

M. I. Kalinyin: A Szuvorov nevét viselő katonaiskolákban folyó nevelésről. A Szovjetunió Fegyveres Erői Minisztériumának Katonai Kiadója, 1947.

NÉHÁNY MEGJEGYZÉS A KOMSZOMOLISTA KATONÁK NEVELÉSÉHEZ

BESZÉD A VÖRÖS HADSEREG KOMSZOMOLISTA FUNKCIONÁRIUSAINAK TISZTELETÉRE RENDEZETT FOGADÁSON

1944. május 15

Elvtársak, az ifjúság hadseregbeli neveléséről szeretnék néhány szót szólni.

Mindenki előtt világos, hogy a Komszomol fő feladata mindenütt, így a hadseregben is, az ifjúság nevelése. Márpedig a nevelés, különösen a katonáké, bonyolult és kényes feladat. Ebben a munkában nem lehet teljesen holmi állandó szervezeti formákra támaszkodni vagy az élet minden helyzetében alkalmazható új munkaformákat kieszelni, abban a hiszemben, hogy a nevelés akkor már magától megy. Valamely kész formával, bármilyen jó is az, nem oldható meg a nevelés minden problémája.

Vegyük például a komszomolista tisztnek a komszomolista vöröskatonák tömegére gyakorolt állandó befolyását. Lehet itt valami olyan kötelező formát kiagyalni, amelyet a Komszomol Központi Bizottsága törvényerőre emelne? Véleményem szerint, nem lehet. Az életkörülmények, az egységben kialakuló viszonyok bizonyos formákat öltenek, megszilárdulnak és a nevelést szolgálják.

Komszomolista vöröskatonáink tanult emberek, zömükben legalább a hétosztályos iskolát végezték. Mindamellett fiatal, heves emberek. A tiszteknek az a feladatuk, hogy fegyelemre szoktassák őket. Egyúttal azonban különbséget kell tenni a szolgálati és a szolgálaton kívüli kapcsolat között. Amikor a katona háborús helyzetben szolgálatban van, gondolkodás nélkül teljesítenie kell a parancsokat. Harc közben az okoskodás biztos pusztulást jelent, hiszen az ellenség nem vár, amíg fontolgatunk. Ellenben ütközet után, mondjuk Komszomol-gyűlé-

sen a katonák nyiltan feltárhatják a maguk és elvtársaik hibáit.

A komszomolisták körében a komszomolista tiszt tekintélye nemcsak rendfokozatától függ. Itt másfajta tekintélyről van szó. Fontos, hogy a komszomolista tisztet necsak mint hadnagyot vagy századost becsüljék, nemcsak mint a dolgához értő, okos embert, hanem mint politikai vezetőt is. Más szavakkal, ki kell vívnia magának a tekintélyt, mégpedig elsősorban tudásával, tapasztalatával.

A komszomolista tiszt viselkedése már önmagában véve is nevelő példamutatás, hiszen a fiatal katona nevelését elsősorban az emberek között, adott esetben háborús helyzetben kialakuló viszonyok, de különösen a tisztikar és a vöröskatonák közötti viszony szolgálja.

A mi hadseregünkben nincs meg az, hogy a tisztikar csak parancsol, a katonák pedig csak engedelmeskednek. Ha harc közben elesik a raj- vagy szakaszparancsnok, közkatonák veszik át a parancsnokságot, tanúbizonyságát adva önálló kezdeményezésüknek. A németeknél legfeljebb elvétve fordulnak elő ilyen esetek, nálunk viszont igen gyakoriak. Nálunk a tisztek és a vöröskatonák egyformán gondolkodnak, azonos szellemben nevelkedtek, azonos származásúak. A tízosztályos iskolát végzett komszomolista vöröskatona és a fiatal komszomolista tiszt nemcsak szellemében, gondolkodásában áll közel egymáshoz, hanem műveltség tekintetében is.

Mi megköveteljük a szigorú fegyelmet. S ez érthető is, hiszen egy hadsereg csak addig hadsereg, amíg fegyelmezett és sorai összeforrottak. Éppen ezért mindig nyomatékosan hangsúlyoznunk kell a fegyelem fontosságát. Ugyanakkor a politikai tisztek, különösen harci helyzetben, nagy figyelmet fordítanak a nevelésre, hiszen enélkül nincs öntudatos fegyelem, márpedig hadseregünket éppen ez jellemzi. Arra tanítják a vöröskatonákat, hogy legyenek bátrak, becsületesek, ne csapják be elvtársaikat, mert az ellenséggel szemben megengedhető, sőt szükséges ravaszkodás megengedhetetlen a fegyvertársakkal szemben.

Itt csakugyan nagy jelentősége van a tiszt egyéni tekintélyének. Nézzenek fel rá a katonák. Ha olyan tiszt, akiről

tudják, hogy bátor ember, jó szervező, katonailag képzett, még ha gyűlésen vagy beszélgetés közben valamit tévesen talál megfogalmazni, neki a vöröskatonák elnézik a hibát. Azt mondják majd, hogy itt ugyan melléfogott, de a tűzvonalban legény ám a talpán. Az ilyen tekintélyt a tiszt a harcmezőn, alegysége vezetésében, a politikai munkában szerzi meg, s ez a Komszomol-szervezet életében felmerülő minden kérdésben megnyilvánul.

Persze kívánatos, hogy a komszomolista tiszt politikailag fejlettebb és műveltebb legyen, mint a nem komszomolista tiszt. Ha katonai tudásuk egyforma is, arra mindenképpen törekednie kell, hogy a komszomolista tiszt kulturális színvonala magasabb legyen. És csakis így szerezhet nagyobb befolyást. Ismereteinek gyarapítása céljából állandóan tanulnia kell. Önök azt mondhatják erre, hogy immár három éve szakadatlanul harcolunk, s ilyen körülmények között nagyon nehéz tanulni, nehéz bővíteni az ismereteket, kiváltképpen az elméleti ismereteket. Mindez, persze, igaz, és meg is értem, hogy nehéz. De meg kell mondanom: aki nehéz időkben nem gyarapítja tudását, az máskor, amikor már kevesebb a munka, bizonyára azt mondja majd, hogy pihennie is kell, s hogy a tudás különben sem olyan nagyon fontos. *(Derültség.)*

Elismerem, hogy a helyzet nehéz. Éppen ezért fokozottabb mértékben van szükség tudásunk gyarapítására, kulturális színvonalunk emelésére. Ha nincs állandó külső nyomás, nehezebben megy a tanulás. Ezt magamról tudom: egyetlen cikket sem írtam még meg úgy, hogy ne szorítottak volna rá. Amikor megkérnek rá, majd sürgetnek, nincs mit tenni, hát megírom. *(Derültség.)* A külső nyomás segíti az embert abban, hogy meg ne rekedjen, egyhelyben ne topogjon.

Nemsokára 70 éves leszek, mégis — akár tetszik, akár nem — állandóan figyelemmel kell kísérnem az irodalmat, állandóan tanulnom kell. Ez nem megy másképpen. Pedig én önöknél valamivel tapasztaltabb, a politikában jártassabb vagyok, egyszóval könnyebben vágom ki magam nehéz helyzetekből. Önök fiatalabbak, tehát nehezebb a dolguk, s itt csak a tudás segít. Ezért állandóan tanulniuk kell. Ezt maga az élet parancsolón megköveteli.

Világos, hogy minden tisztet, minden katonát elsősorban saját katonai egységének vagy alegységének a becsülete érdekli.

Vannak nagyszerű alakulataink, amelyek igen magas színvonalon állnak. Önök azt kérdik, hogyan lehetne ezeknek a tapasztalatait más egységeknek átadni, hogy azok is olyanokká váljanak. Hadd válaszoljak egy példával. Teszem azt, valaki egy remek képet festett. A képről másolatokat készítenek, méghozzá kitűnően. De a másolatok mégis csak másolatok, sokkal kisebb az értékük. S éppúgy a nevelés sem tűri a sablont, még a jót sem. Mások tapasztalatait, persze, fel kell használni, de nem szabad a kész tapasztalatokat egyszerűen átültetni, a helyzet, az emberek, a feladatok sajátosságainak figyelembe vétele nélkül. Minden tapasztalatért meg kell szenvedni, és küzdelem árán kell megszerezni, hogy vérünkké váljon.

Tegyük fel, valamely egység partraszállási hadműveletben vett részt, s ezzel a harc komoly iskoláját járta ki. Magától értetődik, hogy az ilyen alakulat tengerészei, gyalogosai és tüzérei érzelmileg szorosan összeforrottak, kikovácsolódott köztük a bajtársi szellem. Miből adódott ez? Amikor a tengerészek ütközetbe mentek, jól tudták, hogy az egész hadsereg figyeli őket, hogy tőlük sok függ. Lépten-nyomon veszély leselkedett rájuk. Mindegyikük azon volt, hogy teljesítse a parancsot, jól végezze feladatát és ezzel megmentse önmagát és társait. A sikereket szakadatlan erőfeszítések árán érték el. Nyilvánvaló, hogy ilyen körülmények között a katonák sokkal gyorsabban válnak érettekké, mint mondjuk olyan egységnél, amely nyugodtabb arcvonalszakaszon van. Itt kisebb a feszültség, s az egyhangúság éppenséggel károsan hat az emberekre. Azt hihetné valaki, hogy az ilyen alakulatnál, minthogy több a szabad idő, könnyebb a nevelés is. A valóságban azonban sokkal nehezebb. Jóval könnyebb a nevelés ott, ahol maga az élet segít ebben. Az tűnik ki, hogy ahol az emberek hosszú ideig egyhelyben vannak, lövészárkokban vesztegelnek, a szervezési, az agitációs és propagandamunka is, a politikai munka is sokkal nehezebb. Úgy gondolom, hogy ilyen körülmények között jóval nagyobb figyelmet kell fordítani a Komszomol-szervezetek munkájára.

Ez a példa is azt mutatja, hogy nehéz olyan kész receptet adni, amely az élet minden esetére megszabja, hogyan kell a hadseregben a legjobban végezni a komszomolista nevelőmunkát.

Minek tulajdonítható, például, hogy az egyik alakulat jobb a másiknál? A jobb csapat parancsnoka nyilván jobban ért a szervezéshez. Meg kell önöknek mondanom: akármilyen nagy tudású és művelt ember is valaki, ha hűvösen vezeti az ifjúságot, ha a nevelésbe nem viszi be szívét-lelkét, az ifjúság ezt rögtön megérzi. Az ilyen parancsnokot nem fogja szeretni. Aki viszont szívvel-lélekkel végzi munkáját, és igyekszik mindent elkövetni, hogy szervezete a legjobbak közé kerüljön, s ebbe minden energiáját beleviszi, nyilván ki is vívja magának az ifjúság szeretetét. Az ilyen embert nemcsak tisztelni, hanem szeretni is fogják, s ez több a puszta tiszteletnél.

Ezért, véleményem szerint, ha valamely szervezet jó, ez nem csekély mértékben annak tudható be, hogy jó a vezetője. Ha az ember valóban arra törekszik, hogy jól szervezze meg a dolgokat, csak egy kicsit is műveltebb, és nem kifejezetten ostoba, a siker nem marad el. Maga az élet mutatja meg a siker útját. Amikor ezekről a mindennapi kapcsolatokról beszélünk, tudnunk kell, hogy íratlan szabályai a mindennapi életben alakulnak ki, ellentétben a történetileg kialakult szervezeti formákkal, amelyek írott szabályokba vannak foglalva. Önökön múlik, hogy a komszomolista tisztek és közkatonák között olyan viszony alakuljon ki, amely mindig következetesen az ifjúság nevelését és hadseregünk erejének növelését szolgálja.

Önök azt kérdezik: mit lehet tenni, amikor az alakulatnál vannak jó komszomolisták, de vannak rosszak is? Hát mit lehetne tenni? A komszomolisták nem az égből pottyannak, hanem a népből jönnek. A népben vannak jó, nagyon jó emberek, s vannak rosszak: gyávák, tunyák, képmutatók. Népünk csak 26 éve került ki a kapitalista rendszerből, s a múlt nyomai még nem tűntek el. Furcsa is volna, ha a népből kikerülő hadsereg csupa szentből állna. *(Derültség.)* Ez lehetetlen is. Így hát a Komszomol-szervezetben is vannak jó és rossz tagok. Hiszen ha mindenki becsületes, bátor, fegyelmezett, művelt,

szakképzett ember volna, az elvtársaknak már nem is maradna semmi dolguk. *(Derültség.)*

Mindamellett, azt hiszem, nem tévedek, amikor azt mondom, hogy a komszomolisták tömege zömében az ifjúság legjobbjaiból áll. Persze ebben a tömegben is van, természetesen, egy kis rétegnyi elmaradott ember. Ezeket nem szabad kiengednünk befolyásunk alól. Ez a feladatunk.

Az egyik elvtárs azt mondotta, hogy a hadsereg Komszomol-szervezetében nagyon sok derék elvtárs van, de sajnos, nem mind alkalmasak vezetőnek. Mit feleljek erre? Ha az egész nép csupa vezetőből állna, bizony nép sem volna. *(Derültség.)* Vezetők mindig korlátozott számban vannak, különben nem volnának vezetők, mert nem volna kit vezetniük. Ha egy-egy alegységben egy-két vezetőnek alkalmas ember akad, ez már nagyon jó. Ha az egyik vezető kiről a sorból, van, aki a helyére álljon. Attól tartok, hogy ha valamelyik egység csupa vezetőből állna, nem is volna harcképes, mert mindenki megsértődne, amiért vezetni akarják. *(Derültség.)* Az a fontos, hogy legyenek olyan emberek, akik igyekeznek követni a vezetőt és minél közelebb állni hozzá. Ez az az aktíva, amely minden feladatot végrehajt. S az ilyenre kell mindig támaszkodni.

Felmerült önökben az a kérdés is, hogy mi legyen azokkal a komszomolistákkal, akik nem végeznek Komszomol-munkát.

Ezt a kérdést nem szabad formálisan kezelni. Ha valakinek nincsen ugyan semmiféle külön komszomolista megbizatása, de egyéb fontos és szükséges kötelezettségek hárulnak rá, s ezek derekas teljesítésével elősegíti a győzelmet, úgy vehetjük, hogy az ilyen ember becsülettel teljesíti komszomolista kötelezettségét is. És a szervezet jól teszi, ha valakinek katonai munkáját, amely igénybeveszi minden idejét, érdemlegesnek tekinti, és nem rak rá még több funkciót. Mondjuk, valamelyik komszomolista tiszt fontos munkát végez a törzsnél. Vajon végez-e így Komszomol-munkát, avagy sem? Ha felelősségteljes beosztása van a törzsnél és el van halmozva katonai teendőivel, vajon lehet-e hibájául felróni, ha nem vállal még külön komszomolista megbizatásokat is? Néha maga a Komszomol-szervezet is látja, hogy valaki nyakig ül a munkában és mégis igyekszik valamilyen feladatot kiagyalni a számára. Ez hely-

telen. Önöknek, akik a komszomolisták politikai munkáját szervezik és irányítják, tudniuk kell, hogy az egyes komszomolisták mit dolgoznak. Amennyiben valamelyik ki sem látszik a katonai munkából — jóllehet ez a szó tág értelmében nem is tekinthető komszomolista tevékenységnek —, nem vehetik ezt úgy, mintha az illető kibújna komszomolista kötelességeinek teljesítése alól. Óriási különbség van a munkával túlterhelt és a munkát kerülő ember között.

A Komszomol-munkát sohasem tekintettük öncélnak. A fiatalok azért lépnek be a Komszomolba, hogy segítsék a pártot a nép jólétéért és boldogságáért folytatott harcában. A komszomolista értékét nem az határozza meg, hogy jól szerepel-e a gyűléseken, hogy aktivistája-e szervezetének, van-e valamilyen speciális komszomolista funkciója. Értékét elsősorban az szabja meg, hogyan végzi el a rábízott állami, katonai vagy gazdasági munkát.

Ugyanígy vagyunk az egész Komszomol sikerével is: ez az összes komszomolisták társadalmilag hasznos munkájának az eredménye. Íme, az elvtársak joggal büszkék rá, hogy a komszomolisták közül ennyi meg ennyi kitüntetett harcos, ennyi meg ennyi hős került ki. Pedig a kitüntetéseket nem annyira Komszomol-munkájukért, mint inkább harci érdemeikért kapták.

Történelmünk különböző szakaszain pártunk bizonyos meghatározott célokat tűzött maga elé. Azelőtt a párt a cárizmus megdöntésére, majd a szocialista társadalom megszervezésére, a szovjet rend erősítésére tömörítette maga köré a nép erőit. Ma pedig, minden módon a szovjetország védelmét erősíti. A párt még csak nem is tekinti feladatának, hogy tagjaiból csupa makulátlan tiszta embert alakítson. A pártot a szovjet állam önállósága és jövője védelmének világtörténelmi feladata köti le, s azért küzd, hogy a Szovjetunióval mint hatalmas erővel az egész világ számoljon. Ez napjaink feladata. Magától értetődik, hogy ebben a hatalmas harcban átalakulnak az emberek, csiszolódik a világnézetük, a jellemük. Valósággal új nemzedéket nevelünk, amely mindenek fölé helyezi a társadalom javát s az új társadalom és az egész emberiség eszményeiért folyó küzdelmet. Ezekért a célokért él a párt, s egy-

általán nem azért, hogy párt legyen a pártért. Éppígy a Komszomol sem lehet öncél.

Az egyes komszomolistákat nemcsak aszerint kell megítélni, hogy miképpen teljesítik komszomolista kötelességeiket, hanem aszerint is, hogy mennyire hasznos részesei a közös munkának. S ha már egyszer harcol, és minden erejéből, foggalkörömmel védi a szovjet államot, ha testével, vérével oltalmazza hazáját az ellenség merényleteivel szemben, vajon ezt a Szovjetunió védelmére irányuló katonai munkát nem kell-e Komszomol-munkának tekintenünk? Világos, hogy katonai munkája egyben Komszomol-tevékenység is, hogy ez a legfontosabb, legalapvetőbb munka, amellyel az ember megmutatja hazafiságát, hősiességét és tudását.

Egyes alakulataink ma már a Szovjetunió határain túl, külföldön, román területen harcolnak. Egy másik világ tárul fel ott előttük. A Vörös Hadsereg kialakította a helyes viszonyt a helyi lakossággal. A románok belső ügyeibe azonban nem szabad beavatkoznunk. Meg kell mondanom: a román lakosság körében sok hazugság terjedt el a Szovjetunióról. A románok egyrésze menekül előlünk, félnek, hogy jönnek azok a szörnyű bolsevikok és lenyúzzák a bőrüket. Be kell bizonyítanunk, hogy becsapták őket. Vöröskatonáink és tisztjeink ebben a tekintetben is a helyzet magaslatán állanak. A románok meg fognak győződni róla: egy művelt nép kulturált hadserege lépett a földjükre. Csak a kémkedés, a diverzió ellen kell biztosítanunk magunkat, tisztán katonai jellegű óvintézkedéseket téve.

Befejezésül szeretnék tiszta szívemből sok sikert kívánni önöknek munkájukhoz. Ezen a nyáron, minden bizonnyal, kemény harcok várnak ránk, s ezért a legfőbb feladatunk: előkészíteni az embereket ezekre a harcokra — technikailag, politikailag és lelkileg egyaránt. Egész munkájukat e feladat teljesítésének kell alárendelniük. Teljes sikert kívánok önöknek! *(Viharos taps. Felkiáltások:* „Éljen Mihail Ivanovics Kalinyin!", „Hurrá!")

M. I. Kalinyin. A kommunista nevelésről. Molodaja Gvargyija kiadas, 1947

„A VÖRÖS HADSEREG TÖRTÉNELMI JELENTŐSÉGŰ GYŐZELMEI" CÍMŰ CIKKBŐL

A szovjet rendszer fenállásának huszonhetedik éve az egyik legdicsőbb év népünk történetében. A hazánk leigázása céljából területünkre tört fasiszta német hordák súlyos vereségek egész sorát szenvedték már el. A Vörös Hadsereg kiűzte a német betolakodókat földünkről.

Hadseregeink egyik pusztító csapást a másik után mérik a hitleristákra, az előnyomulás során túljutottak államunk határain, más országok területén járnak. Támadóharcokat folytatnak Kelet-Poroszországban. A Vörös Hadsereg, nagy felszabadító küldetését teljesítve, megtisztítja a német megszállóktól Lengyelországot, Jugoszláviát, Csehszlovákiát, Norvégia észak-keleti területeit is.

A Vörös Hadsereg győzelmeinek eredményeképpen a fasiszta Németország egykori csatlósai — Románia, Bulgária, Finnország — nemcsak hogy kiszakadtak a hitlerista tömbből, hanem a németek ellen is fordították fegyverüket. Valószínű, hogy Németország hamarosan elveszti Magyarországot is, amelynek területén a szovjet csapatok most folytatnak sikeres támadást.

Ezek az eredmények, természetesen, nem az égből hullottak. Csak egy nagy hadsereg, egy nagy nép vívhatja ki azokat. Ezeknek a győzelmeknek az alapja az egész szovjet nép önfeláldozása és hősiessége, a Vörös Hadsereg bátorsága és hadművészete. S hazánk minden állampolgára, a Vörös Hadsereg minden katonája csak büszke lehet népére, a győztes népre...

Az 1. Ukrán Front csapatainak 1943. december 24-e és 1944. január 13-a között végrehajtott támadásai során a németek csak halottakban mintegy 100 000 katonát és tisztet vesztet-

tek, nem beszélve a töméntelen haditechnikai eszközről. Februárban a 2. és az 1. Ukrán Front szétzúzta a németek nagy csoportosításait Korszun-Sevcsenkovszkojénál; márciusban a 2. Ukrán Front csapatai pedig szétverték Holidt vezérezredes 6. német hadseregét.

Valamivel előbb a Leningrádi Front egységei a Volhovi Front csapataival együtt átkaroló manőverek széles körű alkalmazásával ragyogó hadműveletet hajtottak végre, szétzúzva a Leningrád alatt álló fasiszta német csapatokat. Haderőink csapásaitól összeroppant a németek legerősebb védelme is, amelyet ők maguk bevehetetlen és leküzdhetetlen „északi falként", a leningrádi blokád „acélgyűrűjeként" emlegettek.

Ebben a hadműveletben vereséget szenvedtek a 18. német hadsereg főerői. Szétzúzták a német hadsereg főparancsnokságának alárendelt nehéztüzérség nagy csoportosítását, amely tűz alatt tartotta Leningrádot, s amelynek fegyverzetében 320 darab 150 és 406 mm közötti kaliberű ágyú volt.

És a Vörös Hadsereg csaknem az egész ezt követő időszakban mind a mai napig szüntelenül folytatja hadműveleteit, amelyek merész és határozott manőverezésen alapulnak.

A Vörös Hadsereg támadási művészetének egyik kitűnő példája a krími hadművelet, amelyet a 4. Ukrán Front és az Önálló Tengermelléki Hadsereg hajtott végre. A németek hódító terveiben a Krím különleges szerepet játszott. A krími hídfőt a Kaukázus kapujának, a Kászpi-tenger, a bakui olaj kulcsának tekintették.

A Krímben a fasiszta német csapatokat csaknem teljesen megsemmisítették. Az ellenség halottakban több mint 50 000, hadifoglyokban 61 587 katonát és tisztet, továbbá 299 harckocsit és löveget, 578 repülőgépet, 3079 ágyút, 7036 gépkocsit és sok más haditechnikai eszközt vesztett. Több mint 191 ellenséges hajót elsüllyesztettünk.

1944 nyarán négy front — az 1., a 2. és a 3. Belorusz és az 1. Balti Front — szorosan együttműködve nagyszerű hadműveleteket hajtott végre Belorusszijában, s ezek alapjáig megrendítették a német arcvonalat. Ennek eredményeképpen sikerült szétzúzni az ellenség egész középső csoportosítását és felszabadítani Szovjet-Belorusszija fővárosát, Minszket, valamint

Szovjet-Litvánia fővárosát, Vilniust. Az 1. Belorusz Front csapatai a támadás sikerét továbbfejlesztve lengyel területre nyomultak és elérték a Visztulát.

A németek vesztesége a Vörös Hadsereg belorusszijai támadásának csupán az első hónapja alatt a következő volt: halottakban 381 000, hadifoglyokban 158 480 katona és tiszt (köztük 22 német tábornok), 631 repülőgép, 2735 harckocsi és rohamlöveg, 8702 különböző kaliberű löveg, 5695 aknavető, 23 071 gépfegyver, 57 152 gépkocsi.

Nagy sikereket értek el 1944 nyarán az 1. Ukrán Front csapatai, amelyek élőerőben és technikai eszközökben mérhetetlen veszteségeket okoztak az ellenségnek. Bekerítették és felgöngyölítették az ellenség magasabbegységeit Brodi és Lvov alatt, felszabadították Lvovot, Przemyslt, benyomultak Dél-Lengyelországba, s fenyegető hídfőt létesítettek a Visztula nyugati partján.

A német hadvezetőség még fel sem ocsúdott középső csoportosításának és a nyugat-ukrajnai hadseregeinek szétzúzása után, amikor a 2. és a 3. Ukrán Front csapatai máris ugyanolyan megsemmisítő csapást mértek a Iasi—Bengyeri körzetében tevékenykedő német—román hadseregekre, és felszabadították a Moldvai SZSZK fővárosát, Kisinyovot. Augusztus 31-én a Vörös Hadsereg bevonult Románia fővárosába, Bukarestbe.

A csapataink által délen augusztus 20-a és szeptember 3-a között folytatott sikeres támadás eredményeképpen, amely az újonnan (immár harmadszor) megalakított 6. hadsereg és a 8. német hadsereg bekerítésével és megsemmisítésével ért véget (ezek a hadseregek a „Dél-Ukrajna" német hadseregcsoporthoz tartoztak), csak a német csapatok veszteségei a következők voltak: halottakban és foglyokban 256 000 katona és tiszt, 338 repülőgép, 830 harckocsi és rohamlöveg, 3500 különféle kaliberű löveg, 33 000 gépkocsi.

E győzelem eredményeképpen összeomlottak a németek délkelet-európai állásai.

A 2. és a 3. Ukrán Front által a legfelső főparancsnokság tervei szerint végrehajtott hadművelet a legnagyobb arányú

hadászati, valamint katona-politikai szempontból a legkiemelkedőbb hadműveletek közé tartozik ebben a háborúban.

A Vörös Hadsereg nagyszerű hadműveleteit behatóan tanulmányozzák majd a vezérkarok és katonai akadémiák. A Vörös Hadsereg győzelmei már ma is nagy érdeklődést keltenek, számottevő irodalom foglalkozik velük a Szovjetunió határain túl is, ahol szeretnék megérteni, miben is rejlik a Vörös Hadsereg ereje.

Többek között, a német katonai megfigyelők, minthogy már képtelenek eltitkolni hadseregük vereségeit, csapataink minden egyes sikeres hadműveletét óriási ember- és anyagfölénnyel próbálják megmagyarázni. Ez szemenszedett hazugság. A Vörös Hadsereg nemcsak létszámánál és technikai fölényénél fogva győz, hanem főképpen képességeinél fogva: mert a vöröskatona fölényben van a német katonával szemben, mert tisztjeink és tábornokaink általános műveltségük és katonai ismereteik tekintetében messze felülmúlják a németeket, mert a Legfelső Főparancsnokság kiváló hozzáértéssel szervezi meg a hadműveleteket, amit a német tábornokok és a német vezérkar természetesen mindennél nehezebben ismernek el. A tények azonban makacs dolgok, és semmiféle szócsavarással nem lehet eltitkolni azokat.

Amikor a német hordák betörtek a Szovjetunió területére, a fasiszta főkolomposok azzal kérkedtek, hogy 250 milliós lakosság áll a hátuk mögött. S valóban, a háború közvetlen résztvevői és Németország csatlósai — Olaszország, Románia, Magyarország, Finnország — mellett a németek a szó legszorosabb értelmében az egész szárazföldi Európát vadállati módon kizsákmányolták.

Figyelembe kell venni azt is, hogy a Szovjetunió elleni német támadás a meglepés következtében lehetővé tette az ellenségnek, hogy rövid idő alatt elfoglalja a Szovjetunió nyugati területeinek jelentős és legsűrűbben lakott részét, ahol nem tudtuk már mozgósítani az embereket. Ha tehát összehasonlítjuk, hogy a háború elején mekkora volt a lélekszáma az egyik és a másik országnak, nyilvánvaló, német fölényt tapasztalunk. S ezt régebben maguk a németek is hangoztatták.

Most viszont a német újságírók, hogy megmentsék a fasiszta

hadsereg katonai presztizsét, a mi csapataink számbeli fölényéről fecsegnek. Pedig ha a legfelső hadvezetésünknek sikerült az erőviszonyokat a magunk javára megváltoztatni, akkor hadművészetünk fölényben van a némettel szemben. Ha a mi legfelső hadvezetésünk a német hadvezetés orra előtt egyik vagy másik frontszakaszon jelentős számbeli fölényt tudott létrehozni, és így vereséget tudott mérni az annyit dicsőített német csapatokra, ennél rosszabb minősítést kitalálni sem lehetne a német hadvezetésről, hiszen a hadvezetés művészete éppen abban áll, hogy a csapás főirányában rejtve erőfölényt kell biztosítani...

Amikor csapataink sikereit elemezzük és a Vörös Hadsereg katonai művészetét vizsgáljuk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül a szovjet katona és parancsnok fő tulajdonságát: a magas fokú fegyelmezettséget.

A német katonára jellemző a fegyelmezettség. Csakhogy a német fegyelem gépies deresfegyelem, amelyet még II. Frigyes honosított meg.

A Vörös Hadseregben a fegyelem tudatos fegyelem, olyan fegyelem, amely nem korlátozza a parancsnokok és a katonák kezdeményezését, hanem ellenkezőleg, serkenti azt. A német hadseregben jóformán nincs rá eset, hogy a közkatona az elesett századparancsnok helyébe lépne, nálunk viszont ez eléggé gyakori jelenség; sok szó esik erről a hadijelentésekben és a sajtóban egyaránt. Hadseregünkben senki sem lepődik meg azon, hogy azok közül, akik mint egyszerű vöröskatonák kerültek a háborúba, azóta már sokan századosok, sőt ezredesek lettek. Ez természetesen arról is tanúskodik, hogy hadseregünkben nem lekicsinylendő réteget alkotnak az olyan emberek, akik nemcsak bátrak, hanem műveltek, képzettek is, s így képesek parancsnoki tisztséget betölteni.

A magas kulturális színvonal hadseregünknek lehetővé tette, hogy a háború során szüntelenül tanuljon, tökéletesítse hadművészetét. S a hadseregét oly forrón szerető nép nemcsak egyes kiemelkedő hősök nevét emlegeti büszkén, hanem az olyan katonai egységek nevét is, amelyek hervadhatatlan dicsőséget szereztek maguknak tetteikkel...

A Vörös Hadsereg győzelmeit nemcsak az egyes hadművele-

tek végrehajtásában tanúsított hadművészet jellemzi, hanem az is, hogy a legfelső főparancsnokság alaposan átgondolt hadászati terv szerint irányítja az erőket.

A mozgóháború módszerei nemcsak kiváló katonai szaktudást követelnek, a csapatok parancsnokainak tehetségeseknek is kell lenniük. Tények bizonyítják, hogy hadseregünk valamennyi győzelmét ügyes és tehetségre valló manőverező hadműveletek eredményeképpen érte el, amelyekre fentebb már idéztünk példákat.

Az ilyen hadműveletek természetesen jelentős szellemi erőfeszítést és nagyarányú előkészítő, szervező munkát követeltek meg a legfelső főparancsnokságtól és törzseink — a hadsereg-, hadosztálytörzsek stb. — vezetőségétől. Ezeket a hadműveleteket természetesen megfelelő anyagi eszközökkel is alá kellett támasztani. S ezeket az anyagi eszközöket elő is teremtettük. Munkásosztályunk, kolhozparasztságunk, értelmiségünk — egész népünk — a bolsevik párt vezetésével hősies munkát végez, s ezt a szovjet emberek még sokáig fogják emlegetni, ez hosszú ideig szolgál még a hazafiság példaképéül népünk következő nemzedékei számára.

Ebben az évben súlyos vereségeket mértek a német csapatokra a szövetséges hadseregek is, amelyek nagy arányokban kibontakoztatták tevékenységüket, és szertefoszlatták azt a fasiszta blöfföt, amely szerint a nyugati határok áttörhetetlenek. A szövetséges csapatok rövid idő alatt partra szállították csapataikat francia területen, sőt nagy területeket el is foglaltak már, csaknem teljesen felszabadították Franciaországot, Belgiumot, Luxemburgot és Hollandia jelentős részét, s német területre léptek.

A németek most azzal „vigasztalódhatnak", hogy megrövidültek szállítási útvonalaik. A mi csapataink kelet felől és a szövetségesek nyugat felől valóban mindent elkövettek, hogy minél jobban lerövidítsék ezeket az útvonalakat. Ez azonban aligha válik hasznára Németországnak. Nem kétséges, hogy a németeknek hamarosan egyáltalán nem maradnak már szállítási útvonalaik.

A keleti arcvonalon a németek még egy jelentős „könnyebbséghez" jutnak, amelyről a német újságírók szintén sokat fe-

csegnek: most már nem lesznek hátukban partizánok, akik oly sokat ártottak hadseregeiknek. Most végre elismerték a németek a partizánosztagok erejét és azt a veszteséget, amelyet a német hadseregeknek okoztak. A németek „megszabadultak" a partizánoktól, de mellesleg azoktól a területektől is, amelyeken ezek működtek. Nem szabad azonban megfeledkezniük arról a 12 millió külföldi munkásról sem, akiket Európa minden részéből Németországba hajtottak rabszolgamunkára. Ez eléggé veszélyes gyúlékony anyag, amely nagyon könnyen kellemetlenségeket okozhat a német rabszolgatartóknak.

Népünk és Vörös Hadseregünk megelégedéssel tekinthet vissza az ebben az évben a munka és a harc frontján megtett útra. Munkájuk és katonai vitézségük százszorosan elnyeri majd jutalmát. Katonai egységeink most már Németország területén járnak. A napóleoni háborúk óta most történik meg először, hogy ellenséges csapatok német földre lépnek, és a német lakosság a saját bőrén, otthonában érzi a háborút.

Hadseregünket nemcsak itthon övezi szeretet; kiemelkedő tekintélyt, megbecsülést és — túlzás nélkül állíthatjuk — szeretetet vívott ki magának a Szovjetunió határain túl is a lakosság számottevő részénél. Ezzel együtt a Szovjetunió nemzetközi jelentősége is nagymértékben megnövekedett.

Területünk teljes felszabadításával a háború még egyáltalán nem ér véget. Vörös Hadseregünk a súlyos vereségektől felbőszült és arcvonalunkon még kiadós erőkkel rendelkező ellenséggel áll szemben. Az ellenség még elkeseredettebben küzd majd, mielőtt véglegesen megsemmisülne...

Éppen ezért a Vörös Hadsereg minden katonájának minden fizikai és erkölcsi erejének megfeszítésével, a legnagyobb önfeláldozással és odaadó bátorsággal kell harcolnia.

Bár az előttünk álló feladatok nem könnyűek, hadseregünk, amely három év óta hozzászokott már ahhoz, hogy verje a németeket, minden erejével azon lesz, hogy véglegesen leverje az ellenséget a saját területén.

S miben reménykednek a németek? Aligha gondolhatnak már arra, hogy katonai eszközök segítségével ép bőrrel megúszhatják a dolgot. Minden jel szerint politikai sakkhúzásokra

spekulálnak. Nem véletlen, hogy a hazudozás, a rágalmazás és a csalás legfőbb mestere — Goebbels — szinte a háború első napjaitól keresi már azt a rést, amelynek kihasználásával viszályt szíthatna a szövetségesek között. Csakhogy a tizenegy éves fasiszta uralom Németországban — az az időszak, amelynek folyamán szinte valamennyi országgal szemben egyik hitszegést a másik után követték el — az egész világ nagy tömegei előtt nyilvánvalóvá tette, hogy ezek az emberek a legcsekélyebb bizalmat sem érdemlik. S a politika területén ugyanolyan megsemmisítő vereséget fognak szenvedni, mint az arcvonalakon.

Már nincs messze az a nap, amikor a Szovjetunió, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok csapatai német területen találkoznak. Ez lesz teljes győzelmünk napja.

Izvesztyija, 260. sz.
1944. november 1.

Erkölcs vagy etika, a társadalom kialakulása óta van, s a gazdasági fejlődés határozza meg — persze, nem automatikusan, hanem bizonyos késéssel, éppúgy, mint minden ideológiai felépítményt, mondjuk a jogot, a vallást stb. A társadalom hajnalán az erkölcs az életviszonyokból nőtt ki, és gyakorlatilag az emberek viselkedésének meghatározott szabályává fejlődött. Ezeket a szabályokat, természetesen, nem rögzítették semmiféle jogi kódexek — abban az időben írás sem volt még; az akkori ember számára azonban ezek talán semmivel sem voltak kevésbé kötelezők, mint számunkra ma az írott törvények jogi cikkelyei. A közösséghez, a nemzetséghez, a családhoz való viszony, a férfinak a nőhöz és a nőnek a férfihoz való viszonya, a mindennapi élet viszonyai megszilárdultak, általánosan elfogadott pszichológiai elvekké, társadalmi erkölccsé váltak.

Amint a társadalom osztályokra tagozódik, amint megjelenik az állam, természetesen az erkölcs is osztályerkölccsé válik, az uralkodó osztályok hathatós fegyverévé az elnyomott tömegek leigázására. A tőkés társadalomról írta Engels, hogy abban legalább három fajta erkölcs van: „a feudális arisztokráciának, a burzsoáziának és a proletariátusnak" az erkölcse. „És miként a társadalom mindeddig osztályellentétekben mozgott, akként az erkölcs is mindenkor osztályerkölcs volt: vagy az uralkodó osztály uralmát és érdekeit igazolta, vagypedig, mihelyt az elnyomott osztály eléggé hatalmassá vált, az ezen uralom elleni lázadást és az elnyomottak jövő érdekeit képviselte."*

* Engels: Anti-Dühring. Bp. 1950. 97—98. old.

Az uralkodó osztályok minden korban — a rabszolgaság, a hűbériség és a kapitalizmus korában — igyekeztek álcázni uralmukat és össznépi érdekeknek feltüntetni szűk osztályérdekeiket. Kizsákmányolói erkölcsüket általános emberi erkölcsnek tüntették fel, s olyan alapokon nyugvó örök igazság rangjára emelték, amelyek függetlenek a társadalomtól, az embertől és az adott társadalmi-gazdasági alakulattól, tehát isteni eredetűek.

Telt-múlt az idő, letűntek a régi társadalmi-gazdasági alakulatok, s újak léptek a helyükbe. Az erkölcs, a morál kérdései a filozófiatudomány egyik ágává váltak. A metafizikus és skolasztikus filozófusok, amikor ezekkel a kényes kérdésekkel foglalkoztak, transzcendentális, vagyis ésszel fel nem érhető fogalmakra épülő erkölcsi törvényekkel igazolták a fennálló helyzetet. Ez nem azt jelenti, hogy a metafizikusok és skolasztikusok több évszázados munkájának nem voltak pozitív eredményei is az emberi tudásnak és a gondolkodás logikájának a fejlődése szempontjából. Általában véve azonban valamennyiüknek egy volt a céljuk: az erkölcsöt az uralkodó osztályok érdekeinek szolgálatába állítani, a kizsákmányolt többségnek a kizsákmányoló kisebbség által való elnyomását igazolni, erkölcsösnek nyilvánítani ezt a helyzetet.

A nyugat-európai szépirodalom, amely egészében véve a tőkés társadalom érdekeit szolgálta, mégis adott remekműveket, amelyek a kapitalizmust ostorozták. Például Balzacnak, a polgári társadalom egyik legkiválóbb ismerőjének „Goriot apó" című művében Beauséant vikomtné a következőképpen oktatja ki Rastignac diákot:

„Mennél hidegebben számít, annál előbbre jut. Vágjon oda kíméletlenül, akkor félni fognak öntől. Ne tekintse másnak a férfiakat és nőket közönséges postalovaknál, amelyeket otthagy az állomáson, hogy utolsót rúgjanak... Ha igazi érzése támad, rejtse el, mint valami kincset, nehogy megsejtsék, mert akkor el van veszve. Akkor már nem hóhér lesz, hanem áldozat."* Oroszországban, akárcsak máshol is, a társadalom

* Lásd Balzac: Emberi színjáték. II. kötet. Magyar Helikon, 1962. 907. oldal.

fejlődésével együtt változtak az erkölcsi szabályok is. A cári Oroszországban az uralkodó osztály erkölcse a cári rendszer három fő pillérén: az önkényuralmon, a pravoszláv egyházon és a közrenden nyugodott. Ez volt a három principiuma a népesség legreakciósabb rétegeinek: a nemesi földbirtokosoknak, a katonai kasztnak, a felsőbb hivatalnokrétegnek és a cári udvarnak — az úgynevezet „társaságnak", amely mindezeket a reakciós erőket egyesítette. Az uralkodó osztály minden erejével azon volt, hogy megőrizze kiváltságait és alárendelt helyzetben tartsa a népet. Mellesleg, maga az arisztokrácia nem is becsülte túlságosan sokra a cár személyének morális jelentőségét, mindamellett a népnek buzgón azt hirdette, hogy a cár isten helytartója a földön, hogy hatalma isten akaratából való, s hogy ezért minden döntése igazságos és csalhatatlan.

A nemesek monarchista felső rétegének szűk önző erkölcsével szemben kialakultak egy új erkölcsnek az alapjai is: a kizsákmányolókkal szembeni gyűlölet, a nép és a haza szeretete. Oroszország legjobb fiai minden erejüket arra fordították, sőt életüket is készek voltak feláldozni azért, hogy elősegítsék a parasztok felszabadulását, a jobbágyiga lerázását. Sztyepan Razin, Jemeljan Pugacsov felkelése gondolkodóba ejtette a nemesi osztály legfelvilágosultabb tagjait, a parasztok helyzetének és a földesurak önkényének bírálatára késztetve őket.

A XVII. századi orosz irodalomban megtaláljuk a forradalmi erkölcs első csíráit, részben a francia felvilágosodás hatása alatt. Ennek az irodalomnak legkimagaslóbb képviselője, Ragyiscsev „Utazás Pétervárról Moszkvába" című könyvében megsemmisítő bírálatban részesítette a jobbágyrendszert. Ragyiscsev elénk tárja a feudális élet szégyenletes képeit (parasztcsaládok eladása nagyban és kicsinyben, újonctáborozás, a földesurak kegyetlenkedése és erőszakoskodása a jobbágyokkal), s felháborodva megbélyegzi a feudalizmust kegyetlenségéért, jogosnak nyilvánítva a parasztok minden olyan tettét, amely emberi jogaik védelmét szolgálja. Ragyiscsev szerette volna észhez téríteni kortársait:

„A szántóvetők a mai napig is rabok közöttünk; nem fogadjuk el őket egyenjogú honpolgároknak, megfeledkezünk

arról, hogy a paraszt is ember. Óh, szeretett honfitársaim, hazánk igaz fiai! Nézzetek körül és ismerjétek fel tévelygéseket...

Mert ki hord közöttünk bilincseket, kit sújt a rabszolgasors? A szántóvetőt, aki táplál bennünket, éhségünket csillapítja, egészséget ad nekünk és életünket meghosszabbítja, s akinek ugyanakkor nincs joga rendelkezni sem azzal, amit megművel, sem azzal, amit megtermel...

Boldognak nevezheti hát magát az az állam, amelynek honpolgárait kétharmad részükben nem illeti meg az állampolgár címe, s az emberek egy része éppenséggel törvényen kívül áll? Boldognak nevezhető-e az orosz paraszt társadalmi helyzete? Csak a vérszopó pióca fogja mondani, hogy boldog, mert el sem tud képzelni ennél jobb állapotot.

Boldognak nevezzük azt az országot, ahol száz büszke polgár minden jóban dúskál, míg ezreknek felkopik az álla, rongyokban járva és odúkban tengődve! Vesszen még az irmagja is az ilyen bőségnek!..."

Ragyiscsevnek a nevelésről kifejtett gondolatai ma is haladóknak tekinthetők.

Az erkölcs az érzések széles skáláját fogja át, s éppen ezért gazdag nyelvre van szükségünk, ha mindezeket meg akarjuk ismertetni a társadalommal. Lomonoszov, a nagy orosz tudós sokat fáradozott az orosz nyelv fejlesztésén, s ez hozzájárult ahhoz, hogy az orosz társadalom Lomonoszov korának új eszméit magáévá tette.

„Az a nyelv — mondotta Lomonoszov —, amellyel az orosz birodalom a világ nagy részén uralkodik, hatalmasságában olyan természetes bőséggel, szépséggel és erővel rendelkezik, hogy nem marad el egyetlen európai nyelv mögött sem." Az orosz nyelvben felfedezte „a spanyol nyelv nagyvonalúságát, a francia élénkségét, a német erejét, az olasz gyengédségét, valamint a görög és latin nyelv gazdagságát és tömörségét".

A XIX. század első felének szépirodalma jelentősen előmozdította az orosz társadalom politikai gondolatának fejlődését, a nép megismerését.

A társadalom egyre nagyobb tömegeire kiterjedő forradalmi

erkölcs fejlődésének és elmélyülésének újabb hatalmas lökést adott Belinszkij, Csernisevszkij, Dobroljubov és Nyekraszov működése. Ébresztgették az emberi lelkiismeretet, s arra késztették az embereket, hogy elgondolkodjanak az életen, azon, hogy mi hasznosat végezhetnének az életben. Az orosz irodalom és publicisztika történetében alig akadt még valaki, aki oly hatással lett volna az emberek gondolkodására, s annyira növelte volna állampolgári öntudatukat, oly erővel az önkényuralom elleni harcra, a demokratikus forradalomra buzdította volna őket, mint Belinszkij, Csernisevszkij és Dobroljubov. Ezek a kiváló emberek egész életüket az orosz demokrácia fejlesztésének szentelték, s ezért látta bennük a haladó társadalom a legnemesebb erkölcs példaképeit.

Belinszkij ezt írta: „... szeretnünk kell hazánkat... de úgy, hogy ez a szeretet ne csak a meglevővel való passzív megelégedettség legyen, hanem a tökéletesedés vágyát is magában foglalja; egyszóval a hazaszeretetnek egyben emberszeretetnek is kell lennie... Aki a hazáját szereti, annak szíve mélyéből az emberiség eszményeinek megvalósítására kell törekednie, s ezt minden erejével elő is kell segítenie."

Nyekraszov műveivel minden becsületes emberben felébresztette a rabszolgatartókkal szembeni gyűlöletet, a nép iránti szeretetet, s harcra mozgósított:

Védd meg hazád, szeretteid,
Menj tűzbe eszményeidért!
Halj meg, ha kell, zokszót nem ejtve,
Nem halsz hiába — győz az Eszme,
Melyért áldoztunk annyi vért.

„Költőnek nem kell lenned, de honpolgárnak lenni kötelességed" — kiáltott fel Nyekraszov, s ezzel az orosz társadalom legszélesebb köreiben is akaratlanul felkeltette a legszebb hazafias érzéseket, az országgal, a néppel szembeni erkölcsi felelősség tudatát.

*

Az Októberi Forradalom előtt a marxista erkölcs lényege az volt, hogy „bíráljuk a burzsoáziát, gyűlöletet ébresszünk a tömegekben a burzsoázia iránt, kifejlesszük az osztályöntudatot, képesek legyünk erőink tömörítésére".* A munkásosztály és a dolgozók körében az új erkölcs, mondhatni, két ellentétes úton terjedt el: egyrészt a marxista értelmiség által folytatott propaganda, másrészt a kapitalizmus fejlődése útján, amely a munka egyre fokozottabb kizsákmányolásával ellenállásra kényszerítette a dolgozó embereket. Éppen ezért a munkásokban könnyű volt tudatosítani a dolgozó emberek érdekközösségét, körükben kedvező visszhangra találtak a nemzetközi szolidaritásra mozgósító felhívások. A proletárerkölcs a munkások mindennapi életében — a gyárakban, a műhelyekben formálódott ki. A marxista propagandának nem maradt más dolga, mint hogy az emberek látókörének kiszélesítésével elősegítse a proletárerkölcs megértését.

A munkások például jogos bosszúnak tartották a sztrájktörők, besúgók, spiclik, munkásnyúzó mesterek megverését. Amikor a vállalkozókkal konfliktusok támadtak, a munkások zöme, ha nem is egésze, felismerte a szolidaritás szükségességét. Ez persze nem jelenti, hogy a munkások mindig szolidárisan cselekedtek. Az igazgatóság fizetett spiclijein, besúgóin kívül akadtak a munkások között stréberek is, akik mindenképpen szerettek volna mesterekké, vezető emberekké válni, s ezért távol tartották magukat a többiektől.

Minden sztrájk, minden gyári konfliktus megtorlásokkal járt: az úgynevezett felbújtókat elbocsátották, feketelistára tették, letartóztatták. A munkások pénzt gyűjtöttek ezek javára, mindennel támogatták őket. Egyes esetekben még a mesterek is részt vettek a gyűjtésben, sőt az elbocsátottaknak abban is segítséget nyújtottak, hogy más gyárban elhelyezkedjenek. A munkások körében ezt erkölcsi kötelességnek tartották.

Mindez azonban eleinte egészen szervezetlenül folyt. Csak a forradalmi mozgalom további fejlődésével, a proletariátus osztályöntudatának ébredésével, amikor a proletariátus ma-

* Lenin Művei. 31. kötet. 1951. 293. oldal.

gára hagyatott osztályból önmagáért küzdő osztállyá lett — csupán akkor alakultak ki az olyan erkölcsi tulajdonságok, mint az osztálybecsület, a fegyelmezettség, a kölcsönös támogatás, a harcban való önfeláldozás és a szervezettség. A proletariátus erkölcsi arculatának ezek a vonásai szolgáltak alapul a kifejlődött szocialista erkölcshöz, amelyet a kapitalizmus viszonyai között szembeállítottak az olyan kegyetlen elveket valló burzsoá erkölccsel, mint: „az ember embernek farkasa", „mindenki önmagáért, s Isten mindannyiunkért".

Pártunk propagandája csodálatosan nemesítő elemeket vitt a munkások közé. Bátran mondhatjuk, hogy a marxista propaganda és agitáció terjedésével, illegális körök alakulásával Oroszországban munkásértelmiség alakult ki. A propagandisták és szervezők összeforrott erővé tömörítették a munkásokat, beléjük oltották a forradalmi proletárerkölcsöt, s ez sokkal mélyebb gyökeret eresztett a munkások tömegében, mint kívülről látszott. A forradalmi erkölcs nemcsak a munkásosztály társadalmi viszonyaira, hanem magánéletére is kiterjedt.

Forradalom előtti értelmiségünk becsületére legyen mondva, hogy soraiból régóta tehetséges gondolkodók, művészek, írók és a nép javáért küzdő szenvedélyes harcosok kerültek ki. A forradalmár narodnyikok nagyszerű csoportjának helyét később megérdemelten a marxisták foglalták el. Ki ne ismerné az 1890—1900-as évek politikai irodalmában a narodnyikok és a marxisták között lezajlott szenvedélyes harcot, az oroszországi gazdasági fejlődés, valamint a forradalmi gondolkodás fejlődésének útjai körül folytatott vitákat? E harc elvi alapját a forradalom előtti valóság nyújtotta: a városi sztrájkok és tüntetések szinte versenyre keltek a poltavai, harkovi és más kormányzóságok parasztfelkeléseivel, a földesúri kastélyok felgyújtásával.

Ebben, az önkényuralom és a burzsoá-földesúri rendszer ellen vívott harcban fejlődött ki a forradalmi marxista gondolkozás, s így alakult meg a szétszórt munkáskörökből a szociáldemokrata párt, amely 1903-ban, miután a második kongresszuson szakadásra került sor a mensevikekkel, a szociáldemokrata (bolsevik) munkáspárt nevet vette fel. A bolsevikok pártja, s vele együtt a munkásosztály is, Lenin veze-

tésével rendíthetetlenül a munkásosztály érdekeiért vívott harc forradalmi marxista útjára lépett. A munkásság körében fejlődtek és erősödtek a forradalmi marxizmus eszméi, egyre mélyebb gyökereket vert az a lenini gondolat, hogy a munkásoknak és a parasztok tömegének közösek az érdekei a cárizmus elleni harcban, hogy fegyveres felkelésre van szükség.

Az 1905-ös forradalom csak szerény eredményeket ért el, és a munkásosztály átmeneti vereségével végződött. Mégis számottevően fejlesztette nemcsak a munkások, hanem a parasztok osztályöntudatát is, a pártunk vezetésével vívott harc forradalmi tapasztalataival gazdagította őket. A nép a gyakorlatban meggyőződhetett róla, hogy fegyverrel a kézben megvédheti érdekeit, s ez természetesen kihatott egész gondolkodásmódjára, erkölcsi és politikai felfogására.

Például a burzsoá értelmiség, a kispolgárság, a mensevikekhez csatlakozó felső munkásrétegek körében a forradalom veresége folytán lényegesen alábbhagyott a forradalmi hangulat, náluk már temették a forradalmat, és az egyén „jogos" önzését prédikálták. Pártunk volt az egyetlen, amely a kispolgári ösztönösséggel dacolva nem eresztette le a forradalmi harc zászlaját, hanem tovább tömörítette sorait és kíméletlen küzdelmet folytatott mindennemű opportunizmus ellen, megtisztítva sorait az oda nem való útitársaktól. S ez a munka, amelynek oroszlánrészét Lenin végezte el, hamarosan meghozta gyümölcsét.

A februári polgári demokratikus forradalom pártunk munkája nyomán a Nagy Októberi Szocialista Forradalomba nőtt át, amelyben a proletariátus és a szegényparasztság végérvényesen legyőzte Oroszország régi, cári rendszerét és a kapitalizmust. Ezzel átléptük a Rubikont, s új életet kezdtünk. A nép egészen új úton indult el, amelyet előtte még senki sem taposott ki. Azt a nagyszerű célt tűzte maga elé, hogy egész életét új, bármiféle zsákmányolást kizáró szocialista elvekre alapozza. Ehhez teljesen át kellett alakítani az akkori társadalmi viszonyokat és az erkölcsöket egyaránt.

És ez természetes is, mert az új társadalmi-gazdasági elvek szerint való berendezkedés Oroszországban — egy olyan or-

szágban, amelyben csodálatos módon összefonódtak a gazdasági és társadalmi élet különböző alakulatai — pártunktól, pártunk vezetőségétől rendkívül megfeszített szellemi munkát, sok éves agitációs és propagandamunkát követelt meg a kommunista erkölcs kifejlesztése érdekében. Marx és Engels ezt írta: „... e kommunista tudat tömeges létrehozásához és magának a dolognak keresztülviteléhez egyaránt az emberek tömeges megváltoztatása szükséges, ami csakis gyakorlati mozgalomban, *forradalomban* mehet végbe; a forradalom tehát nemcsak azért szükséges, mert az *uralkodó* osztályt nem lehet más módon megdönteni, hanem azért is, mert a *megdöntő* osztály csak forradalomban juthat el odáig, hogy lerázza nyakáról a múlt egész szennyét és képessé váljék a társadalom új megalapozására."*

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom magasabb fokra emelte Oroszország valamennyi népének erkölcseit. Kialakult az emberi társadalom legmagasztosabb erkölcse. Ebben nincs semmi túlzás, ez az objektív következtetés a valóságból adódik. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az emberek egy szép napon arra ébredtek: immár, az új, szocialista erkölcs boldog birtokosaivá lettek. Már Marx utalt arra, hogy az emberek tudata elmarad a gazdasági fejlődés mögött, tehát pusztán a forradalommal nem semmisíthető meg a kapitalizmus minden csökevénye.

A marxista tanítás nagysága éppen abban rejlik, hogy Marx a polgári társadalomban felfedezte a munkásosztályt mint az egyetlen erőt, amely képes átalakítani az életet.

Lenin kifejtette, hogy a marxizmus éppen abban különbözik „a régi utópista szocializmustól, hogy az utóbbi az új társadalmat nem az emberanyagnak azokból az átlagos képviselőiből akarta felépíteni, amilyeneket a véres, szennyes, kupeckedő, rabló kapitalizmust termelt ki, hanem külön üvegházakban és melegágyakban kitenyésztett különlegesen erényes emberekből. Ezt a nevetséges gondolatot ma mindenki nevetségesnek tartja és mindenki feladta, de nem mindenki akarja vagy tudja végiggondolni a marxizmusnak ezzel ellen-

* Marx—Engels Művei. 3. kötet. 1960. 39—40. oldal.

kező tanítását, végiggondolni azt, miként lehet (és kell) a kommunizmust építeni az átlagos emberanyagból, amelyet évszázadokon és évezredeken át elrontott a rabszolgaság, a hűbériség, a kapitalizmus, a szétforgácsolt kisgazdálkodás, elrontott az a háború, melyet — egy helyecskéért a piacon, a termék vagy munka magasabb áráért — mindenki mindenki ellen viselt."*

A tömegeknek valóban nem volt könnyű magukévá tenni az új, szocialista erkölcsöt. Nem is szólva a már megdöntött osztályokról; a proletariátus és a szegényparasztság győzelmét eleinte még az értelmiség többsége is ellenségesen fogadta. Sőt, maga a munkásosztály és főleg a parasztság sem tudott azonnal szakítani azokkal a szokásokkal és erkölcsökkel, amelyeket a földesurak és a burzsoázia évszázados uralma beléjük oltott. Nem minden munkás értette meg, hogy a kapitalista társadalomban hontalan proletár, valójában hazátlan volt, hazája csak mostohaanya lévén; hogy csak az Októberi Forradalom után lett kisemmizett proletárból egy nagy ország állampolgárává, a szocialista államot építő sok millió közösség egyenjogú tagjává, az ország valamennyi meglevő és kiaknázható kincsének társtulajdonosává.

A munka szeretete a kommunista erkölcs egyik fő eleme. A munka, az emberi élet e nélkülözhetetlen feltétele azonban csak a munkásosztály győzelme után válik súlyos és szégyenletes teherből becsület és hősiesség dolgává.

A forradalom előtti időkben részt vettem egy munkásgyűlésen, amelyen a műhelyben végzett munkához való viszonyról vitatkoztak. Egyesek úgy vélekedtek, hogy mivel a tőkéseknek dolgozunk, nincs miért különösebben igyekeznünk; teljesen elegendő, ha éppen csak annyit végzünk, amennyit a tulajdonos vagy a mester feltétlenül megkövetel tőlünk. Másoknak az volt az ellenvetésük, hogy szakmai becsületükkel nem férne össze, ha közepes munkát adnának ki a kezükből, vagyis a jó minőség erkölcsi kielégülést nyújt.

Az egész vita, persze, kizárólag elméleti jellegű volt. Mindenki tudta, hogy a mester, vagy a tulajdonos elsőrendű mun-

* Lenin Művei. 28. kötet. 1952. 404—405. oldal.

kát követel és éberen ügyel arra, hogy ezt meg is kapja. De vajon a szocialista forradalom győzelme után felvetődhetett-e akár csak elméletileg is ez a kérdés? Semmiképpen, mert az egyetemes proletárerkölcs feltétlenül megkövetelte, hogy kizárólag elsőrendű minőségű gyártmányok készüljenek.

Falun, persze, sokkal nehezebben vert gyökeret a szocialista erkölcs S ez természetes is. Ott sokkal mélyebb gyökereket vertek a magántulajdonosi szokások; lényeges különbségek álltak fenn a földbirtoklás formáit és a föld megművelésének módjait illetően. Egyes helyeken a közösségi földbirtok dominált, másutt pedig az egyéni birtok, a tanyagazdaság. A társadalmi és magánélet helyi formái alapján lényeges különbségek mutatkoztak e paraszti rétegek erkölcseinek tekintetében is.

S amikor napirendre került a parasztság legdöntőbb kérdése: a kollektivizálás, sokan úgy látták, hogy ez leküzdhetetlen nehézségekbe ütközik. A parasztságnak nem volt könnyű rátérni a kolhozgazdálkodás még ismeretlen útjára, amely a termelési eszközök társadalmasításával kezdődött. A szegényparasztságról nem is szólva, a középparasztságnak csak igen kevés felszerelése volt: egyetlen lova a legszükségesebb lószerszámmal, és primitív földművelési eszközökkel: ekével, boronával. Mindamellett akkor sokan még úgy vélekedtek: mivel a kolhozba több felszerelést adtak, mint mások, a kolhoznak többet is dolgoznak az átlagnál. Figyelembe kell venni azt is, hogy minden faluban, még a legkisebben is volt egy-egy kulák vagy a kulákság felé hajló paraszt, s hogy ezek az emberek olykor nyíltan, de többnyire alattomban, elkeseredetten harcoltak a kollektivizálás ellen. Mindenképpen igyekeztek bomlasztani a kolhozparasztságot, rágalmazni annak élenjáró, aktív részét.

A kolhozrendszer győzelme a szovjethatalom és a párt tekintélyének köszönhető. A parasztság meg volt győződve róla, hogy a szovjet kormány, a párt valóban a paraszti élet megjavítására törekszik. A kolhozparasztok a szocialista rendszer mellé álltak, aktív építőivé váltak. Amellett, hogy a parasztgazdaság gazdasági alapjai szocialista irányban megváltoztak, fokozatosan változott a parasztság gondolkodásmódja, az ál-

lamhoz, a társadalmi, szocialista tulajdonhoz, a munkához való viszonya, a parasztok kölcsönös viszonya is. Egyszóval a szocialista erkölcs jó talajra talált a parasztságban.

Nálunk, a Szovjetunióban, a munka — a legegyszerűbbtől a legnagyobb szakképzettséget igénylő munkáig — a városban és falun egyaránt mély tartalmat kapott. Áthatották a szocializmus nagy eszméi, s ezáltal olyan alkotó erővé vált, amely átformálja, a kommunista erkölcs szellemében neveli az embereket. „A kommunizmus ott kezdődik, mikor az *egyszerű munkás* önfeláldozóan, nehéz munkával megbirkózva kezd gondoskodni a munka termelékenységének emeléséről, *arról, hogy minden pud gabonát, szenet, vasat* és egyéb terméket megőrizzen, bár azokat nem személyesen a dolgozó kapja, nem is „hozzátartozói", hanem „távolállók", azaz a társadalom egésze, tíz- és százmillió ember, akik eleinte egy szocialista államban, később a Szovjet Köztársaságok Szövetségében egyesülnek."*

Ez a közismert lenini megállapítás a lehető legjobban megmagyarázza, mennyire más szemmel nézik az emberek a munkát a proletariátus győzelme után. S ma már teljes joggal mondhatjuk, hogy országunkban a szocialista munka, a szocialista munkaverseny, a Sztahanov-mozgalom a kommunista erkölcs rendíthetetlen alapelvévé, a szovjet ember magatartásának szabályává vált.

*

1941. június 22-én a német hadsereg hadüzenet nélkül betört a szovjet területre.

Egész népünk huszonnégy esztendőn át fáradhatatlanul dolgozott. Emellett, minden erejének és képességének megfeszítésével, szüntelenül tanult. Az ipar, a mezőgazdaság fejlesztéséért vívott harcban, az általános műveltség, a tudomány, a technika, a művészet színvonalának emelésére irányuló közös törekvésben nagy családdá forrt össze a Szovjetunió valamennyi népe.

* Lenin Művei. 29. kötet 1953 435—436. oldal.

Nagyszerűen fejezi ki ezt az üzbég népnek az üzbég harcosokhoz intézett felhívása:

„A te néped a Szovjetunió gyermeke. Az orosz, az ukrán, a belorusz, az azerbajdzsán, a grúz, az örmény, a tadzsik, a türkmén, a kazah és a kirgiz veled együtt huszonöt éven át éjt nappallá téve építette nagy otthonunkat, országunkat, kultúránkat...

S most a te orosz bátyád, belorusz és ukrán testvéred házába betört a német bandita, s barna pestist, akasztófát és korbácsot, éhínséget és pusztulást hoz magával. Csakhogy az orosznak a háza a te házad is!... Mert a Szovjetunió — nagy család, amelynek minden tagja a maga házában lakik ugyan, de portája és gazdasága közös és oszthatatlan."*

Azt mondják, hogy az ellenség elleni sikeres harchoz az ellenség ismerete szükséges. A német fasiszták nem titkolták elveiket, céljaikat, nem rejtegették az embernek azt az „erkölcsi" arculatát, amelyet eszményüknek tekintenek.

Hitler így beszélt: „Csak az ösztöneinkre szabad hallgatnunk. Térjünk vissza a gyermekkorba, legyünk újra naivak... Kiátkoznak bennünket, mondván, a szellem ellenségei ezek. Nos, igen, azok vagyunk... Hálát adok a sorsnak, hogy megkímélte tőlem a tudományos nevelés szemellenzőit. Sok együgyű előítélettől maradtam mentes. Aminek ma csak örülhetek... Olyan ifjúságot nevelünk, amely előtt remegni fog az egész világ. Szilaj, erőszakos, rettenthetetlen és kegyetlen ifjúságot... Azt akarom, hogy szépek és erősek legyenek, mint a fiatal vadállatok."

Rauschninggal folytatott beszélgetésében Hitler teljesen kimutatta foga fehérét: „Az lesz majd a kötelességünk, hogy csökkentsük az idegen népesség számát... Ki kell majd dolgoznunk a technikáját az idegen népesség csökkentésének. Ki vitathatná el tőlem a jogot, hogy megsemmisítsem alacsonyabb fajú emberek millióit, akik úgy szaporodnak, mint a legyek... Mindenekelőtt csökkentenünk kell a szláv népességet. Az északi fehér faj szempontjából nagy veszélyt jelent a

* Pravda, 304. sz. 1942. október 31.

szláv és a keleti népek nagy szaporodása. Az urak hierarchiájának le kell igáznia a rabok tömegét."

A németek, akik bizonyosak voltak az egész világ legyőzésében, azt gondolták, hogy büntetlenül kegyetlenkedhetnek az emberiséggel és büntetlenül irthatják milliószámra az embereket „a szőke német bestia" kénye-kedvére.

A német hadvezetés ilyen „elvekre" támaszkodva a hadviselésben is ennek megfelelő módszereket alkalmaz. Az afféle „mementó"-ként kinyomtatott felhívásában a német hadvezetőség a következőkre inti katonáit:

„Ezt jól jegyezd meg és teljesítsd:

1. Reggel, délben, este — mindig a Führerre gondolj, s ne nyugtalanítsanak más gondolatok, abban a tudatban, hogy ő gondolkodik és dönt helyetted. Neked csak cselekedned kell, semmitől sem félve, mert német katona, s mint ilyen sebezhetetlen vagy. Nem érhet téged golyó, szurony. Ne legyen benned ideg, szív, szánalom — téged német vasból kovácsoltak. A háború után új lelket, érző szívet kapsz — gyermekeid, a nagy Németország számára. De most légy határozott, cselekedeteidben megingathatatlan.

2. Nincsen szíved és nincsenek idegeid — a háborúban erre nincs szükség. Irtsd ki magadból a szánalmat és az együttérzést — öld az oroszt, a szovjetet, s ne riasszon vissza téged öreg, asszony, gyermek, öld, mert ezzel magadat mented meg a pusztulástól, ezzel biztosítod családod jövőjét és örök dicsőséget szerzel magadnak.

3. Nincs olyan hatalom a világon, amely ellenállhatna a német nyomásnak. Térdre kényszerítjük az egész világot. A német a világ korlátlan ura. Te döntesz majd Anglia, Oroszország, Amerika sorsa fölött. Német vagy, s ehhez illően pusztíts minden élőt, ami utadat állja. Mindig a magasztos célra, a Führerre gondolj, s győzni fogsz. Nem foghat ki rajtad sem golyó, sem szurony. Holnap térdre hull előtted az egész világ."

Német katonák és tisztek leveleinek, naplójegyzeteinek ezreit lehetne még példaként felsorakoztatni. Mindezek rendkívül hasonlítanak egymáshoz, s mindegyikből kiütközik a kapzsi harácsoló, aki ostobán, a tudatlan ember önelégült gőg-

jével eltelve végrehajtja a legvéresebb feladatokat is, azt képzelve magáról, hogy a „felsőbbrendű fajhoz" tartozik.

S ezt a hadsereget, átitatták a „faji felsőbbrendűség", a „geopolitika" eszeveszett fasiszta eszméivel, amelyek már eleve kizárják az egyetemes emberi erkölcsöt. Most pedig nekirontott a keletnek, már előre élvezve a könnyű győzelmet.

Meg kell mondanunk, hogy a német hadvezetés nemcsak túlzott önbizalma következtében tekintette biztosítottnak a Szovjetunió fölötti győzelmét. Ezt a meggyőződést számottevő mértékben táplálta az is, hogy a külföldi sajtó hosszú éveken át örökké rágalmazta a Szovjetuniót, ócsárolva minden eredményét, makacsul bizonygatva, hogy a szovjet népnek rendkívül alacsony az erkölcsi-politikai színvonala. Éppen ezért a háború elején a külföldi katonai szakemberek egymást túllicitálva próbálták megjósolni, mennyi időbe telik, míg a Szovjetunió teljes vereséget szenved. Ma már az egész világ tudja, mennyire elszámították magukat mindezek a „szakemberek".

Népünk még a legnehezebb időben is szilárdan hitt benne, hogy végül is legyőzi Németországot. Ezt a meggyőződését anyagi lehetőségeinkre alapozta, arra, hogy az a nép, amely huszonnégy évig dolgozott a szocialista állam felépítésén, nem győzhető le, amíg fegyver van a kezében.

A háború valóban a legkeményebb próbára tette államunk szilárdságát, gazdasági hatalmát, politikai vezetésének helyességét és a nép erkölcsi-politikai erejét. Éppen hadseregünknek a német fasiszta hadsereggel szembeni erkölcsi fölénye a legfontosabb tényező, amely győzelmünket biztosítja. Ez teljesen nyilvánvaló már ma, amikor a szétvert és hazánk területéről kiűzött fasiszta hordák a teljes vereség szélén állnak.

A fasiszták hatalomrajutásukkor kijelentették: „Nevezhetnek bennünket barbároknak is, nekünk nem kell a kultúra" — és nyomban 20 millió könyvet vetettek máglyára.

Nálunk viszont a párt óriási jelentőséget tulajdonított a kulturális forradalomnak.

Amellett, hogy a párt és a kormány állandóan szívén viselte az ipar és a mezőgazdaság fejlesztését, a korszerű hadsereg szervezését és felfegyverzését, nehéz volna kiszámítani, mennyi

energiát fektetett a kultúra fejlesztésébe, a néptömegek felvilágosításába. A külföldi megfigyelők, a ritka kivételektől eltekintve, a Szovjetunió kulturális színvonalának és műveltségének megítélésében a forradalom előtti időkből indulnak ki. Ha figyelembe veszik is azt a tényt, hogy ez a színvonal a szovjethatalom éveiben emelkedett, ezt az emelkedést mindig a burzsoá országok kulturális fejlődéséhez mérik. Márpedig a kulturális intézményeink fejlődését szemléltető adatokból néhánynak az alapján is világos képet kapunk országunk hatalmas fellendüléséről.

A Szovjetunió már 1938—1939-ben világviszonylatban az első helyen állt az általános iskolák tanulóinak száma tekintetében; ez nálunk 1,2-szer akkora volt, mint Nagy-Britanniában, Németországban, Franciaországban és Olaszországban együttvéve, a főiskolai hallgatók száma pedig 1,4-szer akkora, mint ezekben az országokban és Japánban együtt. Egyedül Leningrádban a háború előtt nagyobb volt az egyetemi hallgatók száma, mint egész Németországban.

1939 elején a Szovjetunióban 240 765 könyvtár működött, s ezeknek a könyvállománya elérte a 442 203 800 kötetet. A közkönyvtárak száma 1914-hez viszonyítva 6,2-szeresére növekedett. Csak a Szaltikov-Scsedrin Állami Közkönyvtárnak 3,2-szer annyi könyve volt, mint a berlini porosz állami könyvtárnak.

Szocialista kultúránk alapjául az az elv szolgál, amelyet Lenin így fogalmazott meg: „Azelőtt az emberi elme, az emberi géniusz csak azért alkotott, hogy egyeseknek juttassa a technika és a kultúra minden áldását, a többieket pedig megfossza a legszükségesebbtől: a művelődéstől és a fejlődéstől. Most ellenben a technika minden csírája, a kultúra minden vívmánya a nép közkincsévé válik, és mostantól fogva az emberi elme, és géniusz sohasem lesz az erőszak eszközévé, a kizsákmányolás eszközévé."*

A szovjethatalom mindent el is követett, hogy az emberi elme legjobb alkotásait hozzáférhetővé tegye a nép számára. Tízezres és százezres példányszámban jelentek meg Arisztote-

* Lenin Művei. 26. kötet. 1952. 499. oldal.

lész, Diderot, Helvétius, Holbach, Spinoza, Voltaire, Descartes, Démokritosz, Feuerbach, Darwin, Einstein, Newton, Mecsnyikov, Mengyelejev, Pavlov, Tyimirjazev művei. Milliós példányszámban adtuk ki a világirodalom olyan klasszikusainak a munkáit, mint Balzac, Byron, Cervantes, Dickens, Anatole France, Goethe, Heine, Victor Hugo, Maupassant, Romain Rolland, Schiller, Shakespeare, Zola.

Az orosz szépirodalom klasszikusai — Puskin, Gribojedov, Lermontov, Herzen, Nyekraszov, Szaltikov-Scsedrin, Tolsztoj, Csehov, Gorkij, Majakovszkij — már tízmilliós példányszámot értek el. Az orosz nép megismerkedett a Szovjetunió más népeinek klasszikus irodalmával is — olyan írókkal, mint Sevcsenko, Ahundov, Rusztaveli, Ovanesz Tumanyan, Solom Alejhem. A Szovjetunió más népei is megismerkedhettek az orosz és a világirodalommal.

Ime néhány jellemző adat, amely megmutatja, hogy egyes szerzők művei hány nyelven jelentek meg a Szovjetunióban.

	A forradalom előtt	A forradalom után
Puskin művei	9 nyelven	66 nyelven
Lermontov művei	5 „	26 „
L. Tolsztoj művei	10 „	54 „
Nyekraszov művei	1 „	21 „
Szaltikov-Scsedrin művei	1 „	24 „
Csehov művei	5 „	53 „
Goethe művei	1 „	6 „
Romain Rolland művei	1 „	13 „

A szovjet rendszer idején széles körben terjedtek el Dzsambul, Toktogul, Szatilganov, Szulejman Sztalszki, Gamzat Cadasszi, Fekla Bezzubova, Marfa Krjukova népi költők, mesemondók művei.

Színházunk előkelő helyet foglal el nemcsak a szovjet kultúrában, hanem a világkultúrában is. A színház, akárcsak a Szovjetunió, jellegét tekintve internacionalista. A forradalom előtti időkben a színházművészet a Szovjetunió sok népénél még csak egészen kezdetleges formában volt meg, a szovjet rendszerben viszont nagyarányú fejlődésnek indult és jelen-

tős helyet foglalt el a nemzeti kultúrában. Például Örményországban, Türkmenisztánban, Tadzsikisztánban, Kirgiziában állandó színházak és hivatásos színészek azelőtt nem voltak; ma Örményországban 27, Tadzsikisztánban 23, Kirgiziában 21. Türkmenisztánban 11 színház működik. Ukrajnában a forradalom előtt 35 színház volt, 1940-ben pedig már 125; Grúziában 3 színház volt, ma 49 van, Üzbegisztánban 1 volt, ma 49 van.

Még a legkisebb, a cárizmus idején saját írással sem rendelkező nemzetiségeknek is ma számos saját színházuk van, s így náluk is fejlődik a nemzeti művészet.

Gyors fejlődésnek indultak a Szovjetunióban a klubok, a mozik, a múzeumok. 1939 elején a Szovjetunióban már több mint 100 000 klub, köztük 41 000 kolhozklub működött. A filmvetítő berendezések száma a Szovjetunióban 1939-ben 1915-höz viszonyítva a 21,9-szeresére emelkedett. A filmművészet, mint a művészet egyik legnépszerűbb ága tulajdonképpen csak a szovjet rendszerben fejlődött ki.

A mostani háború előtt országunkban 794 múzeum volt, a forradalom előtti időkben viszont alig néhány tucatnyi, s ezek is csak a fővárosokban (Pétervár, Moszkva). Csak egyes nagyobb városoknak, például Kijevnek, Harkovnak, Tiflisznek volt kisebb múzeuma. Ma valamennyi köztársaságunk fővárosában gazdag képtárak vannak, s jóformán nincs olyan területi székhely, amelynek ne lenne saját múzeuma a terület kincseinek mintadarabjaival vagy helyi művészek alkotásaival.

Ezenkívül minden város, amelyben valamelyik híres író, zenész, festőművész született vagy élt, szeretettel összegyűjti mindazt, ami életével és alkotásával kapcsolatos, és a nevét viselő múzeumot létesít, s ezt nemcsak a helybeliek, hanem az idegenek is szívesen látogatják. Így például Csehov Múzeumot létesítettek nemcsak Taganrogban, a nagy orosz író szülővárosában, hanem Jaltában is, ahol élete utolsó éveit töltötte. A múzeumokra olyan nagy az igény, hogy még ezekben a nehéz háborús időkben is egyre újabb és újabb múzeumokat létesítenek. A sajtó gyakran számol be egy-egy új múzeumnak országunk különböző városaiban való megnyitásáról. A kazanyi állami múzeumnál nemrég irodalmi osztályt szerveztek.

Hivában a Mór-kastélyban a Horezm területi múzeum kiállítást rendezett az ősi Horezm történetére vonatkozó új anyagból.

A háború immár negyedik éve tart. A hadszíntér most német területre tolódott át. Ma a németek reálisabban, konkrétabban, a saját bőrükön tapasztalhatják a háború hatását, noha a szövetséges hadseregek nem rabolnak és garázdálkodnak német földön, ahogy ezt a hitleristák az általuk megszállt országokban, de különösen a Szovjetunióban tették. A mi falvainkban és városainkban a legkegyetlenebb megtorlásokat alkalmazták a békés lakossággal szemben. Rabolt az egész német hadsereg — a parancsnoktól az utolsó közkatonáig; kegyetlenkedett és gyilkolt minden német — Hitlertől a legegyszerűbb polgárig.

A háború elején a szovjet emberek valahogy határozatlanok voltak, nem is tudták, hogyan harcoljanak a betolakodó rablók és gyilkosok bandája ellen. Sokukat meglepte a „művelt" Európából jövő barbár invázió, mert ez semmiképpen sem fért bele Európáról alkotott elképzeléseikbe...

Munkásosztályunk olyan önfeláldozással küzdötte le a háborús idők nehézségeit, annyi kitartást tanúsított szakmai tudásának gyarapításában, olyan öntudatosan és fegyelmezetten végezte munkáját, hogy nemigen akadt párja a világ bármely más országában.

Mindenki nagyon jól emlékszik még, milyen nehéz körülmények között indítottuk meg a munkát az ellenség által megszállt területekről evakuált gyárakban.

Az új telephelyeken, teljesen szokatlan körülmények között kellett az embereknek a gyárépületeket és a lakóházakat építeniük, s ezzel egyidejűleg már a termelést is megindítaniuk. Mégis teljesítették ezt a feladatot. A munkások napokig nem hagyták ott az üzemet, amikor az arcvonal valamilyen sürgős megrendelésén dolgoztak.

És ilyen hihetetlenül nehéz körülmények között is szüntelenül folynak az építkezések.

A felszabadult kerületekben hősies munkát végeznek a dolgozók, hogy helyreállítsák a németek által szétrombolt ipart.

Sztálinszk* terület bányászai levelükben elmondják, milyen körülmények között kellett megszervezniük a széntermelést: „A felszabadulás után nyomban hozzáfogtunk a szétrombolt bányák helyreállításához. Az emberek úgy mentek erre a munkára, akár az ütközetbe. Gyakran nagy veszélyekkel kellett megküzdeniük a bányászoknak. A »Kujbisevugol« tröszt »Szmoljanka« I—II. sz. tárnáját a németek aláaknázták és berobbantották az akna bejáratát. Az emberek, akiket állandóan a betemetés veszélye fenyegetett, éjjel-nappal kitartóan dolgoztak, méterről méterre megtisztítva a lejáratot. A legtapasztaltabb bányaácsok vezették ezt a hősies munkát, személyes bátorságukkal lelkesítve a bányászokat. Három nap alatt megtisztították a tárna bejáratát, s ezzel a harcnak új szakasza kezdődött. A tűzszerészek, nem törődve a veszéllyel, több mint 300 kilogramm dinamitot szedtek ki a bányából. Önkéntes bányászok derékig érő jeges vízben dolgozva kiemelték a víz alá süllyesztett gépeket.

A »Makejevugol« tröszt bányájában a németek felgyújtották a szénréteget. A bátor bányászok leszálltak a föld alá és megkezdték a harcot a tűzzel. Három nap és három éjszaka folyó hősies küzdelem után végre sikerült a tüzet eloltani. A bányát helyreállították és újból ontja a szenet...

Az »Artyomugol« tröszt Kalinyin bányájában fiatal lakatosok a jeges vízben szétszereltek egy oda süllyesztett szivatytyút és kiemelték az elárasztott bányából...

A Dimitrov bánya 5. és 6. sz. tárnájában a munkások kézi erővel 15 kilométer távolságra cipelték az óriás kazánokat."**

Ilyen helyreállítási munka folyik valamennyi felszabadított területen az iparban és a mezőgazdaságban egyaránt.

Az állampolgári öntudat szép példáit mutatta munkaképes parasztságunk is, jóllehet a falvakban sokkal kevesebb munkaképes férfi marad, mint a háború előtt volt. A mezőgazdasági munka főterhe az asszonyok vállára nehezedett, s ők hősiesen meg is birkóztak vele. A kolhozok már negyedik éve kielégítő mértékben látják el a Vörös Hadsereget, a városo-

* Mai neve Donyeck. — *Szerk.*
** Pravda, 4. sz. 1944. január 5.

kat élelmiszerrel, valamint az ipart nyersanyaggal. Úgyszólván nincs is olyan kolhoz, amely ne tartaná erkölcsi kötelességének, hogy a kötelező beszolgáltatáson felül a termés egy részét ne adja be a Vörös Hadsereg alapjába.

Akadnak esetleg olyanok, akik erre azt mondják: hol itt az állampolgári öntudat, az erkölcsi kötelességérzet stb.? Nem szabad elfelejtenünk, hogy a kolhozokban ma gyakran nemcsak a gép kevés, hanem az igás állat is, s így a mezőgazdasági munkákat a kolhozparasztok csak óriási erőfeszítésekkel tudják idejében elvégezni. Jó termést kizárólag akkor érhetnek el, ha eltökélt szándékuk, hogy mindenáron elősegítik az ellenség leverését. Ezer meg ezer példát lehetne felhozni arra, hogy az emberek milyen öntudatosan végzik munkájukat.

A Moszkva terület kolomnai kerületének „Ötéves terv négy év alatt" nevű kolhozában Tamara Krutova brigádja nagy igyekezettel művelte két hektárnyi krumpliföldjét. Idejében be is fejezték az összes munkát. A júliusi hőség azonban az egész termés kipusztulásával fenyegetett. A brigád tagjai erre megjavították és munkába állították egy régi tűzoltófecskendőt, s a jól megöntözött krumpliföldön hektáronként 83 tonna krumpli termett.

A taskenti vasútvonal egyik szakaszán sürgősen ki kellett szélesíteni a pályatestet. Kolhozparasztok tízezrei vonultak ki erre a munkára, s 12—15 nap alatt meg is építették a második pályát, a csatlakozó vonalakat és kitérőket.

Értelmiségünk alkotó kezdeményezése, hazafias tevékenysége a háború napjaiban szintén sohasem látott lendületet vett. A Tudományos Akadémiától és kutatóintézeteitől az üzemek, bányák minden mérnökéig és geológusáig az egész vonalon lázas munka folyt. A szovjet tanítók, orvosok, agronómusok, színészek, festőművészek, írók minden erejükkel igyekeznek előmozdítani a győzelmet...

Nagy szerepe van az ifjúságnak, különösen a lányoknak, az iparban, mezőgazdaságban, közlekedésben, különböző hivatalokban. A háború napjaiban rájuk hárul most a munka nagyja. A lenini Komszomol nevelte ifjúságunk méltónak bizonyul a párt bizalmára. Nincsen olyan iparág, ahol a brigá-

dokba szervezett fiatalok ne teljesítenék hazafias kötelességüket a munka termelékenységének növelésével, és munkájukkal ne szabadítanának fel szakképzett munkásokat más iparágak számára. Valamennyi iparágban ésszerűsítik a termelési folyamatot. Hadd mondjak el erre is néhány példát.

Az autóipari népbiztosság 45. sz. üzemében Orlova marónő javasolta, hogy a fúráshoz használt négy konduktor helyett csak egy univerzálisat alkalmazzanak, amely lehetővé teszi négy művelet egyesítését. A megmunkálás ideje ezzel egyharmadára csökkent. Tyurin esztergályos indítványozta, hogy egyes munkadaraboknál húzás helyett alkalmazzanak esztergálást. A javaslat megvalósításával a megmunkálás időtartama a negyedére csökkent.

A falusi ifjúság sem marad el városi társaitól. 1944 októberében az ifjúsági traktoros brigádok versenyében 20 000 brigád vett részt több mint 200 000 fiatal traktorvezetővel, a legjobb termésért küzdő ifjúsági munkacsoportokban pedig mintegy 400 000 fiatal kolhozparaszt dolgozott.

Jellemző példának tekinthető Zoja Segeda brigádjának munkája (Voronyezs terület, buturlinovkai kerület). A háború előtt Zoja még iskolába járt. Amikor kitört a háború és apja a frontra ment, elhatározta, hogy beáll a kolhozba dolgozni. A kolhozban csakhamar egy brigád élére állították. Brigádját 15 hektár föld megművelésével bízták meg. 1943-ban Zoja Segeda és társnői egész télen, tavaszon és nyáron át dolgoztak, tanultak és a legújabb agronómiai módszereket alkalmazták, hogy magas termést érjenek el. 1943 őszére szívós munkájuknak meg is lett az eredménye: a vidéken kimagaslónak számító hektáronkénti 180 pudos kölestermést értek el.

A szovjet ifjúság nap mint nap, minden területen tapasztalható megfeszített munkája bizonyítja, hogy fiatal nemzedékünk a háború nehéz napjaiban igen magas erkölcsi-politikai színvonalat ért el. Ebben nagy része van a lenini Komszomolnak, amelynek sikerült beoltani az ifjúságba a bolsevik párt eszméit, hagyományait, a haza és a nép iránti odaadó szeretetet.

Mindaz, amit a munkásokról, kolhozparasztokról, értelmiségiekről és az ifjúságról mondottam, ugyanúgy vonatkozik a nőkre is, mint a férfiakra, mindamellett szeretném külön kiemelni a nőknek ebben a háborúban játszott szerepét. Más országok szépirodalmában talán sehol sem foglal el a nő olyan megtisztelő helyet, mint az orosz klasszikus irodalomban. Irodalmunkban és országunk történetében számtalan olyan nő nevével találkozunk, akiben a hazafias erények a legszebben tündököltek. Természetes azonban, hogy az előző korok mind elhalványulnak a jelenlegi háború hőskora mellett, amelyben a szovjet nők olyan hősiességet és önfeláldozást, magas fokú állampolgári öntudatot tanúsítanak, olyan bátran viselik el szeretteik elvesztését és olyan lelkesedéssel és erővel harcolnak, mint a múltban még sohasem.

Zoja Koszmogyemjanszkaja, a komszomolista partizánlány a hazafiasság és erkölcsi nagyság legszebb példáját mutatta. Szinte megtestesítette a népünk történelmi fejlődése során kialakult legszebb érzéseket. Zoja már nemcsak az orosz, hanem az egész szovjet nép, a lenini Komszomol leánya. A fasizmus barbár kegyetlenséggel akarta megtörni, erkölcsileg lealacsonyítani ezt a szovjet nőt. Ez azonban a legcsekélyebb mértékben sem sikerült. Zoja és más szovjet nők erkölcsi ereje győzedelmeskedett a fasiszta barbárság fölött.

Zoja Koszmogyemjanszkaja, a Szovjetunió Hőse persze, kimagasló egyéniség. Mégis tipikus képviselője országunk leányainak, mert a hőstettre való készség mindig is megvolt a szovjet nők nagy többségében. A szovjet nők ma ezer meg ezer példával bizonyítják bátorságukat, odaadásukat, hazaszeretetüket. Hadd mondjak el erre is néhány példát:

Olga Tyihomirova felderítő és ápolónő volt egy Vityebszk-környéki partizáncsapatban. A félelmet nem ismerő lány sokszor kockáztatta életét, hogy bajtársait megmentse. Az egyik összetűzés során megsebesült az alakulat parancsnoka. Olga bekötözte sebeit és helyette rohamba vezette a partizánokat az ellenséges erődök ellen. Egy gránátszilánk letépte jobb karját. Bajtársai bekötözték sebét, s Olga tovább ment előre. Egy másik gránát levágta mindkét lábát. A hős lány elesett a harcban, de utolsó leheletéig bátorította bajtársait.

Vera Leszovaja, mint partizán robbantásokkal nagy károkat okozott a németeknek. Három ellenséges szerelvényt siklatott ki és sok teherautót robbantott fel. Egyik alkalommal megsebesült a lábán és így a németek kezére került. A németek adatokat akartak szerezni tőle a partizánosztagról, ezért tüzet raktak a mellén, de ezzel az embertelen kínzással sem tudták szólásra bírni. Vera Leszovaja meghalt, de nem árulta el bajtársait az ellenségnek.

Marija Sztyepanovna Batrakova alhadnagy, a Szovjetunió Hőse, részt vett Leningrád és Sztálingrád védelmében. 1943 augusztusában egy géppisztolyos századdal harckocsi-deszant hadműveletben vett részt, s amikor a parancsnok kidőlt a sorból, ő vezette a katonákat rohamra. A német állásokat elfoglalták. 1943 szeptemberében a Molocsnaja folyón való átkelésnél Marija Batrakova egy parancsnok nélkül maradt kis egység harcosaival rohamot indított a német páncélosok ellen. A bátor lány parancsnoksága alatt a szovjet katonák szünet nélkül, 120 órán át harcoltak, és az ellenség 53 ellenlökését verték vissza.

Jekatyerina Vasziljevna Budanova gárdahadnagy vadászrepülő egy alkalommal 12 német bombázót pillantott meg. Amazok egyik menetelő oszlopunkat készültek megtámadni. A pilótanő merészen közéjük röpült. A németek első meglepetésükben leszórták bombáikat a sztyeppére, de észrevéve, hogy csak egyetlen vadászgép támadta meg őket, ellene fordultak. Budanova felvette a harcot, lelőtt egy bombázót, a többit pedig menekülésre kényszerítette. Jekatyerina Budanova eddig már 20 német repülőgépet lőtt le.

Az egész ország ismeri Oleg Kosevoj anyjának, Jelena Nyikolajevna Kosevojának az esetét, aki nagyon jól tudta, mi vár fiára és elvtársaira, ha föld alatti munkájuk nyomára akadnak, mégis bújtatta Krasznodon hős komszomolistáit és minden lehető módon segítette őket.

Ilyen magas erkölcsi színvonalra emelte nőinket szovjet országunk élete. Valószínűnek tartom, hogy a Honvédő Háborúban tanúsított dicső hőstetteik meg fogják ihletni a toll, a véső és az ecset nagy mestereit, hogy az irodalom és a művészet méltón megörökíti majd a szovjet hősnők hazafias tetteit.

A partizánharc a haza védelmében nagyszerű megnyilvánulása a népi kezdeményezésnek, nagyszerű megnyilvánulása annak a harcnak, amelyet a nép a leigázók ellen a szabadságáért folytat...

Partizánmozgalmunk egyetemes népi harccá fejlődött és hónapról hónapra nagyobb méreteket öltött. Pártunk kimagasló szerepet játszott ebben a mozgalomban. Kommunisták voltak a kezdeményezői és szervezői az első partizáncsoportoknak. A mozgalom sikere nem kis mértékben a centralizált és céltudatos vezetésnek köszönhető.

Népünk a haza védelmében már azelőtt is alkalmazta a partizánharc módszereit. Gyenisz Davidov, a híres partizán, az 1812-es tapasztalatok alapján ezt írta: „Hatalmas ország a hazánk, Oroszország! Gazdag kincseiért már sok nép drágán fizetett, amely kezet emelt életére és becsületére; de nem ismeri még mindazokat az izzó lávarétegeket, amelyek népében nyugszanak... Oroszország még sohasem állt talpra egész nagyságában, de jaj lesz ellenségeinek, ha valamikor felemelkedik!"*

A partizánmozgalom több évszázados története során valóban sohasem öltött olyan nagy arányokat és népi jelleget, még sohasem volt annyira szervezett és átfogó, mint ebben a háborúban. Igen jellemző a szovjet értelmiség nagy arányú részvétele a partizánharcban. Hogy ennek milyen nagy hatása volt, azt kitűnően mutatja a Kubany vidéken a krasznodari Ignatov-fivérek vezetése alatt harcoló partizáncsapat küzdelme.

Az alakulat parancsnoka, P. K. Ignatov, „Egy partizán jegyzetei" című írásában elmondja, hogy az osztag zömében műszaki értelmiségiekből állott: mérnökökből, igazgatókból, gazdasági szakemberekből és tudósokból. Valamennyien városi emberek, mondhatni „irodai" dolgozók voltak. Hazafias érzelmeik lángolásában azonban felcserélték megszokott kényelmes városi életüket a partizánok számukra szokatlan, nehéz és veszélyes életével a hegyekben. Valamennyiüknek meg lett volna a lehetősége arra, hogy evakuáljon és a hátországban folytassa termelő munkáját. Az adott körülmények között azonban fontosabbnak tartották, hogy minden erejükkel köz-

* Gyenisz Davidov. Katonai jegyzetek. 1940. 424. oldal, oroszul.

vetlenül részt vegyenek a gyűlölt ellenség elleni küzdelemben.

Harcukkal egy fél év alatt kitűnő eredményeket értek el. Ez a kis partizánosztag 155 — lőszert, harckocsit, tüzérségi eszközöket, katonaságot szállító — vagont siklatott ki, 8 hidat robbantott fel, néhány tucatnyi könnyű és nehéz harckocsit semmisített meg, több mint 100 ágyút és aknavetőt rombolt szét, s megölt mintegy 2000 ellenséges tisztet és katonát, több mint 2500-at pedig megsebesített. Ignatov harcosai ezalatt mindössze 5 embert vesztettek, és az osztag két tagja sebesült meg súlyosan.

Eredményeik azonban jóval nagyobbak, ha figyelembe vesszük azt is, hogy a partizánosztag mellett egy speciális „aknásító-diverziós iskolát" szerveztek. Benne aknászokat és diverzánsokat képeztek ki a szomszédos partizánosztagok számára, elősegítve, hogy ezek is súlyos veszteségeket okozzanak az ellenségnek.

Az Ignatov-csoport eredményes munkája nagymértékben annak köszönhető, hogy magas képzettségű mérnökökből, technikusokból és szakmunkásokból állott. Ezáltal lehetőségük nyílott rá, hogy a partizáncsoport jó megszervezése mellett tervszerűen, szinte azt modhatnám, tudományosan irányítsák az ellenségre mért csapásokat. A csoport nemcsak érzelmeit, hanem nagy képzettségét, tudását is a haza szolgálatába állította.

A partizánmozgalomban a Szovjetunió valamennyi népe részt vett, de különösen nagy szerepe volt ebben, érthető okból, az ukránoknak és a beloruszoknak. A partizánok hőstetteiről már eddig is több könyv jelent meg, s a jövőben is sokat olvashatunk még erről. Itt illusztrálásul csak néhány példát szeretnék elmondani.

A belorusz partizánok mélyen az ellenség hátában egész körzeteket hódítottak meg, s ezeket „partizán vidékeknek" nevezték el. A németek még az orrukat sem dughatták ide. Emellett a partizánok más körzeteket is ellenőrzésük alatt tartottak, s megakadályozták, hogy a megszállók gabonát és más termékeket szállítsanak el onnan. Ilyen helyzet alakult ki pél-

dául a baranovicsi területen. Ott a népi bosszúállók vonatok kisiklatásával, lesállásból és nyílt harcban több mint 30 000 hitleristát irtottak ki.

1943 őszén a németek elhatározták a minszki terület ljubanyi kerületében működő partizánbrigád felszámolását. Több német hadosztály haditechnikai eszközökkel felszerelve, harckocsikkal és repülőgépekkel, bekerítette azt az erdőt, amelyben a brigád rejtőzött. A brigádnak csak emberfeletti erőfeszítésekkel sikerült kitörnie a bekerítésből. Mocsaras ingoványon keresztül, szüntelen ágyútűz és bombázás közepette vezette ki a brigád parancsnoka, Sasura, partizánjait a bekerítésből, s közben még annyi időre sem állhattak meg, hogy összeszedjék sebesültjeiket. Amikor a parancsnok súlyosan megsebesült, a partizánok saját készítésű hordágyon vitték tovább. A hordágyat csak kiegyenesedve vihették, s így egymás után hullottak el a hordágyvivők (hatan estek el közülük), de azonnal újak léptek a helyükbe, s a sebesült parancsnok osztagával együtt kikerült a bekerítésből.

A partizánmozgalom formái nagyon sokfélék. Bujko, a kijevi orvostudományi egyetem tanára a háború első napjaiban önként ment az arcvonalra, ott fogságba esett, de megszökött. A német megszállókkal szembeni lángoló gyűlölettől hajtva bekapcsolódott a földalatti munkába. Orvosnak állt be a fasztovi kerületi kórházba, s itt megszervezte a Vörös Hadsereg sebesült katonáinak és parancsnokainak gyógykezelését. A helyi fiatalok közül ezreket mentett meg a Németországba hurcolástól, kapcsolatot létesített a partizánokkal és eljuttatta közéjük az embereket. Tevékenységének leleplezése után maga is (1943 júniusában) átment a partizánokhoz. A németek végül elfogták Bujkót, benzinnel leöntötték és meggyújtották, úgyhogy égő fáklyaként halt meg. A szovjet nép sosem felejti el ennek a bátor hazafinak, értelmiségünk egyik legjobb képviselőjének nevét.

A partizánharcban a Szovjetunió német megszállás alá került területeinek összes nemzetiségei részt vettek. Az egész világ előtt nyilvánvalóvá vált a szovjethatalom népi jellege, az egész népnek a szovjethatalom iránti szeretete és az a szilárd

eltökéltsége, hogy a végsőkig harcol a szovjethatalomért, a szovjetország függetlenségéért. Mi sem bizonyítja ennél jobban a Szovjetunió népeinek erkölcsi-politikai egységét!

*

Ha minden háború az állam anyagi eszközeinek és erkölcsi erejének próbatétele, a jelenlegi háború valójában hihetetlen anyagi erőfeszítéseket és erkölcsi szilárdságot követelt meg a néptől. Katonai szaktekintélyek is azt vallják, hogy az erkölcsi szilárdság a győzelem kivívásának egyik legfontosabb eleme.

Érdekes ebből a szempontból Dragomirov tábornok véleménye:

„A harc sikere a katonától igen nagy erkölcsi erőt, kitartást és rugalmasságot követel meg; olyan kitartást, amely lehetővé teszi a kitűzött cél tántoríthatatlan követését; olyan rugalmasságot, amellyel a katona a helyzet megváltoztatásakor egy szempillantás alatt bármikor meg tudja változtatni a kitűzött cél elérésének eszközeit." (Harcászti tankönyv. 1. rész. 3. old.)

„A győzelmet... az a hadsereg aratja, amelynek katonáit áthatja az az elszántság, hogy akár az életük árán is kivívják a győzelmet, mert csak az győzhet, csak az pusztíthatja el az ellenséget, aki maga is kész elpusztulni ezért." (Harcászati tankönyv. 2. rész. 10—11. old. 1906.)

Ugyanezt a gondolatot mai értelmezésünkben egyetlen szó fejezi ki: a halálmegvetés. Csakhogy mi ebbe a fogalomba nem viszünk bele misztikus romantikát, egyéni idegfeszültséget, a szép halálra való vágyat. A halált nem tekintjük öncélnak, olyasminek, ami már magában véve is magasztos, emberfeletti. A mi felfogásunk szerint a halál a legsúlyosabb csapás az ember számára.

Talán sehol sem szeretnek annyira élni az emberek, mint a szovjetországban. S talán éppen ez készteti a szovjet embereket arra, hogy amikor veszély fenyegeti ezt az életet, amikor élethalálharc folyik, leküzdjék halálfélelmüket, s így megvédjék a szovjet nép életét, ezzel mintegy örökre fenntartva

saját életüket is. Nem véletlen, hogy a kommunisták emelt fővel mennek a vesztőhelyre, mélységes hittel odakiáltva az ellenségnek: „Én meghalok, de ügyünk él és élni fog." Ezekben a pillanatokban a szovjet ember teljesen összeforrt a közösséggel, annak érdekeit mindennél, még saját életénél is többre tartva. Ez a tudat teszi a szovjet embert félelmet nem ismerő harcossá. Gondoljunk csak a tucatnyi fasiszta páncélossal szembeszálló 28 Panfilov-gárdistára, a német fa-föld erőd lőrését saját testével eltorlaszoló Matroszov vöröskatonára, Kamala Pulatovra, aki Sztálingrád előterének védelménél egy köteg kézigránáttal a vezető német páncélos alá vetette magát, Tujcse Erdzsigitovra, aki rávetette magát egy német géppuska csövére, hogy felfogja a golyókat. S az itt a legfontosabb, hogy az ilyen hőstettek nem egyedülállók, hanem ezeket a háború folyamán katonáink és tisztjeink egyre többször megismételték.

Katonáink még a legnehezebb időkben is, amikor a hadsereg kénytelen volt visszavonulni, szilárdan hittek a győzelemben. A vöröskatonák és parancsnokok így biztatták a feladott területeken maradó lakosságot: „Hamarosan visszatérünk". S ez a meggyőződés nemcsak azon alapult, hogy megvoltak az anyagi feltételei, hanem a szovjet emberek erkölcsi erején, az igaz ügyükbe vetett szilárd hiten is. Senkinek még csak eszébe sem jutott, hogy létezhet a világon olyan erő, amely megfoszthatná népünket a szovjethatalomtól. S ez a tömegeket átható érzés olyan anyagi erővé vált, amelyet Nyugaton egyszerűen csodaként fognak fel. Szerintünk viszont ez a legjobb mércéje a szovjethatalom erejének.

A hazaszeretet megvan minden népben. De ez nem mondható el minden hadseregről is. II. Frigyes híres brandenburgi hadserege nem szerette a népet, s a nép nem szerette a hadsereget. A fegyveres erő és a nép idegenül állt szemben egymással. Ez a hadsereg csupán a porosz király hódító terveinek eszköze volt, az uralkodói hatalom megszilárdítását szolgálta.

II. Frigyesnek a hadsereg szervezésére és nevelésére vonatkozó elvei a távoli múltba tartoznak már. Mindamellett az összes európai kormányok a legutóbbi időkig ezeket tekintették katonai eszményüknek és arra törekedtek, hogy hadsere-

gük II. Frigyeséhez hasonlítson. Idővel a fejlődés, természetesen, bizonyos változásokat hozott magával, s ez jelentősen csökkentette az ilyen törekvéseket. Ennek ellenére ma is szívesen alkalmazzák a korbácsfegyelmet, a kaszárnyaszellemet, a külvilágtól való elkülönítést, a haladó irodalom olvasásának megtiltását, egyszóval mindazokat az eszközöket, amelyek a hadseregnek a néptől és a népnek a hadseregtől való elszigetelését szolgálják. S ebben a tekintetben valamennyi külföldi ország közül Németország jár az élen, ahol a lélektelen korbácsfegyelem a mai napig is dívik. Ott még a saját néptől is szigorúan elzárt különleges védett terület (Poroszország) is van egy olyan különleges emberfajta kitenyésztésére, amelynek egyetlen célja a háború.

Bármennyire is igyekeztek az orosz cárok a porosz katonai rendet az orosz hadseregbe átültetni, ez nem sikerült teljesen. Az oroszok más fából vannak faragva, mint a németek. Nem ok nélkül tartja egy orosz közmondás, hogy „ami az orosznak orvosság, a németnek halál". Ám a cári kormány az orosz haderőt is távol tartotta a néptől, s a mi értelmünkben véve ez a hadsereg sem volt hazafias. Mindamellett mindig volt egy bizonyos rétege, amelyből igazi hazafiak és a hazát becsületesen szolgáló tehetséges hadvezérek kerültek ki. Ők a felülről jövő nyomás ellenére ténylegesen javították a hadsereg harci képességét, növelték tekintélyét a harctereken.

A szovjet hadsereg merőben más; nem hasonlít sem a régi orosz, sem bármely európai hadsereghez. Személyi állománya valóban a népből került ki. A Vörös Hadsereg katonái és parancsnokai osztálytestvérek, s ez nincs meg egyetlen modern hadseregben sem. Fegyveres erőnket számtalan szál fűzi a néphez, mind a mindennapi élet, mind a társadalmi élet területén.

A nép és a hadsereg társadalmi kapcsolata mutatkozik meg nálunk a patronálásban, a műkedvelő tevékenységben és számos más formában. A párt és nagy eszméi szellemileg egyesítik a hadsereget és a népet. Vöröskatonáink és parancsnokaink nemcsupán érdeklődnek szülőföldjük élete iránt, nemcsak gondolatban vesznek részt mindenben, ami szülőföldjükön végbemegy, hanem a lehetőségekhez mérten — többnyire nagyon

eredményesen — be is kapcsolódnak a helyi munkába. A hadsereg őszintén szereti hazáját, s kell is hogy szeresse, hiszen szorosan összeforrott vele.

A népek barátsága nálunk az érdekközösség szilárd talaján nyugszik. Természetes, hogy ez a hadseregben is érződik. Ez a barátság, persze, még csak nem is hasonlít a német katona és a német tiszt közötti viszonyhoz, mert náluk a „barátság" a rabláson alapszik. Ott a hírhedt banda vezére valamely kockázatosabb vállalkozás előtt fogadja a kisebb bandák vezetőit, de megvetéssel tekint a közönséges banditákra. Éppen ilyen viszony fűzte a német haderőt a csatlósok hadseregeihez, amikor megindították a Szovjetunió elleni rablótámadást. Ez a „barátság" erkölcstelen, s éppen ezért ingatag is, amint ezt a fasiszta tömb széthullása nagyszerűen mutatja. Ezen nem is csodálkoztunk, hiszen a fasiszta fajelmélet már lényegénél fogva is tagadja a népek közötti barátságot. Németország politikája viszont teljesen a fajelméleten alapszik.

A Szovjetunió népeinek már a békében is szilárd barátsága még inkább megerősödött a háború éveiben, és bámulatba ejtette külföldön nemcsak ellenségeinket, hanem barátainkat is. Ez a barátság a háború súlyos megpróbáltatásai közepette tovább szilárdult. Magától értetődik, hogy ez különösen világosan mutatkozik meg az arcvonalon, ahol az embereket állandó veszély fenyegeti, s ahol éppen ezért a vállvetve küzdő bajtársak között teljes bizalomra van szükség. A front sok más emberi érzés mellett a hűségnek és a barátságnak is kitűnő próbaköve. És a Szovjetunió népei nemcsak a hátországbeli közös munkában állták ki ezt a próbát, hanem fiaik magatartása révén az arcvonal első vonalaiban is. Nem is lehetett ez másképpen. A mi hadseregünk egyetértésben élő nagy család, amelyben a bajtársi segítség kötelező. A testvéri segítségre bőven akad példa csaknem minden katonalevélben, amely sajtónkban napvilágot lát.

A harcok szünetében a barátság megszépíti a frontéletet. Az egyik fiatal kazah felolvassa felesége levelét, ebből megtudja, hogy fia született, és rajbeli társaival komolyan megtárgyalja, milyen nevet is adjon neki. Egy szibériai paraszt levelet kap otthonról, amelyben leírják, milyen a kolhozban

az élet, milyen a termés stb. Az ilyen kérdések mindenkit érdekelnek, még azokat is, akik azelőtt városban éltek, s megindul erről a beszélgetés. Egyszóval mindig akad bőven téma a közlésre és megvitatásra.

A szolgálati előléptetésnél, a kinevezésnél nálunk nem számít a bőr színe vagy a nemzetiség, hanem csak a képesség, a harci érdem. S ez nemcsak formailag — mondhatni, a törvény szerint — van így; ezt a vöröskatonák és tisztek közvéleménye is előmozdítja. Ezért olyan magas a hadsereg erkölcsi színvonala. Az ilyen talajból sarjadó barátság egymástól igen távol élő emberek között is hosszú ideig fennmarad.

Hadseregünket mélyen áthatja az ellenséggel szembeni gyűlölet, s ezt maguk a németek idézték elő. Talán az egész hadseregben sem akad egyetlen olyan alegység, amelyben ne akadnának olyanok, akiket közvetlenül is érintett a németek inváziója: egyiknek a feleségét, gyermekeit vagy öreg szüleit ölték meg, másiknak a nővérét hurcolták el kényszermunkára, nem is beszélve már a sok rablásról, a felperzselt otthonokról.

Most, amikor a szövetséges hadseregek egyre szorosabban körülzárják Németországot, s a háború már német területre terjedt át, a német propaganda krokodiluskönnyeket hullat, mondván, hogy a háború egyre hevesebb, s a hadseregekből kiveszett a lovagiasság. Ez a propaganda nyilvánvalóan arra épít, hogy a szövetséges országokban tökfilkók élnek. Azok a gazemberek, akik közvetlenül vagy közvetve tízmilliókat irtottak ki, most, amikor elérkezett a megtorlás órája, a lovagiasságot emlegetik.

Mi szent dolognak tartjuk a fasiszta fenevadakkal szembeni gyűlöletet. Ám egy amerikai újságíró, aki általában véve pozitívan értékelte Ehrenburg „Háború" című könyvét, megjegyezte, hogy sokat levon értékéből a németekkel szembeni vad gyűlölete. S ez a vélemény nem véletlen. Amerikában, akár Nyugat-Európában is, az emberek nem csekély hányada kerüli az éles fogalmazásokat és nem visz különösebb szenvedélyt a fasizmus elleni harcba. Szerintük a mérsékletesség hathatósabb, s a gyűlölet különben is távol áll minden nemes em-

beri érzéstől. Ez, persze, általában nem felel meg a valóságnak.

A külföldi kritikusok méltán tartották az orosz irodalmat nagynak és a leghumánusabbnak. Például Aleksander Brückner, lengyel irodalomtörténész „Az orosz irodalom története" című munkájához írt előszavában megállapítja: „Az orosz irodalom a világ legfiatalabb irodalma... Ám fiatalságát ellensúlyozza termékenysége és eredetisége, magas erkölcsi színvonala, humanizmusa és altruizmusa, az emberi lélek éles, mélyreható elemzése, megfigyelőképessége, nyíltsága, igazságszeretete és demokratikus szelleme... Imponál azzal, hogy saját hazájában olyan nagy jelentőségre tett szert, amellyel alaposan felülmúlja a világ más irodalmait... Olyan szószékké lett, amelyről messzire cseng a jót, a szépet, a szabadságot, a humanizmust védő szó; a társadalmi lelkiismeret páratlan kifejezője lett..."

Irodalmunkban, legnagyobb szépíróinknál a rossz iránti gyűlölet jellegzetes vonásként figyelhető meg — mint a legnemesebb érzés és egyik leghatékonyabb eszköz az emberiség ellenségei elleni harcban.

Nagyon jól írta le a németekkel szembeni gyűlöletet Gorbatov „Akiket nem lehet leigázni" című művében. Az öreg Tarasz el sem tudja képzelni, hogy a németek, akik annyi bajt zúdítottak az emberekre, büntetlenül maradjanak. Mindent megtesz, ami erejéből telik, hogy bosszút álljon az ellenségen. Amikor a németek kivonulnak a városból, végigrohan az utcákon, botjával megzörgeti az ablakokat és bekiabál:

„— Hé, emberek, gyertek ki! Hé, emberek, elmennek a németek! Ne engedjük elmenni őket. Hé, emberek, gyertek ki!

Körülötte már gyülekeztek az emberek.

— Hát csak menjenek! — kiáltotta valaki a tömegből. — Nem mink hítuk őket ide! Menjenek csak! Vigye el őket az ördög!

— Mit akarsz, Tarasz?

— Ne hagyjuk elmenni a németeket! — kiáltotta az öreg. — Itt verjük őket agyon!

— Elbánnak velük nélkülünk is!... Nem vagyunk mi katonák. Ez nem a mi dolgunk.

— Nem-e?! — üvöltötte Tarasz. — Hogy ez nem a mi dolgunk? Hát kié? Ha a németek épen viszik el az irhájukat, akkor visszajöhetnek újra, hogy megnyomorítsanak bennünket, felakasszák a gyerekeinket. Ne hagyjuk elmenni a németeket! A földbe velük! A földbe!

Futva, botjával hadonászva megindult a város felé. Ljonyka mellette szaladt. Már minden irányból futottak a munkások is, sokan közülük fegyverrel. Isten tudja, honnan szerezték...

— Be kár, hogy nincs puskám — kiáltotta Tarasz futás közben. — Kár, hogy nincs puskám, Ljonyka!...

Magasan a feje fölé emelte görcsös, öreg botját. Szörnyű volt most, amint botjával vészesen, fenyegetően hadonászott. Fedetlen ősz fejét megvilágította az égő város lángja..."

Ezek hát azok a források, amelyekből a szovjet erkölcs táplálkozik. Történelmünk kezdetéig visszanyúlnak, s feltárásuk azokra hárul majd, akik az orosz nép, valamint a többi szovjet nép szellemi fejlődését fogják kutatni. Itt csak néhány olyan tényezőt ragadtunk ki, amely az orosz társadalomban előmozdította a legjobb erkölcsi tulajdonságok kifejlődését és meggyökeresedését. Az emberek erkölcsi érzései, ez magától értetődik, sokkal teljesebbek, változatosabbak. Nem beszéltünk például arról, hogy a szovjethatalom éveiben mennyire megnőtt a szülőknek gyermekeik iránti szeretete, a nők kezdeményezőkészsége és függetlensége stb., stb. Főleg a nép erkölcsi-politikai tulajdonságait szemléltetjük, hiszen azok mozdítják elő az ellenség elleni harcot.

Erkölcsiségünket, mint már mondottam, népünk legjobbjai fejlesztették és hirdették. Ezért elismerés illeti az orosz haladó értelmiséget, az orosz irodalmat és művészetet, amely évszázadokon át önfeláldozóan harcolt a cárizmus sötét erői, a kizsákmányolók irgalmatlansága, a nép tudatlansága ellen. Az orosz irodalom nemesebbé tette az embert, s az egész világgal elismertette magas fokú erkölcsiségét. Ez különösen magas színvonalra emelkedett a szovjet rendszerben és mélyen behatolt a néptömegekbe. A szovjet szocialista rendszer szolgált alapul kommunista erkölcsünk fejlődéséhez. S ez nem is lehetett másként. A szovjet kormánynak, Lenin pártjának egyetlen célja:

a nép boldogsága, s minden erejével ennek a valóban nemes célnak az elérésén munkálkodik...

Pártunknak, Lenin pártjának az erkölcse egyben népünk erkölcse is. Ez óriási erőt ad a szovjet államnak arra, hogy szembeszállhasson az agresszorokkal; lelkesíti a dolgozókat a gyárakban és a mezőkön; ez szüli az arcvonalon a tömeges hősiességet; ez győzelmünk legfontosabb eleme.

Bolsevik, 1. sz. 1945.

A MARXIZMUS—LENINIZMUS ALAPJAINAK FŐISKOLAI OKTATÁSÁRÓL

BESZÉD AZ SZK(B)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGA MELLETT MŰKÖDŐ PÁRTFŐISKOLA HALLGATÓINAK ÉS ELŐADÓINAK GYŰLÉSÉN

1945. augusztus 31

Elvtársak, a Szovjetuniónak a fasizmus feletti győzelem kivívásában játszott döntő szerepe, valamint a második világháború folyamán tanúsított katonai és gazdasági ereje, mint ismeretes, külföldön sok embert teljesen váratlanul ért. Kimondhatatlanul csodálkoztak, sőt egyeseknek ez nagyon is kellemetlen meglepetés volt. De a tény az tény, s ezt a tényt most már nemcsak szövetségeseink ismerik el, hanem ellenségeink is — elismeri az egész emberiség...

A szovjet népnek a honvédő háborúban aratott nagyszerű győzelmei mély benyomást tettek a külföldiekre, és valóságos fordulatot idéztek elő a Szovjetunióhoz való viszonyukban. Ma nincs még egy ország a föld kerekségén, amely iránt határain túl olyan nagy az érdeklődés, amelyet olyan feszülten figyelnek, mint a mi hazánkat. Sok külföldi, aki azelőtt hitelt adott a Szovjetunióról költött különféle rágalmaknak, most szakított régi nézetével, s nem tekinti már a Szovjetuniót a „totalitárius" állam válfajának, vagyis olyan államnak, amelyben béklyóba vernek minden gondolatot és önálló tevékenységet.

Az egész világ meggyőződött róla, hogy államunk legnehezebb pillanataiban hihetetlenül nagy arányokban és rendkívül eredményesen bontakozott ki gazdag adottságokkal rendelkező népünk alkotó ereje, kezdeményezése és találékonysága. S mindez nemcsak magában a hadviselésben nyilvánult meg, hanem a szó szoros értelemben az állam életének minden területén. Ismer-e valami ehhez hasonlót a Szovjetunió határain túl akárcsak egyetlen egy ország, legyen az bár a legdemokratikusabb is? Mindez egyes külföldieket zavarba ejtett, másokban pedig élénk érdeklődést keltett, és azt a vágyat éb-

resztette, hogy valóban alaposan megismerkedjenek a szovjet rendszerrel, a Szovjetunió intézményeivel, embereivel.

Hát hadseregünk hősiessége, a Szovjetunió védelmében folytatott odaadó harca, példátlan bátorsága? És hátországunk hősiessége a munka frontján, a nők, serdülők önfeláldozó, megfeszített munkája, meg az öregeké, akik közül sokan már nyugdíjban voltak, de a háború napjaiban önként ismét munkába álltak? Felelhető-e valami ehhez fogható bármely más demokratikus államban? S egyáltalán elképzelhető-e az egy olyan államban, amely nem az igazi népi demokrácia megtestesülése? Mindez azt mutatja, hogy népünk osztatlan odaadással viseltetik a szovjethatalom iránt, a végsőkig, utolsó csepp véréig harcolt és mindig kész harcolni a szovjet rendért. Nagyon is érthető, hogy mindez szintén felkeltette a külföld figyelmét a Szovjetunió iránt.

És mit látunk országunkon belül?

A szabadságunkat, függetlenségünket és állami létünket halálos veszedelemmel fenyegető kegyetlen háború megmutatta népünknek, még a legeldugottabb helyeken élő legelmaradottabb embereknek is, hogy ha nincs nálunk szovjethatalom, ha nem építettük volna fel a szocializmust, s ha nem vezetne bennünket a kommunista párt, mindez szörnyű katasztrófával végződhetett volna. Még sohasem ismerte fel népünk ilyen világosan, mint most, hogy mennyi előnye és milyen fölénye van annak az új demokráciának, amelyet saját keze munkájával teremtett meg.

A történelem folyamán talán még sohasem fordult elő, hogy ennyire kedvezően egybevágtak volna mindazok a körülmények, amelyek alkalmassá teszik a dolgozók széles tömegeit a marxista tanok befogadására. Valóban, ha a nép a nehéz percekben ilyen mélységes odaadást tanúsított a Szovjetunió iránt, ilyen szorosan egybeforrt a szovjet rendszerrel (s a szovjet rendszer ideológiailag Marx—Engels—Lenin tanításán nyugszik), teljesen érthető, hogy az adott pillanat történelmileg a legkedvezőbb a marxizmus—leninizmus propagandájához.

Nagy vonásokban ma ilyen körülmények között kell nekünk, a marxizmus propagandistáinak dolgoznunk.

Olyan emberek jöttek itt össze, akik munkájuk természete

szerint éppen arra hivatottak, hogy a kommunista eszméket a tömegek közé vigyék. Ezért fel szeretném hívni az önök figyelmét azokra a formákra és módszerekre, amelyek segítségével a legsikeresebben folytathatják a kommunista eszmék terjesztését a munkások, a parasztok, az értelmiség és kiváltképpen az ifjúság körében.

A marxizmus—leninizmus és az ezzel összefüggő tudományok oktatása nehéz, de egyúttal igen hálás dolog. Lenin szerint a marxizmus doktrinája különösen azért vonzó, mert egyrészt a legtudományosabb, másrészt a legforradalmibb tan. A marxizmus—leninizmus oktatása két módszerrel végezhető: alkotó módszerrel és — mondhatnám — absztrakt módszerrel.

Mi különbözteti meg az alkotó módszert, ezt a különösen nehéz módszert, az absztraktól? Az absztrakt tanítás azt jelenti, hogy az ember a könyvben körmével megjelöli, hogy „ettől eddig", s ezt elolvastatja a hallgatókkal, majd kikérdezi őket ebből az anyagból. Az ilyen módszer a legkevésbé eredményes a tanításban is, s éppúgy a propagandában és agitációban is. Minél elvontabban beszél a propagandista vagy agitátor, minél távolabb járnak gondolatai a konkrét tárgytól, annál kevésbé kelt hatást.

A marxista tanítás elsajátítása lehet egyszerűen mechanikus, de lehet tudatos, mondhatni szerves is. Nekünk, marxistáknak arra kell törekednünk, hogy minél több ember tegye magáévá a marxizmust teljesen tudatosan, azaz minél többen értsék meg és sajátítsák el alaposan.

Miért térek itt ki e tudomány tanítására? Annál az egyszerű oknál fogva, mert a felső fokú tanintézetekben ma rendkívül nehéz feladatnak tartják a marxizmus—leninizmus tanulását...

Ma hatalmas feladat előtt állnak azok, akik a marxizmus—leninizmus alapjait előadják: meg kell javítaniuk ennek az egyik legvonzóbb tantárgynak az oktatását és el kell sajátítaniuk az oktatás alkotó módszerét.

A marxizmus—leninizmus a társadalomnak és a társadalmi fejlődésnek igazi tudománya. A matematika absztrakt tudomány, talán a legabsztraktabb. És hogyan tanítják? Az embe-

rek először megtanulják a szabályokat, s aztán konkrét, tisztán gyakorlati feladatokat kapnak. Nos, a marxizmus—leninizmus tanítását is a valóságos életből vett konkrét tényekkel, példákkal kell alátámasztani.

Az elvtársak tudják, hogy vannak olyan tanárok, akik például a történelmet úgy adják elő, hogy egyszerűen ugyanazokat a tényeket és adatokat ismételgetik, mások meg minden előadásukon új adatokat, új tényeket hoznak fel, összehasonlítják a múltat a jelennel és rávilágítanak a kettő közötti különbségre. A történelemtanításnak csak ez az utóbbi módszere vonzza a hallgatókat és serkenti őket az elmélyedésre.

A marxizmus—leninizmus még inkább megköveteli azt, hogy alaptételeit ilyen módszerrel, állandóan konkrét tényekkel és feladatokkal támasszák alá. Hiszen a marxizmusnak mint tantárgynak a tanulmányozása egymagában véve még édeskevés, emellett el kell sajátítani a módszerét is, meg kell tanulni a társadalmi jelenségek értékelésében való alkalmazását is. Talán ez a legfontosabb. Elsajátíthatja valaki magát az elméletet, bizonyos fokig magáévá teheti a marxizmust, anélkül, hogy alkalmazni tudná a társadalmi jelenségek értékelésében. Ez jóval bonyolultabb dolog. Márpedig egy marxista lényegében véve annyit ér, amennyire a konkrét feladatok megoldásánál alkalmazni tudja a marxista módszert.

Teszem azt, két hallgató vizsgázik. Az egyik betéve tudja a tankönyv szövegét, a másiknak a felelete pedig közel áll a tankönyvben kifejtettekhez, lényegében helyes, de fogalmazásai eltérnek a könyvben szereplőktől. Hogyan értékelném én a két hallgatót? Nagyobb bizalommal viseltetnék a második hallgató tudása iránt, és semmiképpen sem adnék neki rosszabb osztályzatot, mint az elsőnek, aki pedig szóról szóra idézte a tankönyvet. *(Élénkség a teremben.)* Miért járnék el így?

Nekünk arra kell törekednünk, hogy hallgatóink maguk is meg tudják fogalmazni gondolataikat, önállóan használják szellemi poggyászukat, ne csak a tankönyveket idézgessék és semmiképpen se legyenek amolyan „két lábon járó könyvtárak", ahogy Plehanov mondotta.

Tapasztalatom szerint a közepes hallgatók fogalmazásai sokkal inkább tapadnak a könyvhöz, mint a tehetségesebbeké.

S ez, azt hiszem, egészen természetes is, mert az utóbbiak arra törekszenek, hogy megértsék a dolgokat és maguk is alkossanak. Már maga az a tény, hogy alkotnak, hogy saját szavaikkal igyekeznek kifejezni a marxista gondolatokat, önmagában véve is nagy érdem, s nekünk ösztönözni kell őket erre. *(Taps.)*

Miből indulok ki? Miért harcolunk ezért? Abból az egyszerű okból, hogy nekünk nem olyan emberek kellenek, akik csak a marxizmus betűjét ismerik, akik csak a vizsga miatt magolták be a marxizmus tételeit, hanem olyan emberek, akik elsajátították a marxista módszert és alkalmazni is tudják a gyakorlati életben.

A marximus a társadalmi jelenségek magyarázatának tudományos módszere. A marxizmus—leninizmus ismeretére szükségük van a dolgozóknak az állami, a gazdasági és kulturális tevékenység minden ágában. Talán a mérnök számára nem fontos, hogy műszaki szakmájának alapos ismerete mellett a tudományos szocializmus elméletével is felfegyverkezzen? Hiszen csak így lesz képes arra, hogy minden jelenséget tudatosan, helyesen vizsgáljon. A marxista tudomány nemcsak egyes társadalmi jelenségek, hanem egész társadalmi alakulatok megértését is lehetővé teszi.

Marx a maga elmélete alapján ragyogóan elemezte a tőkés társadalmat. Ha Marx csupán elméletének lényegét fejtette volna ki, a tőkés társadalom elemzése nélkül, vajon mit gondolnak, akkor is olyan kiemelkedő helyet foglalna el elmélete a társadalomtudományban, mint amilyet most elfoglal? Nos, ha Marx nem szorítkozott csupán az elméletre, hanem ennek az elméletnek az alapján egy egész társadalmi alakulat lényegét tárta fel, akkor minden tanárnak is a marxizmus—leninizmus alapjainak kifejtése során megfelelő módon elemeznie kell azokat a társadalmi jelenségeket, folyamatokat, amelyek ma társadalmunkban végbemennek. Ebben az esetben előadásai lekötik majd a hallgatókat. Ha a tanárok elemzik a társadalmi jelenségeket, ez már alkotó tanítás lesz . . .

Magam is voltam előadó . . . marxizmust tanítottam illegális tanulókörökben. Előfordult, hogy beszéltem valamiről, de éreztem, hogy szavaim nem fogják meg az embereket. Ilyenkor

a következő módszert alkalmaztam: egy negyedórányit elmélettel foglalkoztunk, aztán beszélgetés keretében a konkrét valóság egyes jelenségeit boncolgattuk. És képzeljék, így már egészen könnyen elsajátították az emberek azt, amiről előzőleg beszéltem. Ha viszont egész órán azzal foglalkoztam volna, hogy tételeket fejtegessek nekik, ebből nem származott volna semmi.

Láthatják tehát, mennyire fontos, hogy a propagandista különféle módszerekkel elevenebbé tegye a foglalkozásokat és segítse a hallgatókat az olvasottak jobb megértésében. Még inkább ezt kell tenniük főiskolai előadóinknak.

Ilyen hát az alkotó szellemű oktatás.

Igy tanítani, persze, elég nehéz, mert minden előadásra feltétlenül készülni kell, hogy az ember megfelelő anyagot szedjen össze és azt jól át is gondolja. Így viszont a hallgatók alaposan elsajátítják a marxizmus—leninizmus alapjait, mert ismereteiket a konkrét események, a konkrét tények elemzése támasztja alá. Ha viszont az előadás elvont, nem jár ilyen eredménnyel, szárazzá teszi a tantárgyat, sőt, ha az előadottakat nem szemléltetjük konkrét tényekkel, még el is vesszük a hallgatók kedvét a tantárggyal való foglalkozástól.

A hallgatóktól nemcsak a marxizmus alaptételeinek ismeretét kellene megkövetelni, hanem azt is, hogy tudják, hogyan kell egyes konkrét tényekhez hozzányúlni, hogyan kell azokat a marxizmus—leninizmus szempontjából értékelni. Ha erre nincs lehetőség az előadások alkalmával, szemináriumokon ez mindenképpen megoldható.

Lenin mindig arra figyelmeztetett bennünket, hogy haladjunk előre a marxista elmélet terén . . .

Nos, elvtársak, úgy vélem, hogy nekünk (mert magamat is beleszámítom, ha nem is a kommunista elmélet oktatói vagy előadói, de mindenesetre hirdetői közé) *(taps)* mindent meg kell tennünk, hogy a marxizmus-leninizmusról tartott előadások elvileg kifogástalanok legyenek, ami forradalmiságukat és tudományosságukat illeti (ne feledkezzenek meg erről a két követelményről: a forradalmiságról és a tudományosságról!), és hogy ezeket az előadásokat a lehető legszebb virágokkal ékesítsük. Ne feledjék, hogy az ifjúság szereti a szépet. S gondoljuk

meg, ugyan mi is lehetne szebb a marxizmus—leninizmus eszméinél, hiszen ezek az eszmék a végtelent ostromló alkotás termékei! Itt óriási távlatok nyílnak meg önök előtt. De ezek a távlatok komoly munkára, alkotómunkára köteleznek. Amennyire csak lehet, kerüljék az „ettől eddig" való tanítást.

Úgy gondolom, hogy közös erőfeszítésekkel ki tudnánk használni a nép fent vázolt nagyszerű képességeit és még közelebb tudnánk vinni a marxizmus—leninizmust a munkásosztályhoz, a parasztsághoz és értelmiséghez.

Sok sikert kívánok önöknek, elvtársak, a tanítás alkotó módszerének elsajátításában, és kezeskedem róla, hogy ezzel a módszerrel a marxizmus—leninizmus alapjait a főiskolák tantervének legérdekesebb, legvonzóbb tantárgyává fogják tenni.

Hazánk munkásai és parasztjai készek mindent odaadni a szovjethatalomért. *(Taps.)* Vessük hát latba minden erőnket, hogy hazánk dolgozóit még inkább gazdagítsák és útjukat még fényesebben megvilágítsák a marxizmus—leninizmus eszméi! *(Taps.)*

Propagandiszt, 17. sz. 1945.

TARTALOM

Előszó — — — — — — — — — — — — — — — 5

Beszéd a mogiljovi parancsnoki tanfolyam első végzett hallgatóinak avatásán (1919. június 15.) — — — — — — 7

Egy penzai nagygyűlésen a vöröskatonákhoz intézett beszédből (1919. szeptember 9.) — — — — — — — — — 12

A Vörös Hadsereg szamarai pártkonferenciáján mondott beszédből (1919. szeptember 16.) — — — — — — — — 16

A vörösparancsnoki iskolát végzettek második csoportjának felavatása alkalmából Tulában rendezett nagygyűlésen mondott beszédből (1919. október 26.) — — — — — — 20

A gyalogsági parancsnokok tambovi tanfolyamán mondott beszédből (1919. november 9.) — — — — — — — — 25

Beszéd egy kronstadti nagygyűlésen (1919. december 23.) 30

Mit jelent kommunistának lenni? (1920. május 28.) — — 35

Az 1. lovas hadsereg vöröskatonái előtt elhangzott beszédből (1920. október 20.) — — — — — — — — — — 38

A hadseregről való gondoskodás — — — — — — — — 44

A nercsinszki terület uszpenszki járásának Monasztirszkoje községében rendezett gyűlésen tartott beszédből (1923. július 29.) — — — — — — — — — — — — — 49

Beszéd a Vörös Zászlórenddel kitüntetett 5. hadsereg Amur vidéki 2. hadosztályának táborában rendezett gyűlésen (1923. augusztus 6.) — — — — — — — — — — 53

Beszéd az 1. lovas hadsereg fennállásának 4. évfordulója alkalmából a Hadtudományi Társulat ünnepi ülésén (1923. november 17.) — — — — — — — — — — — — 57

Mik a követelmények a kommunistával szemben? (1923. december 1.) — — — — — — — — — — — — — 61
Lenin halálára (1924. január 26.) — — — — — — — 74
A Vörös Hadsereg és a munkás-paraszt összefogás — — 80
Jókívánságok a leszerelt 1901-es korosztálynak — — — 82
Ötezer parancsnok felavatásához — — — — — — — 84
A Vörös Hadsereg politikai munkásainak feladatai (1926. január.) — — — — — — — — — — — — 86
Beszéd a Hadtudományi Társulat első össz-szövetségi kongresszusán (1926. március 8.) — — — — — — — 94
Az iskola és az élet (1926. május 28.) — — — — — 103
Beszéd a moszkvai dolgozók képviselőinek, a katonai intézetek növendékeinek és vöröskatonáknak a Vörös Hadsereg fennállásának 9. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülésén (1927. február 23.) — — — — — — 109
Beszéd a Szovjetunió és az OSZFSZK Oszoaviahim-szervezete Központi Tanácsának ünnepi ülésén (1927. november 9.) — — — — — — — — — — — — 112
Beszéd a Frunze Katonai Akadémia hallgatóinak ünnepélyes avatásán (1928. július 2.) — — — — — — — — 115
A vallás elleni harc és a szocialista építés (1929. június 14.) 118
Beszéd a moszkvai helyőrség leszerelő katonáinak találkozóján (1933. október 29.) — — — — — — — — — 129
Legyetek sokoldalúan képzett emberek! (1934. március 2.) — 141
Az össz-szövetségi Központi Végrehajtó Bizottság nevét viselő katonaiskola táboravató ünnepi ülésén mondott beszédből (1934. május 29.) — — — — — — — — 148
Beszéd a katonai akadémiák hallgatóinak záróünnepségén 152
Beszéd a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága Elnökségének ülésén a legjobb ejtőernyősök kitüntetése alkalmából (1935. május 17.) — — — — — — — — — 154
A Vörös Hadsereget a dolgozók gondoskodása és szeretete veszi körül (1936. január 28.) — — — — — — — 156
Legyünk mindig résen, őrizzük éberen határainkat! (1936. február 27.) — — — — — — — — — — — — 160

Dicső határőreink méltán részesültek a magas kitüntetésben (1936. március 17.) — — — — — — — — — — — 163

A kiváló városi és falusi tanítóknak az „Ucsityelszkaja Gazeta" szerkesztősége által összehívott értekezletén mondott beszéd (1938. december 28.) — — — — — — 168

A marxizmus—leninizmus oktatásáról (1940. július 4.) — 186

A Vörös Hadsereg és haditengerészeti flotta politikai munkásainak szerepe és feladatai (1940. szeptember 19.) — — 196

A kommunista nevelésről (1940. október 2.) — — — — 210

Boldog ember az, aki a kommunista eszményekért harcol (1940. november 5.) — — — — — — — — — 233

Katonai komisszárok (1941. július 24.) — — — — — 243

A népi katona (1941. augusztus 23.) — — — — — — 247

Nem engedjük be a fasisztákat Leningrádba (1941. szeptember 2.) — — — — — — — — — — — — — 250

A hátország szilárdsága biztosítja a győzelmet az arcvonalon 253

Mindent a háborúért, mindent a győzelemért! — — — 256

A párt tömegmunkájának egyes kérdései (1942. április 21.) 261

A kommunisták példamutató vitézségéről (1942. július 22.) 271

Lenin a szocialista haza védelméről — — — — — — 279

Az agitátor szava a fronton — — — — — — — — 293

Egységes harci család — — — — — — — — — 299

Néhány szó a propagandáról és az agitációról (1944. január 12.) — — — — — — — — — — — — — 305

A Szuvorov nevét viselő katonaiskolákban folyó nevelésről (1944. május 10.) — — — — — — — — — — 316

Néhány megjegyzés a komszomolista katonák neveléséhez (1944. május 15.) — — — — — — — — — — 324

„A Vörös Hadsereg történelmi jelentőségű győzelmei" című cikkből — — — — — — — — — — — — 332

Népünk erkölcsi arculatáról — — — — — — — — 340

A marxizmus—leninizmus alapjainak főiskolai oktatásáról (1945. augusztus 31.) — — — — — — — — — 375

ZI 60 — k — 6467

Felelős kiadó a Zrínyi Katonai Kiadó parancsnoka
Felelős szerkesztő: Horváth Zoltán ales.
A táblaborítót Molnár Tiborné készítette
Műszaki vezető: Olajos Tibor őrgy.
Terjedelme: 24,25 A/5 ív. Példányszáma: 2000
Készült az MSZ 5601—59. sz. szabvány szerint

440—635195/1 — Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős: Bolgár Imre igazgató

31,—Ft